

UNIVERSITY OF TRAVANCORE

MALAYĀLAM SERIES No. 68.

TANTRASAMUCCAYA

with Malayālam commentary

(Part III—Patalas 9 to 12.)

AUTHOR :

Cōnnās Manakkal Nārāyaṇan Nampūtirippād.

COMMENTATOR :

Kuzhikkāṭṭu Mahēśvaran Bhaṭṭatirippad.

EDITED BY

Mīmāṃsakarātna, Mīmāṃsāviśārada, Vedaśiromani

V. A. RĀMASWĀMI ŚASTRI, M. A.,

Professor of Sanskrit, University College,

and

*Honorary Director, University Manuscripts Library,
Trivandrum.*

TRIVANDRUM :

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,

1945.

All Rights Reserved.]

[Price Rs. 4.

UNIVERSITY OF TRAVANCORE

MALAYĀLAM SERIES No. 68.

TANTRASAMUCCAYA

with Malayālam commentary

(Part III—Patalas 9 to 12.)

AUTHOR :

Cōnnās Manakkal Nārāyaṇan Nampūtirippād.

COMMENTATOR :

Kuzhikkāṭṭu Mahēśvaran Bhaṭṭatirippād.

EDITED BY

Mīmāṃsakarātna, Mīmāṃsāviśārada, Vedaśiromapi

V. A. RĀMASWĀMI ŚASTRI, M. A.,

Professor of Sanskrit, University College,

and

*Honorary Director, University Manuscripts Library,
Trivandrum.*

TRIVANDRUM :

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,

1945.

All Rights Reserved.

[Price Rs. 4.]

വിഷയസൂചിക

വിഷയം.	ഭാഗം.
അവതാരിക ...	1—144
തന്ത്രസമുച്ചയം മൂന്നു പുസ്തകങ്ങളുടേയും കൂടിയ വിഷയാനുക്രമണിക ...	1—16
തന്ത്രസമുച്ചയം ന്-ാംപടലംമുതൽ മര-ാംപടലം വരെ ഭാഷാപ്രാഖ്യാനസഹിതം ...	1—296
ന്-ാംപടലം—ഉത്സവവിധി ...	1—75
മര-ാംപടലം—പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ ...	75—152
മമ-ാംപടലം—പ്രാസാദബിംബജിണ്ണാലാരണം ...	152—206
മര-ാംപടലം—അനുക്രമീയകളും, പൂജാ സാധനലക്ഷണങ്ങളും, മന്ത്രോദ്ധാരങ്ങളും, മുദ്രാദികളും ...	206—296
അകാരാദി ശ്ലോകാനുക്രമണി ...	1—24

P R E F A C E.

The present volume completes *Tantrasamuccaya* of Cennās Nārāyaṇan Nampūtiri, with the Malayalam commentary of Kulikkāṭṭu Maheśvara Bhaṭṭatiri, the first two parts having been already published as Nos. 64 and 66 of the Trivandrum Malayalam Series. It is well-known that *Tantrasamuccaya* and its supplement the *Śeṣasamuccaya* are the two most authoritative, and hence the most popular, treatises on Tantra generally followed for the rituals in the numerous temples in Kerala. Therefore, the importance of an authoritative commentary on them in Malayalam, the language of this part of India, is quite obvious, though a Sanskrit commentary on it, *Vimarśinī*, by Śaṅkara, the son and disciple of the author, has already been published¹, and another commentary, *Vivarana*, also in Sanskrit, by another disciple of the author is now being published².

The chronogram नन्दनयनेश्वम्भोषिसङ्ख्येषु in the śloka कल्यङ्गदेशु etc., (pāṭala XII, śloka 215), working out to Kali year 4529 (1428 A. D.) is the chief evidence for the date of the author of *Tantrasamuccaya*. But there has been some controversy in its interpretation, some scholars³ connecting the words कल्यङ्गदेशु, etc. with व्यधात् in the last *pāda*, thus taking this date as that of the composition of the work,

1. Trivandrum Sanskrit Series, Nos. 67 and 71.

2. The first four pāṭalas have been published as No. 151 of the Trivandrum Sanskrit Series, and the rest are in preparation.

3. K. V. M. : *Cennās Nārāyaṇan Nampūtiri*, Kairali, Bk. XXIII, p. 67 ; C. Kunhan Raja : *Candrotsavam*, Mangalodayam, Bk. XIX, p. 347 ; K. Kunchunni Raja : *Mānavikramante kalam*, Mangalodayam, Bk. XIX, p. 592 ; R. Narayana Panikkar : *Bhāṣāsahityacaritraṁ*, Pt. I. p. 308.

and others¹ connecting कलशैव; etc., more naturally with वः सम्भूतः, and thus taking this date as that of the birth of the author. The present commentary, however, settles this controversy in favour of the latter interpretation²

The commentator, Maheśvara Bhaṭṭatiri was a Kerala Brahmin belonging to the Kulikkāṭṭu Illām in the present Tiruvalla taluq in Travancore, and lived between 970 and 1040 M. E. (1795—1865 A. D.). Besides this commentary he is also known as the author of: (1) a commentary on *Śeṣasamuccaya* of Śaṅkara; (2) an independent treatise on Tantra by name *Kulikkāṭṭu-pacca*; (3) an elucidative account of the *Tantrasamuccaya* in Malayalam by name *Tantrasamuccayārtha-tātparyam*³; and (4) *Jīrṇoddhāraṇa*, probably a work on the renewal of mutilated idols and temples⁴. He has also written a few works on Jyotiṣa⁵. The present commentary is elaborate and vivid and is based on both the earlier commentaries *Vimarśinī* and *Vīvarana* and the genuine tradition of the Tantrins of Kerala.

1. Ulloor S. Parameswara Aiyar: *Bhāṣācampukkal*, p. 65; P. S. Anantanarayana Sastri: *Kokilasandēśa*, Intr. p. 4; K. V. Krishna Aiyar: *Zamorins of Calicut*, p. 301; K. Rama Pisharoti: *Vikrama the Great*, Bulletin of the Rama Varma Research Institute, Trichur, Vol. IX, p. 20; S. K. Ramana Sastri: *Spotasiddhi*, Intr. p. 17.

2. vide commentary under XII. 215.

3. There is a transcript of this work in this Library, No. 1078. The introductory and concluding verses are more or less the same as in the commentary now published, but the actual subject-matter is different in the sense that this one is more an account based on the text of *Tantrasamuccaya* than its commentary.

4. Fragment of a work on this subject is seen at the end of the transcript (No. 1078) mentioned above. Probably this is the same as Maheśvara Bhaṭṭatiri's work.

5. vide Trivandrum Malayalam Series No. 64, preface, p. 2-3.

This volume was mainly edited by Pandit E. V. Raman Namputiri of this Library. He has also written an Introduction, which, besides dealing with the author, sources, commentators, etc., of the work, also deals with the origin and development and the principles of the Tantra school in general, and of the Tantra of Kerala in particular. This is a pioneer attempt at giving a connected account of the Tantra school in Malayalam, and it is hoped that its results will be found useful by scholars interested in this branch of literature. Mr. Raman Namputiri was assisted by Pandits S. Sankararama Sastri and N. Raghavan Nair in the matter of reading the proofs and preparing the Index. To all these Pandits my thanks are due.

The present edition is based on a palm-leaf manuscript of the work supplied to the Library by Brahmasri M. P. Narayana Bhattatiri, Kulikkattillam, Tiruvalla, Travancore, (No. 492).

In fine, it is my very pleasant duty to record my deep sense of indebtedness to His Gracious Highness the Maharaja and the members of the Royal family of Travancore, and to Sachivottama Dr. Sir C. P. Ramaswami Aiyar, K. C. S. I., K. C. I. E., LL.D., the Dewan, for the high encouragement they are giving to the publication of ancient works. I am also thankful to Mr. H. C. Papworth, M. A., O. B. E., the Pro-Vice-Chancellor and Mahakavi, Rao Sahib, Ulloor S. Parameswara Aiyar, M. A., B. L., the Dean of the Faculty of Oriental Studies, University of Travancore, for their interest and guidance in our publications.

University Manuscripts
Library, Trivandrum,
20th Dec., 1945.

V. A. RAMASWAMI SASTRI,
Honorary Director.

അവതാരിക.

നാലാമത്തേയും ഏഴാമത്തേയും പാടലങ്ങളിൽ അവസാനിക്കുന്ന ഒന്നും രണ്ടും ഭാഗങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായി പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതാണ്, ഭാഷാപ്രാബല്യത്തോടുകൂടിയ തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ ഈ മൂന്നാം ഭാഗം. പന്ത്രണ്ടാം പാടലംകൊണ്ടവസാനിക്കുന്ന ഈ ഭാഗത്തോടുകൂടി, ഭാഷാപ്രാബല്യസഹിതമായ തന്ത്രസമുച്ചയഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രകാശനവും സമഗ്രമായിത്തീരുന്നു. ഈയവസരത്തിൽ തന്ത്രത്തെ സംബന്ധിച്ച ചൊതുവേയും, കേരളത്തിൽ അതിനുള്ള സ്ഥാനത്തേയും, കേരളീയർ അതിൽ കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുള്ള കഥകളേയും മൂലപ്രാബല്യകാരന്മാരുടെ സ്ഥിതികളേയും മറ്റും പറ്റി ഒരു വിചാരണ ചെയ്യുന്നത് പലർക്കും ഉപകാരപ്രദവും, അത്യന്താപേക്ഷിതവും ആണെന്നു കരുതുന്നു. ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് അതിൽനിന്ന് പല നൂതനജ്ഞാനങ്ങളും സിദ്ധിക്കുവാൻ സംഗതിയുണ്ടല്ലോ.

വിദ്യാസ്ഥാനങ്ങളിൽ തന്ത്രത്തിന്റെ സ്ഥാനം.

“അങ്ഗാനി, വേദാശ്വതപാരോ, മീമാംസാ, ന്യായവിസ്തരഃ, ധർമ്മശാസ്ത്രം, പുരാണം ച വിദ്യാ ഭേദതാശ്ചതുർദ്ദശഃ; ആയുർവ്വേദോ ധനുർവ്വേദോ ഗാന്ധർവ്വശ്ചേത്യനുകൂലാൽ അർത്ഥശാസ്ത്രം പരം തസ്മാദ് വിദ്യാസ്തപ്താദശ സൂതാം”.

എന്ന പ്രമാണപ്രകാരമുള്ള വിദ്യാസ്ഥാനപരിഗണനയിൽ തന്ത്രാദികൾ, സ്പഷ്ടമായി പറയപ്പെട്ടു കാണുന്നില്ല. ഈ സ്ഥിതിയ്ക്ക്, പ്രാചീനഭാരതീയരുടെ വിദ്യാസ്ഥാനങ്ങളിൽ താന്ത്രികപ്രസ്ഥാനം അന്തർഭവിയ്ക്കുന്നില്ലെന്നാണ് വന്നുകൂടുന്നത്. ശരി; ഇല്ലെങ്കിൽ വേണ്ട; തന്ത്രമാറ്റം ഒരു പ്രാചീനപ്രമാണമല്ലെന്നും നവീനമാണെന്നും തന്നെ തീരുമാനിച്ചു വിട്ടേയ്ക്കുകയോ! നിലവിലുള്ള പല സിദ്ധാന്തങ്ങളുടേയും, പദ്ധതികളുടേയും വ്യാകുലീകരണമാക്കിയേക്കാം ആ ഉദാസീനതയുടെ ഫലം.

ഇതൊരു വൈഷമ്യം ഭാരതീയരായ ശാസ്ത്രകാരന്മാരുടെ ചിന്തയ്ക്കും വിഷയീഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. സുപ്രസിദ്ധ ശാസ്ത്രജ്ഞവര്യനായ ശ്രീമധുസൂദനസരസ്വതി, തന്റെ പ്രസ്ഥാനഭേദം എന്ന പ്രബന്ധത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു:— “അത്ര ഉപപുരാണാനാമപി പുരാണേട്ടന്തർഭാഷഃ; വൈഷേഷികശാസ്ത്രസ്യ ന്യായേ; വേദാന്തശാസ്ത്രസ്യ മീമാംസായാം; മഹാഭാരതരാമായണയോഃ സംഖ്യപാതഞ്ജലപാശുപതൈവജ്ഞവാദീനാം ച ധർമ്മശാസ്ത്രം;

ഏവം മിളിതപാ ചതുർദ്ദശ വിദ്യാഃ". ഇതിലേ "പാശുപതവൈഷ്ണവാദീനാം ച" എന്ന അംശംകൊണ്ട്, തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തെയും ആഗമങ്ങളേയും സംഹിതകളേയും മറ്റും ഗ്രഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. 'തന്ത്രംണാം ധർമ്മശാസ്ത്രേണാർഭാവഃ-' എന്ന്, വരിവസ്യാരംഭസ്വ'വ്യാഖ്യാനത്തിൽ, ശ്രീ ഭാസ്കരരായമവി ഈ വസ്തുതയെ സ്പഷ്ടീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

II

തന്ത്രാഗമാദിവിവരണം

തന്ത്രങ്ങളും ആഗമങ്ങളും സംഹിതകളും എത്രയെത്ര ആണെന്ന് എണ്ണിത്തിട്ടുപെടുത്തുക എളുപ്പമല്ല. ഓരോ ശാഖയിലും അത്ര അധികം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ആചിർഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. എല്ലാ ഇനത്തിലും വളരെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഇന്ന് ലുപ്തപ്രചാരങ്ങളുമാണ്. എന്നാൽ, ഇന്ന് പ്രചാരത്തിലിരിയ്ക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സംഖ്യയും അത്ര ചെറുതൊന്നുമല്ല. ഭാരതവർഷത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലായി, നൂററിഞ്ഞാണൂററിരണ്ടു (൧൯൨) തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഇന്ന് പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്നതായി അറിയപ്പെടുന്നു. തന്ത്രങ്ങൾ ശാക്തഗ്രന്ഥങ്ങളും, ആഗമങ്ങൾ ശൈവപ്രമാണങ്ങളും, സംഹിതകൾ വൈഷ്ണവപ്രഭാവവിതങ്ങളും ആണെന്ന് പൊതുവേ ഒരു ഭേദം ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

തന്ത്രത്തിന് താഴെ ചേർക്കപ്രകാരം ഒരു നിർവ്വചനം കാണപ്പെടുന്നു:-

“സർഗ്ഗശ്ച പ്രതിസർഗ്ഗശ്ച മന്ത്രലക്ഷണമേവ ച
ഭേദതാനാം ച സംസ്ഥാനം തീർത്ഥാനാം ചൈവ വർണ്ണനം;
തഥൈവാശ്രമധർമ്മശ്ച മന്ത്രസംസ്ഥാനമേവ ച
സംസ്ഥാനം ചൈവ ഭൂതാനാം യന്ത്രാണാം ചൈവ നിർണ്ണയഃ
ഉൽപത്തിർവിജ്ഞാപനം ച തന്ത്രം, കല്പസംജ്ഞിതം,
സംസ്ഥാനം ജ്യോതിഷം ചൈവ പുരാണാഖ്യാനമേവ ച;
കോഷസ്വ കഥനം ചൈവ വൃതാനാം പരിഭാഷണം,
ശാഖാശാഖസ്വ ചാഖ്യാനം നരകാണാം ച വർണ്ണനം;
ഹരചക്രസ്വ ചാഖ്യാനം സ്രീപുണ്ഡ്രോശ്ചൈവ ലക്ഷണം,
രാജധർമ്മാ ദാനധർമ്മാ യുഗധർമ്മസ്തഥൈവ ച;
വ്യവഹാരഃ കഥ്യതേ ച തഥാ ചാഖ്യാതവർണ്ണനം,
ഇത്യാദിലക്ഷണൈർയുക്തം തന്ത്രമിത്യഭിധീതതേ”.

(ശബ്ദാർത്ഥചിന്താമണി)

‘ത്രിപദാത്മം ചതുഷ്പാദം മഹാതന്ത്രം’ - എന്ന്, ‘തന്ത്ര ലക്ഷണം’ത്തിൽ മഹാതന്ത്രലക്ഷണമുള്ളതായി, ‘തത്ത്വപ്രകാശികാ’വ്യാഖ്യാനത്തിൽ - അർത്ഥശാസ്ത്രവിവാചാർത്ഥം ഉദ്ധരിക്കുന്നു. ‘തന്ത്ര’ശബ്ദത്തിന് അഭിധാനകാര്യം പറയുന്ന അർത്ഥമാകട്ടെ,—

‘തന്ത്രം കുടുംബകൃത്യേ സ്വാൽ, സിദ്ധാന്തേ, ചരഞ്ചയോ-
[തമേ,
പ്രധാനേ, തന്ത്രധാനേ ച, ശബ്ദരൂപഭേദേ, പരിച്ഛേദേ,
ശ്രുതിശാഖാഗതേ, ചേതസ്യവ്യഭാചാത്മപ്രയോജകേ.’

(മേഘിനീ)

എന്ന് പറഞ്ഞാണ്. പ്രകൃതഗ്രന്ഥശാഖായ ഇതിൽ അന്തർഭവിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നോ ഇല്ലെന്നോ സുനിശ്ചിതമായി സിദ്ധാന്തിക്കാവുന്നതല്ല തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളേ ഭേദഭേദാനുസാരം പൊതുവേ മൂന്നായിട്ടു വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. അതാണിത്:—

മ. വിഷ്ണുകന്തം.

മ. രഥകന്തം.

മ. അശ്വകന്തം എന്നിങ്ങനെയാണ്.

നീലപതാകതന്ത്രം, മൃത്യുഞ്ജയതന്ത്രം, തന്ത്രയോഗാഞ്ജനം, മായാതന്ത്രം, ഭക്തിബാഹുതന്ത്രം, കാളികാതന്ത്രം, കാലേശ്വരീതന്ത്രം, തന്ത്രരാജം, ഹരഗൗരീതന്ത്രം, കുമ്പജികാതന്ത്രം, കാത്യായനീതന്ത്രം, പ്രത്യങ്ഗതന്ത്രം, മഹാലക്ഷ്മീതന്ത്രം, ത്രിപുരാതന്ത്രം, സരസ്വതീതന്ത്രം, യോഗിനീതന്ത്രം, വാരാഹീതന്ത്രം, മൃധാനീതന്ത്രം, നാരായണീതന്ത്രം, കലാഞ്ജനവതന്ത്രം, മഹാനിവാണതന്ത്രം, കലധൂഡാമണിതന്ത്രം, ശക്തിസംഗമതന്ത്രം, മേരുതന്ത്രം, വാമകേശ്വരതന്ത്രം, ജ്ഞാനാർണ്ണവതന്ത്രം, പ്രപഞ്ചസാരതന്ത്രം, പരമേശ്വരമതന്ത്രം, ശാരദാതിലകതന്ത്രം, പ്രാണതോഷിണീതന്ത്രം, ഗൗതമീതന്ത്രം, സാത്ത്വതന്ത്രം—ഇത്യാദിയാണ് ചില തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ നാമങ്ങൾ. വാമകേശ്വരതന്ത്രത്തിൽ അറുപത്തിനാലു (നൂറ്) തന്ത്രങ്ങളുടെ പേരുകൾ പ്രത്യേകം പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

‘സേവ്യത്വം യേന തന്ത്ര’ന്തേ ‘ത്രാ’യന്തേ ച ഭയാജ്ജനാഃ,
ഇതി തന്ത്രസ്യ തന്ത്രത്വം തന്ത്രജ്ഞാഃ പരിചക്ഷന്തേ”.

എന്ന് നൈഷകതരീതിയിൽ ഒരു തന്ത്രലക്ഷണം ‘വിഷ്ണുസംഹിത’യിൽ കാണപ്പെടുന്നതും ഐവിടെ സാരണീയമാണ്.

യാമളങ്ങൾ എന്നും, ഡാമരങ്ങൾ എന്നും ഉള്ള നാമങ്ങളിൽ തന്ത്രശാഖയോടിണങ്ങിയ ഓരോ ശാഖകൾ കൂടി ഇവിടെ ഗണനീയമായിട്ടുണ്ട്.

സൃഷ്ടിശ്ച ജ്യോതിഷാച്ചാനം നിത്യകൃത്യപ്രദീപനം
കൃമസൂത്രം, വണ്ണഭേദോ ജാതിഭേദസ്തഥൈവ ച

യുഗധർമ്മശ്ച സംഖ്യാതോ യാമളസ്യാഷ്ടലക്ഷണം.” എന്ന് യാമളലക്ഷണവും പറയപ്പെട്ട കാണുന്നു. പ്രധാനപ്പെട്ട യാമളങ്ങളാവിതു്:— ആദിയാമളം, ബ്രഹ്മയാമളം, വിഷ്ണുയാമളം, രുദ്രയാമളം, ഗണേശയാമളം, ആദിത്യയാമളം. പാരാമീതന്ത്രത്തിൽ ഇവയേപ്പറ്റി പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നതും കാണാം. വാമകേശപരതന്ത്രത്തിൽ,—ബ്രഹ്മയാമളം, വിഷ്ണുയാമളം, രുദ്രയാമളം, ലക്ഷ്മീയാമളം, ഉമായാമളം, സ്കന്ദയാമളം, ഗണേശയാമളം, ഗ്രഹയാമളം എന്ന് എട്ടുയാമളങ്ങളേ പരിഗണിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്.

യോഗഡാമരം, ശിവഡാമരം, ഭഗ്വാഡാമരം, സരസ്വതീഡാമരം, ബ്രഹ്മഡാമരം, ഗാന്ധർവ്വഡാമരം എന്ന് ആറാണ് ഡാമരങ്ങൾ.

ഇനി ആഗമങ്ങളേപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാം. ഇവ ശൈവ പ്രസ്ഥാനഗ്രന്ഥങ്ങളാണെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ ഈ ഇനത്തിൽ ഇരുപത്തെട്ടുണ്ണുമാണ് പ്രസിദ്ധമായിട്ടുള്ളതു്. അതാവിതു്:— കാമികാഗമം, യോഗജാഗമം, ചിന്ത്യാഗമം, കാരണാഗമം, അജിതാഗമം, ദീപ്താഗമം, സൂക്ഷ്മാഗമം, സഹസ്രാഗമം, അംഗുലമുദ്രഭേദാഗമം, സുപ്രഭാഭേദാഗമം, വിജയാഗമം, നിശ്ചേഷ്ടാഗമം, സ്വാധ്വജ്വാഗമം, അനിലാഗമം, വീരാഗമം, രൗരവാഗമം, മുക്താഗമം, വിമലാഗമം, ചന്ദ്രജ്ഞാനാഗമം, ബിംബാഗമം, പ്രോദ്ഗീതാഗമം, ലളിതാഗമം, സിദ്ധാഗമം, സന്താനാഗമം, സർവ്വോക്താഗമം, പാരമേശ്വരാഗമം, കിരണാഗമം, വാതുലാഗമം*— ഇങ്ങനെ ഇരുപത്തെട്ടു്.

* ‘ആ’ഗതം പഞ്ചം ക്രാത്തു ‘ഗ’ തം ച നിരിജാനനേ,

‘മ’ തം ച വാസുഭേദസ്വ തസ്താദാഗമമുച്യതേ.

സൃഷ്ടിശ്ച പ്രകൃതയൈവ ഭേദതാനാം തഥാർത്ഥം,

സാധനം ചൈവ സർവ്വേഷാം പൂർവ്വോണ്മേവ ച.

ഷട്കർമ്മസാധനം ചൈവ ധ്യാനയോഗശ്ചതുവിധഃ—

സപ്തഭിർല്ലക്ഷണൈർയുക്തം തപഃമം തദിദർബ്ബധാഃ.”

(പരമസംഹിതാ പ്രസ്താവന)

“ദേവീഷ്ടം സഹസ്രപത്നം സംഹിതാഖ്യം സഭാഗമം,
യേ ചാന്ത്യേ ചാന്തരാളാ വൈ... ശാസ്ത്രാത്ഥേനാധി-

[കാഃ ശതൈഃ

സവേഷാം സംഹിതാസംജ്ഞാ ബോദ്ധവ്യം കമലോ-

[ഭവേ!”

(പഞ്ചരത്നസംഹിതാ.)

എന്നിങ്ങനെ സംഹിതകൾക്ക് ഒരു നിർവ്വചനം കാണപ്പെടുന്നു. പ്രതിൻപ്രകാരം, പത്നീരാധിനം ഗ്രന്ഥംവരെയുള്ള വൈഷ്ണവവാഗമത്തിനാണ് സംഹിതാ നാമമെന്ന് ഗ്രഹിക്കാം. ഇത്തരത്തിലുള്ള സംഹിതകൾ ആകെ എത്രയുണ്ടെന്ന് ഇതുവരെ ക്ലേശപ്പെട്ടു കണ്ടിട്ടില്ല. അറയിൽ പ്രകാശിതങ്ങളായിട്ടുള്ളവയുടെ പേരുകളാവിതു്:—

അഹിർബുധ്നസംഹിതാ, ഇശ്വരസംഹിതാ, കവിജ്ഞാസംഹിതാ, ജ്ഞാപ്രസംഹിതാ, പരശരസംഹിതാ, പാദ്യമതന്ത്രം (സംഹിതാ), ബുദ്ധർ ബ്രഹ്മസംഹിതാ, ഭാരദ്വാജസംഹിതാ, സാത്തപതസംഹിതാ, ശ്രീ പ്രശ്നസംഹിതാ, വിഷ്ണുസംഹിതാ, വിഷ്ണുതിലകസംഹിതാ, ലക്ഷ്മീതന്ത്രസംഹിതാ, മരീചിസംഹിതാ, അത്രിസംഹിതാ, പരമസംഹിതാ, പത്മജരസംഹിതാ.

“പഞ്ചരാത്രത്തിന്റെ ഉപോദ്ഘാതം” (Introduction to the Pānchārātra) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ, ഡാക്ടർ ഷ്രേഡർ (Dr. Schrader) എന്ന പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതൻ ഇരുനൂറ്റിപ്പതിനഞ്ചു (215) സംഹിതകളുടെ നാമങ്ങളേ നിർദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ട്, ഒരു ‘സംഹിതാസൂചിക’ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. ഏകദേശം മുപ്പതു കൊല്ലം മുമ്പ് തയ്യാറാക്കിയ ആ പട്ടികതന്നെ അപൂർണ്ണമാണെന്ന് അദ്ദേഹം തന്നെ സമർത്ഥിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനുശേഷം, ഗവേഷണകേന്ദ്രങ്ങളിൽ നിന്ന് പലതും പുതുതായി കണ്ടെത്തിരിക്കുവാൻ ഇടയുണ്ട്. ഈ നിലയ്ക്ക് സംഹിതാസാഹിത്യശാഖയുടെ പരപ്പും പ്രാധാന്യവും അനുമാനിക്കാനാകുമല്ലോ. അപ്രകാശിതങ്ങളായ ചില പ്രധാനസംഹിതകളുടെ പേരുകൾക്കുടി ഇവിടെ കുറിച്ചേക്കാം:—

അഗസ്ത്യസംഹിതാ, അനിരുദ്ധസംഹിതാ, ഉപേന്ദ്ര സംഹിതാ, കാശ്യപസംഹിതാ, കാശ്യപോർത്തരസംഹിതാ, നാരദ സംഹിതാ, പാരമേശ്വരസംഹിതാ, പ്രകാശസംഹിതാ, പ്രദ്യുത സംഹിതാ, ബ്രഹ്മസംഹിതാ (ഋഷിരാത്രം), മഹാസനാർകമാര സംഹിതാ, മാർക്കണ്ഡേയസംഹിതാ, ലക്ഷ്മീനാരായണസംഹിതാ, വസിഷ്ഠസംഹിതാ, വാസുദേവസംഹിതാ, വിശ്വാമിത്രസംഹിതാ, വിഷ്ണുതത്വസംഹിതാ, വിഷ്ണുതന്ത്രം (ബ്രഹ്മവിഷ്ണു സംവാദം), വിഷ്ണുസംഹിതാ (വ്യാസശരണകസംവാദം), വിഷ്ണു രഹസ്യം, വിഷ്ണുസ്തോത്രസംഹിതാ, വൈഖാനസതന്ത്രം, ശേഷ സംഹിതാ, സനാർകമാരസംഹിതാ, സുഭർശനസംഹിതാ, ഹയ ശീർഷസംഹിതാ, ഹിരണ്യഗർഭസംഹിതാ - ഇത്യാദി.

അടയാർ ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥശാലാ, കഞ്ചാപുർ രാജകീയ ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥശാലാ, മദിരാശി പൗരസ്ത്യ ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥ ശാലാ, മൈസൂർസർക്കാർ വക ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥശാലാ, ബറോഡാ പൗരസ്ത്യഗ്രന്ഥശാലാ, കൽക്കട്ട സംസ്കൃതകാളേജുവക ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥസമുച്ചയം, ഇന്ത്യ ആഫീസ് വക ഹസ്ത ലിഖിതഗ്രന്ഥശേഖരം ഇത്യാദിസ്ഥാനങ്ങളിൽ പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥ ങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നു.

പരമശിവൻ ശ്രീപാർവതീദേവിയോടു പറയുന്ന രീതിയി ലുള്ള തന്ത്രങ്ങളെ 'ആഗമങ്ങൾ' എന്നും ശ്രീപാർവതീദേവി പരമശിവനോടു പറയുന്നതായി നിബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള തന്ത്ര ങ്ങളെ 'നിഗമങ്ങൾ' * എന്നും ഗണിച്ചുവരുന്നു. ഇത്തരം ആഗ മങ്ങൾക്കും നിഗമങ്ങൾക്കും, ഒട്ടേറെ ഉപാഗമങ്ങളും ഉപനി ഗമങ്ങളും ഉണ്ടെന്നുള്ളതും ഓർമ്മിച്ചിരിക്കേണ്ടതത്രേ.

ഇനിയും തന്ത്രങ്ങൾക്കു ചൊതുവോ വില ഭേദങ്ങൾ ഇല്ലാ തില്ല. സംഹിതാ - ആഗമം - രഹസ്യം ; സാന്തപികം - രാജ സം - താമസം ; വൈദികം - അവൈദികം - ഇത്യാദിയാണ് ആ ഭേദങ്ങൾ. അവയിൽ പ്രധാനമായ സാന്തപികാദിഭേദത്തിന്റെ സ്വഭാവം "ഇശ്വരസംഹിത"യിൽ ഇപ്രകാരം നിർ ഭൂതപ്പെട്ടുകാണാം: -

* ഉദാഹരണം - ലക്ഷ്മീനാരായണതന്ത്രം.

വിജ്ഞാനപുണ്യശീകഷണം - ഹൃത്ത്ജാലം തഥാസ്ഥിതിം,
തദ്ബോധകപ്രണീതം തജ്ജാസ്യം തൽ സാത്ത്വികം സ്മൃ-

[തം.

തസ്മാൽ ജ്ഞാതേ/ത്ത്ജാതേ തു കിഞ്ചിത്തദവലംബ്യ ച,
സ്വബുദ്ധ്യന്മേഷിതസ്യേവ ഹൃത്ത്ജാതസ്യ ബോധകം;
ബ്രഹ്മാദിഭിഃ പ്രണീതം യത് തഥാ തദൃഷ്ടിർഭവിജാഃ!
ബ്രഹ്മാദിഭിഃ പരിശുത്യ തത്സംക്ഷേപാത്മനാ പുനഃ
സ്വവികല്പാൽ പ്രണീതം യൽ തൽ സർവ്വം രാജസം 'സ്മൃതം';

കേവലം സ്വവികല്പോത്ഥൈഃ കൃതം നൽ താമസം സ്മൃതം'

(അശ്വമേധസംഹിതാ ൧. ൫൭)

വൈദികതന്ത്രങ്ങളെന്ന്, വൈദികാനുഷ്ഠേയപദാത്മസം
ബലങ്ങളായ തന്ത്രങ്ങളത്രേ. "സർവ്വോന്നയനതന്ത്രം" മുതലായവ
യാണു്, ആ വകയിൽ പ്രമുഖങ്ങൾ.

തന്ത്രശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധങ്ങൾ. മാത്രമായ പദാർത്ഥങ്ങളാൽ സം
ബലങ്ങളാണു് അന്വൈദികതന്ത്രങ്ങൾ. 'മഹാമായാതന്ത്രം',
'ശാബരതന്ത്രം' മുതലായവ ആ ഇനത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

വൈദികതന്ത്രങ്ങൾക്കു് ദക്ഷിണമാർഗ്ഗതന്ത്രങ്ങൾ എന്നും,
അന്വൈദികതന്ത്രങ്ങൾക്കു് വാമമാർഗ്ഗതന്ത്രങ്ങൾ എന്നും കൂടി
പ്രസിദ്ധിയുണ്ടു്.

ആഗമങ്ങളേയും സാഹിത്യങ്ങളേയും പറ്റി സ്വല്പം പ്രസ്തു്
വിചിത്രകൃതിയുവല്ലോ ഓരോ ദേവന്മാരേ അധികരിച്ചുള്ള ഗ്രന്ഥ
ങ്ങൾ ആണു് 'രഹസ്യങ്ങൾ'. ശിവരഹസ്യം, ബ്രഹ്മരഹസ്യം,
വിഷ്ണുരഹസ്യം മുതലായവത്രേ അത്തരത്തിലുള്ള തന്ത്രങ്ങൾ.

'ആഗമങ്ങൾക്കു് ഉപാഗമങ്ങൾ എന്നൊരുപശാഖ,
പുരാണങ്ങൾക്കു് ഉപപുരാണങ്ങൾ എന്നുപോലെ, ഏക
ദേശം തുല്യവിശാലതയോടെ താങ്ങും തഴുപ്പുമായി വില
സുന്നു. വൈഷ്ണവതന്ത്രങ്ങൾ 'വൈഖാനസ'മെന്നും 'പാഞ്ചരാ
ത്ര'മെന്നും രണ്ടായി പിരിഞ്ഞു്, രണ്ടിനത്തിലും വളരെ വലിച്ചി

തോതിലുള്ള ഗുണസമ്പന്നങ്ങളായും ശോഭിക്കുന്നു. ശൈവ ശാഖയ്ക്ക് പാശുപതം, ശൈവസിദ്ധാന്തം, അഥവാ, സിദ്ധാന്തം, പ്രത്യഭിജ്ഞപ്രസ്ഥാനം ഇങ്ങനെ പ്രാധാന്യമേറിയ മൂന്നു പിരിവുകളും, ഓരോന്നിലും അനവധി മഹാഗ്രന്ഥങ്ങളും ഉണ്ടെന്നുള്ളതും സ്മരണീയമാണ്.

ശാക്തങ്ങളായ ആഗമങ്ങൾ.—ശുഭാഗമങ്ങൾ അഞ്ച് (൫), ക്ഷാളാഗമങ്ങൾ അറുപത്തിനാല് (൩൪); മിശ്രാഗമങ്ങൾ എട്ട് (൮)—ഇങ്ങനെ, മൂന്നു വകയും ചേർന്ന്, എഴുപത്തേഴ് (൭൭) ആയി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഉപരിനിർദ്ദിഷ്ടങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒട്ടവളരെ എണ്ണങ്ങൾക്കും വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ.—ഒന്നിലധികവും—ഉണ്ടെന്നു മാത്രമല്ല, ഓരോ പ്രസ്ഥാനങ്ങളെ ഉപജീവിച്ച്, പലതരം സ്വതന്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളും ഉളവായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതും വിശിഷ്ട വിചാണീയമാകുന്നു. 'അഭിനവഗുപ്ത'ന്റെ 'തന്ത്രാദ്ധ്യായം', 'ഭോജഭവ'ന്റെ 'തത്ത്വപ്രകാശം', 'വേദാന്തദേശിക'യുടെ 'പഞ്ചരാത്രരക്ഷ', 'ഭാസ്കരായ'ന്റെ 'ചരിവസ്യാരംഭസ്യം' മുതലായവയെ ഉദാഹരണത്തിനെടുക്കാവുന്നതാണ്. എല്ലാം കൂട്ടിക്കണക്കാക്കുമ്പോൾ സംസ്കൃതവാങ്മയത്തിലോ മറ്റു ശാഖകളിൽ അപേക്ഷിച്ചും വലുതാണ് ഈ തന്ത്രശാഖ എന്നു തെളിയുന്നതായിരിക്കും.

III

ചില വിപ്രതിപത്തികൾ.

തന്ത്രങ്ങളെല്ലാം തന്നെ 'ശ്രുതി'കളാണെന്ന് 'ഹാരിതധർമ്മസൂത്ര'ങ്ങളെ മുൻനിർത്തി ചിലർ സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു.* അവർക്കു ലഭ്യമായ ഹാരിതസൂത്രങ്ങൾ ഇവയാണ്: —'അഥാതോ ധർമ്മം വ്യാഖ്യാനം'; 'ശ്രുതിപ്രമാണകോ ധർമ്മഃ; ശ്രുതിശ്ച ദവിവിധാ—വൈദികീ താത്ത്വികീ ച.' 'ഹാരിതധർമ്മസൂത്രം' അച്ചടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥമല്ല. മനുഷ്യമൃതി രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ കല്പകഭട്ടൻ —"അത ഏവ ഹാരിതഃ"—എന്നു പറഞ്ഞതിന്നുമേൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള സൂത്രങ്ങളാണ് ഇവിടെയും ഉദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. മറുവശത്ത് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതും, പ്രസിദ്ധപാശ്ചാത്യപണ്ഡിതനായ മാണിങ്ക് വില്യംസ് (M. A., C. I. E)

* "ഹാരിതധർമ്മസൂത്രം" പരിഭാഷാകാരന്മാർ ചതുഷ്ടയസമാനകരമായ പ്രകടനം എന്നു 'പരമസംഹിത'യുടെ പ്രസ്താവനയിൽ.

ഏഴുതിയതും ആയ "Religious thought and life in India" (റീലിജിയസ് താട്ട് ആൻഡ് ലൈഫ് ഇൻ ഇൻഡ്യാ) എന്ന പുസ്തകത്തിൽ, ഹർഷ-വർമ്മൻ * ചില പൗരസ്ത്യരാണ് പണ്ഡിതന്മാരുടെ ശ്രദ്ധയെ ഈ വഴിക്കു തിരിച്ചുതന്നു തോന്നുന്നു. ഏതായാലും ഈ പൗരസ്ത്യരുടെ ചില പണ്ഡിതന്മാരും പ്രാമാണികമായി ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട് †. എന്നാൽ, ഈ ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥശാലയിൽ ഭാഗ്യവശാൽ ശേഖരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള 'ഹാരിതസ്മൃത' ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണപ്പെടുന്ന പാഠം മറ്റൊരു തരത്തിലാണ്. അതായത്—“വൈദികീ ലൗകികീ ച”—എന്നാണ്, 'താന്ത്രികീ'—എന്നല്ല. ഇതിൽ ഏതു പാഠമാണ് ശരി—അഥവാ രണ്ടു പാഠവും ശരിതന്നെയാ, വേറെ വല്ല പാഠവും ഉണ്ടോ ഇതുദി പല പ്രശ്നങ്ങളും അപ്പോൾ ഉദിക്കുമല്ലോ. തദ്ദാർഢ്യം, 'താന്ത്രികീ' എന്ന പാഠം വച്ചുകൊണ്ട്, തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തിനു കല്പിക്കുന്ന ഗൗരവവും പ്രാമാണ്യവും ‡ പ്രാപ്തമായിപ്പോകുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിന്നും പുറമേ, 'താന്ത്രികീ' എന്നാണ് ശരിയാകാ പാഠമെന്നു സ്വീകരിക്കയാണെങ്കിൽത്തന്നെയും, തന്ത്രങ്ങൾ ശ്രുതികളോ ശ്രുതിപുരുഷങ്ങളോ ആണെന്ന് ഈ വചനം കൊണ്ട് സിദ്ധിക്കുന്നു കാര്യം സന്ദിഗ്ദ്ധമല്ലയോ? “ശ്രുതിയും രണ്ടു തരത്തിലുണ്ട്; വേദത്തെ വാചികമായിട്ടുണ്ടെന്നും, തന്ത്രത്തെ വിചിത്രമായിട്ടുണ്ടെന്നും, അഥവാ ലോകത്തെ അധികരിച്ചുണ്ടെന്നും”. എന്നേ മറ്റൊരു അല്ലാതെ, ഹാരിതസ്മൃതങ്ങൾക്ക് ഇവിടെ അർത്ഥം പറയുവാനുണ്ടോ? എന്നു തന്നെയുമല്ല, വൈദികമെന്നും താന്ത്രികമെന്നും ഉള്ള രണ്ടു സമ്പ്രദായവും പ്രമാണസമ്മതവും കൂടിയല്ലയോ? ഹാരിത

* That they are regarded by some as equal divine authority with the Puranās, and even as a kind of secondary revelation, is evident from a passage in Kulluka's Commentary on Manu II. I. There he asserts that divine truth is of two kinds, namely, that revealed in the Vedas and that found in the Tantras.”

(Religious thought and Life in India—p. 184.)

† അടയാറിൽനിന്നു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള 'പാണ്ഡിതരക്ഷ' യുടെ ഇംഗ്ലീഷ് ഉപാദ്ധ്യായവും, 'ഭൂമിക' യും, ബറോഡാ യൂണിവേഴ്സിറ്റിയിൽ പെട്ട 'പരമസംഹിത'യുടെ 'പ്രസ്താവനയും' History of Dharma Sastra Vol. I. p. 72-ൽ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള മറ്റൊരു തരം.

‡ “അതേ വേദേ യാദൃശീ പ്രാമാണികീ ജ്ഞാതിർ തത്ത്വപരിജ്ഞാതാഭ്യോ വതന്ത്രേ പീതി നിർവിവാദമവഗമ്യതേ” (പരമസംഹിതാപ്രസ്താവനം)

തവചനവും ആ ഭേദത്തെത്തന്നെ കാണിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. രണ്ടും വൈദികം എന്നല്ലയോ ഭേദഭാവത്തിൽ വന്നുകൂടുക? ഏവച ശ്രുതിസമശീർഷകമാണ് തന്ത്രം എന്നു സമർത്ഥിക്കുവാൻ വൈദികന്മാർക്ക് വൈഷമ്യം തന്നെയുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു.

തന്ത്രങ്ങളേ സംബന്ധിച്ചു വൈദികപക്ഷപാതികൾക്കുള്ള സീലാന്തത്തിന്റെ ഒരു ശരിയായ രൂപം, തൈത്തിരീയസംഹിതയിൽപ്പെട്ട 'ശ്രീരഥ'ത്തിന് 'അഭിനവശങ്കരാചാര്യർ' എഴുതിയിട്ടുള്ള ഭാഷ്യത്തിൽ ഒരിടത്തു കാണാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്. ആ ഭാഗം ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നത് ബഹുധാ പ്രയോജനപ്രദമാകുമെന്നു കരുതുന്നു.

“നമഃ സസ്തിജ്ജരായ തപിഷീമതേ

പഥിനാം പതയേ നമഃ”

എന്ന മന്ത്രത്തിൽ, “പഥിനാം പതയേ”—എന്നുള്ള അംശത്തിന്റെ ഭാഷ്യമാണ് ചുവടെ പകർത്തുന്നത്.

“പഥിനാം പതയേ”—വൈദികതാന്ത്രികമാർഗ്ഗാണാം സ്വാമിനേ നമഃ, ഇത്യക്ഷരത്വം. അത്ര 'തപിഷീമതേ' ഇത്യനേന ജ്ഞാനരൂപഃ പ്രകാശ ഉച്യതേ; തേന ച ഇയം ശങ്കാ നിരസ്താ ഭവതി. ഏവം ഐത്ര ശങ്കാ അവതരണി - കഥം പരമേശ്വരേണ താന്ത്രികമാർഗ്ഗഃ പ്രദർശിതഃ?

“യാ വേദബാഹ്യാഃ സ്മൃതയോ യാശ്ച കശ്ചേ കദൃഷ്ടയഃ
സർവാസ്താ ഹിഷ്ഛലഃ പ്രേത്യ നിഷ്ഠാതേഷാം ഹി താമസീ”

ഇതി തേഷാം നിന്ദിതത്വം ഇതി. അത്ര ചേദമുത്തരം—
“സത്യമേവ താന്ത്രികമാർഗ്ഗാണാം നിന്ദിതത്വം; തത്തു വൈദികാൻ പ്രത്യേവ; വേദബാഹ്യാനാം തു താന്ത്രികമാർഗ്ഗാ ഏവോപകാരകഃ. തജ്ജേതദാലോച്യ സർവ്വജ്ഞൈ പരമേശ്വരേണ തന്ത്രാണി പ്രണീതാനി; യദി ഛേതാനി ന സ്യുഃ, തതോ വേദബാഹ്യാഃ പാപിഷ്ഠാഃ സ്വതോ വൈദികമാർഗ്ഗ വിമുഖാഃ ശ്രേയസ്സായനമനുച്ച ശാസ്ത്രമജാനന്തഃ സ്വേച്ഛാചാരപ്രാവണ്യ വിവശാഃ പ്രണഷ്ടാ ഏവ ഭവേയുഃ. അതസ്താന്ത്രികമാർഗ്ഗപ്രവർത്തനമുചിതമിതി.” ഇങ്ങനെ, താന്ത്രികമാർഗ്ഗം വൈദികന്മാർക്ക് വർജ്ജമാണെങ്കിലും അവൈദികന്മാരെ—വേദബാഹ്യാന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ച് അതനപർത്ഥമാണെന്ന് പറഞ്ഞിട്ട്, അതിലേയ്ക്ക് പ്രമാണാന്തരത്തെ ആചാര്യൻ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:—

തദേതൽ ക്രമപുരാണേ' സ്പഷ്ടമുപസ്തംഹിതം;

തത്ര ഹി

“സ തേഷാം മായതാ ജാതാ ഗോവധം ഗൗതമോ മുനിഃ,
കേനാപി ഹേതുനാ ജ്ഞാതവാ ശശാപാതീവ കോപനഃ
ഭവിഷ്യഥ ത്രയി ബാഹ്യാ മഹാപാതകിനഃ സമാഃ.”

ഇതി വേദബാഹ്യത്വേന മഹാപാപിഷ്ടത്വേന ച ഗൗതമശ
പ്താൻ പ്രസ്തുത്യ,

“തേ സർവ്വേ പ്രാപ്യ ദേവേശം ശങ്കരം വിഷ്ണുമവ്യയം
അസ്മവൻ വിവിധൈഃ ശാസ്ത്രൈരക്ലിപ്തം ഇവ സേവകഃ.”
ഇത്യാദിനാ തേഷാം ശങ്കരവിഷ്ണുസന്നിധൗ പ്രാർത്ഥനാമുപ-
ന്യസ്യ,

“തസ്മാദ് വൈ വേദബാഹ്യാനാം രക്ഷണാത്മം ച പാപിനാം;
വിമോഹനായ ശാസ്ത്രാണി കരിഷ്യാവോ വൃഷധജ!
ഏവം സഞ്ചാദിതോ തദ്രോ മായവേന മുരാരിണാ,
ചകാര മോഹശാസ്ത്രാണി കേശവോഽപി ശിവേരിതഃ
കാപലം, ലാതുഡം, ശാങ്കരം, ഭൈരവം, പൂർവ്വപശ്ചിമം,
പാണ്ഡരാത്രം, പാശുപതം,—തഥാ/ത്യാനി സഹസ്രശഃ.”

ഇത്യാദിനാ വേദബാഹ്യാനാം പാപിഷ്ടാനാം രക്ഷണായ പാശു-
പതപാണ്ഡരാത്രാദിതന്ത്രമാർഗ്ഗഃ പ്രവർത്തിത ഇത്യുക്തം.
'വിമോഹനായ' ഇത്യസ്യ ചാർത്ഥത്വം—അസ്തി ച പാശുപത-
പാണ്ഡരാത്രാദിതന്ത്രേഷു വേദനിജ്ഞാത്മപ്രതിപദനം; —
യഥാ, കേവലനിമിത്തശാപരോദഃ, ജീവോൽപത്തത്യാദിവണ്ണ-
നം, തദപിഷ്ഠേ വേദനിഭാ ചേതി; തച്ച സർവ്വമപ്രമാണമേവ;
വ്യവസ്ഥാപിതം ഹി തദംശേ തദപ്രാമാണ്യം ബ്രഹ്മമീദാംസായാം;
തേഷു ച വേദനിഭാജാസ്തദപിഷ്ഠവണ്ണസ്യ ച പ്രഭോജനം—
യേ വൈദികാ ഏവ അന്തഃ പാപവശാദ് വേദേഷപവിശ്വാസം
കർച്ചന്തി, താൻ വിമോഹയിതും; തച്ച വിമോഹനം തേഷാമനുഗ്ര-
ഹായൈവ. തേ ഹി വേദപിഷ്ഠത്തന്ത്രേഷു സ്ഥിതാം വേദനിഭാ-
മുപസ്തുത്യ ബഹുമന്യമാനാം വേദം വിഹായ താത്ത്വികമാർഗ്ഗ-
മനുപ്രവിശ്യ തേന വിധിനാ പരമേശ്വരമനുഗൃത്യ തത്പുണ്യക്ഷേത്ര-
വേദേഷപണ്ഡിതാഃ ക്രമേണ ജ്ഞാനരേഖ വേദനിയും പ്രതിപദ-
കൃത്യതും ഭവന്തി. അതഃ ഏവ വൈദികൈസ്സേവ സത

ശാസ്ത്രാലുസ്യ വേദനീഷ്ടാം വിഹായ പാണ്ഡരാത്രാദിദീക്ഷാ വിധിനാ വിഷ്ണുമാരധിതവത്ത്വം നിരൂപ്യർവ്വകം തം പ്രതി ചിരായ “വേദമാഗ്ങ്ം ഗമിഷ്യസി”തി ഭഗവതാ വാസുദേവേന വരോ ദത്ത ഇതി “വേദസിയ്യൈലഭേഗ്” ശ്രൂയതേ:—

“മതീതന്ത്രാശ്രയണേനൈവ മൽപൂജാ ച കൃതാ തപയാ തയാ ന പ്രീതവാനസ്തി തവ ശാസ്ത്രീലു തേ പ്രിയഃ. കമാഗ്ങ്ങ്ണാപി ശാസ്ത്രീലു! കൃതാ പൂജാ മമ തപയാ അതഃ കാലേന മഹതാ വേദമാഗ്ങ്ം ഗമിഷ്യസി.”

ഇതി. പാഠിഷ്ഠവിഷയേ പരമേശ്വരസ്യ മോഹകത്വം തദപി-
ഷയേ ദേവേ ഇവ തദാഗ്രഹപര്യവസിതത്വം ദോഷമാവഹതി.
അത ഏവ ചലു ബുദ്ധാഭ്യവതാരേഷു ഭഗവതോ നാരായണസ്ത
മോഹകത്വം ബഹുശഃ പ്രഖ്യാതതേ. നഹി തത്തസ്യ ഭൂഷണം
ഭവതീതി. തദേതസ്യവമകൃ “വിമോഹനായ ശാസ്ത്രാണി” -
ഇത്യനേന അഭിപ്രേതഃ. ഏവമന്യാന്യപ്യസ്തിൻ വിഷയേ
ബഹുനി വചനാനി സന്തി; താനിസർവ്വാണ്യപ്യസ്താഭിഃ പാണ്ഡ്യ
ഗജകേസരി’ണ്യഭാഗ്യാനനി, തത്രൈവ ഭൂഷ്യവ്യാനി. തദേവം
വേദബാഹ്യാനാം രക്ഷണായ സർജ്ജേതേന ഭഗവതാ താന്ത്രിക-
മാർഗ്ഗഃ പ്രവർത്തത ഇത്യേതൽ ‘രപിഷീമതേ’ ഇത്യനേന
പ്രദർശിതം.”

വേദബാഹ്യാന്മാർക്കു വേണ്ടിയാണ് താന്ത്രികമാർഗ്ഗം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് ഇവിടെ മകതകണ്ഠംതന്നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അഭിനവശങ്കരാചാര്യൻ കൊണ്ടുവന്നിട്ടുള്ള ഈ സിദ്ധാന്തം, സാമണൻ, മഹായരൻ, ഉപ്പടൻ തുടങ്ങിയ മറ്റു വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ളതു തന്നെയോ എന്നുകൂടി ആലോചിക്കാം. സാമണൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിങ്ങനെയാണ്:—

“പഥീനാം - ശാസ്ത്രോക്തദക്ഷിണോത്തരതൃതീയമാർഗ്ഗാ-
ണാം പതിഃ പാലകോ യോ രാദ്രഃ തസ്മൈ രാദ്രായ നമോ’സ്തു.”
ഈ ദക്ഷിണോത്തരതൃതീയമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ അഭിനവശങ്കരന്റെ സിദ്ധാന്തവും അന്യർക്കുവന്നു ചൂന്നു തൽപക്ഷപാതികൾക്കു വാദിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്നു തോന്നുന്നു.

“പഥീനാം=മാർഗ്ഗാണാം, പാലകായ നമഃ. പഥിശബ്ദം മാർഗ്ഗവാചി; ഉത്തരദക്ഷിണതൃതീയാ മാർഗ്ഗഃ ശ്രുതാവകതാഃ.”

എന്നാണ് മുമ്പീധരൻ്റെ വിവരണപ്രകാരം. ഇത് സായണ ചാർമ്മികളോട് ഏറെക്കുറെ യോജിച്ചതു തന്നെയാണല്ലോ.

“പഥീനാം പതയേ നമഃ-പഥാമിതി പ്രാപ്തേ ഛാന്ദസം” ഇത്രമാത്രമേ ‘ഉച്ചാചാര്യൻ’ പറയുന്നുള്ളൂ. മാർഗ്ഗാത്മത്തിലാണ് ഇവിടത്തെ പഥിശബ്ദം എന്നു താത്രമല്ലാതെ, ആ മാർഗ്ഗങ്ങളുടെ പ്രകാരങ്ങളെ പ്രദർശിപ്പിക്കാനേ അദ്ദേഹം ഒരുങ്ങിയിട്ടുള്ളൂ. എങ്കിലും, അഭിനവശതപക്ഷം തന്നെ ഇതും ഉൾക്കൊള്ളുന്നു എന്നു വാദിക്കുവാൻ പക്യില്ലെന്നു പറയാനും വയ്യ. ഏതായാലും, ഈ പ്രകൃതത്തിലേ വ്യാഖ്യാനവിഷയം ഇത്തരത്തിലെല്ലാമാണ്.

എന്നാൽ, ഇത്രമാത്രംകൊണ്ട് തന്ത്രങ്ങളെല്ലാം അന്വേഷിക്കട്ടെ, വേദബാഹ്യനാകുമാത്രം ഉപജീവ്യങ്ങളും ആണെന്നു നമുക്കു ധരിക്കാമോ, സിദ്ധാന്തിക്കാമോ? ആലോചിച്ചു നോക്കാം. ‘പാണ്ഡരാത്ര’പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ സിദ്ധാന്തം വേദമൂലകമാണെന്ന് സ്ഥാപിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്.* ഛാന്ദോഗ്യോപനിഷത്തിലുള്ളതായ—

“ഋഗേദം ഭഗവായുധ്യേമി രജ്ജവേദം സാമവേദമാഥവ്ണം ചതുത്ഥമിതിഹാസപുരാണം ചഞ്ചമം വേദാനാം വേദം ചിത്രം രശിം ദൈവം നിധിം വാകോവാക്യമേകായനം ദേവവിദ്യാം ബ്രഹ്മവിദ്യാം ഭൂതവിദ്യാം ക്ഷത്രവിദ്യാം നക്ഷത്രവിദ്യാം സപ്തദേവജനവിദ്യാമേതദ് ഭഗവോഽധ്യേമി. †” എന്ന വാക്യത്തിലേ

* ജയാധ്യസംഹിത, പരമഹംസഹിത, പാണ്ഡരാത്രകൾ മുതലായ പുസ്തകങ്ങളോട് അനുബന്ധിക്കുകയും, “അർച്ചാപുരാണാദിപം” എന്ന പുസ്തകവും മററും നോക്കുക.

† “വേദാനാം വേദം=പുരാകണ്ഠമിത്യർത്ഥഃ. വ്യാകരണേന ഹി പദഭേദവിഭാഗശഃ ഋഗേദാദയോ ജ്ഞായന്തേ. ചിത്രം=ഗ്രാമികല്പം. രശിം=ഗണിതം. ദൈവം=ഉത്പന്നജ്ഞാനം. നിധിം = മഹാശാലാഭിനിധിശാസ്ത്രം. വാകോവാക്യം =തർക്കശാസ്ത്രം ഏകായനം = നീതിശാസ്ത്രം. ദേവവിദ്യാം=നിരുക്തം, ബ്രഹ്മണം ഇത്യജ്ഞാപ്രാപ്തവിദ്യാം ബ്രഹ്മവിദ്യാം = ക്ഷിപ്രകല്പചരന്തർഹിതയഃ. ഭൂതവിദ്യാം = ഭൂതതന്ത്രം. ക്ഷത്രവിദ്യാം = ധനുർവേദം. നക്ഷത്രവിദ്യാം = ജ്യോതിഷം. സപ്തദേവജനവിദ്യാം = സർപ്പവിദ്യാം. — ഗാരുഡഃ; ദേവജനവിദ്യാം — ഗന്ധർവ്വക്കന്യകാഗ്രീഹാലാശിപ്പാദിവിജ്ഞാനാനി. ഏതൽ സർവ്വം ഹേ! ഭഗവോഽധ്യേമി” എന്നിങ്ങനെയാണ് ശ്രീശങ്കരഭഗവൽ പാദർ ഈ ഭാഗത്തിനു ഭാഷ്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നതെന്നു ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുവാനുണ്ട്. ഏകായനം നീതിശാസ്ത്രമായിട്ടേ ഭഗവൽ പദേശിയുന്നുള്ളൂ എന്നു വന്നുകൂടുന്നു. “ഏകായനഃ” ... ന. നീതിശാസ്ത്രം എന്നു ശബ്ദാർത്ഥചിന്താ മണിയിലും.

“ഏകായന” ശബ്ദം പാണ്ഡരാത്രത്തിന്റെ മുഖമായ വേദശാഖയെക്കുറിക്കുന്നു എന്നാണ് പാണ്ഡരാത്രികന്മാരുടെ പക്ഷം. (നാരദൻ സനാതകുമാരനോട്, ഋഗ്വേദം താൻ അധ്യയനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുകയാണ് ഈ വാക്യത്തിൽ.) അതിന്നു പുറമേ, ഒരു ‘പാണ്ഡരാത്രശ്രുതി’യും ‘പാണ്ഡരാത്രോപനിഷത്തും’, ഉൽപലാചാക്രൻ ‘സ്പന്ദപ്രദീപിക’യിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് ഈ ‘ഏകായനശാഖ’യിൽ പെട്ടതായിരിക്കാമെന്നു അവർ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. സ്പന്ദപ്രദീപികാഭാഗം ഇങ്ങനെയത്രേ:—

“പാണ്ഡരാത്രശ്രുതാവഹി - യഥേതേ സംഹാരേണ പ്രാസാദമനുഭവേത് പ്ലവേന വാ തദീം തരേൽ തഥേൽ ശാസ്ത്രേണ ന ഭഗവാൻ ശാസ്താ അവഗന്തവ്യഃ”

“പാണ്ഡരാത്രോപനിഷദി ച - ജ്ഞാതാ ച ജ്ഞേയം ച വക്താ ച വാച്യം ച ഭോക്താ ച ഭോജ്യം ച”

(സ്പന്ദപ്രദീപികാ - വിജയനന്ദഗ്രന്ഥമാല)

ഇത്തരത്തിൽ, ഉൽപലാചാക്രന്റെ മുഖമായ ഏ. ഡി. ൧൦-ാം നമ്പറാണുവരെ പാണ്ഡരാത്രവേദശാഖ നടപ്പിലിരുന്നുവെന്നു അനുമാനപ്പെടുന്നു. സംഭിതകളിൽ, ഈ ഏകായനശാഖയെപ്പറ്റി പ്രതിപാദനമുണ്ടെന്നുള്ളതും മറന്നുകൂടാത്തതാണ്. നോക്കുക:—

“വേദമേകായനം നമ വേദാനം ശിരസി സ്ഥിതം,
തദത്ഥകം പാണ്ഡരാത്രം മോക്ഷദം തൽക്രിയമാതാം”

[ശ്രീപ്രശ്നസംഹിത]

“ഏഷ ഏകായനോ വേദഃ പ്രഖ്യാതഃ സർവ്വതോ ഭവി.”

[ഈശ്വരസംഹിത]

“ഈശ്വരസംഹിത” തന്നെ വീണ്ടും,

“ആദ്യമേകായനം വേദം രഥസ്യാമൃതസംജ്ഞിതം
ദിവ്യമന്ത്രക്രിയോപേതം മോക്ഷേക്ഷകഫലലക്ഷണം;
പഞ്ചാപി പൃഥഗേകൈകം ദിവാരത്രം ജഗൽപ്രഭുഃ
അധ്യാപയാമാസ യതസ്തദേതാൻ മനിപുംഗവാൻ,
ശാസ്ത്രം സർവ്വജനൈല്യോഭേ പഞ്ചരാത്രമിതിത്യതേ”

എന്നു് പാണ്ഡരാത്രനിർവ്വചനപ്രസ്താവത്തിൽ ഏകായനവേദത്തെ ഉണർപ്പിക്കുന്നതിരിക്കുന്നു. ‘വിഷ്ണുതന്ത്ര’ മെന്ന ഗ്രന്ഥത്തിലും പാണ്ഡരാത്രം ശ്രുതിമൂലകമാണെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നോക്കുക:—

“അഷ്ടാത്തസെഹസ്രാണി അഷ്ടാത്തരശതാനി ച
പഞ്ചരാത്രാണി തന്ത്രാണി സന്തി മേ കമലേഭിഭവ്യ
ശ്രീമദ്യുഗാനി തന്ത്രേണ പഞ്ചരാത്രാണി പദ്മജ!
വേദോക്തനമയുക്താനി മമ പ്രീതികരാണി ച.
വേദേശ്വ പാണ്ഡരാത്രം ച സാംഖ്യയോഗം തത്ത്വൈവ ച
മന്യോഭിരാശ്ചതുർവ്വക്ത്ര! ഭക്തിമുക്തിപ്രദാനി ച.”

വേദവിശദ്ധമാല ജീവോൽപത്താദിപ്രസ്താവം പാണ്ഡരാത്ര
ത്തിലില്ലെന്നും, ഉപനിഷത്തുള്ള ഗുണമേന്മയെന്നും പാണ്ഡരാത്ര
കന്മാർ സാധിക്കുന്നു. ‘ഉൽപത്തുസഭവാൽ’ ഇത്യാദി വേദാ
ന്തസൂത്രങ്ങളാൽ വേദവ്യാസഭഗവാൻ പാണ്ഡരാത്രമതന്തെ
ഖണ്ഡിക്കുകയല്ല, പൂർവ്വപക്ഷസമാധാനങ്ങൾ കാണിച്ച്
പാണ്ഡരാത്രപ്രാമാണ്യം സാധിക്കുകയാണു ചെയ്തത് എന്നും
അവർ സമത്വിക്കുന്നു. വൈഷ്ണവസംഹിതകളുടെ അവതാരി
കാദികളും, യാമുനാചാര്യർ, വേദാന്തഭേദികർ മുതലായവരുടെ
ഗ്രന്ഥങ്ങളും, ‘തന്ത്രശൃംഗം’ എന്ന പുസ്തകവും മറ്റും പാണ്ഡരാത്ര
പ്രസ്ഥാനത്തേ ദൈവികതേജന സമത്വീച്ച കീർത്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്
ഈ സംരംഭത്തിൽ തത്പക്ഷപാതികൾ,

“അരായി കാണേ വികടേ ഗിരിം ഗച്ഛ സഭാനേപ്
ശിർഷിരസ്യ പത്മപരിസ്തേഭിഷ്ടപാ ചാതയാമസി”

(ച ൧ - ച ൫൫ - ച)

എന്ന ഋദ്യമന്ത്രത്തേ വേകടഗിരിക്കേതുത്തിലേ ശ്രീനിവാസ-
ഭഗവദപിഷയകമായി വ്യാഖ്യാനിക്കുകയില്ലെങ്കിൽ അറിയാം.† സായ
ണനും സർവ്വനാമകരണീകാരനും അലക്ഷ്മീനാശനാത്മത്തിലാണു
വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുള്ളതു്. പാണ്ഡരാത്രീകന്മാർക്കു ഇത്രയെല്ലാം
പ്രമാണപ്പെടുത്തിവന്നതു് തക്കകാരണമുണ്ടായിട്ടു തന്നെയാണു്
താനും. ‘തന്ത്രവാർത്തിക’ത്തിൽ കുമാരിലഭട്ടൻ, “യാന്ത്രേതാനി
ത്രയീവിദ്ഭിർന്ന പരിഗൃഹീതാഗ്” ഇത്യാദിയായും, “തന്ത്വാഭാർമ്മം
പ്രതി ത്രയീബാഹ്യമേവംജാതീയകം പ്രാമാണ്യേനാനപേക്ഷ്യം
സ്യംഭ” ഇത്യന്തമായും ഉള്ള ഗ്രന്ഥപരീക്ഷകളേകൊണ്ടു്,
വിരോധാധികരണപ്രകരണത്തിൽ പാണ്ഡരാത്രപ്രസ്ഥാനത്തേ
പ്രത്യാഖ്യാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അപ്രകാരം തന്നെ,

* വേദനാട്ടുഗ്രന്ഥകാരന്മാർ ഒരു ഭേദിരിയുമാത്രമായിത്തന്നെക്കൊണ്ടു് തന്ത്ര
ഗ്രന്ഥങ്ങളു്. † ഭേദിഷ്യാത്തരംഗം എന്ന പദം വേദഭാഷാഭിമാനമുള്ളവർക്കു്
വ്യാഖ്യാനം നോക്കുക.

ബ്രഹ്മസൂത്രഭാഷ്യത്തിൽ ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദരും പാണ്ഡരാത്ര പ്രക്രിയകളേയും തത്പ്രസ്ഥാനത്തേയും പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'ഉത്പത്തുസംഭവായികരണ'ത്തിൽ— 'തത്ര ഭാഗവതാ മന്യന്തേ' എന്നുതുടങ്ങി, 'ക്ഷീണക്ലേശോ ഭഗവന്തമേവ പ്രതിപദ്യതേ ഇതി' എന്നു വരെയുള്ള ഭാഗം കിടക്കുണ്ട് പാണ്ഡരാത്രികസിദ്ധാന്തം സംഗ്രഹിച്ചതിനു ശേഷം ഭഗവൽപാദർ പറയുകയാണ്. 'തത്ര യത്താവദധ്യതേ യോസത നാരായണഃ പരോഽപ്യക്താൽ പ്രസിദ്ധഃ പരമാത്മാ സർവ്വാത്മാ, സ ആത്മനാസ്ത്വാനമനേകയാ വ്യുച്ഛ്വാവസ്ഥിത ഇതി—തന്ന നിരാക്രിയതേ; 'സ ഏകയാ ഭവതി ത്രിയാ ഭവതി' ഇത്യാദിശ്രുതിഭ്യഃ പരമാത്മനോനേകയാഭാവസ്യാധിഗതതപാൽ; യദപി തസ്യ ഭഗവതോ ഭിഗമനാദിവിഷയബാധനാജ്ജന്യമനന്യചിത്തതത്ത്വാഭിപ്രേയതേ തദപി ന പ്രതിഷിധ്യതേ; ശ്രുതിസ്മൃത്യോരീരപരപ്രണിധാനസ്യ പ്രസിദ്ധതപാൽ. യക്പുനരിമുപ്യതേ വാസുദേവാൽ സങ്കർഷണ ഉത്പദ്യതേ, സങ്കർഷണാമുപ്രഭൃമ്നഃ, പ്രഭൃമ്നാമ്നാനിരൂപ ഇതി, അത്ര ബൃഹ—ന വാസുദേവസംജ്ഞകാൽ പരമാത്മനഃ സങ്കർഷണസംജ്ഞകസ്യ ജീവസ്യാൽ പത്തിഃ സംഭവതി, അനിത്യതപാദിഭോഷപ്രസഭഗാൽ; ഉത്പത്തിമത്ത്വേപ ഹി ജീവസ്യ അനിത്യതപാദേയോ ഭോഷഃ പ്രസജ്യേരൻ; തത്ത്വം നൈവസ്യ ഭഗവൽപ്രാപ്തീർമ്മോക്ഷഃ സ്വാൽ, കാരണപ്രാപ്തൗ കാര്യസ്യ പ്രാപ്തിര്യപ്രസങ്ഗാൽ; പ്രതിഷേധിച്ചിട്ടുപ്രതി ച ആചാര്യോ ജീവസ്യാൽ പത്തിം—'നാത്മാശ്രതേർന്നിത്യതപാമു താഭ്യഃ'—ഇതി. തന്മാദസംഗതം ഏഷാ കല്പനാ' എന്നിങ്ങനെ. 'ന ച കർത്തുഃ കരണം', 'വിജ്ഞാനാദിഭാവേ വാ തദപ്രതിഷേധഃ' 'വിപ്രതിഷേധാമു'— എന്നുള്ള അനന്തരസൂത്രങ്ങളുടെ ഭാഷ്യങ്ങളും പാണ്ഡരാത്രപ്രതിഷേധപരങ്ങൾ തന്നെയത്രേ. ഇങ്ങനെ പ്രാചീനതത്ത്വമായ വൈദികസൂത്രകാരന്മാരും, വൈദികമുർദ്ധന്യന്മാരായ ഭാഷ്യകാരന്മാരും പ്രതിഷേധിച്ചു വെച്ചിട്ടുള്ളതും, പുരാണാദികളിൽ അവൈദികത്വേന നിർദ്ദിഷ്ടവുമാണ് പാണ്ഡരാത്രാഭ്യന്തരവന്നാൽ, തത് പ്രാമാണ്യം പ്രശ്നമിലമാകുമല്ലോ. അങ്ങനെ വരരുതെന്നു വെച്ചാണ് മേൽപ്പറഞ്ഞവിധം പാണ്ഡരാത്രികന്മാർ സിദ്ധാന്തിച്ചിരിക്കുന്നത്. എന്നിട്ടും അനന്തരകാലികന്മാരായ ഗ്രന്ഥകാരന്മാരും പ്രസ്ഥാനക്കാരും അവരുടെ മതം, സൂത്രവ്യാഖ്യാനവിഷയത്തിൽ പോലും സമ്മതിച്ചില്ലെന്നു വേണം പറയുവാൻ.

അനന്തരകാലികന്മാരിൽ ഒരു പ്രാമാണികനായ ശ്രീമഹാചാര്യർ, “ഉൽപത്തുസംഭവം” ഇത്യാദി നാലു സൂത്രങ്ങൾ ശാക്ത പ്രസ്ഥാനത്തെ ഖണ്ഡിക്കുന്നതായ ശാക്താധികരണമാണെന്നാണ് പറഞ്ഞുകാണുന്നത്. “ശക്തിപക്ഷം ദൃഢയതി” എന്ന അവതാരികയോടുകൂടിയതോ, ഉൽപത്തുസംഭവാദിസൂത്രത്തെ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നതും. ആ “ശക്തിപക്ഷ”സ്വരൂപത്തെ, “ദീപികാ’വ്യാഖ്യാകാരൻ, “മഹാവാമനമധ്യവാമനാണവാമന ഭേദേന ത്രിവിധാനാം ശാക്താനാം മതമസംധാരണഭോഷാവിഷ്ണുരേണ പുനർദ്ദൃഷ്ടയത്യസ്തിന്നധികരണേ സൂത്രകൃദിത്യർത്ഥം” എന്ന പാക്കതികൊണ്ടു വിശദീകരിച്ചു കാണിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മധ്വചാര്യരുടെ വൈഷ്ണവത്വപരമായിരിക്കാം, ഇങ്ങനെ അധികരണത്തെത്തന്നെ മാറിക്കളിക്കുവാൻ പ്രേരകമായത്.

ശ്രീ വല്ലഭാചാര്യരുടെ “ശുദ്ധാചാര്യപ്രസ്ഥാനത്തെ പ്രമാണിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതാണ് ‘ബ്രഹ്മസൂത്രവൃത്തി’ന്റെ ‘മരീചിക’ എന്ന ബ്രഹ്മസൂത്രവൃത്തി. അതിലും, “അതഃ പരം പാണ്ഡരാത്ര! കമത്യേപി വിജ്ഞാംശനിരാകരണാർത്ഥമധികരണമരഭേതേ” എന്ന അവതാരികയോടുകൂടി, ആ ഭേദത്തിലേ വിജ്ഞാംശങ്ങളെ നിരാകരിച്ചു കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. വൈഷ്ണവമില്ലെന്നു സമ്മതിക്കുന്നില്ല.

ശ്രീ സദാശിവേശ്വരസ്വരൂപതിയുടെ “ബ്രഹ്മതത്ത്വപ്രകാശിക” എന്ന വേദാന്തസൂത്രവൃത്തി ശാക്തജ്ഞാനഗാമിയാണെന്ന്, അതിന്റെ ആരംഭത്തിൽത്തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. തദനന്തരേണ എഴുതിയിരിക്കുന്ന വൃത്തിയിൽ,

“അതോ ഭ്രാന്തിമൂലകോ ഭാഗവതസിദ്ധാന്തഃ”

എന്ന് ഉൽപത്തുസംഭവാദിസൂത്രവ്യാഖ്യാനത്തിലും,

“തഥാ ച പരസ്പരവിപ്രതിഷേധാദപ്രാമാണികമിദം ഭാഗവതമതമിത്യർത്ഥഃ” — എന്ന്, “വിപ്രതിഷേധാച്ച” എന്ന സൂത്രത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിലും തുറന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

“വണ്ണയതി ച ഭാഗവതഃ കർത്തൃജീവാൽ സംകർഷണ സംജ്ഞകാൽ കരണാ മനഃ പ്രദ്യുക്തസംജ്ഞകമുൽപദ്യതേ; കർത്തൃജാച്ച തത്ത്വാദനീജസംജ്ഞകോപകാൽ ഉൽപദ്യതേ ഇതി; ന ചൈതദ് ദൃഷ്ടാന്തമന്തരേണാപ്യവസാനം ശക്തമഃ, ന ച ഏവം ഭൂതാഃ ശ്രുതിമൂലലഭാമഹേ” — എന്നാണ് ശക്ത

ഭഗവൽപാദർ പാണ്ഡരാത്രപ്രക്രിയയെ ഖണ്ഡിക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ ഒരിടത്തു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്. ഈ പ്രക്രിയയ്ക്കു യുക്തിയുക്തത യുമില്ല, ശ്രുതിപ്രാമാണ്യവുമില്ല—എന്നാണ് ഈ ഭാഗംകൊണ്ടു സിദ്ധിച്ചത്. ഏകായന'വേദശാഖ പിച്ഛാലത്തു വെളിപ്പെട്ട തായിരിയ്ക്കുമോ? അതാൽ, ഏകായന'ശാഖാവാദം കേവലം പാണ്ഡരാത്രക്കാരുടെ കസ്യൂട്ടിയാണ് എന്ന് കല്പിക്കുവാനും അവ കാശമില്ല. അനന്ദതീർത്ഥ(മധ്യ)ഭാഷ്യത്തിൽ ഒരിടത്തു, ഏകായനശാഖ'യിൽ ഉള്ളതാണെന്നു കാണിച്ച് ഒരു പംക്തി ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതാവിതു്:—“യദേതമകോ ഭഗവാംസ്തദാത്മികാ വ്യക്തിഃ. കിമാത്മകോ ഭഗവാൻ? ജ്ഞാനാത്മക ഐശ്വര്യാത്മക (ഏകായന) ഇതി” —

(അനന്ദതീർത്ഥഭാഷ്യം—അദ്ധ്യായം ൨, പാദം ൨, അധികരണം ൧൧, സൂത്രം ൪൨)

ശ്രുതിസ്മൃത്യാദികൾ തരംപോലെ ഭാഗ്യമാർ കരേണ്യ സൃഷ്ടിക്കും എന്ന് ഒരു പ്രവാദമുള്ളതു്, ഇവിടെ ആരും കാർമ്മി ചൂപോകാം.

ഏതായാലും ഒരു കാര്യം അസന്ദിഗ്ദ്ധംതന്നെ—വൈഷ്ണവാരാധനം അഭവദികമാണെന്ന് ആർക്കും അഭിപ്രായമില്ല. ജഗദപദത്തിൽത്തന്നെ വൈഷ്ണവസൂക്തങ്ങൾ ധാരാളമുണ്ടുതാനും. അപ്പോൾ വന്നുകൂടുന്നതെന്തെന്നാൽ, വൈഷ്ണവാരാധനപ്രസ്ഥാന വിശേഷമായ പാണ്ഡരാത്രസിലാന്തത്തിലേ ചില പ്രക്രിയകൾക്കു മാത്രമാണ്, അഭവദികരൂപവും ശ്രുതിവിപ്രതിപന്നരൂപവും, വൈദികമതഭൂഷണപോലും ഉള്ളതെന്നാണ്. അതെന്തെങ്കിലു മായിക്കോട്ടെ, എന്ന് സാമാന്യന്മാർക്ക് ഉദാസീനഭൂഷണ വിട്ടുകൊടുക്കാൻ വൈഷമ്യമൊന്നുമില്ലതാനും. ‘വിഷ്ണുസംഹിത’യിലേ ചില വചനങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട്, ഈ പശ്ചാത്യീതിയിന്നു നമുക്കു വിരമിക്കാം. അതാവിതു്:—

“വേദമൂലതയഃ തന്ത്രമാപ്തമൂലതയാഗ്നവാ
പുരാണവൽ പ്രമാണം സ്മാൽ തഥാ മന്വാദിവാക്യവൽ”
“വേദതന്ത്രാദിഭേദേണ ശാബ്ദം തു ബഹുധാ സ്മൃതം”
“ആപ്തപ്രോക്തതയോ തന്ത്രം പ്രമാണമിതി യേ വിദുഃ
വേദപ്രാമാണ്യമപ്യാഹ്വരാപ്തമൂലതയൈവ തേ”.

“ക്രിയാപാഠവിശേഷൈസ്തു ഭിദ്യന്തേ തേ ധൃമക് ധൃമക്
തന്മുവാസി ച തന്ത്രാണി മുനിഭിർഭേദമാനുഷൈഃ
ബഹുധാ സമ്പ്രണീതാനി തേനേദം ബഹുധാസ്മൃതം.”

ശൈവഗമക്കാര്യങ്ങൾ കഥയും ഏകദേശം ഇപ്രകാരമെല്ലാം
തന്നെ. അഗ്രസൂക്താദികളും, ശൈവോപനിഷത്തുകളും, വിശിഷ്ട
ശോഭനാശോഭനോപനിഷത്തും അവയുടെസിദ്ധാന്തങ്ങൾക്കു മുഖ
ഭൂതങ്ങളായ വേദഭാഗങ്ങളാണെന്നു സാധിക്കാൻ കഴിയും.
പോർക്കിൽ, ശ്രീരുദ്രം, ചമകം മുതലായവയും, അഥർവ്വവേദ
ത്തിലേ അഥർവ്വശിരസ്സ് തുടങ്ങിയവയും വേറേയും ഉണ്ട്. മഹാ
മാഹേശ്വരാചാര്യവർണ്ണനായ ശ്രീമദഭിനവഗുപ്തപാദർ, സുവി
സ്തുതമായ തന്റെ ‘തന്ത്രാലോക’മെന്ന ശൈവഗമസിദ്ധാന്ത
ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ൨൧-ാം ആഹ്നികത്തിൽ ശൈവഗമപ്രാമാണ്യം
വിശദമായി വർണ്ണിക്കുകയും സാധിക്കുകയും ചെയ്തിട്ട് ഉണ്ട്.
പക്ഷേ, ശ്രുതിമുഖകമായ പ്രാമാണ്യം അല്പ വിസ്തരിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന്
അനുസ്മരിക്കുവാനുണ്ട്. ‘തന്ത്രാലോക’ത്തിന്റെ ‘ഔഖ്യാതാവു’,
കാശ്മീരികനായ ജയരഥനാകുന്നു. അദ്ദേഹം സ്വപ്രായ്യാനു
ത്തിൽ രചിച്ചതു പറയുന്നതു നോക്കുക. “മുതലായ മനോഹരി
സ്മൃതയ ഉത്സന്നശാഖാമൂലപാദീ അല്പകാലിയാശാനാമുഖഭൂതാ
ശ്രുതിഃ കല്പ്യതേ, തഥാ ഇഹാപി ഭേദേയം. അമൃതംവിധാം
ശ്രുതിമദ്യുക്തം സാക്ഷാത്കൃതനിഖിലശൈവഗമനാത്തപാസ്ത
ഏവം ഉപദിശേയഃ—ഇത്യേവം മഹാഗുരോരമൃതശോഭനപരിക്ഷണ
ദഃശിക്കയാ”. ഇവിധത്തിൽ, പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ശ്രുതിപ്രാമാണ്യ
മില്ലാത്തതിടത്തെല്ലാം അനുമിതശ്രുതിപ്രാമാണ്യം കല്പിക്ക
വേണ്ടും, ഏതും ശ്രുതിമുഖകമെന്നു വരുത്തിക്കൂട്ടുവാൻ വല്ല വിഷ
മമയുമുണ്ടോ?

മറ്റൊരു മഹാശൈവാചാര്യനായ സാക്ഷാൽ അപ്പയ്യദീ
ക്ഷിജർ, പുഷ്പസൂക്തം തന്നെ ശിവപരമാണെന്ന്, ശിവകണ്ഠാ
മൃതം എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ “ഇശാന” പദംപിടിച്ചു വാദിക്ക
കയും സാധിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതു വിചാരിക്കുമ്പോൾ, തന്മതവും
വേദമുഖകംതന്നെ എന്നു വന്നുകൂടുന്നു. പക്ഷേ, അതിലും—
അ പ്രസ്ഥാനങ്ങളിലും—വേദസമ്മതങ്ങളല്ലാത്ത ചില പ്രക്രിയ

കളും ചില സിദ്ധാന്തങ്ങളും ഉണ്ടെന്നും, അവയെ അവലംബിച്ച് പൂർണ്ണ വൈദികന്മാർ ഈ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അഭിവേദിതപ്രസ്ഥാപിക്കുന്നതെന്നും ഉള്ളതാണ് ഇവിടത്തെ ധർമ്മം.

ഇത്തരത്തിൽ ശാക്തന്മാർക്കും, ഉപനിഷത്തുകൾ, സംഹിതാസൂക്താദികളും, സ്വപരമ്പരപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ വൈദികപ്രാമാണ്യത്തെ സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഉൾക്കൊള്ളുന്നില്ലാത്തവയല്ല. വരിവസ്യാരഹസ്യത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ശ്രീഭാസ്കരനായനും ചാമുണ്ഡരാമകല്യാണസ്വരൂപത്തിന്റെ "സൗഭാഗ്യോദയ"മെന്ന വ്യാഖ്യാനത്തിൽ രാമേശ്വരമഹാപണ്ഡിതനും ശാക്തന്മാരുപ്രാമാണ്യത്തെ സമർത്ഥിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭാസ്കരനായൻ—“തേജോ (തന്ത്രാണാം) പ്രാമാണ്യസമർത്ഥനം ഇ അന്യദീപ്യേ ശ്രീപുരസ്കരീബാഹ്യവരിവസ്യാവിധൗ ഭൂഷാപൂർണ്ണം”—എന്നും വരിവസ്യാരഹസ്യവ്യാഖ്യാനത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു. ചേക്ക, താന്ത്രികന്മാർക്ക് തന്ത്രപ്രാമാണ്യം യഥാക്രമത്തിൽ സാധിക്കണം എന്നല്ലാതെ അതു വൈദികം തന്നെയാണ് എന്നു സമർത്ഥിക്കുവാൻ, ചാമ്പൈരാത്രി കാലികൾക്കുള്ള യുദ്ധോലം സംരംഭം കാണപ്പെടുന്നില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല, വേദാന്തക്കാരും തന്ത്രത്തിന് പ്രാമാണ്യമുണ്ടെന്ന്, തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽത്തന്നെ പറയുന്നതുണ്ട്. ഇതാ നോക്കുക:

കേലികല്പമഷ്ടിനാനാം ഭവിജാലീനാം സുരേശ്വരി! മേധയാമേധ്യവിചാരാണാം ന ശുദ്ധിഃ ശ്രുതകർമ്മണാ ന സംഹിതാകൈലാസ് സ്മൃതിഭിരിഷ്ടസിദ്ധിർനൃണാം

ഭവേൽ, ന

സത്യം സത്യം പുനഃസത്യം സത്യം സത്യം മയോച്യതേ; വിനാ ഏകാഗമമാദ്യേണ കലയ നാസ്തി ഗതിഃ പ്രിയേ! ശ്രുതിസ്മൃതിപുരാണാഭൗ മയൈവോക്തം പുരാ ശിവേ! ആഗമോക്തചിയാനേന കലയ ഭവേൻ യജേൽ സുധഃ. വ കലാവാഗമമുല്പണ്ഠ്യ യോക്തമാദ്യേ പ്രവർത്തതേ ന തസ്യ ഗതിരസ്തീതി സത്യം സത്യം ന സംശയഃ.” ന്

(മഹാനിർ്യാണതന്ത്രം- ൨-ാം ഉല്യാസം.)

ഇത് പ്രാമാണികസമർത്ഥിയുള്ള സിദ്ധാന്തമാക്കിത്തീർക്കുവാൻ പ്രയത്നമുണ്ട്. ഇവയെ അപമാനപാതികളായ പ്രാമാണികന്മാരോട് സാക്ഷാസ്ഥാനത്തു ക്ഷണിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു. സൂത്ര

സംഹിതയുടെ യജ്ഞവേദവർണ്ണനയിൽ മാർഗ്ഗപ്രാമാണ്യ വണ്ണം എങ്ങനെയായിരുന്നു. സകലപ്രസ്ഥാനങ്ങളുടേയും വിവരണവും വിശദീകരണവും ആണ് അതിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. മാർഗ്ഗപ്രാമാണ്യഭേദം പറ്റാതിരിക്കാൻ ആശിക്കുന്നവർ ഈ ഭാഗം വളരെ പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. ആകയാൽ അതിവിടെ ഉൾപ്പെടുത്തേണ്ടതും അത്യാവശ്യം തന്നെ:—

“അഥാതഃ സംപ്രവക്ഷ്യാമി മാർഗ്ഗപ്രാമാണ്യനിഷ്ഠായം;
 ശ്രദ്ധേയം സംഹിതാ യുദ്ധം ശൃണുധം മുനിപുരുഷവാ!;
 വേദാംഗേ യജുശാസ്ത്രാണി പുരാണേ ഭാരതം തഥാ
 വേദാംഗാന്യപരവേദാംഗേ കാലികാദ്യുഗമാനവപി.
 കാപരേണ ലോകേ ചൈവ തത്സാരഭേദാൽ ഭിജ്യാഭാ!;
 തഥാ പാശുപതം സേവം ചൈവൈവപ്രമുഖാംഗമാൻ
 ശേഷാമേവേവേദഭേദാംഗേ ശതശ്ചൈവ സംസ്രവശഃ
 വിഷ്ണുപാശാംസുതാ ഗുഹാമഹർ ബുദ്ധോഽന്താനന്ദം....

[താൻപി,

ലോകായതം തത്സരശ്ചൈവ യജുവിഷ്ണുരസംയുതം
 മീമാംസാമതിശംഭീതഃ സാംഖ്യയോഗേ തഥൈവ ച.
 അനേകഭേദിനാണി തഥാ ശാസ്ത്രാന്തരാണി ച
 നിർമ്മമേ ശങ്കതഃ സാക്ഷാൽ സർവ്വജ്ഞഃ സത്ഗുഹേണ തു.
 പ്രസാദാദേവ തദ്രസ്യ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുപാദയഃ സുതാഃ
 സിലാ വിദ്വാധര യക്ഷാ രാക്ഷസാദ്യാസ്തഥൈവ ച;
 മനയശ്ച മനുഷ്യാശ്ച യഥാഭാഗ്യം ഭിജ്യാതമാഃ
 താന്യേവ വിസ്തരേണൈവ സംഗ്രഹേണൈവ വാ ചുനഃ
 കർപ്പന്തി താനി മാനാനി കഥിതാൻ മനീഷിഭിഃ,

അധികാരിവിഭേദേന നൈകൈശ്വരഃ സദാ ഭിജ്യാഃ!
 തത്സരശ്ചൈവ ഴപി മാർഗ്ഗസു ന ഹന്തവ്യോ മനീഷിഭിഃ.
 യഥാ തോയപ്രവാഹമാണാം സമുദ്രഃ പരമാവധിഃ
 തഥൈവ സർവ്വമാഗ്നാണാം സാക്ഷാന്നിഷ്ഠാ മഹേശ്വരഃ
 യേനേനേന പ്രകാരേണ ശന്നൈരേഭിഷ്ഠപാസഭിഃ
 തത്സരശ്ചൈവ സാധകതപമുപൈതി സഃ.
 തത്പ്രസാദാൽ ക്രമാൻ മാഗ്നാൻ വിശിഷ്ടാനേതി മാനവഃ
 തത്ര തത്ര സ്ഥിതോ ഭേദഃ പ്രസാദം കരുതേ / സ്യ തു.

* ‘ബുദ്ധാർഹദേശമധിതപി (പം. 33.)

സോപാനക്രമത്തോ ഭേദം വേദമാർഗ്ഗസ്തു ഫേതവഃ
വേദമാർഗ്ഗസ്ഥിതോ ഭേദഃ സാക്ഷാന്നുകേതസ്തു കാരണം.

തത്രാപി കർമ്മമാർഗ്ഗസ്ഥോ ജ്ഞാനശൃംഖലാപ്രദോ * ഹി, നഃ
ജ്ഞാനഭോഗസ്ഥിതഃ ശംഭുർജ്ഞാനപാരേണ മോക്ഷഭിഃ
ഏകരൂപാ പരം മുക്തിസ്തത്സ്തദപിഷയാ മതിഃ
ഏകരൂപാ ഭവേ, ജ്ഞേവ നാനാരൂപാ ഭവിഷ്യതി.
വേദാന്തഃ ശങ്കരം സാക്ഷാന്നിർവ്വിശേഷാപയാത്മനാ,
വക്തി മാർഗ്ഗാന്തരാൽ നൈവഃ; തതോ വിദ്യാ തു വേദജാ.
അതോ മാർഗ്ഗാന്തരാജ്ഞാതാ മതയോ † മതിമത്തമാഃ!
അവിദ്യാ നൈവ വിദ്യാസ്സൂരിതി സമൃങ് നിരൂപിതം.
തസ്മാത്മാർഗ്ഗാന്തമാണാം തു പ്രാമാണ്യം വേദവിത്തമാഃ!
മുക്തേത്യത്ര നൈവാത്ര ക്രമേണൈവാത്ര മാനതാ.
അതോ വേദാന്തമാർഗ്ഗസ്ഥോ മഹാഭേദോ/ചിരേണ തു
മുക്തിം ദദാതി നാന്യത്ര സ്ഥിതഃ വേദോ/ച ക്രമേണ തു.
ദദാതി പരമാം മുക്തിമിത്യേഷാ ശാശ്വതീ ശ്രുതിഃ
അജ്ഞാ വേദസ്ഥിതോ മതേന്ത്യാ നാന്യമാർഗ്ഗം സമാശ്ര
വേദമാർഗ്ഗൈകനിഷ്ഠാനാം ന കിഞ്ചിദപി ദർശ്യം [യേൽ.
അത്രൈവ പരമാ മുക്തിർഭക്തയശ്ചാത്ര പിഷ്ഠലഃ
അതോ, ധികാരിഭേദേന മാർഗ്ഗാ മാനം ന സംശയഃ

ഇശ്വരശാസ്ത്ര സ്വരൂപേ ച ബന്ധഫേതശ്ച തഥൈവ ച
ജഗതഃ കാരണേ മുക്തശ്ച ജ്ഞാനാഭയ ച തഥൈവ ച
മാർഗ്ഗാണാം യേ ചിത്തഭാഗാ വേദാന്തേന വിചക്ഷണാഃ!
തേ/ചി മന്ദജ്ഞീനാം ഹി മഹാമോഹാവൃതാത്മനാം
വാഞ്ചമാമാത്രാനുജ്ഞേന പ്രവൃത്താ; ന യഥാത്മതഃ.
ദർശയിതവാ തുണം മതേന്ത്യാ ധാവന്തിം ഗാം യഥാഗ്ര
ഹിത

ദർശയിതവാ തഥാ തേഷാമിഷ്ടം പൂർവ്വം മഹേശ്വരഃ
പശ്വാൽ പാകാൻതുജ്ഞേന ദദാതി ജ്ഞാനമുത്തമം.
തസ്മാദുക്തേന മാർഗ്ഗേണ ശിവേന കഥിതാ ഇമേ
മാർഗ്ഗാ മാനം നചാമാനം—മുഷാവാദീ കഥം ശിവഃ
മഹാകാരുണികോ ഭേദഃ സർവ്വജ്ഞാ നിർമ്മലഃ ഖലു.

* 'ഹമഃ' (പാ. ഭേ.) † മുനിമത്തമാഃ (പാ. ഭേ.)

കഥാപി, വേദം മാർഗ്ഗാണാമുത്തമം സർവ്വസാധകം
സർവ്വകൃതം സമാന്യേന മാർഗ്ഗപ്രാമാണ്യനിർണ്ണയം,
ഏവം ബുദ്ധോ ശ്രുതൗ ഏവം കരുധാം യതനന്തോ ഭവിജാഃ!”

(യജുർവേദം അദ്ധ്യായം ൨൨)

ഇതിന്റെ സാരം, സകലവിധസിലാന്തങ്ങളും ഇസശപർ
പ്രോക്തങ്ങൾ തന്നെ എന്നും, അതാതിന്റെ നിലയും അധികാരി
ഭേദവും അനുസരിച്ച് അവയെല്ലാം പ്രാമാണ്യമുണ്ടെന്നും, അവ
യെല്ലാം പരമ്പരാസംബന്ധന ശ്രേയസ്സാധകങ്ങളാണെന്നും,
ഒന്നിനേയും യുക്തിവാദമാശ്രയിച്ച് ഖണ്ഡിക്കരുതെന്നും, എ
ന്നാൽ കൈവദികമാർഗ്ഗത്തിന്നാണ് സർവ്വാതിശാഹിതയായ പ്രാധാ
ന്യവും പ്രാമാണ്യവും എന്നും, വേദമാർഗ്ഗനിഷ്ഠനാക്ക് മുൻപ്രമാ
യിട്ട് നാത്താനും തന്നെ ഇല്ലെന്നും, അവർ അന്യമാർഗ്ഗമൊന്നും
ആശ്രയിച്ചുപോകരുതെന്നും, വേദമാർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു വിരുദ്ധങ്ങ
ളായ ഭാഗങ്ങൾ മറ്റുമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പറഞ്ഞുപിടിച്ചുള്ളത് മന്ദപ്ര
ജ്ഞന്മാരെ ഉദ്ദേശിച്ച മാത്രം ആണ് തത്ത്വപര്യവേഷണമല്ല എന്നും
സർവ്വംതന്നെയും സർവ്വസാധകവും ആയിട്ടുള്ളത് വേദമാർഗ്ഗം
തന്നെ എന്നും മറുമാണല്ലോ. ഇതുതന്നെയാണ് ശ്രീമധുസൂദന
സരസ്വതി പ്രസ്ഥാനഭേദത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഭേദഗൃ
ന്തരണ സിലാന്തിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നും ധരിക്കേണ്ടതാണ്. എങ്ങ
നെയാണാൽ:—

സേവ്ഷാം പ്രസ്ഥാനകർത്തുണാം മുനീനാം വിവരതവാദ
പഞ്ചവസാനേന അഭിപ്രീത്യേ പരമേശ്വരേ പ്രതിപാദ്യേ താൽ
പര്യം. നന്ദി തേ മനയോ ഭ്രാന്താഃ; സർവ്വജ്ഞതപാൽ തേഷാം.
കീന്തു, ബഹിർവ്വിഷയപ്രവണാനാമാപാതതഃ പുരുഷാത്മേ
പ്രവേശോ ന സംഭവതിതി നാസ്തികൃവാദണായ തൈഃ പ്രകാശ
ഭേദാഃ പ്രദർശിതാഃ. തത്ര തേഷാം താൽപര്യമബുദ്ധാ വേദവി
രുദ്ധോശ്ശേപ്യത്വേന താൽപര്യമുൽപ്രേക്ഷമാണാഃ തന്മതമേവോ
പാദേയത്വേന, ഗൃഹ്ണന്തോ ജനാഃ നാനാപഥജ്ജ്ഞോ ഭവ
ന്തിതി”.

ഇവിടെ തന്ത്രാധികാരി ആത്മം എന്ന പ്രശ്നം ഉദിക്കുന്നു.
“പ്രസ്ഥാനഭേദമതിമുനി”കൃതമായ ‘പുരുഷാത്മപ്രബോധം’ എന്ന

ഗ്രന്ഥത്തിൽ മാർഗ്ഗാധികാരികളേ നാലായിട്ട് തരംതിരിച്ച് വിവരിച്ചുകാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഏങ്ങനെയെന്നാൽ:—

“ശുദ്ധവൈദിക ഇത്യേകി, പരസ്താന്ത്രികവൈദികി,
ശുദ്ധതാന്ത്രിക ഇത്യന്യോപരോ വൈദികതാന്ത്രികി,
ഏതേ ചതപാര ആത്മജ്ഞാഃ, സ്വസ്വകർമ്മാനുസാരതഃ
മാർഗ്ഗാധികാരിണഃ പ്രോക്താഃ ശിവേന പരമാത്മനാ.”

ഇപ്പറഞ്ഞ ശുദ്ധവൈദികൻ, താന്ത്രികവൈദികൻ, ശുദ്ധതാന്ത്രികൻ, വൈദികതാന്ത്രികൻ—എന്ന നാലു തരക്കാരുടേയും ലക്ഷണങ്ങളും അദ്ദേഹം പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. അതാവിട്ട്:—

“തത്രൈവേദം ന സാമന്തേ യഃ സോ യ ശുദ്ധവൈദികഃ
സതന്ത്രാംശസ്മൃതിപ്രീതഃ പ്രോക്തസ്താന്ത്രികവൈദികഃ;
വേദഗന്ധം ന സാമന്തേ യഃ സോ ശുദ്ധതാന്ത്രികഃ
സവേദാംഗാഗമപ്രകൃതോ യോസൗ വൈദികതാന്ത്രികഃ.”

ഈ നാലു തരക്കാർക്കും അധികരിക്കാവുന്ന മാർഗ്ഗങ്ങളേയും അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നു. അതിപ്രകാരമാണ്:—

“വേദേ വേദാനുകൂലേ ചാധികാരി ശുദ്ധവൈദികഃ;
തന്ത്രോപസംജ്ഞേ ശാസ്ത്രധിക്തൻ താന്ത്രികവൈദികഃ;
വേദഗന്ധാസരേ തന്ത്രധികാരി ശുദ്ധതാന്ത്രികഃ;
വേദോപസർജ്ജനേ തന്ത്രധിക്തൻ വൈദികതാന്ത്രികഃ.”

ഇതിൽനിന്ന്, ഏതേതരക്കാർക്ക് ഏതേതുമാറ്റം സ്വീകാര്യം എന്നു മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണല്ലോ. ഇത് ഗ്രന്ഥകാരന്റെ ക്ലേശകല്പിതമതമല്ലെന്നും, പ്രാചീനമതമാണെന്നും,

“മാർഗ്ഗാധികാരിണശ്ചൈതേ പ്രോക്താ ദേവേന ശംഭുനാ.”

എന്ന അംശംകൊണ്ട് ഇടൻ കാണിച്ചിട്ടുണ്ട് ഉണ്ട്.

ഈ നാലുതരം അധികാരികൾക്ക്, ഇതേ തരത്തിലുള്ള പ്രമാണഗ്രന്ഥങ്ങളേയും ആചാര്യൻ എടുത്തുപറയുന്നുണ്ട്. ജിജ്ഞാസുക്കൾക്ക് അതും വളരെ പ്രായാജനകരമായതാണെന്നു കരുതി, ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചു കാണിക്കാം:—

I. സേസുതസംഹിതം പാരശര്യം സ്വാ ച്ഛുലവൈദികം,
ശിവരാഘവസംവാദവായവീയാദികം ബുധൈഃ
വേദാഗമവിഭാഗജ്ഞൈഃ പ്രോക്തം താന്ത്രികവൈദികം,
വേദഗന്ധാസരം തന്ത്രം സോമചാശ്വതപതാദികം
ശുദ്ധതന്ത്രമിതി പ്രോക്തം വേദതന്ത്രാത്പ്രകോവിദൈഃ.
പാണ്ഡരാത്രാ ഭാഗവതം ശൈവസിലാസംജ്ഞിതം
സർവ്വമേതന്മഹാപ്രാജ്ഞൈഃ പ്രോക്തം വൈദികതാന്ത്രികം.

II. പാണിനീയം ജൈമിനീയം ശാസ്ത്രം വൈയാസികം തഥാ
ഭാഷ്യം ച ഭഗവൽപാദീയം ചോക്ഷരം ശുദ്ധവൈദികം.
അക്ഷപാദീഷകാണാദികാപിലാനി തഥൈവ ച
പാതഞ്ജലം ചൈതൽ സർവ്വം പ്രോക്തം താന്ത്രിക-
[വൈദികം]
ശാരദാതിലകം തദ്വന്ത്രഭേദപ്രകാശികാ
പ്രപഞ്ചസ്വരം ചാശേഷം പ്രോക്തം വൈദികതാന്ത്രികം
നിത്യശാസ്ത്രം ശിവപ്രോക്തം ഷഡാത്മാവവിരാജിതം
ഹാമന്ത്രപയഭുവ്യാമരഃപാവാപ്ലിസാധകം,
ജ്ഞാനനാശ്യാനാദിഭാവരൂപാജ്ഞാനനിഷേധകം
ശുദ്ധതന്ത്രമിതിപ്രോക്തം പണ്ഡിതൈഃ സൂക്ഷ്മദർശിഭിഃ.

അസാങ്കത്യായ മാഗ്ഗ്ണാം
 മാഗ്ഗിണാം ച പരസ്വരം
 മയാ ശിവശ്ലോഭിതേന
 വിഭാഗോ, യം പ്രദർശിതം."

തന്ത്രവിഷയകമായി വീണ്ടും അവിടവിടെ സിലാന്തിക്കു
 ന്നതു് അതവൈദികമാകേ തന്ത്രംകൊണ്ടു കൈകാര്യം ചെയ്തു
 കൂട്ടു എന്നുതന്നെയാണു്. ഏതാനും പംക്തികൾ നോക്കുക:—

കേപചിൽ കപചിത് പുരാണാഭൗ വേദമുഖ്യേപി സർവ്വമാ
 സന്തി നിർമ്മുലതന്ത്രാംശാസ്ത്രേതു ഗ്രാഹ്യാ ന വൈദികൈഃ.

പുരാണാഭിസ്ഥതന്ത്രാംശാൻ. തന്ത്രാണി ച ശിവാജ്ഞയാ,
വേദോപ്തൃപായബുദ്ധൈവ ഗൃഹ്ണീയാത് താന്ത്രികോ

[മുദാ.

വേദനിഷ്ടോപി തന്ത്രാണി താന്ത്രികാശ്ച ന ഭൂഷയേൽ;
തന്ത്രനിഷ്ടസ്ഥാ വേദാൻ വൈദികാശ്ച ന ഭൂഷയേൽ”.

... ..

“പ്രവൃത്താന്ത്യാവൈതാനി വചനാനി ശിവാജ്ഞയാ
താന്ത്രികാൻ പ്രതി; നോ ശുദ്ധവൈദികാനമഖാൻ പ്രതി,”

... ..

“തന്ത്രാണി തന്ത്രനിഷ്ഠാനാം രക്ഷകാഞ്ചപി ച ക്രമാൽ;
ബാധകാനി വിശേഷേണ വേദമാർഗ്ഗൈകവർത്തിനാം.
അതഃ ശ്രുത്യഭിതം ധർമ്മം ഗൃഹ്ണീയാദേവ വൈദികഃ;
തന്ത്രസിദ്ധം ന ഗൃഹ്ണീയാന്മോഘാദാപ്തപി കദാചന.
യത്തു തന്ത്രാനുരോധേന കഥിതം തൽപരിത്യജേൽ.”

“വേദബാഹ്യാഗമസ്പഷ്ടാൻ മനുഷ്യാനഖിലാനപി
ശ്രൗതസ്താത്ത്വപരോ മതേന്ത്യാ മോഹേനാപി ന സംസ്പൃ-
[ശേൽ.

വേദബാഹ്യാഗമസ്പഷ്ടാൻ മോഹേനാപി സ്പൃശേദ്യഭി
ശ്രൗതസ്താത്ത്വപരോ മതേന്ത്യഃ സചേലസ്താനമാചരേൽ.”

... ..

“വേദമൂലതയാ നിത്യം പ്രവൃത്താ അപി സത്തമ!
കപചിൽ കദാചിൽ സ്തന്താരസ്തന്ത്രാത്മാംശ്ച ബ്രുവന്തി
[ഹി.

കപചിത് തന്ത്രാനുരോധേന ധർമ്മം ചൈതരാണികാ അപി
വദന്തി താദൃശോശസ്തു ഗ്രാഹ്യസ്തന്ത്രാവലംബിഭിഃ.
പുരാണേ ധർമ്മശാസ്ത്രേ ച യോശഃ ശ്രുത്യാ വിരുദ്ധ്യതേ
സ തന്ത്രാത്ഥസ്തു വിജ്ഞേയഃ സമാസേന മനീഷിഭിഃ.”

... ..

“പാണ്ഡരാത്രാഭിമാഗ്ഗാണാം വേദമൂലതപമാസ്തികേ!
നഹി; സ്വതന്ത്രാസ്തേ തേന ഭ്രാന്തിമൂഢാ നിരൂപണേ.
തഥാപി യോശഃശോ മാർഗ്ഗാണാം വേദേന ന വിരുദ്ധ്യതേ,
സോശഃ പ്രമാണമിത്യുക്തം കേഷാംചിദധികാരിണാം.

അത്യന്തമലിനാനാം തു പ്രാണിനാം വേദമാർഗ്ഗതഃ
പാഞ്ചരാത്രാദയോ മാർഗ്ഗാഃ കാലേനൈവോപകാരകാഃ.

താന്ത്രികാണാമഹന്ദേവി! ന ലഭ്യോ/വ്യവധാനതഃ;
കാലേന ദേവതാപ്രാപ്തിപാദേണൈവാഹമാസ്തികേ!
ലഭ്യോ വൈദികനിഷ്ഠാനാമഹമവ്യവധാനതഃ,
തത്രാപി കർമ്മനിഷ്ഠേഭ്യോ ജ്ഞാനനിഷ്ഠസ്യ സുന്ദരി!”

(സുതസംഹിതയിൽനിന്ന് ഉദ്ധൃതം)

ഈ ഉദ്യുതഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന്, തന്ത്രമാർഗ്ഗത്തിന് പ്രാമാ
ണ്യം ഒരുതരത്തിലുണ്ടെങ്കിലും, വൈദികമാർഗ്ഗത്തിനാണ് പ്രാധാ
ന്യമെന്നും, തദനധികാരികൾക്കാണ് പ്രാധാന്യേന തന്ത്രമാർഗ്ഗ
മെന്നും തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾക്ക്, അഥവാ
ഓരോ തരം തന്ത്രപ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക്, വേദമുലകതപവും, പ്രാമാ
ണ്യവും സർവ്വമിടുന്നതിനായി അവിടവിടെ അതിപ്രയത്നം ചെ
യ്ക്കുകയാണെന്നതിന്റെ രഹസ്യവും ഇതിൽനിന്ന് അഭ്യുഹനീയമാ
യിബ്ദവിക്കുന്നു എന്നു മാത്രവുമല്ല, ചില തന്ത്രമാർഗ്ഗങ്ങൾ
വൈദികനിഷ്ഠയിൽത്തന്നെ തന്ത്രം നടത്തണമെന്ന് അനുമാസി
ച്ച്, സ്വയം വേദാധിഷ്ഠിതങ്ങളായിച്ചമഞ്ഞുകാണുന്നതും, ഇയ്യ
വസ്ഥയ്ക്ക് ഉപിതം തന്നെ. വൈഷ്ണവതന്ത്രവിഭാഗത്തിൽപെട്ട
തായ വൈഖാണസപ്രസ്ഥാനക്കാരൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത് നോ
ക്കുക: -- “മരീചിം മഹാമുനിം നാനാലോകവാസിനോ ധർമ്മ
സംസക്താ ഋഷയഃ സമാഗമ്യ അഭിവന്ദ്യ “ഭഗവൻ കേന മാർഗ്ഗേ
ണ കൈർമ്മന്ത്രേഃ കം ദേവമർച്ചയന്തഃ കാൻ ഗമിഷ്യന്തി”തി
ഉഘമുഃ. മരീചിഭവാച - ശ്രുത്യനുക്രമമാർഗ്ഗേണ ചതുർച്ചരോ
ദ്ഭവൈർമ്മന്ത്രേഃ ദേവം നാരായണമർച്ചയേൽ. തദ്വിഷ്ണോഃ
സാലോക്യാഭിപദോപ്തീർഭവതി - ഇതി നാരായണം പരം
ബ്രഹ്മ പരം ജ്യോതിരക്ഷരം സർവ്വഭൂതാധാരം സർവ്വാത്മകം
സർവ്വധാരം സനാതനം പരം പുരുഷമർച്ചയേൽ.”

(വൈഖാണസസ്മൃതി - മരീചിപ്രോക്തം)

[പുറം ൧.]

ഇപ്രകാരം താന്ത്രികന്മാർ തന്ത്രത്തേ വേദത്തിലേയ്ക്കു
തള്ളിയെന്നുണ്ടെങ്കിലും, വേദം അതേത്രത്തോളം സ്വീകരി
ച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുകൂടി വിചാരിച്ചുനോക്കേണ്ടത് ആവശ്യകമാണല്ലോ.
ഉപാസനാമാർഗ്ഗം വേദത്തിൽ സിദ്ധവും പ്രസിദ്ധവുമാണെന്നു

ജതിനു സംശയമില്ല. ഉപനിഷത്തുകളിൽ പലതും തന്ത്ര മാർഗ്ഗങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നും ഏകദേശം അതിരിക്കുന്നു. പക്ഷേ ഉപനിഷത്തുകൾക്കെല്ലാം സാക്ഷാത്കാര വേദത്വം എത്ര മാത്രം അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട് എന്ന് ആലോചിക്കണം. ഭഗവദ് ഗീത'കൂടി ഉപനിഷത്തേപന പ്രസിദ്ധമാണെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ആ വകുപ്പിൽ ഒട്ടേറെപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തു. പുരുഷ സൂക്താദികൾ, 'ഉപനിഷത്സമുച്ചയപുസ്തകങ്ങളിൽ ചേർത്തുകാണുന്നില്ലെങ്കിലും, വൈദികന്മാരുടെ ഇടയിൽ ഉപനിഷത്തേപനതന്നെയാണ് ആവകയെ ഗണിച്ചുവരുന്നത്. സംഹിതോപനിഷത്ത്, ബ്രാഹ്മണോപനിഷത്ത്, പുരാണോപനിഷത്ത് ഇത്യാദി വിഭാഗവും ഉപനിഷത്തുകൾക്ക് പ്രസിദ്ധമായിട്ടുണ്ടത്രേ. ഇപ്പോൾ വെളിപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഉപനിഷത്തുകൾക്കു മുഴുവൻ വേദാന്തർഭൂതത്വം സമർത്ഥിക്കുക സുശക്തമാണോ ആവാം! അപ്പോൾ, ഉപനിഷത് സൂചനകൊണ്ടുമാത്രം തന്ത്രങ്ങളെ ക്കു വേദമൂലകത്വം വാദിക്കാൻ പറ്റാത്തതല്ല, തക്ക മറുപടിയും കിട്ടിയേക്കാം. 'മേത്രബ്രാഹ്മണ യോർവേദനാമധേയം' എന്നുള്ളതു സുവിദിതമാണ്. അതു സംഹിതകളേയും ബ്രാഹ്മണങ്ങളേയും ആണ് ഉൾക്കൊള്ളുന്നത്. സംഹിതകളിൽ 'തന്ത്ര'ത്തെ നേരിട്ടു പരാമർശിക്കുന്നഭാഗം വിരളമാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഋക്സംഹിതയിൽ തന്ത്രശബ്ദം ഒരിടത്തേ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളു. അത്—'ഇമേ ഭുവ നാർവാങ്'— ഇത്യാദി ഗുഹിൽ "സിരീസ്തന്ത്രം തനപരേ അപ്രജജ്ഞയഃ" എന്നുള്ളതാണ്. യജുസ്സംഹിതയിലും ഒരിടത്തു മാത്രമാണത്രേ തന്ത്രശബ്ദപ്രയോഗം. അതായത്—'സീസേന തന്ത്രം മനസാ മനീഷിണഃ' എന്ന മന്ത്രത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നത്. സാമവേദസംഹിതയിൽ ഒരിടത്തും 'തന്ത്ര'ം ദമിപ്പെന്നാണ് പരിശോധകമതം. അഥർവവേദത്തിൽ ഉണ്ട്; അതും ഒരിടത്തു മാത്രം. അതാവിതു:—

"തന്ത്രമേകേ യുവതീ വിരൂപേ
അഭ്യാക്രാമം വയതഃ ഷണ്മയുഖം"

എന്ന ഭാഗത്തു കാണപ്പെടുന്നത്. ഇങ്ങനെ മൂന്നു വേദത്തിലും ഓരോ ദിക്കിൽമാത്രം പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടുകാണുന്ന 'തന്ത്ര'പദം തന്ത്രപ്രസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് അനുക്രമമായ താതൊരർത്ഥത്തെയും

വാരിക്കുന്നതായി ഭാഷ്യങ്ങളിൽ പറയുന്നില്ല. കേവലം 'തന്ത്ര വാനം' (തന്ത്രവാനം) എന്ന അർത്ഥമാണ് ഈ മൂന്നു ഭാഗത്തും പറയപ്പെട്ടുകാണുന്നത്. അതാതു ഭാഗങ്ങളിലേ പ്രകൃതവും (പ്രകൃതവും) അതിനനുക്രമംതോ. ആത്മികമായിച്ചിന്തിക്കുകയാണെങ്കിലോ—തന്ത്രഭാഗങ്ങൾ മുഴുവനും തന്ത്രങ്ങളിൽ ഉപയോഗപ്പെടുത്താം. ഏകദേശം ഉപയോഗപ്പെടുത്താറുണ്ടെന്നുള്ളത് "ഔഗുപിയാനാ"ദികളും, ഔതന്ത്രസുത്രാദികളും, തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളും തെളിയിക്കുന്നതുമാണ്. അഥർവവേദത്തിലും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലും ഉപനിഷത്തുകളിലും തന്ത്രത്തിന്റെ കാലടികൾ തന്നെ അവിടവിടെയുണ്ടെന്നും അഭിജ്ഞാൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.* അഥർവവേദം ഭർമ്മന്ത്രവാദങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടമാണെന്നുള്ള പ്രഥമവും, ഔയിയിൽനിന്നു ഭിന്നമായിട്ട് അതിനെ ഗണിച്ചുവരുന്നതും, തദനുസരിച്ചുള്ള സംഖ്യ തുലോം വിരളമായിരിക്കുന്നതും, തത്പ്രയോജ്യമായ ശ്ലോകയാഗാദി അധർമ്മമായി ഗണിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നതും മറ്റും ഇവിടെ അനുസന്ധയങ്ങളാണ്. ഇതുകൊണ്ടു വന്നുകൂടുന്നതോ? വൈദികമായാൽത്തന്നെയും, അധർമ്മികവും പാപമേന്മകവും ലോകഗർഹിതവും ആയ കാര്യം ചെയ്യുകയെന്നും, നിഷിദ്ധപരണം അനിഷ്ടാപാദകമാകുമെന്നും അല്ലയോ? കാരണാനുണമായിട്ടുള്ള സിദ്ധികളും അവയുടെ സാധ്യതകളും ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയപ്പെടും. അതുകൊണ്ടുള്ള ഉദ്ദിഷ്ടഫലവും, അനിഷ്ടഫലവും, കർമ്മാനുഷ്ഠാതാവ് കൈക്കൊള്ളേണ്ടതായും വരും. "ഗ്രന്ഥത്തിൽ കണ്ടതൊക്കെ പട്ടേരി ചെയ്യണമെന്നു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ" എന്നുള്ള പ്രസിദ്ധമായ അശരീരിവചനം ഓർമ്മിച്ചുറക്കുക. അതുകൊണ്ട്, ഒന്നിന്റെ പ്രാമാണ്യമോ, പ്രാധാന്യമോ, സാഹചര്യമോ, വൈഫല്യമോ, ഇഷ്ടസിദ്ധിയോ, അനിഷ്ടപ്രാപ്തിയോ കൈ, അധികാരിഭേദം അനുസരിച്ചു നിശ്ചയിച്ചുകൊള്ളണം എന്നതന്നെയാണ് പരമരഹസ്യമായി ധരിക്കേണ്ടത്.

IV. താന്ത്രികസൂത്രങ്ങൾ.

സംഹിതകൾ, ആഗമങ്ങൾ, തന്ത്രങ്ങൾ—എന്നിവയ്ക്കു പുറമേ സൂത്രരൂപേണയും തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നുള്ളത്

* "On the other hand, some essential traits of the Tantras can be found as far back as in the 'Atharva Veda, as well as in the Brāhmanas and Upanisads' (A History of Indian literature, by Winternity, Vol 3. I. p. 605)

ഗ്രഹിച്ചിരിക്കേണ്ടതാണ്. വൈഖാനസസൂത്രം, നാരദഭക്തി സൂത്രം ഇത്യാദി വൈഷ്ണവപ്രസ്ഥാനത്തിലും; പാശുപതസൂത്രം, ഭൂതിശാസനം മുതലായവ ശൈവപ്രസ്ഥാനത്തിലും; പരശുരാമ കല്പസൂത്രം, ശക്തിസൂത്രം തുടങ്ങിയവ ശാക്തപ്രസ്ഥാനത്തിലും ഉള്ള ഒരുതരം താന്ത്രികസൂത്രങ്ങൾ ആകുന്നു. പല പ്രചണ്ഡ പണ്ഡിതന്മാരുടേയും വ്യാഖ്യാനാദികൾകൊണ്ട് ഇവ സാമാന്യം വളർന്നിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും, സംഹിതാഗമതന്ത്രാദികളുടെ പരപ്പും പടർപ്പും സൂത്രപ്രസ്ഥാനത്തിനില്ലെന്നുവേണം പറയുവാൻ.

V. തന്ത്രപ്രസ്ഥാനവും നവീനലോകവും.

നവീനവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ വളർച്ചയും വ്യാപ്തിയും, തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തോടു് വളരെ വെറുപ്പും നിന്ദയും ഉളവാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നു പറയാതിരിപ്പാൻ നിവൃത്തിയില്ല. പാശ്ചാത്യവിദ്യാസിദ്ധാന്തത്തിൽകൂടി താന്ത്രികപ്രസ്ഥാനത്തെ പര്യവേഷിക്കുകയും പരിശോധിക്കുകയും തുടങ്ങിയതിന്റെ ഫലമായിരിക്കാം അത്. ഫേതു ഏതായാലും, തുലോം വലിയ വെറുപ്പും നിന്ദയുമാണ് അത് ഉദിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നുള്ളത് വളരെ സ്പഷ്ടമാണ്. പാശ്ചാത്യരും തദനുസരിച്ചുള്ള ഭാരതീയരും മതപ്രസ്ഥാനക്കാരും എത്ര കടുത്ത ശങ്കരവർഷമാണ് തന്ത്രങ്ങളുടെമേൽ ചൊരിഞ്ഞിട്ടുള്ളതെന്നു പറയാവൂ. സ്വല്പം ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ നോക്കുക:—“മുഹമ്മദീയരുടെ കാലത്തേ ഫിത്തുസാഫിത്യങ്ങൾ മേല്പറഞ്ഞവയേക്കാളും അപകൃഷ്ടങ്ങളായിരിക്കുന്നു. അവയിൽ പ്രധാനമായവ കുറുചെത്തിയവ തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്നു. ഐശ്വര്യസിദ്ധിയെക്കൊണ്ടു സങ്കല്പിച്ച് തുരങ്ങളും അനാഭുങ്ങളുമായ ചില ആചാരങ്ങളെ ആകുന്നു ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നത്. യോഗശാസ്ത്രത്തിലേ ഉൽകൃഷ്ടതത്ത്വങ്ങൾ ഫിത്തുക്കളുടെ അധോഗതിയിൽ ഇങ്ങനെയാകുന്നു പരിണമിച്ചത്.”

[അദ്ധ്യായം ൭.]

പ്രസിദ്ധഭാരതീയപണ്ഡിതനായ രമേശചന്ദ്രദത്തന്റെ പ്രാചീനാത്മ്യവർത്തമെന്ന പുസ്തകത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ച കാണുന്നതാണ് ഇത്. ഇനി, ബ്രഹ്മസമാജ് ചരിത്രമെന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ, തൽകർത്താവായ ശിവനാഥശാസ്ത്രിയും ഏ. ഏ.

പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും ഇവിടെ പരിഭാഷപ്പെടുത്തിപ്പകർത്തിക്കാ
 ണിക്കാം:—“മുർത്തിപൂജാപ്രസ്ഥാനസാധകമായ ‘തന്ത്രശാസ്ത്രം’
 വളരെ നവീനമായിട്ടുള്ളതാണ്. ബുദ്ധമതത്തിനുശേഷം ഉണ്ടാ
 യതാണ്. മദ്യപാനം, വ്യഭിചാരം മുതലായവയേ അതനു
 കൂലിക്കയും, പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കയും ചെയ്യുന്നു. മദ്യപാനവും
 വ്യഭിചാരവും ഈ പ്രസ്ഥാനക്കാർ തുടൻ നടത്തുന്നതുകൊണ്ട്,
 നാട്ടിൽ മുഴുവൻ, ഇവരുടെ നാനാവിധത്തിനു വ്യാപ്തിയും വന്നി
 ട്ടുണ്ട്. സാധാരണ ഹിന്ദുക്കൾ വൈദികധർമ്മമെന്തെന്നറിവില്ലാത്ത
 വരാണ്; അതുകൊണ്ട് അവർക്ക് ഒരാൾക്കും ഇല്ലാതെപോയി.
 മുസൽമാന്മാരുടെ ഭരണകാലത്ത് ഹിന്ദുക്കൾക്ക് സാമുദായി
 കവും, മതപരവുമായ അധഃപതനം സംഭവിച്ചു. അതിൽ
 നിന്നു രക്ഷനേടാൻ ബ്രാഹ്മണർ കഴിഞ്ഞില്ല. ഇന്ന് ഹിന്ദുക്ക
 ളുടെ ഇടയിൽ അല്പമായ പരിഷ്കാരമെങ്കിലും വ്യാപിച്ചിട്ടു
 ള്ളത്, ഇംഗ്ലീഷുവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ പ്രഭാവത്താൽ മാത്ര
 മാണ്.”

ഇനി ചില ആങ്ഗ്ലോപണ്ഡിതന്മാരുടെ അഭിപ്രായ
 ണ്ണുകൂടി, ചുവടെ കാണിക്കാം. പ്രസിദ്ധപണ്ഡിതനായ
 സർ മാണിയർ വില്യംസ് പറയുന്നു:—“അമാനുഷസിദ്ധികൾ
 നേടുന്നതിനു വേണ്ട മന്ത്രോപസനാസമ്പ്രദായങ്ങളെല്ലാതെ,
 മറെറാന്നാതെ, യാതൊരു തന്ത്രവും പഠിപ്പിക്കുന്നില്ല.”*

(Page 206)

“വിവേകികളായ ഏല്യാപേരും മാന്ത്രികന്മാരോട് ഇങ്ങനെ
 പറയണം:—“നിങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട്, ഞങ്ങൾ ഒട്ടേറെ
 ക്ലേശിച്ചു; നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ ധാരാളം വിഷമിപ്പിച്ചു. കൂടാതെ,
 നിങ്ങളുടെ ക്രൂരകൃത്യങ്ങളുടെ ഫലങ്ങളിൽ നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ
 അകപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. നിങ്ങളുടെ പുർവ്വഗാമികൾക്ക്
 പല ശാസ്ത്രങ്ങളെക്കുറിച്ചും അറിവുണ്ടായിരുന്നു എന്നും, അതിൽ
 ചിലത് ഞങ്ങൾക്കു പ്രദാനംചെയ്തു എന്നും ഉള്ളതു വാസ്തവ
 മാണ്. ഈ പ്രയോജനങ്ങൾക്കു പ്രതിഫലമായി, നിങ്ങൾക്കു
 ഹാരം തന്നിട്ടുണ്ട്, അവലംബം നൽകിയിട്ടുണ്ട്; പുറമേ, നിങ്ങൾ

*“ Whole Tantras teach nothing but various methods of making use of spell for acquiring magical power. ” (p. 206)

ളുടെ അഭിരുചികളെ ഉന്നമിപ്പിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്; നിങ്ങളുടെ അധികാരശക്തി ഞങ്ങളുടെ മേൽ സ്ഥാപിച്ചു കഴിഞ്ഞു. എന്നു നിങ്ങൾക്കു ബോധപ്പെട്ടതു മുതൽ, നിങ്ങൾ വിജ്ഞാനാനുഭവം ഉപേക്ഷിച്ച്, ചെറു വികൃതികൾ മാത്രം ചെയ്യുവാൻ തുടങ്ങി. നിങ്ങളുടെ ഉപദേശം ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ അജ്ഞാനത്തിന്റെയും, അല്പതയുടേയും, ബുദ്ധിശൂന്യതയുടേയും, കാപട്യത്തിന്റേയും, പ്രതിഫലനം മാത്രമാണ്. നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ പല പല വിധത്തിലും, വിഷമിപ്പിക്കുകയും ഉപദ്രവിക്കുകയും നശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു; ഞങ്ങളുടെ വിജ്ഞാനം വർദ്ധിക്കുന്ന പക്ഷം, ഉള്ളുകളികൾ കണ്ടുപിടിക്കാൻ ഞങ്ങൾ ശ്രമിക്കുന്ന പക്ഷം, നിങ്ങളുടെ വിദ്യ വിലപ്പോകാതാകുമെന്നു ഭയന്ന്, നിങ്ങൾ അവയെ തടയുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ കൃത്രിമങ്ങളുടെ ഉള്ളുകളികൾ കണ്ടുതുടങ്ങി; പൊയ്ക്കൊരവിൻ നിങ്ങൾ ഓരോരുത്തരും നിങ്ങളാൽ ഇനിമേൽ ഞങ്ങളെ വഞ്ചിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കേണ്ട.” *

(Page 208)

ആധുനികപാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരിൽ ഒരു പ്രമാണിയായിരുന്ന “വിൻറർനിസ്” എന്ന ചിതരസ്ത്രവിദ്യാവിശാരദൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതാവിതു്:—

“പുരാണങ്ങളും തന്ത്രങ്ങളും വായിക്കാൻ സുഖമുള്ളവയല്ലെന്നുവേണം പറയുവാൻ; തന്ത്രങ്ങളെ സ്തംബന്ധിച്ച്, തികച്ചും അങ്ങനെ തന്നെ പറയണം. അവ ക്ഷുദ്രഗ്രന്ഥകാരന്മാരുടെ

* “All sensible people ought to say to the Mantra-Sāstries: We have suffered much misery through your deceit, we have been taxed very heavily by you, and have involved us in the results of all your wickedness. It is true your ancestors had some knowledge of different sciences and imparted some of that knowledge to us. In return for these benefits we have fed you and supported you and promoted your interests. When you found your power established over us you abandoned the duty of seeking after knowledge, and worked only mischief. Your teaching is now a mere reflection of your ignorance, wickedness, folly, and hypocrisy. You harass and injure us in a thousand ways. If our knowledge increases, you try to prevent it, thinking that, if enquiry is encouraged, your customers will decrease. We begin to see through your artifices. Begone, every one of you, and don't attempt to deceive us any more.”

(Page 208)

(Religious thought and Life in India)

കൃതികളാകുന്നു; പലതും, പലേടത്തും, കേരളീപിഷ്ടി'സംസ്കൃതത്തിൽ, വ്യാകരണാനുസരണമൊന്നും കൂടാതെ ഏഴുതപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവയും ആണ്. എന്നാൽ, സാഹിത്യചരിത്രകാരന്മാർക്കോ, മതചരിത്രകാരന്മാർക്കോ മൗനമായിട്ടവയെ അതിക്രമിച്ച് കടന്നുകളയാവുന്നതല്ല. കാരണം:— അനേകലക്ഷം ഭാരതീയരുടെ ആത്മീയഭോജ്യം, അനവധി നൂറ്റാണ്ടുകളായും, ഇക്കാലത്തു കൂടിയും ഈവക കൃതികളായിരിക്കുന്നതുതന്നെ. *

... ..
....

+ “സാഹിത്യം സംബന്ധിച്ചും, മതത്തെ അധികരിച്ചും, സദാചാരം പ്രമാണിച്ചും തന്ത്രങ്ങളുടെ വിലയും നിലയും എന്തുതന്നെ ആയിരുന്നാലും, ഭാരതീയമതചരിത്രകാരന്മാർക്കും, ഭാരതീയസംസ്കാരചരിത്രകർത്താക്കൾക്കും, അവയെ ഒരിക്കലും കൈവെടിയുവാൻ വയ്യതന്നെ; എന്നുമാത്രമല്ല, മതതാരതമ്യപഠനരൂപമായ വീക്ഷണകേന്ദ്രത്തിൽ നിന്നു നോക്കുമ്പോൾ, വലുപ്പമുള്ള പല സാമഗ്രികളും അവ ഉൾക്കൊള്ളുന്നതായി നിസ്സംശയം തെളിയുന്നതുമാണ്.”

നവീനജനങ്ങൾക്കിത്ര വെറുപ്പും അറുപ്പും വളർത്തത്തക്ക വിധം തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലെന്തുണ്ട്? പൂജാസേവാദികളെയും പ്രതിഷ്ഠാകലശാദികളെയും അല്ലയോ തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നത്?

* “Neither the Purāṇas nor the Tantras make enjoyable reading, and this is much more applicable to the latter. They are the work of inferior writers, and are often written in barbarous and ungrammatical Sanskrit. On the other hand, neither the literary historian nor the student of religion can afford to pass them by in silence, for during centuries and even at the present time these writings are the spiritual food of millions of Indians.”

† “Whatever also may be our opinion of the literary, religious and moral value of the Tantras, the historian of Indian religion and culture cannot afford to neglect them, and from the point of view of comparative religion, too, they contain valuable material.”

(Indian Literature, page, 606)

ആവക വിഷയങ്ങളോടുള്ള വൈരത്തിന്റെ രൂപാന്തരം മന്ത്രമല്ലയോ ഇത്തരമഭിപ്രായങ്ങൾ? എന്നും മറ്റും, കേരളത്തിലെ ഇന്നത്തേ തന്ത്രിസാമാന്യത്തിന് സംശയിക്കാനിവിടെ അവകാശമുണ്ട്. എന്നാൽ, വസ്തുത മറുവിധത്തിലാകുന്നു. ശാക്തതന്ത്രങ്ങളിലും, ശൈവതന്ത്രങ്ങളിലും, കാമനാപ്രധാനങ്ങളായ പല സാധനകളും പായപ്പെടുന്നുണ്ട്. കുമാരീപൂജ, അഥവാ അത്തരം ശക്തിപൂജ മുതലായവയും വിധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. മദ്യമാംസാദിസഹിതമായ ആരാധനാസമ്പ്രദായങ്ങളും ആക്രമ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. പോരെങ്കിൽ,—

“മാരണം, മോഹനം, സ്തംഭം,
വദ്വേഷോച്ഛാടനം, വശം,
ആകർഷണം, യക്ഷിണീ ച,
രസായനകരം തഥാ
പ്രയോഗൈർഗന്വദ്യുക്തം തന്ത്രം”.

[മാർക്കണ്ഡേയം - പാഠം ൭.]

ഇത്യാദിനിർവചനങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ തന്ത്രങ്ങളെ ആരാധിക്കാനല്ലല്ലോ, അവമേളിക്കാനാണല്ലോ പരിഷ്കൃതമനുഷ്ഠിതിക്കാർക്കു തോന്നേണ്ടതും. അതിനും പുറമേ,

“പഞ്ചാചാരേണ ഭദ്രവേശി! കലശക്തിം പ്രപൂജയേൽ;
നദീ, കാപാലികീ, വേശ്യാ, രജകീ, നാപിതാങ്ഗനാ,
ബ്രാഹ്മണീ, ശൂദ്രകന്യാ ച തഥാ ഗോപാലകന്യകാ,
മാലാകാരന്യ കന്യാ ച നവ കന്യാഃ പ്രകീർത്തിതാഃ.
വിശേഷവൈദഗ്ദ്ധ്യയുതാഃ സർവ്വാ ഏവ കലാങ്ഗനാഃ
രൂപയൗവനസമ്പന്നാഃ ശീലസൗഭാഗ്യശാലിനീഃ.
പൂജനീയാഃ പ്രയത്നേന തതഃ സിലിർഭവേദ് ഗുരവ;
സത്യം സത്യം മഹാഭേവി! സത്യം സത്യം ന സംശയഃ”

[മഹാസന്ധ്യതന്ത്രം - പാഠം ൧.]

ഇത്യാദിയും,

“സ്വശക്തിം പരശക്തിം വാ ദീക്ഷിതാം യൗവനാനപിതാം,
വിദഗ്ദ്ധാം ശോഭനാം ശയ്യാം ഘൃണാലജ്ജാവിവർജ്ജിതാം;

ആനീയ താം സാധകേന്ദ്രോ ഭദ്രാൽ പാദ്യാദികം ശുഭം,
 പഞ്ചാചാരേണ താം ശക്തിം പൂജയിതവാ യഥാവിധി,
 ശതം ശീർഷേ, ശതം ഫാലേ, ശതം സിന്ദൂരമണ്ഡലേ,
 ശതം മുഖേ, ശതം കണ്ഠേ, ശതം ഹൃദയമണ്ഡലേ,
 ശതയുഗ്മം സ്തനഭാഷ്പേ, ശതം നാഭേ ജപേൽ സുധിഃ,
 യോനിപീഠേ ശതം ജപ്തവാ സാധകഃ സ്ഥിരമാനസഃ;
 ഏവം സഹസ്രം സഞ്ചപ്യ ഭേദീം തത്ര വിചിന്തയേൽ;
 സ്വയം ശിവസ്വരൂപശ്ച ചിന്തയേൽ സാധകോത്തമഃ.

ശിവമന്ത്രേണ ഭേദേശി! സ്വലിംഗം പൂജയേദഥ
 താംബൂലം തന്മുഖേ ഭക്തവാ സാധകോ ഹൃഷ്ടമാനസഃ.
 തദനുജ്ഞാം സമാദായ യോ...ഃ ലിം...വിനിക്കുപേൽ,
 ധർമ്മാധർമ്മവിർദ്ദിപ്തേ സ്വാത്മാഗ്നൗ മനസാ സൂചാ,
 സുഷുപ്താവർത്തനാ നിത്യമക്ഷുവുതീർജ്ജ്വഹോമൃഹം.

സ്വാഹേത്യനേന മന്ത്രേണ ഹനേൽ സർവമുലയേ,
 തതോ ജപേൽ സഹസ്രം വൈ ശക്തിയുക്തോ ഭവേന്നരഃ.
 ശതം വാഫി പ്രജപ്തവ്യം തതോ നൃനം ന കാരയേൽ
 പൂർണ്ണാഹുതിം തതോ ഭദ്രാമന്ത്രേണാനേന സാധകഃ.
 പ്രകാശാകാശമന്ത്രാഭ്യാമവലംബ്യോന്മനീസൂചാ
 ധർമ്മാധർമ്മകലാസ്സേഹപൂർണ്ണമഗ്നൗ ജ്വഹോമൃഹം.
 സ്വാഹേത്യനേന മന്ത്രേണ പൂർണ്ണാഹുതിമഥാചരേൽ,
 ശുക്രോത്സാധനകാലേ ച ഭേദൈവ ശുക്രം സമപ്തയേൽ.
 ഏവം കൃതേ മന്ത്രസിദ്ധിന്നാത്ര കാര്യാ വിചാരണാ;
 യം യം പ്രാത്ഥയതേ കാമം തം തം പ്രാച്ഛേനോതിനിശ്ചിതം.
 രോഗീ രോഗാൽ പ്രമുച്യതേ, ധനേന ച ധനാധിപഃ;
 വായുതുല്യബലോ ലോകേ ഭർജ്ജയഃ ശത്രുമർദ്ദനഃ
 കാമതുല്യശ്ച നാരീണാം, രിച്ഛണാം ശമനോപമഃ,
 ഏതൽകല്പേന ഭേദേശി! കിം ന സിദ്ധ്യതി ഭൂതലേ?
 അശ്വൈശ്ചപശുമവാഹേന്മാതി സ ഏവ ശ്രീസദാശിവഃ."

[മുഖസാധനരത്നം-പടലം ൭.]

ഇത്യാദിയം,

“ഗംഗാകാശീ പ്രയാഗാദിഃ പുഷ്കരനൈമിഷം തഥാ
 ബദരീ ച തഥാ രേവാ ഉൽകലം ഗണ്ഡകീ തഥാ

സന്ധ്യ സരസ്വതീ ചൈവ പീഠാനി വിവിധാനി ച.
സർവ്വം തൃക്തവാ മഹേശാനി! സ്രീസംഗം യത്തത്ത്വരേൽ
സ്രീസംഗേ സിദ്ധിമാപ്നാതി മമ വാക്യം ന ചാന്യഥാ”.

[മഹാത്സായനതന്ത്രം-പടലം- ൫.]

ഇത്യാദിയും ആയ ഭാഗങ്ങൾ “ആഭാസ”ങ്ങളല്ലെന്നോ, അനുവദനീയങ്ങളാണെന്നോ ആക്ഷേപം തോന്നുവാൻ ഇടയില്ലല്ലോ.

എന്നാൽ ഈ ആട്ടത്ത കാലഘട്ടത്തിൽ തന്നെ, തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തിനു വലിയ ഉജ്ജീവനവും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളത് സവിശേഷം ശ്രദ്ധേയമാകുന്നു. ആ ഉജ്ജീവനത്തിന് നിദാനഭൂതനായ മഹാനഭാവൻ കല്പിതാമൈക്കോർട്ടിൽ ജഡ്ജിയായിരുന്ന സർ ജോൺ വുഡ്രോഫ് എന്ന പശ്ചാത്യപണ്ഡിതനത്രേ. ശാക്തപ്രസ്ഥാനത്തിലുള്ള ഭേദം തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആധിപത്യത്തിൽ, പരികരപരിപൂർണ്ണതയോടുകൂടി പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ, തന്ത്രശാഖയുടെ മാറ്റം മറിയവും നവീനലോകവും അറിയാൻ തുടങ്ങി. യുക്തിയ്ക്കും അനുഭവത്തിനും അനുഗുണമാംവണ്ണം സർ ജോൺ താന്ത്രികസിദ്ധാന്തങ്ങളെ മണ്ഡനം ചെയ്തുകാണിച്ചപ്പോൾ ആ ശാഖയോടു് നവീനലോകത്തിനുണ്ടായിരുന്ന അറപ്പും വെറുപ്പും അന്തർദ്ധാനം ചെയ്ത് എന്നുതന്നെ പറയാം. പല തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെയും അദ്ദേഹം ഇംഗ്ലീഷിലേയ്ക്കു തജ്ജ് മചെയ്ത് പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും ഉണ്ടായി. മഹാനിർവാണതന്ത്രം, തന്ത്രതത്ത്വം, കലാർണ്ണവതന്ത്രം മുതലായവ അശ്രുതത്തിൽ പ്രധാനതരങ്ങളാണ്. “തന്ത്രതത്ത്വം” (Principles of Tantra) എന്ന പുസ്തകത്തിന് അദ്ദേഹമെഴുതിയിട്ടുള്ള “അവതാരിക”യും (introduction) മുഖവുരയും (preface) വളരെ വിലയേറിയ പ്രബന്ധങ്ങളാകുന്നു. ശാസ്ത്രത്തിന്നല്ല അതുകൊണ്ടു കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന സാധകന്മാർക്കാണ് യഥാർത്ഥത്തിൽ കുറവുള്ളതെന്ന്, അദ്ദേഹം സുനിപുണം സമർത്ഥിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്.

“പീതാ പീതാ പുനഃ പീതാ പീതാ പതതി ഭൂതലേ
ഉത്ഥായ ച പുനഃ പീതാ പുനർജന്മ ന വിദ്യതേ”

“മാതൃയോനിം പരിത്യജ്യ
വിഹാരേൽ സർവ്വയോനിഷു”

ഇത്യാദി പാഠകികളുടെ ശരിയായ അർത്ഥം ഇന്നതെന്നറിയാതെ, അർത്ഥഭാസത്തെ സിദ്ധാന്തത്തേപറ ധരിച്ച് ആപത്തിൽ ചാടുന്ന സാധകന്മാർ മാത്രമാണ് ശാസ്ത്രത്തെ ഭിക്ഷിപ്പിക്കുന്നതെന്നും, അവയുടെ മുഖ്യമായ അർത്ഥം ഇന്നതാണെന്നും മറ്റും ആ പ്രബന്ധങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. നവീനജനതയുടെ ഉപരിപ്രവൃദ്ധിയാണ് ഇതിനെല്ലാം ഉത്തരം പറയേണ്ടതെന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

സുപ്രസിദ്ധവും സുസമ്മതവുമായ “ദേവീമാഹാത്മ്യം” ഒരു വിശിഷ്ടശാക്തഗ്രന്ഥമാണല്ലോ. അതിന്റെ ഭാഗമല്ലായത്തിൽ,

“തൃഷ്ണാ/സ്തി സ്തോത്രമുച്യേന തഥൈവാരാധനേന ച സുരാമാംസോപഹാരേണ ഭക്ത്യാ ചാനന്യപൂർവ്വതാ.”

[ശ്രീചിത്രാഭയമഞ്ജുലീഭാഷാഗ്രന്ഥാദ്ധിയിൽ ൧൨-ശ്ലോകം ൩൦]

എന്നൊരു ശ്ലോകം, ഭഗവതി ദേവകളോടു പറയുന്നതായിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ അധാരേവയോടു കൂടിയ പാദം സവിശേഷം ശ്രദ്ധേയമത്ര. ആ വിശേഷം കാണിക്കാൻ, ശ്രീചിത്തിര തിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമസ്തിഭേ കല്പനപ്രകാരം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള പ്രാചീന ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം തന്നെ ഇവിടെ പകർത്താം:—

“ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്യുന്നു ഭഗവതി—സുരാമാംസോപഹാരേണ തൃഷ്ണാ അസ്തി=എന്തോ! ദേവകൾ! ഞാൻ സ്തോത്രമുച്യേന—മുഖ്യമായിരിക്കുന്ന സ്തോത്രം = സ്തുതികൊണ്ട് സത്തൃപ്തയായി പെരികെ. സോപഹാരേണ ആരാധനേന ച - പൂജാസാധനങ്ങളോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന പൂജകൊണ്ടും സത്തൃപ്തയായി പെരികെ.

അതെന്നിയേ ഇങ്ങനെയാകരുമാം ഇതിനർത്ഥം.—സുരാമാംസോപഹാരേണ ആരാധനേന തൃഷ്ണാ/സ്തി-എന്തോ! ദേവകൾ! ഞാൻ, സുരാചാരം മാംസം ഇതുകൊണ്ടു ഉപഹാരങ്ങളോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ആരാധനകൊണ്ട് സത്തൃപ്തയായി പെരികെ. മാം പ്രതി അനന്യപൂർവ്വതാ ഭക്ത്യാ ച - എന്നേക്കുറിച്ച് അനന്യപൂർവ്വതയായിരിക്കുന്ന ഭക്തികൊണ്ട് സത്തൃപ്തയായി പെരികെ.”

ഇങ്ങനെ അനേകാത്മനിബിഡങ്ങളായ തന്ത്രികഭാഗങ്ങളെ സാധകന്മാർ ഓരോ തരത്തിൽ ധരിക്കുകയും അനുസരിക്കുകയും ആവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടാണ് അപകടം വന്നുകൂടുന്നത്. അതിന്നു ശാസ്ത്രത്തെ പഴിക്കുന്നത് അനുചിതം തന്നെയാണ്.

മുമ്പ്, മൂന്നുവകയാധി തിരിച്ചിട്ടുള്ള തന്ത്രങ്ങളുടെ ഒരു പട്ടിക താഴെ കാണിക്കാം. അതാവിത്—

മ. വിഷ്ണുക്രന്താ'തന്ത്രങ്ങളാവിത്:—മ സിദ്ധീശപരം, ഹ കാളീതന്ത്രം, ന ക്ഷാർണ്ണവം, ര ജ്ഞാനാർണ്ണവം, ങ നിവൃത്തന്ത്രം, ണ ഫേട്കാരി, ഞ ദേവ്യാഗമം, വ ഉത്തരം, റ ശ്രീകൃതം, ശ സിദ്ധായാമളം, ധ മത്സ്യസൂക്തം, ധ സിദ്ധസാരം, ധ സിദ്ധിസാരസ്ഥപതം, ധ വാരാഹീ, ധ യോഗിനീ, ധ ഘണേശവിമർശിനീ, ധ ഹിത്യാതന്ത്രം, ധ ശിവാഗമം, ധൻ ചാമുണ്ഡാതന്ത്രം, ധ മൂണ്ഡമാല, ധ ഹംസമഹേശ്വരം, ധ നിരുത്തരതന്ത്രം, ധ കലപ്രകാശകം, ധ ദേവീകല്പം, ധ ഗന്ധർവ്വതന്ത്രം, ധ നൃക്രിയാസാരം, ധ നിബന്ധം, ധ സ്വപതന്ത്രം, ധൻ സമ്മോഹനം, ധ തന്ത്രരാജം, ധ ലളിതാതന്ത്രം, ധ രാധാതന്ത്രം, ധ ലളിനീ, ധ രുദ്രയാമളം, ധ ബ്രഹ്മശ്രീകൃതം, ധ ഘവാക്ഷം, ധ സുകമുദിനീ, ധ വിശുദ്ധേശ്വരം, ധൻ മാലിനീവിജയം, ധ സമയാചാരം, ധ ഭൈരവീതന്ത്രം, ധ യോഗിനീഹൃദയം, ധ ഭൈരവം, ധ സന്തകമാത, ധ യോനിതന്ത്രം, ധ തന്ത്രാന്തരം, ധ നവരത്നേശ്വരം, ധ കലപുഡാമണി, ധ ഭാവപുഡാമണി, ധ ദേവപ്രകാശം, ധ കാമാഖ്യാതന്ത്രം, ധ കാമധേനു, ധ കമാരീതന്ത്രം, ധ ഭൂതഡാമരം, ധ യാമളം, ധ ബ്രഹ്മയാമളം, ധ വിശ്വസാരം, ധ മഹാകാലം, ധ കലോഡ്ഡീശം, ധ കലാമൃതം, ധ കബ്ജികാ, ധ യന്ത്രചിന്താമണി, ധ കാളീവിലാസം, ധ മായാതന്ത്രം.

ഹ. “രഥക്രന്താ”തന്ത്രങ്ങളാവിത്:— ധ ചിന്മയതന്ത്രം, ധ മത്സ്യസൂക്തം, ധ കുമ്പഭട്ടിനീ, ധ മാതൃകോദയം

൫ ഫംസമഹേശ്വരം, ൩ മേരുത്തനും, ൭ മഹാനീലതന്ത്രം
 ൮ മഹാനിർ്ണം, ൯ ഭൂതഡാമരം, ൧൦ ദേവഡാമരം,
 ൧൧ ബീജചിന്താമണി, ൧൨ ഏകജാതന്ത്രം, ൧൩ വാസു
 ദേവരഹസ്യം, ൧൪ ബൃഹദ്ഗൗതമീയം, ൧൫ വർണ്ണോ
 ദ്ധൃതി, ൧൬ മഹാലാഹിരി, ൧൭ ബൃഹദ്യോനി, ൧൮ ബ്രഹ്മ
 ജ്ഞാനം, ൧൯ ഗാരുഡം, ൨൦ വർണ്ണരീലാസം, ൨൧
 ബാലാവിലാസം, ൨൨ പുരശ്ചരണചന്ദ്രിക, ൨൩ പുരശ്ചര
 ണരസോല്പാസം, ൨൪ പഞ്ചദശീതന്ത്രം, ൨൫ ചിച്ഛിലാ
 തന്ത്രം, ൨൬ പ്രപഞ്ചസാരം, ൨൭ പരമേശ്വരതന്ത്രം,
 ൨൮ നവരത്നേശ്വരം, ൨൯ റാദീയം, ൩൦ നാഗാർജ്ജുനം,
 ൩൧ യോഗസാരം, ൩൨ ദക്ഷണാമൂർത്തിതന്ത്രം, ൩൩ യോഗ
 സ്വരോദയം, ൩൪ യക്ഷിണീതന്ത്രം, ൩൫ സ്വരോദയതന്ത്രം,
 ൩൬ ജ്ഞാനഭൈരവം, ൩൭ ആകാശഭൈരവം, ൩൮
 രാജരാജേശ്വരീ, ൩൯ രേവതീ, ൪൦ സാരസ്വതന്ത്രം, ൪൧
 ഇന്ദ്രജാലതന്ത്രം, ൪൨ കൃകലാസദീപകം, ൪൩ കങ്കാളമാലിനീ,
 ൪൪ കാലോത്തമം, ൪൫ യക്ഷഡാമരം, ൪൬ സരസ്വതീ
 തന്ത്രം, ൪൭ ശാരദാതന്ത്രം, ൪൮ ശക്തിസംഗമതന്ത്രം,
 ൪൯ ശക്തികാഗമസർവ്വസ്വം, ൫൦ സമ്മോഹിനീ, ൫൧
 ആചാരസാരം, ൫൨ ചീനാചാരം, ൫൩ സഭാമ്നായം,
 ൫൪ കരാളഭൈരവം, ൫൫ ശോധതന്ത്രം, ൫൬ മഹാലക്ഷ്മീ,
 ൫൭ കൈവല്യം, ൫൮ കലസദ്ഭാവം, ൫൯ സിലിതലരി,
 ൬൦ കൃതിസാരം, ൬൧ കാലഭൈരവം, ൬൨ ഉണ്ഡാമരേശ്വരം,
 ൬൩ മഹാകാലം, ൬൪ ഭൂതഭൈരവതന്ത്രം.

൩. 'അശ്വകൃാന്താ' തന്ത്രസൂചി.—൧ ഭൂതശുദ്ധി, ൨
 ഗുപ്തദീക്ഷാ, ൩ ബൃഹദ്സാരം, ൪ തത്ത്വപ്രസാരം, ൫ വർണ്ണസാരം
 ൬ ക്രിയാസാരം, ൭ ഗുപ്തതന്ത്രം, ൮ ഗുപ്തസാരം, ൯ ബൃഹത്തോ
 ദളം, ൧൦ ബൃഹന്നിർ്ണതന്ത്രം, ൧൧ ബൃഹദ്കങ്കാളിനീ, ൧൨
 സിലാതന്ത്രം, ൧൩ കാലതന്ത്രം, ൧൪ ശിവതന്ത്രം, ൧൫
 സാരാൽസാരം, ൧൬ ഗൗരീതന്ത്രം, ൧൭ യോഗതന്ത്രം, ൧൮
 ധർമ്മകതന്ത്രം, ൧൯ തത്ത്വചിന്താമണി, ൨൦ ബിന്ദുതന്ത്രം,
 ൨൧ മഹായോഗിനീ, ൨൨ ബൃഹദ്യോഗിനീ, ൨൩ ശിവാ
 ല്ലനാ, ൨൪ സംവരതന്ത്രം, ൨൫ ശുഭിനീതന്ത്രം, ൨൬ മഹാ

മാലിനീ, ര. മോക്ഷനന്ദനം, ര. വൃ. ബൃഹത്താലിനീ, ര. ന് മഹാമോക്ഷം, ന. ര. ബൃഹത്താക്ഷം, ന. മ. ഗോപീശനന്ദനം, ന. ര. ഭൂതലിപി, ന. ന. കാമിനീതന്ദനം, ന. ര. മോഹിനീ, ന. ര. മോഹനം, ന. ന. സമീരണതന്ദനം, ന. ര. കാമകേസരം, ന. വ. മഹാവീരതന്ദനം, ന. ന് ചുഡാമണി, ര. ര. ഗുവർച്ചനം, ര. മ. ഗോപുതന്ദനം, ര. ര. തീക്ഷ്ണതന്ദനം, ര. ന. മംഗളാതന്ദനം, ര. ര. കാമരത്നം, ര. ര. ഗോപലിലാമൃതം, ര. ന. ബ്രഹ്മാണഡം, ര. ര. ചീനം, ര. വ. മഹാനിരത്തരം, ര. ന് ഭൂതേശ്വരം, ര. ര. ഗായത്രി തന്ദനം, ര. മ. വിശ്വലോശ്വരം, ര. ര. യോഗാർണ്ണവം, ര. ന. ഭരണധരതന്ദനം, ര. ര. മന്ത്രചിന്താമണി, ര. ര. യന്ത്രാക്ഷുഡാ മണി, ര. ന. വിദ്യലതാ, ര. ര. ഭവനേശ്വരീ, ര. വ. ലീലാ വതീ, ര. ന് ബൃഹച്ഛിനാ, ന. ര. കഞ്ജതന്ദനം, ന. മ. ജയ രാധാമാധവം, ന. ര. ഉജ്ജാസകം, ന. ന. ധൂമാവതീ, ന. ര. ശിവാതന്ദനം.

ഇവയിൽ പലതും നാമമാത്രമായിട്ടേ നാമറിയുന്നുള്ളൂ. ഗ്രന്ഥങ്ങൾ കണ്ടുകിട്ടേണ്ടവയായിട്ടാണിരിക്കുന്നതെന്നർത്ഥം. ഇപ്രകാരം ഓർത്തിട്ടുണ്ടെന്ന്, കേരളീയഗവേഷകന്മാർ ഗ്രന്ഥപ്പുരകളിൽ പെരുമാറുന്നത് അഭിലഷണീയമാണല്ലോ. ആ ആവശ്യം കൂടി പ്രാധാന്യേന പരിസ്കരിച്ചുകൊണ്ടാണ്, പ്രസ്തുത പട്ടികകളേ സംപൂർണ്ണമായും ഇദംപ്രഥമമായും ഇവിടെ അവതരിപ്പിച്ചതും.

VI. തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തിലേ പ്രമാണങ്ങൾ.

ചാർവാകൻ മുതൽക്കുള്ള ഓരോ മതക്കാരനും പ്രമാണങ്ങൾ - പ്രമാണകരണങ്ങൾ - ഓരോതരത്തിലാണ്, ഒരേതരത്തിലല്ല എന്ന് ശാസ്ത്രഗന്ധമുള്ളവക്കൊക്കെ അറിയാവുന്നതാണല്ലോ. ചാർവാകൻ തുടങ്ങി പൗരാണികൻ വരെയുള്ള മതക്കാർക്ക് എട്ടുതരം പ്രമാണങ്ങൾ - പ്രമാണകരണങ്ങൾ - ആണ്. പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. ആ എട്ടു പ്രമാണങ്ങൾ - 1. പ്രത്യക്ഷം, 2. അനുമാനം, 3. ശബ്ദം, 4. ഉപമാനം, 5. അർത്ഥമാപത്തി, 6. അനുപലബ്ധി (അഭാവം), 7. സാദൃശ്യം, 8. ഐതിഹ്യം - എന്നിവയാകുന്നു. ഏതേതു മതക്കാർക്ക് ഏതേതു പ്രമാണമാണെന്ന് താഴെപ്പേർക്കുന്ന പട്ടികകളാൽ സ്പഷ്ടമത്രേ.

“പ്രത്യക്ഷമേകം ചാർവ്വാകഃ, ക്ഷണാദസുഗതൗ പുനഃ
 അനമാനം ച, തച്ഛാഥ സാങ്ഖ്യഃ ശബ്ദം ച, തേ
 [അപി
 ന്യായൈകദേശിഃ/പ്രേവമുപമാനം ച കേചന,
 അർത്ഥാപത്ത്യാ സഖൈതാനി ചതപാർത്ഥ പ്രഭാകരഃ
 അഭാവഃശ്വാന്യേതാനി ഭൂട്ടാ വേദാന്തിനസ്തഥാ,
 സംഭവൈതിഹ്യയുക്താനി ത്വന്നി ചൈതരണികാ ജഗത്”.

[സർവ്വമതസംഗ്രഹഃ—പുറം ൧൪]

മിക്കവാരും ഈ ആശയം തന്നെ ചൊല്ലി മേൽപു
 ത്തർ നാരായണ ഭട്ടതിരിപ്പാട്,

“ചാർവ്വാകാസ്താവദേകം ദ്വിതയമപി പുനർ-
 ബലവൈകദേശികൈ പര
 ഭാസവ്ജ്ഞൈവ സാങ്ഖ്യസ്മൃതയമുദയനാ-
 ദാശ്വാതജ്ഞം വദന്തി;
 പ്രാജ്ഞഃ പ്രാഭാകരഃ പഞ്ചകമപി ച, വരഃ
 തേ/പി വേദാന്തവിജ്ഞാഃ
 ഷട്കം, ചൈതരണികാ സ്തപഞ്ചകമഭിദധിരേ
 സംഭവൈതിഹ്യേനോഗാൽ.”

[സർവ്വമതസംഗ്രഹഃ—പുറം ൧൪]

എന്നിങ്ങനെ ഒരു ശ്ലോകമാക്കിപ്പരിചീരിക്കുന്നതും
 കാണാം. ഇക്കൂട്ടത്തിലൊന്നും താത്ത്വികന്മാരെ ഗണിച്ചു കാണു
 നില്ലെങ്കിലും, ഈ പ്രമാണങ്ങളിലൊന്നിന്നോടും അവർ വിപ്ര
 തിപത്തിയില്ല. ഈ എട്ടിന്നും പുറമേ, ‘ചൈതര്യ’തേക്കൂടി പ്രമാണ
 കോടിയിൽ അവരൾപ്പെടുത്തിയിട്ടും ഉണ്ട്.

ഇതിലേയ്ക്കുള്ള അഭിജ്ഞൈവചനമാകട്ടേ:—

“സംഭവൈതിഹ്യാഭ്യാം സത പ്രമാണാഷ്ടകം ചൈതരാ
 ണികാനാമഭിമതം. ചൈതര്യം/പി പ്രമാണാത്തരമിതി താത്ത്വികാ
 വദന്തി.”

[സർവ്വമതസംഗ്രഹഃ—പുറം ൧൪]

എന്നുള്ളതുതന്നെ സ്വീകരിക്കാം. എന്നാൽ, ചൈതരവാ
 ദികളായ മാധവനാഥം, വിശിഷ്ടാചൈതരികളായ കാമാനജിയ

നാമം ഒരു വക താത്ത്വീകരകാടിപ്പുവിഷ്ണുനാരായണകിലും, മേൽ
 കാണിച്ചവിധം പ്രമാണങ്ങളെ മുൻപറയേണ്ടി, പെരുപ്പിച്ചി
 ടില്ല. പ്രത്യക്ഷവും ശബ്ദവും, ഈ രണ്ടുകൊണ്ടുതന്നെ മാധ്യ
 നാർ തൃപ്തിപ്പെടുന്നു. അനന്താനുഭവൻ പ്രമാണമാണെന്നു കിലും,
 അതിനെ ശബ്ദത്തിൽ അർത്ഥവിപ്ലവിപ്പിച്ചിരിക്കുകയാണ്. വേർപെ
 ട്ത്തിയെടുത്തിട്ടില്ല. താമരജീയനാർക്ക് പ്രത്യക്ഷവും അനു
 മാനവും ശബ്ദവും - മൂന്നും പ്രമാണങ്ങളും തന്നെ. ഉപമാനാ
 ദികളെ ഒന്നും പ്രത്യേകം പ്രമാണത്തേറ ഗ്രഹിക്കുന്നതുമില്ല.
 ഇങ്ങനെയൊരു വിശേഷവും വിശേഷിച്ചവധാരണീയമാണല്ലോ.
 'ചേപ്പു' എന്നത് ആത്മഗുണഭാവങ്ങളെ ആണ് കുറിക്കുന്നതെന്നും
 പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടേ.

VII. താത്ത്വീകവ്യാപ്തി

താത്ത്വീകസിദ്ധാന്തങ്ങളുടെ സത്ത കേവലം തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ
 മാത്രമേ ഉള്ളൂ എന്നു പറയവതു. വേറേയും പല
 ശാഖകളിൽ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്നുണ്ട്. അഥർവ്വവേദഭാഗങ്ങളിലും,
 ഉപനിഷത്തുകളിലും ധാരാളം താത്ത്വീകാംശമുണ്ടെന്ന് മുൻപു
 തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. അതിന്നു പുറമേ, പുരാണങ്ങളിലും
 താത്ത്വീകമതങ്ങൾ ഒട്ടേറെ വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചില രൂപഭേദ
 ങ്ങളും, പ്രകാരഭേദങ്ങളും കണ്ടെത്താമെന്നു ഉള്ളു. പോരാ, മന്ത്ര
 ശാസ്ത്രം, ജ്യോതിഷശാസ്ത്രം, ശില്പശാസ്ത്രം മുതലായവയിലും താത്ത്വീ
 കവ്യാപ്തി ധാരാളമാണ്. മന്ത്രസാമ്രാജ്യത്തിൽ പ്രാധാന്യവും,
 പ്രാഥമ്യവും വേർതിരിക്കേണ്ടതുള്ളത് പറയാതെതന്നെ ഓർമ്മി
 കാൻ കഴിയുമല്ലോ. ബ്രഹ്മവിജ്ഞാനമേധാവിമാർ മുതൽ കുറേ
 ഭൂതങ്ങൾ വരെയുള്ള അദ്വൈതാധാരകതികളെ എല്ലാം പ്രസാദി
 പ്പിക്കുവാനുള്ള വഴിയും കഴിയും ഈ വേദഭാഗത്തിൽത്തന്നെ
 ഉണ്ടുതാനും. വിശിഷ്ട, പ്രാണപ്രതിഷ്ഠാപനം മുതൽ - നിത്യ
 നൈവേദ്യാദി വരെയുള്ള സകലതാത്ത്വീകകർമ്മങ്ങളിലും വേദ
 മന്ത്രങ്ങൾക്ക് പ്രവേശനവുമുണ്ട്. ഈ വസ്തുതയിൽ നിന്നുതന്നെ,
 വേദസാഹിത്യത്തോടു തന്ത്രമുപപാദനം എത്രമാത്രം ബന്ധപ്പെട്ടു
 കിടക്കുന്നു എന്ന് ഊഹിക്കാൻ കഴിയും. ജ്ഞാനമന്ത്രങ്ങളാകട്ടെ,
 തന്ത്രാപയോഗികളുമായിപ്പോടി. മന്ത്രത്തിലേയ്ക്കു തന്ത്രത്തി
 നുള്ള വ്യാപ്തിക്ക് ഇതിവധികം പ്രാധാന്യം ആവശ്യമില്ലല്ലോ.

ജോതിജ്ഞാസൂത്രീലേഖ്യം ഏതേതു രൂപത്തിൽ താത്ത്വിക സിദ്ധാന്തങ്ങൾ പ്രവേശിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതിന്, 'സാരാവലി' പ്രസ്താവം' മുതലായവയെക്കൊണ്ടു തിരിച്ചറിയുന്നതാണ്.

ഓരോ താത്ത്വികമാർഗ്ഗക്കാര്യത്തേയും കാരകമായും അധിപമായും ആയിത്തീരുന്നതു് ഏതേതു ഗ്രന്ഥങ്ങളാണെന്നും മറ്റും, വ്യക്തമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ, ഏതാനും പദ്യങ്ങൾ ഉൾപ്പെട്ട്, ഈ പരമാർത്ഥം ഉദാഹരിച്ചു കാണിക്കാം. ആദ്യമേ 'സാരാവലി'യേക്കൊണ്ടു എടുത്തു നോക്കുക:—

അഗ്നീനാം പരിചാരകാ ഗിരിനദീതീരാശ്രമേ താപസാഃ
സൂത്രാധാരാധനതൽപരം ഗണപതേർഭക്താ ഉമായാശ്വ യേ
ഗായത്രീം ജപതാം വനേ നിത്യമിനാം ഗങ്ഗാഭിഷേകാത്ഥി-
[നാം,
കൃമാനവ്രതമിച്ഛതാമധിപതിസ്തേഷാം സദാ ഭാസ്തവഃ.

വൃദ്ധശ്രാവകഭസ്തൃധൃജീയവളഃ ശൈവവ്രതേ യേ സ്ഥിതാ,
ബാഹ്യാഃ പാതകിതാം ഗതാ, ഭഗവതീഭക്തഃശ്ച നിസ്സ-
[ങ്ഗിനഃ,
'സിലാന്തേ' വല്ല 'സോമ'നാമി നിരതാഃ കാപാലികാ
[നിഷ്കരാ-
സ്തേഷാം നായകതാം ഗതഃ ശശധരഃ ചടപാങ്ഗപാണിഭൃതിഃ.

ഉപാസകാ ബുദ്ധസമാശ്രയം ഗതാഃ
ശിഖാം വിനാ പാണ്ഡരഭിക്ഷവശ്ച നേ
സുവാസസോ രക്തപടാ ജിതേന്ദ്രിയാഃ
പ്രഭുഃ സഭൈഷാം ക്ഷിതിജഃ പ്രകീർത്തിതഃ.

ആജീവിനാം കഹകിനാം സമന്താധികാരേ
യേ ഭീഷിതാസ്തനൂതഃ വല്ല ഗാന്ധവേ ച
തന്ത്രേ മയൂരപിശിതാശനയോശ്ച യുക്താ-
സ്തേഷാം ശശാങ്കതനയോധിപതിന്നിരക്തഃ.

009	000	000	000	000	000	000
000	000	000	000	000	000	000
000	000	000	000	000	000	000
000	000	000	000	000	000	000

പാശുപതയജ്ഞദീക്ഷാ-

വൃതേഷു യേ നിത്യമേവ സംയുക്താഃ,
 വൈഷ്ണവചരകാണാമപി
 തേഷാം നേതാ പ്രകീർത്തിതഃ ശുഭ്രഃ.

പാഷണ്ഡവൃതനിരതാ

ദിഗംബരാ ഭിക്ഷുവോ യേ ച
 തേഷാമധിപതിരാക്ഷിഃ
 ദൂരവകതരുമുഖിനശ്ച ഹസ്തപസഃ."

[സാരവതി— ൨. ൧. ൧൦൧൧൧൦.]

പ്രശ്നമാഗ്നത്തിലേ ചിത്രമായായത്തിൽ ദൈവാനുകൂ
 ല്യാദി നിരൂപണമാണ് വിഷയം. അതിന്റെ ആരംഭത്തിൽ,

“ദൈവാനുകൂല്യം പ്രതികൂലതാം വാ
 വിചാര്യ സത്യാം പ്രതികൂലതാം
 തദാനുകൂല്യായ വിധിക്വചിധേയോ-
 യതസ്തേ സംപ്രതി കഥ്യന്തേ തത്”.

[ശ്ലോകം - ൨]

എന്നുള്ള പദ്യത്താൽ തന്ത്രങ്ങളേ സാക്ഷ്യേണ സ്വീകരി
 ക്കുന്നുണ്ടെന്നുതന്നെ പറയാം. ഇതിന്നു ശേഷം, ഏതേതു
 ഗ്രന്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ട് ഏതേതു മുതലികളേ ഗ്രഹിക്കണമെന്നും
 മറ്റും വിശദമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അതിൽ, പൊതുവേ
 അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതായ ചില ചില പ്രധാനസംഗതികളേ പ്ര
 മാനപ്രകാരം തന്നെ ഇവിടെയും പ്രതിപാദിക്കാം, അതാ
 വിതീ:-

“സർവ്വേശ്വരേണാം ധീഷണേ/സ്തി നിത്യം
 സാന്നിധ്യമസ്താഭി ഷണേ/നകൃപേ
 പ്രായോ/നകൃലാസ്തകലാശ്ച ദേവാ-
 സ്തത് പ്രാതാകൃദ്ധേ സതി നാനുകൂലാഃ”.

എന്നുള്ളതുകൊണ്ട്, ബൃഹസ്പതി സർവ്വേവപ്രതിനിധിയാണെന്നും
 തദാനുകൂല്യത്തിൽ സർവ്വദൈവാനുകൂല്യം സിദ്ധമാണെന്നും, പ്രാതികൂ
 ല്യം വഹിച്ചാൽ സർവ്വപ്രാതികൂല്യം തന്നെ ഉപജ്യാണെന്നും
 ഉപദേശിക്കുന്നു. ബൃഹസ്പതി ദൈവജ്ഞവർത്തകൻകയാലാണ്,

ഈ അവസ്ഥ ലഭിച്ചതും. മഹാവിഷ്ണുപ്രീതി സർവ്വപ്രീതിയാണെന്നുള്ളതിന്,

“സമസ്രശീഷാസുതാം തു ത്രിവാഭം ച ദിനേ ദിനേ
വിഷ്ണുപാദിസർവ്വഭാവാനാം സർവാർച്ചനഫലം ലഭേത്.”

(പുറം 8)

ഒട്ടാൽ പരമേശ്വരനേ തു പുഷ്പാഞ്ജല ഏവ ച
അർച്ചിതം സ്വാജ്ജഗൽ സർവം തേനൈവ സ ചരാചരം.”

(പുറം 9)

എന്ന് ശൗനകന്റെ “ഋഗ്വിദ്യ”ത്തിലും മറ്റും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്, പ്രമാണമായിട്ടുള്ളതല്ലെന്നതുകൊണ്ട്. വൈദികർ സമ്മതമാണ് ഈ സിദ്ധാന്തം എന്നു സാരം. അനന്തരം, ശിവൻ മുതലായ മുതലികളെ ഏകദൈവ ഗ്രഹിക്കണമെന്നും തൽപീഡകളെ കണ്ടുപിടിക്കേണ്ടതെങ്ങനെ എന്നും കാണിച്ചിരിക്കുന്നതും കാണുക.

“അർക്കം ശംഭുജാഹ്വതോ/ഖില ഗൃഹേ,-
ഷപരേണ യദിദപന്ധഭേ
ദ്രേക്കാരണേ പ്രഥമേ ഗൃഹോ/ത്ര കഥിതേ,
വിഷ്ണുശാപരോ മധ്യമേ;
ദർശ്നാ ശീതകരോ ബലീ, സ വിബലഃ
കാളീ, സ ഏവബല-
ശ്വാമുണ്ഡീപ്രമുഖാസ്തമോഗുണജ്ഞോ
ഭേമാലയസ്ഥോ യദി.

കുമാരോ ഭൈരവാദിവാ സ്വാശ്രിതർക്കവശാൽ കരുഃ
ചാമുണ്ഡീ ഭദ്രകാളാഭ്യാം സ ചേദ്യഗ്മസമശ്രിതഃ
ശ്രീരാമാഭ്യവതാരവിഷ്ണുരിതരക്ഷേത്രേഷു ചന്ദ്രന്തമജോ-
പ്യന്ത്യത്വംശഗതഃ സ്ഥിരേ തു ഭവനേ യദ്യേഷ ഗോ-

[പാലകഃ

ത്വംശേന്ത്യേത്ര സ വിഷ്ണുരേവ ഹി പുനർജീവോ-

[മഹാവിഷ്ണുരേ-

പുഷ്പേണ യം ഹൃഖിലേശ്വരോ/ത്ര തു ഭിദാ ഗ്രാഹ്യം-

[ഗ്രഹർക്കന്യായാൽ

അന്നപൂണ്ണശാലി, കഷ്ടിർയക്ഷീ വാ ഭൂതനന്ദനഃ;
മന്ദഃ ശാസ്ത്രദികം കൈവം, രാഹുഃ സർപ്പഗണഃ സ്മൃതഃ.
ബാധകാശിശപരാസ്തന്തോ യദി സൂത്രാദിവേചരാഃ
ഭേദതാനാം നിജ്ജാകതാനാം പിഡാം ബ്രൂയുരനിഷ്ടഗാഃ.

(പുറം ൨൨൭, ൨൨൮)

ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം സർവ്വവിധമർത്തികളേയും തൽപ്രസാദന
പ്രകാരങ്ങളേയും സപീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന മാത്രം ചുരുക്കിപ്പറയുവാനേ
ഇനി ഇവിടെ സൗകര്യമുള്ളൂ. ജിജ്ഞാസുക്കൾക്കു വിസ്തൃത
മായ പ്രസ്തുതാധ്യായം തന്നെ നോക്കി അധികവിവര ഗ്രഹിയ്ക്കു
വുന്നതുമാണ്.

ഭേദാലയനിർമ്മാണം, ബിംബനിർമ്മാണം മുതലായ വിഷയ
ങ്ങളാൽ ശില്പശാസ്ത്രവും തന്ത്രശാസ്ത്രവും ബന്ധപ്പെടുന്നു. “അനന്ത
ശയനസംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി”യിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള ‘ശില്പ
രത്ന’ത്തിന്റെ പൂർവ്വാഗമം, ഉത്തരഭാഗം മുതലായവ ഉദാഹരണീ
യങ്ങളുമാണ്. വിസ്തരശക്തിയാൽ ഉദാഹരണം ചുരുക്കുന്നു എന്നു
മാത്രം.

സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടി പരിശോധിക്കുമ്പോൾ വൈദ്യശാസ്ത്രത്തി
ലും താന്ത്രികമതം വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നുണ്ടെന്നറിയാം. ഭൂതബാധ,
ഗ്രഹപീഡ മുതലായവ രോഗകാരണങ്ങളായി വൈദ്യശാസ്ത്രം
സപീകരിക്കുകയും, വിധിവിഹിതമായ പരിഹാരവും ചികിത്സയും
അനുശാസിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നതുതന്നെ ഇതിൽ തെളിവു്.
സൂത്രം, ചരകം, അഷ്ടാംഗഹൃദയം മുതലായവയിൽ, ഓരോ
തരത്തിൽ, ഏതൽപ്രതിപാദനം ദർശനീയവുമാണ്. ഉദാഹര
ണാർത്ഥം,

“ഹിംസാവിഹാരാണി ഹി മഹാവീര്യാണി രക്ഷാസീ പശു
പതികണ്ഠേരകമാനന്ദവരണി മാംസശോണിതപ്രിയതപാൽ ക്ഷ
തജനിമിത്തം വ്രണിതമുപസ്പൃഷ്ണി സൽകാരാർത്ഥം, ജിഹ്വാസ്മനി
വാ കദാചിത്. ഭവതി ചാത്ര,

തേഷാം സൽകാരകാമാനാം പ്രയത്നേതാന്തരാത്മനാ,
ധൂപബല്യപഹാർഷ്ട്ര ഭക്ഷ്യാംശൈവോപഹാരയേൽ.

൧൨൨

“ഋഗ്വേദം ധർമ്മം വേദം ദീപ്തിതരപരമം പാശീവിയാ
നൈരപായായാ ഭിഷഗ്വേദം രക്ഷണം കർമ്മം”.

(സംശ്ലേഷം - മഹാഭാരതം - മഹാഭാരതം)

ഇത്യാദി ഭാഗങ്ങളും, സൂത്രം ഉത്തരതന്ത്രത്തിലേ ബാല
ഗ്രഹവിജ്ഞാനീപായം (21-ാം അദ്ധ്യായം) മുതൽക്കുള്ള രണ്ടുമുന്ന
ധ്യായങ്ങളും മറ്റും സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്. ഇവയും, ഇവയ്ക്കു
പുറമേ,

“അർച്ചയേദേവഗോവാപ്യ ബുദ്ധവൈദ്യവൃദ്ധാതിഥീൻ”

(അഷ്ടാഷ്ടകം - ൨.൨.൩.)

ഇത്യാദികളും അഷ്ടാംഗഹൃദയത്തിൽ ചേർക്കാവുന്നതുമാണ്.

‘പുരുഷാത്മപ്രബോധ’ത്തിൽ നിന്ന് ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള പ
ഞ്ചതികളിൽ ഉൾപ്പെട്ടതായ-

“വേദമുതലായ നിത്യം പ്രവൃത്തം അപി സത്തമ!

കപലിൽ കദാപി സ്മർത്തമസ്തന്ത്രാത്മസംഗ്രഹ ബ്രഹ്മണി

[ഫി.

(അഷ്ടാഷ്ടകം - പേജ് ൨൩)

എന്ന പദ്യത്തിൽ നിന്ന്, സ്തോത്രങ്ങളിലും താന്ത്രികവുമായി പാ
രാമുണ്ടെന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നു. പുരാണാദികളിലേ
കഥ വീണ്ടും പറയേണ്ടതുമില്ലല്ലോ. ഇതിഹാസങ്ങളിലും അപ്ര
കാരം തന്നെയാണ്. ഉദാഹരണമായി, അദ്ധ്യാത്മരാമായണം
ശ്രീരാമേതിഹാസത്തിന്റെ താന്ത്രികരൂപമാണെന്നുള്ള വിമർശ
കമതം തന്നെ ഇവിടെ സന്നദ്ധനായവരായവരാണ്. ഭാരത
ത്തിലും തന്ത്രസ്തോത്രമുണ്ട്. ഇങ്ങനെ വേദമുതൽ ഇതിഹാ
സഗ്രന്ഥങ്ങൾ വരെയുള്ള പല പല ആത്മവൈജ്ഞാനികശാ
ഖകളിലും തന്ത്രപ്രസ്ഥാനം വ്യാപിച്ചും വ്യാപരിച്ചും ഇരിക്കുന്നു
എന്നുള്ളതത്രേ. വസ്തുസ്ഥിതി പോലും, അനാർഷ്ടശാഖക
ളിലും തന്ത്രം പ്രവർത്തിക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല. ബുദ്ധമതക്കാർക്കും
തിബത്തക്കാർക്കും, ചൈനക്കാർക്കും ചില തന്ത്രസാഹിത്യശാ
ഖയുണ്ട്. ബൈബിളത്തിന്റെ ഒരു മാതൃക ആണ് “അന
നശയനസംസ്കൃതഗ്രന്ഥാവലി” മുഖേന വെളിപ്പെട്ട ലോക
ത്തെ വിസ്മയിപ്പിച്ച “ആത്മജ്ഞാനീകൃഷ്ണകല്പം” എന്ന മഹാ
ഗ്രന്ഥം. ക്രൈസ്തവരുടെ താന്ത്രികവും മാനത്രികവുമായ ചില

ചടങ്ങുകളടങ്ങിയ ഒന്നോ രണ്ടോ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ (താലപത്രമാത്ര
 കകൾ) ഈ ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥശാലയിൽത്തന്നെ സംഭരണ
 ഉായിട്ടുണ്ട്. സർ ജോൺ വുഡ്രോഫ് അത്രമാത്രം താത്രിക
 പക്ഷപാതിയായിത്തീർന്നു, സ്വന്തം താത്രികസിദ്ധികളേ പുര
 സ്കരിച്ചായിരുന്നുവെന്നും, അതിന്റെ നിഷ്കൃതിയുടെ രൂപത്തി
 ലാണ് തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തെ പ്രസ്ഥാനപ്രകാശനപ്രചാരണാഭി
 കർകൊണ്ട്, ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുകയും ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുകയും ചെയ്ത
 തെന്നും അഭിജ്ഞാൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ശ്രീശങ്കരഭഗവൽ
 പാദരുടെ സമകാലികനായി വംഗഭേദത്തു് ഒരു 'അഭിനവഗു
 പ്തൻ' ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നും, അദ്ദേഹം വേദാന്തസൂത്രങ്ങൾക്കു
 താത്രികമതാനുസാരേണ 'ശക്തിഭാഷ്യം' എന്നപേരിൽ ഒരു
 ഭാഷ്യം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും ഗവേഷകന്മാർ കണ്ടുപിടിച്ചിരി
 ക്കുന്നു. ഈയിടെ കലേയർമ്മം പ്രാപിച്ച സുപ്രസിദ്ധപണ്ഡി
 തൻ തൃക്കുമ്മാമഹോപാധ്യായപദൻ ശ്രീപഞ്ചാനനതൽ
 രത്തം, വേദാന്തസൂത്രങ്ങൾക്കു് ഒരു 'ശക്തിഭാഷ്യം' നിർമ്മിച്ച പ്ര
 സിദ്ധീകരിച്ചിരിക്കുന്നതും ഇവിടെ സ്മരണീയമാണ്. ചുരുക്കി
 പറഞ്ഞാൽ, തന്ത്രത്തിന്റെ വിളയാട്ടം പാചാമഗോചരം തന്നെ
 യാണ്. യേനകേനാപി പ്രകാരേണ മിയ്ക്ക ഭൂഖണ്ഡങ്ങളിലും,
 മിയ്ക്ക, വാങ്മയങ്ങളിലും, മിയ്ക്ക സമുദായങ്ങളിലും, മിയ്ക്ക കാല
 ങ്ങളിലും, മിന്നിയും മങ്ങിയും, ഒളിഞ്ഞും തെളിഞ്ഞും, താഴ്ന്നും
 ഉയർന്നും തന്ത്രം വ്യാപ്തമാണെന്നും കൂടിപ്പറയാം. അത്രതന്നെ
 യുമല്ല, ഒരു കണ്ണുകിന്റേ, വർണ്ണമാലയുടെ പരമപ്രയോജനം
 തന്നെ തന്ത്രത്തിനാണെന്നും കാണുന്നു. ഇപ്പോൾ നിലവിലി
 രിക്കുന്ന 'മാതൃകാവർണ്ണമാല' തന്ത്രപ്രസ്ഥാനാനുസൃതമാണെന്നും
 പറയാം. അനാദികാലം മുതൽ പ്രവാഹരൂപേണ നിലനിന്നു
 വരുന്ന വർണ്ണമാലാരൂപം ഇന്നും അപ്രാകലിതമായിത്തന്നെ
 ഇരിയ്ക്കുന്നത് തന്ത്രത്തിന്റെ വൈഭവം കൊണ്ടായിരിയ്ക്കും
 മെന്നും തോന്നുന്നു. തന്ത്രത്തിൽ പ്രസിദ്ധമായ 'കല'യേയും,
 വർണ്ണമാലയ്ക്കും കലയ്ക്കും തമ്മിലുള്ള നിത്യസംബന്ധത്തേയും
 ഈ ഘട്ടത്തിൽ സ്പഷ്ടീകരിച്ചു കാണിയ്ക്കാം. അതോടുകൂടി
 താത്രികമായ 'കല'യുടെ ഒരു വിവികതമായ ഭാവനയും ധാര
 ണയും വായനക്കാർക്കു കിട്ടുകയും ചെയ്യുമല്ലോ. താത്രികപക്ഷ
 യിൽ അതേറ്റവും പ്രധാനമായ ഒരു വിഷയവുമാണ്.

VIII. തന്ത്രശാസ്ത്രത്തിലേ കലകളും മന്ത്രകൾക്കു മേലും.

താന്ത്രികപ്രക്രിയ അനുസരിച്ച്, ശിവ—ശക്തി—ബിന്ദു രൂപേണ ഉള്ള തത്ത്വപരതന്ത്രയത്തിൽ സമസ്തജഗത്തും അന്തർഭവിയ്ക്കുന്നു. ഈ മൂന്നു തത്ത്വപരതന്ത്രങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടാതെ, യാതൊരു തത്ത്വപരതന്ത്രവും ഇല്ല. മറ്റു സമസ്തതത്ത്വങ്ങളുടെയും അധിഷ്ഠാനവും ഉപാദാനവും ഈ തന്ത്രരൂപം തന്നെ. 'ശിവൻ' ശുദ്ധജഗത്തിന്റെ കർത്താവും, 'ശക്തി'കരണവും, 'ബിന്ദു' ഉപാദാനവും ആകുന്നു. പാണ്ഡുരാത്രാഗമത്തിൽ 'വിശുദ്ധതത്ത്വം' എന്ന നാമത്തിൽ അറിയപ്പെട്ടുവരുന്ന തത്ത്വത്തിന്റെ ഭ്യേന്തകമാണ് 'ബിന്ദു' എന്നിവിടെ പറയപ്പെടുന്നത്. ഇതിന്റെ തന്നെ നാമാന്തരമത്രേ 'മഹാമായാ' എന്നത്. ശബ്ദബ്രഹ്മമായും, കണ്ഡലിനീ'ശക്തിയായും, വിദ്യശക്തിയായും, വ്യോമരൂപമായും, വിചിത്രഭവനരൂപേണയും, വിവിധഭോഗ്യരൂപേണയും, പരിണമിച്ച് ശുദ്ധജഗൽസൃഷ്ടി നടത്തുന്നത് ഈ 'ബിന്ദു' തത്ത്വമാകുന്നു. ശക്തിയുടെ ആഘാതത്താൽ ഈ 'ബിന്ദുവിൽ' സ്പർണമുണ്ടാകുമ്പോൾ, അതിൽനിന്ന് കല ഉദീയമാനമാകുന്നു. 'കലാ' ശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥം, അവയവം... അംശം—ഭാഗം എന്നൊക്കെത്തന്നെ. അപ്പോൾ, ശക്തിയുടെ ആഘാതം നിമിത്തം, സൃഷ്ടികാലത്തു് ചൈതന്യവേർപാടാൻ തന്നെത്തന്നെ പലതായി വിഭജിച്ചുണ്ടാകുന്ന അവയവങ്ങളാണ് 'കലാ' എന്നു വന്നുകൂടുന്നു. സൃഷ്ടികാലത്തു് മൂലപ്രകൃതി, ഭിന്നഭിന്നരൂപാഭിപ്രകാശങ്ങളേ ഭജിയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ആ രൂപാഭിപ്രകാശങ്ങളാകട്ടെ, അംശരൂപിണിയായും, കലാരൂപിണിയായും, കലാംശരൂപിണിയായും പറയപ്പെട്ടുവരുന്നു. ദർശനം, ലക്ഷ്മീ, സരസ്വതീ ഈ മൂന്നും അംശരൂപിണികൾ. പുഷ്പിയും, തുഷ്പിയും, അന്യദേവികളും കലാരൂപിണികൾ. ജഗത്തിലേ സ്രീസമുദായം മുഴുവൻ കലാംശരൂപിണികളും ആകുന്നു. * ഇങ്ങനെ മഹാമായയുടെ സാക്ഷാത്തായ അഭിപ്രകാശ സ്രീകളിൽ വിളങ്ങുന്നതു നിമിത്തമാണ്, സ്രീകൾക്കു സവിശേഷാദരണീയത സർവ്വ സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഈ കലകളുടെ ഉൽപത്തി വർണ്ണങ്ങളിൽ നിന്നാണ്. ആകയാൽ, വർണ്ണവിഷയകമായും ഒരു ചെറിയ ചിന്ത ഇവിടെ വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

* "സ്രീയഃ സമസ്തഃ സകലാ ജഗത്തസു" — (സമുദായം — ൧൧൨൮)

വർണ്ണമാലയെ സൃഷ്ടിച്ചു വാടുന്നത്, മൂലാധാരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശബ്ദബ്രഹ്മമെയും വിഭുസപഭാവിനിയും ആയ കണ്ഡവിനീശകതിയാണ്. തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഈ വിഷയത്തിന്റെ വിസ്തൃതവിവേചനം കാണാം. 'ശാരദാതിലകം' ഒന്നാംപടലത്തിലും രണ്ടാംപടലത്തിലും, 'മാതൃകാലക്രവിവേക' മെന്ന ഗ്രന്ഥത്തിലും നോക്കുക. സാങ്ഗോപാങ്ഗമായ വർണ്ണനം കാണാൻ കഴിയും. കണ്ഡവിനി ഏങ്ങനെ വർണ്ണമുലാസൃഷ്ടി നടത്തുന്നു, എന്നാണെങ്കിൽ—ഭൃദ്യമേ ശക്തിയേ ഉൽപാദിപ്പിയ്ക്കുന്നു. ഈ ശക്തി, മൂലകാരണമായ ശബ്ദത്തിന്റെ ഉന്മൂലീകരണാവസ്ഥയാണെന്നാണ് 'പ്രശാന്തദീപികാ'കാരന്റെ മതം.* ഈ ശക്തിയിൽനിന്ന് ധ്വനി ഉദിയ്ക്കുന്നു; ധ്വനിയിൽനിന്ന് നാദവും, നാദത്തിൽനിന്ന് 'നീരോധിക'യും, അതിൽനിന്ന് 'അലംചക്ര'നും, അതിൽനിന്ന് 'ബന്ദ'വും, ബിന്ദവിൽനിന്ന് 'പരാ,പശ്ചന്തീ, മധ്യമാ, ചൈവഖരീ'—എന്ന ചതുർവിധശബ്ദങ്ങളും ഉളവാവുന്നു. 'പരാ'യുടെ ഉൽപത്തിസ്ഥാനം മൂലാധാരം തന്നെ. അത് 'സ്വാധിഷ്ഠാന'ചക്രത്തിലെത്തുമ്പോൾ, 'പശ്ചന്തീ' എന്ന അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നു. ഏകയത്തിലെത്തുമ്പോൾ 'മധ്യമാ'—രൂപത്തേയും, കണ്ഠതാലപാദിമാർഗ്ഗേണ വെളിപ്പെട്ടു വന്നുകഴിഞ്ഞാൽ 'ചൈവഖരീ'രൂപത്തേയും അവലംബിക്കുന്നു. 'ശാരദാ-തിലക'ത്തിന്റെ ഭീകയിൽ ശ്രീരാഘവഭട്ടൻ ഈ വിഷയത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രമാണശ്ലോകങ്ങൾ നോക്കുക:—

“ആത്മേച്ഛാശക്തിഃപ്രാതേന പ്രാണവായുസപരൂപതഃ
മൂലാധാരേ സമുൽപന്നഃ “പരാ”ഘ്യാ നാദ ഉത്ഭവഃ.
സ ഏവോർദ്ധ്വം തഥാ നീതഃ സ്വാധിഷ്ഠാനേ വിജ്ഘോഭിതഃ,
“പശ്ചന്ത്യാ”ഘ്യാമവാക്ക്കോതി തതൈവോർദ്ധ്വം ശന്തൈഃ
[ശന്തൈഃ.

അനാഹതേ ബുദ്ധീതത്ത്വസമേതോ “മധ്യമാ”ഭിധഃ
തഥാ തയോർദ്ധ്വം നന്നഃ സൻ വിശുദ്ധൗ കണ്ഠദേശതഃ,
“ചൈവഖര്യോ”ഘ്യാസ്തതഃ കണ്ഠശീർഷ്ഠതാലോപാഘ്യാദന്തഗഃ,
ജിഹ്വാമൂലാഗ്രപൃഷ്ഠസ്ഥസ്തഥാ നാസാഗ്രതഃ ക്രമാൽ.
കണ്ഠതാലോപാഘ്യാകണ്ഠഘ്യാദന്തോഘ്യാ ദപയതസ്തഥാ

* “ശക്തിന്നാമ മൂലകാരണസ്യ ശബ്ദസ്യ ഉൽമൂലീകരണാവസ്ഥാ”.
ഇതി പ്രശാന്തദീപികാകാരഃ.

സമുൽപന്നാനുഷ്ഠാനി ക്രമാദാദിഷ്ഠിക്കാവധി
ആദിക്കാത്തരതേത്യേഷാമക്ഷരതപമുദിരിതം.”

(ശാരദാതിലകടീകം - പുറം നാ ൨)

ആകെക്കൂടിയുള്ള വണ്ണങ്ങളേ മൂന്നുതരമായിത്തിരിച്ചിട്ടു
ണ്ടു്. ൧. സൗമ്യം (ചന്ദ്രസംബന്ധി), ൨. സൗരം, ൩.
ആഗ്നേയം. അകാരം മുതൽക്കുള്ള ഹ്രസ്വ സ്വരങ്ങളും സൗമ്യവ
ണ്ണങ്ങളാണു്. പ്രപഞ്ചസാരം ന-ാംപടലം ൽ മുതൽ വരെ
യുള്ള ശ്ലോകങ്ങളിൽ, —ഹ്രസ്വങ്ങളായ അ, ഇ, ഉ ഇവയും അനു
സ്വാരവും പല്ലിങ്ഗങ്ങളാണെന്നും, ദീർഘങ്ങളായ ആ, ഇഃ,
ഊ ഇവയും വിസർഗ്ഗവും ബ്രീഹിങ്ഗങ്ങളാണെന്നും, ഋ, ൠ,
ൺ, ണ ഈ നാലും നപുംസകങ്ങളാണെന്നും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
ഹ്രസ്വസ്വരങ്ങളുടെ സ്ഥിതി പിങ്ഗളാനാഡിയിലും, ദീർഘസ്വ
രസ്ഥിതി ഇഡാനാഡിയിലും, നപുംസകസ്വരസ്ഥിതി സുഷുമാ
നാഡിയിലും ആണത്രെ.

‘ശാരദാതിലക’ശ്ലോകം നോക്കുക:—

“പിങ്ഗലായാം സ്ഥിതാ ഹ്രസ്വാ ഇഡായാം സങ്ഗതാഃ

[പരേ

സുഷുമാനാമധ്യഗാ ജേണയാശ്ചതപാരോ യേ നപുംസകാഃ.”

(൨-൭)

ക-മുതൽ, മ-വരെയുള്ള “സ്വർഗ്ഗ”ങ്ങൾ ആൺ സൗര
വർണ്ണങ്ങൾ.

യ-ര-ല-വ-ശ-ഷ-സ-ഹ-ള-ക്ഷ-ഇവ ആഗ്നേയവർണ്ണ
ങ്ങളാണു്. ഈ മൂന്നുതരം വണ്ണങ്ങളിൽനിന്നാണു്, മുപ്പത്തെട്ടു
കലകളുടെ ഉൽപത്തി. സ്വരങ്ങളിൽനിന്നു് സൗമ്യ’കലകൾ
൧൩; ‘സ്വർഗ്ഗ’യുഗളങ്ങളിൽനിന്നു സൂത്രകലകൾ ൧൨; യകാ
രാദി പത്തിൽനിന്നു് അഗ്നികലകൾ പത്തു്.

‘തത്ത്വീഭേദസമുദ്ഭൂതാ അഷ്ടാത്രിംശൽകലാ മതാഃ;

സ്വരൈഃ സൗമ്യാഃ, സ്വർഗ്ഗയുഗൈഃ സൗര യാദൃാശ്ച

[വഹ്നിജാഃ. ൧൧

ഷോഡശ, ദ്വാദശ, ഭഗ-സംഖ്യാഃ സ്യുഃ ക്രമശഃ കലാഃ.”

(പടമം-൩)

ഏതുള്ള പ്രപഞ്ചസാരവചനം നോക്കുക.

സൗമ്യകലകളും ആഗ്നേയകലകളും ഒറ്റത്തൊറ്റ വർണ്ണത്തിൽനിന്നാണ് ഉളവാകുന്നത്. ആഗ്നേയകലകൾ യുഗളാക്ഷരങ്ങളിൽനിന്നു വരാൻ കാരണം ചിന്തിപ്പാനുണ്ട്. രവി സ്വതഃവേ അഗ്നീഷോമസ്വരൂപനാണ്. ശിവശക്തിസാമരസ്യമാണ് രവിയിലുള്ളത്. അതായത്, സാമ്രാവസ്ഥയിൽ സൂര്യനും, വൈഷ്ണവസ്ഥയിൽ അഗ്നീഷോമനാഭം ആയിരിക്കുന്നത് ഒരേ വസ്തുവത്രേ. സൂര്യനിൽ ക്ഷോഭമുണ്ടാകുമ്പോൾ, അഗ്നിരൂപമായിച്ചുമയം ഏകത്വം; അതുപോലെ അപരത്വം സോമരൂപമായും ചുമയം. 'യോഗിനിഹൃദയ'തന്ത്രത്തിന്റെ 'ഭീപിക'യിൽ (പാഠം ൧൦) 'അമൃതാനന്ദനാഥൻ' ഈ വസ്തുത സ്പഷ്ടമാക്കിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

“അഗ്നീഷോമാത്മകഃ കാമാഖ്യോ രവിഃ ശിവശക്തി സാമരസ്യവാചയാത്മാ ജാതഃ. തദുക്തം ചിദ്ഗഗനചന്ദ്രികാ'യാം—

“ഭോക്തൃഭോഗമയഗോ വിമർശനാദ്

ഭേവി! മാം ചിദഭയൗ ദൃശാം ദശാം

അപ്സ്യന്നനലസോമമിശ്രണം

തദ്വിമർശ ഇഹ ഭാനജാഭണം.”—ഇതിൽനിന്ന്, സൗമ്യകലകളിൽ ആഗ്നേയകലകളുടേയും സൗമ്യകലകളുടേയും മിശ്രണമുണ്ടെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. അപ്പോൾ, രണ്ടു സ്വർഗങ്ങളും ചേർന്നൊരോ സൂര്യകലകൾ ഉണ്ടാകുന്നത് തുലോം യുക്തിയുക്തമായിത്തീരുന്നു. ഛകാരം സ്വതഃവേ രവിരൂപമാണ്. “തദന്ത്യശ്ചാത്മാ രവിഃ സൂതഃ”—എന്ന “പ്രപഞ്ചസാര”(3-8)ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ, ൨൪-സ്വർഗങ്ങളിൽനിന്ന്, ൧൨ സൂര്യകലകൾ ഉണ്ടാവുന്നതും സർഗ്ഗതം തന്നെ. എന്നാൽ, ഇവിടെ യുഗളാക്ഷരങ്ങൾ ക്രമപ്രകാരമല്ല, ഓരോ കലയ്ക്കും ഉൽപത്തിസ്ഥാനമായിബ്ദവിഭജിക്കുന്നത്. ആദ്യത്തെ ഒരക്ഷരവും (ക) ഒട്ടുക്കത്തെ ഒരക്ഷരവും (ഭ) കൂടിയാണ് ഒരു സൂര്യകലയെ ഉദിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ ക്രമത്തിൽ ൧൨ കലകളേയും കണ്ടുകൊള്ളണം.

ശാരദാതിലക'ത്തിലും (പടലം-൨-ശ്ലോ. ൧൩-൧൩)
“പ്രപഞ്ചസാര'ത്തിലും (3-15-20) ഈ കലകളെ വിവരിച്ചു കാണിച്ചിരിക്കുന്നതനുസരിച്ച് ഇവിടെയും വിവരിക്കാം.

൧. ചന്ദ്രകലകൾ—൧൬—(കാമദായിനികൾ)

൧. അ—അമൃതാ.	൯. ഞ—ചന്ദ്രികാ.
൨. ആ—മാനദാ.	൧൦. ഞ—കാന്തി.
൩. ഇ—പൃഷ്ഠാ.	൧൧. ഐ—ജ്യോൽസ്സാ.
൪. ഊ—തുഷ്ടി.	൧൨. ഐ—ശ്രീ.
൫. ഉ—പൃഷ്ടി.	൧൩. ഓ—പ്രീതി.
൬. ഊ—രതി.	൧൪. ഔ—അങ്ഗദാ.
൭. ഋ—ധൃതി.	൧൫. അം—പൃണ്ണാ.
൮. ഈ—ശശിനി.	൧൬. അഃ—പൃണ്ണാമൃതാ.

൨. സൗരകലകൾ—൧൨—(വസുദകൾ).

൧. കംഭം—തപിനീ.	൭. ഹരംഭം—സുഷുക്താ.
൨. ഖംബം—താപിനീ.	൮. ജംഗം—ഭോഗദാ.
൩. ഗംഹം—ധൃത്രാ.	൯. ത്വംതം—വിശ്വാ.
൪. ഘംഘം—മരീചി.	൧൦. ഞംഞം—ബോധിനീ.
൫. ജംനം—ജപാലിനീ.	൧൧. ടംഡം—ധാരിണീ.
൬. ചംധം—രചി.	൧൨. റംഡം—ക്ഷമാ.

൩. ആഗ്നേയകലകൾ—൧൦—(യമപദകൾ).

൧. യം—ധൃത്രാർച്ചിസ്സ.	൬. ഷം—സുശ്രീ.
൨. രം—ഉഷ്ണാ.	൭. സം—സുരൂപാ.
൩. ലം—ജപാലിനീ.	൮. ഹരം—കവിലാ.
൪. വം—ജപാലിനീ.	൯. ഉം—ഹവ്യവഹാ.
൫. ശം—വിസ്ഫുലിംഗിനീ.	൧൦. ക്ഷം—കവ്യവഹാ.

ശ്രീവിദ്യാർച്ചവതന്ത്രത്തിലും (ഭാഗം ൨. പരം-വൻർ) ഈ കലകളുടെ കാമ-രൂപങ്ങളെ ഉദ്ദേശിക്കുന്നതു കാണാം. അതിനും, ഇവിടെക്കാണിച്ചതിനും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമൊന്നും ഇല്ലതാനും.

IX. തന്ത്രത്തിന്റെ കാലം.

ഉപരിനിർദ്ദിഷ്ടങ്ങളായ വിഷയങ്ങളിൽനിന്നും, ചർച്ചകളിൽനിന്നും തന്നെ, തന്ത്രത്തിന്റെ കാലപരമായ നിർണ്ണയവും ബുദ്ധിമാന്മാർക്കു നിർദ്ധരിയ്ക്കാവുന്നതാണ്. അതായത്, അന്നുദികാലം- അഥവാ വേദകാലം മുതൽക്കുതന്നെ തന്ത്രപ്രസ്ഥാനവും നിലനിന്നുപോരുന്നു എന്നുള്ളതുതന്നെ. എന്നാൽ, പാശ്ചാത്യപണ്ഡിതന്മാരും, തദനുയായികളും ഈ അഭിപ്രായത്തോടു് അത്ര യോജിക്കുന്നവരല്ല. പ്രസിദ്ധപാരസ്ത്യാവിദ്യാപണ്ഡിതനായ വിൻറർനിസ് പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നത്, മഹാഭാരതത്തിന്റെ അവസാനഭാഗങ്ങളിൽ പോലും തന്ത്രത്തേപ്പറ്റി പരാമർശമില്ലെന്നും, തദനന്തരജാതങ്ങളാണ് തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളെന്നും ആകുന്നു.* എന്നാൽ ഏ. ഡി. രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന 'ത്രിശമുഖർ' എന്ന ഭാവിഡാസിദ്ധൻ ചില ശൈവാഗമങ്ങളേ അനുസ്മരിച്ചിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട്, അക്കാലത്തിനു മുമ്പ് അവ ഉണ്ടായെന്നും കരുതുന്നു. വൈഷ്ണവസംഹിതകളിൽ ഏറ്റവും പ്രാചീനം 'അഹിർബുധ്ന്യ സംഹിത' ആണെന്നും, അതിന്റെ കാലം ഏ. ഡി. ൪-ാം നൂറ്റാണ്ടാണെന്നും, പിന്നത്തേ പല ശതാബ്ദികളിലായി പല വൈഷ്ണവതന്ത്രങ്ങളും രൂപവൽക്കൃതങ്ങളാണെന്നും വിൻറർനിസ് പ്രത്യേകം അഭിപ്രായമുണ്ട്. ശാക്ത തന്ത്രങ്ങൾ കറേക്കൂടി നവീനങ്ങളാണെന്നും, ഏ. ഡി. ൧൨-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽക്കാണ് അവയുടെ വളർച്ച എന്നും, ൧൮-ാം നൂറ്റാണ്ടുവരെ ആ വക കൃതികൾ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരുന്നിട്ടുണ്ടെന്നും മറ്റും ഓരോരുത്തർ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഇവരുടെ ഈ പ്രതിപാദനങ്ങൾക്കൊക്കെ എത്ര വില കല്പിക്കാം? ചില ചില ഫേതുക്കൾ പിടിച്ചു്, ചില ചില അനുമാനശകലങ്ങളേ ആവിഷ്കരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതിലധികം ഇവയ്ക്കു വിലകല്പിയ്ക്കുന്നതു സാഹസമാണ്.

* History of Indian Literature P. 604-- നോക്കുക.

"Even in the latest portions of the Mahabharata.....there is mention of Tantras....." ഇത്യാദി.

മഹാഭാരതത്തിൽ താന്ത്രിക പരാമർശമില്ലെന്നാണ് പ്രൊഫ. മുഖമുഖം. അതുതന്നെ ശരിയല്ലെന്ന് ആദ്യമേ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായിരിക്കുന്നു. മഹാഭാരതം ശാന്തിപർവ്വത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചു കിടക്കുന്ന രാജധർമ്മപ്രകരണത്തിൽ, വിദ്യാസമുദ്രശാല ചെയ്യുന്ന ഒരു പ്രകൃതത്തിൽ, തന്ത്രങ്ങളെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നതാണ് പ്രതിപാദിച്ചു കാണുന്നത്. എങ്ങനെയാണത്:—

ഭൂതഃ സ ഭഗവാൻ ധ്യാതാ ചിരം ശുദ്ധധരഃ പ്രഭുഃ
അസൃജൽ സർവ്വശാസ്ത്രാണി മഹാഭേദവേദ മഹേശ്വരഃ
ഭണ്ഡനീതേഃ പ്രയോഗാത്മം പ്രമാണാനി ച സർവ്വശഃ.
വിദ്യാശ്ചതസ്രഃ കൂടസ്ഥാസ്താസാം ഭേദവികല്പനാഃ.
അങ്ഗാനി വേദാശ്ചതപാരോ മീമാംസാ ന്യായവിസ്തരഃ
പുരാണം ധർമ്മശാസ്ത്രം ച വിദ്യാഹ്വേതാശ്ചതുർദ്ദശഃ.
ആയുർവ്വേദോ ധനുർവ്വേദോ ഗാന്ധർവ്വശ്ചേതി തേ നൃപഃ
അത്മശാസ്ത്രം ചതുർത്ഥം ച വിദ്യാഹ്വേഷ്യാദൈശ്വര്യം തു.
ഭഗവതഃ ച വിദ്യാതാ ഏതാ ധർമ്മസ്യ സംഹിതാഃ
ഏതാസാമേവ വിദ്യാനാം വ്യാസമാഹ മഹേശ്വരഃ.
ശതാനി ത്രീണി ശാസ്ത്രാണാം, മഹാതന്ത്രാണി സപ്തതിം

വ്യാസ ഏവ തു വിദ്യാനാം മഹാഭേദവേദ കീർത്തിതഃ.
തന്ത്രം പാശ്ചാത്യം നാമ, പഞ്ചരാത്രം ച വിശ്വതം,
യോഗശാസ്ത്രം ച, സാംഖ്യം ച, തന്ത്രം ലോകായതം തഥാ,
തന്ത്രം ബ്രഹ്മതൂലാനാമ, തർക്കവിദ്യാ ദിവ്യകസാം,
സുഖഭുക്താത്മജിജ്ഞാസാ കാരണം ചേതി വിശ്വതം.
തർക്കവിദ്യാസ്തഥാ ചാഹ്വേത സചോക്തേ ന്യായവിസ്തരഃ
ഭഗവതഃ ച വിജ്ഞേയോഃ പരമാണോ യജ്ഞസംഹിതാഃ.
പുരാണാശ്ച പ്രണീതാശ്ച താമ്രഭേദവേദ സംഹിതാഃ
ധർമ്മശാസ്ത്രാണി തപശ്ച ഏകാത്മാനി ച നാനൃഥാ.
ഏകാത്മാനി പുരാണാനി വേദാശ്ചൈകാത്മസംഹിതാഃ
നാനാത്മാനി ച സർവ്വാണി തതഃ ശാസ്ത്രാണി ശങ്കരഃ
പ്രോവാച ഭഗവാൻ ദേവഃ കാലജ്ഞാനാനി യാനി ച

ചതുഷ്ഠി പ്രമാണാനി ആയുർവ്വേദം ച സോത്തരം
 അഷ്ടാദശ വികല്പാം താം ദണ്ഡനീതിം ച ശാശ്വതീം,
 ഗാന്ധർവ്വമിതിഹാസം ച നാനാവിസ്തരമുക്തവാൻ.
 ഇത്യേതഃ ശങ്കരപ്രോക്താ വിദ്വാഃ ശബ്ദാത്മസംഹിതാഃ
 പുനഭേദസഹസ്രം തു താസാമേവ തു വിസ്തരഃ.
 ഋഷിഭിർഭേദഗന്ധർവ്വൈഃ സവികല്പഃ സവിസ്തരഃ
 ശശ്വദഭ്യസ്യതേ ലോകേ വേദ ഏവ തു സർവ്വശഃ.
 വേദാശ്ചതസ്രഃ സംക്ഷിപ്താ വേദവാദാശ്ച തേ സ്തൂതാഃ
 ഏതാസാം പാരഗോ യശ്ച സ ചോക്തോ വേദപാരഗഃ.
 വേദാനാം പാരഗോ ഭദ്രോ വിജ്ഞാരിശ്ചോ ബ്രഹ്മസ്യതിഃ.
 ശക്രഃ സ്വായംഭുവശ്ചൈവ മനുഃ പരമധർമ്മവിൽ.
 ബ്രഹ്മാ ച പരമോ ദേവഃ സദാ സർവ്വൈഃ സുരാസുരൈഃ
 സർവ്വസ്യാനുഗ്രഹാച്ചൈവ വ്യാസോ വൈ വേദപാരഗഃ.

ഭീഷ്മ ഉവാച—

അഹം ശാസ്താവോ ഭീഷ്മഃ പ്രസാദാത്സംയവസ്യ ച
 ശങ്കരസ്യ പ്രസാദാച്ച ബ്രഹ്മണശ്ച കരുദപഥ!
 വേദപാരഗ ഇത്യുക്തോ യാജ്ഞവല്ക്യശ്ച സർവ്വശഃ.
 കല്പേ കല്പേ മഹാഭാഗൈരൃഷിഭിസ്തത്ത്വപദർശിഭിഃ
 ഋഷിപുത്രൈരൃഷിഗണൈർഭിദ്യന്തേ മിത്രകൈരപി
 ശിവേന ബ്രഹ്മണാ ചൈവ വിജ്ഞാനാ ച വികല്പിതാഃ
 ആദികല്പേ പുനശ്ചൈവ ഭിദ്യന്തേ സാധുഭിഃ പുനഃ
 ഇദാനീമപി വിപദ്ഭിർഭിദ്യന്തേ ച വികല്പകൈഃ
 പൂർവ്ജന്മാനുസാരേണ ബഹുധേയം സരസ്വതീ
 ഭൂയഃ സ ഭഗവാൻ ഗ്യാതവാ ചിരം ശുഭവരയുധഃ
 തസ്യ തസ്യ നികായസ്യ ചകാദൈകൈകമീശപരം.”

(രാജധർമ്മപഥം, അപ്തർവ്വം ൧൨൨-ശ്ലോകം-൨൩-൨൪)

മനഃ ൦ ൭ ൽ, ബോംബേ ‘നിണ്ഡയസാഗര’ മുദ്രാലയ
 ത്തിൽ അച്ചടിച്ചിട്ടുള്ള മഹാഭാരതം ശാന്തിപർവ്വത്തിൽ നിന്നാണു
 ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതു പ്രാമാണികമായിട്ടുള്ള

‘എഡിഷൻ’ (പതിപ്പ്) ആണെന്നുള്ളതിലും സന്ദേഹത്തിനവകാശമില്ല. വിൻ‌റർനിസ്സിന്റെ ജർമ്മൻമൂലകൃതിയുടെ ഈ ഭാഗം (ഇതിഹാസ-പുരാണാദിഭാഗം) മൻ ൦ ൮-ലും, അതിന്റെ സാവത്രികമാതൃ പരിശോധനയും, പരിഷ്കരണവും കഴിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഇംഗ്ലീഷ്‌തർജ്ജമ മൻ ൨ ൭-ലും ആണ് അച്ചടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. എന്നിട്ടും, ഈ ഭാഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെടുവാൻ ഇടയൊക്കെ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഉദ്യുതഭാഗത്തിൽ “മാധവതത്ത്വം സപ്തതി” എന്ന സ്പഷ്ടമായി പറഞ്ഞുകാണുന്നതിൽനിന്ന്, ഭാരതകാലത്തു് എഴുപതു തന്ത്രങ്ങളുടെ സത്ത സമ്മതിക്കപ്പെടുകയെ നിർവാഹമുണ്ടായില്ല. ഈ പ്രബന്ധത്തിന്റെ മക-ാം വശത്തു് ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നു—

“തന്ത്രലാഭി ച തന്ത്രാണി മുനിഭിർഭേദമാനുഷൈഃ
ബഹുധാ സമ്പ്രസിതാനി, തേനേദം ബഹുധാ സ്മൃതഃ”

എന്നുള്ള “വിഷ്ണുസംഹിതാ”പദ്യത്തിൽ, പല മാനുഷമുനികളും കൂടി തന്ത്രങ്ങളെ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നതിനാൽ, ഭാരതാനുഭൂതതന്ത്രങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ ഗതി കല്പിക്കുവാൻ വഴിയുമായി. വീണ്ടും ഇവിടെ ഒരു ശങ്കിക്കാവുന്നതു്, ഈ ഭാഗം പ്രക്ഷിപ്തവും അവാക്തനവും അപ്രമാണവുമായിരിക്കാമെന്നു മാത്രമാണ്. ഏതെങ്കിലും ഏടുകളിൽ കാണാത്ത ഭാഗമെല്ലാം ഇത്തരം അനുമാനത്തിന് വിഷയമാക്കാമെന്നും, എന്നാൽ പ്രമാണാന്തരസഹായമില്ലാതെ അങ്ങനെ അനുമാനിക്കുന്നതു് അയുക്തമായിരിക്കും എന്നും, ഇത്തരം അനുമാനത്തെക്കുറും കൂടുതൽ ശരിയായിരിക്കുക, ഈ മാതിരിഭാഗങ്ങൾ ഇല്ലാത്ത മേതുകകൾക്കും പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങൾക്കും പാഠവൈകല്യമുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കുക ആണെന്നും, പ്രസ്തുതശങ്കയ്ക്കു നല്ല സമാധാനവും പരയും. അങ്ങനെ പാഠവൈകല്യം വരാനുള്ള മേതുകൾ, ലേഖകപ്രഭാഭം, പൂർവ്വമേതുകകളിലേ നൂനത, മുദ്രാപണപ്രമാണം തുടങ്ങി പലതുകാരന്താനും. ആ നിലയ്ക്കു് ആ വികലപാഠമേതുകകളെ അപ്രമാണീകരിക്കുകയും, സകലപാഠമേതുകകളെ പ്രമാണീകരിക്കുകയും ആണ് ന്യായം; സാക്ഷ്യത്തെ പ്രക്ഷേപസ്ഥമാണെന്നു കല്പിക്കുകയും, വൈകല്യത്തെ വന്ദനീയകേരളീയീലിടുകയും അല്ല.

എന്നാൽ, അങ്ങനെ ഈ ഭാഗത്തെ(ഉദ്യോഗഭാഗത്തെ) പ്രാചീനമായ പ്രാമാണികന്മാർ പ്രമാണമായി സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടോ, എന്നാണെങ്കിൽ, ഉണ്ടെന്നും പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു.

ഉദാഹരണമായി, പ്രസിദ്ധമഹാകവിയും പണ്ഡിതമൂർദ്ധ്വനും യുക്തിചക്രകൾക്കും ആയ സാങ്കാൽ നീലകണ്ഠദീക്ഷിതന്റെ നാമം തന്നെ നിർദ്ദേശിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ “ശിവതത്ത്വപർവ്വം” എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ, ഐ-ഓ, വൃ-ഓ, വശങ്ങളിലായി ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. വൃ-ഓ വശത്തു, “മഹാ തന്ത്രാണി സപ്തവിം” എന്ന ഭാഗത്തിന്, “പ്രാഹ തന്ത്രാണി സപ്തവിം” എന്ന പാഠഭേദം കൂടി കാണാനുണ്ടെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം മറച്ചുപോയെന്നില്ല. എന്നാൽ വിൻറർനിസ് പ്രഭൃതികളുടെ പ്രാമാണികഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെയൊരു പ്രസ്താവം കടന്നുകൂട്ടുവാനുള്ള കാരണമെന്തു്? അതിതാണ് — കൽക്കട്ടായിൽനിന്നു പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഭാരതത്തിൽ ഈ ഭാഗം ഇല്ല. അതു് അധികം മാതൃകകൾ വച്ചു പരിശോധിച്ചതിനുശേഷം അവികല രൂപേണ നടന്ന പ്രസിദ്ധീകരണവും അല്ല. ആ പ്രസിദ്ധീകരണമോ മറ്റോ ആയിരിക്കണം വിൻറർനിസ് പ്രഭൃതികളുടെ പ്രസ്താവനയ്ക്കു് ആസ്പദമായ ഭാരതം. എന്നാൽ ഭാരതത്തിന്റെ സംശോധിതസംസ്കരണം പുറപ്പെട്ടു വളരെക്കാലം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം സമൂഹം പരിഷ്കരിച്ച് ഇംഗ്ലീഷിൽ പരിഭാഷപ്പെടുത്തപ്പെട്ട “ഹിസ്റ്ററി ഓഫ് ഇൻഡ്യൻ ലിററേച്ചർ” (History of Indian Literature) എന്ന പ്രാമാണികഗ്രന്ഥത്തിലും ഇങ്ങനെ തന്നെ പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ടുപോയിരിക്കുന്നത് അധ്യന്തം തന്നെ! ബഹു സഹസ്രം വായനക്കാർ — വിദ്യാർത്ഥികൾ — ഇതു നിമിത്തം, തന്ത്രകാലം സംബന്ധിച്ച്, സ്ഥിരതരമായി തെറ്റിദ്ധരിച്ചിരിക്കുമല്ലോ. അതു ശോചനീയമല്ലയോ? പുനായിലുള്ള ഭണ്ഡാർകർ സ്മാരക ഗവേഷണശാലയിൽ (ഇംഗ്ലീഷ്വുട്ടിൽ നിന്ന്, പ്രായേണ സർവ്വേശ്വരീയമാതൃകകളേയും വച്ചു പരിശോധിച്ചുകൊണ്ടു്, ഒരു പ്രസിദ്ധീകരണം, ഭാരതത്തിന്നു നിലവിലുണ്ടു്. അവിടെനിന്നു ശോധിപ്പാൻ’ ഇതുവരെ പ്രസിദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അവിടത്തെ പ്രസിദ്ധീകരണം പൂർണ്ണരൂപേണ പുറത്തു വന്നിട്ടു പരിശോധിച്ചാൽ, ഭാരതത്തിന്റെ മറ്റു ഭാഗങ്ങളിലും താന്ത്രികപ്രതിപാദനം കാ

ണാൻ കഴിയും എന്നു സമുദ്രാധിപം. പാഞ്ചരാത്രം, പാശുപതം മുതലായവയെപ്പറ്റി മോക്ഷധർമ്മാദികരണങ്ങളിലും പറഞ്ഞു കാണുന്നതുകൊണ്ട്,* ശാക്തന്ത്രജ്ഞരും ഭാരതത്തിൽ സ്ഥാനം ലഭിക്കുന്നത് സമുചിതവുമാണ്. പാശുപതം, പാഞ്ചരാത്രം, ശാക്തം മുതലായവയെല്ലാം (ആഗമം, സംഹിത, തന്ത്രം) തന്ത്ര സമുദായങ്ങളോടൊന്നു വിൻറർസ്സുതന്നെ സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ളതുമാകുന്നു. പിന്നെ, വേറെ ഒട്ടേറെ വിദ്യാപ്രസ്ഥാനങ്ങളെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും തന്ത്രസമുദായത്തന്നെയാണ്. അതിനും പുറമെ, “യദിഹാസ്തി തദഗ്രതഃ ക്ഷണമാസ്തി ന തത് കപയി” എന്നല്ലെ വ്യാസഭഗവാൻ ഭാരതത്തിന്നു പതിച്ചിരിക്കുന്ന മുദ്രാവാക്യം? ഭാരതം സർശിക്കാത്ത പൈതൃസ്തപവിജ്ഞാനശാഖയാതൊന്നും ഇല്ലെന്നു തന്നെയാണ് ഇതുകൊണ്ടും കരുതേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. ഈ വഴിക്കും അതിൽ തന്ത്രപ്രസ്താവം സംഗതമാണെന്നു സാരം.

ഭാരതകാലത്തു മാത്രമല്ല, രാമായണകാലത്തും തന്ത്രമുദങ്ങളും പ്രചർച്ചിച്ചിരുന്നു എന്നുള്ളതിന്നു തെളിവില്ലായ്കയില്ല. ഉദാഹരണത്തിന്നു, ശുകാചാര്യൻ ഇന്ദ്രജിത്തിന്നു ഉപദേശിച്ചുകൊടുത്തതും, ഇന്ദ്രജിതൻ അന്യ വശ്യമുദത്തിൽ നടത്തി ഫലം നേടാൻ ഉള്ളതുമായ നീകംഭിരാഹോമം തത്തന്നെ എടുക്കാം. രാജാജിതരാമായണം—യുദ്ധകാണ്ഡം ൨൭-ാം അധ്യായത്തിൽ ഇക്കഥ പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. “നീകംഭിരാഹോമം ദേവീഹോമേ സമാപ്തം”—ഇത്യാദിയാണ് സുപ്രസിദ്ധമായ ‘തിലക’വ്യാഖ്യാനം ൧൨-ാം ശ്ലോകത്തിൻ വിവരണം നല്കിയിരിക്കുന്നത്. ൧൪-ാം ശ്ലോകത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ, “നീകംഭിരാഹോമം തദ്യോഗഭവി മഹാകാളീക്ഷേത്രം തദഖ്യുസ്ത്രേയമുലഭൂപം” എന്നും “അകൃതാഗ്നിം—അഹതാഭിരാഹോമം” എന്നും പറഞ്ഞു.

*“സംഖ്യം നോഗഃ പാഞ്ചരാത്രം വേദിപാശുപതം യഥാ ആത്മപ്രമാണമേവേതാനി ന ഹന്തവ്യം” (ഭാ. ശാ. മോ. 350-63)

“പാഞ്ചരാത്രസ്യ കൃത്സ്നസ്യ വചനം നാരായണഃ സ്വയം” (ഭാ. ശാ. മോ. 350-67) ഇത്യാദി നോക്കുക.

കാണുന്നതും പരിഗണിച്ചു നോക്കുക. ഉത്തരകാണ്ഡം ൨൫-ാം സർഗ്ഗത്തിൽ, ഇക്രാചാര്യൻ ഇന്ദ്രജിത്തിനെക്കൊണ്ട് പലതരം യജ്ഞങ്ങളും നടത്തിയതായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അക്രൂതത്തിൽ വൈഷ്ണവമായ ഗോമേധവും, മാമേശപാമായ കർമ്മങ്ങളും കൂടി നടത്തപ്പെട്ടതായും കാണുന്നു. മാമേശപരയജ്ഞത്തിന്റെ ഫലമായിട്ടാണ്, പശുപതിയിൽനിന്ന് ഇന്ദ്രജിത്തിന്—

കോമഗം സൃണനം ദിവ്യമന്തരിക്ഷചരാധ്രവം
മായാം ച താമസീം നാമ യയാ സംപദ്യതേ തമഃ.
ഏതയാ കില സംഗ്രാമേ മായയാ രാക്ഷസേശപര!
പ്രയുക്തയാ ഗതിഃ ശക്യാ നഹി ജ്ഞാതും സുരാസുരൈഃ.
അക്ഷമാവിഷ്ടധീ ബാണൈശ്ചാപം ചാപി സുദർഭജയം
അസ്രം ച ബലവദ് രാജൻ! ശത്രുവിധപസനേ രണേ”.

(ഉത്തരകാണ്ഡം ൨൫-ാം ശ്ലോകം മുതൽ)

എന്നീ ശ്ലോകങ്ങളിൽ പറയുന്ന വസ്തുക്കളും സിദ്ധികളും കൈക്കലാക്കുന്നതും. ഈ വക പ്രകൃതങ്ങളിൽനിന്ന്, രാമായണകാലത്തും താന്ത്രികവ്യാപാരങ്ങൾ പ്രവരിച്ചിരുന്നു എന്നും സമ്മതിയ്ക്കാതെ തരമില്ലല്ലോ.

എല്ലാവരിന്നും പുറമേ ഭാരതകാലത്തിന്നും, രാമായണ കാലത്തിന്നും വളരെ മുമ്പാണ് ‘ഹരപ്പ’-‘മോഹൻ ജോ ദമോ’ മുതലായ സിന്ധുതീരപ്രദേശങ്ങളിൽ സമീപകാലത്തു് ചനനം ചെയ്ത് കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ട ചരിത്രാതീതകാലസംസ്കാരലക്ഷ്യങ്ങളുടെ ദേദിപ്രമാനങ്ങൾ എന്നും, അതേകദേശം ക്രി. സി. അയ്യായിരം വർഷങ്ങൾക്കുപുറമാണെന്നും അഭിജ്ഞാനാർ നിർണ്ണയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ സംസ്കാരലക്ഷ്യങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് ചിത്രരൂപ

* ‘സിന്ധി’ രാക്ഷാശബ്ദമാണ് ‘മോഹൻ-ജോ-ദമോ’ എന്നുള്ളത്. മുതൽക്കു് സ്തുപം എന്നാണ് ആ ഭാഷയിൽ ഈ ശബ്ദത്തിന്നർത്ഥം. മറുപടിയും ഉച്ചാരണം ശരിയല്ല. “പ്രാശ്നേരിഹാസിക് മോഹൻ-ജോ-ദമോ” എന്നു ബങ്കാജിപ്പുസ്തകം നോക്കുക. (Calcutta University publication)

ലിപി എന്നത്. ആ ചിത്രരൂപലിപികൾ താന്ത്രികലിപികൾ ആണെന്ന് കൽക്കട്ട രാമകൃഷ്ണവേദാന്തമന്ത്രിയിൽ നിന്ന് പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന “ഋഗ്വേദിക കൾച്ചർ ആഫ് ടി പ്രി-ഹിസ്റ്റോറിക ഇൻഡസ്” (Rgvedic Culture of the Pre Historic Indus) എന്ന പുസ്തകത്തിന്റെ രണ്ടാം വാല്യത്തിൽ ശ്രീ സപാമി ശങ്കരാനന്ദ എന്ന പണ്ഡിതശ്രേഷ്ഠൻ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ, വേദകാലമെന്ന നവീനപണ്ഡിതന്മാർ നിർണ്ണയിച്ചു വച്ചിട്ടുള്ള കാലത്തിനും മുമ്പല്ല ഈ താന്ത്രികകാലമെന്നും വേദാനന്തരകാലം തന്നെയാണെന്നും കൂടി അദ്ദേഹം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്*. ഈ മതം പ്രമേണീകരിയ്ക്കപ്പെടുകയാണെങ്കിൽ, താന്ത്രികകാലം അതിപുരാതനം തന്നെ എന്നും വന്നുകൂടുന്നു. ഇനി, വേദകാലം അനാദി അഥവാ അജ്ഞാതം എന്നു സ്വീകരിക്കുന്ന പക്ഷത്തിൽ, താന്ത്രികപ്രസ്ഥാനത്തിന് കുറെക്കൂടിപ്പഴക്കം കല്പിയ്ക്കുവാനും അവകാശമുണ്ട്. എന്നാൽ വേദസമകാലികം തന്നെയാണു് തന്ത്രവും എന്നു്, ഈ പ്രകരണത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ പറഞ്ഞതു് ശരിയല്ലാതാകുമില്ല എന്നാണെങ്കിൽ, ഇല്ലെന്നു് തന്നെ പറകവേണ്ടി ചിരിക്കുന്നു. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, അഥവ്വേദഭാഗങ്ങളിലും മറ്റും താന്ത്രികാംശങ്ങളുണ്ടെന്നുള്ളതിന്നു പരസ്പരം കരിച്ചാണ്, വേദസമകാലികത തന്ത്രത്തിനും ഉണ്ടെന്നു കാണിച്ചിട്ടുള്ളതു്. തന്ത്രഗ്രന്ഥപ്രതിപാദിതങ്ങളായ ലിപിരൂപങ്ങളേ അവലംബിച്ചുകൊണ്ടാണു് വേദാനന്തരകാലികത ശ്രീശങ്കരാനന്ദസപാമിയ്ക്കു് അഭിമതമായിരിക്കുന്നതു്.

*From the above process of division of sounds according to the Tantras it is evident that the Tantric literature was of a later date than the Vedas. All the theories of the pre-Vedic origin of the Tantric cult are nullified by this finding. The assumption of Sir John Marshall of the Tantric origin of rites and deities in the pre-historic cities of the Indus Valley, therefore, does not go against our conclusion because we have shown not only that the origin of the Tantric cult took place in a later period of history, but also the fact that the Tantras were actually based on the early Vedic conception. Thus we have given conclusive proof about the post-Vedic origin of the Tantric cult” (The Rgvedic culture of the Pre-Historic Indus, P. 52.)

നിഷ്കർഷത്തിൽ, തന്ത്രഗ്രന്ഥസമുദയകാലം വേദാന്തരം എന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. അപ്പോൾ, പൂർവാപരപ്രതിപാദനങ്ങൾ അന്യോന്യവിരോധമന്വേതനെ സ്വീകാര്യങ്ങളായിത്തീരുന്നതുമാണല്ലോ.

പ്രസ്തുതപുസ്തകത്തിൽ, ത്രീശങ്കരാന്തസ്വാമി തന്ത്രസംബന്ധമായി വേദരയും ചല സാരമേറിയ കാര്യങ്ങൾ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളത്, തന്ത്രവിദ്യാത്മികർക്ക് വിശേഷതഃ ശ്രദ്ധേയമാണ്. തന്ത്രീകപ്രതിമകൾക്കും, ചൈദികദേവതകൾക്കും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധം, ഉപനിഷദ്ഗീതാദിപ്രതിപാദിതമായ ഉത്തർദ്ധാപമുദാശ്ചതമബ്രഹ്മം, യാജ്ഞികകാണ്ഡങ്ങളിൽ യുപമായും, തന്ത്രങ്ങളിൽ അന്ധലമായും, ശിവലിംഗമായും പരിണമിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന പ്രകാരം, ഷട് ചക്രം, യന്ത്രം മുതലായവയ്ക്ക് വൈദികമായുള്ള മൗലികത്വം മുതലായവ അശ്രുതത്തിൽ പ്രധാന്യമേറിയവയാണ്.

അദ്ദേഹം പൊതുവേ തന്ത്രത്തേപ്പറ്റി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുതന്നെ നമുക്കു പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേയമായിട്ടാണ് കണണതത്. നോക്കുക:—

*തന്ത്രീകാത്മജ്ഞാതങ്ങൾ ജാതി, മതം, സ്ത്രീപുംസഭേദം എന്നിവയ്ക്കു വിധേയങ്ങളായി നിൽക്കുന്നില്ല. അദ്വൈതവേദാന്തികളൊഴിച്ചുള്ള എല്ലാ ദ്വൈതികളും അദ്വൈതികളും സ്വമതാത്മജ്ഞാനാദികളിൽ തന്ത്രീകവിധികളെ അനുസരിച്ചുവരുന്നു. പൊതുവേ പറഞ്ഞാൽ തന്ത്രീകമതഗന്ധം സാമുദായികവും, മതപരവും, രാജകീയവും ആയ എല്ലാ വിഭാഗങ്ങളിലും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടിരിക്കുകയും ഇന്നത്തെ ഹൈന്ദവമതമാകട്ടേ മിക്കവാറും എല്ലാക്കാലങ്ങളിലും തന്ത്രീകവിധികൾക്കു വിധേയമായിട്ടാണ് കാണപ്പെടുന്നത്. ഈ നിലയ്ക്ക് ഇന്നത്തെ ഹൈന്ദവസമുദായത്തിൽ തന്ത്രങ്ങൾക്ക് പ്രധാന്യസ്ഥാനമുണ്ടെന്നുള്ളത് അത്യന്തം സ്പഷ്ടവുമാണ്.

*“The observance of the Tantric rites is not restricted to caste, creed or sex. All the qualified non-dualists and dualists except the non-dualist Vedantins, follow the injunctions of the Tantras in their religious practices. Practically speaking, Tantricism has saturated all the spheres, social, religious and political. Nearly all rites of the modern Hinduism are enjoined by the Tantric injunctions. Thus we see that the Tantras are still dominant in the modern Hindu society.”

(Chapter II, P. 43)

X. കേരളദേശവും തന്ത്രവും.

കേരളദേശത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയോടുകൂടിത്തന്നെ തന്ത്രവും കേരളത്തിൽ പ്രചരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നാണ് പ്രമാണപ്രകാരം പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. ആദ്യമികപ്രസ്ഥാനത്തിലും ആഗമികപ്രസ്ഥാനത്തിലും ആയി കേരളദേശത്തിൽ ഭൂതരം ചരിത്രങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു പറയാം. ആദ്യത്തേത് പുതിയതരം ഭൂഗർഭശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും, സമുദായശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും, നരവംശശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും, മറ്റുംകൂടി അനന്തമാനമാർഗ്ഗങ്ങളെ പെട്ടെത്തിട്ടുള്ളതാണ്. രണ്ടാമതു പറഞ്ഞത്, പെരുമാറ്റാനികവും ഏതദ്ദേശീയരചിതവും, പാരമ്പര്യപ്രതിഷ്ഠിതവും, പ്രത്യക്ഷാനുഭവാംശങ്ങളോടുകൂടിയതും ആണുതാനും. രണ്ടാമതുപറഞ്ഞ പക്ഷപ്രകാരമുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് 'കേരളചരിതം', 'കേരളമാതൃകാത്മ്യം' മുതലായവ. 'ശ്രീവഞ്ചിസേതുലക്ഷ്മീഗ്രന്ഥാവലി' ലിൽ 'മവ-ാംസംഖ്യതായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള 'കേരളചരിതം' എന്ന പുസ്തകത്തിൽ 'ഭൂമിക്ക് രക്ഷവേണമെന്നു കല്പിച്ച് ഞ്ഞെറട്ട് ഈശ്വരപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തു' (വശം ൧) എന്നും, 'ഭൂമിയിലെ അനേകം പരദേവതമാരെ സങ്കല്പിച്ചു; വിളക്കും പൂജയും കല്പിച്ചു; സമുദ്രതീരത്തിങ്കൽ ദർശനദേവിയെയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു; മലയത്തിൽ ശാസ്താവിനേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു; നാഗവും, ഭൂതവും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു; കനകപൂർണ്ണം വിതറി; രാശിപ്പണം അടിച്ചു; നിധിവച്ചു—ഭൂമിയിലേക്കും തീർത്തിരിക്കുന്നതിന്റെ ശേഷം' എന്നും മറ്റും കാണപ്പെടുന്നു.

തൃശ്ശിവപേരൂർ ഭാരതവിലാസം അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചടിക്കപ്പെട്ടതും, കൊല്ലവർഷം ൯-ാം നൂറ്റാണ്ടിനിടയ്ക്കു പകർത്തിയെഴുതിയതും ആയ ഒരു 'കേരളോൽപ്പത്തി'യിൽ—

'ഭൂമി ഉണ്ടാക്കി മലയാളമെന്നു പേരുമിട്ട് അതിന്നു ക്ഷേപ്താനായിട്ട് ഞ്ഞെറട്ട് ഈശ്വരപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്തു' (വശം ൧) എന്നും ഉണ്ട്. ആ പുസ്തകത്തിന്റെ തന്നെ മൂന്നാം നാലാം വശങ്ങളിൽ, 'അതിന്റെ ശേഷം പരിഷ്കരിച്ചിൽ ചിലർക്ക് തന്ത്രപ്രവൃത്തിയും കൊടുത്തു. നാലു ഗ്രാമത്തിലുള്ള ഇരിക്കാടിക്കട ഗ്രാമത്തിലും തരുണനെല്ലും കൈവട്ടക എടുത്തു നടത്തിയത്.' എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിന്റെതന്നെ ൨൧-ാം വശത്തു് 'പേര

മാൻകാട്ടു തുറന്നുപതുക്കാതെ വഴിനാടും, തൊണ്ണൂറോളം നഗരവും, നാലായിരത്തി നാത്താറി നാല്പത്തെട്ടു (൪൪൪൮) പ്രതിഷ്ഠയും, തുറന്നു ഓർത്താലയവും, ആയിരത്തെട്ടു നാല്പത്തിരടിയും, അറുപത്തിനാലു ഗ്രാമവും—ഇങ്ങനെ അത്രേ ചേരമാൻ നാട്ടിലേ അഖസ്ഥം.” എന്നും കാണാം. മഹാത്മാവായിരുന്ന ഖിദ്രാൻ പാച്ചുമുത്തരു നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള “കേരളവിശേഷനിയമം” എന്ന ഭാഷാഗദ്യഗ്രന്ഥത്തിൽ രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ,

“പരശുരാമനിയോഗംകൊണ്ട് തന്ത്രം സ്വീകരിച്ച തരണ നല്ലർപ്പുവുരിപ്പാട് തന്ത്രത്തിങ്കൽ ഏറ്റവും പ്രസിദ്ധനാകുന്നു” എന്നും, ഒന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ, “അയ്യപ്പൻകാവ്, ഭദ്രകാളിവട്ടം, ചേട്ടയ്യയ്യയ്യകൻ കോവിൽ, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, ഓർത്താ ഇങ്ങനെ കാമ്യപ്രതിഫലം കൊടുക്കുന്ന ദൈവങ്ങളേയും, ശിവവിഷ്ണുബിംബങ്ങളേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു” എന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു ഇതിലേ പ്രതിഷ്ഠാകർത്താവ് പരശുരാമനാണെന്ന് പ്രത്യേകം പറയുവാനുണ്ട്. ഇത്രമാത്രവുമല്ല, “യഥാശക്തി പൂജകളും, പാട്ട്, തീയോട്ട്, കരുതി, കൂത്തു്, വിളക്കു്, വേല, താലപ്പൊലി, കളംപൂജ, കാളിയുട്ട്, ഉത്സവം, പൂരം മുതലായി തത്തദ്വൈതകർക്കു് അപൂർവ്വാധാരങ്ങളും, മഹാഘോഷങ്ങളും കല്പിച്ചു. ഇങ്ങനെ ധനം, ധാന്യം ഉത്സവദിഘോഷങ്ങൾ ഇതുകളേക്കൊണ്ടും, സമ്പൽസമൃദ്ധികൊണ്ടും കേരളം സ്വർഗ്ഗസദൃശമായിരിക്കട്ടെ എന്നും കല്പിച്ചു.” എന്നിങ്ങനെ പരശുരാമസ്വാമി കല്പിച്ച ഏർപ്പാടുകളേ വീണ്ടും വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബ്രഹ്മാണ്ഡപുരാണാന്തർഗ്ഗതമെന്നു കാണപ്പെടുന്നതും, ഗർഭയുധിഷ്ഠിരസംവാദാത്മകവും, തുറച്ചായത്തോടുകൂടിയതും, രണ്ടായിരത്തി മൂന്നുനോളം സ്തോകങ്ങളുള്ളതും ആയ ഒരു വലിയ കൃതിയാണ് സംസ്കൃത‘കേരളമാഹാത്മ്യം’. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലും, ദേവാലയപ്രതിഷ്ഠ—തന്ത്രപ്രദാനം മുതലായവ ശ്രീപരശുരാമകൃതമെന്നുതന്നെ കാണപ്പെടുന്നുണ്ട്. അതിൽനിന്നും ചില ചില ഭാഗങ്ങൾ ഉദാഹരണത്തിനായി ഉദ്ധരിക്കാം.

“ഇത്യുത്തമാ വിരതേ ശംഭു ഭഗവാൻ വിഷ്ണുബ്രഹ്മവിൽ—

ഏതദ്ഭൂത തു ഭൂപതപം തവാസ്തു മമ ശാസനാൽ
ചതുർവിംശസഹസ്രാണി ക്ഷേത്രാണി കരു ഭാർഗവ!

യന്ത്രിശാലിഭേദവെന്ത ബ്രഹ്മണാശയഭേദേ ച
സാകം സമേത്യ തപദ്ഭൂത വസദ്യഹമരിന്ദമ!
യാവൽകാലം ഭവേദസ്യം ഭൂത ധർമ്മസ്യ സംസ്ഥിതിഃ
താവൽകാലം ഭൂതശ്രോത്രം മത്സാന്നിധ്യം ഭവീഷ്യതി”

(അദ്ധ്യായം ൪ പൂർവ്വം ൨൪)

‘തപദ്ഭൂതപാ വചനം ഭവേദേ ശങ്കരപ്രമുഖാസ്തദാ
പ്രത്യുഷഃ പരമപ്രീതാഃ ഭാർഗ്ഗവം മുനിപുരോഹിതഃ—

‘യത്ര യത്ര ച ഭവാനാമാലയം കാരയിഷ്യത്
തത്ര തത്ര സഭാസ്താകം സാന്നിധ്യം ച ഭവീഷ്യതി.
ബ്രാഹ്മണൈർവേദവിദ ഭിശ്വ ധർമ്മിഷ്ഠസ്ത്വന്ത്രപാരഗൈഃ
പൂജാം പ്രത്യഹമന്താകം കാരയ തപം ഭൂഗുണമ.”

(അദ്ധ്യായം ൧൧ പൂർവ്വം ൨൩)

“ഉത്തരാജിൻ ദ്വിജാനത്ര ഗോദാവര്യുപസേവിതാൻ
കല്പയാമാസ ഭവാനാം പൂജാത്ഥം ഭൂഗുണത്തമഃ
തന്ത്രിണോ ദ്വാദശ ശ്രേഷ്ഠാൻ പ്രതിഷ്ഠാത്ഥമകല്പയൽ
മതുർ്വിംശസഹസ്രം ച ഭവോലയമകല്പയൽ.”

(അദ്ധ്യായം ൧൨ പൂർവ്വം ൪൦)

“തതഃ കേരളഭേദസ്യ രക്ഷാത്ഥം ഭൂമനന്ദനഃ
ഘടപുത്രം മഹാഗ്രാമേ സമന്താദ് വിചരൻ പ്രഭുഃ
മന്ത്രശാസ്ത്രസ്യ തത്ത്വജ്ഞാൻ ഷട്കർമ്മകശമാനപി
ഷണന്ത്രവാദിനോ വിപ്രാനാനീയസ്ഥാപയൽ പ്രഭുഃ”

(അദ്ധ്യായം ൧൩ പൂർവ്വം ൪൧)

‘തന്ത്രപ്രഭാണം’ എന്ന ഇരുപതാമദ്ധ്യായത്തിൽ ‘തരണന
ല്ലരി’ന തന്ത്രം നൽകിയ കഥയും പറയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. കാഞ്ചീ
പുരത്തുനിന്നാണ് ‘തരണനല്ലരി’ന് സമാനമായിട്ടത്. കരകവി
ഞ്ഞു കിടന്ന കാവേരീനദിയേ തപോവൈഭവം വഴി തരണം
ചെയ്യുക നിമിത്തം,

‘തേന തപം ‘തരണോ’ നാസ്താ ഭവീഷ്യസി”
എന്ന ഭാർഗ്ഗവരാമൻ അരുളിച്ചെയ്തതാണത്രേ. തുടർന്ന്,
‘കേരളീയദ്വിജാതീനാം ശ്രേഷ്ഠശാപി ഭവീഷ്യസി”
എന്നും കല്പിച്ചിട്ട്,

“സംഗമേശപുരേ തസ്സൈ ഗുഹാം ച പ്രദേശേ പ്രഭുഃ”
അതായത്, ഇരിങ്ങാലക്കുടയിൽ താമസിച്ചിട്ടു എന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഗുഹകാരൻ തുടങ്ങുന്നു—

“ഗുഹസ്ഥധർമ്മം ചാഗ്രിത്യ സ്ഥാനവും ഭവതാ ദിജ!
ചതുർവിംശസാമസ്രാണാം ക്ഷേത്രാണാം തന്ത്രമസ്തുതേ.

ഇത്യുക്തവാ/ഭാദ്രമാഷോളം ദീപസ്തംഭം ച ശാശപതം
പാദശ ബ്രാഹ്മണാൻ ശിഷ്യാനാമാരാംശ്യ ഭൂഗുത്തമഃ
സർവ്വൈകരോജനം ഭൂമിം ചാദാൽ സകസ്യമോദകം,
ക്ഷേത്രാണാം താമ്രപട്ടഞ്ച കല്പയിതപാ ഗതോ മുനിഃ”

(അദ്ധ്യായം ൨൦ പാദം ൪൪)

ചതുർവാണ്ഃ പ്രതിഷ്ഠാഞ്ച ചകാര വിധിവന്മദാ
ഭൂഗുത്രയോ ദിജഗുത്രയോസ്തൽപൂജാത്ഥമകല്പയൽ
തർണായ ദിജേന്ദ്രാമ തന്ത്രം ച പ്രദേശേ പ്രഭുഃ”

എന്നു വീണ്ടും ൨൪-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

പരേതനായ മഹാകവി കൊടുങ്ങല്ലൂർ കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാൻ കേരളത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ പ്രാചീനചരിത്രത്തിൽ തുലോം ശ്രദ്ധാലുവും, വിശിഷ്ടവിഭാവകനും ആയിരുന്നു. കേരളചരിത്ര സംബന്ധമായി ഗദ്യത്തിലും പദ്യത്തിലും അറിവുണ്ടായിട്ടുള്ള പ്രബന്ധങ്ങൾ അനവധിയാണ്. ‘കേരളം’ എന്ന പേരിൽ ഒരു ചരിത്രമഹാകാവ്യം അവിടുന്ന് എഴുതാൻ തുടങ്ങുകയും, ഏതാനും സർഗ്ഗങ്ങൾ അച്ചുതപ്പിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഐതിഹ്യങ്ങളെ ചരിത്രലക്ഷ്യങ്ങളോടും അനുഭവഭാരാടും യുക്തിപൂർവ്വം തട്ടിച്ചിണക്കി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രസ്തുതകൃതിയിലും, കേരളത്തിലേ ദേവദേവീപ്രതിഷ്ഠകൾ അതിപുരാതനകാലികളാണെന്നു സമീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ പ്രകൃതത്തിൽനിന്ന് ഏതാനും ഭാഗം ഇവിടെ കാണിക്കാം—

“ആവുന്നതും നന്ദികുമാർ പാണ്യകാവുളളിടത്തും വന-
ദൈവതങ്ങൾ
മേവുന്നിടത്തും പതിവായ് വണങ്ങിപ്പോവുന്നമട്ടായവരാ-
ഭരിച്ചു.”

(സകലം ച ശ്ലോകം ൨൭)

കാവുകൾ.

കോട്ടഭൈരവനിരയേ ക്രമത്തിലായ്
കൂട്ടുപേൻ കലഭൈരവമാകാനാൻ
നീട്ടമാത്തനയയോഗവാദ്യയാൽ
നാട്ടുകാർക്കുപകാരമാം വിധം. ൩

കോളി, ചാത്തർ, കരുമോൻ, മഹാകൊട്ട-
കാളി, നാഗർ, മണിപാലയണികൾ
കോളിവിത്തരമരണ്യഭവതാ-
പാളിയുടെ കലഭൈരവേവനം. ൪

ധർമ്മഭൈരവനിരയിൽ ഗുണങ്ങളിൽ
ശർമ്മമോർത്തു കുടിവെച്ചു വേദവ്യം
കർമ്മമുള്ളതു മഴിപ്പിച്ചിട്ടുപോയ
ധർമ്മമാണിരിയ്ക്കാൻ പരമമേ. ൫

പഞ്ചലങ്ങൾ.

ഉള്ളഴിഞ്ഞു ശിവവിഷ്ണുമുഖ്യത-
യുള്ള ഭൈരവർക്കുതന്നെ പഞ്ചലവേ-
കുള്ളമറു കലഭൈരവമാക്കി, മ-
റുള്ളവർക്കുമിതവർക്കുമാപിജർ. ൬

പഞ്ചലച്ചിലണയാപ്പടിക്ക് ന-
ല്ലപഞ്ചല പണിയിട്ടുവെക്കും
മുൻപ്രകാരനിരയിൽ പ്രതിഷ്ഠയാം
സമ്പ്രദായമവർചെയ്തു താങ്ങികം. ൭

... ..
... ..

കണ്ടതെന്തുമുടി ഭാർഗ്ഗവൻ തര-
കണ്ട മറുവർ ചമച്ചതെന്തുമായ്
ഉണ്ടസംഖ്യമിഹ ഭൈരവലയം
പഞ്ചനേകർ തപമാണ്ടിരുന്നിടം. ൧൧

കുറ്റപാലരിരുപത്തു നല്ലശാ-
സ്താക്കളുണ്ടു ഗിരിശൃംഗമാലയിൽ;
കുറ്റമാരിവിടെ ആമെട്ടുമാ-
യിക്കടർക്കരയിലുണ്ടു പണ്ടുപോൽ. ൧൨

ദേവദേവഗൃഹമായിരത്തിൽ മേ,-
 ചേവമേ ഹരിനിവാസമന്ദിരം;
 കേവലം പലതരത്തിലിത്തരം
 ദേവതാപരവിശേഷമെത്രയോ!

എന്ന

ക്ഷേത്രനിർമ്മിതി പരിഷ്കൃതിക്രമം
 മാത്രമാണു ചില തക്ഷയുക്തിയാൽ;
 അത്ര ദൈവശാസ്ത്രപ്രതിഷ്ഠകൾ-
 ക്ഷേത്രയോ പഴമയെന്നുമാം ചിലർ.

എ

പുതമാകുമൊരു ബോധിസത്തപജി-
 മുതചാഹമതത്തപമാദ്യമേ
 സ്തീതമാണിവിടെയെന്നു ബെഴുമാരിൽ
 പ്രീതരായി മലയാളിലോകർ പോയ്.

എ

എന്തിനീവിക വിചാര, മുളളഴി-
 ഒത്തത്തിനും തനിമയേറ്റു മന്തണർ
 മുന്തിടം ഗുണമൊടമ്പലങ്ങളേ-
 പന്തിയാമ്പടി പരത്തി നിശ്ചയം.

എന്നു

ദേശമുള്ളിടമടച്ചു നാട്ടുകാ-
 ക്കീശമന്ദിരമസംഖ്യമിങ്ങനെ
 ആശപോലെ പണിയിച്ചിതേവനും
 ജ്യേഷ്ഠമന്ദിര വിളസേവ ചെയ്യുവാൻ."

എ

[കേരളം - സഭാം ൨]

ആയില്യം തിരുനാൾ, വിശാഖം തിരുനാൾ, ത്രിമൂലം
 തിരുനാൾ എന്നീ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ ആശ്രിതനായി, വിദ്വാൻ
 മാപ്പിളത്തിരുമുല്ലാട് എന്ന പ്രസിദ്ധിയോടെ, 'നാരായണീയ'
 വ്യാഖ്യാനം മുതലായ പ്രൗഢഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവായി, കൃഷ്ണ
 പുരത്തു വടക്കേക്കോവിലകത്തു ഗോപാലൻ കേരളവർമ്മൻ
 തിരുമുല്ലാട് എന്നൊരു മഹാൻ കഴിഞ്ഞ ശതവർഷത്തിൽ ജീവി-
 ച്ചിരുന്നു. ആയില്യംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേ
 കല്പനയോടുകൂടി ബഹുമാനപ്പെട്ട സദർക്കോർട്ടിൽ ഒന്നാം ജഡ്ജി
 യായിരുന്ന എം. സദാശിവൻ പിള്ള അവർകൾ
 സദർക്കോർട്ടു പണ്ഡിതരായിരുന്ന ബ്രഹ്മശ്രീ അപ്പു അയ്യങ്കാ

ശാസ്ത്രീകളേക്കൊണ്ട്, ധർമ്മശാസ്ത്രം, പുരണം, സദാചാരം മുതലായ പ്രമാണങ്ങളെ പരിശോധിച്ചിട്ടും, തന്ത്രാക്കര മുതലായവരുടെ രേഖകളെ അവലോകിച്ചും, കോടതി ആവശ്യത്തിനു കൂടി ഉതകത്തക്കവിധത്തിൽ എഴുതിച്ചുവന്ന 'കേരളാവകാശക്രമം' എന്ന ഭാഷാഗദ്യഗ്രന്ഥം പുത്തിയാവുമ്പോൾ, പ്രസ്തുത ശാസ്ത്രീകൾ ദിവംഗതനായിപ്പോയി; പിന്നെ ആ പുസ്തകം പുത്തിയാക്കി അച്ചടിപ്പിച്ചത് പ്രസ്തുത മാപ്പിളത്തിരുമുളയാടാകുന്നു. എട്ടദ്ധ്യായങ്ങളും, ആകെ ഇരുനൂറ്റോളം പാദങ്ങളും ഉള്ള ആ പുസ്തകം, നൂറുഗതിവശാൽ ഒരു കാലത്തു വലിയ ചെപ്പാടുള്ളവർക്കിയിട്ടുള്ളതത്രേ. 'കേരളാവകാശക്രമം'ത്തിന്റെ മൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ, "ക്ഷേത്രങ്ങളേയും ഉത്സവങ്ങളേയും കുറിച്ച്" ആണ് വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിൽ ൧൧൯-ാം വകുപ്പിൽ, "മേല്പറഞ്ഞ ക്ഷേത്രങ്ങൾ കൂടാതെയും മലയാളത്തിൽ നാലു പ്രകാരം ക്ഷേത്രങ്ങളും നാലു പ്രകാരം ഉത്സവങ്ങളും ഉള്ളതാകുന്നു. ഒന്നാമത് - പരശുരാമൻ പ്രതിഷ്ഠിച്ച ക്ഷേത്രങ്ങൾ;" എന്നു പറഞ്ഞു കാണുന്നുണ്ട്. ഇത്തരം പ്രാമാണികഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും, രൂപമൂലങ്ങളായ ആപ്തവചനങ്ങളിൽ നിന്നും, അതിപുരാതനകാലം മുതൽക്കുതന്നെ - കേരളപ്രതിഷ്ഠയോടുകൂടിത്തന്നെ - ക്ഷേത്രങ്ങളും തന്ത്രങ്ങളും കേരളത്തിൽ വ്യാപിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു നമുക്കു മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നു.

അങ്ങനെ ഒരു ചരിത്രാതീതകാലത്തു് ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കുവാൻ നവീനചരിത്രജ്ഞന്മാർക്ക് വലിയ വൈഷമ്യം വരാമെന്നുള്ളതു വാസ്തവംതന്നെ. ഇവിടെ പരേതനായ പണ്ഡിതമൂർദ്ധന്യൻ പി. കെ. നാരായണപിള്ള അവർകളുടെ "ചെമ്പകശ്ശേരി, രാജാവിന്റെ കാലത്തേ അവലുപ്പഴ ഉത്സവം" എന്ന ഉപന്യാസം അത്തരക്കാർക്കു നോക്കേണ്ടതാണ്. അദ്ദേഹം പറയുന്നതാവാതു :—

"വൈദികകാലത്തിന്റെ ചരമദശയിൽ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെന്നു വാദിക്കുവാൻ നിവാരമില്ലാത്തവിധം ലക്ഷ്യങ്ങൾ സൃഷ്ടമായിരിക്കുന്നു.

“ദേവതായതനാനി കമ്പന്തേ, ദൈവതപ്രതിമം ഹസന്തി, ഗായന്തി, നൃത്യന്തി, സ്ഫുടന്തി, വിദ്യന്തി, ഉന്മീലന്തി, നിമീലന്തി” - ഇത്യാദി ‘അതുത’ ബ്രാഹ്മണത്തിലും, “അഥ യത്രൈതദൈവതാനി നൃത്യന്തി ശ്ലോതന്തി ഹസന്തി ഗായന്തി പാത്യാനി രൂപാണി കർവന്തി” എന്നു കൈരശികസൂത്രത്തിലും കാണുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഇതിലേയ്ക്കു പ്രബലങ്ങളായ പ്രമാണങ്ങളാകുന്നു. ഗൌതമന്റെയും ആപസ്തംബന്റെയും ധർമ്മസൂത്രങ്ങളിലും, പുരാണങ്ങളിലും ദേവതാപ്രതിമകളെപ്പറ്റിയുള്ള പ്രസ്താവനകളുടെ ആധിക്യം ബിംബാരാധനയുടെ പ്രചാരമായ പ്രചാരത്തെ വിശദീകരിക്കുന്നു.” വൈദികകാലത്തുതന്നെ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നതിന് ഈ വിധത്തിൽ പ്രമാണങ്ങളുണ്ട്. തൃപ്പൂണിത്തുറ, തിരുവല്ല, തിരുവനന്തപുരം മുതലായ മഹാക്ഷേത്രങ്ങൾ ഇപ്പോൾ പ്രാചീനപ്രതിഷ്ഠകളാണെന്നുള്ളതിന് അവയെ സംബന്ധിച്ച കലിവാക്യങ്ങളും മറ്റും പ്രമാണങ്ങളാകുമല്ലോ. എന്നു മാത്രവുമല്ല, കേരളത്തിലെ മഹാക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ഒട്ടധികവും ഓരോതരം ദിവ്യമാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയവയാണെന്നുള്ളതിന്, ഓരോ സ്ഥലപുരാണഗ്രന്ഥങ്ങളും, ക്ഷേത്രമാഹാത്മ്യഗ്രന്ഥങ്ങളും, ഐതിഹ്യങ്ങളും തെളിവുകളായിട്ടും ഉണ്ട്. ഇതെല്ലാം ചേർത്താലോചിക്കുമ്പോൾ, കേരളത്തിലേ തന്ത്രത്തിന് ഏകദേശം കേരളത്തോളം തന്നെ പഴക്കമുണ്ടെന്നു നമുക്കു ഗണിക്കേണ്ടതായും വരുന്നു.

XI. കേരളത്തിലേ ക്ഷേത്രങ്ങൾ.

കന്യാകുമാരിമുതൽ കാഞ്ഞിരോടുപുഴവരെ അഥവാ ഗോകർണ്ണംവരെ എത്ര വളരെ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു പറയാനില്ലല്ലോ. ഇവയിൽ ദക്ഷിണകേരളക്ഷേത്രങ്ങൾ പലതും പല നിലകളിൽ പ്രസിദ്ധങ്ങളും, സ്വന്തം പ്രത്യേകതകളേ ഇപ്പോഴും പുലർത്തിപ്പോരുന്നവയും ആകുന്നു എന്നു പറയാം. തിരുവിതാംകൂർ, കൊച്ചി, മലബാർ എന്നു മൂന്നു ഖണ്ഡങ്ങളിലായിക്കിടക്കുന്ന ഈ മഹാക്ഷേത്രങ്ങളെ മലയാളികളെല്ലാവരും ഒരുപോലെ ആദരിച്ചുവരുന്നതുമാണ്. ഇവയിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ചില ക്ഷേത്രങ്ങളുടെ പേരുകൾ ചുവടെ ചേർക്കാം:—

മ. തിരുവിതാംകൂറിൽ:— കന്യാകുമാരി, ശുചിദ്രുപ, നാഗർകോവിൽ, തിരുപ്പതിസാരം, മണ്ടയ്ക്കാട്, കുമരകോവിൽ,

1. കന്യാകുമാരി ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ അവസാനഭാഗം.

പത്മനാഭപുരം, തിരുവട്ടാർ, മുഞ്ചിറ, നെയ്യാറ്റിൻകര, മലയിൻ കീഴ്, തിരുവനന്തപുരത്തു ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രം, തിരുവല്ലം, ഉള്ളൂർ, തൃപ്പാപ്പൂർ, ആറന്മുള, വക്കം, നാവാതിക്കുളം, ആനന്ദവല്ലിശ്വരം, ആയുങ്കാവ്, അച്ചൻകോവിൽ, ശബരിമല, ചെങ്ങന്നൂർ, പുലിയൂർ, അരിയൂർ, മാവേലിക്കര, തൃക്കുന്നപ്പുഴ, കണ്ടിയൂർ, ആറന്മുള, കവിയൂർ, തിരുവല്ല, തിരുക്കൊടിത്താനം, പെരുന്ന്, അമ്പലപ്പുഴ, തകടി, മുല്ലയ്ക്കൽ, തിരുവിഴ, ചേൽമല, തുറവൂർ, പരൂർ, തിരുവാർപ്പ്, തിരുനക്കര, വാസുദേവപുരം, ആർപ്പക്കര, കാരനല്ലൂർ, കിടങ്ങൂർ, ഏർമാനൂർ, തിരുവഞ്ചിയൂർ, ചെറയ്ക്കര, ഉദയനാഥപുരം, കടുത്തുരുത്തി, ആയാംകുടി, പാഴൂർ, രാമമങ്ഗലം, മുപ്പാറുപുഴ, കല്ലിൽ, ആദിത്യപുരം *, ഉദയൻപേരൂർ, തിരുവാലൂർ, തിരുമുഴിക്കുളം, തൃക്കാക്കര, തൃക്കാരിയൂർ, കൈനിക്കര, ആലുവാ, ഇടുപ്പള്ളി—ഇത്യാദി.

“ഈ സംസ്ഥാനത്തിൽ ആകപ്പാടെ പതിനായിരം ക്ഷേത്രങ്ങളും, പതിനയ്യായിരം മാറു ചെറുതരം ദേവസ്ഥാനങ്ങളും ഉണ്ട്. ഇവയുടെ വകയായി കണ്ടുകോടി രൂപ വിലപിടിക്കുന്ന ഭൂമികൾ ഉണ്ട്.” എന്ന് ശ്രീനാഗമയ്യാമഹാശയന്റെ തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രത്തിന്റെ സംഗ്രഹത്തിൽ ൨൫-ാം വശത്തു പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു. പ്രധാനപ്പെട്ട സകാർ ക്ഷേത്രങ്ങൾ അയ്യമ്പത്താൻപത്തനും, അതിൽ പട്ടികചേർത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

൨. കൊച്ചിസ്സംസ്ഥാനത്തു:—തൃപ്പൂണിത്തുറ, ചോററുനിക്കര, എറണാകുളം, ചെങ്ങന്നൂർ, ചിററൂർ, ചേരാനല്ലൂർ, ഇളംകുന്നപ്പുഴ, തിരുവഞ്ചിക്കുളം, കൊടുങ്ങല്ലൂർ, അന്നമനട, തിരുചെരുന്നിക്കുളം, ജൂരിങ്ങാലക്കട, പെരുവനം, ഉഴരകം, മുളകുന്നത്തുകാവ്, നെല്ലുവാര, തൃശ്ശിവപേരൂർ, തൃപ്പിറയ്ക്കൽ, തിരുവിലപാമല, കടവല്ലൂർ, വേണമംഗലം, തൃശൂർ, വെങ്ങാനല്ലൂർ, കമ്പള, തലപ്പള്ളിയിൽ തളി— ഇത്യാദി.

* ഇത് കടുത്തുരുത്തികൾ സമീപമുള്ള ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട ആദിത്യക്ഷേത്രമാണ്. ആദിത്യപ്രതിഷ്ഠയുള്ള ഒരു ക്ഷേത്രം തേടി ‘കാശ്മീര’ത്തു ചെന്നാണ് ചിലർ കണ്ടുപിടിച്ചു കണ്ടിട്ടുള്ളത്. അപ്പോൾ, തിരുവിതാംകൂറിൽത്തന്നെ, രോഗശമനത്തിന് വിശിഷ്ട നേത്രരോഗശമനത്തിന്—കീർത്തിപ്പെട്ടുകാണ്ട് ഒരാദിത്യക്ഷേത്രമുള്ളത് എടുത്തു പറയേണ്ടതാണല്ലോ.

൩. മലബാറിൽ:— തുരുവായൂർ, മുക്കോലി (മുക്കുതി സ്ഥലി), വേലാരണ്ണം, തിരുനാവായ, തൃപ്പിറങ്ങോട്ട്, ചതു വട്ടം, ആലത്തൂർ, തൃക്കണ്ടിയൂർ, തൃച്ചേരമുക്കം (കൊട്ടിയൂർ), തിരുമാന്മാങ്കുന്ന്, തിരുനെല്ലി, ശ്രീപോക്കലി, തിരുവങ്ങാട്ട്, തൃച്ചംബരം, തളിപ്പറമ്പ് (പെരിഞ്ചെല്ലൂർ), തൃച്ചേരമുക്കം, കോഴിക്കോട്ടുതളി, കാച്ചംകുരിച്ചി, കല്ലായ്ക്കുളങ്ങര, കോങ്ങാട്ട്, കിള്ളിക്കുറിശ്ശി, തൃത്താല, തിരുവേഗപ്പുറ, തൃക്കുഴിക്കാട്ട്, കൊടിക്കുന്ന്, പന്നിയൂർ, കരിമ്പുഴ, ഇന്ത്യന്തത്ത്, പന്തലൂത്ത്, വെൺ കോട്ട, പൊന്മൊള, തൃക്കുളവൂർ, മണ്ണൂർ, നല്ലൂർ, കേരളേശ പൂരം, വെട്ടത്തുവിഷ്ണു, നരകൈത, വള്ളൂർക്കാവ്, തൃക്കുങ്ങാട്ട്, നീലേശ്വരം— ഇത്യാദി അസംഖ്യം.

സ്വപ്നം ദേവപ്പെട്ട ഓരോ ദേശത്തും ഓരോ പ്രധാന ക്ഷേത്രങ്ങൾ കേരളത്തിലുണ്ടെന്നുള്ളത് നമുക്കിന്നും അനുഭവസിദ്ധമാണല്ലോ. അവയിൽ എത്രയോ കുറച്ചെണ്ണം മാത്രമേ ഇവിടെ സ്മരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളൂ.

XII. കേരളക്ഷേത്രങ്ങളിലെ മുത്തികൾ.

ക്ഷേത്രങ്ങളെന്നപോലെ ക്ഷേത്രസ്ഥമുത്രികളും കേരളത്തിൽ സംഖ്യാതീതങ്ങളാണു്. ഓരോ മുത്തികൾക്കും ധ്യാനദേവനുള്ള വൈദിധ്യവും അപരിമിതമത്രേ. ഉദാഹരണത്തിന്നു ശിവനെത്തന്നെ ഏടുക്കാം. ഭക്തിണാമുത്രി, ശങ്കരനാരായണൻ, അർദ്ധനാരീശ്വരൻ, കിരാതരുദ്രൻ, സോമാസ്തദൻ, ചന്ദ്രശേഖരൻ, വൃഷാഭാധൻ, ഗങ്ഗാധരൻ, ത്രിപുരാന്തകൻ, മൃത്യഞ്ജയൻ, കാലാന്തകൻ, അഘോരൻ — ഇത്യാദിയായി അവയിൽപരം ശിവഭേദം പറയപ്പെട്ട കാണാമുണ്ട് * വിഷ്ണുഭേദമുത്രികളും; ദേവീഭേദമുത്രികളും, ഇതിൽ കുറവല്ലാതെയും ഉണ്ട്. †. ഇവയ്ക്കും പുറമേ, അഷ്ടദിക്പാലന്മാർ, ബ്രഹ്മാവ്, സൂര്യൻ, ഗണപതി, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, ശാസ്താവ്, കാമദേവൻ, ഹനുമാൻ, ഗരുഡൻ, അശ്വതികൾ, പിതൃക്കൾ, അപ്സരസ്സുകൾ, സപ്തർഷികൾ, നാഗങ്ങൾ, യക്ഷികൾ, അസുര-

* ശില്പരത്നം ഉത്തരഭാഗം ൨൨-മദ്ധ്യായം നോക്കുക.

†

ജാനപദപിശാച - വേതാള - നവഗ്രഹ - ഗുഗ്രാഭികൾ ആയി അസംഖ്യമസംഖ്യം മുന്തികൾ ഉപാസിക്കപ്പെട്ടവരെന്നതായും കാണാം.* എന്നാൽ ഇപ്പറഞ്ഞതരം മുന്തികൾക്കെല്ലാം ക്ഷേത്രങ്ങൾ നിർദ്ദേശിച്ചെടുക്കുക എളുപ്പമായ കാര്യമല്ല. ഏകിലം, ശിവൻ, വിഷ്ണു, ഭദ്രകാളി, ദർഗ്ഗ, ഗണപതി, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, സരസ്വതി, ശാസ്താവ്, ശങ്കരനാരായണൻ, ശ്രീരാമൻ, ശ്രീകൃഷ്ണൻ, നരസിംഹം, ശ്രീഭഗവതി, ശ്രീപാർവതി - മുതലായ മുന്തികളുടെ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ധാരാളമാണെന്നു പറയാം. ആദിത്യക്ഷേത്രങ്ങൾ ദർപ്പഭമായിട്ടുണ്ട്. ഔന്നമത്ക്ഷേത്രങ്ങളും, ധനപന്തരിക്ഷേത്രങ്ങളും, വരാഹമുന്തിക്ഷേത്രങ്ങളും, കരേന്ദ്രാദി സുലഭമായിട്ടുണ്ടെന്നും പറയാം. ബ്രഹ്മാവിന്റെ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ധാരാളമില്ല. മലബാറിൽ തിരൂർ തീവണ്ടിസ്റ്റേഷനടുത്ത് വേഞ്ഞേരിമനവകയായി ശ്രീകണ്ഠക്ഷേത്രമൊന്നുണ്ടെന്നറിയാം. തിരുവനന്തപുരത്തു ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ വേദവ്യാസഭഗവാനും, തിരുവല്ലത്ത് ശ്രീപരശുരാമനും പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത് പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. ബ്രഹ്മൻകോവിലുകളിൽ ഒന്ന് തിരുവനന്തപുരത്താണെന്നുള്ളതും പറയേണ്ടതായിട്ടില്ല. ആലുവയ്ക്കു സമീപം കാലടിയിൽ ശ്രീശങ്കരാചാര്യസ്വാമിക്കുള്ള പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ളത് ഇവിടെ അനുസ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. തിരുവഞ്ചിക്കുളത്ത് ചേരമാൻപെരുമാളെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള കഥ പ്രത്യേകം പറയുവാനുള്ളതുമാണല്ലോ. ഈ പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കുവോം പ്രാചീനമാണെന്നുള്ളതും എടുത്തു പറയുവാനുണ്ട്. നാഗപ്രതിഷ്ഠ നാടോട്ടക്കുതന്നെ കേരളത്തിൽ കാണാൻ കഴിയാമല്ലോ; മിക്കവാറും വീടുതോറുംതന്നെ ഉണ്ടെന്നും പറയവുന്നതാണ്. ഇരിക്കാലക്കുടക്ഷേത്രത്തിൽ മുന്തി ഭരതനാണെന്നാണ് പ്രസിദ്ധി. മുഴിക്കുടം ക്ഷേത്രത്തിൽ ലക്ഷ്മണനും, പടിയൂർ ക്ഷേത്രത്തിൽ ശത്രുഘ്നനാണത്രേ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ളതായിരിക്കുന്നത്. കാഞ്ഞിരക്കോട്ട് ബലദേവമൂർത്തിയാണ് പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.

ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ, കേരളീയർ കേരളംകൊണ്ടുതന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂട്ടുവാനുള്ള നിലയിൽ പുണ്യസ്ഥലങ്ങളും കൂടി ഈ ക്ഷേത്രപ്രതിഷ്ഠാപരാ സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉത്തരകേരളീയർ തിരുനെല്ലിയും, കേരളീയർ കേരളീയർ തിരുവല്ലയും ഗയയോ

* ശില്പരത്നം ഉത്തരകേരളം ൨ ഭാഗം അദ്ധ്യായം നോക്കുക.

രാമേശ്വരമോ പോലെയുള്ളതാണ്. തൃശ്ശിവപേരൂർ വടക്കുന്നാഥ ക്ഷേത്രം ക്ഷിണകൈലാസമെന്നു കേൾവിപ്പെട്ടതുമാണല്ലോ. തൃച്ചേരമന്നം അഥവാ കൊട്ടിയൂർ (വടക്കേമലയാളത്തിൽ), ക്ഷിണകാശിനായിട്ടും ഗണിയ്ക്കപ്പെട്ടും വന്ദിയ്ക്കപ്പെട്ടും വരുന്നു. നിള, ചൂർണ്ണി, പല്ല, പമ്പ മുതലായ നദികൾക്ക്, ഗങ്ഗായ മുതലായ നദീനദീമാഹാത്മ്യവും കല്പിച്ചു കണ്ടിട്ടുള്ളതാകുന്നു. എന്നാൽ ഈ നദികളേ ഗങ്ഗാദികളേപ്പോലെ മുർത്തിരൂപേണ ആരാധിച്ചുവരുന്നതായിട്ടറിവില്ല. ഏകിലം, മേൽപറഞ്ഞ വിധത്തിലുള്ള ദൈവികവിഗ്രഹങ്ങൾക്കു മാത്രമേ ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ സ്ഥാനമുള്ളൂ എന്നും ഖണ്ഡിതമായിപ്പറയാൻ പാടില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ഖഡ്ഗം, ശുദ്ധം, ചക്രം മുതലായ ആയുധങ്ങൾ കൂടിയും ചില സ്ഥലങ്ങളിൽ പൂജമാനങ്ങളായിക്കണ്ടുവരുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ അവിടെയും ദേവദേവീസങ്കല്പം സിദ്ധമാണെന്നാകാം.

XIII. കേരളക്ഷേത്രങ്ങളുടെ പ്രത്യേകതകൾ.

യഥാർത്ഥകേരളക്ഷേത്രങ്ങൾക്ക് പലതരം പ്രത്യേകതകൾ അകമേയും പുറമേയും ഉള്ളതാകുന്നു. അകമേ ഉള്ള പ്രത്യേകതകളായി പൂജാവിധാനപരിപാടി, നിത്യനിദാനസമ്പ്രദായം, പ്രതിമാനിർമ്മാണശൈലി, ശുദ്ധാശുദ്ധവ്യവസ്ഥ, വർജ്ജ്യാവർജ്ജ്യനിരമം മുതലായവയേയും, പുറമേത്തേ പ്രത്യേകതകളായി ക്ഷേത്രനിർമ്മാണരീതി, ക്ഷേത്രഭരണവിധം, ക്ഷേത്രസ്വഭൂമിത്വസ്ഥിതി, ഉത്സവാദ്യാഘോഷവിശേഷം മുതലായവയേയും ഗണിയ്ക്കാം. പരദേശപ്രസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു സുവ്യക്തവും സുദൃഢവുമായ പാത്ഥക്യവും പ്രത്യേകതയും വഹിക്കുന്ന ഈവക വിഷയങ്ങൾ, സവിസ്തരമായ വിവരണത്തിന്നും സംജിമാനവിമർശനത്തിന്നും വിധേയമാകേണ്ടതാണെന്നിരിക്കുന്നാലും തൽക്കാലം അധികം വിസ്തരിക്കാതെ സമക്ഷിപ്തചർച്ചക്കു മാത്രമേ തുനിയുന്നുള്ളൂ. പൂജാപ്രസ്ഥാനം പൊതുവേതന്നെ കേരളീയർക്കും അന്യർക്കും ഭിന്നിച്ചാണിരിക്കുന്നതെന്ന് അറിയാമല്ലോ. *ഒരിക്കൽ നിവേദിച്ചതു വീണ്ടും നിവേദിക്കുക മുതലായ സംപ്രദായം അന്യദേശത്തു നടപ്പുള്ളത് കേരളത്തിൽ നിശ്ശേഷം നിഷിദ്ധമാണ്. അരുണോദയത്തിൽ ശംഖനാദാദി വാദ്യഘോഷപുരസ്സരം പള്ളിയുണർന്നു മുതൽ അത്താഴശ്ശിവേലി കഴിഞ്ഞു നട അടയ്ക്കുന്നതുവരെയുള്ള നിത്യോ

* നിവേദിമാനമന്ത്രമനുഭവം ദേവായ ന നിവേദയേൽ, ദേവാലയേണ പ്രേതാനാം പ്രതിഷ്ഠാം തൈവ കാരയേൽ, ശ്രദ്ധാദിസ്സർവ്വം ദേവപ്രതിമാസു വിവർത്തയേൽ" ഇത്യാദി ശാങ്കരസ്മൃതി (226) കാൺക. മാധവസമ്പ്രദായവും സ്മരണീയമാണ്.

സവപരിപാടി, ദേവപ്പെട്ട കേരളീയക്ഷേത്രങ്ങളിലും നിയതവും നിഷ്കൃഷ്ടവുമാണല്ലോ. പരദേശങ്ങളിൽ ഇത്തരത്തിലില്ല. കേരളക്ഷേത്രങ്ങളിലേ പ്രതിമാശില്പവൈഭവം ലോകനീന്ദനമെന്ന അത്യാദരത്തേ സമാർജ്ജിച്ചതും സുപ്രസിദ്ധമായിട്ടുള്ളതും ആകുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിലും പരദേശം പിന്നണിയിലാണെന്നില്ല. നന്തൊരു നമുക്കഭിമാനിയ്യം. ശാസ്ത്രീയവും പ്രാമുഖ്യവും പാരമ്പര്യസിലവുമാക്കി ശുദ്ധശുദ്ധവസ്ത്രവും ഭർജ്യാഭർജ്ജനിയമവും കേരളക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പാലിക്കപ്പെട്ടുപോലെ അന്യദേശക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പാലിച്ചുവരുന്നതായിക്കാണുന്നില്ല. ഈ വകയ്ക്കു നൂണുമായി, കേരളക്ഷേത്രമുതലിക്കൊക്കെ നിഗ്രഹാനുഗ്രഹശക്തിയും അഭിഷ്ഠപ്രദാനദീക്ഷയും ധാരാളമായിരിക്കുമുണ്ടെന്നും ഏതദൃശ്യക്ഷേത്രമെങ്കിലും കരുതിവരാതിരിക്കുന്നില്ല. കേരളക്ഷേത്രങ്ങൾക്കു പൊതുവേയും പ്രാതിസ്ഥികമായും ഒരു മെച്ചവും മേന്മയും ഉണ്ടെന്നും എടുത്തുപറയുവാനുണ്ട്. അതെങ്ങനെ ഇല്ലാതെ പോകാം? ഇന്ത്യയ്ക്കു സുപ്രസിദ്ധപുണ്യക്ഷേത്രങ്ങളിൽ പലതും ¹ ഇവിടെയായിപ്പോയി; വൈഷ്ണവരുടെ വിശിഷ്ടക്ഷേത്രങ്ങളിലും ഒട്ടേറെയെണ്ണം ² കേരളക്കരയിൽത്തന്നെയായിപ്പോയി; കേരളീയരോപ്പോലെതന്നെ കേരളക്ഷേത്രമുർത്തികളും ഔദ്യോഗികരചനയും ഭക്താനുഗ്രഹവ്യഗ്രതും ആകാതെ തരമുണ്ടോ? അപ്പോൾ! പിന്നെ, ഗ്രാമക്ഷേത്രങ്ങൾ, ദേശക്ഷേത്രങ്ങൾ കടംബക്ഷേത്രങ്ങൾ — ഇത്തരത്തിലാണ് കേരളത്തിലെ ക്ഷേത്രങ്ങളുടെ നില. അതനുസരിച്ച്, അതാതു ഗ്രാമക്കാടും, ദേശക്കാടും, കടംബക്കാടും തത്തൽക്ഷേത്രമുർത്തികളേ സേവിച്ചു സേവിച്ച്, വിളിച്ചാൽ വരികേറക്കുന്ന പാകത്തിലാക്കിവെയ്ക്കുക പണ്ടു പണ്ടു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതും പോരെയിൽ, പലേ ക്ഷേത്രങ്ങളും നിത്യോന്നതനിരതങ്ങളും, സർവ്വഭോഗധികിത്സാകേന്ദ്രങ്ങളും, നിത്യോത്സവോത്സാഹനിബിഡങ്ങളും, നൈരന്തരേണ നിരതിശയൈശ്വര്യപ്രഭാവപ്രസോതസ്സുകളും, ഔദ്യോഗികാമുഷ്ടികളായ സകലമഹാസിംഹികൾക്കും പ്രസിദ്ധി പെറ പരമ മഹത്തരപുണ്യസ്ഥാനങ്ങളും ആയിട്ടാണ് ഇതിനാസകാലം മുതലും വിജയിച്ചുവരുന്നതും. ക്ഷേത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ ഇതു വളരെക്കാര്യങ്ങൾ നേടുന്നവർ കേരളീയരല്ലാതെ മറ്റൊരു രാജ്യക്കാരാണ് ഇന്ത്യയിലുള്ളത്? കേരളീയക്ഷേത്രങ്ങളുടെ ആദ്യന്തര

1. കുമ്പാഴി, ഇചിതം, അനന്തശയനം, ജനാർദ്ദനം മുതലായവ.

2. ആറ് പാതകൾ പരിശോധിച്ചുക.

മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ ഒരു രൂപരേഖയായിട്ടുള്ളതെന്ന എണ്ണപ്പെടാവുന്നതുമല്ലയോ?

ക്ഷേത്രനിർമ്മാണരീതിക്ക് ദ്രാവിഡമെന്നും, നാഗരമെന്നും മറ്റും വകഭേദം ഉള്ളതിൽ നാഗരരീതിയാണ് കേരളത്തിൽ സാമന്യേതഃ സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. നാലുകെട്ടും (ചുറ്റമ്പലവും), തിരുമുറ്റവും, ശ്രീകോവിലും, മണ്ഡപവും, വിളക്കുമാടവും, ബെലിക്കൽപ്പരയും, ഗോപുരവും, യഥാസംഭവം മതിലുകളും, കൊടിമരവും, ആനക്കൊട്ടിപ്പാലവും, മതിലും ചേർന്നതാണ് പ്രധാന കേരളക്ഷേത്രം. ഇവയിൽ ചിലത് ചിലേടത്തു് ഇല്ലാതെയും, ഇവയ്ക്കു പുറമേ കൂത്തമ്പലം, ഓത്തമ്പലം എന്നിവയോടുകൂടിയും ക്ഷേത്രങ്ങളുണ്ട്. ഇവയിൽ ഓത്തമ്പലം എന്നത് വേദാദ്ധ്യാപനം നടത്തപ്പെട്ടുവന്ന ക്ഷേത്രവിശേഷം (പ്രത്യേകക്ഷേത്രം) തന്നെയാണെന്നും.¹ ഓത്തമ്പലം പ്രധാനക്ഷേത്രത്തിനു സമീപത്തായിരിക്കുകയും ചെയ്യും. കൂത്തമ്പലം പ്രധാനക്ഷേത്രത്തോടു ചേർന്നും, വേദാന്ത പ്രത്യേകമായും രണ്ടു വിധത്തിലുണ്ട്. പക്ഷേ, ഓത്തമ്പലംപോലെ പ്രത്യേകം ക്ഷേത്രമായിട്ടല്ല, ആക്ഷേത്രമതിലുകളുള്ളതെന്നാണ് കൂത്തമ്പലം (ചാക്യാർ കൂത്തിനുള്ള രങ്ഗം) നിലകൊള്ളുന്നത്.² “ഓത്തമ്പലങ്ങളിൽ കൂത്തില്ല” എന്നൊരു പ്രവസ്ഥയും ക്ഷേത്രപരമായാട്ടറിയുചാനുണ്ട്. ഇങ്ങനെയൊന്നുമില്ലാതെ, വിജാതീയശൈലിയിൽ പല ക്ഷേത്രങ്ങളും ഇല്ലായ്ക്കയില്ല. നാഗർകോവിൽ, ചിതറാൽ, കല്ലിൽ — മുതലായ ക്ഷേത്രങ്ങളാണവ. പണ്ടു ജൈനമതശാക്തക്കാരുടെ വിചാരങ്ങളായിരുന്നു ഇവ എന്നും, കാലാന്തരത്തിൽ ഹൈന്ദവക്ഷേത്രങ്ങളാക്കിത്തീർത്തതാണ് എന്നും ചരിത്രപണ്ഡിതന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഏതായാലും തൽക്ഷേത്രശില്പശൈലി വിജാതീയമാണെന്നുള്ളതു സുസ്ഥം.

ഭരണസംബന്ധമായിട്ടുള്ള പ്രത്യേകതകളിൽ, യതീശ്വരപ്രാധാന്യം, ഭേദാബലപ്രാധാന്യം, ഉത്തരബലപ്രാധാന്യം എന്നി

1. “മുഖാട്ടാശിലരം യന്ത്രാശ്ചരചിതം ദേവം സ്തൂതം നാഗരം ഗ്രീവാട്ടാശിലരകൃതം കന്ധരനാട്ടാശ്ചരദേവിതം ദ്രാവിഡം”

(തന്ത്രസമുച്ചയം—പാദം ൨)

2. “മുഖാട്ടാശിലേ ദേവാലയങ്ങളം” — (രങ്ഗഭോജനം പു.നൂ-ല. ൧) നോക്കുക.

3. “ഇതവായുർ” മുതലായ ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉദാഹരിക്കപ്പെടാവുന്നതാണ്.

ങ്ങനെ മുന്നോട്ടു വിശേഷിച്ചു ചെന്നുവരുന്നു. 'ചന്ദ്രികാപരപ്രാ
ധാന്യവും, മേലാഞ്ചലപ്രാധാന്യവും ത്രി ചരയ്ക്കുമെന്തിനമിതമാ
ണെന്നു കാണുന്നതുകൊണ്ട് അതില്പരീതിസംബ്രമോയമാണെന്നു
ഗണിയപ്പെടണം. ദേവന്റെ ഉപദേശങ്ങൾ, ഉപദേശങ്ങൾ
യുടെ ദേവൻ ഇത്യാദിദേവനെയുള്ള വ്യവസ്ഥകളും ഇവിടെ സ്മര
ണീയങ്ങളത്രേ. ഇപ്രകാരം അന്നു, ക്ഷേത്രാധിപന്മാരിരിക്കുന്ന
ജനങ്ങൾ എന്നും, ജനാധിപങ്ങളായിരിക്കുന്ന ക്ഷേത്രങ്ങൾ എന്നും
മറ്റും ഇനിയും വകഭേദങ്ങളുണ്ട്. ഇവിടെ ചെപ്പുങ്ങളുടെ വിശദ
വിവരണം, മുൻപറഞ്ഞ 'ക്ഷേത്രാധികാരികൾ' മുന്നോട്ടുവരും
നോക്കി മനസ്സിലാക്കാവുന്നതത്രേ.

ക്ഷേത്രങ്ങളുടെ സ്വാമിത സ്ഥിതി, ഉപദേശപ്രാധാന്യം
വിശേഷങ്ങൾ മുതലായവ മിക്കവാറും ചർച്ചക്കു അറിയാൻ കഴി
വുള്ളതാകകൊണ്ട് ഇവിടെ വിസ്തരിക്കുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ
വിഷയങ്ങളിലെല്ലാം കേരളീയരെപ്പറ്റി കളിയാട്ടത്തുണ്ടെന്നു
ഇത് നന്നായി ഉണർപ്പിക്കുന്നതിരിക്കുവാൻ കഴിവില്ലായ്ക
യുണ്ട്.

XIV തന്ത്രത്തിലേ പ്രസ്ഥാനത്രയവും കേരള പ്രസ്ഥാനമാർഗ്ഗവും.

തന്ത്രചരിത്രസഞ്ചാരികളായ വിമർശകന്മാർ. തന്ത്രത്തിന്നു
മൂന്നു പ്രസ്ഥാനവിശേഷങ്ങളുണ്ടെന്നു കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടുണ്ട്. കാശ്ചിര
പ്രസ്ഥാനം, ബംഗാൾപ്രസ്ഥാനം, കേരളപ്രസ്ഥാനം എന്നാണ്
ആ മൂന്ന്. ഇന്ന് ഇന്ത്യയിൽ നടപ്പിലിരിക്കുന്ന സർവ്വവിധതന്ത്ര
ഗ്രന്ഥങ്ങളേയും ക്രമകാലമായിപ്പറ്റിച്ച് നിഷ്കൃഷ്ടമായി വിവേചി
ച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു തീരുമാനം ആണ് ഇത്. ഇതിൽ കാശ്ചിര
പ്രസ്ഥാനവും, ബംഗാൾപ്രസ്ഥാനവും വാമനാഗ്നീപ്രാശ്നമുള്ള
വയും, കേരളപ്രസ്ഥാനം ദക്ഷിണമാഗ്നീപ്രാശ്നത്തോടു കൂടിയതും
ആകുന്നു. വാമനാഗ്നീ അഖൈകപ്രധാനവും, ശൈവശാക്ത
മതൈകത്വാനവും, തമോമുണബലവും, വൈദികവിഗീതവും
ആകുന്നു. ദക്ഷിണമാഗ്നീ അങ്ങനെയല്ല; അതു വൈദികപ്രധാ
നം, സത്ത്വഗുണോത്തരം, അഹിംസാപ്രവണം, സർവ്വദേവസമതാ
പ്രതിപാദകം, ഐഹികാമുഷ്ടികശ്രേയസ്സാധകം, മദ്യമംസാദി

നിഷേദ്യം, ജേതൃബലി, നാഭബലി മുതലായവയും കമാരീപുഷ്പ മുതലായവയും വാമമൊട്ടിൽ ചേർന്നതാണ്. ഭക്ഷണമാത്രം അങ്ങോട്ടെങ്കിലും തിരിഞ്ഞുപോകാതെ, വൈദികപദ്ധതിയിലൂടെ സേവ്യമുൽക്കരിച്ചു ചരഗർഭത്തിലോ ചരന്യുരുഷണോ ആക്കിക്കുലിച്ച്, സന്താനപിഷ്ടിയിലിൽ ഉപാസിക്കുകയും പ്രീണിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യാനാണ് സന്താനകര ഉപദേശിക്കുന്നതും, ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്നതും. അമൃതസമുദാനപരിപാടികൾക്കകത്ത് സ്ഥാനമേ ഇല്ല. സന്താനസംവഹിതകൾ രാജസത്തിൽ യഥാവിധി ഇതിൽ സ്ഥാനം കണ്ടെത്താമെങ്കിലും, അത് മംഗളോപചാരരൂപേണ സന്താനാഭിർവ്വഹിക്കേണ്ടതിട്ട മാത്രമേ ഗണിക്കപ്പെടാവൂ. ഹിംസാഭൂഷിതവും ജ്യോത്സംസംഭവിതവുമായ മലിമസപത്നികളോടും ഇതിൽ ഇല്ല. കേരളത്തിൽ നിലവിലിരിക്കുന്ന ഉയർന്നതരം തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ കഥയാണ് ഇവിടെപ്പറഞ്ഞത്.

എന്നാൽ ചരിത്രാതീതമായ ഒരു പുരാതനകാലത്തു മറ്റൊരു തരം തന്ത്രപ്രസ്ഥാനവും കേരളത്തിൽ നടപ്പുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിനു ധാരാളം തെളിവുണ്ട്. അടികൾ, പിടാരന്മാർ എന്നീ രണ്ടു ജാതികളുടെ ഉൽപത്തിതന്നെ അത്തരം തന്ത്രം അനുഷ്ഠിച്ചതിന്റെ ഫലമായിട്ടുണ്ടെന്ന് പ്രാമാണ്യകഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണുന്നു.¹

ഇന്ദ്രപട്ടം നേട്ടവാനായി ആരംഭിച്ച ചെമ്പുൻ മുതിന്ന് തൊണ്ണൂറ്റൊമ്പതും ചെമ്പുതിന്റെ മേറ്റത്തോരം അഗ്നിഹോത്രി' എന്ന കമ്മിപ്രകാരന്റെ കാലത്തിനു മുമ്പു കേരളത്തിൽ ശ്രുതകർമ്മങ്ങൾക്കല്ല, താത്ത്വികകർമ്മങ്ങൾക്കാണ് പ്രാധാന്യമുണ്ടായിരുന്നതെന്നും, അഗ്നിഹോത്രിയാണ് ഏതാനുതാഗങ്ങൾ നടപ്പാക്കിയതെന്നും പ്രസിദ്ധമാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുജൻ രോരം വാമമൊട്ടുതന്ത്രപ്രസ്ഥാനകനായിത്തന്നെവെന്നും കാണുന്നു.

“പുജാർഹനീയദിതിരിയ്ക്കൊരു തമ്പി ശക്തി-
പുജാവിധിയ്ക്കു മധുമാംസനിവേദനത്താൽ

1. 'കേരളവിശേഷനിശ്ചയം' എന്നുയ്യേയവും, 'കേരളാവകാശക്രമം' എന്നു ഏതീ വഞ്ചികകളും മറ്റും ചരിത്രോപകരണങ്ങളും.
2. 'പുരയിന്ദുവേദം' - എന്ന് അഗ്നിഹോത്രിയുടെ ജന്മകാലത്തേക്കുറിക്കുന്ന കവിദിനപരചമാണ്.

സാജാത്യമരറടികളൊന്നു തിരിഞ്ഞു, റാം-
വൈജാത്യമരറടികളെന്നാലു ജാതി തീർത്തു."

(കേരള-സത്യം ൪. ൧൧൦ാം അദ്ധ്യായം.)

ഇതുപോലെതന്നെ ശക്തിപൂജാപ്രസ്ഥാനത്തിൽ സീലനാ-
യിരുന്ന മരറാരു സുപ്രസിദ്ധനാണ് പുളിയാമ്പിള്ളി നമ്പൂതിരി.
കുത്തവാവുന്നാരും അർദ്ധരാത്രിക്ക് അക്കാലത്തു ഒരു മഹാരാജാ-
വിന്നു പുണ്യചന്ദ്രനേക്കാണിച്ചുകൊടുത്തു് തന്റെ ദിവ്യരൂപത്തെ
വിശ്വസിപ്പിച്ചു ആ മഹാന്റെ കഥകൾ! ആർക്കും അർത്ഥ-
ജനങ്ങളുടേതു. തന്ത്രംവഴിയേയും മന്ത്രംവഴിയേയും എന്ന് തീരു-
മാനപ്പെടുത്തുവാൻ ക്ലേശമുണ്ടെങ്കിലും, പ്രസിദ്ധനായ ഒരു
ചിററുർ നമ്പൂതിരിപ്പാടു് മാതങ്ഗീദേവിയുമായി പ്രത്യക്ഷ-
ത്തിൽ സഹവസിച്ചിരുന്നവെന്നും, അതുകണ്ടുവശമായ ജനങ്ങൾ
അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു ചെറുമിശ്രവതിയുമായി കൂട്ടുകെട്ടുണ്ടെന്നു
പറഞ്ഞുപറഞ്ഞിരുന്നതും, രാജാവു അദ്ദേഹത്തിന് അഗ്നിപ്രവേശ-
ശിക്ഷ വിധിച്ചതും, ഒടുവിൽ 'മഴമങ്ഗല'ത്തിന്റെ സഹായ-
ത്തോടുകൂടി രാജാവു മാതങ്ഗീദേവിയെ അഗ്നിജ്വാലാമധ്യത്തിൽ
ഒർശിച്ചു് സംഭ്രാന്തനായി ആ സിദ്ധാഗ്രഗണ്യനോടു മാപ്പുപേക്ഷി-
ച്ചതും മറ്റും രൂഢമൂലങ്ങളായ ഐതിഹ്യങ്ങളാണ്. അടികൾ,
പിടാർക്കാർ എന്നിവർ ഇന്നും ചില ചില ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ മദ്യ-
മാംസാദിനിവേദ്യവും മറ്റും നടത്തിവരുന്നില്ലെന്നും ഉണ്ഡിത-
മായിപ്പറയാവുന്നതല്ല. ഈ വക സങ്ഗതികളിൽനിന്ന്, വാമ-
മാർഗ്ഗതന്ത്രത്തിന് പ്രാചീനകാലം മുതൽ, ഇവിടെ സ്ഥാനമില്ലാ-
യ്ക്കയില്ലെന്നും, ഇപ്പോഴും മുക്കിലും മൂലയിലും അതു ജീവിക്കുന്നി-
ല്ലെന്നു പറവാൻ പാടില്ലെന്നും കാണാവുന്നതാണ്. മുന്തിഭേദം,
പാരമ്പര്യസമ്പ്രദായം, തത്ത്വദേശീയജനതാസംസ്കാരം മുതലായ
വയായിരിക്കാം ഈ പ്രസ്ഥാനത്തെ ഇപ്പോഴും ജീവിപ്പിച്ചുകൊ-
ണ്ടുപോകുന്നത്. എന്നാൽ ഈ പ്രസ്ഥാനത്തിന് കേരളത്തിൽ
അത്യന്തം ഉപകരകമായ ഒരു സ്ഥാനമേ ഉള്ളൂ എന്നു പ്രത്യേകം
മനസ്സിലാക്കുവാനുണ്ട്. പ്രാധാന്യവും പ്രാമാണ്യവും പരക്കെ
പ്രചാരവുമുള്ള തന്ത്രപ്രസ്ഥാനം ഇവിടെ ഭക്ഷിണമാർഗ്ഗം തന്നെയാ

1. 'ഐതിഹ്യമാല' എന്ന പുസ്തകം ൧-ാം ഭാഗം നോക്കുക.

ഒന്നാം, തൽപരീശ്വരിയിൽ മറെറാരു ദേശവും കേരളത്തെ അതിശയിക്കുന്നില്ലെന്നും നമുക്ക് അഭിമാനപൂർവ്വം ഉദ്യോഗം ചെയ്യാവുന്നതാണ്.

XV. കേരളത്തിലെ തന്ത്രാചാര്യന്മാർ.

രണ്ടാമതും തന്ത്രാചാര്യന്മാർ കേരളത്തിന്നുണ്ട്. ഒന്നു കർമ്മികൾ (തന്ത്രിമാർ); മറെറാന്നു തന്ത്രഗ്രന്ഥകാരന്മാർ. ഈ വിഭജനംകൊണ്ട് കർമ്മികൾ (തന്ത്രിമാർ) ഗ്രന്ഥകാരന്മാരായിരുന്നിട്ടില്ലെന്നോ, ഗ്രന്ഥകാരന്മാർ തന്ത്രികളായിരുന്നിട്ടില്ലെന്നോ വിചക്ഷിക്കുന്നില്ല. എന്നല്ല മിക്കവാറും തന്ത്രഗ്രന്ഥകാരന്മാർ തന്ത്രം നടത്തിയിരുന്നവർ തന്നെയാണെന്നും നിശ്ചയിക്കാം. കൂട്ടത്തിൽ, തന്ത്രം നടത്താത്ത ഗ്രന്ഥകാരന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കാമെന്നുള്ള അഭിപ്രായം. പിന്നെ തന്ത്രികളെല്ലാവരും ഗ്രന്ഥകാരന്മാരായിരുന്നിട്ടില്ലല്ലോ. ഏതായാലും ഗ്രന്ഥകാരഗണന ഒന്നു കൂടാതെ കഴികയുമില്ല. അവർ ആചാര്യന്മാരുമാണല്ലോ.

കർമ്മികളായ ആചാര്യന്മാരിൽ സർവ്വപ്രധാനൻ ശ്രീനൈടുമ്പള്ളി തരണനല്ലർ നമ്പൂതിരിപ്പാടാണെന്നുള്ളതു് ചരിത്രംകൊണ്ടും ചാരിത്രംകൊണ്ടും ആർക്കും ബോദ്ധ്യമായിട്ടുള്ളതാണ്. ശ്രീപരശുരാമൻ കൈവട്ടകൊടുത്ത പ്രധാനതന്ത്രി തരണനല്ലർ തന്നെ. എന്നാൽ അദ്ദേഹംകൂടിത്തന്നെ,

“തന്ത്രിണോ പാദശഃ ശ്ലോകാൻ
പ്രതിയാത്ഥമകല്പയത്”

എന്നുള്ള വചനവും അനുസ്മരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. തരണനല്ലരിനേക്കൂടാതെ മറ്റു തന്ത്രിമാരേ ആണ് പരശുരാമൻ നിയമിച്ചതെന്നും വിചക്ഷിക്കണം. പിന്നെ ഇവരിൽനിന്നു തന്ത്രം വാങ്ങിയവർ എത്രയോ അസംഖ്യം. എങ്കിലും ചില പ്രധാനപ്പെട്ട തന്ത്രിമാരേ ഇവിടെ കുടുംബനാമപരസ്സരം നിർദ്ദേശിക്കാം:—

മണലിക്കരപ്പോറ്റി, കൂക്കരപ്പോറ്റി, കളക്കടപ്പള്ളം അത്തിൽ, താഴമൺപോറ്റി, കഴിക്കാട്ടു ഭട്ടതിരി, പറമ്പൂർ ഭട്ടതിരി, കഴിക്കക്കൽ നമ്പൂതിരി, മനയത്താറ്റു നമ്പൂതിരി, പുലിയന്നൂർ നമ്പൂതിരി, ഇടപ്പള്ളി നമ്പൂതിരി,

കൈനിക്കര നമ്പൂതിരി, വെമ്പിളിയത്തു നമ്പൂതിരി, കൂറാല
ക്കാട്ടു നമ്പൂതിരി, മറപ്പിള്ളി നമ്പൂതിരി, കുന്നത്തുഭട്ടതിരി, ചേ
ന്നാസ്സ നമ്പൂതിരിപ്പാട് (പല കുടുംബങ്ങൾ-പല ഭേദങ്ങളിൽ),
കല്ലൂർ നമ്പൂതിരിപ്പാട്, കാട്ടുമാടസ്സ നമ്പൂതിരി, പാമ്പുംമേയ്ക്കാട്ടു
നമ്പൂതിരി, അണ്ടലാടി നമ്പൂതിരിപ്പാട്, ശ്രീധരഞ്ചേട്ടത്തു നമ്പൂ
തിരി, കാമ്പ്രത്തു നമ്പൂതിരി, പെടയൂർ നമ്പൂതിരിപ്പാട്.

ഇനി ഗ്രന്ഥകാരനായ ആചാര്യന്മാരെ എടുത്തുനോ
ക്കാം. നാനാണുതുഭാത്തൻ അഥവാ നാരായണമംഗം തു
ണായ ഒരു ദിവ്യൻ ആണ് ഏറ്റവും കൂടുതൽ പഴക്കത്തിൽ
അറിയപ്പെടുന്ന കേരളീയനായ തന്ത്രഗ്രന്ഥകാരൻ. ഇദ്ദേഹം
മേഴ്ത്തോളഗ്നിഹോത്രിയുടെ ഒരു സഹോദരനായിരുന്നു. തന്ത്ര
പ്രസ്ഥാനപരിപോഷകനായിരുന്നു ഇദ്ദേഹം.

‘നാരായണത്തു മനയാണ്ട മഹാൻ പിരാന്ത-
ച്ചാരാമഹീസുരവരിഷ്ഠനു തമ്പിയാമ്പോൽ,
നേരായ താന്ത്രികമഹാജനസമ്പ്രദായം
പേരാൻ യോഗി പരിചോടു പരത്തി നാട്ടിൽ”.

(സൂക്തം ൪. ശ്ലോകം ൩൩.)

എന്ന് ഇദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി ‘കേരള’ത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കു
ന്നതു നോക്കുക. ഈ മഹാൻ എഴുതിയിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങൾ
ഇന്നിന്നവയാണെന്ന് ഇതുവരെ നിർണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ആയി
രത്തത്തുറോളം സംവത്സരങ്ങൾക്കു മുമ്പാണ് ഈ ദിവ്യന്റെ
ജീവിതകാലമെന്നു കണക്കാക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

അങ്ങാമതായി ഇവിടെ ഗണിക്കേണ്ടതു് ശ്രീശങ്കരാചാര്യ
സ്വാമികളെ ആകുന്നു. ശങ്കരഭഗവൽപാദർ സൂത്രഭാഷ്യവും
ഉപനിഷദ്ഭാഷ്യങ്ങളും മാത്രമേ രചിച്ചിട്ടുള്ളൂ എന്നും, തൽകർതു
ക്കുള്ളായി പറയപ്പെട്ടുവരുന്ന ഇതരഗ്രന്ഥങ്ങൾ മറേറതോ ശങ്ക
രന്റേയോ ശങ്കരാചാര്യന്റേയോ ആയിരിക്കാമെന്നും മറ്റും
പലതരം മതഭേദങ്ങൾ ഈ വിഷയത്തിൽ ഇല്ലായ്ക്കയില്ല. എ
ന്നാൽ അതൊന്നും സിദ്ധാന്തദശയിൽ എത്തിയിട്ടുള്ള മതങ്ങൾ
അല്ലാത്തതുകൊണ്ടും, വ്യാഖ്യാതാക്കളും മേല്പത്തൂർ ഭട്ടതിരി *മുത
ലായ കേരളീയപണ്ഡിതപ്രകാശനങ്ങളും ‘പ്രപഞ്ചസാരം’ മുത

* ‘അപാണിനീയപുരണേതാ’—എന്ന മേൽപ്പത്തൂരിന്റെ ഗ്രന്ഥം
നോക്കുക.

ഈയവയേ ഭഗവൽപാദ (ശങ്കരാചാര്യ)കൃതികളായി പ്രമാണീകൃതങ്ങളുള്ളതുകൊണ്ടും പ്രപഞ്ചസാരം ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദകൃതമായിട്ടുതന്നെയേ ഇവിടെയും കണക്കാക്കാൻ പാടുള്ളൂ. എന്നു മാത്രമല്ല, പ്രപഞ്ചസാരം ഭഗവൽപാദകൃതമല്ലെന്നുള്ള നവീനമതത്തെ, കാശി ഹിന്ദുവിശ്വവിദ്യാലയത്തിൽ സംസ്കൃതപാലി വിഭാഗത്തിന്റെ പ്രൊഫെസർ ആയിരിക്കുന്ന പണ്ഡിത ബലഭദ്രവ ഉപാദ്ധ്യായൻ എം. ഏ അവാർകർ, മാധവാചാര്യരുടെ 'ശങ്കരദിഗ്വിജയ'ത്തിന് ഹിന്ദീപരിഭാഷ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ളതിന്റെ 'അവതാരിക'യിൽ സൂനിപുണമായി ചുരുക്കുകയും പ്രമാണപ്രദർശനപുസ്തകം ഭഗവൽപാദകൃതം തന്നെ എന്നു സമർത്ഥിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടും ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദരേണെന്ന ഇവിടെ രണ്ടാമതായി ഗണിയ്ക്കുവേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. 'സൗന്ദര്യലഹരി'യും പ്രപഞ്ചസാര'വും ആണ് ആചാര്യസ്വാമികളുടെ പ്രധാനതാന്ത്രികകൃതികളായി കണക്കാക്കിയിരിക്കുന്നത്. തിരുവനന്തപുരത്തു വലിയകൊട്ടാരം ഗുഹമുഖക ഗുഹങ്ങളുടെ പട്ടികയിൽ, 'രക്തചാമുണ്ഡികളും' തുടങ്ങി വേറേയും ശങ്കരാചാര്യവിരചിതഗുഹങ്ങൾ തന്ത്രപരമായിട്ടു കാണാനുള്ളതും സ്പഷ്ടമാണ്.

ആചാര്യസ്വാമികൾ ത്രിവിദ്യോപാസകനായിത്തന്നെ വന്നുകൂടി ശ്രീമാൻ ഉപാദ്ധ്യായൻ കണ്ടിരിക്കിട്ടുണ്ട്.

ഈശ്വരശിവഗുരുഭവപലാതി എന്ന വിപുലഗുഹാരകരളിയിൽ തുടക്കം പ്രമാണീകരിച്ചവരാണ് ഈ താന്ത്രികസാഹിത്യമാണ്. ഇതിന്റെ കർത്താവ് മൈഥിലഭേരീയനായിരിയ്ക്കുമോ എന്ന്, മിത്രശബ്ദർശനവശാൽ ശ്രീഗണപതിശാസ്ത്രികൾ ശങ്കരയുഗവന്ദനമായിട്ടുണ്ട്. സ്വസ്തിതന്ത്രിഹരപ്രസാദശാസ്ത്രികളാകട്ടെ, തത്കർത്താവ് മലയാളത്തിൽനിന്നാണെന്നും, ഐ. ഡി. ഭരതനും ആറാണ്ടമുതൽ ൧൧-ാം ആറാണ്ടുവരെ മുന്നൂറുകൊല്ലത്തോളം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കലം നിലനിന്നിരുന്നുവെന്നും മറ്റും പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളത്, 'ഈശ്വരശിവഗുരുഭവപലാതി' രണ്ടാംപാളത്തിന്റെ ഉപേദംപാതത്തിൽ കാണാം. എന്നാൽ, ഈശ്വരശിവഗുരുവിന്റെ ജീവിതകാലമിന്നതെന്ന് അതിൽ ക്ലേശപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിട്ടിട്ടില്ല 'വൈരോധനൻ' എന്ന പ്രതിഷ്ഠാപ്പണം ഗുഹകാരൻ ഈശ്വരശിവഗുരുവിന്റെ ശിഷ്യനായി

എന്നു എന്നു ഹരപ്രസാദശാസ്ത്രികൾ അതിൽ എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. “ക്രിസ്തുവിനു പിമ്പു, വൃദ്ധ-ൽ അഭേദത്തിന്റെ ശിഷ്യനായ വൈരാവൻ പ്രതിഷ്ഠിപ്പണം എന്ന ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചു” എന്ന് ശ്രീഹരപ്രസാദശാസ്ത്രികൾ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതായി, മഹാ കവി ഉള്ളൂർ പരമേശ്വരയ്യർകൾ, വിജ്ഞാനേശ്വരസ്വാമി യാർ’ എന്ന പരിഷ്കാരശാസ്ത്ര(സം-വേഷ്) ഭേദത്തിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇത് ഇങ്ങനെ തന്നെയാണെങ്കിൽ, ഈ ശാസ്ത്രപുസ്തകത്തിന്റെ കാലവും വൈരാവന്റെ കാലമായ ഒമ്പതാം നൂറ്റാണ്ടിലായിരിക്കുമെന്ന് സിദ്ധിയുണ്ടുണ്ട്. എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിലേയും ഈശാനശിരസ്സുകൾ കൂടെ വ്യക്തികൾക്കും, പക്ഷേ, അതു ഹരപ്രസാദശാസ്ത്രിയുടെ അഭിസന്ധിയും, വംശപരമ്പരാവിവരണകൃത്തിനും വിജ്ഞാനേശ്വരയ്യരുടെ അനുമാനം. അതിനും പുറമേ, വേറെയും ചില വിവരങ്ങൾ വന്നു കൂടും. ‘ഈശാനശിരസ്സുകൾ’യിൽ ഭോജഭവഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്ന് ധാരാളം പാഠങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആരാധനയും, ഔഷാധനയും, പതിനൊന്നാമത്തെയും ശതാബ്ദി (ഏ. ഡി.) കളിലാണ് ഭോജരാജാക്കന്മാരുടെ വാഴ്ചയെന്നാണ് അഭിപ്രായം. അവരിൽ ൧൧-ാം ശതാബ്ദിയിലെ ഭോജനാണ് സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രനും, വിവിധങ്ങളായ വിപുലഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ നിർമ്മാതാവും, പരമമഹേശ്വരൻ ആയിരുന്നത്. ‘ഉത്തുങ്ഗ ശിവാചാര്യൻ’ എന്ന ശൈവചാര്യപ്രവരന്റെ ശിഷ്യനും ഈ ഭോജഭവൻ തന്നെ ആയിരിക്കണം. അപ്പോൾ ശിവാചാര്യൻ എന്ന മഹാത്മാവ് സ്വകൃതമായ പ്രേമത്തിൽ

‘തേജോഭൂഷാഭം ഉത്തുങ്ഗശിവോ’ റിന്ദ്രേ പ്രതീശപരഃ,
കല്യാണനഗരീവാസി നൃത്യം പാലതികൃൽ സുധീഃ.
സർവ്വവിദ്യാധിപോ യസ്യ കനിയാനാതുഭേദജഃ
സർവ്വാഗമാത്മനിണ്ണതഃ ശ്രീഭോജഗുപതേകൃൽ’.

(ഗോത്രവിധിനിണ്ണയപടലം)

എന്നിങ്ങനെ ‘ഉത്തുങ്ഗ’-ഭോജരാജ’ന്മാരുടെ നൃത്യശിഷ്യഭാവത്തേ സ്മരിക്കിയിട്ടുണ്ട്. ൧൧-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ഭോജഭവനെ എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടോ പത്താം നൂറ്റാണ്ടോ കളിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ഗ്രന്ഥകാരൻ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞാൽ നിരക്കുന്ന കാര്യമല്ലല്ലോ. ൧൧-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഭോജ

നശേഷം അഥവാ ഭോജഗുണവ്യവസ്ഥിതിനശേഷം മാത്രമേ ഈശാനശിവതൂടഭവപദ്ധതി നിർമ്മിതമായിരിക്കൂവാൻ പാടുള്ളൂ എന്ന് ഈ വഴിയ്ക്കു സിദ്ധിയ്ക്കുന്നു. ഈശാനശിവതൂടവിന്ന് അത്രയും അർച്ചാർത്ഥതനന്തം, ശ്രീഹരപ്രസാദശാസ്ത്രിയുടെ ഈശാനശിവതൂടപംശാനവണ്ണപ്രകാരം അനുവദിച്ചതയെന്നുമല്ല. ഇതാണൊരു വിഷമത.

ഈശാനശിവതൂടഭവപദ്ധതിയിൽ 'പ്രയോഗമഞ്ജരി' എന്നൊരു ഗുണത്തെ അടിയ്ക്കുകയും അനുസ്മരിയ്ക്കുകയും, അതിൽ നിന്ന് ഒട്ടേറെപ്പംശതികൾ ഉദ്ധരിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ പ്രയോഗമഞ്ജരിയുടെ കർത്താവ് ഒരു രവിയും, തൽപിതാവ് അഷ്ടമൂർത്തിയും, തൽപിതാമാഹൻ ഭവത്രാണനും ആണെന്നും, ശിവപുരഗ്രാമക്കാരനാണെന്നും, ('ശിവപുരസദ്ഗ്രാമഭവാ') മറ്റും കാണിക്കുന്ന ഒരു രണ്ടു പദ്യങ്ങൾ പ്രയോഗമഞ്ജരിയുടെ ഒടുവിൽ ഉണ്ട്. ആ പദ്യങ്ങളെ വ്യഖ്യാതിയ്ക്കുമ്പോൾ, പ്രദ്യോതം എന്നു പേരുള്ള പ്രയോഗമഞ്ജരീവിവരണത്തിന്റെ കർത്താവായ ത്രിവിക്രമൻ, ആ വ്യഖ്യാനത്തിൽ, ശിവപുരഗ്രാമം കേരളഭരതത്ത് പ്രോക്തം എന്നു പറയുന്ന ഗ്രാമമാണെന്നും, കാശ്യ പശ്ചാത്തക്കാരനും, 'കൊടുമഞ്ജ' എന്നു കൂല (ഇല്ല)ത്തിലേ ആളും കപാലിപ്രേഷിതയായ ചാമുണ്ഡയിൽ നിന്ന് ചമ്പാക്കുളത്തു ശാസ്താവിനാൽ രക്ഷിയ്ക്കപ്പെട്ടവനും ആണ് രവി എന്ന കവി എന്നും മറ്റും വിശദമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ രവി ഒരു ബ്രഹ്മയായി'യാണെന്നുകൂടി മൂലാധികമായി വിവരിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്. അതു കൊണ്ട് വ്യഖ്യാതാവായ ത്രിവിക്രമൻ അറിട്ടറിയുന്ന ആളാണ് പ്രയോഗമഞ്ജരീകർത്താവെന്നും തോന്നിയ്ക്കുന്നു. അപ്പോൾ ആ ആളും കേരളീയനാകണമല്ലോ താനും. ഇങ്ങനെ വ്യഖ്യാതപ്രമാണ്യത്തോടെ കേരളീയകൃതമെന്നു സുസ്ഥാപിതമാകുന്ന പ്രയോഗമഞ്ജരി' മറ്റൊരു തുറരാളിനുമുമ്പോ, ആ തുറരാളിലോ തന്നെ ഉണ്ടായി, മദ്ധ്യഭാരതത്തിന്റെ അജ്ഞാതരായിരുന്ന ഈശാനശിവതൂടവിന്ന് പ്രമാണതേപന ഉദ്ധരിയ്ക്കത്തക്കവണ്ണം ക്ഷണത്തിലുള്ള ചെമ്പുവേൻ എന്നു കരുതേണ്ടി വരുന്നതായി വേറൊരു വിഷമത.

‘പ്രജോത’വ്യാഖ്യാനം പറയുന്നത് ശരിയായിരിക്കുകയില്ല, പ്രയോഗമഞ്ജരികാരൻ ഐത്തരാഹൻതന്നെ ആയിരിക്കണം എന്ന് കല്പിക്കുവാനും വഴിയില്ല. പ്രജോതവ്യാഖ്യാനത്തിൽ, ‘വിദ്യാപത്രിക’ മുതലായ പല അപൂർവ്വഗ്രന്ഥങ്ങളേയും സ്മരിച്ചു കാണുന്നതും, കേരളചരിത്രം സംബന്ധിച്ച പല വിവരങ്ങളും പ്രജോതത്തിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് തിരുവിതാംകൂർ പൗരസ്ത്യഗ്രന്ഥപ്രകാശനശാലയിലേ ‘ഡിസ്ക്രിപ്റ്റീവ് ക്യാറ്റലോഗിൽ’ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതും മറ്റും പ്രജോതകാരനായ ‘ത്രിവിക്രമ’ന്റെ ബഹുശുഭതപത്തേയും കേരളീയതപത്തേയും, പ്രാമാണ്യത്തേയും, വിശ്വാസനീയതയേയും ദൃഢീകരിക്കുന്നതാണ്. അതുകൊണ്ട് ഈ വക കൃഷ്ണങ്ങളിൽ മുഴുകി അതു മിതം നിഷ്പ്രയോജനമായി ചിന്തിച്ചുനോക്കരുതെ. ഈശാനശിവ വരുദേവപദ്ധതിയുടെ കർത്താവ് ചിന്നെ ഏതു ഭേദക്കാരനായിരുന്നു എന്നാണ് കണ്ടുപിടിയ്ക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹം കേരളീയനായിരുന്നു എന്ന് നമുക്ക് ബഹുശാസ്വാതീതവാനുമാർ കഴിയും.

ഒന്നാമത്, കേരളീയരുടെ ഹൃദയസ്വാർത്ഥതാത്ത്വികത്വകരം പ്രമാണങ്ങളായി അവർ സ്വീകരിച്ചുകണ്ടുവരുന്നത്, കേരളീയഗ്രന്ഥങ്ങളേതെന്നതാണ് അധികവും സംസ്കൃതത്തിലും ഭാഷയിലുമായി അത്തരം കൃതികൾ ഒരു അധികമുണ്ടാവാൻ കാരണവും ഇതുതന്നെയാണ്. പ്രസ്തുതപദ്ധതിയുടെ, തത്ത്വീകരം വലിയ പ്രമാണവും, കേരളത്തിൽ സുലഭവും ആയിരിക്കുന്ന നോക്കുക കേരളത്തിൽ ധാരാളം പ്രചാരമുള്ളതും, കേരളീയകൃതികൾ വ്യാഖ്യാനവചനപ്രാമാണ്യപരസ്സരം നിർണ്ണീതവും ആയിരിക്കുന്ന പ്രയോഗമഞ്ജരിയേയും, കേരളത്തിൽ സുലഭവും കേരളീയകൃതിയായിരിക്കുവാൻ ധാരാളം സാഹിത്യമുള്ളതും, കേരളീയതത്ത്വീകരം കരുതുകപ്രമാണവും ആയിരിക്കുന്ന ‘ഭേദോദ്ഭവം’ എന്ന ഗ്രന്ഥത്തേയും മറ്റും ഈശാനശിവ വരുദേവപദ്ധതിയിൽ ബഹുശാസ്വാതീതവാനുമാർ ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുള്ളത് പ്രസ്തുതപദ്ധതിയുടെ കേരളീയകർതൃകതപത്തേ തെളിയിക്കുന്നതല്ലയോ?

“ഇശ്ശാനൻ” എന്ന നാമധേയം കേരളീയബ്രാഹ്മണരുടെ ഇടയിൽ പണ്ടേ നടപ്പുള്ളതും, ഇന്നും പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്നതും ആകുന്നു. ‘ശിവഗുരു’ എന്ന സ്ഥാനവും കേരളീയബ്രാഹ്മണരുടെ ഇടയിലുണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന് തെളിവില്ലായ്മയില്ല. ജഗദ്ഗുരു ശ്രീ ശങ്കരഭഗവൽപാദരുടെ പിതാവിന്റെ നാമധേയം ‘ശിവഗുരു’ എന്നായിരുന്നു എന്ന് ഭഗവൽപാദചരിതങ്ങളിൽ കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അത് ആചാര്യതാനിബന്ധനമായ നാമമായിട്ടല്ലാതെ, നാമകരണക്രിയാസിലുമായിരിക്കുവാൻ ഇടയുള്ളതല്ല. അപ്പോൾ ഇശ്ശാനൻ എന്ന് പേരുള്ള ശിവഗുരു ദേവവിഷയമായിട്ട് എഴുതിയിട്ടുള്ള പലതിയാണ് ‘ഇശ്ശാനശിവഗുരുദേവപലതി’ എന്ന് സിദ്ധിയ്ക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ഏതദ്ദപാരം, - ഈ ഇശ്ശാനശിവഗുരു വേറെയും പല വിഷയങ്ങളിൽ ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നും അന്നുമിന്നുമറകുന്നു.

എല്ലാവരിന്നും ഉപരിയായി, ‘ഇശ്ശാനശിവഗുരുദേവപലതി’യിൽ, ‘തിമില’ എന്ന ശബ്ദം ഒരു വാദ്യവിശേഷപര്യായമായി പ്രയോഗിച്ചുകാണുന്നതും, അതിന്റെ കേരളീയകർത്തൃകതയ്ക്ക് പർമശ്വമാണെന്നു കരുതുന്നു. ഇത് സംസ്കൃതകോശങ്ങളിൽ കാണപ്പെടാത്ത ശബ്ദമാണെന്നും, ‘തിമില’ എന്താണെന്ന് കേരളീയരോടു പറയേണ്ടതുമില്ലല്ലോ. ആ പ്രയോഗം...

“സംഗീതസുതരവദിതരോഃ ശംഖകാമളഗോമുഖൈഃ
തിമിലാനകഭേദ്യോദ്ഭയേന്ദ്രിനഭിർഭിരനാരതം”

(ക്രി.ശാ.പദം, പലലം ൨൦. പദ്യം ൩൪൩.)

ശ്രീ ഹേമാദ്രിയുടെ ‘ചതുർവക്ത്രചിന്താമണി’യിൽ ഈ പദം പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നും, അത് ഈ പ്രശസ്തഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രചാരത്തിനുശേഷമായിരിക്കുമെന്നും ഇവിടെത്തന്നെ പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പലതി കേരളസന്താനമാണെന്നുള്ളതിന് വലിയ ആദ്യന്തരലക്ഷ്യമാണല്ലോ ഈ സങ്ഗതി. സൂക്ഷിച്ചു പരിശോധിച്ചാൽ, ഇനിയും ഈ വക തെളിവു ശേഖരിയ്ക്കാൻ കഴികയും ചെയ്യും.

ഇനി നോക്കേണ്ടത്, ഇങ്ങനെ കേരളീയനായിട്ട് ഒരു ഈശാനശിവഗുരുമഹോദയൻ ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നതിന് വല്ല തെളിവും സമ്പാദിയ്ക്കുവാൻ കഴിയുമോ എന്നാണ്ല്ലോ. ശ്രീ ശങ്കര ഭഗവൽപാദയുടെ പിതാവ് ശിവഗുരുസ്ഥാനിതാണെന്നുള്ളിടത്തോളം തെളിവുള്ളതാണ്; ഈശാനൻ എന്നായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരെന്നുള്ളതിന് പ്രമാണം ഉപലബ്ധമല്ല. എന്നു മാത്രമല്ല, ശങ്കരഭഗവൽപാദയുടെ പിതാവിന് ഐ. ഡി. എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിനിപ്പറം കാലം കല്പിക്കുന്നതും സംഗതമായിരിയ്ക്കയില്ല. പിന്നെ നമുക്കു കണ്ടു കിട്ടുവാനുള്ളത് ശ്രീ വില്വപമങ്ഗലത്തു സ്വാമിയാരുടെ ആചാര്യനായ ഒരു ഈശാനനെ ആണ്. കർണ്ണാമൃതഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഒന്നാമശാഖയിൽ:—

“ഈശാനദേവചരണാഭരണേന നീലി-
ദാമോദരസ്ഥിരയശസ്തബകോദ്ഗമേന
ലീലാശുകേന രചിതം തവ ദേവ! കൃഷ്ണ-
കർണ്ണാമൃതം വഹതു കല്പശതാന്തരേപി.”

എന്നൊരു ശ്ലോകം കാണുന്നതു നോക്കുക. വില്വപമങ്ഗലത്തിന്റെ തന്നെ മറ്റൊരു കൃതിയായ “ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രം” ത്തിലും ഈ ‘ഈശാനദേവ’നേ,

‘ഈശാനദേവ ഇത്യാസീദീശാനോ മുനിതേജസ്വാം’
ഇത്യാദിപദ്യത്തിൽ അനുസ്മരിച്ചു കാണാം.

“യദാശ്രമാങ്ഗണേ നിത്യം രമന്തേ തന്ത്രവിസ്തരാഃ”

എന്ന് വില്വപമങ്ഗലംതന്നെപ്പററിപ്പറയുന്നഭാഗംകൊണ്ട് (ബാലകൃഷ്ണസ്തോത്രത്തിൽത്തന്നെ) വില്വപമങ്ഗലംവലിയ താന്ത്രികനായിരുന്നുവെന്നും സിദ്ധിയ്ക്കുന്നു. ഈ മഹാതാന്ത്രികത്വം ഈശാനശിവഗുരുവിൽ നിന്ന് സമ്പാദിച്ചിരിയ്ക്കണമെന്നും കുരുതാം. ഈശാനശിവഗുരു ശൈവനാണ്ല്ലോ, വില്വപമങ്ഗലം വൈഷ്ണവാവതംസമല്ലേ?—എന്നാണെങ്കിൽ അതിന്നും സമാധാനമുണ്ട്. വില്വപമങ്ഗലത്തിന്റെ വൈഷ്ണവത്വം ചൂകതിപരമാണ്; കലപാരമ്പര്യമനുസരിച്ച് അദ്ദേഹം ശൈവൻതന്നെയായിരുന്നു. ഈ വസ്തുത ഗ്രഹിയ്ക്കുവാൻ:—

“കൈവാ വയം ന ചലു തത്ര വിചാരണീയം
പഞ്ചാക്ഷരീജപപരാ നിതരാം തഥാപി
ചേതോ മദീയമതസീകസുമാവഭാസം
സ്തോരാനനം സ്മരതി ഗോപവധുകിശോരം.”

എന്ന കർണ്ണാമൃതപദ്യം പരിശോധിക്കുക. അതിലേ ‘വയം’
എന്നും, ‘മദീയം’ എന്നും ഉള്ള പ്രയോഗങ്ങളുടെ സാരം മേൽ
പറഞ്ഞവിധത്തിലല്ലാതെ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടുക വയ്യ. അങ്ങനെ
ഈശാനഭാവനിൽനിന്ന് സമ്പാദിച്ച മഹാതാന്ത്രികത്വം,
‘ഗോപാലകാരുണ്യാനുകൂൽമദീപിക’ മുതലായ താന്ത്രികഗ്രന്ഥങ്ങ-
ളുടെ നിമ്മാണത്തിനു കൂടി വിലപമങ്ഗലത്തിന്നേ ശക്തനാക്കി-
ത്തീർത്തു.

“കലാത്തമായാലവ കാന്തമുത്തിഃ
കളകപണഭേണിനാദരമ്യഃ
ശ്രീതോ ഹൃദി വ്യാകുലയംസ്മിലോകീം
ശ്രീയേശു ഗോപീജനാവല്ലഭോ വഃ.”

എന്ന അതിലേ മങ്ഗളപദ്യവും,

‘കരാവീരേണ പദാഭിന്ദമെന്ന സുപ്രസിദ്ധകർണ്ണാമൃത-
പദ്യത്തോടുകൂടിയ ഗ്രന്ഥാവസാനവും, അത് വിലപമങ്ഗലത്തി-
ന്റേറതു തന്നെ എന്നതിന്ന് ആദ്യന്തരലക്ഷ്യമാകുമല്ലോ.

‘രഘസ്യഗോപാലതന്ത്രചിന്താമണി’യുടേ കർത്താവായ
വാസുദേവൻ നമ്പൂതിരി:—

“ശ്രീ ഗുരൂണ്മാം ശിവാഭ്യനാം
പ്രണമി ചരണാവലിം.”

എന്ന് വന്ദിച്ചിരിക്കുന്നതും ഈ ‘ഈശാനശിവമൂർത്തി’വിന്നേ
ആയിരിക്കുന്നു. ‘ഭവത്രാതഗുരോഃ പാദനഖചന്ദ്രാൻ പ്രണമ-
ദ്യമം’ എന്ന് അദ്ദേഹം വന്ദിച്ചിരിക്കുന്നത്, ‘പലാതി’യിൽ
പ്രമാണതേപന ഉദ്ധരിയ്ക്കുന്ന ‘പ്രയോഗമഞ്ജരി’യുടെ കർത്താ-
വായ ‘രവിയുടെ’ പിതാമഹനേ ആയിരിക്കുമെന്നും അന്നമി-
യ്ക്കാൻ കഴിയും. തൽപിതാമഹൻ ഭവത്രാതനാണെന്നു ത്രിവി-
ക്രമൻ പ്രജ്ഞാതവ്യാഖ്യാനപാരാ നമ്മെ ധരിപ്പിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

‘ഇശ്ശാനദേവൻ ലീലാശുക്തന്റെ ശുഭ തന്നെയാണ്. അതു തന്ത്രപദ്ധതി അഥവാ ഇശ്ശാനശിവഗുരുജേവപദ്ധതി എന്നു പറയുന്ന തന്ത്രഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പ്രണേതാവായിരിയ്ക്കും? (തൈമാസികം—പു-ന-ല-ല.) എന്ന്, ‘ഇശ്ശാനശിവഗുരു പക്ഷേ ഒരു കേരളീയൻ തന്നെ ആയിരിയ്ക്കും; ശൈവനായ അദ്ദേഹം ചിങ്ങമത്തു പോയി. താമസിച്ചിരിയ്ക്കുവാൻ പാടില്ലായില്ലല്ലോ’ (തൈമാസികം തന്നെ) എന്ന് മൈസൂർ ഗസറ്റിയറി ലേ പ്രസ്താവനയേ പമാണിച്ചു. മറ്റൊരു ചുരുക്കം ‘വില്പമങ്ഗലത്തു സ്ഥിതിയാർ’ എന്ന മഹാപ്രജ്ഞാധിപത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളതും ഇവിടെ അനുസന്ധയങ്ങളായ ഗ്രന്ഥ പരീക്ഷിക്കുക.

രാമസ്വഗോപാലതന്ത്ര വിന്യാസനീക്കരണായ വാസുദേവൻ, ശിവഗുരുവിനേക്കുടാതെ, ലീലാശുക്തൻ, ഭവത്രാതൻ, രാഘവാനന്ദൻ, മാധവൻ, ശങ്കരൻ, നാരായണാചാര്യൻ എന്നിവർക്കുടീ വന്ദനീയകോടിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതിലേ നാരായണാചാര്യൻ ബ്രഹ്മദൈവത്വത്തിന്റെ കർത്താവായ നാരായണനായിരിയ്ക്കുവാനും യുക്തിയുണ്ട്. അങ്ങനെ, ഇശ്ശാനശിവഗുരു, ലീലാശുക്തൻ, ഭവത്രാതൻ, നാരായണാചാര്യൻ (കാതിയുക്തൻ-അഥവാ രത്നം) എന്നിവർ മഹാതന്ത്രികളായിത്തന്നെയാണ് തെളിയുന്ന സ്ഥിതിയ്ക്ക് രാഘവ-മാധവ-ശങ്കരന്മാരായി പ്രസ്താവിയ്ക്കപ്പെട്ടുകാണുന്ന വന്ദ്യന്മാരും തന്ത്രസമ്പ്രദായപ്രവർത്തകന്മാരായിരുന്നിരിയ്ക്കണം — കേരളീയരും ആയിരിയ്ക്കണം.

ശങ്കരഭഗവൽപാദർക്കു ശേഷം ചിന്താ-നൂററാണ്ടുവരെ യുള്ള കേരളീയമഹാതന്ത്രികളായിട്ട് ഇങ്ങനെ ഏതാനും ആചാര്യന്മാരാണ് അവശ്യം അനുസ്മരണീയരായ് കാണപ്പെടുന്നത്. ആ പരമ്പരയേ കാലക്രമേണ കണക്കാക്കുമ്പോൾ, ഇങ്ങനെ ഒരു പട്ടിക നമുക്കെടുക്കാം:—

ശങ്കരഭഗവൽപാദൻ, ഭവത്രാതൻ, രവി, ഇശ്ശാനശിവഗുരു, വില്പമങ്ഗലം, ത്രിവിക്രമൻ, നാരായണാചാര്യൻ, രാഘവാനന്ദൻ, മാധവൻ, വാസുദേവൻ എന്നീ മൂന്നു പേർ. ഇതു കേരളീയർ ഏറ്റവും അഭിമാനകരമായ ഒരു ആചാര്യപരമ്പര

മാലികയാണെന്നുള്ളതു പ്രത്യേകം പറയുവാനില്ലല്ലോ. എന്നാൽ ഇതു മധ്യകാലികാചാര്യപദവയോമാലയാതി മാത്രമേ ഗണിയപ്പെടാറു. ഇതുപോലെ തന്നെ എന്നു പറയത്തക്ക മാഹാത്മ്യമുള്ള ഒരു നവീനപരമ്പര നമുക്ക് വേറേയും ഉണ്ട്. അതു തന്ത്രസമുച്ചയകാരനോടുകൂടിയുള്ളതെന്നുവെന്നു നമുക്കു സങ്കല്പിക്കാം. ആധുനികചരിത്രസ്ഥിതി അദ്ദേഹത്തിനിരിയ്ക്കട്ടെ.

തന്ത്രസമുച്ചയകാരാദികൾ ആരെല്ലാമെന്നു തിട്ടപ്പെടുത്തുന്നത് വളരെ പ്രമാണമായ ജോലിയാണ്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, ചെറുതും വലുതും ആറി ഈ ഇനത്തിൽ അത്ര ഏറെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഭാഷയിലും സംസ്കൃതത്തിലും ഉള്ളവായിക്കാണുന്നുണ്ട്. വളരെക്കുറച്ചു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ മാത്രമേ കർതൃനാമപരിതങ്ങളായിക്കാണുന്നുള്ളൂതാനും. അറിയപ്പെടാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഏതാനും പ്രധാനഗ്രന്ഥകാരന്മാരുടെ വിവരം ഇവിടെ കാണിക്കാമെന്നു മാത്രം വിചാരിയ്ക്കുന്നു:—

തന്ത്രസമുച്ചയകാരൻ ചെന്നാസ്സ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്, തന്ത്രസമുച്ചയകാരശിഷ്യനായ 'വിവരണ്'വ്യാഖ്യാനകാരൻ (കൈനിക്കരനമ്പൂതിരിപ്പാട്), സമുച്ചയകാരന്റെ മകൻ വിമർശിനീവ്യാഖ്യാനകാരൻ ചെന്നാസ്സ ശങ്കരൻനമ്പൂതിരിപ്പാട്, പരമേശ്വരാനന്ദനോടുകൂടിപ്പറഞ്ഞുവരുന്ന 'അനുഷ്ഠാനപദ്ധതി'യുടെ കർത്താവായ പരമേശ്വരൻ നമ്പൂതിരി, അനുഷ്ഠാനം അഥവാ താന്ത്രികക്രിയ എന്ന കൃതിയുടെ കർത്താവായ കുറുത്തപാറ (കൃഷ്ണപാഞ്ചാണവിപ്രൻ) നമ്പൂതിരി, തൊഴുത്തുരനുഷ്ഠാനമെന്ന കൂടിപേരുള്ള 'അനുഷ്ഠാനസമുച്ചയ'ത്തിന്റെയും തന്ത്രപ്രായശ്ചിത്ത'ത്തിന്റെയും മറ്റും കർത്താവായ തൊഴുത്തുരൻ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി, 'ഹോരിണി' എന്ന വിഷ്ണുസംഹിതാവ്യാഖ്യ, ക്രിയാസാരവ്യാഖ്യ, ക്രിയാശ്രുതം എന്ന ഭാഷാപദ്യകൃതി, വൈഷ്ണവനവീകരണം മുതലായ തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളുടേയും, രാധാമായവീയം, സന്താനഗോപാലം, സപ്തസാലഭജനം, തൃപ്പുണിത്തുറവിശേഷം എന്നീ സാഹിത്യകൃതികളുടേയും കർത്താവായി, തന്ത്രസമുച്ചയവിമർശിനീകാരന്റെ ശിഷ്യനായി, കൊല്ലവർഷം ഏഴാം ഏട്ടം ശതാബ്ദികളിലായി ജീവിച്ചിരുന്ന പുലിയന്നൂർ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് (വ്യാഖ്യേഗ്രാമനാരായണൻ യഥാ-തരങ്കഗ്രാമാലയൻ-വൈയ്യത്തുകാരനെന്നു ചിലർ പറയാനിടയായതു് പിശക്-വ്യാഖ്യേശബ്ദമേ), വിഷ്ണുസംഹിതയുടെ 'അനുഷ്ഠാനപദ്ധതി'

കാ'വ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ച നാഗസപാമിനമ്പുതിരി, ശിവചന്ദ്രികാ
 കാരൻ വാസുദേവൻ നമ്പുതിരി, വൈഷ്ണവാനുഷ്ഠാനകലാപസംഗ്ര
 ഫം, ക്രിയാസംഗ്രഹം മുതലായവയുടെ കർത്താവായ 'ഗർത്തരഞ്ച' (കഴിക്കാട്ട) ശങ്കരഭട്ടതിരി, സുന്ദാനുഷ്ഠാനസംഗ്രഹകാരൻ കഴി
 കാട്ട ഭട്ടതിരി, ശ്രീകൃഷ്ണതന്ത്രാഭികർത്താവായ കബേരൻ നമ്പു
 തിരി, ഭദ്രദീപദീപികാകാരൻ നാരായണൻ നമ്പുതിരി, തന്ത്ര
 സാരകർത്താവായ 'അന്തരവിദ്ഗേഹ'ജനായ ബ്രഹ്മവണ്യൻ
 നമ്പുതിരി, പ്രയോഗസാരകാരൻ ഗോവിന്ദൻ നമ്പുതിരി, നൃത്ത
 രംഗജിണ്ണാലാരക്രമകർത്താവായ കുഴിയ്ക്കാട്ട ഭട്ടതിരി, ക്രിയാലേ
 ശസ്മൃതികർത്താവായ നീലകണ്ഠൻ നമ്പുതിരി, ക്രിയാ
 ക്രമമെന്നും . ക്രമദീപിക എന്നും പേരുള്ള 'ചൊടൂർഭാഷ'
 യുടെ കർത്താവായ ചൊടവൂർ നമ്പുതിരി, കുഴിയ്ക്കാട്ട ഭാഷയുടെ
 കർത്താവായ കുഴിയ്ക്കാട്ട ഭട്ടതിരി, തന്ത്രസമുച്ചയത്തിനും, ശേഷ
 സമുച്ചയത്തിനും ഭാഷാവ്യാഖ്യാനങ്ങൾ എഴുതിയിട്ടുള്ള കുഴിയ്ക്കാട്ട
 മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരി - മുതലായവരേ ആണ് മേല്പറഞ്ഞ പട്ടിക
 യിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുവാനുള്ളത്. തന്ത്രരത്നാകര'കാരൻ അമല
 ബ്രഹ്മയതി, തന്ത്രശുദ്ധ'കർത്താവായ ഭട്ടാരകശ്രീവേദോത്തമൻ,
 'നാരദീയപദ്ധതി'കാരനും, 'ലക്ഷ്മീസുഖ'ശിഷ്യനും ആയ പർമാ
 നന്ദയതി, 'അത്ഥരത്നാവലി'കാരൻ വിമലസ്വപ്നേശ്വരഭട്ട, ശൈവ
 പരിഭാഷാമഞ്ജരി'കാരൻ നിഗമജ്ഞാനദേവൻ മുതലായവർ
 കേരളീയരായിരിയ്ക്കാൻ സാധ്യവും കാണുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവരുടെ
 കാലനിർണ്ണയം കൂടുതൽ ഗവേഷണത്തോടെ നടത്തേണ്ടതാ
 കുന്നു. കർതൃനാമം കണ്ടുകിട്ടാത്തവയായി, ആവഹന്തീവ്യാഖ്യ,
 ഉപഹാരപ്രകാശികയും തദ്വ്യാഖ്യാനങ്ങളും, സപത്യാസപ്തക
 വ്യാഖ്യാനമായ 'സംബന്ധോക്തി', ക്രിയാസംഗ്രഹം (ഗർത്തര
 ബ്രഹ്മതമല്ലാതെ), ക്രിയാസാരം, ജിണ്ണാലാരം, തന്ത്രനിർണ്ണയം,
 ധ്വജപ്രതിഷ്ഠ, ക്ഷേത്രപാലജിണ്ണാലാരം, തന്ത്രസിലി, തന്ത്രാനു
 ഷ്ഠാനകലാപസംഗ്രഹം, തന്ത്രാനുഷ്ഠാനക്രമം, ചാദശ്വാരായന,
 പ്രയോഗരത്നമാല, ഭട്ടാണുഷ്ഠാനകലാപസംഗ്രഹം, നാരായണാ
 ത്തമകം, കരമാരബലി, കാളീതന്ത്രം, പ്രതിഷ്ഠാസംഗ്രഹം, പുഷ്പാ
 ജലിവിധാനം, ത്രിഷ്ടമ്പവിനിയോഗക്രമം, പൂജാകേശോത്സ
 വപ്രകാരം, ബിംബലക്ഷണം, ബ്രഹ്മതാന്ത്രികം, ഭക്തിവിന്യാ

മണി, ഭദ്രദീപക്രിയ, മണ്ഡലചതുഷ്ഠലക്ഷണം, മഹാഗണപതി കല്പം, മഹാസമ്മോഹനതന്ത്രം, മാതൃസർഭാവം, ബലികല്പം, കർക്കടകല്പം, വിജയബലികല്പം, സ്കന്ദസഭ ഭാവം, സാരസമുച്ചയം, വൈഷ്ണവപൂജായാനാദി—എന്നിങ്ങനെയുള്ള അനവധി കൃതികൾ കേരളീയങ്ങളായിട്ടുണ്ടെന്നും ഇവീടെ രേഖപ്പെടുത്തുവാനുള്ളതാകുന്നു. ഇവയിൽ പലതിന്റെയും കർത്താവിനെ എന്നപോലെ കാലത്തേയും കണ്ടുപിടിയ്ക്കേണ്ടതായിട്ടിരിയ്ക്കുകയും ആകുന്നു. കേരളത്തിലേ തന്ത്രാചാര്യന്മാരേപ്പറ്റിയും, തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളേപ്പറ്റിയും ഇത്രയുമാണ് ചുരുക്കി പൊതുവേ പറയുവാനുള്ളത്.

XVI. തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ കാലം

സമുച്ചയകാരന്റെ ജീവിതകാലത്തേപ്പറ്റിയും ഇവിടെ സ്വല്പം പ്രസ്താവിയ്ക്കാതെ തരമില്ലെന്നു വന്നിരിയ്ക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനനം ക്രിസ്തുബുദ്ധപതിയത്ത് ഇന്ത്യയിലായ സമുച്ചയാ'ന്തിമപദ്യപ്രകാരം ൧൪൨൭ ക്രിസ്തുബുത്തിനു സമമായ ൩൦൩൧മാണ്ടു് ആണെന്നുള്ളതു് വളരെപ്പേർ അംഗീകരിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാകുന്നു. തന്ത്രസമുച്ചയം ഇദംപ്രഥമമായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ച ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ ഈ ശ്ലോകം ഉദ്ധരിച്ച് ഇതു് ഗ്രന്ഥകാരന്റെ കാലത്തേ (ഗ്രന്ഥരചനാകാലത്തേ അല്ല) കാണിയ്ക്കുന്നു എന്ന് ഉപോദ്ഘാതത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും ഇതു് ഗ്രന്ഥരചനാകാലമായിരിയ്ക്കുമെന്ന് ചിലർ തെറ്ററിയ്ക്കുന്നതും, അങ്ങനെ രേഖപ്പെടുത്തിപ്പോകുവാനും സംഗതവന്നു. എന്നാൽ, അങ്ങനെ ചെയ്തപ്പോൾ വിവേകികൾ, വസ്തുത ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ അതു് ഗ്രന്ഥരചനാകാലസൂചിയല്ലെന്നും, ഗ്രന്ഥകർതൃകാലസൂചകമാണെന്നും ബഹുധാ ബഹുത്ര തിരുത്തിപ്പറയുകയും കഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു.

എന്നാൽ, ഈയിടെവെച്ചു് (൧൧൧൩-ൽ) മദിരാശി സർവ്വകലാശാലയിൽ പ്രൊഫെസ്സർ ആയിരിയ്ക്കുന്ന ഡാക്ടർ സി. കുഞ്ഞൻ രാജാ, എം. ഏ, പിഎച്ച്. ഡി. അവർകളും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായിയായി കെ. കണ്ണുണ്ണിരാജാ, എം. ഏ.

അവർക്കും ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ച് വിചിന്തനം ചെയ്തുകാണാനുണ്ട്. മ.മ.മൻ-ലേ വില 'മംഗളോദയ' മാസികാസബ്ബികകളിലും, 'മാതൃഭൂമി ആഴ്ചപ്പതിപ്പി'ലും (പ. ൨൨-൪-൨൦) ഇവരുടെ ഏതദിഷയകലേഖനങ്ങൾ പുറപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നു. "കല്പഞ്ചപ്പതിയത്വം നന്മനയനേഷപംഭോധിസംഗ്രേഷ്" എന്നുള്ള ഭാഗം ഗ്രന്ഥരചനാകാലത്തേക്കാണിരിയ്ക്കുന്നതാക്കിത്തീർക്കുവാൻ ഇദ്ദേഹം ഇവർ ചെയ്തിരിക്കുന്നതും. എന്നാൽ അങ്ങനെ ആക്കിത്തീർത്താലത്തേ വൈഷമ്യങ്ങളേപ്പറ്റി അവർ ചിന്തിച്ചുകാണാനില്ല. "തന്ത്രസമുച്ചയകാരന്റെ കാലവും ദേശവും" എന്നൊരു ഉപന്യാസം, മ.മ.മൻ കന്നിമാസത്തേ 'ഇന്ദ്രനാഥൻ' മാസികയിൽ, പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അതിൽ പ്രസ്തുതകവിദിനത്തേ ഗ്രന്ഥരചനാകാലമായിട്ടെടുത്താൽ വന്നുകൂടുന്ന പല അനുപപത്തികളും ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതൊന്നുംതന്നെ പ്രസ്തുതപണ്ഡിതന്മാരുടെ ചർച്ചയ്ക്കു വിഷയീകരിച്ചതായും കാണാനില്ല. തന്ത്രസമുച്ചയഗ്രന്ഥം പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കപ്പെടുന്നതിന് ഏതാനും വർഷങ്ങൾക്കു മുമ്പ് 'മംഗളോദയം' എട്ടാംപുസ്തകത്തിൽ (൧൦൯൧ കന്നി ലക്കത്തിൽ) "ഒരു വയോധികന്റെ ഡയറി" എന്ന പേരിൽ ഒരു ലേഖനം പ്രകാശിതമായിട്ടുണ്ട്. പല പല കവിവാക്യങ്ങൾ കാണിച്ച്, ഓരോ വിഷയങ്ങളുടെയും കാലം കാണിച്ചിരിയ്ക്കുകയാണ് അതിൽ. അക്രമത്തിൽ, "നന്മനയനാ"ദി കവിവാക്യവും എടുത്തിട്ടുണ്ട്.

തന്ത്രസമുച്ചയകാരന്റെ ജനനകാലം എന്നാണ്. സമുച്ചയം എഴുതിത്തീർന്നകാലം എന്നല്ല, അതിലും ചാഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതും. സമുച്ചയകാരജനനദിനമോ, സമുച്ചയം നിർമ്മിച്ച തീൻദിവസമോ അത് എന്ന വാദം ഉള്ളവാകാതിരിക്കെയുള്ള ഒരു രേഖയാണതെന്നും ഓർമ്മിയ്ക്കണം. വടക്കുകൂർ രാജരാജവർമ്മ രാജാവവർക്കുടേ "കേരളീയസംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രം" ൧-ാം ഭാഗത്തിൽ, പ്രസ്തുതകവിവാക്യം ഗ്രന്ഥരചനാകാലമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അതേപുസ്തകത്തിലുള്ള ശുദ്ധപത്രത്തിൽ, ഗ്രന്ഥകാരജനനദിനമായിത്തീർത്തിക്കാണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും ഇവിടെ അനുസ്മരിയ്ക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനെല്ലാം മുൻപ്, കൊല്ലം

പരമേശ്വരൻമാരിൽ ദിവംഗതനായ കഴിയുട്ട മഹേശ്വരൻ
 ഭട്ടതിരി എന്ന മഹാത്മാവ്, തന്ത്രസമുച്ചയത്തിനെഴുതിയിട്ടുള്ള
 ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിൽ, ഈ ഭാഗത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനവും ഗ്രന്ഥ
 കാരകാലമായിട്ടാണ് ഗണിച്ചുപ്പെട്ടുകാണുന്നതെന്നും ഇവിടെ
 നിർദ്ദേശിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. തന്ത്രസമുച്ചയം ഭാഷാവ്യാഖ്യാന
 ത്തിന്റെ മൂന്നാം ഭാഗം— വസ്തു-ാം വശം പരിശോധിക്കുക.
 അതിവിടെ ഉദ്ധരിയ്ക്കയും ചെയ്യും:—“നാലായിരത്തി അഞ്ഞൂററി
 ഇരുപത് കലിയുഗസംവത്സരം കഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുമ്പോൾ കൊല്ലവ
 സരം ൩൦൩൨൨൨ മേടമാസത്തിൽ.....യാതൊരു ഗ്രന്ഥ
 കാർത്താവ് ഉണ്ടായി, യാതൊരു ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്നു ജയന്തമങ്ഗലം
 എന്നുള്ള പദംകൊണ്ട് പ്രസിദ്ധനായിരിയ്ക്കുന്ന ഗ്രന്ഥവും ഭവിയ്ക്കുന്നു,
 അങ്ങനെ പ്രസിദ്ധനായിരിയ്ക്കുന്ന ഈ നാരായണാചാര്യർ ഈ
 തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തെ ഉണ്ടാക്കി”. ഈ മഹേ
 ശ്വരൻ ഭട്ടതിരി ൯൯൯-ൽ ജനിച്ച ആളും, പരമ്പ
 രോപദേശപാരാ തന്ത്രസമുച്ചയഗ്രന്ഥം മുഴുവൻ പഠിച്ച ആളും,
 തന്ത്രത്തിൽ പല സ്വതന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളും ചമച്ച ആളും സർവ്വമാ
 ബഹുശ്രുതനും ആയിരുന്നു. സമുച്ചയകാരന്റെ ശിഷ്യപാരമ്പര്യ
 ത്തിൽപ്പെട്ട ആൾതന്നെയും ആണെന്നും തോന്നുന്നു. ഇതും
 ഡാക്ടർ കുഞ്ഞൻരാജാവ് മുതൽപേർക്ക് പ്രാമാണികമാകുന്നി
 ല്ലയോ? സമുച്ചയകർത്താവിന്റെ പുത്രനായ വിമർശിനീകാരൻ
 ശങ്കരൻ ന്യൂതിരിപ്പാട്. ഈ ഭാഗത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതും
 കലിദിനം ഗ്രന്ഥകർത്രുജന്മദിനവാചിയെന്നെന്നു കാണിച്ചു
 കൊണ്ടുതന്നെയാണുതാനും. ശ്രീ കണ്യൂണിരാജാവവർകൾ മങ്ഗ
 ലോദയ' ലേഖനത്തിൽ (വശം ൨൯൧-ൽ) “വിമർശിനീകാരൻ
 ഇതിന്നൊരുവഴിയും നിർദ്ദേശിക്കുന്നില്ല” എന്നു പറഞ്ഞിരിക്ക
 ന്നതു ഒരു “മുഷാരോഷകണാധിരോപണ”മാണ്. എന്തുകൊണ്ടെ
 ന്നാൽ, വ്യാഖ്യാനം എപ്പോഴും അപരയാതഗുണമാണ് ചെയ്യേ
 ണ്ടതും, ചെയ്യുന്നതും, വിമർശിനീകാരൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളതും. മൂലം,
 അതായത് കണ്യൂണേഷപതിയായ, ഇത്യാദിശ്ലോകം, പദ്യവാക്യ
 മായിപ്പോയതുകൊണ്ടാണല്ലോ, അങ്ങനെയും ഇങ്ങനെയും ഒക്കെ
 അനവധിയ്ക്കാം എന്നു, ഓരോരുത്തർക്ക് ഇഷ്ടം പോലെ പറയാ
 നിടകിട്ടിയതു. വസ്തുത ആ പദ്യം യാതൊരുനവശ്ലേശവും

ഇല്ലാത്തതുമാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് വ്യാഖ്യാതാവായ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് വിശേഷവിധിയായിട്ടൊന്നും പറയാത്തതും. നിർദ്ദിഷ്ടകലിദിനവാചകത്തേ, ഡാക്ടർ രാജാവു മുതൽപേരുടെ മതം പോലെ, 'വ്യഡാൽ' എന്ന ക്രിയയോടനുപയിച്ചേണമെന്നാണ് വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ വിവക്ഷയെങ്കിൽ, ആ ക്രിയാപദത്തിനു മുഖിൽത്തന്നെ (പൂർത്തന്നെ) ഗ്രഹിച്ചത്ഥം പറയുമായിരുന്നു; പറയണം. അങ്ങനെ ചെയ്താൽ, 'സംഭ്രൂതഃ' എന്നതിന്റെ പൂർത്തന്നെ ചേർത്തു്റിയുന്നതു്, ആപ്പദത്തോടുതന്നെ ആ കലിദിനവാചകത്തേചേർത്തേ കുഴിയു് എന്തുള്ളതു് കൊണ്ടുതന്നെയാണ്. 'വ്യഡാൽ' എന്നതിനോടാണ് ചേർക്കേണ്ടിയിരുന്നതെങ്കിൽ, അതിനുമുമ്പുള്ള സുബന്തക്രിയയോടു സംബന്ധിക്കുന്നതല്ലാത്ത വിധത്തിൽത്തന്നെ നിബന്ധിയു്റുമായിരുന്നു എന്നും നിബന്ധിക്കാമെന്നും നിശ്ചിതമാണല്ലോ. ഈ സ്ഥിതിയു് വിമർശിനീകാരൻ വേറെ എന്തൊരു ചട്ടിയാണ് നിർദ്ദേശിച്ചതെന്നു്? "രണ്ടു സപ്തമുത്തപദങ്ങളും 'സംഭ്രൂതഃ' എന്നതിൽ അനുപയിയുന്നതിൽ അല്പം ക്ലിഷ്ടതയുണ്ടു്" എന്ന് ലേഖകൻ പറയുന്നു. എന്താണ് 'ക്ലിഷ്ടത' എന്ന് പറയുന്നമില്ല. 'കലിസംഖ്യ ഗുണനിർമ്മാണകാലത്തേ കുറിയുന്നതായടക്കുന്നതാണ് അക്ലിഷ്ടമായമാർഗ്ഗം' എന്നും ലേഖകൻ പറയാൻ ഭാവാമുണ്ടു്. ഗുണരചനാ സമാപ്തികാലത്തേ എന്നുമല്ല, 'ഗുണനിർമ്മാണകാലത്തേ' എന്നുതന്നെയാണ് ഈ നിരൂപകൻ എഴുതിയിരിക്കുന്നതു്! തന്ത്രസമുച്ചയത്തിലേ പാടലാ'വനാനുപദ്യങ്ങളിലേയ്ക്കു് പ്രസ്തുതനിരൂപകന്റെയും, വായനക്കാരുടെയും ശ്രദ്ധയേ ഇവിടെ സാദരം ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളട്ടേ! അവ പരിശോധിച്ചാൽ ഗ്രഹിക്കാൻ കുഴിയും ഗുണരചനാസമാപ്തികാലത്തേ ഏതുവിധത്തിൽ ഗുണകർതാവു് കാണിയു്റുമായിരുന്നു എന്ന്.

ഈ വിഷയത്തിൽത്തന്നെ ഇന്നു് ഒരു പ്രമാണം നമുക്കുപുറപ്പെടുമായിട്ടുണ്ടു്. അതായതു് 'വിവരണം' എന്ന 'തന്ത്രസമുച്ചയ വ്യാഖ്യാന'ത്തിന്റെ അഭിപ്രായം. 'വിവരണം'കാരൻ 'സമുച്ചയ'കർത്താവിന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നുവെന്ന് വളരെ പ്രസിദ്ധമാണു്. വിവരണാഭജത്തിൽ തദനുക്രമമായ വചനപ്രമാണവും ഉണ്ടു്. അതു് ഇവിടെ ഉദ്ധരിയ്ക്കുന്നു:—

“അഥ ഗ്രന്ഥകാരോ ഗ്രന്ഥാവസാനേ സൈവ കാലദേശ
 വർക്കശഃ സഹ അന്താനം ഗ്രന്ഥ നിധാനഃ ആനുഷംഗികം
 ശ്രേയോറിശേഷം സമ്പാദയതി” — എന്ന് വിവരണകാരൻ
 ആദ്യമേ ‘അവതാരിക’ വെക്കുന്നു. ഇതിൽ കീഴ്വരയിട്ടഭാഗ
 ങ്ങൾ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേയമാണ്. “സൈവ കാലദേശവർക്കശഃ
 സഹ” — എന്ന ഭാഗംതന്നെ. ഗ്രന്ഥരചനാകാലമല്ല, ഗ്രന്ഥ
 കാരജന്മകാലമാണ് ഇതിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്ന്
 “സ്വശബ്ദപ്രയോഗംകൊണ്ട് അത്യന്തം സ്പഷ്ടം അല്ലയോ?
 അതും ചോക്കെങ്കിൽ അടുത്തഭാഗവും മനസ്സാക്കം — അതിയ ബു
 വൃത്തേഷു സുവേദോന്മധയേ സംഭൂത ഇതി സംബന്ധഃ സുവേദോ
 നാമ കവചിൽ പ്രവരണിമിത്തമുഷിഃ.” എന്നാണ് അത്.
 ഇതിൽ കവിദിനശബ്ദത്തേ സംഭൂതഃ എന്ന സുബ
 ന്തത്തോടുതന്നെ സംബന്ധിച്ചിരിക്കണമെന്ന് ഇതാ അദ്ദേ
 ഹവും വിളിച്ചു പറഞ്ഞു തന്നിരിക്കുന്നു. ഇനിയും വല്ല സംശ
 യത്തിനും അവകാശമുണ്ടോ? ശിഷ്യനും, മകനും, മറ്റുപണ്ഡിത
 ന്മാരും അബദ്ധംതന്നെയാണു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്ന് കരുതി
 യിട്ടു എന്താണൊരു കാര്യം, ധാര്യം? ഈ വിവരണഗ്രന്ഥഭാഗം
 അച്ചടിച്ചിട്ടുണ്ട്. മൺ ൪൦൦൦, ആറാം വാളുമായി പ്രസി
 ങ്കീകരിച്ചിട്ടുള്ള A Descriptive catalogue of Sanskrit manus-
 cripts in the Curator's office library, Trivandrum (തിരുവ
 നന്തപുരം ക്യുറേറ്റർഓഫീസ് വക സംസ്കൃത ഹസ്തലിഖിതഗ്രന്ഥ
 സൂചി) എന്ന പുസ്തകത്തിന്റെ മ. ൧൨൨.൦൭ വശം പരിശോ
 ധിക്കുക. ഇത്രയും പ്രബലപ്രമാണങ്ങൾ കണ്ടെത്തുകഴിഞ്ഞ
 സ്ഥിതിക്ക് ഇനി ഇക്കാര്യത്തിൽ ഏതൊരു സംശയത്തിനും വകയി
 കല്പിക്കു വിശ്വസിക്കാം. ഏകിലം ഡാക്ടർ രാജാവവർ
 കൾ ൧൧൧൯-കൽക്കം ൧൫-ാം-യിലേ മാതൃഭൂമി ആഴ്ച
 പതിപ്പിൽ “തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ കാലം” എന്ന തലവാചക
 ൽ ഏഴുതിയിട്ടുള്ള ലേഖനത്തേ ഒന്നു നിരൂപണം ചെയ്യാതെ
 പോകുന്നതു ശരിയല്ലായ്ക്കുന്നു. തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാ
 നമായ ‘വിമർശിനി’ ഏഴുതവച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ (താല
 പത്രമാതൃകയുടെ) ഒടുവിൽ അതായതു വിമർശിനീകാരന്റെ

‘യസ്യ ചി തത്രാമുച്ചയമനഃ കേ സമുദിതാ കീർത്തിഃ’ -
 ഇത്യാദിതഃ പദ്യം കഴിഞ്ഞു.

“ധന്യോനംധേനുസമ്പദ്കലിരഥമിഹിരേ”--

ഇത്യാദിയാൽ കരു പദ്യം കാണുന്നുവെന്നും, അതൊരു
 ‘നാരായണാക്ഷരീഭാഷിഭാഷ’ന്റെ ജാതകമാണെന്ന സ്പഷ്ടമാ
 ണെന്നും, അത്രസമുച്ചയത്തിലേ കലിസുപകാശംകുതിയിലും,
 വിമർശിപ്പിക്കാൻ തദുചയാനത്തിലും കുറെ പാഠഭേദം
 ചെയ്താൽ അത് തത്രാസമുച്ചയകാരന്റെ ജനകാലമായിട്ടെടുക്കാ
 മെന്നും, അദ്ദേഹം മേൽപുത്തൂർ ഭട്ടതിരിയുടെ നാരായണീയ
 നിർമ്മാണത്തിൽ ഭാഷണം ചെയ്തു കൊല്ലത്തേളം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ
 ‘ആണ് സമുച്ചയപരജനം എന്ന്’ കിട്ടുമെന്നും അതു തനിയ്ക്കു
 വളരെ ഇഷ്ടമാണെന്നും, ഇതിൻപുറം, സമുച്ചയകാരൻ
 ജനിച്ച് എന്ന് പറയുന്ന കലിദിനാഭപക്ഷയാ ൧൫൦ വർഷം കഴി
 ഞ്ഞാണു് തന്നെമെന്ന് സിദ്ധിയ്ക്കുമെന്നും മറ്റുമാണ്. ആലേഖ
 നത്തിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇതുതെക്കെ വിഷമിച്ച് തത്രാസ
 മുച്ചയകാരൻ ൧൫൦-കൊല്ലത്തേ അർദ്ധീനതപാ സമ്പാദിച്ചു
 ചെറുവിശേഷം കൈവരാ എന്ന് മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. മേൽ
 പുത്തൂരിൽകൊൾ പത്തിരപത്തോളം വയസ്സ് കുറവാണ്
 ചേന്നാസ്സിന്റെ കരുതൻ ഡാക്ടർ രാജാവിൻ ഒരു
 പ്രശ്നംവെച്ചിട്ടില്ലേന്നോ? വിചരണം - വിമർശിനീ എന്ന് വ്യാ
 പ്യാനമാത്രംകൾ ഈ തുറമ്പതു കൊല്ലക്കാലത്തിനിടയ്ക്ക്
 എഴുതപ്പെട്ടവരായി ഒന്നും ഇരിക്കണ്ടകിട്ടുകയില്ലെന്നായിരിയ്ക്കു
 ണം ഒരു വൈകുണ്ഠ ചേന്നാസ്സിനേയും, സമുച്ചയത്തിനേയും ആ
 തുറമ്പതു കൊല്ലക്കാലത്തിനിടയ്ക്ക് പരാമേശിച്ച് ആരും ഒന്നും
 എഴുതിയിട്ടില്ലെന്നും ഒരു വൈകുണ്ഠ നേടണം. ചേന്നാസ്സിന്റെ
 തന്നെ മകനായ ഗുണമത്തിയും കാലവൃദ്ധന അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടി
 ല്ലെന്നും കണ്ടുപിടിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കണം. മാത്രമല്ല, ചേന്നാസ്സും
 മേൽപുത്തൂരും അപ്പാതെ പോരുട്ട ‘നാരായണാക്ഷരീഭാഷ’
 നാർ ആരും ഉണ്ടായിട്ടില്ല പണ്ട് എന്നും നിശ്ചയമായി ഉറ
 പ്പിച്ചു ധരിച്ചിരിയ്ക്കണം. എന്നാൽ വസ്തുസ്ഥിതി അങ്ങനെ
 യൊക്കെതന്നെയാണോ എന്ന് നന്നേ സന്ദേഹിയ്ക്കുവാനുണ്ട്.
 “ധന്യോനം”ഭിദ്യോകം അടങ്ങിയ മന്ത്രക ആരുടെ വകയാ
 ണെന്നോ മറ്റോ അന്വേഷിയ്ക്കുവായിരുന്നു, ആ ദ്യോകം വെച്ചു

കൊണ്ടു ചെല്ലു വൃഥാപ്രയത്നത്തേക്കുപോ ഫലപ്രദവും ഉപകാരകരവും ആകുമായിരുന്നതെന്നും എനിയ്ക്കു തോന്നുന്നുണ്ട്.

എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, “അതൊരു നാരായണക്ഷേമാണിദേവ”ന്റെ ജാതകമെന്നെങ്കിലും അറിവേയും. നമുക്കു വളരെ “നാരായണക്ഷേമാണിദേവ”ന്മാരെപ്പറ്റി കൂടുതലറിയേണ്ടതായിട്ടു ിരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. മാനുഷയോദയത്തിലേ മേയഭാഗകർത്താവായ നാരായണനെപ്പറ്റി നമുക്ക് കൂടുതലറിയേണ്ട? ‘തൊഴാത്തുരനുഷ്ടാനം’ അല്ലെങ്കിൽ ‘അനുഷ്ടാനസമുച്ചയം’ എന്ന ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ച തൊഴാത്തർ നാരായണൻ നമ്പൂരിയേപ്പറ്റി നമുക്ക് കൂടുതൽ അറിയുവാനില്ലേ? അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു കൃതിയിലേ ഒരു വാദനശ്ലോകം കൊണ്ട് മേല്പുത്തൂരിന്റെ സമകാലികതയേ അദ്ദേഹം വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടല്ലോ. ‘ഹോരിണീ’ വ്യാഖ്യാനരത്നം, ക്രിയാശ്രയം, ക്രിയാസാരവ്യംബു. മുതലായവയുടെ കർത്താവും ആയ ‘നരകഗുഹാലയൻ’ (പ്രഖ്യാനാർ) നാരായണൻ നമ്പൂതിരിയും എട്ടാംശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ആളാണെന്നതിനെ തെളിവുണ്ട്. ഈ വക ഏതെങ്കിലും ഒരു നാരായണന്റെ ജാതകമാണ് ആ പദ്യത്തിലേതു. എന്ന് കണക്കാക്കുവാൻ എത്ര ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ട്. ഗ്രന്ഥസ്ഥാപിതപമാർഗ്ഗേണ ഏറെക്കുറെ ശരിയായിട്ടുള്ള കണ്ടുപിടിക്കുവാനും കഴിയുമല്ലോ. തൊഴാത്തുരനുഷ്ടാനകർത്താവിന്റെ ജാതകമായിരിയ്ക്കാമെന്നും, ഒരു തന്ത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നതു നിമിത്തവും, ‘ആയുരാശോധ്യസംഖ്യ’കലേത്തിന് അല്പം മുമ്പായിരിയ്ക്കുന്നതു പരിശോധിച്ചും മറ്റും എന്നാക്കൊരൂഹം തോന്നുന്നുണ്ട്.

സമുച്ചയകർത്താവായ ചേന്നാസ്സ നമ്പൂതിരിപ്പാട് ഉദ്ദണ്ഡാദികളുടെ സമകാലികനായിരുന്നുവെന്നും, സാമൂതിരിയുടെ സഭാധ്യനായിരുന്നുവെന്നും മറ്റുമുള്ളതു് അത്യന്തം ശ്രദ്ധമൂലമായിട്ടുള്ള ഐതിഹ്യങ്ങളാകുന്നു. ആ സാമൂതിരിയുടെ ജീവിതകാലം മുതലായവയേപ്പറ്റി പ്രാമാണികങ്ങളായ രേഖകളും ഉപലബ്ധങ്ങളാണ്. അതെല്ലാംതന്നെ, ഏതോ ഒരു ജാതകശ്ലോകം വെച്ചുകൊണ്ട് അട്ടിമറിച്ച് തട്ടിക്കളയാനും സമുച്ചയകാരനെ തുറിയമ്പതു കൊല്ലങ്ങൾക്കിപ്പറത്തു നിർത്തുവാനും, അതു എടുപ്പത്തിലോന്നും സാധ്യമാവുമെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്, തന്ത്രസമുച്ചയകാരൻ, മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരിപ്പാട്

പറഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, കൊല്ലവർഷം അറുനൂറ്റിമൂന്നാ
മാണ്ടു മേടമാസത്തിൽ ജനിച്ചു വാർദ്ധക്യമാവും വരെ ജീവിച്ചി
രുന്നതായി നമുക്ക് ഗണിക്കാം. വിമർശിനീവ്യാഖ്യാനം തീരു
മ്പോഴും സമുച്ചയകാരൻ ആയുഷ്‌മാനാണെന്നു കരുതുവാൻ,
തൽപ്രണേതാവു വഴിവച്ചു തന്നിട്ടുള്ളതു് വിസ്തരണീയമല്ലല്ലോ.

XVII. സമുച്ചയകാരന്റെ ദേശം.

ഉത്തരതിരുവിതാംകൂറിൽ, ഇപ്പോൾ രണ്ടു ചേന്നാസ്സമന
കൾ ഉണ്ടു്. ആ രണ്ടു കടുംബക്കാരും തന്ത്രിമാരും, മന്ത്രവാദി
കളും, കർമ്മികളും ആണുതാനും. ഇവരിൽ ഒരു കടുംബക്കുടുംബത്തിൽ
പെട്ട ആളാണു് സമുച്ചയകാരൻ എന്നാണു് മഹാമഹോപാദ്ധ്യായൻ
ഡാക്ടർ ഗണപതിശാസ്ത്രികൾ, വിമർശിനീവ്യാഖ്യാനസ
ഹിതമായ തന്ത്രസമുച്ചയം ൧-ാം ഭാഗത്തിന്റെ ഉപോദ്ഘാത
ത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നതു്. മൻപറഞ്ഞ ഗുരുനാഥൻമാസികയി
ലേ ലേഖനത്തിൽ ഈ അഭിപ്രായത്തിൽ വിപ്രതിപത്തി പ്രദർശി
പ്പിച്ച വേറൊരു ചേന്നാസ്സനന്യതിരിപ്പാടാണു് എന്ന് രേഖ
പ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. ഈ മതവിരുദ്ധത കണ്ടിട്ടുണ്ടു്, തന്ത്രസമു
ച്ചയം ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം പ്രഥമഭാഗം പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുവാനായ
പ്പോൾ മലബാറിൽ ചിലക്കെഴുത്തയച്ചു് വിവരം ശേഖരി
ച്ചതു. ആ വിവരങ്ങൾ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഒന്നാംഭാഗ
ത്തിൽത്തന്നെ ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചിട്ടുണ്ടുതാനും. അതിൻപ്ര
കാരം 'വന്നേരി' (മലബാറിൽ- പൊന്നാനിത്താലൂക്കിൽ) യിലാ
ണു് സമുച്ചയകാരന്റെ ഇല്ലം എന്നറിയാം. ഇപ്പോഴും ചേന്നാസ്സ
എന്ന പേരിൽ ഒന്നരണ്ടിലുണ്ടുൾ അവിടെ ഉണ്ടെങ്കിലും, സമുച്ച
യകാരൻ ജനിച്ചതു് അതിലൊന്നിലുമല്ല എന്നും, അദ്ദേഹം ജനി
ച്ചകടുംബം 'കുറിയറ' (ആളില്ലത്ത നശിച്ചു്) പോയിരിയ്ക്കുന്നു
വെന്നും ആ കത്തിൽത്തന്നെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ
ആ ചേന്നാസ്സില്ലത്തേ ഏതൊരുതരം വിശേഷണം കൊണ്ടാണു്
പ്രഥമകുരിച്ചിരുന്നതെന്നും മറ്റും അതിൽ നിന്നു് അറിയുവാൻ
കഴിയുന്നില്ല. അതറിയാൻ കഴിയുമോ എന്നു പരിശോധിച്ചു
നോക്കിയതിൽ, ഒരു രേഖ ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതു് ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കാം.
൧൦൮൦-ാമാണ്ടിലേ 'രസികരഞ്ജിനി'മാസികയിൽ (പുസ്ത

കുടുംബം-ലക്കം 9) “തിരുനാവായയോഗം” എന്നൊരു ഉപ
 ന്യാസം ഉണ്ട് പ്രധാനമുഖനായിച്ചേർത്തിരിയ്ക്കുന്നതാണ്.
 ലേഖകന്റെ പേര് കാണിച്ചിട്ടില്ല. എങ്കിലും, അതിന്റെ ശൈ
 ലിയും ചിത്രയും മാറ്റം കണ്ടാൽ, പത്രാധിപരും വഹിച്ചിരുന്ന
 മഹാകവി കണ്ടരിക്കുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേ വകതന്നെ
 യാണത്രം എന്നാണു മനസ്സിലാവുക. തിരുനാവായയോഗത്തിൽ
 പെട്ട പ്രാമാണികന്മാരോ പരിഗണിയ്ക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ, “തന്ത്രസ
 മുഖ്യകാരനായ പെരിങ്ങിരി ചേന്നാസ്സ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി
 പ്ലാട്” (Page 350) എന്ന് അതിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ബഹു
 ശ്രുതനും, ഗവേഷകമൂർത്തനായ ഈയ അവിട്ടൻ സുകുമാ
 രനേപണച്ചം ചെയ്ത് രേഖപ്പെടുത്തിയ വസ്തുതയായിരിക്കാം അതെ
 ന്ന്; നമുക്ക് ന്യായമായി വിശ്വസിക്കാവുന്നതാണല്ലോ. എന്നാൽ
 അതു മുടിഞ്ഞു കടന്നുപോയ നിലവിലുള്ളതോ എന്നു നിഷ്കർഷി
 ച്ചറിയാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല. സദകവും സിദ്ധിക്കുന്നവർ അതുകൂടി
 അന്വേഷിച്ചുവരികേണ്ടതു്, പലതുകൊണ്ടും അത്യാവശ്യകം തന്നെ
 യാണെന്നും, ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സൂചിപ്പിക്കട്ടെ. നിലവിലുള്ള
 മനതാണെങ്കിൽ, വല്ല രേഖയും അവിടെ നിന്ന്, ഈ മഹാപുരു
 ഷനേനസ്സംബന്ധിച്ച് ഉപയോഗകരനവകൾ ശമുണ്ടല്ലോ

XVIII സമുച്ചയകാരന്റെ സമകാലികന്മാർ.

കോഴിക്കോട്ട് മാനദികൃമനെന്ന സാമൂതിരിയുടെ സദസ്സിലേ
 സാമാജികന്മാരായ “പതിനെട്ടരക്കവികളിൽ” ഉൾ
 പെട്ട ആളാണ് സമുച്ചയകാരൻ എന്നത് അതിപ്രസിദ്ധ
 മാണല്ലോ. നവരോഗിപ്രഖ്യാനായ പന്തൂർഭട്ടതിരിമേർ വെ
 തുപേർ, തിരുമൊഴിപ്പാദശങ്കർ അഞ്ചുപേർ, കാക്ക
 ശ്ശേരിബ്ബട്ടതിരി, മുല്ലപ്പള്ളിബ്ബട്ടതിരി, ചേന്നാസ്സന
 നമ്പൂതിരിപ്പാട്, ഉട്ടണ്ഡൻ, പുനം—ഇങ്ങനെയാണ് ആ
 പതിനെട്ടരക്കവികളുടെ ഒരു ചട്ടിക. ബുദ്ധമല്ലാവരും
 മഹാപണ്ഡിതന്മാരും മഹാകവികളും ആയിരുന്നിരിക്ക
 ണം എന്ന് നിശ്ചയം തന്നെ. ഗദ്യങ്ങളിൽ വളരെ വലിയ
 തൽപത്തു (വാദഗ്രന്ഥങ്ങളിലും ആകരഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പരിനി
 ഷ്ഠിതത്വം) ഇല്ലായ്മ നിമിത്തമായിരിക്കാം പുനം അക്കവി
 യായിട്ടും, ഭാഷാകവിയാക്കിട്ടും മാത്രം ഗണിക്കപ്പെട്ടത്.

ഗ്ലോകവൃൽപത്തിയില്ലാത്തവർ പണ്ട് ഭാഷാകവിതയ്ക്കുപോലും
 കച്ചകെട്ടാറില്ലല്ലോ. പ്രേമലക്ഷികളേ ഉദ്ദേശിച്ചാണു, ചില്ലറ
 പാട്ടുകളെഴുതുന്നവരെ ഉദ്ദേശിച്ചല്ല ഈ പ്രസ്താവന). 'അരക്കവി'
 ത്വത്തിന് വേറെയും ഒരു പക്ഷത്തി കാണിപ്പാനുണ്ട്. അതായ
 ത് — 'ആയിരം ഗ്ലോകം എഴുതിയാൽ അരക്കവിയാവാം'
 എന്നൊരു വൃദ്ധാക്ഷതി ഇന്നും കേരളത്തിൽ നടപ്പുണ്ട്; പഴമ
 ക്കാർ പറഞ്ഞുപരാറുണ്ട്. ഇത് ഒരു പഴയ കണക്കായിട്ടാണു്
 ഗണന. പുനം കുട്ടിക്കാലത്തു തന്നെ കോഴിക്കോട്ടു ചെന്നു ചേർന്നി
 നരേചയുണ്ടല്ലോ. കോഴിക്കോട്ടു ചെന്നിട്ട്, മുൻപറഞ്ഞ കണക്കനു
 സരിച്ച് ഗ്ലോകനിർമ്മാണം ചെയ്തു വഴിയ്ക്കു സിദ്ധിച്ചതായിരിക്കാൻ
 ഇടയുണ്ട് പുനത്തിന്റെ ഈ 'അരക്കവി'സ്ഥാനം. അതു പിന്നെ
 'കുഴക്കവി'ത്വത്തിലേയ്ക്കോ 'കവി'ത്വത്തിലേയ്ക്കോ കയറ്റാതെ
 ആ അഭിനവനാമത്തിൽത്തന്നെ കവി പ്രഖ്യാതനായിത്തീർന്നി
 രിക്കാം. അതു പിൽക്കാലത്തു 'അരയാലു'പോലെ മാഹാത്മ്യസു
 ചകമായോ, 'ഒന്നരക്കവി'ത്വമായിട്ടോ ഒക്കെ വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെ
 ടുന്നുവെന്നു വിചാരിക്കാനുള്ളു. അല്ലാതെ, പുനത്തിന്റെ
 പൂർണ്ണാവസ്ഥയിലും 'അരക്കവി'ത്വമേ അദ്ദേഹത്തിന് അനുവദി
 ച്ചിരുന്നുള്ളു എന്നുമില്ല. "മധുമാഴി! പുനമെന്നു നൽക്ക
 വീണ്ടുണ സാരപതപചിമളമോലും..." പുനമാം നൽക്കവീണ്ടു
 നക്കനും" ഇത്യാദി പിൽക്കാലത്തേ പ്രയോഗങ്ങൾ ഇതിലേയ്ക്കു
 തെളിവുകളാണ്. പുനം, കാക്കശ്ശേരിബ്ബട്ടത്തിൽ മുതലായവർ
 ചേന്നാസ്സിനേക്കാൾ വളരെ പ്രായം കുറഞ്ഞവരാകേണ്ടുന്നിരിയ്ക്കു
 ണം. തിരുവേഗപ്പറക്കാരിൽ ചിലരും, പയ്യൂർഭട്ടതിരിമാരീൽ
 ചിലരും, ചേന്നാസ്സിനേക്കാൾ പ്രായമേറിയവരും ആയിരുന്നിരി
 കണം. അക്കനെ തിരുവേഗപ്പറക്കാരായ ജ്ഞാതാമരീൽ വെച്ചു
 നമുക്കിപ്പോൾ സർവ്വം സ്മരണീയനായിരിയ്ക്കുന്നത് സുഭദ്രാ
 ഹരണമെന്ന ശാസ്ത്രഹാകാവൃത്തിന്റെ കർത്താവായ നാരായണ
 നോകിയ്ക്കോൻ നമ്പൂതിരിയാണെന്നും ഇവിടെ പ്രസ്താവിയ്ക്കേ
 ണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

'സുഭദ്രാഹരണ'കാവ്യകർത്താവു് തിരുവേഗപ്പറക്കാരനാണെന്നുള്ളതു് വളരെ പ്രസിദ്ധമാണു്. ഈ വസ്തുതയെ പരേതനായ
 മഹാമന്ത്രി കോച്ചി രാജവർമ്മ അപ്പൻ തമ്പുരാൻ തിരുമ

നസ്സുകൊണ്ട്, അവിടുത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണിനി' മാന്വികയുടെ നാലാം വാല്യത്തിൽ, 'സാമൂതിരിപ്പാടും പതിനെട്ടരക്കവികളും, എന്ന വിശിഷ്ടബന്ധത്തിൽ രചപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. വളരെക്കാലത്തേയ്ക്ക് ആ ഉപന്യാസത്തിലേ അഭിപ്രായങ്ങൾ കൊണ്ടു പറയത്തക്ക ഒരു ചാഞ്ചല്യവും ഉണ്ടായതുമില്ല. എന്നാൽ, അടുത്തകാലം മുതൽക്ക് പ്രസ്തുതസുഭദ്രാഹരണ കാര നേപ്പറ്റി രാഭിപ്രായഭേദം ഉദിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഗവേഷണാഗ്രണി യായ മഹാകവി ഉള്ളൂർ എസ്സ്, പരമേശ്വരയ്യർ അവർകളാണ് ഭിന്നാഭിപ്രായത്തിന്റെ ഉപജ്ഞാതാവ് എന്നു വിചാരിയ്ക്കേണ്ടി യിരിയ്ക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'വിജ്ഞാനദീപിക' ൪-ാം-ഭാഗത്തിൽ, സാമൂതിരികോവിലകവും സാഹിത്യവും" എന്ന ഗംഭീരപ്ര ബന്ധത്തിലന്തർഭവിയ്ക്കുന്ന മന്നന്-ാം-വശത്തു് ഇപ്രകാരം കാണുന്നുണ്ട്: 'ഭട്ടികാവ്യത്തിന്റെ രീതി പിടിച്ചു് പാണിനീയസൂത്ര ങ്ങൾക്ക് ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിയ്ക്കുന്നതും, ഇങ്ങനെ സർഗ്ഗങ്ങളു ള്ളതുമായ സുഭദ്രാഹരണം കാവ്യത്തിന്റെ പ്രാണതാവു്, വ്യാക രണപാണ്ഡിത്യത്തിനു കേളികേട്ട കൂടല്ലൂർ മനയ്ക്കലേ ബ്രഹ്മദത്ത പുത്രനായ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാടാണെന്നുള്ളതിനു തെളി വുണ്ട്. അദ്ദേഹവും മാനവിക്രമന്റെ സമകാലികനും സദസ്യ നും ആയിരുന്നിരിക്കാം. ആ കാലത്തെപ്പറ്റി ഗ്രന്ഥാന്തത്തിൽ താഴെക്കാണാം പ്രകാരം പ്രസ്താവിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു.

“വിശ്വാമിത്രസ്ത്ര യോരേ ദ്വിജമണിരഭവദ്

ബ്രഹ്മദത്താഭിയാനഃ

ശ്രാദ്ധസപായായപുരുഷ സകലഗുണനിധിഃ

ശാസ്ത്രവിൽ കാവ്യശാസ്ത്രഃ

അന്യോന്യം വിചാരിദ്വിലാപം രിണഭിരേതോ-

ജ്ഞാതവേദോജ്ജ്വലേന്ത്യാ-

സ്തൽസുതഃ കാവ്യമേതദധിത ബുധമുദേ

ഖ്യാതനാരായണാഖ്യഃ”.

ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ ഉപക്രമത്തിൽ,

“നിളോപകണ്ഠാഭരണാദിനിതാദ്

യോ ബ്രഹ്മദത്താഭജനി ദ്വിജേന്ദ്രാൽ,

രാമോദന്താചാത്രപിത്രവ്യചഞ്ച-

നാരായണോഽസൗ കവിരസ്യ കർത്താ.”

എന്ന പദ്യവും കാണാം. വിശ്വപാതിത്രസ്യ ഗോത്രക്കാരാണ് കൂടലൂർമനക്കാരായ ആര്യന്മാർ എന്ന് പറയണമതില്ലല്ലോ. നാരായണന്റെ ഇരക്കന്മാർ ജാതവേദൻ, അഷ്ടമുന്തി എന്നീ നമ്പൂതിരിമാരായിരുന്നു.”

മഹാകവിയുടെ ഈ പ്രസ്താവന, തിരുവെറുപ്പുക്കാരായ നമ്പൂതിരിമാരിൽ ഒരാൾ സുഭദ്രാഹരണക്കാരനായെന്നും... .. ചെിച്ച എന്ന് ശ്രീകരണിനിയിൽ... .. പ്രസ്താവിച്ചു കാണുന്നത് ശരിയല്ല എന്നൊരു പുറപ്പെടുവനയുടെ സമർത്ഥനരൂപമായിട്ടുള്ളതാണെന്നും വിസ്തരിച്ചു കേൾക്കേണ്ടതല്ല. ഈ പ്രസ്താവനയെ പ്രമാണിച്ചിട്ടായിരിക്കട്ടെ, മഹാകവി വടക്കന്മാർ രാജരാജവർമ്മ രാജാവർകൾ സ്ഥാനം വക കേരളീയസംസ്കൃതസാഹിത്യപരിത്രം എന്ന പുസ്തകത്തിലും (വശം- 6൨൩) ബ്രഹ്മളീ കെ വി കൃഷ്ണയ്യവർകൾ എം.എ. എൽ. റവി. സാമൂതിരിവംശത്തിൽ എന്ന അന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പുസ്തകത്തിലും (വശം- ൩൦൩); സുഭദ്രാഹരണകാരൻ കൂടലൂർ നമ്പൂതിരിപ്പിടാണ് എന്ന് അനുവദിച്ചു കാണാനാകൂ. ഇതൊരു ശോഭനീയമായ മതമാണ്. സുഭദ്രാഹരണക്കാരനായ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിയുടെ ഇരക്കന്മാർ ജാതവേദൻ, അഷ്ടമുന്തി എന്നീ നമ്പൂതിരിമാരായിരുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞുകാണുന്ന ഈ ശരിപ്പെടുത്തുവാൻ കഴിയുന്നില്ല. ജാതവേദൻ നമ്പൂതിരിയും, അഷ്ടമുന്തി നമ്പൂതിരിയും ബ്രഹ്മക്കുത്തൻ നമ്പൂതിരിയുടെ ഇരക്കന്മാരായിരുന്നു എന്ന്, “വിശ്വപാതിത്രസ്യ ഗോത്രം ഇത്യഭിപ്രായത്തിൽനിന്ന് ആർക്കു തന്നെ സുഗ്രാഹമാണല്ലോ. സുഭദ്രാഹരണക്കാരന്റെ ഇരക്കന്മാർ “രാമോദയൻ” മാരാണെന്ന്, “നാളോപകണ്ഠാഭരണാൽ” ഇത്യാദിപദ്യങ്ങൾ സിദ്ധവുമാണ്. സുഭദ്രാഹരണക്കാര്യത്തിന്നു കവി തന്നെ ഏഴുതിയിട്ടുള്ള വ്യാഖ്യാനത്തിൽ, ഈ ശ്ലോകം വ്യാഖ്യാനിച്ച സന്ദർഭത്തിൽ ഇക്കാര്യം എടുത്തു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “രാമോദയോദ്യോധനോദ്യോധനം താഭ്രാമോപിതൃവ്യാഭ്രാമം” എന്നാണ് ആ വ്യാഖ്യാനപാഠത്തിൽ രാമനും ഉദയനും നാരായണന്റെ ആചാര്യന്മാരും അപ്ഹന്മാരും ആണെന്ന് ഇതുകൊണ്ട് സുസ്സഷ്ടവും ആകുന്നു. “കൂടലൂർമന വ്യാകരണപാണ്ഡിത്യത്തിന്നു കേളികേട്ട” താകയാൽ മാത്രം സുഭദ്രാഹരണക്കാരൻ തത്ര തൃനായിരുന്നിരിക്കണമെന്നി

പുല്ലോ: തന്റെ ചിന്തയോ. ബ്രഹ്മദത്തൻ നമ്പൂതിരിയേ അപരിചിപ്തിച്ചു. പെട്ടെന്നിത് പോലും, സഭോഹരം വ്യാകരണ പ്രവിണ്ണമായിരുന്നു. താൻ സഭോഹരണകാരൻ നമ്മെ ധരിപ്പിച്ചു. "ശാസ്ത്രവിൽ" എന്ന പദത്താൽ വ്യാകരണ പണ്ഡിതനെന്നർത്ഥംകൊണ്ടിപ്പോലും. കൂടല്ലൂർ മനയ്ക്കു ചെന്നപോലെ വേറെയും പല വ്യാകരണരഹിത പണ്ഡിതന്മാരുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു മൂന്നിന്* വ്യാകരണ വിജ്ഞാതരായ ചില കേരളീയകൃതികളും ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. അപ്പോൾ, ആ കാരണത്താൽ, സഭോഹരണകാരൻ കൂടല്ലൂർ നമ്പൂതിരിപ്പാടുതന്നെ എന്നു പറയുവാൻ വയ്യ. പിന്നെ കാണിക്കുന്ന സ്വരം, കൂടല്ലൂർ മനക്കാർ വിശ്വാമിത്രശ്ലോകാരണങ്ങളെ മന്ത്രമാണ്. കൂടല്ലൂർ മനക്കാർ മാത്രമല്ല, വിശ്വാമിത്രശ്ലോകാരണകാരന്മാരിൽ നിന്നു മറ്റുള്ളവരും ധാരാളം മനകൾ അപ്പോഴവിൻ ഇല്ലാത്ത കേരളത്തിൽ പണ്ടേ ഉണ്ട്; ഇന്നും ഉണ്ട്. അപ്പോൾ ഈ സംഗതിയും സഭോഹരണകാരനെ കൂടല്ലൂർ മനയിൽ നിന്നു സ്വീകരിക്കുന്നില്ലല്ലോ. സഭോഹരണകാരനെ കൂടല്ലൂർ മനയിൽ നിന്നു സ്വീകരിക്കുന്നതു മറ്റൊരു വൈഷമ്യം കൂടി ഇവിടെ ക്രമമായാണ്. അതായത് "നിളോപകണ്ഠഭരണാഭിനീതത്" എന്നു ചിലർക്കുണ്ട്, പ്രസ്തുതകവി നിളാൻദീരീരവസ്തുവുതന്നെ സൂചകമാണല്ലോ. കൂടല്ലൂർ മനയാകട്ടെ, പാവപ്പെട്ടവരുടെ മുമ്പാകെ ചുറ്റപ്പെട്ട കിടക്കുന്നതും, നിളാൻദീരവസ്തുവുതന്നെ സംശയവും ഇല്ലാത്തതും ആകുന്നു. എന്നാൽ, പണ്ടു നിളാൻദീരത്തായിരുന്നു എന്നു പറയാനും പാടുമുണ്ടല്ലോ. തുടങ്ങിയവയുണ്ടായിരുന്ന മേഴത്തോളഗിരോത്രിയുടെ ഒരു പരമ്പരയാണ് കൂടല്ലൂർ മനക്കാർ എന്നു ചരിത്രപ്രസിദ്ധരത്രേ.

ഇനിയുമാണു ചൊല്ലേണ്ടത് കൂടല്ലൂർ പാണ്ഡിത്യപ്രശസ്തപാദികൾക്ക് ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതും, അത് വളരെ പ്രാചീനകാലത്തല്ലെന്നും ഉള്ളതാണ്. ഏറിയാൽ ഒരു മുന്നൂറു കൊല്ലത്തോളമേ വരൂ അതിന് പഴക്കം. കൂടല്ലൂർ മനയിലുള്ള സകല അംഗങ്ങളും ചേർന്ന് ചൊവ്വരത്ത് ദക്ഷിണാമൂർത്തിയെ മൂന്നു പന്തിരാണ്ടുകാലം, മൂന്നുശ്ലോകങ്ങൾക്കായി, മുടക്കംതെ ഭജിച്ചു.

*ചിലപ്പോൾക്കു.

എന്നും, സന്ദാനം, സമ്പത്തു, വിദ്യ എന്നീ മുഖനണ്ണമാണ് ആ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾ എന്നും, ആ ഭജനത്തിന് ശേഷമാണ് കൂടല്ലൂരേ സർവ്വംഗംഗമായ ഉയർച്ച എന്നും പറയുക, കൂടല്ലൂർ അനുജൻ നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെയും, നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെയും ശാശ്വതമായി പത്തു പന്ത്രണ്ടു കോട്ടകൾ കൂടല്ലൂർത്തന്ന താമസിച്ച് ശാസ്ത്രപാരം ചെയ്തിട്ടുള്ള മാതൃഭാഷയും, വേദവേദാംഗം മികച്ചിട്ടും വിശിഷ്ട വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തിലും മഹാപാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുള്ള സാമ്പിക്രമിപ്രണിയും, ഏകദേശ മഹനീയ തുരുത്തുതന്നെ ആയ ബ്രഹ്മരൂപി ഏകദേശ നീലകണ്ഠന നമ്പൂതിരി അവർകൾ, കൂടല്ലൂർത്താമസിച്ചിരുന്ന കാലത്ത് അവിടെ നിന്ന് തദ്തുരുത്തന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടറിഞ്ഞ കഥകൾ അങ്ങല്ലേ പരിപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പ്രതികല്പനയായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വചനങ്ങളെ വിശ്വസിക്കുകയെന്ന ഒരു നിമുത്തമില്ല. ഇനി ചേർത്താണ്; കൂടല്ലൂർനമ്പൂതിരിപ്പാടന്മാർ മഹാ പാണ്ഡിതന്മാരാകാമെന്നെങ്കിലും, ഗ്രന്ഥകാരന്മാരായവർ വളരെ അസംശയാർത്ഥമാണ്. ശാകന്തളത്തിന് അമൃതമുള്ള ഒരു വ്യാഖ്യാനം, ഒരു കമലിനീകളഹംസം നാടകം, കേരളാചാര്യനായനായ ഒരു ഗ്രന്ഥം-ഇങ്ങനെ ചിലതെ കൂടല്ലൂരേ വിവ നമ്പൂതിരിപ്പാടന്മാരുടെ കൃതികളായിട്ട് അറിവുള്ള. അവിടത്തെ പേരുകേട്ട പാണ്ഡിതപ്രവചകന്മാരിൽ ഈ ഗ്രന്ഥകാരന്മാർ ഒരു നല്ല സ്ഥാനമില്ലതാനും. വാല്മീകിയെ നമ്പൂതിരിപ്പാട്, കണ്യങ്ങി നമ്പൂതിരിപ്പാട്, പരമജാഗവതനായിരുന്ന കണ്യങ്കാവു നമ്പൂതിരിപ്പാട്, അനുജൻനമ്പൂതിരിപ്പാട്, നാരായണൻനമ്പൂതിരിപ്പാട് എന്നിവരാണ്. കഴിഞ്ഞ ആറാണ്ടിലും സ്വപ്നം മുമ്പും ആയി അവിടെ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള പാണ്ഡിതമഹാജനന്മാർ. അവർ ശാസ്ത്രീയസദസ്സുകളിൽ അപ്രതിമനായ മഹാമല്ലനായിരുന്നവെങ്കിലും കവിതപത്തിലോ ഗ്രന്ഥകർതൃതപത്തിലോ കച്ചകെട്ടിയിരുന്നില്ല. അവർ പരിശോധനാകാരില്ല, പരിശോധകന്മാരേ ആയിരിയ്ക്കാറുള്ളു. ഏറെക്കുറെ പണ്ടെയ്ക്കും പണ്ടേ ഉള്ള പാരമ്പര്യമാണ് ഇത്. ഇങ്ങനെയിരിക്കെ, ഈ കുടുംബത്തിൽ നിന്ന് സുഭദ്രാമരണമ പാകാച്ചകുഞ്ഞായിപ്പോലെയുള്ള ഒരു ഉത്തമോത്തമഗ്രന്ഥകാരനെ ഉണ്ടാക്കിയെടുക്കാൻ കഴിവുള്ളതാണോ എന്ന് നല്ലവണ്ണം ചിന്തിക്കേണ്ടതുതന്നെയാണ്.

മേല്പത്തുരിന്റെ പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വത്തിൽ 'സുഭദ്രാഹരണ'ത്തിൽ നിന്ന് ഒട്ടേറെബീജഗുണങ്ങൾ അവിടവിടെ പ്രമാണതപന ഉദ്ധരിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത് നമുക്കിന്നും കാണാവുന്നതാണ്. പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വപര്യായമായ ഒരു പ്രൗഢഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രാമാണികമായിട്ടുദ്ധരിയ്ക്കേണ്ട ഒരു നില ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിന് കിട്ടുക, പ്രചാരപ്രാപ്തിയും, പ്രാചീനതയും, പ്രസിദ്ധിയും, പ്രമാണകോടിപ്രവിഷ്ഠതയും സിദ്ധിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ സംഭവിക്കൂ. പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വത്തിൽ കാണാത്തതും, ഈയവസ്ഥയെല്ലാം സുഭദ്രാഹരണത്തിൽ സിദ്ധിച്ചിരിയ്ക്കണം. സമകാലികഗ്രന്ഥങ്ങളോടൊക്കെ സമീപകാലികഗ്രന്ഥങ്ങളോടൊക്കെ പ്രക്രിയാസർവ്വസ്വത്തിൽ സ്തരിച്ച കാണാത്തതല്ലാത്തതും. പ്രക്രിയ സർവ്വസ്വം ഉണ്ടാവുന്നതിന് ഒരു ആവിഷ്കാരശക്തിയും മുമ്പെങ്കിലും ആയിരിയ്ക്കണം സുഭദ്രാഹരണത്തിൽ കാണാത്തതും. അത് കൊല്ലം ഏഴാം ശതാബ്ദിയുടെ ആദികാലത്തുണ്ടായിരുന്നു. അതായത്—നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മുമ്പ്—പ്രാചീനഗദ്യകാവ്യങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്നതല്ല. അക്കാലത്ത് കൂടലൂർനമ്പൂതിരി വിചാരിച്ചുവെങ്കിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതല്ലെന്നും, ഗ്രന്ഥകാരനാകട്ടെ അതിലും ഉണ്ടായിരുന്നതല്ലെന്നോ കേട്ടുകേട്ടിട്ടില്ലാത്തതല്ല, നല്ല കേൾവാകട്ടെ. കൂടലൂർനമ്പൂതിരിയുടെ നവം നമുക്കിപ്പോൾ കൂടലൂർ കേൾവിയിട്ടുണ്ടെന്നും, അവിടെ നിന്ന് പ്രാമാണ്യം നേടിയിട്ടുണ്ടെന്നും ഉള്ള കഥകൾ ശരിയാക്കിയിരിക്കാം. അവയെല്ലാം, അക്കാലത്തുണ്ടായിരുന്നതല്ല. അതായത് സുഭദ്രാഹരണത്തിൽ സിദ്ധിക്കയില്ലല്ലോ. പാശ്ചാത്യശാസ്ത്രങ്ങൾ കേട്ടുകേട്ടിട്ടുള്ളതല്ലാത്തതല്ല വരുകയും, അവയെ ഗ്രന്ഥകാരനായും, ചോദ്യതരണികമായിട്ടുകൂടിയും, മാനിക്കുകയും ചെയ്തതല്ലാത്തതല്ല ഇന്നും നടന്നുവരുന്നതും ആണല്ലോ. ഇവയെ ഏതുവിധം ചിന്തിച്ചുനോക്കിയാലും, സുഭദ്രാഹരണ കൂടലൂർനമ്പൂതിരിപ്പാട് കേൾക്കുന്നതല്ലെന്നാണ് സിദ്ധിക്കുന്നത്.

കൂടലൂർ നിലകണ്ഠൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് കേൾക്കുന്നതല്ലെന്നാണ് ഏകദേശം നാടകം എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാശിതമായ ആ കൃതിയിൽനിന്ന് സ്വല്പം ഭാഗം ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു:—

“സൂത്രം:—അസ്തി കേരളേഷു സംഗമഗ്രാമം നാമ ഗ്രാമം; തത്ര -

“അഭൂവൻ ശാധികലജാഃ കശലാഃ സവ്കർമ്മസു
ഭവിജാ ഹരിപദാംഭോജസ്മരണാഹതകിർബിഷാഃ

ആസീന്മഹത്തരസ്തേഷാം നീലകണ്ഠ ഇതി ശ്രുതഃ
തൃതീയസൂത്ര്യ തനയോ നീലകണ്ഠഃ കവിസ്തപിഹ.

...

...

...

...

സൂത്രം:—അർദ്ധോപാധിമധിഷ്ഠിതസ്യ അനന്താസനമലങ്കാ-
ണസ്യ ഭഗവതോ ലക്ഷ്മീപതേഃ യാത്രാപ്രസഭേ ഗത സമാസ്ഥാ
പിതസർവ്വശാസ്ത്രപവിത്രീകൃതാൽക്കരണാ അഹിർവൃശഭർവ്വഹ
ഗർഭലേശാഃ സവ്കിതന്തേഭ്യഞ്ച ഉർഗ്വിഭേദാഃ സമാപതിശഃ. തദ്
യാവദഹമഭിരൂപരൂപകപ്രയോഗേണ ചാമഭിരൂപവരിഷ്ഠാനാം
പ്രസാദമാപദധിതുരിച്ഛാമി.”

നീലകണ്ഠൻനമ്പൂതിരി തന്റെ വംശനാമം സ്മരിക്കു-
മ്പോൾ, ഗ്രന്ഥകാരനായിട്ട് അദ്ദേഹം, അവതരിപ്പിക്കുമ്പോൾ,
സ്മരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതായ് ശ്രദ്ധേയമാണ്. കൂടല്ലൂർ
കലഭേന്ദ്രൻ വിഷ്ണു ആണെന്നും, അവിടുത്തെ പ്രാമുഖ്യം, കർമ്മം
നാമം, വിഷ്ണുഭക്തനാമം ആണെന്നും ആണ് പറഞ്ഞിരിക്കു-
ന്നത്; കവിയുടെ അച്ഛനായ നീലകണ്ഠൻ നമ്പൂതിരിയെ
അല്ലാതെ ആരെയും കുറിച്ചു എണ്ണിപ്പറിക്കുവാൻ പറ്റാത്തതും;
നീലകണ്ഠൻനമ്പൂതിരി അധികം പ്രാചീനനല്ല. ഇങ്ങനെയൊക്കെ
മോശമേ ഈ കൃതിക്കു പക്ഷമുള്ളൂ. ഏതെങ്കിലും ഒരു ഗ്രന്ഥ
കാരനേ ഇദ്ദേഹം അനുസ്മരിച്ചു കാണാത്തത് പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധേ-
യമല്ലയോ? എന്നിങ്ങനെ തോന്നുന്നത്, ഇദ്ദേഹം കൂടല്ലൂർക്കാർ വലിയ
ഗ്രന്ഥകാരനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നതായ് ഒരു തെളിവാണ്
എന്നാണ്.

സുഭദ്രാഹരണകാരൻ, ഗണപതി, സരസ്വതി ഇവരെ
വന്ദിച്ച ഉടനേ ദേവീസഹിതനായ ശിവനെ ആണ് വന്ദിച്ചു
കാണുന്നത്. ആ ശ്ലോകം നോക്കുക:—

“ശൈലാദിഭയവാരികരുലഭൈവ
വിവിക്തകൈലാസഗുഹാഗ്രഹസ്ഥ
അപൂർവ്വയോഗേന സുഖായമാനൈ
ശിവാവുപാസേ പിതരേ പുരാണൈ.”

(സുഭദ്രാഹരണം ൧. ശ്ലോകം ൩.)

ഇതിൽനിന്ന്, സുഭദ്രാഹരണകാരൻറെ പരദേവത ശിവനാണെന്നും, ശിവപരദേവതകമാണ് തൽകലമെന്നും മനസ്സിലാക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നുണ്ട്. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ, സുഭദ്രാഹരണ'കാവ്യത്തിലേ നിർവ്വാഹകനായകനായ ശ്രീകൃഷ്ണനേ,

“മൈയങ്ഗവീനം മഷിതം വന്ദേ/ശ്ന-
 ന്നപാഗതാം ദൃഷ്ടപദോർദ്ധ്വപരേഖാം
 ഗോപാങ്ഗനാം മങ്ഗലമാവഹേദ് വോ-
 വാസോ വിമുഷ്ടൻ വസുദേവസുതഃ”

(ഭദ്രാഹരണം ൧. ശ്ലോകം ൪.)

എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന രീതിയും, “വോമങ്ഗലമാവഹേദ്” (ന തു മേ) എന്നുള്ള ആശംസയും, സുഭദ്രാഹരണകാരൻറെ ശൈലിയിൽ സാധകങ്ങളാണ്; അവയെല്ലാവരും തന്നെ നിദർശനവുമാണ്. ഈ ഗ്രന്ഥപ്രമാണങ്ങളാൽ തന്നെ കൂടല്ലാഗ്രഹാരണപ്രകാരം സുഭദ്രാഹരണകാരൻ എന്ന് വന്നുകഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ, അദ്ദേഹത്തെ തിരുവേഗപ്പുറയ്ക്കു തന്നെ അയയ്ക്കുവാൻ ആർക്കും കൈവന്നസ്യമരുതല്ലോ. തിരുവേഗപ്പുറക്കാരനാണ് സുഭദ്രാഹരണകാരൻ എന്ന് അപ്പൻതമ്പുരാൻ തിരുനസ്സിലേ പരഞ്ഞിരിക്കുന്നതും വളരെ അനേകപക്ഷങ്ങളും ആശങ്കയും കൈവന്നിരിക്കുമ്പോൾ തന്നെ വന്നിട്ടുള്ളതാവണം; സമീപീകരണവും ആയിരിക്കണം.

എന്നിവിടെ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രസ്താവിക്കാവാനുള്ളത്, കാക്കശ്ശേരിപ്പട്ടണിയിലുള്ള ഇതരപ്രധാനമായ നാരായണനോതിയേക്കാൾ (നാരായണാചാര്യൻ) അന്നെയാണ് സുഭദ്രാഹരണ'കാരൻ എന്തെന്നതാണ്. വസുദതീ (ഭക്ത)വിക്രമ'ത്തിൽ കാക്കശ്ശേരിപ്പട്ടണിയിൽ ഈ നാരായണാചാര്യനെപ്പറ്റി പ്രത്യേകം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതും.

“അസ്ത്വദികമ്പാപതിപാദപീഠ-
 വിചേഷ്ടമാംഗാശർപ്പണധികഃ
 നാരായണാചാര്യ ഇതി പ്രഭുരധിം
 പ്രാപ്തഃ പരം പ്രാജ്ഞധിയഃ പുരോഗഃ”

എന്നുള്ള പദ്യം തിരുവേഗപ്പുറക്കാരൻ നാരായണാചാര്യനെ അധികരിച്ചുള്ളതാണെന്ന് മഹാകവി ഉള്ളൂർ തന്നെ വിശദീകരിക്കുന്നു.

മിപിക വശം മനസ്സെ) സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. സാമൂതിരി
 പ്ലാറ്റ്, ഈ ആചാര്യനെക്കൊണ്ടാണ് കാക്കശ്ശേരിയെ കുട്ടിക്കാ
 ലംമുതൽക്കേ 'വൈപര്യത്തി'യായ 'വൃത്തി'യിൽ എർപ്പെടുത്തി
 പരമകാഴ്ചവരെ എത്തിച്ചത്—എന്ന് 'തന്ത്രി' ചരണാഭിരു
" ഇത്യാദി ഗദ്യത്തിലേ, 'സമുദനായകേരളം' അനേകം
 എന്ന ഭാഗംകൊണ്ട് സ്പഷ്ടമാകുന്നു. ഈ 'അനേകം'യ്ക്കു
 'സേവന' എന്ന അർത്ഥം ധരിക്കാവുന്നതല്ല. ഇങ്ങനെ സാമൂതിരി
 തിരുവേഗപ്പുറക്കാരനായ നാരായണാചാര്യനെക്കൊണ്ട് കാക്ക
 ശ്ശേരിയെ പണ്ഡിതസ്ഥർവ്വഭയമനാക്കിത്തീർത്തു എന്നുള്ളതിട
 തോളും, കാക്കശ്ശേരിയുടെ ഗുണമന്ദിരം നിന്നു തന്നെ സിദ്ധിയുണ്ടു
 എന്നുള്ളതിൽ വാദാവകാശംപോലുമുദിക്കുന്നില്ല. തദ്ഭാഗ്യം
 ഈ നാരായണാചാര്യൻ സാമൂതിരിസദസ്സനായിരുന്നുവെന്നും
 നിശ്ചയപ്പെടുകയുമാകാം. അപ്പോൾ തിരുവേഗപ്പുറക്കാരൻ ഒരു
 മൂടെ റ്റുക്കിഗ്രഹം നമുക്കു സിദ്ധിയുണ്ടു. സുഭദ്രാഹരണകാരൻ
 ശിവനെ വന്ദിച്ചിട്ടുള്ളത്, 'ശോഭനാധിരാജനന്മാരുടെവകേരം
 കവകടമളീപീഡിതോരസ്ഥമ'നെന്നു കാക്കശ്ശേരി വർണിക്കുന്ന
 'അരോകപരേശവ'നേത്തന്നെയാണെന്നും വന്നുകൂടുന്നു. തിരു
 വേഗപ്പുറദേശവും അവിടെയുള്ള ഇല്ലത്തും 'നിളോപകണ്ഠാഭര
 ണ'ങ്ങൾ ആണെന്നും പറയാം. 'നിളാസ്ഥപരമഭൂമി' എന്നാ
 അല്ലോ കാക്കശ്ശേരിയുടെ പ്രയോഗവും. വിശ്വാമിത്രഗൗതമക്കു
 രായ നമ്പൂതിരികുടുംബക്കാർ ഇപ്പോഴും അവരുടെത്തന്നെ ഉണ്ടു
 താനും. കേളികേട്ട വാഴക്കുന്നം (കേരളത്തിലേ ഭൂസിംഹഭാഗ
 വരൻ) അഴകുപ്പുറ മുതലായ കുടുംബക്കാർ വിശ്വാമിത്രഗോ
 തുക്കാരത്രേ. പലേ കുടുംബങ്ങളും അവിടെ 'കുറുപ്പിട്ടിത്തു'
 (സന്തതിക്കുറുപ്പ്) അന്യകുടുംബങ്ങളിലേയ്ക്കു ചതിച്ചിട്ടുള്ളതായും
 അറിയാം. അഴകുപ്പുറക്കുടുംബത്തിലേയ്ക്കു 'കിഴവപ്പുറം' എ
 ന്നൊരു കുടുംബം ലയിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും ഞാൻ അനുപമിച്ചുറിഞ്ഞി
 രിക്കുന്നു. 'നിളോപകണ്ഠാഭരണാഭ' വിനീതാഭ' എന്ന പാദ
 ത്തിലേ 'വിനീത' പദം കുടുംബവാചിയാണി ഗ്രഹിക്കുകയും, അതു
 'കിഴവപ്പുറ'ത്തിന്റെ സംസ്കൃതീകൃതരൂപമാവുമെന്നു 'സമ്മതി
 ക്കുകയും ചെയ്യാമെങ്കിൽ, നമ്മുടെ സുഭദ്രാഹരണകാരൻ ആ
 'കിഴവപ്പുറ'ത്തെ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിതന്നെ ആയിരിക്കണം
 എന്നു വിശ്വസിക്കാം. വേദവേദാജ്ഞാഭിനിഷ്ഠാനന്ദം, മറ്റു

കുടുംബക്കാരുടെ ഷോഡശക്രിയാദികൾ കഴിപ്പിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വരം ആണ് 'കാതിക്കോൽമാർ' എന്നു പറയപ്പെടുന്നവർ. കാക്കശ്ശേരി 'നാരായണാചാര്യൻ' എന്നു പറഞ്ഞുകാണുന്നതിലും ആ നാരായണാചാര്യൻ (സുഭദ്രാഹരണകാരൻ) "രാമോദയാചാര്യപിതൃവൃദ്ധ്വണ്യം"വെന്ന് കാണുന്നതിലും നിന്ന്, അവർക്ക് (ആ കുടുംബക്കാർ) 'കാതിക്കോൽ' എന്ന സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പാക്കേണ്ടതാണ്. തിരുവേഗപ്പുറക്കാരനായാലല്ലാതെ കൂടല്ലൂർനമ്പൂതിരിപ്പാടാണ് 'സുഭദ്രാഹരണ'കവി എന്നു വന്നാൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാമൂതിരിസഭസ്സിൽ സഭ്യത ലഭ്യമാകാൻ കുറേ വൈഷമ്യമുണ്ടെന്നും തുടന്ന് പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. എന്നെന്നാൽ, യോഗശാസ്ത്രം അഥവാ യോഗശാസ്ത്രം എന്നുള്ളതു് ഇന്നും നമ്പൂതിരിമാരുടെ ഇടയിലും രാജാക്കന്മാരുടെ ഇടയിലും അന്തർഹിതമായി നിലനില്ക്കുന്നതും, പണ്ട് അതിസ്പഷ്ടമായി പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നതും ആകുന്നു തൃശ്ശൂർയോഗശാസ്ത്രം, തിരുനാവായ യോഗശാസ്ത്രം പണ്ട് രണ്ടു യോഗമായിട്ടുണ്ടല്ലോ അഭിജ്ഞാനം നമ്പൂതിരിമാരുടെ സ്ഥിതി. അതിൽ തിരുനാവായ യോഗം സാമൂതിരിയുടെ മേൽപ്പടയിലും തൃശ്ശൂർയോഗം കൊച്ചി മഹാരാജാവിന്റെ മേൽപ്പടയിലും ആണ് കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളതും കഴിയുന്നതും. ഈ യോഗപ്പരിവും, കേരളരാജാക്കന്മാരുടെ യോഗശാസ്ത്രം പല പ്രധാനസാക്ഷികൾക്കും ഇടവരുത്തിയിട്ടുള്ളതുമാണ്. തൃപ്പൂണിത്തുറയിൽ കോവിലത്തു 'കൂട്ടിരിപ്പു' ഇന്നും തൃശ്ശൂർയോഗക്കാരായിരിക്കണമെന്ന് ഒരു സാമന്യനിയമം നിലനിൽക്കുന്നുണ്ട്. അഥവാ രണ്ടു യോഗത്തിലും മേരാത്ത ഗജർ വേദികലക്കാരെങ്കിലുമായിരിക്കണം. തിരുനാവായ യോഗക്കാർക്കു് സുപ്രാപമല്ല. സാമൂതിരിക്കോവിലകത്തിന്റെ ശാഖകളായ കോട്ടയം മറ്റും തിരുനാവായയോഗക്കാരും ആയിരിക്കണം. ഇതുപോലെ മറ്റും അംശങ്ങളിലും കാരോ നിർബന്ധവും പക്ഷപാതയും സാമൂതിരിക്കോവിലകവും, ഗോശ്രീശ്വര കുടുംബവും നിലനിൽക്കുന്നിരിക്കുന്നു. പയ്യൂർഭട്ടതിരിമാർ, മുല്ലപ്പിള്ളിബ്ഭട്ടതിരി, തിരുവേഗപ്പുറക്കാർ, ചെന്നാസ്സ നമ്പൂതിരിപ്പാട് തുടങ്ങിയവരൊക്കെ തിരുനാവായ യോഗക്കാർ ആണെന്നും. കൂടല്ലൂർകുടുംബം തൃശ്ശൂർ യോഗത്തിൽപെട്ടതും ആണ്. അവരെക്കൂടി തൃപ്പൂണിത്തുറ വിഭാഗസഭസ്സിലാണ് സന്നിധാനം ചെയ്യാൻ; സഭ്യരായിരുന്നതു് —കോഴിക്കോട്ടല്ല.

ഇങ്ങനെ, സുഭദ്രാഹരണകാരണേ സാമൂതിരിന.ഭസ്യനാക്കിത്തീർന്നമെങ്കിലും, അദ്ദേഹം കൂടലൂർനമ്പൂതിരിപ്പാടല്ലാതിരിക്കണമെന്നാണ് വന്നുകൂടുന്നത്.

ഈ സംഗതികളേ പുരസ്കരിച്ച്, അപ്പൻതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പറഞ്ഞതുപോലെ, സുഭദ്രാഹരണകാരൻ തിരുവേഗപ്പറക്കാരൻ നമ്പൂതിരിതന്നെ എന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. ഉദ്ദണ്ഡനേ ജനിയ്ക്കുവാൻ മന്ത്രപ്രഭാവപാശം സൃഷ്ടിച്ചെടുത്ത കാക്കശ്ശേരിയെ പഠിപ്പിയ്ക്കുന്നതിന് സാമൂതിരിയാൽ നിയുക്തനായ ഈ പണ്ഡിതകുറുപ്പാർത്തുമന്ത് സാമൂതിരിയുടെ പ്രതിനെട്ടരക്കവിശ്ലോകത്തിലേ പ്രധാനം ഗമായിരുന്നിരിയ്ക്കുമെന്നും, ചേന്നാസ്സ നമ്പൂതിരിപ്പാടിന്റെ സമകാലികൻ തന്നെ എന്നും ഇനി നിഗമനം ചെയ്യാമല്ലോ.

ഇനി, 'ലക്ഷ്മീമാനവേഷ'കാരൻ ഉണ്ടു കൃഷ്ണനാട്ടു, മാനവേഷചമ്പു (പുറുളാരൈചമ്പു) എന്നിവയുടെ കർത്താവായി കൊല്ലം നാലാം ശതകത്തിന്റെ പുറുളാർത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന ഭഗവദ്ഭക്തമാനവേഷന്റെ ശേഷം, ശുഭകുസഭേശത്തിന്നു 'വിലാസിനി' എന്ന വ്യഖ്യാനമെഴുതി വിശ്വയാത്രേശഭരണമാനവേഷ'എന്നു സ്വയം നിദിഷ്ടനാധിരിച്ചിരുന്ന മനുവേഷൻ ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നും, അദ്ദേഹത്തേ അധികരിച്ചുള്ള കൃതയായിരിയ്ക്കണം 'ലക്ഷ്മീമാനവേഷ' എന്നും മഹാകവി ഉള്ളൂർ വിജയനാഥിപിക്ട്-ാംഭാഗത്തിൽ (വശം-മ നെ-മ റ്) പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ മാനവേഷൻ ഭോജചമ്പുവിന്നും വ്യഖ്യാനമെഴുതിയിട്ടുണ്ടെന്നു മഹാകവി കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രമീലസിനി വ്യഖ്യാനത്തിന്റെ, കെല്ലേം-നെമ്പ-ൽ ജൂട്ടതിയ പകർപ്പ് വെന്നിമല പിഷാരത്തു ഇരിപ്പുണ്ട്."

ഭാഷാമന്ദിരം Vol. I ഭാഗം II, പാട്ടം 18-19]

"ഈ മാനവേഷന്റെ സഭസ്യനാണെന്നു തോന്നുന്നു ലക്ഷ്മീമാനവേഷം നാടകത്തിന്റെ കർത്താവായ ചിദംബരകവി. നിശ്ചയമില്ല" (മ റ്) ഇത്യാദി പംക്തികൾ നോക്കുക. "ചിദംബരകവിയുടെ കവിതയും ഉദ്ദണ്ഡന്റെതുപോലെ ഉത്തമമാകുന്നു" എന്നും മഹാകവി ഉള്ളൂർ തുടർന്നു പറയുന്നു. മ നെ-ാംവശത്തു, "ചിദംബരകവിയുടെ ജനനസ്ഥലം ചോളഭേശത്തിലുള്ള ശ്രീ വല്ലഭപുരം ആയിരുന്നു" എന്നും, "ചിദംബരകവി, ഈ മാനവേഷൻ തളിയിൽക്കുഴലും പുത്തനായി

പണ്ടിന്റെ പീറ്റി എന്ന് പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ" (പുറം ൧ നെ) എന്നും, ൧൮൦-ാം പേജിൽ, "വീതിയോരഗോരവാഭാകര പാരിജാതസ്യ" എന്ന് ചിദംബരകവിയും, വർണ്ണിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് സാമൂതിരിപ്പാടന്മാർ അഗ്നികലക്ഷ്യമായ് ആണെന്ന് വന്നുകൂടുന്നു" എന്നും, വീണ്ടും വീണ്ടും മഹാകവി ഉള്ളൂർ ചിദംബരകവിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ, ലക്ഷ്മീമാനവേദത്തിന്റെ പ്രസ്താവനാഭാഗം ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുള്ളതിൽ (വീഴ്ചയാണിരിക്കുന്നത്) "...സുഗൃഹീതനാമം വിജയതേ ടിവാകരനാമം. തേന ച യീരോദാത്തസ്യ മാനവേദസ്യ മഹീ ചതേശ് വഹിതമുപാദായ "കൃതം കിമപി നാടകം ഭരതഭാഗ്യനാഡിന്ധമം" (൧ നെ) എന്ന് കവിനാമം ടിവാകരൻ എന്നാണ് കാണിച്ചിട്ടുള്ളത്. "ലക്ഷ്മീമാനവേദം നാടകത്തിന്റെ നിർമ്മാതാവ് ഉണ്ണയന്നപ്പോലെ വിദേശത്തു നിന്നു വന്ന ടിവാകരകവിയായെന്നും അദ്ദേഹത്തേപ്പറ്റി മേൽ പ്രസ്താവിക്കാം". (൧൩൩) എന്നും ശ്രീ പരമേശ്വരയ്യരവർകൾ തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. രണ്ടു നാമങ്ങളും കൂടി ശരിപ്പെടുത്തുക എളുപ്പമല്ലല്ലോ. ഏതെങ്കിലും ഒന്ന് ഭൂമിസ്ത്രമായിരിക്കണം. ചിദംബരകവി എന്നുള്ളത് അത്യുത്തമമായും, ടിവാകരനാമം, പ്രസ്താവനാഭാഗമുൾപ്പെടെ രണ്ടു തവണയും ആണ് ഗ്രഹിച്ചു കാണുന്നത്. "ഭൂമിസ്ത്രവഹാര"ന്ത്രായേന ചിദംബരകവി എന്നും, പ്രസ്താവനാപ്രമാണമേന്താൽ ടിവാകരകവി എന്നും ഗ്രഹിയ്ക്കേണ്ടതായി വരുന്നു. നിശ്ചയിയ്ക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ടിവാകരൻ എന്നാണ് കവിനാമമെങ്കിൽ, - നമ്പൂതിരിച്ചാകാൻ ശുചിത്വമുണ്ട്. അവരുടെ ഇടയിൽ ടിവാകരന്മാർ ധാരാളമാണ്. 'പോളേഷ്യ' എന്ന് പ്രസ്താവനാഭാഗത്തിൽ ഉദ്ധരിച്ചു കാണപ്പെടുന്നത് 'കേരളേഷ്യ' എന്നതിന്റെ വികാരമോ മറ്റോ അല്ലെന്നും നിശ്ചയിയ്ക്കാവതല്ല. ശ്രീവല്ലഭസംജ്ഞ പഴയ വെള്ളാട്ടിരിരാജാക്കന്മാർക്കുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും തോന്നുന്നു. തന്നാ മകരാജസ്ഥാപിതഗ്രാമം കേരളബ്രാഹ്മണഗ്രാമവും ആയിവരാം. 'ഉദ്ബാഹുസുന്ദരൻ' എന്ന കവിചിത്രനാമം വിചിത്രമായിരിക്കുന്നു. അത് വല്ല ഇല്ലപ്പേരിന്റെയും സംസ്കൃതീകൃതരൂപമാക്കാൻ കഴിയുമെന്നു തോന്നുന്നു. അതായിരിക്കും ഉപാതവും. ആത്മ നാമ

ഇരോന്നാമ' എന്ന പ്രമാണപ്രകാരം ഇരുന്നാമം ഇല്ലപ്പേരാക്കിക്കു
 ലിച്ചിരിയ്ക്കയാവരുതേ? പുനത്തിന്റേതെന്നു സുപ്രസിദ്ധമായ
 'ജംഭപ്രദേശിമുഖിൽ' ഇതാദി ഭാഷാപട്ടത്തിലേ, 'കബരി തി
 രുക്കിനാൾ മേനകാമാനവേദ!' എന്ന പ്രയോഗമനുസരിച്ച്, ഒരു
 മാനവേദൻ പുനത്തിന്റെ സമകാലികനായി, സാമൂതിരിയായി
 വേണം. അത് ഏറ്റവും നൂറ്റാണ്ടിൽ ആയിരിക്കണംതാനും.
 മാനവിക്രമനുമേൽ മാനവേദൻ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നാണു
 പ്പോൾ വരുന്നത്. മർദ്ദ മുതൽ മർദ്ദവരെയെ ഒരു
 മാനവേദന്റെ കാലമായി ശ്രീ. കേ. വി. കൃഷ്ണയ്യരവർകൾ
 'കോഴിക്കോട്ടേ സാമൂതിരിമാർ' എന്ന ഇംഗ്ലീഷുപസ്തകത്തിൽ
 രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ വിഷയീകരിച്ചല്ല
 'ലക്ഷ്മീമാനവേദം' എന്നതിന് പ്രമാണമെന്നും കാണാനില്ല.
 അങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ വിഷയീകരിച്ചാണെങ്കിൽ, ലക്ഷ്മീ
 മാനവേദകാരനും ചേന്നാസ്സിന്റെ (തന്ത്രസമുച്ചയകാരന്റെ)
 സമകാലികനാവണം; അഥവാ, ആയിത്തീരാം. അപ്പൻതമ്പു
 രൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത് നിരാധാരമാകണമെന്നില്ലെന്ന് അഭി
 പ്രായം.

'സാഹിത്യമല്ലൻ' എന്ന് ഉദ്ദണ്ഡനിൽ നിന്ന് ബിരുദനാമം
 ലഭിച്ച യോഗ്യനും, 'മുക്കോല'ഭേദക്കാരനും, 'വിധസാലഭഞ്ചിക'
 യും 'അനന്ദരാഘവ'ത്തിനും വ്യാഖ്യാനമെഴുതിയ ആളും ആയ
 വാസുദേവൻതമ്പുതിരിയും ചേന്നാസ്സിന്റെ സമകാലികൻ
 തന്നെ. 'ചിത്രമീനം' എന്നാണല്ലോ ആ അനന്ദരാഘവവ്യാഖ്യാ
 യുടെ പേരും. ഇതുപോലെ, വൃത്തരത്നാകരവ്യാഖ്യാനമായ കവി
 ചിന്താമണി'യുടെ കർത്താവും, ഉദ്ദണ്ഡനേ ആശ്ചര്യപ്പെടുത്തിയ
 മഹാകവിയും ആയ കരുണാകരമാരാർ (മുക്കോലക്കാരൻ) മുത
 ലായവരും, സമുച്ചയകാരന്റെ സമകാലികരായ പണ്ഡിതകവീ
 ളുമാരായിരുന്നു എന്ന് ഗ്രഹിച്ചിരിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. ഈ സമ
 കാലികന്മാരേപ്പറ്റിയുള്ള വിചിന്തനം വളരെ ഉപയോഗി
 യാണെങ്കിലും, തൽക്കാലം അധികം വിസ്തരിയ്ക്കുവൻ സൗകര്യ
 മില്ലായ്കയാൽ, ചുരുക്കുന്നു. എങ്കിലും, ഒരു കവിയുടെ കഥ കൂടി
 നമുക്കു വിചാരിയ്ക്കാം.

'പുണ്യപുരുഷാത്മചന്ദ്രാഭയം' എന്ന് അഞ്ചുക്കത്തിൽ,
 വൈരാഗ്യചന്ദ്രാഭയത്തിന്റെ രീതിയിൽ ഒരു നാടകമുണ്ട്.

അതിന്റെ കർത്താവ്, തെക്കേപ്പാട് എന്ന് ഇല്ലപ്പേരുള്ള (പുവാശ്രമസ്ഥാനനാമമുള്ള) ഒരു സ്വാമിയാർ തിരുമനസ്സു കൊണ്ടാണെന്നുള്ളതിനു രേഖയുണ്ട്. അദ്ദേഹം വിശ്വാമിത്ര ഗോത്രക്കാരൻ തന്നെയായിരുന്നു താനും. തിരുവേഗപ്പുറഭേശത്തു് ഇപ്പോഴുള്ള 'പടിഞ്ഞാറേപ്പാട്' എന്ന ഇല്ലത്തെയു് ഒരു തെക്കേപ്പാട് കുറിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിനു തെളിവുകൾ ഉണ്ട്. അവിടത്തേ—ആ തെക്കേപ്പാട്ടേ ആയിരിയ്ക്കാം ഈ സ്വാമിയാർ. തുശ്യാശ്രമനിവിഷ്ണുനായാട്ടും സാഹിത്യാഭിരുചി ശമിച്ചിട്ടില്ലാതിരുന്ന ആ മഹാനഭാവൻ, സാമൂതിരി സദസ്സിലേ അംഗങ്ങളിൽ ഒരാളായിരുന്നിരിയ്ക്കാൻ ഇടയുണ്ട്. തദ്വാരാ നമ്മുടെ സമുച്ചയകർത്താവിന്റെ സമകാലികനാണെന്നും കാണാൻ കഴിയും. അപ്പോൾ, തിരുവേഗപ്പുറക്കാരായി പേരും കൃതിയും അറിയാതെ കിടക്കുന്ന പണ്ഡിതകവികളിൽ ഒരാളേക്കൂടി നമുക്ക് കിട്ടുകയും ചെയ്യുമല്ലോ. അദ്ദേഹം, പുവാശ്രമത്തിൽ സാമൂതിരി സദസ്സുനായിരിയ്ക്കണമെന്നേ ഇവയുടെ വിവക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളൂ എന്ന്, പ്രത്യേകം തന്നെ പറയട്ടേ.

വിലപമംഗലത്തു സ്വാമിയാർ തളിയിൽത്താനയോഗത്തിന്നു ചെല്ലാറുണ്ടായിരുന്നു എന്നും,

“തക്കേഷു കർക്കശധിയോ വയമേവ ഭൂമൗ,
കാപ്യേഷു കോമളധിയോ വയമേവ ഭൂമൗ,”

എന്നിങ്ങനെ ഓരോ വരി ചൊല്ലി കിഴിയെടുക്കാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ “നമ്മി, നമ്മി” എന്നു പറഞ്ഞ് മറ്റു പണ്ഡിതന്മാർ വേദിച്ചു മടക്കമെന്നും, ഒടുക്കം അദ്ദേഹം:—

“കൃഷ്ണ സമപ്തിതധിയോ വയമേവ ഭൂമൗ”

എന്നു ചെല്ലിപ്പോൾ, ആരും വാദിയ്ക്കാനുണ്ടായില്ലെന്നും ആ കിഴി—ഭക്തിയുള്ള കിഴി—അവിടുണ്ടെന്നു് എന്നും മറ്റും രൂഢമൂലമായ ഐതിഹ്യമുണ്ട്. ഇനി ഒരു പക്ഷേ, ആ സ്വാമിയാർ വിലപമംഗലമല്ല, തെക്കേപ്പാട്ടു സ്വാമിയാരാണ് എന്നും വരാം. കൂടുതൽ ഗവേഷണം ഈ വക വിഷയങ്ങളിൽ ആവശ്യം തന്നെ. പൂണ്ണ പുരുഷാത്മപത്രോദയകാരന്റെ ചില പാക്കികൾ കണ്ടുകൊൾക:—

“ഭക്ഷിണാംശഗ്രഹഃ സോഽഥ ജാതവേദാ ഹി നാമതഃ;
 സോമയാഗം കൃതവതസ്തസ്യ ജായാ ച പാവതി
 തദ്ദപാദാനഭേദസ്യ പരമേശ്വരകനീയസഃ
ലാല... ശവയാജിതാശ്രമസമ്പദാ
 തുത്യാശ്രമനിവിഷ്ടേന കൃതിരേഷാ യഥാബലം” ഇത്യാദി.

XIX സമുച്ചയ'കാരശിഷ്യപ്രശിഷ്യന്മാർ

വിവരണവ്യാഖ്യാകാരനും വിമർശിനീവ്യാഖ്യാനകർത്തവ്യം സമുച്ചയ'കാരന്റെ ശിഷ്യന്മാരാണെന്നു അറിയുന്നുണ്ട്. വിവരണകാരൻ ഗുരുവായുക്കു സമീപമുള്ള കൈനിക്കരക്കാലടി എന്ന മനയ്ക്കലേ കൃഷ്ണശർമ്മാവു എന്ന നമ്പൂതിരിയാണത്രേ. തന്ത്രി നമ്പൂതിരിമാരുടെ ഇടയിലുള്ള പരമ്പരാധാരണമാണ് ഇത്. ഇപ്പാൾ 'കൈനിയ്ക്കര' എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്ന ആ മനയുടെ കുറച്ചു പഴയപേര് 'കുഴാങ്കര' എന്നാണെന്നും കാണുന്നു. ആ മനക്കാക്കു തന്ത്രിമാരുടെ വൈദികത്വം കൂടി ഉണ്ടെന്നു അറിയാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'അനുഷ്ഠാനസമുച്ചയം' അല്ലെങ്കിൽ 'തൊഴുത്തുരനുഷ്ഠാനം' എന്നു പറഞ്ഞുവരുന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ കർത്താവായ തൊഴുത്തുർ നാരായണൻ നമ്പൂതിരി (മുക്കോലയ്ക്കൽ സമീപം) വിവരണകാരന്റെ ശിഷ്യാനായിരുന്നുവെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. അതിലേ ചില പദങ്ങൾ ഈ അഭിപ്രായത്തേ ബലപ്പെടുത്തുന്നതുണ്ട്. ചില പട്ടങ്ങൾ ഉൾമിട്ടു പരിശോധിക്കാം:—

“ഭക്തിമുക്തിഫലകാങ്ക്ഷിഭിർജ്ജനൈ-
 ഭക്തിപുരഹൃദയാദൃതാംഗ്ലിണേ,
 മുകതിഗേഹനിയതാസിനേ നമോ
 ഭക്തിലോചമനസ്വേന്ദ്ര തേജസേ.
 സുസമാഹിതധീനേരൂമജ്ഞാനപടലം മഹൽ
 കൃപയാ യഃ കൃഷതി തം വന്ദേ കൃഷ്ണാഭിധം ഗുരും.

ശ്രീമാതുദത്തതനയം കരുണാംബുരാശി
 നിഷ്യാദധർമ്മമധുസഭ്യമുഖാരവിനം
 നാരായണം നളിനനാഭപദാരവന്ദ-
 മാധപിമധുപ്രതമഹം ശരണം പ്രജാമി.

ശ്രീപാർവ്വതീനന്ദന ഏഷ കശ്ചി-
 ന്നാരായണാഖ്യോ ഭിജ്ഞാലപോരഃ
 വിഷ്ണുപാദിഭേവാർച്ചനലേലചേതാ
 ലിഖത്യശേഷം വണോദികർമ്മ.

യോ വാ രാമായണാഖ്യം മധു മധുരമലം പായയന്നേവ ലോകാൻ
 ദാരാഗാരാദിരാഗാദ്യനുപശമമഹാവ്രാധിജാതം വിധുഃ
 സ്വസ്ഥാനേ വാ f/തനോതി പ്രവിപുലകരുണാചാരിയേസ്സസ്യ
 സോഹം
 സുനന്ദാരായണസ്യ കപനു ചലു ന മനോ ഗാഹതേ യസ്യ
 ശാസ്ത്രേ.”

ഈ തൊഴുത്തുകൾ നാരായണൻ നന്ദുതിരി തന്നെ എഴുതിയിട്ടുള്ള
 മറെറായ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥമാണ് ‘തേത്രപ്രായശ്ചിത്തം’ എന്നത്.
 അതിന്റെ പ്രാരംഭികപദ്യങ്ങളിൽ ഒന്ന്, ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ച
 “സുസമാഹിതധീനേത്ര” ഇത്യാദിയാണ്. ആ കൂട്ടത്തിൽ മേ-
 ൽപുത്തൂരിനേ, “ശ്രീമാതുദത്തതനയം സാക്ഷാന്നാരായണംപരം”
 എന്ന് സാക്ഷാൽ ഭഗവാനായിത്തന്നെ സ്തുരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
 മേൽപുത്തൂരിനേയും ഒരു മാതുദത്തനേയും കൃഷ്ണനേയും ഇരുക്കുന്മാ-
 രായി വന്ദിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്.

“ശ്രീമാതുദത്തതനയം സാക്ഷാന്നാരായണം പരം,
 മേതുദത്താഭിധാനം ച ഇരുകാരണ്യഭാജനം,
 കൃഷ്ണാഖ്യം ചാജ്ഞതാഹേതുപാപപുഗവിദാരണം
 രാമാമി നമനീയാംശ്രീൻ ഇതുനേതനഹർന്നിശം.”

എന്നിങ്ങനെയാണ് ആ പേർകൾ. ഈ ഇരുവർക്കും പുറമേ
 സമുച്ചയകാരന്റെ ശിഷ്യന്മാരായ ആരെല്ലാം ഉണ്ടായിരുന്നു എ-
 ന്ൻ അന്വേഷിച്ചറിയേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നത്. ഈ രണ്ടു വിശി-
 ഷ്ടശിഷ്യന്മാരിൽ വെച്ച്, വിമർശിനീകാരൻ ശങ്കരൻ നമ്പൂതി-
 രിപ്പാട് സമുച്ചയകാരന്റെ പുത്രനാണെന്ന്, വിമർശിനീവ്യാ-
 ഖ്യാനത്തിന്റെ അവസാനത്തിലുള്ള ശ്ലോകംകൊണ്ടു സുസ്സഷ്ടവും,
 സച്ചസമ്മതവും ആണല്ലോ. വിവരണം ഒരു പ്രൗഢപിപ്പണി
 യായിപ്പോയതുകൊണ്ട്, സാമാന്യപണ്ഡിതന്മാർക്ക് സമുച്ചയത്വം
 ഗ്രഹണത്തിൽ പിന്നെയും സന്ദേഹം വന്നുകൊണ്ടിരുന്നതിനാലാ-
 യാതകിടന്നും, അനപയനുസാരിയായ ഒരു അനുപദവ്യാഖ്യാനം

തന്നെ ശങ്കരൻനമ്പൂതിരിപ്പാട് എഴുതിയത്. അല്ലാതെ, 'വിവരണം' അദ്ദേഹത്തിന് അദ്ദേഹപരവും അജ്ഞാതവും ആയിരുന്നു എന്നു തോന്നുന്നില്ല. എന്നാൽ, വിവരണകാരനും വിമർശിനീകാരനും സതീതൃപ്തനല്ലാതെ, സബ്രഹ്മചാരികളായിരുന്നുവെന്നും തോന്നുന്നില്ല. വിവരണകാരന് സമുച്ചയകാരനേക്കാൾ വളരെ പൂയം കറയുമായിരുന്നു എന്നും തോന്നുന്നില്ല. തന്ത്രം മാത്രമായിരിക്കില്ലാത്ത അദ്ദേഹം ചേന്നാസ്സിന്റെ അടുക്കൽ പഠിച്ചതും. അന്നു വിമർശിനീകാരൻ ഉണ്ടോ, ഉണ്ടാമോ ആവാം. വിവരണകാരനോ വിമർശിനീകാരൻ ഒരിടത്തും സ്തരിച്ചു കാണാത്തതും, വിവരണത്തിലും വിമർശിനിയിലും ചില മതഭേദങ്ങൾ കാണുന്നതും കണക്കാക്കി നോക്കുമ്പോൾ, അവർ അടുപ്പമുള്ളവരായിരുന്നില്ലെന്നാണ് തോന്നിയെന്നത്. എന്നു മാത്രമല്ല, വിവരണപാഠപ്രകാരമുള്ള മൂലവും, വിമർശിനീപാഠപ്രകാരമുള്ള മൂലവും തന്നെ ചിലപ്പോഴൊക്കെ ഭിന്നങ്ങളാണെന്നു പറയാം. വിവരണപാഠപ്രകാരം മൂലശ്ലോകങ്ങൾ കുറച്ചുകിട്ടിയിട്ടുണ്ടാവാം. മതഭേദത്തിനു കാരണം തെക്കൻ സമ്പ്രദായവും വടക്കൻ സമ്പ്രദായവും എന്നുള്ളതായിരിക്കാം. വിവരണകാരൻ തെക്കൻ, വിമർശിനീകാരൻ വടക്കൻ ആണല്ലോ. ചില മന്ത്രപ്രതീകങ്ങളേ പുരണം ചെയ്തു കാണിക്കുമ്പോൾ, ഭേദവും ഭിന്നമന്ത്രങ്ങളായിട്ടുപോലും തീർന്നുപോയിട്ടുണ്ടെന്നും കണ്ടിരിക്കുന്നു. സമ്പ്രദായഭേദമാകണമല്ലോ ഇതിനു നിമിത്തം. ഒരു പക്ഷേ, തെക്കൻ ഭിക്ഷിപ്പിന്നു് ഒരു സതീതൃപ്തൻ സ്വപിതൃഗൃഹത്തിന്നു് ഒരു ടിപ്പണി എഴുതിയിട്ടുള്ളതു് വിമർശിനീകാരൻ അറിഞ്ഞിട്ടില്ല, കണ്ടിട്ടില്ല എന്നു തന്നെയും വന്നുകൂടിയായില്ല. അഥവാ അറിഞ്ഞാലും, കണ്ടാലും, സ്വന്തം സമ്പ്രദായത്തിന്നും, ഉപദേശത്തിന്നും പ്രാധാന്യവും പ്രമുഖ്യവും കല്പിച്ചുകൊണ്ടേ ഈ വക വിഷയങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കുകയുള്ളതാകുന്നു. ഇത്തരത്തിലായിരിക്കാം മൂലത്തിനുതന്നെ പാഠഭേദം വന്നതും, വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ മതഭേദം കടന്നതും എന്നു കരുതാം.

വിമർശിനീകാരന്റെ ശിഷ്യനായിരുന്നു വല്ലഭസംഹിതയുടെ ഹാരിണീവ്യാഖ്യാനവും, ക്രിയശ്രേയവും മറ്റും എഴുതിയ പ്രൊഫ. കവി പൂലിയന്നൂർ നാരായണൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് എന്നറിയുന്നുണ്ട്. 'ക്രിയശ്രേയം' എന്ന കൃതിയുടെ ഒടുവിൽ "ശ്രീവത്സഫല

സിലൈ” എന്നു പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടു കാണുന്നത് കവിദാനവാചി കൂടിയാണെന്നും പറഞ്ഞുവരുന്നു.

XX സമുച്ചയകാരന്റെ ഇതരകൃതികൾ

സാമൂതിരിസദസ്സിലേ കവിമണിമാലയിൽ കലർന്നിരിക്കുന്ന സമുച്ചയകാരൻ തന്ത്രസമുച്ചയത്തിനു പുറമേ വേറെയും പല കൃതികൾ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുമെന്നുള്ളതു നിർവ്വിവാദമാണല്ലോ. അവ ഏതെല്ലാമെന്നു കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ ഇനിയും വളരെക്കാലം ചെല്ലേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. “പ്രക്രീഡൽകാർത്തവീര്യാദി” പദ്യങ്ങൾ പോലും സമുച്ചയകാരന്റെ കൃതിയല്ലെന്നുള്ള ഒരുഭിപ്രായം ചിലർ കാണിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ, “മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക” എന്ന കൃതികൂടി സമുച്ചയകർത്താവിന്റെതാണെന്നുള്ളതിന്നു പ്രാമാണികസമ്മതിയും യുക്തിയും ഉണ്ട്. മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക പലതുള്ളതിൽ “പ്രണമ്യ വിശ്വസ്ഥപതിം പിതാമഹം” ഇത്യാദി പദ്യാരംഭത്തോടുകൂടി യശിപുശാസ്രകൃതിയാണു് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെതു് അതിന്റെ ഒരു സംസ്കൃതവ്യാഖ്യാനത്തിൽ വ്യാഖ്യാതാവു പറയുന്നുണ്ടു്, അതു സമുച്ചയകാരന്റെ തന്നെ കൃതിയാണെന്നും, സമുച്ചയനിർമ്മാണത്തിനുശേഷം ആണു് തൽപ്രണയനം നടന്നതെന്നും മറ്റും. ആ പാകു്തി നോക്കുക:—“അയം കവിഃ, മയാ തന്ത്രസമുച്ചയ ദേവാലയലക്ഷണമുക്തം, മനുഷ്യാലയലക്ഷണം കരൂപി നോക്തം ച, തസ്താദിദാനീം തന്ത്രസമുച്ചയാൽ കതി പയപദ്യാനാ യഥാർവകാശമല,ത്വ തൈഃ സഹ ചതുശ്ചതപാ രിംശദ്ഭിഃ ശ്ലോകൈഃ മനുഷ്യാലയലക്ഷണം വക്ഷ്യാമീതി നിശ്ചി ത്വ തത്രാദൗ പ്രഥമേന ശ്ലോകേന ഇഷ്ടദേവതാനമസ്കാരം ചികീർഷിതപ്രതിജ്ഞാം ച ആഹ-“പ്രണമ്യ വിശ്വസ്ഥപതിം പിതാമഹം... ..”ഇതി-“

ഇതു തന്നെയാണു് പ്രാമാണികസമ്മതിയായിപ്പറയാൻ ഉള്ളതു്. സമുച്ചയത്തിലേ പല പദ്യങ്ങളും ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പകർത്തിച്ചേർത്തു പ്രകൃതപുരണം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതാണു അതിഃലയുള്ള പ്രധാനയുക്തി. അന്യഗ്രന്ഥമെന്ന നിലയിലല്ല സ്വകൃതിയെന്ന നിലയിലാണു് പകർത്തിക്കാണെന്നതും. ഈ മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക ഒരു പഴയ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി അച്ചടിക്കപ്പെട്ടു കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. ഒരു പഴയ പ്രസിദ്ധീകരണ

മാണു്. ആ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ കർത്താവും സമുച്ചയ കാരൻ തന്നെയെന്നാണു് ഉറപ്പിത്തോന്നിയിരിക്കുന്നതു്. ഈ സമുച്ചയത്തിലുള്ളതു്, ഇന്നുമുതൽ ഇന്നതുവരെ സമുച്ചയത്തിലുള്ള പദ്യങ്ങൾ, ഇന്നതു് സമുച്ചയത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്—എന്നും മറ്റും അതിൽ പലേടത്തും അവിശേഷണ സമുച്ചയ ഗ്രന്ഥം ചെയ്തിരിക്കുന്നതു് ഏകകർതൃകതാബോധകമായിട്ടാണു് തോന്നുന്നതു്. ആ കർതൃത്വകൃത്തിനനുഗുണമായ പഴക്കം ഭാഷയ്ക്കും ഉണ്ടുതാനും. പ്രസിദ്ധീകരണം കുറേ പ്രമാദ ജടിലമായിപ്പോയി എന്നൊരു കുറുമ്പേ അതിന്നു പറയാനുളളു. എങ്കിലും, ആ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം സമുച്ചയകാരന്റെതെന്നു മതം അവിസംവാദിയാകുമെങ്കിൽ, ഭാഷാകൃതികളുടെ കൂട്ടത്തിലും സമുച്ചയകാരനൊരു സ്ഥാനം സിദ്ധിക്കുതെയും, ഭാഷാസാഹിത്യചരിത്ര കാരനു് ആ കൃതിയേയും തൽകർത്താവിനേയും ആദരപൂർവ്വം അനുസ്മരിക്കുതെയും കഴിയുകയില്ലെന്നുള്ളതു് വളരെ അഭിമാനാർഹമായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു.

XXI സമുച്ചയകാരന്റെ കവിത്വം

‘രസികരഞ്ജിനി’ലേഖനത്തിൽ (സാമൂതിരിപ്പാടും മൗൽക്കുവികളും) സഹൃദയസാർവ്വഭൗമനായിരുന്ന അപ്പൻ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്, തന്ത്രസമുച്ചയകാരന്റെ കവിത്വത്തെ വളരെ ആദരപൂർവ്വം കൊണ്ടാടിയിട്ടുണ്ടു്. ആ ഭാഗം ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം:—

“ഈ തന്ത്രശാസ്ത്രഗ്രന്ഥത്തിൽ നമ്പൂരിപ്പാട്ടിലേയ്ക്കുള്ള കവിതാവൈദഗ്ദ്ധ്യവും ചുരുക്കിപ്പറവാൻ ഉള്ള സാമർത്ഥ്യവും നല്ല വണ്ണം പ്രകാശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ചുരുക്കിപ്പറക എന്ന വിഷയത്തിൽ സാക്ഷാൽ ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികൾക്കുപോലും അഭ്യേമത്തിനോടു് മടക്കമായിരുന്നു. നമ്പൂരിപ്പാടു് ഈ ഗ്രന്ഥമുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയ്ക്കായിട്ടു് യദൃച്ഛയായി ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികൾ അവിടെച്ചെന്നപ്പോൾ, താനും രണ്ടു ശ്ലോകമുണ്ടാക്കാമെന്നും, അതിൽ അടങ്ങേണ്ടതായ കാവ്യങ്ങൾ ഇന്നിന്നവയാണെന്നു പറയേണമെന്നും നമ്പൂരിപ്പാട്ടിലോടു് ആവശ്യപ്പെട്ടപ്രകാരം നമ്പൂരിപ്പാടു് സമ്മതിച്ചു്, വിഷയം പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും, ശാസ്ത്രികൾ തന്റെ വാഗ്ദാനത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് ശ്ലോകമുണ്ടാ

ക്കാനാരംഭിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നരശ്ശോകം കഴിഞ്ഞിട്ടും പഠനം വന്നു. കാര്യങ്ങൾ വളരെ ശ്രേഷ്ഠിച്ചിരുന്നതിനാൽ, പിന്നെ അരശ്ശോകംകൊണ്ട് അതു മുഴുവനും പഠഞ്ഞു തീർക്കാൻ തന്നാലു സാധ്യമാണെന്നു കണ്ടു, നമ്പൂരിപ്പാട്ടിലേയ്ക്കു തന്നെ ഒഴിഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും, നമ്പൂരിപ്പാട്ട് ബാക്കിയുള്ള അരശ്ശോകംകൊണ്ടുതന്നെ പഠയേണ്ട കാര്യങ്ങളേ മുഴുവൻ നിഷ്പ്രയാസമായി പഠിപ്പാഞ്ഞു അവസാനിപ്പിയ്ക്കുകയും ചെയ്തു എന്ന് പ്രസിദ്ധമാണ്.”

(രസിധരഞ്ചിനി, ൨4, ൪, ൨, ൭, വശം നമ്പൂ - നമ്പൂ.)

ഈ പ്രസ്താവന—“തന്ത്രസമുച്ചയം—ഇത് സാമൂതിരി കോവിലകത്തേ പ്രധാനതന്ത്രിയായ ചേന്നാസ്സി നമ്പൂരിപ്പാട്ടിലേ കൃതിയാകുന്നു. എല്ലാം സംസ്കൃതമാണ്. കവിതാഭംഗി അന്ത്യാദൃശംതന്നെ”—എന്ന് വളരെക്കലേമുമ്പുതന്നെ, ഗോവിന്ദപ്പിള്ള സർച്ചാധികാര്യക്കാരവർകൾ സ്വന്തം ഭാഷാചരിത്രപുസ്തകത്തിൽ പ്രശംസിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതിന്റെ ഒരു വിവരണപ്രായത്തിലുള്ളതാകുന്നു. എന്നാൽ, ചിലർക്ക് അദ്ദേഹത്തിന്റെ (സമുച്ചയകാരന്റെ) കവിതപര അത്ഭുതമണിയമായിട്ടല്ല തോന്നിയിട്ടുള്ളതെന്നും പറയേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. ‘വിജ്ഞാനദീപിക’ ൪-ാം ഭാഗത്തിന്റെ ൧൫-ാം വശത്ത്, “ശംഖഭേപ്പംഖച്ചുടലപടഹ” ഇത്യാദി *൪-ാം പടലത്തിലുള്ള പദ്യം ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ട് എഴുതിയിരിയ്ക്കുന്നതു നോക്കുക—“ശാസ്ത്രജ്ഞനായ ചേന്നാസ്സിന് ശബ്ദസുന്ദരമായ മേലുദ്ധരിച്ച ശ്ലോകം രചിയ്ക്കുവാൻ സാധിയ്ക്കുകയില്ലെന്നുള്ളതിന്നു, സമുച്ചയത്തിലേ ഇതരശ്ശോകങ്ങൾ ഓരോന്നും ഉദാഹരണങ്ങളാകുന്നു.”

ഇതൊന്നല്ലാതെ, തന്ത്രസമുച്ചയത്തിൽ “ശബ്ദസുന്ദര”മായ മറ്റൊരു ശ്ലോകവും ഇല്ലെന്നാണല്ലോ ഈ വാചകത്തിന്റെ അർത്ഥം. ഇത്ര കവിതപശുനായ ചേന്നാസ്സിന്, സാമൂതിരിപ്പാട്ടിലേ ൧൮-ൽ കവിസദസ്സിൽ സ്ഥാനം കിട്ടിയതും, ഉദ്യോഗപ്രദതി മഹാകവികൾ അതനുവദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതും എങ്ങാനെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു. ശബ്ദബഹളിപിടിച്ച ശ്ലോകം, ഒരു ശ്ലോകം, ചേന്നാസ്സിഴുകയില്ലെന്ന ഈ ദൃഢധാരണതന്നെയായിരിയ്ക്കണം, “പ്രകീഡൽകാൽതവിത്രാജ്ഞുനളജ്” ഇത്യാദിപദ്യം,

*വിജ്ഞാനദീപികയിൽ ഈ പദ്യം ൧൦-ാം പടലത്തിലേതായിട്ടാണ് കാണിച്ചിട്ടുള്ളത്. T. S. തന്ത്രസമുച്ചയം രണ്ടാംഭാഗം-൧൩൧-ാം വശം നോക്കുക.

ചെന്നാസ്സിനു ചെല്ലാനായി, 'ശാസ്ത്രികൾ (ഉദ്ദണ്ഡൻ) മുൻകൂട്ടി ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തിരുന്ന' ഒന്നരണത്തുപോലും അതിൽ എഴുതപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ആ പദ്യം ചെന്നാസ്സിന്റെതന്നെ എന്നാണ്, ശാസ്ത്രികളുടേതെന്നല്ല പലരും ധരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അപ്പൻതമ്പുരാൻ ആണല്ലോ ആ പദ്യം ആദ്യമായി അച്ചിൽ പ്പെടുത്തിയത്. അവിടുത്തെഴുതിച്ചിരിക്കുന്നത് 'ത്രേ വലു വിഷയേ ഹിണ്ഡത്തോദണ്ഡസുരിഃ' എന്നും, 'വിക്രമകുമാര!' എന്നും ഉള്ള പാദത്തോടുകൂടിയും, വിജ്ഞാനദീപികയിൽ, 'വിഷയേ ഹിണ്ഡത്തോദണ്ഡസുരിഃ' എന്നും, 'കുമാര!' എന്നും ഉള്ള പാദത്തോടുകൂടിയും ആകുന്നു. 'അഹിണ്ഡത' എന്ന അത്യാവശ്യമായ ക്രിയയേ, 'ഹിണ്ഡിത' എന്ന് കത്താത്തമാക്കി സമാസഘടിതമാക്കിയാൽ ശരിയാകയില്ലെന്നും, 'കുമാര' അഥവാ കവചപദമാണെന്നും ഉദ്ദണ്ഡനരികയില്ലെന്നുവരുമോ! എന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഉദ്ദണ്ഡന്റെ കവിതപം അതിൽ സ്വർശിച്ചു കാണുന്നില്ലെന്നും, അതു ചെന്നാസ്സിന്റെ സ്വന്തം കവിതതന്നെയാകുന്നത് ഒട്ടം അസംഭവിതമല്ലെന്നുതന്നെ പറയുവാനുള്ളതു്.

തന്ത്രസമുച്ചയം സഹസ്രയന്മാർ വായിച്ചു രസിയ്ക്കുവാനുള്ള ഒരു കാവ്യമല്ല. കാവ്യഭോഷണമെടുത്തുകൊണ്ട്, അതിൽ കടന്നു പരിശോധിയ്ക്കുന്നതും ബുദ്ധിമുട്ടാകുന്നു. സങ്കേതബൃഹതിതമായ തന്ത്രാർണ്ണമേതെ സംഗ്രഹിച്ചുടുക്കുകയാണ് സമുച്ചയരചനയുടെ ഉദ്ദേശ്യം. ധാടിയോ മോടിയോ ഉള്ള കുറെ ശ്ലോകങ്ങൾ എഴുതിവയ്ക്കുകയല്ല. വൃത്തബന്ധത്തിൽ കാര്യം ഒരുക്കിനിർത്തിയെന്ന നിയമം നിഷ്കർഷിച്ചു തുടങ്ങുമ്പോൾ, ശബ്ദസൗന്ദര്യം നോക്കിനടന്നാൽ, ഉദ്ദേശ്യം നിറവേറുകയില്ലല്ലോ. എങ്കിലും, ശബ്ദാഡംബരവും ചെന്നാഭംഗിയുമുള്ള പല ശ്ലോകങ്ങളും സമുച്ചയത്തിൽ ഇല്ലായ്മയല്ലതാനും. ഏതാനും ഉദാഹരണങ്ങൾ ഇവിടെത്തന്നെ കാണിയ്ക്കാം:—'ശംഖപ്രേംഖമുടുലപഭമോ'ദി പദ്യത്തേ തുടന്നുള്ള ചില പദ്യങ്ങൾതന്നെ ആദ്യം കാണുക:—

പ്രേംഖപ്രേംഖമുടുലപഭമോ

പ്രേംഖപ്രേംഖമുടുലപഭമോ

ചമത്രചാമരവിധാരിണോർഭിതഃ
പൃഷ്ഠതോ ജയജയാദിവാദിനഃ.

ആസാദ്യ നല്ലാദി വിശിഷ്ടതീർത്ഥം
തത്സമുഖം നൃന്ദ്യ സമിഷ്ടപീഠേ
സാംഗീക്രിയാഭ്യം പ്രവിധായ തത്സൈ
ഭ്യോദ് ഭിതീയാചമനാവസാനം.

വിശോധിതേ തീർത്ഥജലേ ജലേശം-
ഭീജ്യാതദർമ്മാഹ്ലതിജാജ്യസിലേ
ത്രിമുഖജയേത്തജലസമുഖീനം
ഭേദം സുധിഃ സൈപരഥ പഞ്ചമൈന്ദ്രേ.”

ഇനി ഈ പട്ടലത്തിൽത്തന്നെ ശംഖപ്രേംഖമുടലാ'രി
പദ്യത്തിന്റെ പൂർവ്വമുള്ള ചില പദ്യങ്ങളും നോക്കുക:—

“ഏതുസഖം ത്രിഷുവണാർച്ചിതദേവദേവ-
ഭൂദേവദേവപരിഷത്പ്രകരാഭിരാമം
ആതോദ്യവാദ്യബഹുലോജ്ജ്വലദീപദീപ്രം
കർച്ചിത സർവ്വദിവസേഷു വിഭാവിതാത്ഥം.”

ശ്ലോ. ൮൯

“ഭഗവം തുരീതാമധിഗമ്യ രമ്യം
ഭേദം സ്വരൂപാനഭവാനഷകതം
ഗ്യായൻ ധിയാദ് ദിനേഘനം സുരക്ഷ്യ
സംവൃത്യ ശേഷം ക്ഷിപന്തേൽ ക്ഷപാം ച.”

ശ്ലോ. ൯൦

“ആരോപതേൽ കടിതടാവി കന്ധകാന്തം
കാന്തം ച ഭോർവിനിമയോഭയചാർശപയുക്ത്യം
പ്രജ്ഞാളയേൽ കരയുഗം പൃഥഗ്വേ തത്ത-
ഭഗവത്പരമപരമപരസ്യ ച തന്യ പൃഷ്ഠേ.”

ശ്ലോ. ൯൧

“പ്രാകാരാൽ സമന്താദ് അചിരതരവിതാ-
 നാദിർഭ്രഷ്ഠിതപാ
 യുഗസ്തംഭാദിശ്ചക്ലിബ്ബിരവിതതിഭി-
 യുന്ത്രദീപാദിഭിശ്ച
 സംമാർജ്യാപിപ്യ മാഖൈർബ്ബഹഃപരിമളൈർ-
 മണ്ഡയിതപാ വിശോധ്യ
 ഗ്രാമേ സർവ്വത്ര സംസ്ഥാപയതു ശുഭപതാ-
 കോജ്ജപലാൽ കേതുഭണ്ഡാൻ.”

ശ്ലോ. ൯

എന്തിനധികം ഉലരിയ്ക്കുന്നു? ഈ പടലം തുടങ്ങുന്നതുതന്നെ,

അഥ പ്രതിഷ്ഠാസ്തപനാദ്യനന്തരം
 സമാചരേൽ സർവ്വപർവ്വസുസ്തവം;
 തേതോഽനുസംവാസരമുക്തവാസര-
 വ്യവസ്ഥയാ ചാഖിലസന്ധിദാപ്തയേ.”

ശ്ലോ. ൧

എന്ന് ശബ്ദഭംഗീഭിഷ്ണയോടുകൂടിയ പദ്യംകൊണ്ടുകുന്നു. ഇതുപോലെ മറ്റുപടലങ്ങളിലും ധാരാളം കാണാവുന്നതുമാണ്.

എട്ടാംപടലത്തിൽനിന്നും ചില പദ്യങ്ങൾ കാണുക:—

“ധാത്രിം രാത്രിപിഷ്ടമാചാരമർഹ്യം
 കൗശം കാശം സേവ്യകം ഭവ്യകം ച
 നൃസ്യേളിക്കോണക്രമാന്മധ്യഭാഗേ
 പഞ്ചന്യാദിഷ്ടപകശോക്താകരാശ്വേ.”

ശ്ലോ. ൧ ൦ ൦

“ഉത്തമത്രിതയമുത്തമദപയം
 മധ്യമപയമഥാധമദപയം
 ബാഹുവേണകാശാഭിഷേചനം
 പ്രാഹുവേ നവധാ ബുധോത്തമാ.”

ശ്ലോ. ൧ ൪ ൪

“കപമിതകമിതച്ചുക്കുതപക്കരീഷം സുഭലം
ഭസിതമിഹ സമുക്തം ഭക്തഭക്താഹരീശേ
ഇഹ മഹിഷനിഹന്ത്രാപം ഖാദിതപക്വഭേതു
ദിജവരതരുക്ലം യോജനീയം വദന്തി.”

ശ്ലോ. ൮൩

അധികം ഉദാഹരണം ആവശ്യമില്ലല്ലോ. ഇതുപോലെ
തന്നെ ഇതരപദങ്ങളിലും,

“ദേവപാദസവിധാഹിതശംഖ-
പ്രേംഖദാഹരത വാരി വരീയേ”

(പദം ൭. പദ്യം ൧൨൧)

“നിവേദ്യ ഹൃദ്യം ബഹുപായസാദ്യം
ദേവായ സന്തപ്ത തമഗ്നിരൂപം”

(പദം ൩. പദ്യം ൭൭)

“ശുദ്ധബ്രഹ്മപഥപ്രസാരിപരമാത്മാർച്ചിഷ്ണുവാപാതജ-
ന്ത്യാത്മാഭ് ബോധവരോധിമോഹനമിഷ്ടവാസനാപാസനം”

(പദം ൪. പദ്യം ൭)

“ഹവ്യാദമാഭായ നിധായ നാഭേ
കൃവ്യാഭോഗം നിരൂത നിരസ്യേത്”

(പദം ൪. പദ്യം ൪൩)

“ശത്യാനാം ശയിതസ്യ ശർത്തുഹയോക്-
ബിംബസ്യ ദദ്വാഭ് ബലിം
... ..”

(പദം ൩. പദ്യം ൨൯)

“ക്ഷീരിശ്രീബകുളാരുചവകപലാ-
ശാശോകനീപാജ്ഞ-
പ്രോത്ഥാനുത ഇ പല്ലവാനി കലശേ
കാർശാനവാശാഭേ”

(പദം ൩. പദ്യം ൭൧)

“ശ്രീമദ്ഭക്തിരീടകണ്ഡവയുഗ-
 ഗ്രൈവയാദാദാഗമ-
 ശ്രേണീകണ്ഠസോപവിതരശനോ-
 വാസോഽഭിപ്രിഭുഷാദികം”

(പട്ടം ൨, പദ്യം ൧൧൩)

“വ്രാത്തവ്യാളാസ്യമധ്യപ്രസൃമന്നിജമു-
 ചോജപലം ഗോമുഖം ത-
 ന്നകതാദാമാദിവല്ലിവലയപരിഗതം
 ശുണ്ഡഭിർമണ്ഡിതം ച.”

(പട്ടം ൨, പദ്യം ൨൯)

“കശപസുനാക്ഷതമാരിഹവൈ-
 സ്മിശഃ കിരോപസ്മയതർമ്മവാഭ്യാം,
 സകൃൽ സകൃൽ തത് ചരിതഃ പരോഭ്യോ
 ബഹിർഗ്രഹേഭ്യോഽന്വിതപഞ്ചകൃതൈഃ.”

(പട്ടം ൨, പദ്യം ൩൮)

“പുഷ്പന്യഗ്രായനിംബാപ്തനബകളകല-
 സ്ഥാസനാശോകനിഷ്പാ-
 വാങ്കോലൈർമാലതീപത്മകതിലഖദിതൈഃ
 കോദ്രവൈരമുദ്രിതാ വാ,
 ഭൂമിർവാ ഭൂധരധീശപരശിഖരിഗതാ,
 പാർശ്വസംസ്ഥാഫവൗദ്ദ്രഃ
 ഷുണ്ഠാ സാ പഷ്ടിദാശ്രീ സുരനിലയസമാ-
 കല്പനേ സ്വപല്പതോയം.”

(പട്ടം ൨, പദ്യം ൩൯)

ഇത്യാദികളായി ധാരാളം ഭാഗവതങ്ങൾ കാണാവുന്ന
 താണ്. പക്ഷേ ഏല്പാസ്ഥലത്തും തെരുവിലെ ശബ്ദസന്ദർശ്വ
 ദീക്ഷയ്ക്കു സൗകര്യമുള്ള തദ്യന്തവിധതരിലായിപ്പോയി ഇദ്ദേഹം
 മെടുത്തിരിയ്ക്കുന്ന വിഷയം ഏതെന്നു ഉള്ളു. അക്കാലത്തിൽ ഗുഹ
 കാർൻ അന്നാദരണയനാകരുതാത്തതാണെന്നുമാണ്. നേരേമറിച്ച്,
 ഇത്ര വൈഷമ്യമേറിയ വിഷയമെടുത്തിട്ടുകൂടിയും, യഥാസ്ഥാനം
 യഥോചിതം ശബ്ദനിഷ്കർഷ പാലിയ്ക്കുവാൻ ഇദ്ദേഹം ശ്രദ്ധ

മുതിർത്ത, തുടലാം അഭിനയിക്കേണ്ടതായും അറന്നുണ്ടു്. ഈ ശബ്ദസൗന്ദര്യപരിപാടനം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാമജികവിത്വ സന്താനമാണെന്നും കരുതണം. കേവലം കവിത്വമാത്രസാധകമായി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതെങ്കിലും കൃതി കണ്ടുകിട്ടുവാനിടവന്നാൽ, അപ്പോഴേതു് സർവ്വമാ പ്രത്യക്ഷീഭവിയ്ക്കുവാനും അവസരമാവും താനും.

XXII തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ വ്യത്യാസകൃത്വം

വിഷ്ണു, ശിവൻ, ശങ്കരനായനൻ, ഗണപതി, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, ശാസ്താവ്, ഭക്തഭാവതി എന്നീ ഏഴുമുതലികളുടെ സർവ്വവിധതാന്ത്രികക്രിയകളും സമുച്ചയത്തിലന്തർഭവിയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു് തജ്ജ്ഞാനം ഈ സമുച്ചയംകൊണ്ടു് പ്രാധാന്യം സമുദ്രിഷ്ടവും, ഗ്രന്ഥാന്താരഭേദങ്ങളെന്യേതന്നെ സുലഭവും ആണെന്നുള്ളതു് വിശേഷിച്ചു പറയുവാനില്ല. അതുകൂടിക്കൂടി, ആഗതുകങ്ങളും അന്യോദൃശങ്ങളും ആൗ അപരവി വിഷയാന്തരങ്ങളുടെ വ്യത്യാസത്തിലും മൂലത്തിന്നിന്നു ലഭിയ്ക്കുന്നതാകുന്നു. മുതലിപ്പുറം രഹസ്യമർമ്മങ്ങളും മൂലത്തിൽത്തന്നെ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതും നിരീക്ഷണപടക്കൾക്കു് കണ്ടുപിടിയ്ക്കുൻ കഴിയുന്നതാണു്. വിഗ്രഹാരാധനാപ്രസമാനത്തിലും വിചരിക്കുവാനു് പറ്റുന്ന ഇക്കാര്യത്തു് ഏതാദൃശവിഷയങ്ങളുടെ വിജ്ഞാനം ആസ്തികജനങ്ങൾക്കെല്ലാം അത്യന്തോപജോഗിയും അപശ്ചാരായ്യവും ആയിരിയ്ക്കുമെന്നുള്ളതിന്നും യാതൊരു സംശയവുമില്ല.

“ശ്രീമൽ ഷരണാഭിസംഭാഷണ വർണ്ണനാശ്വായം”

എന്നാമരിയ്ക്കുന്ന പ്രഥമപാട്ടിൽത്തന്നെ, സാക്ഷാൽ സച്ചിദാനന്ദസപരൂപനായിരിയ്ക്കുന്ന പരമാത്മാവിന്റെ പരിണാമഭേദങ്ങളാണു്, ഷരണാഭിസംഭാഷണ വർണ്ണനാശ്വായം അധിഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്ന സകലമുതലികളും. എന്നു കാണിച്ചിരിയ്ക്കുകൊണ്ടു്, ദൈവതാദൈവവിശിഷ്ടാദൈവതസങ്കീർണ്ണമായ ഒരു സർവ്വാനന്ദജ്ഞസിലാപനം ഗ്രന്ഥകാരൻ സമർപ്പിയ്ക്കുകയും, ഏല്പാത്തരം സാമ്പ്രദായികന്മാരേയും അനുനയിപ്പിച്ചു് ആകർഷിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിരിയ്ക്കുന്നതു് തുടലാം വാചോഭാഷിതമായിത്തോന്നുന്നു. കേരളത്തിൽ നിലനിന്നുവന്ന സർവ്വമതമൈത്രിയുടെ പരമാധാരവും ഈ സിലാന്തമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമാണെന്നു പറയുവാനില്ല.

ഇതരമതവിഭേദം കൂടാതെയുള്ള സ്വമതപ്രതിപത്തി ആണ് ഉത്തമമായ ഈശ്വരീയചര്യ എങ്കിൽ, അതുതന്നെയാണു് എല്ലാവരോടും ഈ ഗുണമുപദേശിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതെന്നു്, വീണ്ടും വീണ്ടും ഉപനിഷ്ഠനായും കഴിയും. അതിന്റെ വ്യത്യാസത്തിലാലാണല്ലോ, ജീവിതത്തിലേ ആദ്യന്തരമായ ഒരു വലിയ നേട്ടംതന്നെ. വിഷയപരമായ ഇരട്ടശബ്ദാനന്ദിന പുറമേ, സംസ്കൃതഭാഷാ പരമായും സംഖ്യാസങ്കേതാഭിപ്രായവും, തെളിഞ്ഞ വ്യത്യാസത്തിനെ ഈ ഗുണമുപദേശം ചെയ്യുന്നതാകുന്നു. കാവ്യങ്ങളിൽ ഏതാനും സർഗ്ഗങ്ങളും, അല്പസപ്തം ശാസ്ത്രഭാഗങ്ങളും പഠിച്ച് വ്യത്യാസത്തി സമ്പാദിയ്ക്കുവാൻ ശ്രമിയ്ക്കുന്നതിലും വളരെ അധികം ഫലപ്രദമാണു് സമുച്ചയപാരംകൊണ്ടു സാധിയ്ക്കുവാൻ കഴിയുന്ന വ്യത്യാസത്തി.

ഏതെല്ലാംതരത്തിലുള്ള വിശേഷവിജ്ഞാനങ്ങളാണു് ഇതിലൊതുങ്ങിയിരിയ്ക്കുന്നതെന്നു്, ഇതിലേയ്ക്കിറങ്ങി സൂക്ഷിച്ചു പരീക്ഷിച്ചുനോക്കിത്തന്നെ അറിയണം; എണ്ണത്തിലും വണ്ണത്തിലും അത്ര അധികമുണ്ടു് താല്പര്യപ്രയോജനവിശേഷങ്ങൾ. 'ഇനേൽ' ഇത്യാദി അപാണിനീയങ്ങളെന്നും, അലൈകികങ്ങളെന്നും പറയേണ്ടുന്ന അഥവാ പറഞ്ഞുവരുന്ന പ്രയോഗങ്ങളും ഇത്രത്തത്തിൽ ശ്രദ്ധേയങ്ങളാണു്. ഇവയ്ക്കും പുറമേ വിശേഷിച്ചു പറയാനുള്ളതാകുന്നു വൃത്തവ്യത്യാസത്തി പ്രസിദ്ധങ്ങളും അപ്രസിദ്ധങ്ങളും ആയ ഒട്ടേറെ വൃത്തങ്ങൾ ഇതിൽ ചേർപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. സംഗീതഭംഗി വൃത്തങ്ങളെ വൃത്തങ്ങൾ കൂടി, 'സാമ്പിളി'നെന്ന പോലെ അവിടവിടെ പ്രയോഗിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതു്, ശിഷ്യവ്യത്യാസത്തിലേ ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ ആയിരിയ്ക്കുമെന്നു് ന്യായമായിട്ടുനമിയ്ക്കാം. ഇത്രത്തത്തിൽ, അവിടവിടെ ഉപദേശിക്കുവാനു പ്രസിദ്ധവൃത്തങ്ങളും ഇല്ലായ്മയുമില്ല. ഇതിന്റെ ഇടയിൽ അതും പററിയിരുന്നതാണെന്നു് ഏതും ശ്രമിയ്ക്കുന്ന ചുങ്കിൽ, കൂടെ രണ്ടാമതാണു് ഇവിടെക്കണിക്കാൻ.

“ജാലാലയണമുദയഗമയുകരോജലീന
കാത്യാ കരീന്ദ്രകരപൽ പരിവൃത്തതാ/ത്ര;
കുമാരതാ പ്രപദയോർ, ജലാലയണ മ
കണ്ഠ, കപോരതാലയണമുദയകരതാ മ.”

“കുറുപ്പാൽ കിരീടം കീഴത്തെ നടുമേൽ
 ത്രിപഞ്ചസപ്തമിതൈശ്വരമാർഗ്ഗം,
 അഭയാപമം വാ, കമലോപമം വാ,
 മരത്രോപമം വാ, കമരോപമം വാ.”

(പടം ൨. പദ്യം ൧൧൦)

എന്നാൽ, ഈവക വിഷയങ്ങളൊന്നും കവിസംരംഭഗോചരങ്ങളല്ലെന്നും, വെറും ഗുണാരോപണങ്ങളാണെന്നും കരുതുന്നവരുണ്ടെങ്കിൽ, ഇത്രമാത്രമല്ല, യഥാർത്ഥകാവ്യരചനാഭാഷാ വ്യാഖ്യാതാവായ ശ്രീമഹേശ്വരഭട്ടതിരി ഇതിന്നുനൽകിയിട്ടുണ്ടെന്ന് അവരറിഞ്ഞിരിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പംക്തികൾതന്നെ കാണുക. — “അത്രയുമല്ല, “ഹൃൽകമലോദരസംഭൃതം” എന്നു പ്രയോഗിക്കുകയാൽ, ഈ തന്ത്രസമുച്ചയത്തുകൽ മധുരപാരോപണം സിദ്ധിയ്ക്കയാൽ, ആസ്വാദകന്മാർക്ക് ആനന്ദകരമാവു എന്നുള്ള ധർമ്മവും സിദ്ധമായി. ഗുരുഭിവാകരത്യാദി രൂപകാലങ്കാരപ്രയോഗംകൊണ്ടും, ലിഖിതയാമി, ഗുണതികാ ഈ വ്യാകരണപ്രയോഗംകൊണ്ടും, ഈ പ്രബന്ധത്തിൽ അലങ്കാരപ്രയോഗവും വ്യാകരണപ്രയോഗവും ഉണ്ടാകുകൊണ്ട്, പഠിയ്ക്കുന്നവർക്ക് വ്യുൽപ്പത്തിയ്ക്കു ഭൂതന്ത്രവും, പണ്ഡിതന്മാർക്ക് ഹൃദയാഹ്ലാദവും വരുമെന്നും വ്യഞ്ജനാലങ്കാരണങ്ങൾ ഉറപ്പിയ്ക്കപ്പെട്ടു. വ്യഞ്ജനംകൊണ്ട് ഉത്തമകാവ്യരചനയും സിദ്ധമായി.

“ഇദമിത്തമമതിശയിനി

വ്യംശ്യോ വാചോദ്യം രചനീഷ്ടയൈഃ കഥിതഃ.”

എന്നു വചനമുണ്ട്.”

(പടം ൨. പദ്യം ൧൧൦. കൃഷ്ണകവ്യകൃതം; പുറം ൨, ൧)

കാവ്യോചിതമായ ശബ്ദാലങ്കാരത്തിലും കവി ഒത്താവധാനനല്ലായ്മയില്ല. ശബ്ദാലങ്കാരത്തേത്തന്നെ ദീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ അവിടവിടെ അതിസുഖങ്ങളത്രേ. തദനുസാരേണ രചനാഭംഗിയുള്ള ഭാഗങ്ങളും ധാരാളമുണ്ട്. എന്നാൽ, അക്കൂട്ടത്തിൽ, ചായിച്ചുതീക്കാൻതന്നെ വിഷമിപ്പിയ്ക്കുന്നവയും, ചെവിയിലും നാവിനും വഴങ്ങാത്തവയും ആയ പദ്യങ്ങളും ധാരാളമായിട്ടുതന്നെ ഇതിവുണ്ടെന്നുള്ളതും മറക്കുവാനും മറയ്ക്കുവാനും നിവൃത്തിയില്ലാത്ത ചരമാർഗ്ഗമാകുന്നു. ആ പദ്യങ്ങൾ അങ്ങനെ ആയിപ്പോയതിൽ കവിയെ പഴിയ്ക്കുകയല്ല.

അത്തരത്തിലൊക്കിലും താദൃശവിഷയങ്ങളൊക്കെ പട്ടുത്തിലാക്കി യൊതുക്കിയതിൽ ഈ മഹാകവിയേ പുകഴ്ത്തും പുകഴ്ത്തുകയാണ് വേണ്ടത്. 'ക്രിയാകലാപഞ്ചഹലവും മന്ത്രപ്രതീകജടിലവും ആയ തപിധഃപട്ടങ്ങൾ അതിലധികം മോടിപിടിപ്പിച്ചിരിക്കുവാൻ ആർക്കും അസാധ്യമല്ലയോ? ഈ ദൈവസ്ഥനിമിത്തം, യതിനിയമമുള്ള വൃത്തങ്ങളിൽ യതിഭംഗം കൂടാത്തവ വളരെ വിരളംതന്നെ യായിപ്പോയിട്ട് ഉണ്ട്. കേരളീയപ്രാചീനസംസ്കൃതകവികൾ യതിഭംഗത്തെ അത്ര വലിയ ദോഷമായി വർജ്ജിച്ചിട്ടില്ലെന്നും പറയുവാനുണ്ട്. വൃത്തകർത്താവിന്റെ ആരാധാവരോഹവ്യവസ്ഥയല്ല, കവിയുടെ ഐച്ഛികനിശ്ചയമാണ് അവരധികം മാനിച്ചിരുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. കരേളാദി ചുഴിഞ്ഞു പരിശോധിച്ചാൽ ഈവക യതിഭംഗം പ്രാചീനകവികൾ അത്ര വലിയ ദോഷമായും വർജ്ജ്യമായും ഗണിച്ചിട്ടില്ലെന്നും കാണാവുന്നതാണ്. ഉദാഹരണാത്മം ഭർതൃഹരിശങ്കരനാഭിയിലേ പദ്യപടലം നോക്കുക. "നേതു പ്രതിനിവിഷ്ടമുർവജനചിത്തമാരാധയേൽ" "ലഭേത സിക്താസു തൈലമപി യത്തതഃ പീഡയൻ" "സുരപതിമപി ശ്വാ പാർശ്വസ്ഥം വിപോക്യ ന ശങ്കതേ"-ഇത്യാദി ബഹുധാരാളം യതിഭംഗം കാണാം. ഇത്തരം പ്രസിദ്ധപ്പെട്ട പ്രതിഷ്ഠിതകൃതികളിലേ അർത്ഥപരിഹാസമായിരിയ്ക്കും കേരളീയമഹാകവികളേയും യതിഭംഗം ചെയ്യാൻ കൂസലില്ലാത്തവരാക്കിത്തീർത്തെന്നു കരുതാവുന്നതാണ്. അല്ലെങ്കിൽ മഹാകവി മേല്പുത്തൂർ പ്രഭുതികൾപോലും ആവഴിയ്ക്കു സഞ്ചരിയ്ക്കുമോ? എങ്കിലും ദോഷം ദോഷംതന്നെ എന്നതിന്നും സംശയമില്ല.

തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്ന് ഇങ്ങനെ ബഹുമുഖമായിക്കാണുന്ന വ്യത്യാസകരപത്തിന്നനുഗുണമായി, സമുച്ചയം മാത്രമല്ലാതെ മുഖ്യമായിട്ടൊന്നും പഠിച്ചിട്ടില്ലാത്തവരും ബഹുമുഖവ്യത്യാസം ശാലികളായിക്കാണപ്പെടുന്നുണ്ടെന്നുംകൂടിപ്പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഈ വാചാരത്തിനു വിരാമമിട്ടുകൊള്ളട്ടെ.

XXIII തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ പാതംകുറവും പ്രചാരവും

സമുച്ചയത്തിന്റെ ഉദയത്തിന് മുൻപുതന്നെ കേരളത്തിൽ സ്വതന്ത്രതന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ ധാരാളം ഉണ്ടാവുകയും പ്രചരിയ്ക്കുകയും

ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന്, മുൻകാണിച്ച സുവിസ്തൃതതന്ത്രഗ്രന്ഥപരമ്പരകളിൽനിന്ന് ഗ്രഹിയ്ക്കാവുന്നതാണല്ലോ. ആ സ്ഥിതിയ്ക്ക് തന്ത്രസമുച്ചയം ഉദിച്ചതെന്തിന്? അതിന്റെ പ്രത്യേകത അല്ലെങ്കിൽ വൈശിഷ്ട്യം എന്ത്? അതുകൊണ്ട് സിദ്ധിച്ച മെച്ചം അഥവാ ലാഭം എന്ത്? ഈവക വിചാരങ്ങൾ ഇവിടെ സംഗതമാകുന്നു.

സമുച്ചയത്തിനു മുൻപുണ്ടായിട്ടുള്ള തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഓരോ ഭേദനാഭേദവും ഭേദിമാരേയും കുറിച്ച് പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം അഥവാ ചെറുപ്പേരേ പ്രതിപാദിച്ചിരിയ്ക്കുകയാണ്. അതുകൊണ്ട് വന്നുകൂടുന്ന ക്ലേശം, തന്ത്രവിദ്യാത്മികർക്കു വളരെഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഏദിസ്ഥമാക്കണമെന്നുള്ളതുതന്നെയാകുന്നു. അല്പഗ്രന്ഥം കൊണ്ട് അർത്ഥപൂജ്ഞാനം സമ്പാദിയ്ക്കുവാനുള്ള എളുപ്പവഴിയ്ക്കാണ് തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ പ്രസ്ഥാനം. തന്ത്രസമുച്ചയത്തിൽ ആകെ രണ്ടായിരത്തോളം (മന്ത്രപദ്യങ്ങളൊഴിച്ച്) പദ്യങ്ങളേ ഉള്ളൂ. വിഷ്ണുശിവാദി ഐശ്വര്യമുത്തികളേസ്സംബന്ധിച്ച നകലകാര്യങ്ങളും ഈ രണ്ടായിരത്തോളമുള്ള പദ്യങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഒതുക്കിയിരിയ്ക്കുകയാണ് സമുച്ചയകാരൻ. മഹാവിഷ്ണുവിനെ പുരസ്കരിച്ചുകൊണ്ട് സാമാന്യകാര്യങ്ങളെല്ലാം പറയുക; ഓരോ മുന്ത്രത്തോളം സംബന്ധിച്ച വിശേഷങ്ങൾ അത്തരത്തിലും കാണിയ്ക്കുക. ഇങ്ങനെ ഒരു ഉപസർഗ്ഗാപചാരശൈലിയിലാണ് ഗ്രന്ഥം ചമച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്. ഈ രീതികൊണ്ട്, ഗ്രന്ഥം കഴിയുന്നതും പുരുക്കുവാനും, വിഷയം സർവ്വം സുഗമമാക്കുവാനും, പൊതുവെ ഒരു ദാർശനികഗൗരവം ഗ്രന്ഥത്തിനുണ്ടാക്കുവാനും സമുച്ചയകാരൻ സാധിച്ചു. ഇതുതന്നെയാണ് ഇതരഗ്രന്ഥാപേക്ഷയാ സമുച്ചയത്തിനു സിദ്ധിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന പരമമായ പാതംപൂവും. പദ്യരൂപതപം, വിഷയഭേദന പടലഭേദം, മറ്റുതരം വൃൽപാദകതപം മുതലായ ഭംഗിവിശേഷങ്ങളോടുകൂടി പുസ്തകപാതംകൂടി സമ്മേളിച്ചപ്പോൾ, സുവർണ്ണത്തിൽ സുരന്ധം പിടിപ്പിച്ചാലെന്ന് പോലെ, വിദ്യാത്മികർക്കും വിദ്യാന്മാർക്കും അതീവ ജ്യേഷ്ഠമാരിട്ടും ഭവിച്ചു. ഈ വൈശിഷ്ട്യനിമിത്തം, തന്ത്രസമുച്ചയനിർമ്മാണം സപ്രയാജനമെന്നല്ല, അത്യന്താപേക്ഷിതംതന്നെയായിട്ട് ഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളത് നിസ്സംശയവുമാണ്.

ഈ വൈശിഷ്ട്യത്താൽ നന്നായ പരമപ്രചാരവും തന്ത്ര സമുച്ചയം സമ്പാദിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. കേരളത്തിലേ തന്ത്രികൾക്ക് ഇപ്പോൾ പാഠ്യഗ്രന്ഥസമൃദ്ധ്യമായിത്തീർന്നിരിയ്ക്കുന്നത് 'സമുച്ചയം'തന്നെയാണെന്നു പറയാം. സമുച്ചയാനുകരമുത്തികളുടെ വിഷയത്തിലേ ഗ്രന്ഥാന്തരം അപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്നുള്ളു. തന്ത്രിമാരുടെ കേട്ടി'ത്തവും ഉറപ്പും എല്ലാം സമുച്ചയത്തിനെ ആശ്രയിച്ചാണു ഇരിക്കുന്നത്. ദേശഭേദംകളൊന്നും ഇതിൽ ബാധകമല്ല. പ്രാദേശികതന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ വച്ച്, സമുച്ചയമല്ലാതെ, മറെറാന്നും കേരളീയർക്ക് അച്ചടിച്ചുകിട്ടിയിട്ടില്ലെന്നുള്ളതും, സമുച്ചയത്തിന്റെ തത്കാലപ്രചാരത്തിനു കാരണമായിത്തീർന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം. എങ്കിലും, അതിലധികം അതിന്റെ പ്രാമാണ്യംതന്നെയാണു പ്രധാന്യത്തിനു കാരണം. അല്ലെങ്കിൽ, തന്ത്രസമുച്ചയഗ്രന്ഥം കൈയ് വശമില്ലാത്ത തന്ത്രികളുമ്പോൾ ഇത്ര വിരളമായിപ്പോകാൻ വഴിയില്ലല്ലോ.

കേരളത്തിൽ തന്ത്രികളുടെ ഇടയിൽ മാത്രമല്ല, കേരളത്തിനു പുറത്തും തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന് ധാരാളം പ്രാധാന്യവും പ്രാമാണ്യവും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു എടുത്തു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ പ്രാധാന്യേന പരസ്കരിച്ച് തമിഴശാസ്ത്ര വിഷയകമായി ഒരു വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥമെഴുതി, ശ്രീമാൻ എൻ. ടി. മല്ലയം എം. എ. അചർകൾ അണ്ണാമലയുനിവേഴ്സിറ്റിയിൽ നിന്നു ഡോക്ടർബിരുദം നേടിയിരിക്കുന്ന വസ്തുത അദ്ദേഹം മാനകമായ ഒരു സംഗതിയാണല്ലോ. ഇംഗ്ലീഷിൽ രണ്ടു വാക്യമായി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള ആ പുസ്തകം, സമുച്ചയത്തിനു കേരളേതരദേശത്തു കിട്ടിയിട്ടുള്ള പ്രതിഷ്ഠയുടെ വജ്രധാജ്യമായിത്തന്നെ ഗണിക്കപ്പെടാവുന്നതാണ്. പ്രൊഫെസർ വിൻറർനിസ് എന്ന ജർമ്മനിയമശാസ്ത്രജ്ഞൻ ഭാരതീയസാഹിത്യത്തെപ്പറ്റി എഴുതിയിട്ടുള്ള പുസ്തകത്തിൽ, തന്ത്രസമുച്ചയത്തെ സാദരം സ്തരാക്കുകയും, അത് അഗാധശമാണെന്നു ചേർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതും ഇവിടെ ഓർമ്മപ്പെടുത്തുവാനുള്ളതാകുന്നു. കേരളത്തിനു പുറമേ എന്നല്ല, ഇന്ത്യയ്ക്കു പുറത്തുപോലും ഇപ്രകാരം പ്രചാരം സിദ്ധിക്കുവാനുള്ള ഭാഗ്യേയം 'സമുച്ചയം' നേടിവെച്ചിരിക്കുകയാണ്.

XXIV സമുച്ചയത്തിന്റെ മൂലം

“സോഢം തന്ത്രമിദം വൃദ്ധാദ് ബഹുവിധാ-
ഭജ്യേത്യ തന്ത്രാണി ചാത്”

എന്ന് സമുച്ചയത്തിന്റെ ഒടുവിൽ കവിതന്നെ പറഞ്ഞു കാണുന്നതനുസരിച്ച്, പലതരത്തിലുള്ള തന്ത്രമാഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് സമുച്ചയത്തിന്റെ ആകരം എന്നു നമുക്കു മനസ്സിലാക്കാം. ഈ ‘പലതരത്തിലുള്ള’ എന്നതിന് എന്താണ് അർത്ഥം? ഓരോ ദേവദേവീവിഷയകമായി വെച്ചുവെച്ചുള്ള ആഗമങ്ങൾ, കല്പങ്ങൾ, സംഹിതകൾ മുതലായവ എന്ന് അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഏഴാം പട്ടലത്തിന്റെ ആരംഭത്തിലുള്ള—

അഥാഖിലേശാച്ചനമുച്യതേ/ധ്വനഃ
ചമത്സർവ്വസ്വപവിധായി യജപാദഃ;
തദീയസംസ്ഥാപനകർമ്മ യൽക്രതേ
സമീരിതം സ്വാഗമസാരസംഗ്രഹാത്”

എന്ന പദ്യംകൊണ്ട് അതുവരെയുള്ള ഭാഗങ്ങൾക്ക് പ്രധാനധാരം അതാതു മുന്തികളെക്കുറിച്ചുള്ള ആഗമഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് എന്ന് ആചാര്യൻ തുറന്നു പറഞ്ഞുതരുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ തന്നെ,

“ഇത്യഭി തത്തൽകല്പോക്ത—

ഭിദയാ/ത്ര മനം പരേത്” (പട്ടലം ൩- പ. ൪൧)

“സാകല്യം പരികല്പ കല്പവിധിനാ

ദത്തേപാപഹാരാൻ ക്രമാത്” (പട്ടലം ൪. പ. ൩൫)

“സ്തന്ദ്രഭാനനയോഃ സ്വകല്പവിധിനാ

ശേഷേഷപഥൈതച്ചരേത്” (പട്ടലം ൪. പ. ൭൨)

“മുലേനാവാഹ്യ തസ്സൈ സകളിതമഹസേ

കല്പവിൽ സംപ്രദഭ്യാത്” (പട്ടലം ൪. പ. ൧൦൩)

എന്നിങ്ങനെ പക്ഷേ ഇതും കല്പങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചു കാണുന്നതനുസരിച്ചും, സമുച്ചയത്തിന്റെ ആകരത്വം കല്പങ്ങൾക്കും കരകൾക്കും ഉണ്ടെന്നു നമുക്കു ഗ്രഹിക്കാം. ഉറയ്ക്കു പറ്റിയ, നന്ന

യുക്ത സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള ഉപദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ചും പല ഭാഗവും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് സമുച്ചയകാരൻ സമ്മതിക്കത്തന്നെ ചെയ്തിരിക്കുന്നു. നോക്കുക—

“അർച്ചാസ്ഥാനവിശുദ്ധീഃ
കാശ്വന ഗുരുശിക്ഷിതാസ്തപവോചാമഃ;
അർച്ചകതൽസാധനയോഃ
കാശ്വന താശ്വ ബ്രവീമി വിദിതാ യാഃ.

(പടലം ൧൦. പ. ൧൩൫)

ഇങ്ങനെ ബ്രഹ്മവിധിയിലായിരിക്കുന്ന തന്ത്രാർണ്ണവ് മാൺ സമുച്ചയത്തിന്റെ ആകരമെന്നല്ലാതെ ഇന്ന ഗ്രന്ഥം മാത്രമാണ് ആകരമെന്നു നിർണ്ണയിച്ചെടുക്കുക ശക്തമല്ല. എങ്കിലും സമുച്ചയകാരന്റെ പുത്രനും ശിഷ്യനുമായ വിമർശിനീവ്യാഖ്യാകാരൻ ശങ്കരൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്, മൂലത്തിലേ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ സമർത്ഥിക്കുന്നതിനും വിശദീകരിക്കുന്നതിനുമായി, കാശ്യപീഠം, മയമതം, പ്രയോഗമഞ്ജരി, ഹൃശംഗശിവഗുരുഭടപലതി, വിഷ്ണുസംഹിത, ക്രിയാസാരം, മുരരിനിബന്ധനം, സ്കന്ദസഭാവാം, ചാഗുപതം, സാത്തപതസംഹിത, പ്രപഞ്ചസാരം മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്ന് ധാരാളം പ്രമാണവചനങ്ങളെ അവിടവിടെ ഉദ്ധരിച്ചു കാണുന്നതുകൊണ്ട്, താദൃശഗ്രന്ഥങ്ങളും കല്പഗ്രന്ഥങ്ങളും, ഗുരുപദിഷ്ടസിദ്ധാന്തങ്ങളും ആണ് സമുച്ചയ നിർമ്മാണത്തിൽ അടിസ്ഥാനമായിത്തീർന്നിട്ടുള്ളതെന്ന് നമുക്കു കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ കഴിയും. ഏതായാലും, ആ മൗലികസിദ്ധാന്തങ്ങളെല്ലാം തന്നെ പ്രാമാണ്യംകൊണ്ടും പ്രചാരപ്രാചുര്യംകൊണ്ടും ഏറ്റവും ആദരണീയങ്ങളായിരുന്നുവെന്ന്, സമുച്ചയത്തിനു സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രാധാന്യവും പ്രാബല്യവും നിമിത്തം നമുക്കു നിശ്ചയിക്കാവുന്നതാകുന്നു.

XXV സമുച്ചയസംജ്ഞാകരണം

“ഗുരുദിവാകരഭദ്രകടാക്ഷയുക്തം—
സ്തൂർതിഹൃൽകമലോദരസംഭവം
ലിഖിതയാമൃഗ തന്ത്രസമുച്ചയം
ഗുണനികാവിധിസാധനസിലയേ”

എന്നാണ് സമുച്ചയകാരൻ ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തുകാണുന്നത്. എന്തുകൊണ്ടാണ്, 'വിരചയാമ്യഥ താത്രികപക്ഷേതിം' എന്നോ മറ്റോ ഏഴുതാതെ, 'തത്രസമുച്ചയം ലിഖിതയാമി' എന്നുതന്നെ ഏഴുതിയതെന്ന് ഒരു ചിന്തിച്ചു നോക്കേണ്ടതല്ലയോ? വസ്തുത അന്തിനു പ്രത്യേകം അർത്ഥമുണ്ട്. വിരചനമെന്നാൽ നിർമ്മിതിയായിപ്പോകും; അത് സ്വകപോലകല്പിതമാകും. ഇവിടെ, തത്രസമുച്ചയം ഏഴുതിവയ്ക്കുകമാത്രമേ താൻ ചെയ്യുന്നുള്ളൂ എന്നാണ് ഗ്രന്ഥകാരന്റെ വിചക്ഷിതം. അവസവിടെയായി കിടക്കുന്ന ഓരോ തത്രത്തേ ഒന്നിച്ചു ചേർത്തു ഏഴുതിവയ്ക്കുക മാത്രമാണ് സമുച്ചയകർത്താവിന്റെ പ്രാരിപ്തിയും എന്നു സാരം. അങ്ങനെതന്നെയാണ് സമുച്ചയനിർവ്വചനമെന്നും കാണേണ്ടതാണ്. സമുച്ചയത്തിൽ ഒട്ടേറെ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, ഒരു നാലിലൊന്നോ എട്ടിലൊന്നെങ്കിലുമോ ഭാഗം—പരകീയഗ്രന്ഥങ്ങൾ—മന്ത്രധ്യാനാദിരൂപങ്ങൾ ആണെന്നു സൂക്ഷിച്ചു പരിശോധിയ്ക്കുമ്പോൾ തെളിയുന്നുണ്ട്. പ്രായേണ അവ ഉദ്യതപ്രായങ്ങളുമാണ്. ഈ വിവേകം അത്ര വകവെക്കൂതെ, ആദ്യമേ മൂലഗ്രന്ഥം അച്ചടിച്ച തീരുകയും, ഈ ഭാഷാപ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ ആ രീതി അനുകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട്, വിദ്യാത്മികർ അന്യഥാ ധരിക്കാനിടവരുത് എന്നു മാത്രം കരുതി ഈ സംഗതി എടുത്തു പറയുന്നതാകുന്നു. പ്രാർത്ഥനാ—മന്ത്രധ്യാനാദിരൂപങ്ങളായ പദ്യങ്ങൾക്കുകൂടി ക്രമസംഖ്യ ഇട്ടുകാണുന്നത്, ആകെയുള്ള ശ്ലോകസംഖ്യയുടെ ജ്ഞാനത്തിന് ഉപകരിക്കുമെന്നുള്ളതിൽ സംശയമില്ല. എന്നാൽ, അവ ഉദ്ധരണങ്ങൾ മാത്രമാണെന്നു മനസ്സിലാക്കണം, സമുച്ചയകാരകൃതങ്ങളല്ല. എങ്കിലും, ഏതദ്ഭിന്നങ്ങളായ പദ്യങ്ങൾ എല്ലാം സമുച്ചയകാന്റെ കൃതികൾ തന്നെ എന്നതിൽ സന്ദേഹമില്ല.* ചില ചില ഭാഗങ്ങളിൽ യഥായോഗ്യം കൂട്ടിച്ചേർത്തു ചൊല്ലാൻ സമുച്ചയകാരൻ ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിദ്യാത്മികർ അത്തരത്തിലുള്ള ഭാഗങ്ങൾ ഗുരൂപദേശപ്രകാരം ഗ്രഹിയ്ക്കേണ്ടതാണ്. സുപ്രസിദ്ധനായ "ബാലശങ്കര" കാരൻ കൂടെക്കൂടെ പറയാറുള്ളവിധം, അന്നു പ്രമാണഭൂതരോടു ചോദിച്ചു നിശ്ചയിക്കേണ്ട കാര്യവും സമുച്ചയകാരൻ ചിലേടത്ത് പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതായത് കാലദേശാവസ്ഥകൾക്കു

വിട്ടുകൊടുത്തിട്ടുള്ള സംഗതികൾ. ഈ വസ്തുതകളും, ഈ കൃതിയുടെ സമുച്ചയസ്വരൂപത്വത്തോടു സഹായിക്കുന്നുവെന്നു തന്നെ പറയാം. ബേലൂവിധാദിജ്ഞാതന്ത്രാർത്ഥവാൽ ഇദം തന്ത്രം വ്യധാൽ" എന്നു് ഒടുവിൽ പറഞ്ഞുകാണുന്നതു്; പ്രസ്തുതസിദ്ധാന്തത്തിന്നു വിപരീതമല്ലെന്നും ഗ്രഹിക്കണം. പടലാന്തപദ്യഭാഗങ്ങളും അങ്ങനെതന്നെ എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ

XXVI ഭാഷാവ്യാഖ്യാനകാരണം ഭാഷാവ്യാഖ്യാനവും.

കുഴിക്കാട്ടില്ലത്തു മനോശ്വരൻ ഭട്ടതിരിയാണ് ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം എഴുതിയതെന്നുള്ളതിന്നു്, ഗ്രന്ഥാവസാനത്തിൽത്തന്നെ ശോഭപ്രദമെന്നുള്ളതു് വലിയൊരു സമാധാനമാണു്. തച്ചശാസ്ത്രഭാഗത്തിന്നുമാത്രമായി മറെറൊരു ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം കൂടി ൧-ാം വാല്യത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ളതിന്റെ കർത്താവു് ആരാണെന്നു് ഇനിയും അറിവുകിട്ടിയിട്ടില്ല. ആ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ താല്പര്യമാത്രാകാഗ്രന്ഥം, ആലുവയ്ക്കു സമീപമുള്ള ആലങ്ങാട്ടു രാജാവിന്റെ കോയിയ്ക്കൽനിന്നാണു് ലഭിച്ചിട്ടുള്ളതെന്നു് ൧-ാം വാല്യത്തിൽത്തന്നെ കാണിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ആലങ്ങാട്ടു രാജകുടുംബം തച്ചശാസ്ത്രത്തിന്നു കരേ പാരമ്പര്യപ്രസിദ്ധിയുള്ളതാകുന്നു. സമീപകാലംവരെ വിദഗ്ദ്ധന്മാരായ ശില്പശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നുതാനും. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന ഏതെങ്കിലും തമ്പുരാനായിരിക്കയില്ലേ ഈ ഭാഗത്തിന്റെ—ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ—കർത്താവെന്നു സംശയിക്കുവാനവകാശമുണ്ടു്. കൂടുതലന്വേഷിച്ചും ചിന്തിച്ചും പരിശോധിച്ചും വേണം തീർച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ. ഒരു വഴി തുറന്നുവയ്ക്കുന്നു എന്നുമാത്രം കരുതിയാൽ മതി. ഏതായാലും, ഭാഷ ധാരാളം പഴക്കമുള്ളതാണു്.

കുഴിയ്ക്കാട്ടുഭട്ടതിരി തിരുവിതാംകൂറിൽ തിരുവല്ലാദേശത്തുള്ള ആളാണു്. ഇദ്ദേഹം കൊല്ലവർഷം ൧൦൨൦-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും ൧൧-ാം നൂറ്റാണ്ടിലുമായി ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരു പണ്ഡിതവർത്തനാണെന്നും ശേഷസമുച്ചയത്തിന്നും ഇദ്ദേഹത്തിന്റെവക ഭാഷാവ്യാഖ്യാനമുണ്ടെന്നും, 'കുഴിക്കാട്ടുപച്ച' എന്ന പേരിൽ മറെറൊരു ഗ്രന്ഥവും മറ്റും തന്ത്രവിഷയകമായിത്തന്നെ ഭാഷയിൽ ഇദ്ദേഹം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും, തന്ത്രത്തിന്നു പുറമേ മറ്റു വിഷയങ്ങളിലും

ഇദ്ദേഹം പണ്ഡിതനായിരുന്നു എന്നും, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ വിശേഷവൈദഗ്ദ്ധ്യം സമ്പാദിച്ചിരുന്നുവെന്നും മറ്റുമുള്ള വിവരങ്ങൾ ചാലൂക്യത്തിന്റെ അപതാരികയിൽ പ്രസ്താവിച്ചു കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. തന്ത്രത്തിനു പാരമ്പര്യപ്രസിദ്ധിയുള്ളതാണ് ഈ കുടുംബം. പലേ തന്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവായ 'ഗർത്താ രണ്യശങ്കര'നും മറ്റും ഈ കുടുംബത്തിലേ അംഗങ്ങളായിരുന്നു. ഗ്രന്ഥകർത്തൃത്വം കൊണ്ടു മാത്രമല്ല, തന്ത്രവൃത്തികൊണ്ടും കുടുംബം പ്രസിദ്ധമാണ്. മഹേശ്വരൻഭട്ടതിരി കൊല്ലം ൧൦൪൦-ൽ ദിവംഗതനായിക്കിഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിനു ഉദ്ദേശം നൂറുകൊല്ലത്തിൽ കൂടുതൽ കാലത്തേ പഴക്കമുണ്ടെന്നു കാണാവുന്നതാണ്. തന്ത്രിമാരുടെ ഇടയിൽ ഗ്രന്ഥരൂപേണ തന്നെ ധാരാളം പ്രാധാന്യവും പ്രാമാണ്യവും നേടിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ് ഈ വ്യാഖ്യാനം. സംസ്കൃതത്തിൽ പരിശുദ്ധം തുലോം ചുരുങ്ങിച്ചുരുങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു വരുന്ന നമ്പൂതിരിമാരുടെ ഇടയിലുള്ള തന്ത്രിമാർക്ക് ഈ വ്യാഖ്യാനം വലിയൊരു നിധി തന്നെയാണെന്നു നിസ്സംശയം പറയാം.

മറയ്ക്കു് അനപയക്രമേണ വിസ്തരിച്ചു വ്യാഖ്യാനിക്കുക തന്നെയാണ് പൊതുവേ ചെയ്തുകാണുന്നത്. ചില ചില ദിക്കുകളിൽ മൂലാധികമായി പലതും വിശദീകരിച്ചുതന്നതു മൂണ്ഡ്. ആവകപ്രസംഗവശാൽ 'ശില്പരത്നം' മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലേ ശ്ലോകങ്ങൾകൂടി ഇടയ്ക്കുചേർത്തു വ്യാഖ്യാനിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ശില്പരത്നത്തിനു പുറമേ, കർമ്മശാസ്ത്രിക, വിവരണവ്യാഖ്യ, വിമർശിനിവ്യാഖ്യ, ആഗമങ്ങൾ, മറ്റു പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങൾ, പ്രപഞ്ചസാരം മുതലായവയേ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ അവിടവിടെ സ്മരിയ്ക്കുകയും ആവശ്യകപക്ഷതികളും ആശയങ്ങളും ഉദ്ധരിച്ചു കാണിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. വിവരണ വ്യാഖ്യാനത്തേ ആണ് പ്രാദേശം ഈ വ്യാഖ്യാനം പിന്തുടരുന്നതെന്നു പറയാം. മൂലപാഠവും വിമർശിനിയ്ക്കുന്നരൂപമായിട്ടല്ല, വിവരണാനുസൃതമായിട്ടാണ് സ്വീകരിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്നത്. അതു നിമിത്തം, നാഗരാജരചസ്തകവും, ഈ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസഹിതപുസ്തകവും തമ്മിൽ മൂലത്തിന് സ്ഥാനഭേദവും, പൊരുത്തക്കേടും, ന്യൂനാധികഭാവവും മറ്റും പററിയിട്ടുണ്ട്. ചിലേടത്തു്

മൂലത്തിന്റെ ശുദ്ധിയും സംശയാസ്പദമല്ലെന്നില്ല. “പ്രണമകുപ്യ
ഗോമയജലാൻ പ്രോൽകീര്യ” (പട. ന. 1. ൭൩.) ഇത്യാദിഭാഗം
ഉദാഹര്യമാണ്. വ്യവ്യാനസർയായ മൂലപാഠമാണ് മുദ്രണം
ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും. ഭാഷസംബന്ധിച്ചു വ്യവ്യാനം ശുദ്ധേ
യമാണ്. ഒളിതവും ശുദ്ധവും സ്പഷ്ടവും ആണ് പ്രായേണ
ഭാഷാശൈലി. ചില നിഷ്കർഷക്കുറവും കൺകേടും അതിലും
ഇല്ലെന്നു മില്ല. എങ്കിലും അതത്രയോ നിസ്സാരതരം! ഇത്ര
വിപുലവും ഗഹനവും ആയ മൂലഗ്രന്ഥത്തെ ഇങ്ങനെയൊരിക്കലും
സമ്പൂർണ്ണമായി വ്യാഖ്യാനിച്ചു വെച്ച മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരി ചെറി
യൊരുപകാരമല്ല തന്ത്രികൾക്കു ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. ശാശ്വത
കമായ ഒരു മഹാനുഗ്രഹമാണ്. ഇന്നത്തെയും ഇനിയത്തെയും
കേരളീയതന്ത്രിലോകം മുഴുവൻ എത്രയും കൃതജ്ഞതയോടുകൂടി
ശ്രീ മഹേശ്വരൻഭട്ടതിരിയോടുള്ള കടപ്പാടിന്നു ആദരപൂർവ്വം
അനുസ്മരിയ്ക്കുതന്നെ ചെയ്യും. കേരളഭാഷാസാഹിത്യചരിത്ര
ത്തിലും ശ്രീമഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരിയ്ക്ക് ഒരു സമുന്നതസ്ഥാനം ലഭി
യ്ക്കാതിരിക്കാൻ തരമില്ല. കാരണം, ഇതിന്റെ ബഹുമുഖമായ
അമൂല്യതതന്നെ.

XXVII. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം.

തിരുവനന്തപുരംകുറേട്ടരാപ്പുഴ സുവക താളിയോലഗ്രന്ഥ
ങ്ങളുടെ സൂചപുസ്തകം ൬-ാം ഭാഗത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ
ത്തന്നെ ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം സംബന്ധിച്ച വിജ്ഞാപനം രേഖ
പ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. *അതിൽ മഹേശ്വരൻഭട്ടതിരിയുടെ
ഈ വ്യാഖ്യാനത്തെത്തന്നെ നാരായണഭട്ടതിരിയുടേതെന്നു പറ
ഞ്ഞു പോയെന്നുയുള്ളു. വ്യാഖ്യാനമന്ത്രക ഒന്നുമാത്രമാണ്
ഇവിടെ സംഭരിയ്ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതും, ഈ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്
ആധാരമായിരുന്നിട്ടുള്ളതും. എന്നാൽ ൧-ാം ഭാഗത്തിന്റെ അവതാരി
കയിൽത്തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ. മാതൃകയുടെ അപര്യപ്തതയും,
വിഷയത്തിന്റെ ഭർദ്ധർഷതയും, മറ്റും പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്റെ
സത്വരതയ്ക്ക് കൂടെക്കൂടെവിലാപാതകങ്ങളാലുപേക്ഷിയിട്ടുണ്ട്. എങ്കി
ലും, ആ വിഷമതകളെല്ലാം ഒരുവിധം കടന്ന് ഉപേക്ഷിച്ച് ഉയ്
പൂർണ്ണമായി പ്രകാശിപ്പിയ്ക്കുവാൻ സാധിച്ചിരിക്കുന്നു.

*Vide Vol VI. p. 4.

ജ്യോതിഷമഹോപാദ്ധ്യായൻ ശ്രീമാൻ എൻ. രാഘവൻ നായർ അവർകളും, വ്യാകരണമഹോപാദ്ധ്യായനും, മീമാംസാ ശിരോമണിയുമായ ബ്രഹ്മശ്രീ എസ്. ശങ്കരരാമശാസ്ത്രികൾ അവർകളും ഇതിന്റെ പ്രമുഖപരിശോധകന്മാരായി, എന്നിങ്ങനെ പുറമേ നിയുക്തരായിരുന്നിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ഉഭയവും ഹാർദ്ദമായ സേവനത്തേ കൃതജ്ഞതാപൂർവ്വം ഇവിടെ അനുസ്മരിപ്പിക്കാത്തതില്ലാത്തതല്ല. ഞങ്ങളുടെ ആണറ റിഡയറക്ടർ പ്രൊഫ്. ബ്രഹ്മശ്രീ വി. ഐ. രാമസ്വാമിശാസ്ത്രികൾ (എം. ഐ. ശിരോമണി etc., etc.,) അവർകളുടെ നിഷ്കർഷയും നിർദ്ദേശവും അനുസരിച്ചാണ് ഇത്രയും വിസതൃതമായ ഒരു താരിക ഇതിനെഴുതാൻ ഇടയായതെന്ന് പറയാതെത്തന്നെ അറിയാവുന്നതാണ്. ഇത്തരത്തിലേങ്കിലും ഇതു പൂർത്തിയാക്കി എടുക്കുന്നതിന് ഈ ലേഖകൻ എത്രമാത്രം ക്ലേശം സഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും, എത്രമാത്രം പ്രയാസം അഭ്യയനം ചെയ്യേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ടെന്നും വായനക്കാർക്കുതന്നെ കണ്മന കഴിയും. തന്ത്ര സംബന്ധമായി ഇതിൽ സമാഹരിച്ചിട്ടുള്ള വിഷയങ്ങൾ എല്ലാം തന്നെ സമൂലങ്ങളും, എന്നാൽ സമാഹൃതരൂപേണ അന്യത്ര സൂക്ഷ്മങ്ങളും ആണെന്നാണ് ലേഖകന്റെ ധാരണ. ഈ അവതാരികയിൽ ഏതെല്ലാം വിഷയങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതിനു സംഗ്രഹീതരൂപത്തിൽ ഒരു പട്ടിക ചേർക്കുന്നത് പല വായനക്കാർക്കും ആവശ്യമായിരിക്കുമെന്നുവെച്ച്, അങ്ങനെയാണ് ചുവടെ ചേർത്തുകൊള്ളുന്നത്:—

I. വിദ്യാസ്ഥാനങ്ങളിൽ തന്ത്രത്തിനുള്ള സ്ഥാനം.

ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഗണിക്കണമെന്നു സപ്രമാണം കാണിക്കുക.

II. തന്ത്രാഗമാദിവിവരണം.

തന്ത്രാഗമസംഹിതാഭേദങ്ങൾ, അവയുടെ ലക്ഷണം, അവയുടെ വകഭേദം, എണ്ണം, പേര്, വൈശിഷ്ട്യം മുതലായവ.

III. ചില വിപ്രതിപത്തികൾ.

ശ്രുതിപ്രതിപതികൾ, അത്ഭുതഭേദം, സമീപീനാർത്ഥം; വൈദികരുടെ താത്ത്വകനിഷ, അഭിനവശങ്കരാചാര്യമതം, സായ

ണാദിഭാഷ്യകാരന്മാരുടെ അഭിപ്രായം; വൈഷ്ണവതന്ത്രങ്ങളുടെ വേദമൂലകത്വം, ഏകായനഃവദശാഖ; പ്രസ്തുതതന്ത്രങ്ങളുടെ അഭവദികത്വവാദം, എതിർപക്ഷം, മാധ്വാദിമതം; തന്ത്ര ബഹുമൂലകത്വത്തിന്നു പ്രമാണം; ശൈവാഗമപ്രാമാണ്യചിന്ത, ശാക്തതന്ത്രചിന്ത, മഹാനിവാണതന്ത്രമതം, സുതസംഹിതാമതം, മധുസൂദനസരസ്വതീർത്ഥം; തന്ത്രാധികാരികൾ, താന്ത്രികബഹുത്വം, വൈഖാനസാഗമമതം, തന്ത്രവും വേദങ്ങളും.

IV. താന്ത്രികസൂത്രങ്ങൾ.

വൈഖാനസസൂത്രം, നാരദഭക്തിസൂത്രം, ശാണ്ടില്യഭക്തിസൂത്രം, പാതുപതസൂത്രം, ഭൂതിശാസനസൂത്രം, പരശുരാമകല്പസൂത്രം, ശക്തിസൂത്രം.

V. തന്ത്രപ്രസ്ഥാനവും നവീനലോകവും.

രമേശചന്ദ്രദത്തം, ബ്രാഹ്മസമാജപ്രതിനിധിമതം, സർ മോണിയർ വാല്യംസിന്റെ മതം, വിൻറർനിസ്സിന്റെ മതം; നവീനലോകജ്ഞാപനം; സർ ജോൺ വുഡ്രാഫിന്റെ പരിശ്രമവും സിദ്ധാന്തവും; ദേവീമാഹാത്മ്യത്തിൽ പക്ഷഭേദം; വിഷ്ണുക്രാന്തം, രഥക്രാന്തം, അശ്വക്രാന്തം എന്നു മൂന്നിനത്തിലായി നൂറ് വീതം ആകെ മഹർ തന്ത്രങ്ങളുടെ നാമാവലി.

VI. തന്ത്രപ്രസ്ഥാനത്തിലേ പ്രമാണങ്ങൾ.

പ്രത്യക്ഷാഭിമോച്ഛാന്തം ത്വ-പ്രമാണങ്ങൾ; മാധ്വസിദ്ധാന്തവും, രാമാനുജീയാഭിമതവും.

VII. താന്ത്രികവ്യാപ്തി.

വേദം, ഉപനിഷത്തു്, പുരാണം, മന്ത്രശാസ്ത്രം, ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം, ശില്പശാസ്ത്രം, വൈദ്യശാസ്ത്രം, സ്മൃതികൾ, ഇതിഹാസങ്ങൾ, ജൈനഗ്രന്ഥം, ബൗദ്ധഗ്രന്ഥം, ക്രിസ്തു മതഗ്രന്ഥം എന്നിവയിലും മാതൃകാവണ്ണമാലയിൽത്തന്നെയും താന്ത്രികവ്യാപ്തി ഉണ്ടെന്നു്.

VIII. തന്ത്രശാസ്ത്രത്തിലേ കലകളും മാതൃകാവണ്ണമാലയും.

ശിവ-ശക്തി-ബിന്ദുരൂപമാല തത്ത്വചതുരം; കലയുടെ ഉത്ഭവത്തി, സ്വഭാവം; അശങ്കലാകലാംശഭേദങ്ങൾ; വണ്ണമാല

സൃഷ്ടിപ്രകാരം, യാഗ്നി-നാഭ-നിരോധികാ--അർദ്ധചന്ദ്ര-ബിന്ദു-
പരാപശ്യന്തി-മധുമാ-വൈവരീസമുൽപത്തിപ്രകാരം; സൗമ്യ-
സൗര-ആഗ്നേയഭേദനയുള്ള വണ്ണവിഭാഗം; സ്വര-സ്വർ-യരല
വാദികളിൽ നിന്ന്. ൧൩-൧൨-൧൦ ഇങ്ങനെ നവ കലക
ളുടെ സിദ്ധി, ഇവയ്ക്ക് പ്രമാണപ്രദർശനം.

IX. തന്ത്രത്തിന്റെ കാലം.

പ്രാമാണികമതവും നവീനമതവും, വിൻറർനിസ്സിന്റെ സി
ദ്ധാന്തവും അതിന്റെ അയുക്തതയും, മഹാഭാരതത്തിലേ തന്ത്ര
പരാമർശത്തിന് ഉദാഹരണവും, അതിന്റെ പ്രാമാണ്യവും,
രാമായണകാലത്തും തന്ത്രമുണ്ടെന്നുള്ളതിന് തെളിവ്, ഹരപ്പാ
മോഹോജോ ലഭോ ദേശങ്ങളിൽനിന്നു കണ്ടുകിട്ടിയിട്ടുള്ള ചിത്ര
രൂപലിപികൾ താന്ത്രികലിപികളാണെന്ന സിദ്ധാന്തം, ശ്രീശ
ങ്കരാനന്ദസ്വാമിയുടെ താന്ത്രികസിദ്ധാന്തങ്ങളും അവയുടെ പ്രാ
ധാന്യവും.

X. കേരളദേശവും തന്ത്രവും.

കേരളത്തിന്റെ പ്രതിഷ്ഠയോടുകൂടി അവിടെ തന്ത്രത്തിന്നും
പ്രതിഷ്ഠ കിട്ടിയെന്ന്, ഈ വിഷയത്തിൽ പ്രാമാണികഗ്രന്ഥങ്ങ
ളിലേ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ, ചരിത്രാതീതകാലത്തു് തന്ത്രസത്തയില്ലെന്ന
പൂർവ്വപക്ഷവും, സപ്രമാണം തൽഖണ്ഡനവും; ക്ഷേത്രപ്രതിഷ്ഠാ
കാലകലിവാക്യപ്രാമാണ്യം.

XI കേരളത്തിലേ ക്ഷേത്രങ്ങൾ.

തിരുവിതാംകൂർ, കൊച്ചി, മലബാർ എന്നീ രാജ്യങ്ങളിലേ
സുപ്രസിദ്ധക്ഷേത്രങ്ങൾ; ഓരോന്നിന്നും പട്ടികകൾ.

XII. കേരളക്ഷേത്രങ്ങളിലേ മുന്തികൾ.

ശൈവ, വൈഷ്ണവ, ദേവീപ്രഭൃതിഭേദേന ഇന്ത്യരോളം
മുന്തിഭേദങ്ങൾക്ക് പ്രമാണപ്രദർശനം, ആചാര്യസ്വാമിക്ഷേത്രം,
ചേരമാൻപെരുമാൾ പ്രതിഷ്ഠ, ഖഡ്ഗ, ശുല, ചക്രാദിപ്രതിഷ്ഠ
കൾ.

XIII. കേരളത്തിലെ ക്ഷേത്രങ്ങളുടെ പ്രത്യേകതകൾ.

തില്പസമ്പ്രദായ മുതൽക്കു് ബഹുവിധ പാർത്ഥക്യങ്ങൾ,
ഭരണസമ്പ്രദായവൈശിഷ്ട്യം യതീശ്വരപ്രാധാന്യം, മേലാഞ്ച
പ്രാധാന്യം, ഉത്തരാഞ്ചപ്രാധാന്യം മുതലായവയ്ക്ക് പ്രമാണം.

XIV. തന്ത്രത്തിലേ പ്രസ്ഥാനരൂപവും, കേരള പ്രസ്ഥാനമഹത്തവവും.

കാശ്മീരികപ്രസ്ഥാനം, ബംഗാൾപ്രസ്ഥാനം, കേരള പ്രസ്ഥാനം എന്ന മൂന്നു പ്രസ്ഥാനങ്ങളിൽ കേരളപ്രസ്ഥാനത്തിൽ നല്ല വിശിഷ്ടതകൾ, വാമമാഗ്ഗപ്രസ്ഥാനത്തിന്നും കേരളത്തിൽ സത്ത, മേഴത്തോളഗ്നിഹോത്രിയുടെ അനുജൻ, പുളിയാമ്പിള്ളിന സുതിരി, ചിറകർ നമ്പൂരിപ്പാട്.

XV. കേരളത്തിലേ തന്ത്രാചാര്യന്മാർ.

കർമ്മിഗ്രന്ഥകാരന്മാരേദന ദ്വാവിധാചാര്യന്മാർ; പ്രധാന തന്ത്രികുടുംബങ്ങളുടെ പട്ടിക, ഗ്രന്ഥകാരാചാര്യന്മാർ, നാരായണത്തുറോത്തൻ, ശ്രീശങ്കരഭഗവൽപാദർ, പ്രയോഗമഞ്ജരീകാരൻ, ഈശാനശിവഗുരുദേവപലതികാരൻ, വിലപമംഗലത്തു സ്വാമിയാർ, പ്രാജ്ഞാതകാരൻ, ഈശാനശിവഗുരുദേവപലതി കേരളീയമെന്ന സ്ഥാപന, ശങ്കരഭഗവൽപാദാദികളുടെ പട്ടിക, തന്ത്രസമുച്ചയകാരാദി ആധുനികാചാര്യന്മാരുടെ പട്ടിക, കേരളീയതന്ത്രഗ്രന്ഥപരമ്പര.

XVI. തന്ത്രസമുച്ചയകാരന്റെ കാലം.

കൊല്ലവർഷം ൩൦൩൨-ൽ, അദ്ദേഹം ജനിച്ചു എന്ന സിദ്ധാന്തം; ഇതിലേ മതഭേദങ്ങൾ, തന്നിരൂപണം, സിദ്ധാന്തപ്രാമാണ്യം.

XVII. സമുച്ചയകാരന്റെ ദേശം.

ശ്രീ ഗണപതിശാസ്ത്രികളുടെ പ്രസ്താവന, തന്നിരൂപണം, വന്നേരിനാട്ടിൽ പെരിങ്ങിരി ചേന്നാസ്സമന എന്നതിന്നു പൂമാണം.

XVIII. സമുച്ചയകാരന്റെ സമകാലികന്മാർ.

മവുഅരക്കവികളിൽ മ അരക്കവികൾ; സുഭദ്രാഹരണകാരനാണെന്ന വിചാരം, മതഭേദങ്ങൾ, ഗ്രന്ഥപ്രാമാണ്യം,

കാക്കശ്ശേരിയുടെ ഗുരുവും, തിരുവനന്തപുരം ആയ നാരായണാചാര്യൻ എന്ന സിദ്ധാന്തം, അതു 'കിഴുവപ്പറം' ആയിരിയ്ക്കാമെന്ന്, ലക്ഷ്മീമാനഃവദകാരൻ, സാഹിത്യമല്ലൻ വാസുദേവൻ, കവിചിന്താമണികാരൻ കരുണാകരമാരാർ, പുണ്യപുരുഷാർത്ഥചന്ദ്രോദയകാരൻ തെക്കേപ്പാട്ടു സ്വാമിയാർ.

XIX. സമുച്ചയകാരശിഷ്യപ്രശിഷ്യന്മാർ.

വിവരണവ്യാഖ്യാകാരൻ, വിമർശിനീവ്യാഖ്യാകാരൻ, തൊഴുത്തുരനുഷ്ഠാന (അനുഷ്ഠാനസമുച്ചയ)കാരൻ, വ്യാഖ്യാഗ്രാമ (പ്രലിഖനന്തർ) നാരായണൻപാപുതിരി.

XX. സമുച്ചയകാരന്റെ ഇതരകൃതികൾ മനുഷ്യാലയചന്ദ്രിക, അതിന്റെ ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം.

XXI. സമുച്ചയകാരന്റെ കവിതപം.

ശ്രീഅപ്പൻതമ്പുരാന്റെ അഭിപ്രായം, ഭാഷാചരിത്രകാരന്റെ അഭിപ്രായം, വിജ്ഞാനദീപികാമതം, കവിതേപാദാഹരണപദ്യങ്ങൾ.

XXII. തന്ത്രസമുച്ചയത്തിന്റെ വൃൽപാദകതപം.

ദൈവികവൃൽപത്തി, തന്ത്രവൃൽപത്തി, സംസ്കൃതഭാഷാവൃൽപത്തി, സാങ്കേതികവൃൽപത്തി, വൃത്തവ്യാകരണാലങ്കാരാദിവൃൽപത്തി.

XXIII. സമുച്ചയത്തിന്റെ പാത്മക്യവും പ്രചാരവും.

പ്രതിപാദനരീതിവൈശിഷ്ട്യം, ഉത്സർഗ്ഗാപവാദശൈലീസ്വീകരണം, മുദ്രക്കം, പദ്യാത്മകതപം, ശ്രീമല്ലയായുടെ പ്രബന്ധം, വിൻറർനിസ്സിന്റെ പരാമർശം.

XXIV. സമുച്ചയത്തിന്റെ മൂലം.

കല്പങ്ങൾ, ആഗമങ്ങൾ, ഉപദേശങ്ങൾ, ഇതരഗ്രന്ഥങ്ങൾ

XXV. സമുച്ചയസംജ്ഞാകരണം.

സമുച്ചയത്തിലെ വളരെപ്പട്ടുങ്ങൾ പരകീയങ്ങളാണെന്ന്, നാമകാണത്തിലുള്ള ഭേദവിദ്യയും, ഗ്രന്ഥചംക്രമപ്രമാണം.

XXVI. ഭാഷാവ്യാഖ്യാനകാരണം, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനവും.

കഴിക്കാട്ടു മഹേശ്വരൻ ഭട്ടതിരി, ആലങ്ങുതമ്പുരാൻ, കഴിക്കാട്ടു ഭട്ടതിരിമാർ, മഹേശ്വരൻഭട്ടതിരിയുടെ കാലം കൃതികൾ, യോഗ്യതകൾ, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ സ്വഭാവം, ഉപാദേശം, അതിൽ സ്തൂരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ പ്രധാനധാരം.

XXVII. ഈ പ്രസിദ്ധീകരണം.

ആരംഭകാലം, പൂർവ്വിജന്മാനന്മാരുടെ നാമധർമ്മം, പ്രസാധകന്മാർ, അഭിവൃദ്ധി.

XXVIII. ഉപസംഹാരം.

ഈ അത്ഭുതകരമായ അധികം നീണ്ടുപോയി എന്നു പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ ആർക്കും തോന്നിപ്പോകാം. എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ വക്തവ്യശേഷം ഇതിലും വളരെയുണ്ട്. അറശ്ശം വിചാരണീയങ്ങളും പ്രകാശനീയങ്ങളും അപരിഹാരണീയങ്ങളും ആയിട്ടുള്ള വിഷയങ്ങളേ മാത്രം ഗ്രഹിച്ച്, ചുരുക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതോളം മാത്രം സാഹസികളേ കഴിയുന്നത്ര ചുരുക്കിപ്പറയുകമാത്രമേ ഇവിടെ ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ. പലതരം വായനക്കാരന്റെ ജിജ്ഞാസശാന്തിയേ ലക്ഷ്യമാക്കി, വിജ്ഞാനാഭിവൃദ്ധിയെ അനുസ്മരിച്ചും അജ്ഞാനാസംകാരത്തെ അകറ്റുവാനും അല്പംതെ ഒരൊറ്റ വിഷയവും ഇതിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല, ഒരൊറ്റവാക്യവും ഇതിൽ എഴുതിയിട്ടുമില്ല എന്നാണ് ഭേദകന്റെ ഉത്തമവിചാരം.

അഥവാ,

“പ്രതിപാദ്യബുദ്ധ്യപേക്ഷയ്ക്കു
പ്രായഃസംക്ഷേപവിസ്തര കർത്തുഃ
തേന ന ബഹുഭാഷിതം
വിചിത്രീകൃതവ്യം നഃ”

(വ്യക്തിവിവേകം)

എന്നുണ്ടല്ലോ മഹിമഭട്ടാചാര്യൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതും. പരമഭോഗവതനായ മേൽപ്പത്തൂർ ഭട്ടപാദർ,

ശ്ലോകപര്യായം കൃതേ തപഃ മുനിവരവപുഷം
 പ്രീണയന്തേ തപോഭി,-
 സ്രോതായാം സ്രുക്സ്രവാളുകിതമരുണതനം
 യജ്ഞരൂപം ഭജന്തേ,
 സേവന്തേ തന്ത്രമാഗ്നൈവിലസദരിഗദം
 പാപരേ ശ്യാമളാങ്ഗം,
 നീലം സങ്കീർത്തനാദ്യേരിഹ കലിസമയേ
 മാനുഷാസ്തപം ഭജന്തേ."

(നാരായണീയം)

എന്ന പദ്യത്തിൽ, യുഗഭേദനെയുള്ള ഭഗവത്സേവാർക്കാരങ്ങളേ
 പ്രവചിച്ച് കാണുന്നതനുസരിച്ച്, പൂർവ്വയുഗത്തിൽത്തന്നെ പ്രസി
 ഛമായ താന്ത്രികസേവാപദ്ധതിക്ക് ഈ കാലേയകാലത്തും
 ഉജ്ജീവനവും ഉന്മേഷവും ഉളവാക്കുവാനുതകുന്ന പ്രകൃതപ്രസി
 ഛീകരണത്തെ കൃതകേതരമായ കൃതകൃത്യതയോടും, ഭക്തിബഹു
 മാനങ്ങളോടും കൂടി കേരളീയകരകമലങ്ങളിൽ സപ്രശ്നം
 സമർപ്പിക്കുകയും, അതിനിടവരുത്തിയ ഭഗവൽകൃപയ്ക്ക് നിരവധി
 കോടി നമസ്കാരസൂക്തികളേ സന്ദേശിക്കുകയും മാത്രമേ ഇനി
 ചെയ്യേണ്ടതും ചെയ്യുന്നതുമുള്ളതാണു.

തിരുവനന്തപുരം,
 ൧൯൫൨-൫൩

ഇ. വി. രാമൻനമ്പൂതിരി.

തന്ത്രസമുച്ചയത്തിലേ വിഷയവിവരണം.

ഒന്നാംപ്രസ്താവം — ഒന്നാംപാഠം.

വിഷയം	പുറം
വ്യാഖ്യാനോപക്രമം	൧
മൂലകാരകൃതഭേദവതാസ്തുതി	൨
ഗുരുഭേദവതാവദനം	൪
പ്രതിപാദ്യഭേദവതാവ്യവസ്ഥ	൭
ഗുരുവരണം	൧൧
ആചാര്യലക്ഷണം	൩൩
ഗുരുമുന്തിപവണക്രിയകൾ	൭
ക്ഷേത്രനാമമാണസ്ഥാനനിർണ്ണയം	൧൪
ഗ്രാമാദികളിലേ സ്ഥലനിയമം	൧൫
ക്ഷേത്രാത്മഭൂലക്ഷണം	൧൩
വർണ്ണഭൂമിവ്യവസ്ഥ	൧൭
പ്രതിവർണ്ണം ഭൂവ്യവസ്ഥ	൧൮
സങ്കീർണ്ണഭൂമിഷേധം	൨൦
ഭൂപരീക്ഷണവിധി	൨൧
സൽഭൂലക്ഷണം	൨൩
ഭൂപരിഗ്രഹവിധി	൨൭
കററിനാട്ടേണ്ട പ്രകാരം	൩൧
ചതുരശ്രീകരണം	൩൨
ഉദ്യമം വിതയ്ക്കുകയും മറ്റും	൩൩ ൩൪
വാസ്തുബലി	൩൫
നിധികലശാദിപ്രതിഷ്ഠ	൪൪
നിധികംഭാദിലക്ഷണം	൪൫
ഇഷ്ടകാലക്ഷണം	൪൩
ഗർഭോപാത്രലക്ഷണം	൪൭
ഇഷ്ടകാസ്ഥാപനവിധി	൫൦
ഗർഭസ്താസവിധി	൭൦
ശിലാപരിഗ്രഹം	൭൨
വർണ്ണശില	൭൪

വിഷയം		പുറം
പുണ്യീനപുസ്തകശിക്ഷകൾ	...	൭ ൫
ബലിവികിരണം	...	൭ ൩
സപരീനാത്മശയനം	...	൭ ൭
മുസപപുരോഷപരിഹാരം	...	൭ ൮

പടലാവസാനം.

രണ്ടാംപടലം

(പ്രാസാദബിംബലക്ഷണം)

സേപശ്ചപ്രാസാദവിധി	...	൭ ൯
യോനി-ദിഗ്ഭേദനിയമം	...	൮ ൧
ആയവ്യയാദികൾ	...	൮ ൨
യോന്യാദികളിൽ പ്രമാണാന്തരം	...	൮ ൩
ആയാദിഗുണഭോഷങ്ങൾ	...	൮ ൪
പ്രാസാദത്തിന്റെ പൊക്കം	...	൮ ൫
അധിഷ്ഠാനത്തിന്റെ നീളം	...	൮ ൬
അധിഷ്ഠാനക്കാൽനീളത്തിൽ		
വിശേഷം	...	൮ ൭
സ്തംഭവിസ്താരം	...	൮ ൮
ഉപപീഠം	...	൮ ൯
പദ്മം	...	൯ ൦

തറയുടെ അവയവങ്ങൾ

(പ്രതിരൂപാവയവങ്ങൾ)

പാദബന്ധം	...	൯ ൧
പ്രതിരൂപപാദബന്ധങ്ങൾ	...	൯ ൨
അധിഷ്ഠാനപര്യമാനത്തിന്റെ		
പുറപ്പാട്	...	൯ ൪
ഗർഭഭിത്ത്യാദിവിധി	...	൯ ൫
ഗർഭഗൃഹവിധി	...	൯ ൬
ഭിത്തിവണ്ണവും ഇടനാഴിയും	...	൯ ൭

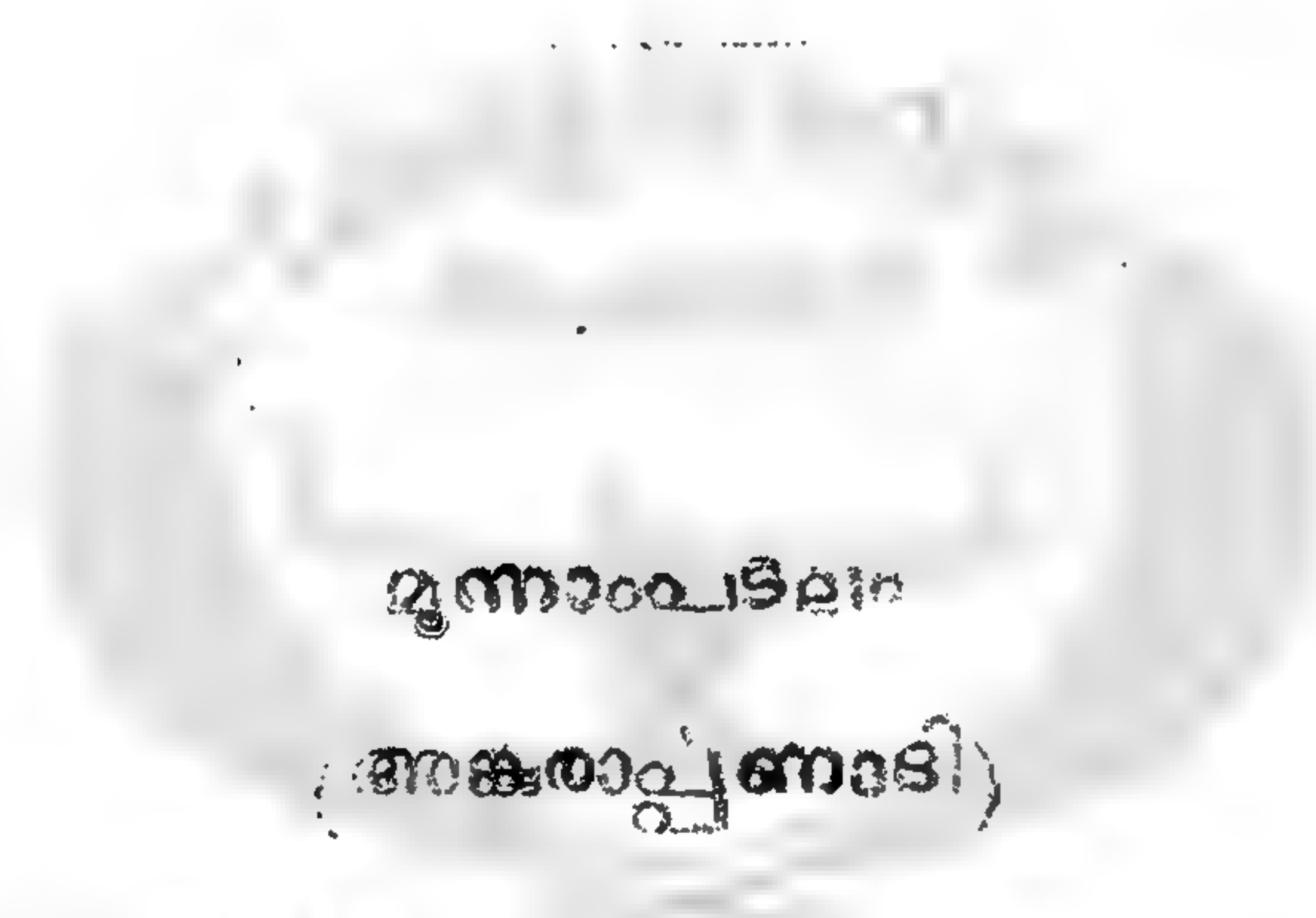
വിഷയം	പുറം
ഗർഭഗൃഹവിശേഷം	..
പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം	..
പ്രതിഷ്ഠാപദം	..
ഓവിന്റെ ലക്ഷണം	..
ഓവിന്റെ വണ്ണവും അലങ്കാരവും	..
കാലുകളുടെ സംഖ്യ	..
കാലുകളുടെ ആകാരവ്യവസ്ഥ	..
കാമാദിലക്ഷണം	..
വാതിൽ വയ്പ്	..
വൈഷ്ണവപാരം	..
ശൈവപാരം	..
സംസാരാനുപാരം	..
ഉത്തരപ്പടിയും മേല്പടിയും	..
കവാടിനിർമ്മാണവിധി	..
കവാടാലങ്കാരം	..
സോപാനവിധി	..
ഘനപാരാലങ്കാരം	..
തോരണം	..
ഭിത്തിയും തലങ്കാരങ്ങളും	..
വേദിക	..
പ്രാസാദോപരിതഭിത്യലങ്കാരം	..
ശാലാകൂടവിധി	..
ശാലാകൂടലക്ഷണം	..
ചങ്ങരം	..
കുളിര	..
ഭിത്തിനിർമ്മാണപ്രകാരഭേദം	..
ഉത്തരലക്ഷണം	..
ഉത്തരവാജനം	..
തട്ടുപണി	..
തൂരവുപണി	..
കഴുപ്പുക ഇടുക	..
വളം വാടക	..

വിഷയം	പുറം
ഉപരിനിർമ്മാണവിധി	മരൻ
മേച്ചിൽപ്രകാരം	മനു ൦
പ്രാസാദാവയവപ്രകാരഭേദം	"
പ്രസ്താവയവം	മനു ൧
പാതലാദിഭേദം	മനു ൨
ഏകദിത്രിതലനിയമം	മനു ൩
ദിതലനിർമ്മാണവിധി	മനു ൪
രണ്ടാംനിലയുടെ കാൽപ്പൊക്കം	"
ഉപരിതലഭിത്തുവകാരം	മനു ൫
ഗ്രീവാപ്രകാരഭേദം	മനു ൮
ജാത്യാദിമർമ്മാപ്രസാദസപര്യായം	"
മരണവികല്പാഭാസപ്രാസാദങ്ങൾ	മർ ൦
ആഭാസപ്രാസാദലക്ഷണം	മർ ൧
വൃത്തപ്രാസാദം	മർ ൨
ചതുരായതപ്രാസാദം	മർ ൩
ഗജപുഷ്പപ്രാസാദം	"
ദീർഘവൃത്തപ്രാസാദം	മർ ൪
ഷഡശ്രപ്രാസാദം	മർ ൫
അഷ്ടാശ്രപ്രാസാദം	"
നാഗര-ദ്രാവിഡ-വേസര	
പ്രാസാദങ്ങൾ	മർ ൩
മുഖമണ്ഡപാദിലക്ഷണം	മർ ൭
പഞ്ചപ്രാകാരവിധി	മർ ൮
ദണ്ഡനിയമം	മർ ൯
അന്തർമണ്ഡലബലിപീഠങ്ങൾ	"
മണ്ഡപവിധി	മർ ൧൦
പ്രാകാരാന്തദണ്ഡനിയമം	മർ ൧൧
പുറമണ്ഡപം	മർ ൧൨
വലിയമ്പലം	"
മുണവിസ്താരാനയനം	മർ ൧൩
പദവിസ്താരക്രമം	മർ ൧൪
വലയബലിക്കല്പങ്ങളാക്കുക	മർ ൧൫

വിഷയം	പുറം
പ്രാകാരഭേദകഥനം	എ. ൧൦൮
കൊടിമരനിർമ്മാണം	എ. ൧൦൯
ബിംബാദിശിലാനേപഷണം	എ. ൧൧൦
സമുദ്രിലാലക്ഷണം	എ. ൧൧൧
വർണ്ണശിലാഭേദങ്ങൾ	"
കല്ലുകീറിക്കൊണ്ടുപോവുവിധം	എ. ൧൧൨
ബിംബങ്ങളുടെ നീളം	എ. ൧൧൩
ബഹുവേരബിംബോൽസേധം	എ. ൧൧൪
താലാഭിമാനസംയനം	"
ബിംബശിലാപ്രമാണം	എ. ൧൧൫
അവയവപരിമാണം	എ. ൧൧൬
ഭിരംലവിസ്താരസൂത്രങ്ങൾ	എ. ൧൧൭
ലലാടനാസികാപ്രമാണം	എ. ൧൧൮
ചക്ഷുസ്നിർമ്മാണം	എ. ൧൧൯
ചിപ്പീകർണ്ണനിർമ്മാണം	"
അധരോഷ്ഠനിർമ്മിതി	എ. ൧൨൦
ചിബുകകുണ്ഠാഭി	"
നാഭിപ്രദേശാഭി	എ. ൧൨൧
കരപരിമാണാഭി	എ. ൧൨൨
കരതലനിർമ്മിതി	"
അംഗവിവിസ്താരം	എ. ൧൨൩
നഖാഭിനിർമ്മാണം	എ. ൧൨൪
ഇടകൾ	എ. ൧൨൫
ലിംഗാഭികൾ	എ. ൧൨൬
പദതലങ്ങൾ	"
കാൽവീരലുകൾ	എ. ൧൨൭
കാൽവീരൽവണ്ണം	എ. ൧൨൮
ശീർഷാദികളുടെ പുററളവ്	"
ജംഘാദ്യാകാരങ്ങൾ	എ. ൧൨൯
കിരീടാഭികൾ	എ. ൧൩൦
കിരീടാകാരം	"
ദശതാലമുക്താബിംബലക്ഷണം	എ. ൧൩൧

വിഷയം	പുറം
ചഞ്ചതാലഗണപതിവിഗ്രഹം	... ൧൮൦
സ്വർണിംബാലങ്കാരങ്ങൾ	... ൧൮൩
പദ്മകം	... ൧൮൪
നാളവിധി	... ൧൮൮
ശിവലിംഗനിർമ്മാണങ്ങൾ	... ൧൮൯
പീഠാഭിനിർമ്മാണം	... ൨൦൧
നപുംസകശില	... ൨൦൩
ബലിബിംബാഭികൾ	... ൨൦൩
കർമ്മബിംബം	... ൨൦൪
ഇളംകോവിൽകൊളുത്ത്	... ൨൦൮

പട്ടലാവസാനം

അങ്കരാപ്പണാഭം	... ൨൦൯
അങ്കരദ്രവ്യപൂജാഭേദവതകൾ	... ൨൧൧
ബിംബപരിഗ്രഹം	... ൨൨൩
ശോധനകൾ	... ൨൨൩
അക്ഷതയോമം	... ൨൨൯
കയ്യകുലസ്ഥനം	... ൨൩൦
ജലാധിവാസം	... ൨൩൨
പ്രാണാശ്വതലി	... ൨൩൪
തെട്ടുജപിപ്പാനുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൩൩
ബിംബശുദ്ധീകരണപുഷ്പ	... ൨൪൩
കലശദ്രവ്യങ്ങൾ	... ൨൪൪
സംഘടനദ്രവ്യങ്ങൾ	... ൨൪൧
പട്ടലാവസാനം	... ൨൪൩

നാമോപദേശ

(മണ്ഡപസംസ്കാരാദിധ്യാനാധിവാസാന്തരം)

വിഷയം	പുറം
മണ്ഡപസംസ്കാരം	... ൨൭൪
അധിഭേവതാമന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൭൮
പാരകലശഭേവതകൾ	... ൨൬൩
കുണ്ടേശപൂജ	... ൨൬൬
അഗ്നിജനനം	... ൨൭൦
ശർഭാധാനാദിക്രിയാക്രമം	... ൨൭൪
അജ്യാഹുതിമന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൭൬
ശത്യാപൂജ	... ൨൭൮
വീഥിസപത്നികം	...
നിദ്രാകലശാദി	... ൨൮൦
വിദ്യേശകലശഭേവതകൾ	... ൨൮൧
ഉപഹാരമന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൮൩
നേത്രോന്മീലനം	... ൨൯൧
ബിംബശുദ്ധികലശാദിഷേധവും	
ഉപഹാരദാനവും	... ൨൯൩
അർദ്ധപാദ്യാദി ദാനക്രമം	... ൨൯൭
ബിംബപൂത്യാനയനം	... ൩൦൮
പടലസമർപ്പി	... ൩൧൧

ശബ്ദം പുസ്തകം

അഞ്ചാംപാട്ടലം

(ധ്യാനാധിവാസം)

ഭേദശുദ്ധ്യാലംഭം	... ൧
നാഡീശുദ്ധി	... ൩
പ്രാണായാമതാൽപര്യം	... ൪
പ്രാണായാമവിധി	... ൭
വിപിമയശരീരനിർമ്മാണം	... ൭
തത്ര പക്ഷാന്തരം	... ൮

വിഷയം	പുറം
പിപിത്വാസം	... ന്
ശ്യാനാധിവാസവിധി	... ൧൧
സംഹാരകൃമേണ പത്മതത്ത്വങ്ങൾ	... ൧൫
തത്ത്വങ്ങളിൽ പക്ഷഭേദം	... ൨൦
തത്ത്വബീജാക്ഷരങ്ങൾ	... ൨൬
മന്ത്രാധിപാവ്	... ൩൬
ചക്രാബ്ജപുഷ്പ	... ൪൧
സോമപുഷ്പ	... ൪൩
പിരാധിവാസം	... ൪൬
പിപിത്വാസകൃമം	... ൪൭
ശിരസ്സുത്ത്വമോക്ഷം	... ൪൯
പ്രതിഷ്ഠാമോക്ഷം	... ൫൦
അധിവാസമോക്ഷം	... ൫൧
അഗ്നിവിഹരണം	... ൫൨
ഭുവ്യഹോമകൃമപുഷ്പാക്ഷരം	... ൫൫
ശാസ്ത്രവിഷയപഞ്ചരേണ	...
വിശേഷം	... ൬൧
ശാന്തിഹോമവിധി	... ൬൩
ബലിഹരണം	... ൬൬
ക്രിതാസമാപ്തി	... ൬൯
പത്മപാവസാനം	... ൭൦

ആറാംപദ്ധതി

(പ്രതിഷ്ഠ)

പ്രതിഷ്ഠാരംഭം	... ൭൦
ശിവകൽ വിശേഷം	... ൭൧
രത്നത്വാസാദി	... ൭൨
ശിവകൽ ഭുവ്യത്വാസം	... ൭൯
വിഷ്ണുവിക്രമ പരിഹാരം	... ൮൨
പ്രതിഷ്ഠാകൃമം	... ൮൬
ശിവപ്രതിഷ്ഠയിൽ വിശേഷം	... ൯൦

വിഷയം	പുറം
അഷ്ടബന്ധസ്ഥാപനം	... ന് ൨
സ്ഥലവാഹനവിധി	... ന് ൫
സ്റ്റോറും മാഹനമന്ത്രങ്ങൾ	... ന് ൬
ലോകാഭിമന്ത്രങ്ങൾ	... ന് ൮
ശിവങ്കൽ വിശേഷം	... ”
നിവേദ്യാഭികരം	... ന് ൯
ഭക്ഷിണാഭനവിധി	... മ ൦ ൪
മാതൃപ്രതിഷ്ഠ	... മ ൦ ൯
നിർമ്മാല്യധാരിപ്രതിഷ്ഠ	... മ ൧ ൧
വലിയ ചെലിക്കല്ലിന്റെ പ്രതിഷ്ഠ	... മ ൧ ൨
ബലിമന്ത്രങ്ങൾ	... മ ൧ ൭
ധ്വജപ്രതിഷ്ഠ	... മ ൨ ൦
ബിംബഗുഹികപ്രശം	... മ ൨ ൨
ഇതിൽ ദേവാമന്തികൽ വിശേഷം	... മ ൨ ൫
ബലിമന്ത്രാസ്തമിമന്ത്രങ്ങൾ	... മ ൨ ൬
പടലാവസ്ഥനം	... മ ൩ ൨

സപ്തമപാഠം

(നിത്യപൂജാപ്രകാരം)

വിഷയം	പുറം
സ്നാനദേഹപൂജാഭി	... മ ൩ ൩
ശിവങ്കൽ വിശേഷം	... മ ൩ ൮
വിഷ്ണുവിങ്കൽ മൂലാക്ഷര മൃഗസവിധി	... മ ൪ ൨
ശിവങ്കൽ ഗോളകന്യാസം	... മ ൪ ൪
ശംഖപൂരണവിധി	... മ ൪ ൬
ആത്മാരാധന	... മ ൪ ൯
പൂജാരംഭം	... മ ൫ ൨
കുറ്റയുടെ ചിഹ്നമന്ത്രം	... മ ൫ ൫
ആവാഹനപ്രകാരം	... മ ൬ ൦
ഗ്രാനങ്ങൾ	... മ ൬ ൨

വിഷയം	പുറം
ക്ഷേത്രശോപനാരംഭം	... ൧ നൂ വ
പരിവാരവിവരണം	... ൧ ൭ ൧
പുഷ്പാവരണം	... ൧ ൭ വ
നിവേദ്യം	... ൧ വ ൧
മാനസപൂജ	... ൧ വ ൩
പൂജാഹോമം	... ൧ വ ൫
പാനീയസമർപ്പണാഭി	... ൧ വ ൩
ഗണ്ഡുഷാഭി	... ൧ വ ൭
പ്രസന്നാർഘ്യാഭി	... ൧ വ ൯
പാദശോഷണാഭിമന്ത്രപൂജാപ്രകാരം	... ൧ ൯ ൧
ധ്യാനം	... ൧ ൯ ൨
ഘ്രാതം	... ൧ ൯ ൩
പ്രാസാദമന്ത്രപൂജ	... ൧ ൯ ൩
പഞ്ചബ്രഹ്മപൂജ	... ൧ ൯ ൭
പട്ടമവസാനം	... ൧ ൯ ൯

എട്ടാം പാട്ടം

(കലശസ്താനവിധി)

വിഷയം	പുറം
അങ്കുരാരോപണാഭി	... ൨ ൦ ൦
അഞ്ചുപ്രകാരം പാട് മങ്ങൾ	... ൨ ൦ ൨
പഞ്ചവിംശതിദ്രവ്യകലശം	... ൨ ൦ ൩
ശിവാഭിഷേകത്തിന്റെ ഭക്തിസ്തോത്രം	... ൨ ൧ ൩
വിഷ്ണുവിഷ്ണുപൂജാമന്ത്രങ്ങൾ	... ൨ ൧ ൩
കലകൾ	... ൨ ൨ ൦
കലകളിൽ കൂട്ടുവാണുള്ളവ	... ൨ ൨ ൩
പ്രാണപ്രതിഷ്ഠ	... ൨ ൨ ൩
കലാസ്തോത്രത്തിൽ പങ്കാണതരം	... ൨ ൨ ൦
ഏകീസ്തോഭിമന്ത്രം	... ൨ ൨ ൧
സംഘാതദ്രവ്യം	... ൨ ൨ ൪
വിഷ്ണുവിഷ്ണു സപ്തദശദ്രവ്യകലശം	... ൨ ൪ ൪

വിഷയം	പുറം
പഞ്ചവിംശതിദ്രവ്യകൃമം	൨൪൬
അഭിഷേകത്തിങ്കലേ വിശേഷമന്ത്രങ്ങൾ	൨൫൧
മധ്യമായമപദ്മം	൨൫൨
മധ്യമായത്തിന്നു പഞ്ചവിംശതി	
ദ്രവ്യങ്ങൾ	൨൫൪
ഉത്തമത്രയപദ്മം	൨൫൫
അവിടെ പ്രവേശിക്കുന്ന അധികദ്രവ്യ	
ങ്ങൾ	൨൫൬
ശിവകലശം	൨൫൯
പഞ്ചവിംശതിദ്രവ്യകലശത്തിൽ	
വിശേഷം	൨൬൧
ദ്രവ്യന്യാസം	൨൬൩
അഭിഷേകമന്ത്രങ്ങൾ	൨൬൪
തൈലാദി	൨൬൫
ഗന്ധാദി	൨൬൮
കർപ്പൂരാദി	”
ഔഷ്ഠകലശപ്രകാരം	൨൭൧
അഭിഷേകമന്ത്രങ്ങൾ	൨൭൨
സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ കലശം	൨൭൪
ഉത്തമോത്തമം	൨൭൫
ദ്രവ്യന്യാസം	൨൭൬
ഉത്തമമധ്യമം	൨൭൮
ഉത്തമായമവും അതിൽ പക്ഷഭേദവും	൨൭൯
ഉത്തമദപന്തം	൨൮൦
ദ്രവ്യാന്തരങ്ങൾ	”
അയമധപന്തം	൨൮൨
സ്തോപനമന്ത്രങ്ങൾ	൨൮൩
ഗണപതികലശം	൨൮൫
പാദ്യാദിദ്രവ്യങ്ങൾ	”
അഭിഷേകമന്ത്രങ്ങൾ	൨൮൭
ശാസ്താവിന്റെ കലശം	൨൮൮
വിവരണപ്രകാരമുള്ള പഞ്ചവിംശ	
തിദ്രവ്യവിശേഷം	൨൯൦

വിഷയം	പുറം
‘ചന്ദികാ’പുസ്തകപരിചയം	... ൨൯൧
വിവരണപ്രകാരകനയകം	... ൨൯൨
ഭൂവ്യാപ്തത്തികലശാപത്രപരിചയം	... ”
സുബ്രഹ്മണ്യ-ശങ്കരനാരായണന്മാരിൽ വേണ്ടുന്ന ചങ്ങാതിശക്തി	
ഭൂവ്യാപ്തം	... ൨൯൬
പരികലശപുഷ്പ	... ൨൯൭
കലശാധിപാസം	... ”
ചതുർത്ഥവസസ്താനക്രമം	... ൩൦൧
പട്ടലംപ്രസാന്നം	... ൩൦൨

നാം പുസ്തകം
കമ്പതാം പട്ടലം
(ഉത്സവവിധി)

വിഷയം	പുറം
ഉത്സവകർത്തവ്യത	... ൧
ഉത്സവസങ്കല്പം	... ൨
ധ്വജസ്ഥാപനാദി	... ”
ഭൂതബലാദി	... ൫
ഉത്സവബലാദി	... ൭
ശ്രീഭൂതബലിയിലേ ബലിക്രമം	... ൯
വാഹനങ്ങൾ	... ൧൩
പുറത്തേ ബലിക്രമം	... ൧൪
ധ്വജദേവതകൾ	... ൧൫
തുവേണ്ട ക്രമം	... ൧൬
ഉത്സവബലിക്രമം	... ൨൧
ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൩
മന്ത്രങ്ങൾ	... ൨൯
മാതൃബലിക്രമം	... ൩൦

വിഷയം	പുറം
ഉത്തരമന്ത്രക്കൾ	... ൩൮
പുറത്തേ ബലിക്രമം	... ൪൦
മന്ത്രങ്ങൾ	... ൪൨
മഹാകാളാഭിമന്ത്രങ്ങൾ	... ൪൪
ഗ്രാമാഭിബലി	... ൪൪
പള്ളിക്കുറുപ്പ്	... ൫൬
ആരാട്ടബലി	... ൬൭
മംഗല്യവാദം	... ൬
സ്വസ്തിവാദം	... ൬൯
ആരാട്ടപുറപ്പാട്	... ൭൦
ആരാട്ടവിധി	... ൭൧
പടമാവസാനം	... ൭൪

പത്താം പാലം
(പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ)

വിഷയം	പുറം
അശുഭിനിമിത്തങ്ങൾ	... ൭൬
ശോധനക്രമം	... ൭൭
ചതുശ്ശുഭി	... ൮൧
വലിയ ചതുശ്ശുഭി	... ൮൩
ധാരാക്രമം	... ൮൫
ആവാഹനപൂജാഭി	... ൮൯
പഞ്ചകം	... ൯൨
ഭോഷാധികൃത് വിശേഷം	... ൯൩
വലിയ പഞ്ചകം	... ൯൪
ജവസംപ്രദാനം	... ൯൬
തൈവസ്തവമഹാകുറും	... ൯൭
തൈവമഹാകുറും	... ൧൦൦
സുബ്രഹ്മണ്യമഹാകുറും	... ൧൦൩
പ്രായശ്ചിത്തരേഖ	... ൧൦൬

വിഷയം	പുറം
ഒട്ടുപിങ്കരോ ദാനപ്രായശ്ചിത്തം	
രോമം	... ൧ ൦ ൮
പ്രിക്തരോമം	... ൧ ൧ ൦
മിറപ്രാകതത്തിൽ വിശേഷം	... ൧ ൧ ൧
സുബ്രഹ്മണ്യകളാ പ്രായശ്ചിത്തം	
രോമം	... ൧ ൧ ൫
ശാന്തിരോമങ്ങൾ	... ൧ ൧ ൩
അർജ്ജുനശാന്തിരോമം	... ൧ ൧ ൩
തന്ത്രപരോമം	... ൧ ൨ ൧
ദാനപ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൨ ൪
ലേഖവിഷയവിശേഷം	... ൧ ൨ ൩
ശപഥർശനവിശേഷം	... ൧ ൨ ൭
ഭൂപരിഗ്രഹാദികളിലേ	
പ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൩ ൦
ബീജാങ്കരാദികളിലേ	
പ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൩ ൧
അധിവാസാദികളിലേ	
പ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൩ ൪
അഗ്നിഭോഷത്തിലേ	
പ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൩ ൩
ശപഥപരിനപ്രായശ്ചിത്തം	... ൧ ൪ ൭
പൂജകശുദ്ധി	... ൧ ൪ ൮
പൂജാദ്രവ്യശുദ്ധി	... ൧ ൫ ൦
പട്ടാസമാപ്തി	... ൧ ൫ ൨

൧ ൧ ൨൦ പട്ടലം

(പ്രാസാദബിംബജ്ഞാലാരംഭം)

വിഷയം	പുറം
പ്രാസാദജ്ഞാലാരം	... ൧ ൫ ൨
ജീവോപാസനവധി	... ൧ ൫ ൩
അഗ്നികരണപരോമം	... ൧ ൫ ൭

വിഷയം	പുറം
വിദ്യാർത്ഥപ്രവർത്തന	... ൧൬൧
വിദ്യാർത്ഥജ്ഞ	... ൧൬൨
ബഹുജനനിവേദനം
ബഹുജനാനുമതി
പരിവാര-ദേവപ്രവർത്തനകൾ	.. ൧൬൩
കലശാഭിഷേകം
ധ്യാനസങ്കോചം	... ൧൬൪
പ്രകാരഭേദം	... ൧൬൫
ജീവോപാസന	... ൧൭൦
ബിംബോലാരം	... ൧൭൧
ഇളംകോവിലില്ലാത്തതിടത്തേ	
വിശേഷം	... ൧൭൪
കേവലനിഷ്ക്രമണവിഷയം	... ൧൭൫
കേവലസങ്കോചം	... ൧൭൭
അഷ്ടബന്ധം മാറിത്തുടർ	... ൧൯൧
അഷ്ടബന്ധം കൂട്ടുപ്രകാരം	... ൧൯൩
ബലിപീഠാഭിജീണ്ണാലാരം
ബഹുബൈപ്രതിഷ്ഠാവിശേഷം	... ൧൯൬
അന്തിമേ ക്രിയാവിശേഷങ്ങൾ	... ൧൯൭
പടലാവസാനം	... ൨൦൫

൧൨-ാം പടലം

(അനന്തകൃത്യാ-പൂജാസാധനലക്ഷണം
മന്ത്രാലാരാദി)

വിഷയം	പുറം
കിഴക്കുപടിഞ്ഞാററിവാൻ	... ൨൦൬
പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം	... ൨൧൦
മുദ്രാലിങ്കകൾ	... ൨൧൩
പാദലിങ്കകൾ	... ൨൧൪
ശരാവം	... ൨൧൫
ലോമകണ്ഡവിധി	... ൨൧൭

വിഷയം		പുരം
സ്രവലക്ഷണം	...	ര.ര.ര
ജുഹ്വനിർമ്മാണം	...	ര.ര.ര
മഹാസ്രജ്നിർമ്മാണം	...	ര.ര.നു
രോമദ്രവ്യപ്രമാണം	...	ര.ര.ര
പദ്മങ്ങൾ	...	ര.ര.വു
മന്ത്രോപദേശപ്രകാരം	...	ര.നു.നു
പുണവപ്രദിതിമന്ത്രങ്ങൾ	...	ര.നു.വു
ജീവാവാഹനോപദേശകൃതം	...	ര.ര.ര
മുദ്രകൾ	...	ര.വു.ര
അംഗമുദ്രകൾ	...	ര.വു.മ
ഗർഭമുദ്രാദികൾ	...	ര.വു.നു
ആരാധനമുദ്രകൾ	...	ര.വു.ര
ചക്രമുദ്രാദിമുദ്രകൾ	...	ര.വു.ര
സാധ്യപുഷ്പഞ്ജലികൃതം	...	ര.നു.ര
സമുച്ചയനിർമ്മാണപ്രയോജനം	...	ര.നു.നു
ഗ്രന്ഥകർത്രികാലം	...	
നാമകഥനം	...	ര.നു.ര
ഗ്രന്ഥകാരാശംസ	...	ര.നു.ര
പടലസമാപ്തി
ഭാഷാവ്യാഖ്യാനസമാപ്തി	...	ര.നു.നു
വ്യാഖ്യാതാവിന്റെ ഉപസംഹാരം	...	
രൂപഭൂഷണം

ശ്രീ

തനുസമുച്ചയം

(തൃതീയഭാഗം)

നാമം പദ്യം.

അനന്തരം ഉത്സവത്തിൽ വിധിയേറുന്ന, ബ്രഹ്മരത്നപ്പട്ടം
കൊണ്ട്,

അഥ പ്രതിഷ്ഠാസ്തപനാദ്യനന്തരം
സമാചരതേ സർവ്വചർയ്യസുതവം
തതോ/നസംവത്സരമുക്തവാസര-
വ്യവസ്ഥയാ ചാഖിലസമ്പദാപ്തയേ.

അഥ സർവ്വ ചർയ്യസു പ്രതിഷ്ഠാസ്തപനാദ്യനന്തരം ഉത്സ
വം സമാചരതേ അനന്തരം സർവ്വദേവന്മാരിലും പ്രതിഷ്ഠയും
ചതുർത്ഥസ്താനവും കഴിഞ്ഞാൽ ഉത്സവത്തെ ആരംഭിപ്പു.
തതഃ അഖിലസമ്പദാപ്തയേ അനുസംവത്സരം ഉക്തവാ
സരവ്യവസ്ഥയാ ച പിന്നെ സർവ്വസമ്പത്തുകളേയും ലഭിപ്പാ
നായിക്കൊണ്ട് സംവത്സരത്തോളം അതതു ദേവന്മാർക്ക് പ്രധാന
മായിട്ടുള്ള നാളുതാൻ പക്ഷം താൻ വ്യവസ്ഥയായി കല്പിച്ച് ഉത്സ
വത്തെ ചെയ്യണം.

മാർഗ്ഗാദിരാധാവധികേഷു ചടങ്ങു
മാസേഷപിനൈകത്ര പരത്ര വാ/തഃ
സ്വർക്ഷാന്തമാകല്പ സമുപ്ലബ്ധിജഃ
സപ്താഹ്നാകാദ്യുത്സവമാഭധീത.

മാർഗ്ഗാദിരാധാവധികേഷു ഇഹ ചടങ്ങു മാസേഷു - ചുവ്വിക
മാസം തുടങ്ങി മേടമാസം കഴിവാളുമുള്ള ഈ ആറു മാസങ്ങളിൽ,
ഏകത്ര വാ അതഃ പരത്ര വാ-ഇതിൽ ഒരു മാസത്തിൽ താൻ മറ്റൊ
രളുമാസങ്ങളിൽ താൻ, സ്വർക്ഷാന്തം ആകല്പ - അതതു ദേവന്മാ
ർക്ക് വിധിച്ചിരിക്കുന്ന നാളിൽ ആരാട്ടുപരമാദ നിശ്ചയിച്ച്, സമുപ്ല

ബീജസംസ്കാരനികാദി ഉത്സവം ആദയിത - ചാലിക്കുറുപ്പി
 നെറ ദിവസം കണ്ട് ഏഴദിവസം വെതു ദിവസം ഇത്യാദിപറ
 ണ്തിരിക്കുന്നപോലെ അങ്കുരാരോപണത്തേ ചെയ്ത് ഏഴദിവ
 സം തുടങ്ങി ചന്ദ്രന്റെ ദിവസം വരെയും ഉത്സവത്തേ ചെയ്തു.
 പ്രതിഷ്ഠാദിവസം പ്രമാണമായിട്ടും ഉത്സവത്തേ ആണ്ടുതോറും
 ചെയ്യാം.

സ്നാതപാ ചാന്തഃസ്തീതഭേര്യാദിനാഭോ

ഗർഭാഗാരം പ്രാപ്യ നാനീമുഖാനേ

കൃതപാ പുണ്യാഹം സമാരായു ദേവം

മന്ത്രി സങ്കല്പം കരോതുത്സവസ്യ.

൩

മന്ത്രി - ചാലിപുജാക്രമങ്ങളേ അറിഞ്ഞആചാര്യൻ സ്തീത ഭേര്യാ
 ദിനാഭഃ-ചാലങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉച്ചത്തിൽകൊട്ടിഗ്ഘോഷിച്ച് ഉത്സ
 വാരംഭത്തേ എല്ലാജനങ്ങളേയും അറിയിച്ച്, സ്നാതപാ ആചാന്തഃ-
 കളിച്ച് ആചമിച്ചുവന്ന്, ഗർഭാഗാരം പ്രാപ്യ - ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ
 ചെന്നു പുജാസ്ഥാനത്തുകയറിത്ത്, നാനീമുഖാനേ - നാനീമുഖമുദ്രേ
 ശിച്ച ഭാഗങ്ങളേ ചെയ്ത്, പുണ്യാഹം കൃതപാ-ധപജദേവതാഃ പ്രീ
 താന്താം എന്നു വിശേഷം കൂട്ടി തണ്ഡുലപൂർണ്ണമായ പാത്രത്തിൽ ഭക്
 മൃത്തപക്കളേക്കൊണ്ട് ഇലിവരുത്തിൽ വാഹനത്തേയും മണി-
 മാല കൊട്ടിക്കൂറുകളേയും വച്ചു പുണ്യാഹത്തേ ചെയ്ത്, ദേവം
 സമാരായു - പിന്നെ ദേവകൽ പീഠപൂജ തുടങ്ങി പ്രസന്നാർഘ്യം
 കഴിവോളം ചെയ്ത്, മന്ത്രി ഉത്സവസ്യ സങ്കല്പം കരോതു - ആചാ
 ര്യൻ ഭഗവൻ! തവോത്സവം കരിഷ്യേ' ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥിച്ചു ഈ
 വാഹനത്തിൽപുണ്യാഹം മണ്ഡപത്തിൽ വച്ചുചെയ്യുന്നു ചിലർ.

തത്രാഗ്രതഃ സ്ഥാപയതു ധപജം ച

തദുണ്ഡവാഹാദികമാരചതു

സംശോഭ്യ സംഭ്രംശ്യ ച ചല്ലവാദ്യൈഃ

പുണ്യാഹമായായ യഥാവിധാനം.

൪

തത്ര അഗ്രതഃ - അവിടെ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ ധപജപ്രതിഷ്ഠ
 ഇല്ലാത്തിടത്തു, തദുണ്ഡവാഹാദികം ധപജം ആരചതു സ്ഥാപയതു-
 ധപജത്തേയും അതിന്റെ ഭണ്ഡ് വാഹനം കൊട്ടിക്കൂറ ഇത്യാദി
 യേയുമുണ്ടാക്കിച്ച് പ്രാഗഗ്രമായിട്ട് എങ്കിലും ഉദഗഗ്രമായിട്ട്

എങ്കിലും വയ്യിച്ച്, സംശോദ്ധ്യ പല്ലവാളൈഃ സംഭ്രഷ്ട - ധപജത്തേ വെള്ളംകൊണ്ടു കുഴിച്ച് ആദ്യം മൂവും ഒർഭക്തുകൊണ്ടു അറക്കു-
രിച്ച്, യഥാവിധാനം പുണ്യാഹമായായ ച - വിധിക്കു തക്കവണ്ണം
നാഭീമുഖത്തെയും പുണ്യാഹത്തെയും ചെയ്തു. വാഹനത്തിന്നു
അകത്തു പുണ്യാഹം ചെയ്യുന്ന പക്ഷത്തിൽ തദ്യേഷജലംകൊണ്ടു
ധപജത്തേയും പ്രോക്ഷിപ്പു. പുറത്തു ധപജസ്ഥാനത്തു തന്നെ
പുണ്യാഹമെങ്കിൽ വാഹനത്തേയും തത്സമീപത്തു വെച്ച് പുണ്യാഹ
ത്തേത്തളിപ്പു.

ശോദ്ധ്യ ഭൂതാപ്യയധാരണാളൈ-
സ്തദപാഹനം വണ്ണതനം വിഭാവ്യ
ദേവാഗ്രസംസ്ഥാത് കൃതമുത്തീക്യേസ്തിൻ
വാഹാണനാ വാഹനതോഭിവാഹ്യ. ൫

ഭൂതാപ്യയധാരണാളൈഃ തദപാഹനം സംശോദ്ധ്യ - പിന്നെ
ഹാളാം ഹും ഫട് ഇത്യാദിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭൂതസംഹാരം ശോ-
ഷണാദിഭൂതസൃഷ്ടികളേക്കൊണ്ടു വാഹനത്തേ ശുദ്ധിച്ചെയ്തു, വണ്ണ-
തനംവിഭാവ്യ- ലിപിന്യാസാന്തം ചെയ്തു വാഹനമന്ത്രപ്രാണായാ-
മാദിപീഠന്യാസവും പീഠപൂജയും ചെയ്തു, കൃതമുത്തീക്യേ അസ്തിൻ-
മുത്തീയേ കല്പിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ വാഹനത്തുകൽ, ദേവാഗ്രസം-
സ്ഥാത് വാഹനതഃ വാഹാണനാ അഭിവാഹ്യ- ദേവന്റെ മുമ്പിൽ
നാത്യസന്നിഹിതമായിരിക്കുന്ന വാഹനത്തുകൽ നിന്നും നീരാജ-
നമുഴിഞ്ഞു ശംഖിൽ വെള്ളമുണ്ടാക്കി പ്രണവം ഉപചാരം വാഹ-
നമന്ത്രപുടിതമായിരിക്കുന്ന പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു ആവാഹി-
ച്ച് പാത്രത്തുകൽ പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന വാഹനത്തുകൽ യോജിപ്പിപ്പു.

സാകല്യമാപാദ സമർച്ച കേതേ
സമൃക് പ്രതിഷ്ഠാപ്യ സമിഷ്ടപീഠേ
കേതും ച സംസ്ഥാപ്യ സമിഷ്ടപീഠേ
ഗതേ പതാകാദിപരിഷ്കൃതാംഗം. ൬

സാകല്യം ആപാദ്യ സമർച്ച-പിന്നെ പഞ്ചതത്ത്വന്യാസാദി
ചെയ്തു സംസ്കരിച്ചു വാഹനത്തേ പുറത്തു എഴുന്നള്ളിച്ചു കൊടി
മരത്തിൻമുട്ടിൽ വന്നാൽ, കേതേ സമൃക് പ്രതിഷ്ഠാപ്യ - കൊടി
മരത്തിന്റെ അഗ്രത്തുകൽ പീഠം പൂജിച്ച് ധപജത്തിന്നു
ശോഷണാദിയും പൂഷ്പഞ്ജമുഖവായുമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു

മൂലമദ്ധ്യാഗ്രങ്ങളിൽ പൂജയും ചെയ്ത് വാഹനത്തെ ധ്വജാഗ്രത്തുകൽ നീരാജനപരസ്തരം പ്രതിഷ്ഠിച്ചു പ്രണവവ്യൂപകാദി അംഗന്ത്യാ സാന്തംചെയ്തു നീരാജനത്തെ ഉഴിവു. സമിഷ്ടചീരം ഗതേന്ത പതാ കാദി പരിഷ്കൃതാംഗം കേതും ച സംസ്ഥാപ്യ- പിന്നെ കഴിയിൽ കുത്തി മണ്ണുകുളഞ്ഞു തളിച്ചു പാരം പൂജിച്ചു കൊടിക്കൂറയും മണി മാലകളും ധ്വജദണ്ഡുകൾ കെട്ടി ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ധ്വജത്തേ ബ്രാഹ്മണരേക്കൊണ്ടു പൊക്കി നിർത്തിച്ച് ചുവട്ടിൽ തറയുമുണ്ടാക്കി ചുറ്റൽ പണ്ഡ്രാഹം തളിച്ച് ആചാര്യൻ തൊട്ടു പ്രതിഷ്ഠയേ കല്പിച്ചു പ്രണവോപചാരവും ചെയ്തു തത്ത്വവാഹനമന്ത്രങ്ങളേ ജപിപ്പു.

ആവാഹ്യ സംപൂജ്യ നിവേദ്യ വേദ്യാം

കൃതപാ ബലിം പ്രാത്ഥയതാം ച മന്ത്രം

ധ്വജപ്രതിഷ്ഠാപനകർമ്മ യത്ര

തന്നിത്യസാന്നിദ്ധ്യകൃതേ കൃതം പ്രാക്

9

തത്രാധുനാ കേതുപദേ ഭിവാഹ്യ

തദപാഹമാരോപ്യ യജേദ്യഥോക്തം

കർത്വ ച കേതുൻ ബഹിരഗ്രിമാദി-

ദികപീരികാന്തേ ബലിദേവതാനാം.

വ

ആവാഹ്യ സംപൂജ്യ - പിന്നെ ധ്വജമൂലത്തുകൽ വാഹന മന്ത്രംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ച് ആവാഹനമുദ്രയും വ്യാപകാംഗവും ചെയ്തു പൂജിച്ച്, നിവേദ്യ വേദ്യാം ബലിം കൃതപാ-നിവേദിച്ചു തറയിൽ ബലിയും തുകി പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, മന്ത്രീ പ്രാത്ഥയതാം ച - ആചാര്യൻ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

“ഉത്സവോ വർത്തതേ യാവദയംദേവസ്യ ശാർദ്ദൂഗിണഃ
താവദത്രൈവ രക്ഷാത്ഥം ധ്വജേതപം തിഷ്ഠ സർവദാ.”

യത്ര തന്നിത്യസാന്നിദ്ധ്യകൃതേ പ്രാക് ധ്വജപ്രതിഷ്ഠാപന-
കർമ്മ കൃതം - യാതൊരു ക്ഷേത്രത്തുകൽ മുമ്പിൽത്തന്നെ ആവാഹന
ത്തേയും നിത്യം ബലിപൂജാദികളേയും ചെയ്യുന്നതിന്നായിക്കൊണ്ടു
ധ്വജപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്തിരിക്കുന്നു, തത്ര അധുനാ കേതുപദേ തദപാഹം
അഭിവാഹ്യ-അവയെ കൊടിക്കൂറയേ പാത്രത്തിൽ വച്ചു നാദീമു
ഖാദി വാഹനപൂജയും ചെയ്തു ആവാഹിച്ച്, ആരോപ്യ യഥോക്തം
യജേത് - ആ കൊടിക്കൂറയേ കയറ്റിൽ കെട്ടി മുകളിൽ കരേറ്റി

ആവാഹനാദി ക്ഷേത്രം പാറത്തോലിലെ പൊന്നു സ്മരി
 അഗ്രാമാലിദിപിറികാണേ ബലദേവതാക്കൾ കേരളൻ ച കർമ്മം -
 പിന്ന പുറത്തു എട്ടുദി ക്ഷേത്രമുള്ള ബലദേവതാക്കളുടെ മന്ത്രാങ്കങ്ങളെ
 മണ്ഡപസംസ്കാരത്തു കലേപ്പോലെ എട്ടുതാൻ പൊതുതാൻ ദിഗ്
 ധ്വജങ്ങളേയും നാട്ടി തത്തമന്ത്രാങ്കങ്ങളെ പൂജിച്ചു ബലിയും തൃപ്തി
 ഇങ്ങനെ കൊടിയേറ്റിന്റെ ശ്രീയ.

പ്രാകാരാന്തഃ സമന്താഭ്യം ചിരതരവിതാനാദിദിക്ശു ചിതപാ
 പുഗസ്തംഭാദി ശുഭപാരിണിരവിതതാഭാർ യന്ത്രദീപാദിദിശ
 സമ്മാജ്യാലപ്യ മാലൈശ്ചാഹമളപരിമളൈർ മണ്ഡപിതപാ

[വിശേഷം]

ഗ്രാമേ സർവ്വത സംസ്ഥാപയതു ശുഭം അകോജപലാൻ കേതു

[ദണ്ഡാൻ. ന

പ്രാകാരാന്തഃ - പിന്ന പുറത്തു മതിലിന്റെ ഉള്ളിൽ, സമ
 താൻ - ചുറ്റും, ചിരതരവിതാനാദിദിക്ശു - പത്തുവിട്ടു കോണുകളിൽ
 മണ്ഡപങ്ങളുമുണ്ടാക്കി മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്ന വിതാനാദികളേ
 കൊണ്ടു, പുഗസ്തംഭാദി ശുഭപാരിണിരവിതതാഭാർ - പഴക്കമേറിയ
 പങ്ങളാകുന്ന ശിഖിരസമുഹങ്ങളേക്കൊണ്ടും, യന്ത്രദീപാദിദിശ ച -
 ദീപസ്തംഭാദികളേക്കൊണ്ടും എല്ലാവരും, ഭൂമി ചിതപാ - അലങ്കരിച്ചു;
 സമ്മാജ്യാലപ്യ മാലൈശ്ചാഹമളപരിമളൈർ മാലൈ മണ്ഡപിതപാ -
 മതിലുകളു് എല്ലാവരും തളിച്ചുമെഴുകി സൗരഭ്യങ്ങളായിരിക്കുന്ന
 മാലകളേയും കെട്ടിത്തൂക്കി അലങ്കരിച്ചു, ഗ്രാമേ സർവ്വത ശുഭപതാ
 കോജപലാൻ കേതുദണ്ഡാൻ സംസ്ഥാപയതു - തദ്ദേശത്തിന്റെ
 അവസാനത്തു നാലു ദിക്കുകളിലും നല്ല കൊടികളാകുമായും കൊടി
 ഓരോ ധ്വജങ്ങളേയും നാട്ടിച്ചുകൊള്ളു.

ആരഭ്യ ചൈവം മഹാമാദ്യരാത്രൗ

ദേവാർച്ചനം ഭൂതബലിം ച കർമ്മം

പ്രാതശ്ച സായം ച ചരേഷ്ചാഹ്നം

ബലിം തദിജ്യാം സവനത്രയേഹി.

40

ആദ്യരാത്രൗ മഹം ഭൂതഭ്യ-മുന്യാലത്തേ ദിവസം രാത്രിയി
 കൽ ഇപ്രകാരം ഉത്സവത്തേ ആരംഭിച്ചു, ദേവാർച്ചനം ഭൂതബലിം ച
 കർമ്മം - അത്താഴപ്പൂജയേയും ശ്രീഭൂതബലിയേയും പൊന്നു.

ചരോഷം അമൃതം സാരപ്രാതഃ ച ബലിം സവനത്രയേ തദിജ്യാം
 ച രണ്ടാദിവസം തുടങ്ങി ആറാട്ടറിയും നേരത്തും വൈകീട്ടും
 ശ്രീഭൂതബലിയും മൂന്നുനേരവും സവനപൂജകളേയും ചെയ്തു.

ശുദ്ധോദയകേൾ സ്നാനവിധിയെഴു സദുഗ്ദ്ധ-

ഭയ്യാജ്യഗന്ധോദകപഞ്ചഗവ്യൈഃ

കേരോദകൈസ്തം കലശൈശ്ച സാധു

സംസ്താപ്യ ദേവം വിഹിതക്രമേണ. ൧൧

സ്നാനവിധിയെ- സ്നാനകാലത്തുകൽ, ശുദ്ധോദയകേൾ- സദുഗ്ദ്ധ
 ഭയ്യാജ്യഗന്ധോദകപഞ്ചഗവ്യൈഃ കേരോദകൈഃ കലശൈഃ ച
 വിഹിതക്രമേണ ദേവം സംസ്താപ്യ- ശുദ്ധജലങ്ങളേക്കൊണ്ടും തയി
 രുകൊണ്ടും മോരുകൊണ്ടും അഷ്ടഗന്ധജലങ്ങളേക്കൊണ്ടും തേങ്ങാ
 വെള്ളംകൊണ്ടും നിറച്ചു പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും
 അഭിഷേകത്തെയ്യ്തു.

നവാംശുകാഭ്യം പരിവേഷ്യ യജ്ഞ-

സൂത്രം ച കൃതപാ- കിരീടപൂർവ്വം

വിഭൂഷയേത് സ്വാർഹവിഭൂഷണൈശ്ച

ഗന്ധൈശ്ച മാലൈരപി മാലികാഭിഃ. ൧൨

നവാംശുകാഭ്യം പരിവേഷ്യ- പിന്നെ കോടിവസ്ത്രങ്ങളേ
 കൊണ്ട് അലങ്കരിച്ച്, യജ്ഞസൂത്രം ച കൃതപാ- പൂണലം ചാത്തി
 കിരീടപൂർവ്വം സ്വാർഹവിഭൂഷണൈഃ ച ഗന്ധൈഃ മാലൈഃ
 മാലികാഭിഃ ച വിഭൂഷയേത് - കിരീടം കങ്കണം ഇത്യാദി തദുചിത
 ങ്ങളായിരിക്കുന്ന അലങ്കാരങ്ങളേക്കൊണ്ടും ചന്ദനം പൂവ് മാല
 ഇത്യാദികളേക്കൊണ്ടും അലങ്കരിപ്പൂ.

കാലേഷു ത്രിഷു സാവനൈഃ സ്വമനുഭിർമൂലേന വാ സർവ്വതഃ

സംപൂജ്യാജ്യഗുളോപദംശകദളീകേരാദിയുക്തം ചരം

ദൈവധാത്ര്യം വിനിവേദയേദിഹ ശിവേ ദൈവഗ്ദ്ധാന്നഹാരിഭുകേ

സദ്യാന്തം കൃസരം ഗുഹാന്നസകലാണേ ചാന്തേഷു ക്രമാത്.

൧൩

സർവ്വതഃ - എല്ലാദേവന്മാരിലും, ത്രിഷു കാലേഷു - നേരത്തും
 ഉച്ചയ്ക്കും വൈകീട്ടും മൂന്നു കാലങ്ങളിലും, സാവനൈഃ സ്വമനുഭിഃ
 മൂലേന വാ സമ്പൂജ്യ - സവനങ്ങളിൽ വിധിച്ചിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങളേ
 കൊണ്ട് എങ്കിലും സ്വപൂജകൊണ്ട് എങ്കിലും പൂജിച്ച്, ആജ്യ
 ഗുളോപദംശകദളീകേരാദിയുക്തം ചരം വിനിവേദയേത് - നെയ്യും

ശക്തരും ഉപാദേശങ്ങളും കടമിപ്പുറം തേങ്ങ മരങ്ങൾ ചെറുപ്പുറം
 ഇത്യാദികളോടും കൂടിയ ഹവിസ്സിനെ നിവേദിച്ചു. ഋഗ് ശിവേ
 ദൈവഗ്യാലും വിനിവേദയേത് - ഇവിടെ ശിവങ്കൽ പാലാശം
 തുടങ്ങിയ അഞ്ചു കൂട്ടത്തേ നിവേദിക്കണം. ആനനേഷു ക്രമാൽ
 സദ്യാനം ദൈവഗ്യാനഹരിദ്രകേ കൃസരം ഗുഹണസങ്കലാനേ
 പ-ഈശാനമുഖത്തുങ്കൽ ദൈവഗ്യാനത്തേയും തത് പൂജാമുഖത്തു
 കൽ ഹരിദ്രാന്നത്തേയും, അംലാമുഖത്തുങ്കൽ കൃസരാനത്തേയും,
 വാമദേവമുഖത്തുങ്കൽ ഗുഹണത്തേയും സദ്യോജാതമുഖത്തുങ്കൽ
 സകലാനത്തേയും, ഇങ്ങനെ ക്രമേണ വെച്ചേറെ പൂജിച്ചു നിവേ
 ദിച്ചു. വിഷ്ണുവിങ്കൽ പാദശാങ്കരം കഷ്ടാങ്കരം ശിവങ്കൽ
 പ്രാസാദമന്ത്രം പഞ്ചബ്രഹ്മം ഷഡ്ഘ്നം ഇങ്ങനെ സവനമന്ത്ര
 ങ്ങൾ. മറെറല്ലാവർക്കും മൂലംതന്നെ.

കാലദപയേ/പൃസവനാമധേയം

ബലിം ഗുരുർഭൂതബലിം കിരേപാ

കാലപ്രക്രമേപ്യാഭയമാപരേദം

വക്ഷേ ബലിം ശൈതികമസവം ച ൧൪

ഗുരു കാലദപയേ അവി ഉസവനാമധേയം ബലിം വാ ഭൂത
 ബലിം വാ കിരേത് - നേരത്തും രാത്രിയിലും ഉസവബലിയെ
 എങ്കിലും ശ്രീഭൂതബലിയെ എങ്കിലും ചെയ്തു. കാലപ്രക്രമേ
 ഉഭയം ആചരേദ് വാ - രണ്ടുംകൂടി ചെയ്യാൻ സമയം മതിയാക
 മെങ്കിൽ രണ്ടും കൂടീട്ടും ചെയ്തു. നിത്യവും നേരത്തു ഉസവബ
 ലിയും വൈകീട്ടു ശ്രീഭൂതബലിയുമായിട്ടു ചെയ്യാം അഥവാ ശൈതികം
 ഉസവം ബലിം ച വക്ഷേ - ഞാൻ മുമ്പിൽ ഭൂതബലിയേയും
 അനന്തരം ഉസവബലിയേയും പറയുന്നേൻ.

ത്രിധാ സ്വമുലാണസമർച്ചിതം ഹവി-

വിഭജ്യ തദ്ദൈവികമാദ്യമംശകം

സഭൂതകൂരാവിതരാംശകൌ ക്രമാത്

പ്രകല്പയേത് പാരിഷദം ച ശൈതികം ൧൫

സ്വമുലാണസമർച്ചിതം ഹവിഃ ത്രിധാ വിഭജ്യ - ശ്രീഭൂതബ
 ലിക്കുള്ള ഹവിസ്സിനെ ഉണ്ടാക്കി ഒരിടത്തു ഇലയിൽ നിരത്തി കട
 മീപകപനാളികേരാദികളേ ഇട്ട് ഉപസ്തരിച്ചാൽ തളിച്ചു രക്ഷിച്ചു
 ശോഷണാദി മൂന്നും ചെയ്തു പീഠം പൂജിച്ചു ആവാഹിച്ചു സകളി
 കരിച്ചു പൂജിച്ചു അർദ്ധപുഷ്പാഞ്ജലി ചെയ്ത് ആ ഹവിസ്സിനെ

മുന്നായിട്ടു പകർത്തു് അതിൽ വടക്കു് അംശംതാൻ, ആദ്യം ദൈവികം സഭാഭൂമിയെ ഇതരാംശംകൾ പാരിഷദം ഭൗതികം ച കല്പയേത് - ആദ്യമായിട്ടുള്ളതിന്നേ ദേവേഭ്യോ നമഃ എന്നും, നടുവിലത്തേതും തന്മേതും രണ്ടാംശങ്ങളിൽ ചത്താൻ തെന്ത് തരിപ്പണം എള്ളു് മലയാളം ഈ ഭൂതകൃതങ്ങളേ ഇട്ടു് പാരിഷദേഭ്യോ നമഃ എന്നും ഭൂതേഭ്യോ നമഃ എന്നും വെച്ചേറേ പൂജിച്ചു തന്മത്രംതൊട്ടു ജപിച്ചു രക്ഷിച്ചു.

നിർമാല്യഭക്തപത്നിമമുഖ്യദേവതാ-

സ്വപിഷ്ടം ഹവിർദ്വൈവികമന്യദന്യതഃ

ആമന്ത്രണം ചാഞ്ചിതവാദ്യഘോഷണൈ

രത്നാദിതോ ഭൂതഗണസ്യ കാശയേത .

എന്നു

നിർമാല്യഭക്തപത്നിമമുഖ്യദേവതാസു ദൈവികം ഹവിഃ ഇഷ്ടം - ദാസ്യമാദി നിർമാല്യധാരി അവാസാനമായുള്ള . ദേവതകൾക്കു് ദൈവികമായിട്ടു കല്പിച്ച ഹവിസ്സ് ഇച്ഛിക്കപ്പെട്ടു. അന്യതഃ അന്യേത് - തത് പാർഷ്വത്തുകൾക്കു് തത് പാർഷ്വദമായുള്ള ഹവിസ്സ്. ഭൂതഗണങ്ങൾക്കു ഭൂതഗണങ്ങളുടെ ഹവിസ്സ്. ഇങ്ങനെ വേണം ബലി തുകവാൻ. അതു ആദിതഃ അഞ്ചിതവാദ്യഘോഷണൈഃ ഭൂതഗണസ്യ ആമന്ത്രണം കാശയേത് - ഇവിടെ ബലോരംഭത്തുകൽ പൂജിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന വാദ്യഘോഷങ്ങളേക്കോണ്ടു് ഭൂതഗണങ്ങളുടെ ആചാനരൂപമായിട്ടു ചാണി കൊട്ടിക്കൊണ്ടു വേണം.

സംപ്രാത്മ്യ ദേവം ബലികേതുകേ സേവ

സംയോജ്യ സന്ധാതു ച മുത്തിപേത

തത്സാക്ഷികം ക്ഷ്ണപുഷ്പദീപ്തദീപ-

വാദ്യോദിഘൃല്യം ബലിമാതനോതു.

എ

സംപ്രാത്മ്യ സേവ ബലികേതുകേ ദേവം സംയോജ്യ-സ്രഷ്ടി സ്ഥിതിവിനാശാനന്തം - എന്നതുകൊണ്ടു ദേവനെ പ്രാത്മിച്ചു ബലിബിംബത്തുകൾ വാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗവും ചെയ്തു, മുത്തിപേത സന്ധാതു - ചരികർമ്മിയേക്കൊണ്ടു ബലിബിംബത്തേറുടുപ്പിച്ചു, തത്സാക്ഷികം ക്ഷ്ണപുഷ്പദീപ്തദീപവാദ്യോദിഘൃല്യം ബലിം ആതനോതു - ആ ബലിബിംബം അടുക്കൽ എഴുന്നള്ളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു വാളുകൾ വാദ്യഘോഷങ്ങളും മുമ്പായിട്ടു ബലിയേ ചെയ്തു

‘സൃഷ്ടിസ്ഥിതിവിനാശാനാം കർത്താഭൂതപതേ! ഹരേ!
തപത്പാരിഷദമുഖ്യാനാം ബലിദാനായ ശാധി മാം.’

ഇത് ഇവിടെ പറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

പ്രോക്ഷ്യാരാദ്ധ്യ വിഭാവ്യ തത്ര വസുപത്രാബ്ജസ്ഥിതാം ദേവതാം
പാദ്യാദ്യം പ്രസമർപ്യ തത്തദണ്ണനാ സംപൂജ്യ ഭത്ത്വാ ബലിം
തത്തത്പാർശ്വപദേ പ്രദായ പരിഷ്കന്തേണ മുലേന ച
പ്രാപ്യാപോ ബലിമുദ്രയാ പ്രധിനയാദേവം ബലിപ്രക്രിയാ. ച വ

പ്രോക്ഷ്യ ആരാധ്യ - അവിടെ ബലിതുകുന്നിടത്തു തളിച്ചു
പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിച്ച്, ദേവതാം വസുപത്രാബ്ജസ്ഥിതാം
വിഭാവ്യ - ദേവതകളേ പത്മാസനസ്ഥിതങ്ങളായി ധ്യാനിച്ചു,
പാദ്യാദ്യം പ്രസമർപ്യ - പാദ്യാർഘ്യാചമനീയങ്ങളേ കൊടുത്തു,
തത്തദണ്ണനാ സംപൂജ്യ ബലിം ഭത്ത്വാ - അവിടത്തേ ബലിദേവതാ
മന്ത്രംകൊണ്ട് ജലഗന്ധപുഷ്പങ്ങളേ അർപ്പിച്ച് ധൂപദീപങ്ങളേ
തന്മുദ്രകൊണ്ട് സമർപ്പിച്ചു, തത്തത്പാർശ്വപദേ - ആ ബലിപ
രത്തിന്റെ പാർശ്വഭാഗത്തു്, പരിഷ്കന്തേണ മുലേന ച - തത്
പാഷ്ടഭേദ്യോ നമഃ എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും അർച്ചിച്ചു
ബലിയും തുകി, ആപഃ പ്രാപ്യ - ഒരിക്കൽ വെള്ളംകൊടുത്തു്,
ബലിമുദ്രയാ പ്രധിനയാത - ബലിമുദ്രകൊണ്ട് പ്രസാദിപ്പിപ്പൂ.
ഏവം ബലിപ്രക്രിയാ - ഇങ്ങനെ ഏല്പാടവും ബലിയുടെ ക്രമ
ങ്ങൾ.

ശ്രീഭൂതബലിവിഷയേ ബലിക്രമത്തെ പറയുന്നു:—

പാഃസ്ഥൗ പാർശ്വപദേ ചായുജിതപുരമുരഭേപാഷിണോർമണ്ഡ-

[പേഴ്ത്രേ

വാഹം പൃഷ്ഠോഽഹിരാജം യജതു സഗണപം ദക്ഷിണേ ദക്ഷി-

[ണേശം

ശേഷേഷപതാനശേഷാൻ സൂരജിതി ഗതവാഹാഹിപാൻ പാഃ-

[സ്ഥവത്സ

പാഃസ്ഥാൻ സവേഷപമാഗ്രാദികദിഗധിപതീൻ വാഹനാന്താൻ

[ദശേശേ. ചൻ

അജിതപുരമുരഭേപാഷിണോഃ - വിഷ്ണുവിങ്കലും ശങ്കരനാരായ
ണകലും, പാരി പാർശ്വപദേ ചായുജിതപുരമുരഭേപാഷിണോർമണ്ഡ
രത്തിൽ രണ്ടുപുറത്തുകലും പാഃസ്ഥാനാരേയും, അഗ്രേ മണ്ഡപേ
വാഹം - നേരേ മണ്ഡപത്തിൽ വാഹനത്തെയും, പൃഷ്ഠേ അഹി

രാജം - ശ്രീകോവിലിന്റെ പുറകിൽ അനന്തനേയും, ദക്ഷിണേ
സഗണ്ഡം ദക്ഷിണേശം ച - തെക്കേ ചാരത്തുകൽ ഗണ
പതിയേയും ദക്ഷിണാമുത്തിയേയും, യജതു - അർച്ചിച്ചു തുക.
ശേഷേഷു അശേഷാൻ ഏതാൻ - ഭർഗാദി നാലു ദേവന്മാരിലും
അനന്തൻ കൂടെ പാഃസ്ഥാദി ദക്ഷിണാമുത്തി കഴിവോളവും, സ്മര
ജിതി ഗതവാഹാഹിപാൻ - ശിവങ്കൽ വാഹനവും അനന്തനും
കൂടാതെ പാഃസ്ഥന്മാരും ഗണപതിദക്ഷിണാമുത്തിയും തുക.
പാഃസ്ഥവത്സ പാസ്ഥാൻപ്രാസാദചാരത്തുകൽ പാഃസ്ഥന്മാരുള്ള
ദേവന്മാരിൽ പാഃസ്ഥന്മാരേയും, അഥ സവേഷു അഗ്രാദികദിഗ
ധിപതിൻ - പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും നടയിൽ തുടങ്ങി ഇന്ദ്രാദി
എങ്കിലും വരണാദി എങ്കിലും ദിക്പാലന്മാർ പത്തിനേയും,
ഈശ വാഹനാന്താൻ ദശ - ശിവങ്കൽ ദിക്പാലന്മാർ പത്തും കഴി
ഞ്ഞാൽ മണ്ഡപത്തുകൽ ഋഷഭായ നമഃ എന്നും ക്രമേണ പൂജിച്ചു
തുക.

ലോകേശോപരി മാതൃശാസ്ത്രമഹിഷദപിട്ഷണം ചാത്മാധിഭൂ-
നിർമാല്യാമൃതഭോജിനശ്ച നിമിഷേഷപചുർച്ചയേൽ സ്വാസ്ത്യദേ
സോമാനന്തരമേവ വാഗ്ദഹതു ധനാലുക്ഷം യഥാസ്തർബഹിർ-
പാഃസ്ഥജ്യോപരി വാഹനാദികസമിജ്യാ വൈവരന്തർബലിഃ.

[൨൦

ലോകേശോപരി - ദിക്പാലന്മാരുടെ ബലി ചെയ്താൽ,
നിമിഷേഷു മാതൃശാസ്ത്രമഹിഷദപിട്ഷണം ചാത്മാധിഭൂനിർമാ
ല്യാമൃതഭോജിനഃ ച - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും വീരഭദ്രാദിമാതൃക്ക
ളേയും ശാസ്താവിനേയും ഭഗ്വേയും സുബ്രഹ്മണ്യനേയും വൈശ്ര
വണനേയും നിർമാല്യധാരിയേയും, സ്വാസ്ത്യദേ അർച്ചയേത് - അവ
രവരുടെ സ്ഥാനത്തു മുകളിൽ പറയുന്നപോലെ പൂജിച്ചു ബലി
യേ തുക. സോമാനന്തരം ഏവ ധനാലുക്ഷം അർഹതു വാ-
ദിക്പാലന്മാരിൽ സോമന്റെ കഴിഞ്ഞാൽ ഉടനെ വൈശ്രവണ
നേ തുകകിലുമാം. യഥാ അന്തർബഹിഃ പാഃസ്ഥജ്യോപരിവാ
ഹനാദികസമിജ്യാ വാ - അകത്തു് പാഃസ്ഥനും പുറത്തു പാഃസ്ഥ
നും കഴിഞ്ഞു് വാഹനാദികളേ പൂജിക്കിലുമാം. ഏവം അന്തർബ
ലിഃ - ഇങ്ങനെ അകത്തേ ബലിദേവതകളുടെ ശ്രമം ഭവിക്കും.

പ്രാസാദാന്തർബഹിരപി സ്താനന്തർബഹിശ്ചാജിതേശേ

പാഃസ്ഥാദസ്തേഷ്ചപന്തിമവിരഹിതാ വാഗ്ദ്യഹീനാ രമേശേ

അന്ത്യസ്ഥാനസ്ഥിതവിരഹിതാഃ ശർശാസ്രോഃ കമാർത്യാ-

മാദ്യോനാ വാ ഗുഹഗണപയോവാ തഥാദ്യന്തരീനാഃ. ൨൧

അജിതേശ്വര - ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, പ്രാസാദാന്തഃ ബഹിഃ
അപി - പ്രാസാദത്തിന്റെ അകത്തും പുറത്തും, സഭാന്തഃ
ബഹിഃ ച - വലിയമ്പലത്തിന്റെ അകത്തും പുറത്തും ഇ
ങ്ങനെ ഏകദേശസ്ഥാനമാർ; രമേശ്വര തേഷു അന്തിമവിരഹിതാഃ വാ
ആദ്യരീനാഃ വാ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ആ പാഃസ്ഥാനമാരിലൊക്കത്തേ
പാഃസ്ഥാനമാരു കൂടാതെയും എന്നിയേ അകത്തേ ഗർഭപാരത്തുകൽ
കൂടാതെയുമാം. അപ്പോളാർ പാഃസ്ഥാനമാർ. ശർശാസ്രോഃ അന്ത്യ
സ്ഥാനസ്ഥിതവിരഹിതാഃ - ശിവങ്കലും ശാസ്താവിക്കലും ഒട്ടക്കത്തേ
പാഃസ്ഥാനമാരു കൂടാതെ ആരൂപേതം, കമാർത്യാം ആദ്യോനാ വാ -
ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ ഗർഭഗൃഹത്തുകലേതു കൂടാതെ ആറായിട്ടുമാം കൂടീട്ടു
മാം. ഗുഹഗണപയോഃ തഥാ ആദ്യന്തരീനാഃ വാ - സുബ്രഹ്മ
ണ്യങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും ആദിലത്തേതും ഒട്ടക്കത്തേതും കൂടാ
തെ നാലായിട്ടുമാം. ശിവങ്കലേപ്പോലെ ആറായിട്ടുമാം.

പ്രാസാദാന്തർനന്ദിചണ്ഡൗ ഹരീശ്വര

സ്വാതാം തദ്ബാഹ്യേ ജയത്സേനനാമാ

വിഷ്വക്സേനശ്ചാപ്യമാ ശ്രീഃ സഭാന്തഃ

ശുലം ചക്രം തദ്ബഹിശ്ച ക്രമേണ.

൨൨

ഹരീശ്വര - ശങ്കരനാരായണങ്കൽ, പ്രാസാദാന്തഃ നന്ദിച
ണ്ഡൗ - പ്രാസാദത്തിന്റെ അകത്തേ ഗർഭഗൃഹപാരത്തിങ്കൽ
നന്ദിനനമഃ, ചണ്ഡായ നമഃ എന്നും; തദ്ബാഹ്യേ - പുറത്തേ
പാരത്തുകൽ, ജയസേനനാമാ വിഷ്വക്സേനഃ ച - ജയ
സേനായ നമഃ വിഷ്വക്സേനായ നമഃ; സഭാന്തഃ ഉമാ ശ്രീഃ - വലു
മ്പലത്തിന്റെ അകത്തേ പാരത്തുകൽ ഉമായെ നമഃ, ശ്രീയെ
നമഃ, തദ്ബഹിഃ ശുലം ചക്രം ച ക്രമേണ സ്വാതാം - വലു
മ്പലത്തിന്റെ പുറത്തേ പാരത്തുകൽ ശുലായ നമഃ ചക്രായ
നമഃ എന്നും ക്രമേണ ഏകദേശസ്ഥാനമാരു ഭവിക്കും.

ചണ്ഡപ്രചണ്ഡാവരിശംഖപാണീ

ശ്രീപുഷ്ടിസംജ്ഞാവജിത്യേഗ്രപക്ഷേ

സ്ഥിതാഃ ക്രമാൽ ചക്രദാദിപാണീ

ശ്രീപുഷ്ടിബാഹ്യേ ഭവതോന്യപക്ഷേ.

൨൩

അജിതേ അഗ്രപക്ഷേ - വിഷ്ണുവിൽ മുഖിൽ പറഞ്ഞ പക്ഷത്തുകൽ, ചണ്ഡപ്രചണ്ഡം അരിശംഖപാണി ശ്രീപുഷ്പി സംജ്ഞാ ക്രമാത് സ്ഥിതാഃ - ഗർഭഗൃഹദാരത്തുകൽ ചണ്ഡായ നമഃ, പ്രചണ്ഡായ നമഃ എന്നും പുറത്തേ ദാരത്തുകൽ ചക്ര പാണയേ നമഃ, ശംഖപാണയേ നമഃ, എന്നും വല്യമ്പലത്തി ന്റെ അകത്തേ ദാരത്തുകൽ ശ്രീയൈ നമഃ, പുഷ്പൈ നമഃ എന്നും ക്രമേണ സ്ഥിതങ്ങൾ. അന്യപക്ഷേ - രണ്ടാമത്തേ പക്ഷ ത്തുകൽ; ശ്രീപുഷ്പിബാഹ്യേ ചക്രദരാദിപാണീ ഭവതഃ - വല്യമ്പ ലത്തിന്റെ അകത്തു് ശ്രീപുഷ്പികളും പുറത്തു ചക്രപാണിയും ശംഖപാണിയും ഇങ്ങനെ ഭവിക്കും.

പ്രാസാദസ്ഥാഃ പ്രോക്താ നന്ദിമഹാകാളശുലപാണുഭിയാഃ
സഹപരശുപാണയോന്തഃ സദസി ശിവേ തീക്ഷ്ണദന്തസമുഗാ-
[സ്യേ. ൨൪

ശിവേ പ്രാസാദസ്ഥാഃ - ശിവങ്കൽ പ്രാസാദസ്ഥങ്ങളായിട്ട് നന്ദിമഹാകാളശുലപാണുഭിയാഃ സഹപരശുപാണയഃ പ്രോ ക്താഃ - അകത്തു് നന്ദിനേ നമഃ മഹാകാളായ നമഃ എന്നും പുറത്തു ശുലപാണയേ നമഃ എന്നും പ്രോക്തങ്ങളായി. സദ സി അന്തഃ തീക്ഷ്ണദന്തസമുഗാസ്യേ - വല്യമ്പലത്തിന്റെ അകത്തു തീക്ഷ്ണദന്തായ നമഃ മൃഗാസ്യായ നമഃ എന്നും ഇങ്ങനെ ആറു പാഃസ്ഥന്മാർ.

ശാസ്തരി ശസ്താഃ ക്രമശഃ ക്ഷുരികാപാണിശ്ച ഖഡ്ഗഹസ്തശ്ച
അഥ വീരബാഹുസമഹാവീരൈ തീക്ഷ്ണശ്ച തീക്ഷ്ണദന്തശ്ച.
[൨൫

ശാസ്തരി ക്രമശഃ ക്ഷുരികാപാണിഃ ഖഡ്ഗഹസ്തഃ വീരബാഹു സമഹാവീരൈ - ശാസ്താവുകൽ അകത്തു ക്ഷുരികാപാണയേ നമഃ ഖഡ്ഗഹസ്തായ നമഃ പുറത്തു വീരബാഹവേ നമഃ എന്നും; തീക്ഷ്ണഃ തീക്ഷ്ണദന്തഃ ച - വല്യമ്പലത്തിൽ അകത്തു തീക്ഷ്ണായ നമഃ തീക്ഷ്ണദന്തായ നമഃ എന്നും; ശസ്താഃ - ക്രമേണ ഉക്തങ്ങളായി ഭവിക്കും.

പ്രാക്ചണ്ഡികാംബികേ സ്തോ ഹ്യാദിന്യപി മോദിനീ സഭാ-
[ന്തഃസ്ഥ
തത്ര ബഹിർവിജയന്തീകാന്തായന്ത്യേ ച ദുർഗായാം. ൨൩

ദർശനത്തിൽ അകത്തു്, ചണ്ഡികാംബികേ - ചണ്ഡികായെ നമഃ, അംബികായെ നമഃ എന്നും അവിടെ പുറത്തു ജയായെ നമഃ, വിജയായെ നമഃ ഇതു രണ്ടും മൂലത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ല; സഭാന്തഃസ്ഥേഛാദിനീ മോദിനീ-വല്യവലത്തിൽ അകത്തു് ഛാദിനൈ നമഃ, മോദിനൈ നമഃ എന്നും, തത്ര ബഹിഃ വിജയനീകാത്യായനൈ ച സ്തഃ - വല്യവലത്തിന്റെ പുറത്തു് വിജയനൈ നമഃ, കാത്യായനൈ നമഃ എന്നും ഭവിക്കും. പുറത്തു കൂടാതെയും പക്ഷമുണ്ടു്.

വഹ്നിഭൂവി വജ്രഹസ്തഃ പ്രാസാദേ ശക്തിപാണിശ്ച
സഭസി പുനരഗ്നിഭേതുർദ്വാഃസ്ഥേന സ്തഃ സൃത്യുഭേതുശ്ച. ൨൭

വഹ്നിഭൂവി പ്രാസാദേ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, പ്രാസാദപാരത്തുങ്കൽ, വജ്രഹസ്തഃ ശക്തിപാണിഃ ച - വജ്രഹസ്തായ നമഃ, ശക്തിപാണയേ നമഃ. ഇവിടെ ഗർഭഗുഹദപാരത്തുങ്കൽ സുകുമാരായ നമഃ, ഭദ്രസേനായ നമഃ ഇങ്ങനെ മൂലത്തിൽ പറയാതെ രണ്ടും കൂടി ചെയ്യുന്നുണ്ടു്. പുനഃ സഭസി അഗ്നിഭേതുഃ സൃത്യുഭേതുഃ ച ദ്വാഃസ്ഥേന സ്തഃ - പിന്നെ വല്യവലത്തിന്റെ അകത്തു് അഗ്നിഭേതവേ നമഃ എന്നും സൃത്യുഭേതവേ നമഃ എന്നും ദ്വാഃസ്ഥനാരു ഭവിക്കുന്നു.

പ്രാസാദപാരഗതൌ വിഷ്ണുശേ തീക്ഷ്ണഭദന്തസഗജാസ്യൌ
സ്യാതാം ച ചണ്ഡവിക്രമവിഹ്നകൌ കീർത്തിതൌ സഭാ -
[ന്തഃസ്ഥൌ. ൨൮

വിഷ്ണുശേ പ്രാസാദപാരഗതൌ തീക്ഷ്ണഭദന്തസഗജാസ്യൌ - ഗണപതിയിങ്കൽ പ്രാസാദപാരത്തുങ്കൽ തീക്ഷ്ണഭദന്തായനമഃ, ഗജാസ്യായ നമഃ എന്നും, സഭാന്തഃസ്ഥേന ചണ്ഡവിക്രമവിഷ്ണുകൌ കീർത്തിതൌ സ്യാതാം - വല്യവലത്തിന്റെ അകത്തു് ദപാരത്തുങ്കൽ ചണ്ഡവിക്രമായ നമഃ, വിഷ്ണുകരായ നമഃ എന്നും ഉക്തങ്ങളായി ഭവിക്കും. ഇവിടെ ഗണപതിക്കു മാത്രം നാലു ദ്വാഃസ്ഥനാർ.

അനന്തരം വാഹനങ്ങളേ പറയുന്നു:-

സ്ഥനാണൌ വൃദ്ധോ മുരരിപൌ ഗതഡോ ദപയാത്മാ
ശാർങ്ഗീശപര്യേന്ദ ഗണരാജി മഹാഭിപാഷഃ

ആദ്യേ ഹയഃ ശിഖിഭവേ ശിഖികുക്കുതേ ച

സിംഹോ നിസുംഭജിതി വാഹനകേതനാങ്കാഃ. ഉൻ

സ്ഥാണൈ വൃഷഃ - ശിഖകൾ ഋഷഭായ നമഃ എന്നും, മുര
മിചൈ ഗരുഡഃ - വാഷ്ണവകൾ വൈനതേയായ നമഃ എന്നും,
ശാർങ്ഗീശ്വരേ ഭയാത്മാ - ശങ്കരനാരായണകൾ കാളയുടെ
പുറത്തു പക്ഷി ഇരിക്കുമൊരു വാഹനത്തിന്റെ സ്വരൂപം,
വൃഷായ ഗരുഡാത്മനേ നമഃ എന്നു മന്ത്രം; ഗണരാജി മഹാഭി
ചാഷഃ - ഗണപതിയിങ്കൽ മഹാചാഷായ നമഃ, ആദ്യേ ഹയഃ -
ശാസ്താവിങ്കൽ അശ്വായ നമഃ; ശിഖിഭവേ ശിഖികുക്കുതേ -
സുബ്രഹ്മണ്യകൾ മയൂരായ നമഃ എന്നു വാഹനം. കുക്കുതായ
നമഃ എന്നു കൊടിമരത്തിന്മേൽ വയ്ക്കുന്ന വാഹനം. നിസും
ഭജിതി സിംഹഃ - ഭർഗയിങ്കൽ സിംഹായ നമഃ എന്നും, വാഹന
കേതനാങ്കാഃ - ഇങ്ങനെ എല്ലാവരുടേയും വാഹനങ്ങളും കൊടി
മരത്തേലേ വാഹനവും ഒന്നായിട്ടു തന്നെ പറഞ്ഞു. സുബ്രഹ്മ
ണ്യനു രണ്ടും വേറേ ഉണ്ടാക്കാം.

ഭാഃസ്ഥൈ പ്രാച്യ ബഹിന്നിരേത്യ ച സഭായാ യേസമസ്താദിനാ
വിജ്ഞാപ്യ ധ്വജദേവതാശ്ച പരിതസ്തത്ത്വം ഗണാംസ്തദ്ബഹിഃ
പീഠേ സ്വാവരണാവൃതം പരിഷ്കല്പ്യ ക്ഷം തതോർഷ്ടഗ്രഹാൻ
ദിക്ഷു ക്ഷേത്രപതിം യജേദിതിദിശ്യേവം ബഹിഃ സ്വാദ് ബലിഃ.

[൩൦

ഭാഃസ്ഥൈ പ്രാർച്യ-വല്യവലത്തിലേ ഭാഃസ്ഥന്മാരേ അർച്ചി
ച്ചു തുക. സഭായാ ബഹിഃ നിരേത്യ - വല്യവലത്തിന്റെ പുറത്തു
ചെന്ന്; യേസമസ്താദിനാവിജ്ഞാപ്യ - 'യേസമസ്തം ജഗൽ' ഇത്യാദി
കൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിച്ചു, പരിതഃ ധ്വജദേവതാഃ - നടയാൽ തുടങ്ങി
എട്ടു ദിക്കിലും ധ്വജദേവതകളേയും, തദ്ബഹിഃ തത്ത്വം ഗണാം
- അതിന്റെ പുറത്തു അവരവരുടെ ഗണദേവതകളേയും ഇങ്ങനെ
രണ്ടു പ്രദക്ഷിണത്തേ തുകി, പീഠേ സ്വാവരണാവൃതം പരിഷ്ക
ല്പ്യക്ഷം - പിന്നെ വല്യ ബലിക്കല്ലിന്റെ താഴ്വരയ്ക്കു എട്ടിനോടും
കൂടി മുകളിൽ അല്പക്ഷദേവതയേയും അർച്ചിച്ചു തുക. തതഃ
ദിക്ഷു അഷ്ടഗ്രഹാൻ - പിന്നെ എട്ടു ദിക്കിലും ദേവഗ്രഹാദി
എട്ടിനേയും ദിഗ്ബലിയും ശീഘ്രബലിയും ചെയ്തു, ഉദിതിദിശി
ക്ഷേത്രപതിം യജേത് - വടക്കു ദിതിപടത്തുകൽ ക്ഷേത്രപാ
ലനേയും പൂജിച്ചു തുകി നിവേദിപ്പു. ഏവം ബഹിഃ ബലിഃ
സ്വാത - ഇങ്ങനെ പുറത്തേ ബലികൂടം ഭവിക്കും.

നന്ദി മഹാകാല സഭൂതനാഥ-

മഹീധരാഖ്യേ സഹപർവ്വതേശു

തതഃ ഗുഹേശാഭിധകാലപാശ-

കപാലിനശ്ചാഷ്ട ശിവേ യപജേശാഃ.

ന.മ

ശിവേ - ശിവങ്കൽ, നന്ദി മഹാകാലസഭൂതനാഥ മഹീ-
ധരാഖ്യേ - നന്ദിനേ നമഃ, മഹാകാളായ നമഃ, ഭൂതനാഥായ
നമഃ, മഹീധരായ നമഃ; സഹപർവ്വതേശു - പർവ്വതേശായ
നമഃ; തതഃ ഗുഹേശാഭിധകാലപാശകപാലിനഃ ച - ഗുഹേ-
ശായ നമഃ, കാലപാശായ നമഃ, കപാലിനേ നമഃ; ഇതി
അഷ്ട യപജേശാഃ - ഇങ്ങനെ എട്ടു യപജഭേദവതകൾ.

സദേവസേനാപതിരഗ്നിലോചനഃ

സദണ്ഡഹസ്തോഽപ്യസിധാരിസംജ്ഞിതഃ

സപാശപാലോ യപജശേഖരാഭിധോ

ഗഭീ ചനഃ ശുദ്ധവിലാസിനാമകഃ.

ന.മ

വിപ്രപ്രിയശ്ചേതി നവ യപജേശാ

ഗുഹേന്തിമശ്ശാഭിശീഹ കാതൃഃ

സ്വമണ്ഡപശ്ചോക്തചരഃ പരേഷു

ഗണേശപരേ ദ്വാരാഖ്യപ്രദിഷ്ഠാഃ.

ന.ന

ഗുഹേ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ സദേവസേനാപതിഃ അഗ്നിലോ-
ചനഃ, ദേവസേനാപതയേ നമഃ, അഗ്നിലോചനായ നമഃ; സദ-
ണ്ഡഹസ്തഃ അസിധാരിസംജ്ഞിതഃ - ണ്ടഹസ്തായ നമഃ അസി-
ധാരിണേ നമഃ; സപാശപാലഃ യപജശേഖരാഭിധഃ-പാശപാലായ
നമഃ യപജശേഖരായ നമഃ; ചനഃ ഗഭീ ശുദ്ധവിലാസിനാമകഃ-
പിന്നെ ഗഭീനേ നമഃ, ശുദ്ധവിലാസിനേ നമഃ; വിപ്രപ്രിയഃ ച -
വിപ്രപ്രിയായ നമഃ, ഇതി നവ യപജേശാഃ - ഇങ്ങനെ
ഒമ്പതു യപജഭേദവതകൾ. ഇഹ അന്തിമഃ ശേഖാഭിശീഹ കാതൃഃ - ഇവി-
ടെ ഒട്ടക്കത്തേ മന്ത്രം ഈശകോണിൽ തന്നെ തുളു. പരേഷു
സ്വമണ്ഡപശ്ചോക്തചരഃ - വിഷ്ണുപാദികൾക്കു തന്നെ മണ്ഡ-
പസംസ്കാരത്തുകൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നവ തന്നെ യപജഭേദവതകൾ.
വിഷ്ണുവിങ്കൽ കുമ്പായ നമഃ, ശങ്കരനാരായണങ്കൽ നന്ദിനേ കുമ്പാ-
യനേ നമഃ ഇത്യാദിഎട്ടും, ഭർഗയിങ്കൽ കാളൈനമഃ ഇത്യാദി
എട്ടും, ശാസ്താവിങ്കൽ ഗോപന്ത്രേ നമഃ ഇത്യാദി എട്ടും, ഗണേ

ശ്വരേ ദ്വാരാഖടപ്രദിഷ്ടാഃ - ഗണപതിയിങ്കൽ വളർത്തായ നമഃ
ഇത്യാദി എട്ടും ഇങ്ങനെ ധ്വജദേവതകൾ.

വിംശദ്ഭൂതഗണാഃ സ്മൃതാഃ സ്മരരിപൈഃ ദിശിഷ്യ പഞ്ചാശതോദ്-
ഭിന്നാശ്ചാഷ്ടസു ദിഷ്യ ശാർങ്ഗഭൂതി സപ്തത്വം തഥേശാച്യുതേ
ഷ്ട്കോട്ടോദ്ഭിദരാ ഗുഹേ മഹിഷഹന്ത്രാമഷ്ടകോട്ടാ തഥാ
തത്തത്പാരിഷദാഃ പ്രദേശഗണപത്യോശ്ച ദ്വിതീയാവൃതൈഃ.

[നമഃ

ദ്വിതീയാവൃതൈഃ - രണ്ടാമത്തെ പ്രദക്ഷിണത്തുകൾ, സ്മരരി
പൈഃ ദിശിഷ്യ വിംശദ്ഭൂതഗണാഃ സ്മൃതാഃ - ശിവങ്കൽ കിഴക്കു
തടക്കി എട്ടു ദിക്കിലും മുകളിലും താഴെയും ഉദ്ദേശിച്ച് ഈശാന്ത
കോണിലും നിഴലിയിക്കോണിലും വിംശദ്ഭൂതഗണങ്ങളോ നമഃ
എന്ന് പത്തു ദിക്കുകളിൽ തുക. ശാർങ്ഗഭൂതി അഷ്ടസു
ദിഷ്യ പഞ്ചാശതാ ഉദ്ഭിന്നാഃ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ പഞ്ചാശദ്ഭൂ
തഗണങ്ങളോ നമഃ എന്നു തന്നെ എട്ടു ദിക്കുകളിലും; ഈശാ
ച്യുതേ സപ്തത്വം തഥാ - ശങ്കരനാരായണങ്കൽ സപ്തതി ഭൂത
ഗണങ്ങളോ നമഃ എന്നും; ഗുഹേ ഷ്ട്കോട്ടാ ഉദ്ഭിദരാഃ -
സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഷ്ട്കോടിഭൂതഗണങ്ങളോ നമഃ എന്നും;
മഹിഷഹന്ത്രാമം തഥാ അഷ്ടകോട്ടാ - ഭർഗയിങ്കൽ അഷ്ടകോടി
ഭൂതഗണങ്ങളോ നമഃ എന്നും; പ്രദേശഗണപത്യോഃ തത്തത്പാ
രിഷദാഃ - ശാസ്താവിങ്കൽ ഗോപ്തപാർഷദേഭ്യോ നമഃ ഇത്യാദി
എട്ടും ഗണപതിയിങ്കൽ വളർത്താപാർഷദേഭ്യോ നമഃ ഇത്യാ
ദി എട്ടും ധ്വജദേവതാപാർഷദത്തുക്കളുടെ മന്ത്രംകൊണ്ട് എട്ടു
ദിക്കിലും തുക. ഇങ്ങനെ രണ്ടാമത്തെ പ്രദക്ഷിണമന്ത്രങ്ങൾ.

ബലിപീഠസ്യ സമന്താദ് ബലിജിതി വലജിന്മ ഖാഷ്ടദിക്ക്രമതഃ
കുമാഭ്യഷ്ടകമിഷ്ടപാ മദ്ധ്യേഽപി യജേത ഹരിസേനം. നമഃ

ബലിജിതി ബലിപീഠസ്യ സമന്താത് - വിഷ്ണുവിങ്കൽ വലു
ബലിക്കല്ലിന്റെ താഴെ ചുറ്റും; വലജിന്മ ഖാഷ്ടദിക്ക്രമതഃ - ഇ
ത്യാദിയായി എട്ടു ദിക്കുകളിലും, കുമാഭ്യഷ്ടകാ ഇഷ്ടപാ - കുമാ
ദികളായ എട്ടു മന്ത്രങ്ങളേയും പൂജിച്ച് തുക, മദ്ധ്യപീഠം ഹരി
സേനം യജേത - പീഠമദ്ധ്യത്തുകൽ മുകളിൽ ഹരിസേനായ നമഃ
എന്ന് പൂജിച്ചു തുക.

പുരളിഭി ഭൂതിദസംജ്ഞം സദുന്റിരീക്ഷം സഭീമരൂപമഥ
യജതു സുലോചനസുമുഖൗ സമഹാബാഹു ഭിശാസപധശ്ചോർദ്ധ പ

[നന്ദ

ത്രിശിരസ്ത്രിഭുജൗ പിംഗലഹരസേനൗ ചാഹപയൈർഭപിറാഞ്ഞേഃ

[സൈപഃ

ചതുരോ ഭൂതിദപൂർവാംശ്ചതുരഃ കുമാദികാംശ്ച ശാർങ്ഗീശേ.

[നന്ദ

പുരളിഭി-ശിവങ്കൽ, ഭിശാസ അധഃ ഉയർദ്ധപം ച - കിഴക്കു തുടങ്ങി എട്ടു ദിക്കുകളിലും താഴെ ഉദ്ദേശിച്ചു നിരൂതികോണിലും മുകളിലും ക്രമേണ, ഭൂതിദസംജ്ഞം സദുന്റിരീക്ഷം-ഭൂതിദായ സ്വാഹാ നമഃ ഉന്റിരീക്ഷായ സ്വാഹാ നമഃ; സഭീമരൂപം - ഭീമരൂപായ സ്വാഹാ നമഃ, സുലോചനസുമുഖൗ-സുലോചനായ സ്വാഹാ നമഃ സുമുഖായ സ്വാഹാ നമഃ; സമഹാബാഹു-മഹാബാഹവേ സ്വാഹാ നമഃ, ത്രിശിരസ്ത്രിഭുജൗ-ത്രിശിരസേ സ്വാഹാ നമഃ ത്രിഭുജായ സ്വാഹാ നമഃ ഇങ്ങനെ താഴത്തേയ്ക്ക് എട്ടും, പിംഗലഹരസേനൗ ച - നിരൂതികോണിൽ പിംഗലായ സ്വാഹാ നമഃ ഹരസേനായ സ്വാഹാ നമഃ ഇതു മുകളിൽ; ഭപിറാഞ്ഞേഃ സൈപഃ ആഹപയൈഃ - സ്വാഹാന്തങ്ങളായിട്ട് ഈ മന്ത്രങ്ങൾ പത്തുകൊണ്ടും തുക. ശാർങ്ഗീശേ ഭൂതിദപൂർവാൻ ചതുരഃ കുമാദികാൻ ചതുരഃ ച - ശങ്കരനാരായണങ്കൽ താഴെ കിഴക്കു തുടങ്ങി ഭൂതിദായ സ്വാഹാ നമഃ ഇത്യാദി ശിവന്റെ മന്ത്രങ്ങൾ നാലും കുമാദായ നമഃ ഇത്യാദി നാലും തുക.

ഭപിതയാൻ ഭപിശോഖിലാൻ വാ പരിതോധഃ പിംഗലം യജേദ്-

[പരി

പരമേഷ്വശപദാദ്യം സേനമഥയാതു മന്ത്രതത്ത്വാനേ. നവ

അഥവാ പരിതഃ ഭപിതയാൻ അഖിലാൻ ഭപിശഃ - എന്നിയേ ശങ്കരനാരായണങ്കൽ വിഷ്ണുവിന്റേയും ശിവന്റേയും മന്ത്രങ്ങളൊക്കെയും ഭൂതിദായ സ്വാഹാ കുമാദാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ ഈ രണ്ടു കൂട്ടിയും തുക. അധഃ പിങ്ഗലം താഴെ കല്പിച്ചു പിംഗലായ

നമഃ എന്നും, ഉപരി പരമേഷ്വീശ്വരഭാഗ്യം സേനം - മുകളിൽ പരമേഷ്വീശ്വരസേനായ നമഃ എന്നും തുക. അഥ അന്തേ ആയാന്തു മന്ത്രതഃ ച യജേത് - പിന്നെ ഒട്ടക്കം മുകളിൽ “ആയാന്തു പാർഷദാഃ സർവ്വ്” ഇത്യാദിമന്ത്രംകൊണ്ടു പുജിച്ചു തുക.

“ആയാന്തു പാർഷദാഃ സർവ്വ് ശാങ്കരാ വൈഷ്ണവാസ്തഥാ ബലിപീഠോത്ര സന്തുഷ്ടാ നിവസന്തു യഥാസുഖം.”

“നമഃ സർവ്വപാർഷദേഭ്യോ നമഃ” ഇങ്ങനെ ആയാന്തുമന്ത്രം.

ബ്രഹ്മസുപുര്യേ ഘോഷ്യേ സയജ്ഞവേഷ്ട്യേ സുരംഗിണീ

[സുമുഖീ

സുഭജാ പ്രമോദിനീ പുനരാത്മന്യപി കീർത്തിതാ/ന്തിമാ/ബ്രാഹ്മീ.

[നന്ദൻ

ഏതാഃ ക്രമേണ പുജ്യാ ഭർഗായാം ദിക്ഷു പീഠമദ്ധ്യേ ച ബ്രാഹ്മ്യന്തേ/ബ്ജദളസ്ഥാഃ കാളാഭാഗ്യാശ്ചാത്ര പുജനീയാ വാ ര റ

ഭർഗായാം ദിക്ഷു പീഠമദ്ധ്യേ ച - ഭർഗയിങ്കൽ താഴെ എട്ടു ദിക്ഷുകളിലും, ബ്രഹ്മ(സു)പുര്യേ ഘോഷ്യേ ച - ബ്രഹ്മഘോഷ്യേ നമഃ (സുഘോഷ്യേ നമഃ), സയജ്ഞവേഷ്ട്യേ - യജ്ഞവേഷ്ട്യേ നമഃ, സുരംഗിണീ സുമുഖീ സുഭജാ പ്രമോദിനീ - സുരംഗിണൈ നമഃ സുമുഖ്യൈ നമഃ സുഭജായൈ നമഃ പ്രമോദിനൈ നമഃ ഇങ്ങനെ താഴെ എട്ടും തുകി, അന്തിമാ ബ്രാഹ്മീ - പിന്നെ ഒട്ടക്കം മുകളിൽ ബ്രാഹ്മ്യേ നമഃ എന്നും, ഏതാഃ ക്രമേണ പുജ്യാഃ - ഈ മന്ത്രങ്ങൾ ക്രമേണ വെറും പുജിച്ചു.

അത്ര ബ്രാഹ്മ്യന്തേ അബ്ജദളസ്ഥാഃ കാളാഭാഗ്യാഃ ച പുജനീയാഃ വാ - ഇവിടെ മുകളിൽ ബ്രാഹ്മിക്കു തുകയാൽ അഷ്ടദളങ്ങളിൽ കിഴക്കു തുടങ്ങി കാളീ കരാളീ ഇത്യാദി ധ്വജദേവതകളേയും കൂടെ പുജിക്കണമെന്നു വികല്പമായിട്ടു പറയുകൊണ്ട് പക്ഷംപോലെ ചെയ്തു.

ശുരോഗ്രശിഖിജഗത് പൂർവാശ്ച മഹാചണ്ഡപൂർവകൗ

[സേനാഃ

കൃഷ്ണകൂരജയത് സ്തന്ദാഭാശ്ച ഭഗേശവത് സ്തന്ദേ.

ര മ

സ്കന്ദേ ഈശ്വരത് - സുബ്രഹ്മണ്യനിൽ ശിവങ്കലേപ്പോലെ പത്തു ദിക്കുകളിൽ, ശുഭരോഗശിഖിജഗത്പുർവ്വം മഹാചണ്ഡപുർവ്വകേര ച സേനാഃ - ശുഭസേനായ നമഃ, - ഉഗ്രസേനായ നമഃ, ശിഖിസേനായ നമഃ, ജഗത്സേനായ നമഃ, മഹാസേനായ നമഃ, ചണ്ഡസേനായ നമഃ; കൃലകൃരജയത്സ്കന്ദാദ്രാഃ ച - കൃലസേനായ നമഃ, കൃരസേനായ നമഃ, ജയസേനായ നമഃ സ്കന്ദസേനായ നമഃ ഇങ്ങനെ പത്തു ദിക്കുകളിലും പത്തു മന്ത്രങ്ങളേ പൂജിച്ചു തുക.

അഥവാ ൧൭ ഭൂതിദാദീൻ സപിംഗലസ്കന്ദസേനപത്യാന്താൻ പ്രയജേദ്യേ ഭൂതാദിഗ്രാഹാദികാദ്രാമപീഠ ബലിരിഷ്ടഃ. ൪൨

അഥവാ അത്ര ഭൂതിദാദീൻ സപിംഗലസ്കന്ദസേനപത്യാന്താൻ പ്രയജേത് - എന്നിയേ ഇവിടെ ശിവങ്കലേ ഭൂതിദായ സ്വാഹാ ഇത്യാദി എട്ടിനേയും, പിംഗലായ നമഃ സ്കന്ദസേനായ നമഃ ഈ രണ്ടു മന്ത്രങ്ങളേ കൂട്ടി പത്തു മന്ത്രങ്ങളേ തുക. ഇഹ യേഭൂതാദിഗ്രാഹാദികാദ്രാമ അപി ബലിഃ ഇഷ്ടഃ - “യേ ഭൂതാഃ സ്കന്ദസേനസ്യ” ഇത്യാദികൊണ്ടും “ഗ്രഹേഭ്യഃ സ്കന്ദ പാർഷദേഭ്യഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും പൂജിച്ചു ബലിയേയും തുകണം.

“യേഭൂതാഃ സ്കന്ദസേനസ്യ പാർഷദാ ബലിഭോജിനഃ
തൃപ്യന്തു തേ മുദം യാന്തു സദ്ഭ്യോസദ്ഭ്യോനമോ നമഃ”
“ഗ്രഹേഭ്യസ്കന്ദപാർഷദേഭ്യശ്ച സർവ്വേഭ്യസ്തേഭ്യസ്താഭ്യോ നമോ
[നമഃ”

ഇതു രണ്ടും ഇവിടെ പറഞ്ഞ ബലിമന്ത്രങ്ങൾ.

അഥ ഗജവക്ത്രഗണേശൈ വിനായകശ്ചണ്ഡവിക്രമഃ ക്രമശഃ വിഷ്ണുക്കരസ്പർശമേഖലസത്തുപ്പകർണാഖ്യനാഗദന്ത്യദിയാഃ. ൪൩
നവമോത്ത്വ തദ്രവക്ത്രജനാമാ ദശമസ്തു വിഷ്ണുസേനാഖ്യഃ
വിഷ്ണുശപരബലിപീഠേ ദിക്ഷപയ ഉഗർദ്ധപം ച പൂജനീയാഃ സ്യഃ
[൪൪

വിഷ്ണുശപരബലിപീഠേ ദിക്ഷ അധഃ ഉഗർദ്ധപം ക്രമശഃ ച - ഗണപതിയുടെ വലിയ ബലിക്കല്ലിൽ താഴെ കീഴക്കു തടങ്ങി എട്ടു ദിക്കുകളിലും താഴെയും മുകളിലും ക്രമേണ, ഗജവക്ത്രഗ

ണേശൈ - ഗജവക്ത്രായ നമഃ ഗണേശായ നമഃ. വിനായകഃ
 ഖണ്ഡവിക്രമഃ-വിനായകായ നമഃ ഖണ്ഡവിക്രമായ നമഃ, വിഷ്ണു
 കരസർപ്പമേഖലസശൂർപ്പകർണാഖ്യനാഗദന്ത്യഭിയാഃ - വിഷ്ണു
 കരായ നമഃ സർപ്പമേഖലായ നമഃ ശൂർപ്പകർണായ നമഃ
 നാഗദന്തിനേ നമഃ; അത്ര നവമഃ അദ്രവക്ത്രജനാമാ, ദശമഃ
 വിഷ്ണുസേനാഖ്യഃ - ഇവിടെ ഒൻപതാമതു നിരൂതികോണിങ്കൽ
 താഴെ അദ്രവക്ത്രജായ നമഃ പത്താമതു വിഷ്ണുസേനായ നമഃ,
 പൂജനീയാഃ സ്വഃ - ഇങ്ങനെ പത്തിനേയും പൂജിച്ചു തുക.

ആത്യേ ദ്വാരഘടോക്താ ദിക്ഷപത്യാ വീരബാഹുപുർവാഃ സ്വഃ
 ഭൂതേശശാസ്ത്രസേനാവയ ഉൽഭാപമപീതിപീംബലിക്ഠ പ്ലിഃ.

[൪ ൫]

ആത്യേ ദിക്ഷ - ശാസ്താവങ്കൽ എട്ടുദിക്ഷകളിൽ, ദ്വാരഘ
 ടോക്താഃ വീരബാഹുപുർവാഃ അർച്ചയാഃ സ്വഃ - ദ്വാരകലശപൂജ
 യിങ്കൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വീരബാഹവേ നമഃ ഇത്യാദി എട്ടു മന്ത്ര
 ങ്ങളേ പൂജിച്ചു തുകിയാൽ, അധഃ ഉൽഭാപം ഭൂതേശശാസ്ത്ര
 സേനൈ അപി - താഴെ ഭൂതേശായനമഃ എന്നും മുകളിൽ ശാസ്ത്ര
 സേനായ നമഃ എന്നും പൂജിച്ചു തുക. ഇതി പീംബലിക്ഠ പ്ലിഃ-
 ഇങ്ങനെ വലുബലിക്കല്ലികലേ ബലിക്രമം.

ദേവഗ്രഹാദിബലികർമ്മണി ദിഗ്ബലിം സ്വപ

മൂലാണനാ ക്ഷിപതു പാരിഷദാത്മനാഫ്ല

ക്ഷിപ്രപ്രദക്ഷിണബലിം പ്രവിധായ ശേഷം

ക്ഷേത്രാധിപായ ച സമർപ്പയതുപഹാരൈഃ. ൪൬

അഥ ദേവഗ്രഹാദിബലികർമ്മണി - പിന്നെ മൂന്നാമത്തേ
 പ്രദക്ഷിണത്തിന് എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ദേവഗ്രഹാദിഎട്ടും തുക
 വോൾ, സ്വമൂലാണനാ ദിഗ്ബലിം ക്ഷിപതു - തന്റെ തന്റെ
 മൂലംകൊണ്ട് പുറത്തായിട്ടു ദിഗ്ബലിയേയും ചെയ്തു. പാരിഷദാ
 ത്മനാ ഏവം ക്ഷിപ്രപ്രദക്ഷിണബലിം ച വിധായ - പിന്നെ
 നാലാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിനു “വിഷ്ണുപാർഷദേഭ്യഃ സർവ്വേ
 ഭ്യോ ഭൂതേഭ്യോ നമഃ സ്വാഹാ” എന്നു പാർഷദമന്ത്ര കൊണ്ടു ഒരു
 പ്രദക്ഷിണം ശീഘ്രബലിയേയും ചെയ്തു ശേഷം; ക്ഷേത്രാധിപായ

ഉപഹാരങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചതു - ക്ഷേത്രപാലനായിക്കൊണ്ടു ബലിയേ തുകി പഞ്ചോപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചു പാത്രശേഷമായി സിന്ധു നിവേദിച്ചു.

അനന്തരം ഉത്സവബലിയുടെ ക്രമത്തെ പറയുന്നു: -

ഉപസ്ഥായ സ്തോത്രം പ്രവീകിരതു മന്ത്രൈർനിജനിജൈ-
യുമാന്ത്യായം പാഃസ്ഥപ്രഭൃതിദിഗധീശാന്തിമബലിം
ഭഗവതാശാസപാശാധിപപരിഷദന്തേ f തു മനനോം-
നമോ ഭൂതേത്യാദ്യേന ച സകലദേവോത്സവബലൈഃ. ര് ര

സകലദേവോത്സവബലൈഃ - എല്ലാ ദേവന്മാരിലേയും ഉത്സവബലിയിങ്കൽ ഹവിസ്സിന്ദേ പൂജിച്ചാൽ അഹ്വപാദ്യാചമനദ്രവ്യങ്ങളേയും മൂന്നു കലശത്തിലിട്ടു വെള്ളം നിറച്ചു പൂജിച്ചു പാണിയും കൊട്ടിച്ചു ഗർഭഗൃഹത്തുങ്കൽ ചെന്നു ദേവങ്കൽ അനുജ്ഞാപൂജയും ചെയ്തു ബലിബിംബത്തുങ്കൽ ശംഖജലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു യോജിപ്പിച്ചു ബിംബത്തെ പരിഗ്രഹിച്ചു പരികർമ്മിയേക്കൊണ്ട് എടുപ്പിച്ചു ബലിയേച്ചെയ്തു. അവിടെ, സ്തോത്രം ഉപസ്ഥായ - എല്ലാദവും സ്തോത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ഉപസ്ഥാനം ചെയ്ത് അഹ്വപാദ്യാചമനങ്ങളേ ഓരോന്നിന്നേയും ശംഖിലാക്കിക്കൊടുത്തു; നിജനിജൈർമന്ത്രൈഃ പാഃസ്ഥപ്രഭൃതിദിഗധീശാന്തിമബലിം യുമാന്ത്യായം പ്രവീകിരതു - അവിടെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ബലിദേവതകളുടെമന്ത്രംകൊണ്ടും തത്പാഷ്ടമന്ത്രം പാഃസ്ഥനമാരുടെമന്ത്രം ദിക്പാലകന്മാരു പത്തും കുഴിവോളം ശ്രീഭൂതബലിയിങ്കലേ ക്രമംപോലെ ബലിയേ തുകുന്നു. അത്ര ദശസു ആശാസു ആശാധിപപരിഷദന്തേ ഓംനമോ ഭൂതേത്യാദ്യേന ച - ഇവിടെ പത്തു ദിക്കുകളിലും ദിക്പാലന്മാരുടെ തത്പാഷ്ടത്തിന്റെ ബലികഴിഞ്ഞാൽ “ഓം നമോ ഭൂതേഭ്യോ ഭൂതകൃദ്ഭ്യഃ” ഇത്യാദിയായമന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചു തുകി ഒട്ടക്കും എല്ലാദവും മൂലംകൊണ്ടുതുകണം.

പൂർവ്വസ്വാമിതി പൂർവ്വകേണ ച നമോ ഭൂതാദിമന്ത്രാന്തരതോ ദിശിക്ഷപീശഗണേശവഹ്നിഭൂവി യേഭൂതാദിമന്ത്രേണ ച ഓജാശാസു ബലിം കരോതു ഹരിവജ്ജം സർവ്വതോ വാ തഥാ ശർവ്വ പ്രാഗമൃതാംശുപൂജനവിധാവച്ഛയ വിത്താധിപഃ. ര് വ

ഈശഗണേശവഹ്നിഭൂവി - ശിവങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും, നമോഭൂതാദിമന്ത്രാന്തരതഃ ദിശിക്ഷ

പൂർവ്വസ്യാം ഇതി പൂർവ്വേണ ച - ഇത്യാദി പത്തുദിക്കുകളിലും ഓം നമോ ഭൂതേഭ്യ ഇത്യാദി തൂകിക്കഴിഞ്ഞാൽ, പൂർവ്വസ്യാം ദിശി, ശിവസ്വ ഭഗവതഃ - ഇത്യാദി തത്തദ്ഗണമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും പൂജിച്ചു തുക. ഓജാശാസു യേഭൂതാദിമന്ത്രേണ ച - പിന്നെ ഇന്ദ്രൻ യമൻ (വരൂണൻ, സോമൻ) ബ്രഹ്മാവ് ഇങ്ങനെ അഞ്ചു ദിക്കുകളിലും “യേ ഭൂതാഃ പാസ്തദാ” ഇത്യാദി മാലാമന്ത്രംകൊണ്ടും പൂജിച്ചു തുക. ഒട്ടക്കം മൂലാ തുക. ഹരിവർജം സർവ്വതഃ തഥാ വാ - വിഷ്ണുവിനേ ഒഴിച്ചു ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഭർഗയിങ്കലും ഇങ്ങനെതന്നെ ബലിയേ ചെയ്യാം. വിഷ്ണുവിങ്കലേപ്പോലെയുമാം. ഇവിടെ ഭർഗയിങ്കൽ വിഷ്ണുവിങ്കലേപ്പോലെയും. മറ്റു എല്ലാടവും സോമന്റെ ബലിയെ പ്പിന്നെ വൈശ്രവണന്റെ ബലിയേ ചെയ്തു.

യഥാന്യായം മാതുപ്രഭൃതിഗുഹനിഷ്ഠാവൃതിമഥോ

യജേദ് ഗായത്ത്ത്വാദ്യൈർമനുഭിരപി സർവ്വേഷു വിധിവത്
ഇമാം പ്രാഗാദ്യാശാപരിഗതകുമാരാദിസഹിതാം

ത്രിധാമന്ത്രേവം വാ. സഹരിഹരസുംഭാസുരരിപൗ. രൻ

സർവ്വേഷു മാതുപ്രഭൃതിഗുഹനിഷ്ഠാവൃതിം - പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും മാതൃക്കൾ തുടങ്ങി സുബ്രഹ്മണ്യൻ കഴിവോളമുള്ള ആവരണത്തേ, ഗായത്ത്ത്വാദ്യൈർ മനുഭിഃ അപി വിധിവത യഥാന്യായം യജേത് - തത്തദ്ഗായത്ത്രികളേക്കൊണ്ടും നാമമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും തത പാഷ്ടമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും കൂടി വിധിച്ചുപോലെ ക്രമേണ പൂജിച്ചു തുക. ത്രിധാമനി പ്രാഗാദ്യാശാപരിഗതകുമാരാദിസഹിതാം ഇമാം - വിഷ്ണുവിങ്കൽ കിഴക്കു തുടങ്ങി സ്കന്ദാദി എട്ടുദിക്കിലും ആവരണത്തോടുകൂടുംവണ്ണം ഈ മന്ത്രാദി ആവരണത്തേ തുകണം. സഹരിഹരസുംഭാസുരരിപൗ ഏവം വാ-ശങ്കരനാരായണങ്കലും ഈ സ്കന്ദാവരണം കൂടി ചെയ്തിലുമാം.

പ്രാചി സ്കന്ദം പ്രഭേശം ശിഖിനി പിതൃപത്ൗ ധർമ്മമാതൃസ്ത
[മാതൃം

ഭംഗേ ഭാനം പിതൃസ്ഥം ഭൂമിണമുദകരാജീരണേ സുകരാത്യേ
സ്കന്ദം മുഖ്യേനമാതൃരപി തുഹിനരുചാവംബികാം ത്രാമ്പകം
[സേപ

കോണേ ചാഹേൽപരിത്യാജ്യതു പനരുദിത്യാം ച നിർമാല്യ-

പ്രാചി സ്കന്ദം - പൂർവ്വപാരത്തുകയും പശ്ചിമപാരത്തുകയും കിഴക്കു സുബ്രഹ്മണ്യനേയും, ശിഖിനി പ്രഭേശം- അഗ്നികോണിൽ ശാസ്താവിനേയും, പിതൃപതൗ ധർമ്മമാതൃഃ - തെക്കു ധർമ്മായ നമഃ എന്നു (ധർമ്മരാജാവിനേയും) മാതൃക്കളേയും, ഭോഗേ ആത്മം - യമനിദൃതിമദ്ധ്യത്തുകൽ ഭോഗപദത്തുകൽ ശാസ്താവനേയും, പിതൃസ്ഥം ഭാനം - നിദൃതികോണിൽ ആദിത്യനേയും, ഉദകരാജി ഭൂമിണം - പടിഞ്ഞാറ് ബ്രഹ്മാവിനേയും, ഹൃദയേ സുകരാഭ്യേ - വായുകോണിൽ വരാഹത്തേയും ഭർഗയേയും (മുഖ്യേ) വായുസോമമദ്ധ്യത്തുകൽ സുബ്രഹ്മണ്യനേയും, തുഹിനരുചൗ അത്യാമാതൃഃ അംബികാം - അവിടെക്കു സോമന്റെ പടിഞ്ഞാറ് ഉത്തരമാതൃക്കളേയും സോമങ്കൽ അംബികായെ നമഃ എന്നും, സ്വേ കോണേ ശൃംഗം ച അർഹത് - ഈ ശകോണിൽ ശിവനേയും പൂജിച്ചു തുക. ഇങ്ങനെ സ്കന്ദാവരണം തുകിയാൽ, പുനഃ പരീത്യ ഉദിത്യാം നിർമാല്യഭാജം അച്ഛയതു-ടെ പ്രദക്ഷിണമായി വന്ന് ഉദിതിപദത്തുകൽ നിർമാല്യധാരിയേയും പൂജിച്ചു തുകി ജലാപ്തഭൃതബലിയും ചെയ്തു.

അനന്തരം ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു:—

വിഷ്ണുവിങ്കൽ.

“നമസ്തേ ദ്വാരപാലായ ചണ്ഡായാമിതതേജസേ
നരസിംഹതന്ത്രജായ ചക്രേണാങ്കിതമൗലയേ.

നമസ്തേ ദ്വാരപാലായ പ്രചണ്ഡായാമിതൗജസേ
നരസിംഹതന്ത്രജായ ശംഖേനാങ്കിതമൗലയേ.”

ഇതു രണ്ടും ദ്വാർസ്ഥനാക്കു്.

“വാഹനായ മഹാവിഷ്ണോസ്താർക്ഷ്യായാമിതതേജസേ
ഗരുഡായ നമസ്തേ/സ്ത ഭൃഷസപ്തഭൃത്യവേ.”

ഇതു ഗരുഡനു്.

“ശയ്യാ യോ ജഗതാം ധാതുർവിഷ്ണോവിവിധമായിനഃ
അനന്തായ നമസ്തേഭൃമഹീന്ദ്രനമിതാംബ്രയേ.”

ഇതു് അനന്തനു്.

“നമസ്തേ സർവ്വഭൂതേശ! സർവ്വസ്വത്പ്രദായിനേ
സർവ്വിഷ്ണുവിനാശായ വിഷ്ണുശായ ശിവാത്മനേ!”

“നമസ്തേ/സ്ത മഹായോഗിൻ വ്യാഖ്യാമുദ്രാലസത്കര!
ക്ഷിണാമൃത്തിരൂപായ രൂപായ പരമാത്മനേ.”

ഇതു രണ്ടും ഗണപതിദക്ഷിണാമൂർത്തികൾക്കു്.

“നമസ്തേ ദ്വാരപാലായ ചക്രവൃഗ്രമഹാഭജ!

ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭൈത്വായ വൈഷ്ണവായ നമോ നമഃ.

“നമസ്തേ ദ്വാരപാലായ ശംഖവൃഗ്രമഹാഭജ!

ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭൈത്വായ വൈഷ്ണവായ നമോ നമഃ.

ഇതു രണ്ടും ദ്വാർസ്ഥനാക്കും.

“ഭൈത്യഭ്യർപ്പവിനാശായ സഹസ്രാക്ഷായ ധീമതേ
കലിശവൃഗ്രഹസ്തായ നമസ്തേസ്തു ശതകൃതോ!”

ഇതു് ഇത്രേ.

“മുഖം യഃ സർവ്വഭവാനാം യേന ഹവ്യം ച നീയതേ
യേന പ്രവർത്തതേ സർവ്വം നമസ്തേസ്തു ഹവിർഭജേ.”

ഇതു അഗ്നിക്കു്.

“യേന സംഹ്രിയതേ സർവ്വം യേന ധർമ്മശ്ച രക്ഷ്യതേ
യസ്മാദ് ബിഭേതി ലോകോഽയം പ്രേതനാഥ! നമോസ്തു

ഇതു യമനു്. [തേ.]”

“രാക്ഷസാ യാതുകാശ്ച പിശാചാശ്ചാശ്രയന്തി യം
തസ്മൈ നിരൂതിരൂപായ രക്ഷസാം പതയേ നമഃ.”

ഇതു നിരൂതിക്കും.

“യേന സംരക്ഷ്യതേ സർവ്വം യസ്മിൻ സർവ്വം പ്രതിഷ്ഠിതം
അമോഘപാശഹസ്തായ തസ്മൈപാം പതയേ നമഃ.”

ഇതു വരണനു്.

“പൃച്ഛന്തേ ച ഹ്രിയന്തേ ച യേന പ്രാണാദയഃ ക്രമാത്
ഭൂതാനാം പതയേ നിത്യം നമസ്തേസ്തു മരുത്പതേ!”

ഇതു വായുവിനു്.

“യം പ്രാശ്യാമരതാം യാന്തി ദേവാ യജ്ഞശരീരിണഃ
സോമായ ഗദിനേ തസ്മൈ ജ്യോതിഷാം പതയേ നമഃ”

ഇതു സോമനു്.

“യത പ്രസാദാജഗത്സർവം ധനേന പരിപൂർണ്ണതേ
യക്ഷഗുഹ്യകനാഥായ ധനനാഥ! നമോസ്തു തേ.”

ഇതു വൈശ്ണവനാണ്.

“യേന കാലാഹിനാ ലോകോ യുഗാന്തേഷ്വപദഹ്യതേ
തസ്മൈ തേ ബ്രഹ്മണഃ പുത്ര! വിരൂപാക്ഷ! നമോ/സ്തു തേ.
ഇത് ഹൃശാനന്ദം.”

“യേന സൃഷ്ടം ജഗത്സർവം സർഗാദൗ വിഷ്ണുശാസനാ ത
പിതാമഹ! നമസ്തുഭ്യം സർവ്വാലോകേശ! പത്മജ!”

ഇത് ബ്രഹ്മാവിന്.

“പന്നഗാധിപതിർഭൂവ! അനന്തോ നാമ നാമതഃ
പാതാളവാസിനേ നിത്യം നാഗരാജ! നമോ/സ്തു തേ.”

ഇത് അനന്തന്.

“വീരഭദ്ര നമസ്തേ/സ്തു നമോ വിഷ്ണുശാപരായ ച
ബ്രാഹ്മണാഭിഭൃശ്വ മാതൃഭ്യഃ സർവാഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ”

ഇത് മാതൃക്കൾക്ക്.

ശ്രീധരായ നമസ്തേ/സ്തു നമസ്തേ/ശാപമുഖായ ച.
വാഗീശപശ്ചാദിമാതൃഭ്യഃ സർവാഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ.
ഇത് ഉത്തരമാതൃക്കളുടേത്.

“വിഷ്ണുപക്ഷേ സന! നമസ്തേ/സ്തു ദേവനിർമ്മാല്യധാരിണോ
ശംഖചക്രഗദാപാണേ! മഹാപാരിഷദേശ്വര!”

ഇതു വിഷ്ണുപക്ഷസേനക്കുറ.

ഏതേ ഹരവുപസ്ഥാനേ മന്ത്രാസ്തത്ര ശിവാദിഷു
സാധാരണാസ്തേ ഏവ ധൃവിശേഷോക്താൻ പൃഥഗ് ബ്രഹ്മ. ഭൂമ
ഹരൈ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ, ഏതേ ഉപസ്ഥാനേ മന്ത്രാഃ -
പാഃസ്ഥാദിനിർമ്മാല്യധാതുന്തം ഉപസ്ഥാനത്തുകലേ മന്ത്രങ്ങൾ.
തത്ര ശിവാദിഷു തേ സാധാരണാഃ ഏവ സ്വഃ - അവരുടെ
ശിവാദികൾ(ക്ക്)മിക്കവാറും ദീക്ഷപാലാദിമന്ത്രങ്ങൾ ഉല്പന്നമായി
ഭവിക്കും. വിശേഷോക്താൻ പൃഥഗ് ബ്രഹ്മ - പാഃസ്ഥാദിക
ളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ വേറെ ഉള്ളതിനെ പറയുന്നു.

ശിവങ്കൽ

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായ ശുഭാസ്തായ ധീമതേ
ദൃഷ്ട്വാ നിഹതദൈത്യായ നന്ദീ യ നമോ നമഃ”

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായ പരശുവൃഗപാണയേ.

ദൃഷ്ട്വാ നിഹതദൈത്യായ മഹാകാളായ തേ നമഃ”

ഇതു രണ്ടും അകത്തേ പാഃസ്ഥമാക്കു്. ഗണപതിദക്ഷിണാഭി
ത്തികൾക്കു വിഷ്ണുവിങ്കലേപ്പോലെ

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായ ശുദ്ധഹസ്തായ ധീമതേ
 ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭൈത്വായ ശാങ്കരായ നമോ നമഃ”
 “നമസ്തേ ദ്വാരിയുക്തായ പരശുവൃഗപാണയേ,
 ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭൈത്വായ ശാങ്കരായ നമോ നമഃ.”

ഇതു കണ്ടും പുറത്തേ ദ്വാഃസ്ഥന്മാർക്കു്.

പിന്നെ ഇന്ദ്രാദിനിത്യന്തം നാലും വിഷ്ണുവിങ്കലേതു തന്നെ.
 “യേന പ്രസൂയതേ സർവം യസ്തിൻ സർവം പ്രലീയതേ
 അമോഘപാശഹസ്തായ തസ്സൈ പാം പതയേ നമഃ.”

ഇതു വരണന്നു്. പിന്നെ വായു തുടങ്ങി അനന്തൻ കഴി
 വോളമാറിന്നും വിഷ്ണുവിങ്കൽ പറഞ്ഞതു തന്നെ.

“വാഹനായ മഹാശംഭോഃ ശൈലാർണ്ണവഘനസ്ഥന!
 ഋഷഭായ നമസ്തൂഭ്യം സർവദൃഷ്ടപ്രശാന്തയേ”

ഇതു വാഹനത്തിന്നു്.

“ചണ്ഡേശ്വരനമസ്തതഃ മന്ത്രം പറഞ്ഞിട്ടാല്ലായ്കകൊണ്ടു്
 “വിവരണ”ത്തിൽ പറയുന്ന ഗ്രാനത്തേ ഏഴുതുണ.

“ശുദ്ധം പരശുവടപാംഗം ഗർജനീം ദധന്തം കരൈഃ
 ത്രിനേത്രം ധൃമുവണ്ണം ച ഗ്രായേ ചണ്ഡേശ്വരം വിഭും.”

ഇങ്ങനെ ശിവങ്കലേ ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങളും.

ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ദ്വാഃസ്ഥന്മാർക്കു് ശിവങ്കലേതു് ഒന്നും
 വിഷ്ണുവിങ്കലേതു് ഒന്നും ഇങ്ങനെ കണ്ടുകൊള്ള. ഗണപതിദക്ഷി
 ണാമുന്തികൾക്കും ഇന്ദ്രാദികൾക്കും വിഷ്ണുവിങ്കലേപ്പോലെ,
 നിർമാല്യധാരികളും വാഹനത്തിന്നും അവരവരുടെ മൂലം തന്നെ.
 ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ—

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായൈ ചണ്ഡേയ ചേടാസിധാരിണി!
 നരസിംഹതന്ത്രജായൈ ചക്രേണാകിതമേഘലയേ.”

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായൈ അംബികായൈ മഹേന്ദ്രജസേ
 നരസിംഹതന്ത്രജായൈ ശംഖേനാകിതമേഘലയേ.”

ഇതുരണ്ടും അകത്തേ ദ്വാഃസ്ഥന്മാർക്കു്.

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായൈ ജയായൈ ജപായാ വൃതേ!
 ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭൈത്വായൈ കാത്വായൈ നമോ നമഃ.”

“നമസ്തേ ദ്വാരി യുക്തായൈ വിജയായൈ മഹേഷ്വരേ
ദൃഷ്ട്വാ നിഹതഭയത്വായൈ കാത്യായന്യൈ നമോ നമഃ”
ഇതു രണ്ടാം പുറത്തേ ദ്വാർവാലികകൾക്കു്.

“പാഹനായ മഹാഭയോഃ സിംഹായാമിതതേജസേ
അതുല്യബലവന്നതു നമസ്തേ ിസ്ത ഹരിശ്ചര!”
ഇതു രണ്ടാം സിംഹത്തിനു്. പിന്നെ ഇന്ദ്രനും അഗ്നിക്കും വിഷ്ണുവി-
ങ്കൽ പറഞ്ഞ “ദൈത്യദർപ്പ” എന്നും (മുഖം യഃ എന്നും) തന്നെ.
“ഭണ്ഡഹസ്തായ ഭീമായ സർവ്വപ്രാണഹരായ ച
പ്രേതനാഥ! നമസ്തേ/സ്ത പിതൃലോകനിവാസിനേ.”
ഇതു യമനു്.

“ഖസ്ത്രഹസ്തായ ഘോരായ നൈർദ്ദതായ മഹാമതേ!
രക്ഷോ/ധിപായ തീക്ഷ്ണായ നമസ്തേ ിസ്ത നിശാചര!”
ഇതു നിരൂതിക്കു്.

“ജലാധിപായ പ്രാണായ സർവ്വഭൂതഹിതായ ച
പാശഹസ്തായ ഭീമായ നമസ്തേ ിസ്ത അപാഘതേ.!”
ഇതു വരുണനു്.

“സഭാഗതായ പ്രാണായ സർവ്വഭൂതഹിതായ ച
ധ്വജഹസ്തായ ഭീമായ നമസ്തേ/സ്ത സമീരണേ.”
ഇതു വായുവിനു്.

“നക്ഷത്രാണാം ച സർവ്വേഷാം സോമോരാജാ പ്രകീർത്തിതഃ
ഗഭാപട്ടസ്ഥാരി ച സോമരാജായ തേ നമഃ.”

ഇതു സോമനു്.

“ധനഭായ കഞ്ചരായ സർവ്വൗഷധിധരായ ച
പൗലസ്ത്യായ ച നീലായ നമസ്തേ ിസ്ത ധനാധിപ!”

ഇതു വൈശ്രവണനു്.

“ഇശാനഃ സർവ്വിദ്യാനാമക്ഷമാലാധരോ ഹരഃ
ഹരിണഹസ്തോ മഹാത്മാ ച നമസ്തേ ിസ്ത ഹരിപ്രിയ!”

ഇതു് ഇശാനന്നു.

“സ്രഷ്ടാ ചരസ്വ സർവ്വസ്യ ലോകാനാം ച പിതാമഹഃ
ആദിത്യ സർവ്വഭൂതാനാം തസ്മൈ (ദേവാ?വേദാ)ത്മനേ നമഃ”

ഇതു ബ്രഹ്മാവിൻ്റെ.

“പന്നഗാധിപതിർദ്ദേവ! അനന്തോ നാമ നാമതഃ
പാതാളവാസിനേ നിത്യം നാഗരാജായ വൈ നമഃ.”

ഇത് അനന്തൻ്റെ. ഇങ്ങനെ ദർശയികളേ ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങൾ.

“തർജ്ജയന്തീ ജഗത്സർവം സദാ നിർമ്മാല്യധാരിണി!
വരദായേഹസ്താ(ചൂ?യൈ)ചണ്ഡികായൈ നമോസ്തുതേ.”
ഇതു ദർശയികളേ നിർമ്മാല്യധാര.

സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ദ്വാഃസ്ഥനാക്സ് ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങൾ
തത്ത്വദ്വൈമന്ത്രങ്ങൾ തന്നെ. ഇന്ദ്രാദികൾക്ക്,

“ഇന്ദ്രസ്സരപതിശ്ചൈവ വജ്രഹസ്തോ മഹാബലഃ
ശതമാഗാധിപോ ഭേവസ്തസ്മൈ യാഗാത്മനേ നമഃ.”

ഇത് ഇന്ദ്രൻ്റെ.

“സർവ്വഭവമയോ ഭേവോ രക്തോഷ്ണാഗ്നിർമഹാബലഃ
സപ്തജിഹ്വോ മഹാവീര്യോ നമോ വൈശ്വാനരായ ച.”

ഇത് അഗ്നിക്ക്.

“ഭണ്ഡഹസ്തോ മഹാഭേവോ ധർമ്മാല്യക്ഷോ മഹാബലഃ
ആവാഹയേ ധർമ്മരാജം തസ്മൈ പ്രേതാത്മനേ നമഃ.”

ഇത് യമൻ്റെ.

“ഖഡ്ഗഹസ്തധരോ ഭേവോ നൈരൃത്യോ നീലവിഗ്രഹഃ
നിരൃതേ ച നമസ്തഭ്യം ഖഡ്ഗഹസ്താത്മനേ നമഃ.”

ഇത് നിരൃതിക്ക്.

“ജലരാജ! മഹാരാജ! വിഖ്യാത ഇതി നിമ്നഗഃ
പശ്ചിമാം ദിശമാചഷ്ടേ പാശഹസ്താത്മനേ നമഃ.”

“സർവ്വപ്രകാശകോ നിത്യഃ സർവ്വലോകാധിഭേവതാ
ധർമ്മഹസ്തോ മഹാപ്രാണസ്തസ്മൈ വായ്വാത്മനേ നമഃ.”

ഇതു വായുവിൻ്റെ. സോമൻ്റെ “നക്ഷത്രാണാം ച” ഇത്യാദിയും
വൈശ്രവണൻ്റെ “ധനദായ” ഇത്യാദിയും ദർശയികൽ പറഞ്ഞ
തുതന്നെ.

“സർവ്വലോകാധിപോ ഭേവ ഇശാനോ നാമ നാമതഃ
ശുദ്ധപാണിർമഹാഭേവൈസ്രലോക്യാധിപതേ! നമഃ.”

ഇത് ഇശാനൻ്റെ.

ബ്രഹ്മാവിൻ “സ്രഷ്ടാ ചരസ്വ” എന്നും, അനന്തൻ “പ
ന്നശാധിപതിഃ” ഇത്യാദിയും. ദർശയികൽ പറഞ്ഞതു തന്നെ.
സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ ഉപസ്ഥാനമന്ത്രങ്ങൾ.

ഗണപതിയിങ്കൽ ദ്വാഃസ്ഥാദികൾക്കും തത്തന്മന്ത്രം തന്നെ.
ഇത്യാദികൾക്കും ശിവങ്കൽ പറഞ്ഞതുതന്നെ.

“വാഹനായ ഗണേശസ്യ മഹാചാഷായ ധീമതേ
മദ്ധ്യേ പാരിഷദേശനാഃ ഭുജമാനായ വൈ നമഃ.

ഇത് വാഹനത്തിൻ. ഇങ്ങനെ ഗണപതിയിങ്കലേ ഉപസ്ഥാന
മന്ത്രങ്ങൾ.

ശാസ്താവിങ്കൽ ദ്വാഃസ്ഥാദികൾക്കു വേറെയില്ല. ഇത്യാദി
കൾക്കും ശിവങ്കലേപ്പോലെ.

ഏവം ഗിരീശശാർങ്ഗീശദർശാസ്തന്ദാദിഷ്ടിതാഃ
ദ്വാഃസ്ഥവാഹനദിക് പാദിസ്തൂതിമന്ത്രാ വിശേഷിതാഃ. ൫൧

ഗിരീശശാർങ്ഗീശദർശാസ്തന്ദാദിഷ്ട - ശിവങ്കലും ശങ്കര
നാരായണങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും, ഏവം വി
ശേഷിതാഃ ദ്വാഃസ്ഥവാഹനദിക് പാദിസ്തൂതിമന്ത്രാഃ ഉദിതാഃ. - ഇ
ങ്ങനെ വിശേഷങ്ങളായിട്ടുള്ള ദ്വാഃസ്ഥനാരായണേയും വാഹനങ്ങളു
ടേയും ദിക്പാലന്മാരുടേയും നിർമ്മാല്യധാരിയുടേയും ഉപസ്ഥാന
മന്ത്രങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടു.

അനന്തരം മന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു:-

താരാദ്യം നിജനാമ ഭേദമഥ വിഷ്ണുപാദീഷ്ടദേവാക്ഷരം
പ്രോദ്യത് പാരിഷദാക്ഷരം സഹ ചതുർത്വം ഹാർദ്വഹൃദ്യം വദേത്
ഏവം സ്വാൽ പരിവാരദൈവതമന്ത്രനാം ലക്ഷണം തത് പദ-
പ്രോദ്യത പാരിഷദേഭ്യ ഏഷ പാരിഷന്മന്ത്രോ നമോന്തഃ സ്മൃതഃ.

താരാദ്യം ഭേദന്തഃ നിജനാമ - പ്രണവം ആദിയായി ചതുർത്വ-
കവചനാർത്ഥമായിരിക്കുന്ന തന്റെ തന്റെ നാമവും, അഥ വിഷ്ണുപാ
ദീഷ്ടദേവാക്ഷരപ്രോദ്യത് പാരിഷദാക്ഷരം സഹ ചതുർത്വം ഹാ
ർദ്വഹൃദ്യം വദേത് - പിന്നെ വിഷ്ണുപാദികളായ ദേവന്മാരുടെ വാമ
ത്തുങ്കൽ പാരിഷദ് എന്ന് ചതുർത്വിയോടു കൂടിയും നമഃ എന്ന്
ഒടുക്കംകൂടിയും ചൊല്ലൂ. അപ്പോൾ ഓം ചണ്ഡാര വിഷ്ണുപാരിഷദേ
നമഃ നന്ദിനേ രുദ്രപാരിഷദേ നമഃ ഓം ചണ്ഡികായൈ രുദ്ര

പാരിഷദേ നമഃ ഇങ്ങനെ ബലിമന്ത്രങ്ങൾ ക്ഷയം കൂട്ടിച്ചൊല്ലൂ. ഏവം പരിവാരദൈവതമന്ത്രനാം ലക്ഷണം സ്വാത് - ഇങ്ങനെ പരിവാരദൈവതമാരുടെ മന്ത്രങ്ങളുടെ ലക്ഷണം ഭവിക്കും. തത്പദപ്രോദ്യത് പാരിഷദേഭ്യഃ നമോനഃ - തത് ഏനപദാ നത്തുകൽ ഉദ്യുതായ പാരിഷദേഭ്യഃ എന്നു നമോന്തമായി ചൊല്ലൂ. തത്പാരിഷദേഭ്യോ നമഃ എന്ന് ഏഷ പരിഷന്മന്ത്രഃ - ഇങ്ങനെ എല്ലാടവും തത്പാഷ്ട്വത്തുകൾക്കു മന്ത്രം ഭവിക്കും.

യജ്ഞൻദപാരമധികൈ ശ്രീശ്ലോത്രാനന്ദനന്ദനൈ

ഭാഃസ്ഥൗ ജയാ ച വിജയാ തഥൈവ മഹിഷദപിഷി. ൫൩

അതു ശ്രീശേ - ഇവിടെ വിഷ്ണുവിങ്കൽ, അന്തർപാരം=ഗർഭപാരത്തിന്റെ അകത്തു് ആനന്ദനന്ദനൈ ഭാഃസ്ഥൗ അധികൈ - ആനന്ദായ നമഃ എന്നു രണ്ടു ഭാഃസ്ഥനാൽ അധികങ്ങളായിഭവിക്കും. മഹിഷദപിഷി തഥാ ഏവ ജയാ ച (വിജയാ ച) - മുൻഗയിങ്കൽ അകത്തു കട്ടിച്ച ഉള്ളിടത്തു് അപ്രകാരം തന്നെ ജയായൈ നമഃ വിജയായൈ നമഃ ഇങ്ങനെ രണ്ടുകൂടെ വേണം.

സ്തരസ്തോടയ ഹം ത്രുക്ഷസ്വാഹാ നന്ദിമനുശ്ശിവേ

പ്രോങ്കപാലിൻ ഹ ഇത്യേഷ മഹാകാളമനുർഘോ. ൫൪

ശിവേ - ശിവങ്കൽ, സ്തരസ്തോടയഹംത്രുക്ഷസ്വാഹാ നന്ദിമനുഃ - സ്തരസ്തോടയഹംത്രുക്ഷസ്വാഹാ - ഇപ്രകാരം നന്ദിനേ നമഃ എടുത്തു മുന്പു തുക. പ്രോങ്കപാലിൻ ഹ ഇതി ഘോഷഃ മഹാകാളമനുഃ - പ്രോങ്കപാലിൻ ഹ നമഃ ഇപ്രകാരം മഹാകാളായ നമഃ എന്നതിന്റെ മുന്പിൽ തുക.

ഗരുഡമനുസ്താരാദിസ്വാഹാന്തഃ പക്ഷിരാജായ

ഗരുഡായ വൈനതേയായേത്യപി നത്യാഫന്തസ്യ ഗായത്ത്രി.

താരാദിസ്വാഹാന്തഃ പക്ഷിരാജായ - ഓം പക്ഷിരാജായ സ്വാഹാ എന്നും, ഗരുഡായ വൈനതേയായ ഇതി നത്യാ സഹ-ഗരുഡായ നമഃ എന്നും വൈനതേയായ നമഃ എന്നും, ഗരുഡമനുഃ - ഈ മൂന്നും ഗരുഡനു തുകവാൻ മന്ത്രങ്ങൾ. അഥ തസ്യ ഗായത്ത്രി ച - പിന്നെ ഗരുഡന്റെ ഗായത്ത്രിയും തത്പാഷ്ടമന്ത്രവും ഇങ്ങനെ ആറു മന്ത്രങ്ങൾ വെച്ചേറേ തുക.

‘വൈനതേയായ വിദ്മഹേ പക്ഷിരാജായ ധീമഹേ

ഗായത്ത്രി ധേതി തത്രോക്താ തന്നോ ഗരുഡഃ പ്രചോദയാത്.’

“വൈനതേയായ വിദ്മഹേപക്ഷിരാജായ ധീമഹേ ത
ന്നോ ഗരുഡഃ പ്രചോദയാത്” ഇതി തത്ര ഗായത്രി ഉക്താ -
ഇങ്ങനെ ഗരുഡന്റെ ഗായത്രി ഉക്തയായി.

സിംഹസ്യ വജ്രനഖദംഷ്ട്രായുധായപദാന്തതഃ

മഹാസിംഹായ ഹ്രം നത്യാ മനുരേവം സമീരിതഃ ൫ ന്യ

സിംഹസ്യ - ഭർഗയിങ്കൽ സിംഹത്തിന്റെ മന്ത്രത്തുങ്കൽ
വിശേഷം; വജ്രനഖദംഷ്ട്രായുധായ പദാന്തതഃ മഹാസിംഹായ
ഹ്രം നത്യാ - ഓം വജ്രനഖദംഷ്ട്രായുധായ മഹാസിംഹായ ഹ്രം
നമഃ; ഏവം - ഇപ്രകാരം, മനുഃ സമീരിതഃ - ഈ മന്ത്രം കൊണ്ടു
മുമ്പിൽ തൂകൂ.

സുരതേജഃപ്രതാപ്താ രക്ഷാസി തഥാ ജലാനി ച പ്രാണാഃ
നക്ഷത്രാണ്യപി വിദ്യാ ലോകാ നാഗാശ്ച ജാതഃയാത്ര ദശ. ൫ ൭

ദിക്പാലമന്ത്രങ്ങളിൽ, സുരതേജഃപ്രതാപ്താഃ - ഇന്ദ്രൻ്
സുരാധിപതയേ എന്നും, അഗ്നിക്ക തേജോധിപതയേ എന്നും,
യമനു പ്രതാധിപതയേ എന്നും; രക്ഷാസി തഥാ ജലാനി
പ്രാണാഃ - നിരൂതിക്ക രക്ഷോധിപതയേ എന്നും, വരണനു ജലാധി
പതയേ എന്നും, വായുവിനു പ്രാണാധിപതയേ എന്നും; നക്ഷത്രാ
ണി അപി വിദ്യാസോമനു് നക്ഷത്രാധിപതയേ എന്നും ഈശാ
നനു് വിദ്യാധിപതയേ എന്നും, ലോകഃ നഗോഃ ച-ബ്രഹ്മാവിനു
ലോകാധിപതയേ എന്നും, അനന്തനു നാഗാധിപതയേ എന്നും;
ഇതി ദശ ജാതയഃ - ഇപ്രകാരം ദിക്പാലമന്ത്രങ്ങളിൽ പത്തി
നും ജാത്യധിപതിത്വം കൂട്ടി മന്ത്രത്തേ ചൊല്ലൂ.

വിഷ്ണുപാദിദേവനാമ്നാമ പുരതസ്തു സുരാഭിജാതിനാമാദ്യം

അധിപതയേപദമത്ര പ്രയോജ്യമിന്ദ്രാദിദിക്പമന്ത്രേഷു. ൫ ൮

ഇന്ദ്രാദിദിക്പമന്ത്രേഷു - ഇന്ദ്രാദികളായ ദിക്പാലമന്ത്ര
ങ്ങൾ പത്തിലും, വിഷ്ണുപാദിദേവനാമ്നാമ പുരതഃ - വിഷ്ണുപാർഷ്വദേ
നമഃ ഇത്യാദി ദേവന്റെ നാമത്തിന്നു മുമ്പിൽ, സുരാഭിജാതി
നാമാദ്യം അധിപതയേപദം ച അത്ര പ്രയോജ്യം - സുരതേജഃ
ഇത്യാദി തജ്ജാതിനാമങ്ങളോടു കൂടി അധിപതയേ എന്നും കൂട്ടി
ചൊല്ലണം പത്തും.

“ഓന്നമോ ഭൂതേഭ്യോ ഭൂതകൂട ഭ്യഃ സർവ്വേഭ്യോ/രിഷ്ടകൂട് ഭ്യഃ
സർവ്വേഭ്യോ സർവ്വഭ്യഃ സർവ്വഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.”

ഇതു ദിക് പാലന്മാരു പത്തുകൾ തുടർന്നുവാൻ പറഞ്ഞ മന്ത്രം..

ഘ്രോവ് സ്വാം ദിശി ഹരേർഭഗവതോ യേ ഗണാഃ
 വജ്രപാണയഃ ശോഭതാഃ ശോഭതാക്ഷാഃ ശോഭതലോഹിതാഃ
 ദിവ്യന്തരിക്ഷഭൈരമാഃ പാതാളനിവാസിനശ്ച
 തേഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.

ഇത് ദിഗ്ഗണമന്ത്രങ്ങൾ; പത്തുദിക്കിലും തുടർന്നുള്ളത്.

പ്രാചീതാണരീഹാന്യത്ര ശസ്ത്രവർണ്ണപദേ ക്രമാത്
 ആഗ്നേയോ ശക്തിരക്തേ ച യാമ്യായാം ഭണ്ഡസംയുതം. ൫൯
 കൃഷ്ണം തഥൈവ നൈരൂത്യാം ഖഡ്ഗം ശ്യാമസമനപിതം
 വാരുണ്ഡാം പാശശബ്ദേ വായവ്യാം പുനരങ്കുശം. ൬൦

പീതം തഥൈവ സൗമ്യായാം ഗദാം സിതസമനപിതാം
 ഐശാന്യാം സുവക്രപിഃല തുർദ്ധായാം പത്മസുക്ഷുഭേ. ൬൧
 അധസ്താദിഷധുരേ ച യോജയേന്മന്ത്രവിത്തമഃ
 ഹരിസ്ഥാനേന്യദേവേഷു ശിവാദിസ്വസ്വനാമ ച. ൬൨

ഇഹ പ്രാചി ഇതി അർത്ഥം - ഇവിടെ കിഴക്കേ ദിക്കിലേ മന്ത്രം ഇപ്രകാരം. ആഗ്നേയോ ശക്തിരക്തേ ശസ്ത്രവർണ്ണപദേ - അഗ്നികോണിൽ ശക്തിരക്തങ്ങൾ ശസ്ത്രപദങ്ങളായിട്ടു വേണം. അപ്പോൾ “ആഗ്നേയോ ദിശി ഹരേർഭഗവതോ യേ ഗണാഃ ശക്തി പാണയോ രക്തഃ രക്താക്ഷാഃ രക്തലോഹിതാഃ ദിവ്യന്തരിക്ഷ ഭൈരമാഃ” ഇത്യാദിയും, യാമ്യായാം ഭണ്ഡസംയുതം കൃഷ്ണം-തേക്കേ ദിക്കിൽ ഭണ്ഡ് ആയുധവും കൃഷ്ണവർണ്ണവും ആയിരിക്കണം. “യാമ്യായാം ദിശി ഹരേർഭഗവതോ യേ ഗണാഃ ഭണ്ഡപാണയഃ കൃഷ്ണാഃ കൃഷ്ണാക്ഷാഃ കൃഷ്ണലോഹിതാഃ ദിവ്യന്തരിക്ഷഭൈരമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാണം; നൈരൂത്യാം തഥാ ഐവ ഖഡ്ഗം ശ്യാമസമനപിതം-നിരൂതിയിങ്കൽ ഖഡ്ഗം ആയുധവും ശ്യാമവർണ്ണവും ആയിട്ടുവേണം. “നൈരൂത്യാം ദിശി ഹരേർഭഗവതോ യേ ഗണാഃ ഖഡ്ഗപാണയഃ ശ്യാമാഃ ശ്യാമാക്ഷാഃ ശ്യാമലോഹിതാഃ ദിവ്യന്തരിക്ഷഭൈരമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാണം. വാരുണ്ഡാം പാശശബ്ദേ - വരണങ്കൽ പാശം ആയുധവും ശബ്ദം വർണ്ണവും ആയിട്ടു വേണം. “വാരുണ്ഡാം ദിശി ഹരേർഭഗവതോ യേ ഗണാഃ പാശപാണയഃ ശബ്ദാഃ ശബ്ദാക്ഷാഃ ശബ്ദലോഹിതാഃ ദിവ്യന്തരിക്ഷഭൈരമാഃ” ഇത്യാദി

സ്വാഹാ. വായുവും അങ്കുരം പീതം ച - വായുവിങ്കൽ അങ്കുരം ആയുധവും പാതം വണ്ണവുമായിട്ടു വേണം. “വായുവും ദിശി ഹരേ ഭഗവതോ യേ ഗണാഃ അങ്കുരപാണയഃ പീതാഃ പീതാക്ഷാഃ പീതലോഹിതാഃ ദിവന്തരിക്ഷഭൗമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാ.

സൗമ്യായാം ഗഭാം സിതസമനപീതാം - സോമങ്കൽ, ഗഭ ആയുധവും സിതം വണ്ണവുമായിട്ടു വേണം. “സൗമ്യായാം ദിശി ഹരേ ഭഗവതോ യേ ഗണാഃ ഗഭാപാണയഃ സിതാസ്സിതാക്ഷാഃ സിതലോഹിതാഃ ദിവന്തരിക്ഷഭൗമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാ. ഐശാ നാം ശുലകപിഃല - ഈശാനാൽ ശുലം ആയുധവും കപിലം വണ്ണവുമായിരിക്കണം. “ഐശാന്യാം ദിശി ഹരേ ഭഗവതോ യേ ഗണാഃ ശുലപാണയഃ കപിലാഃ കപിലാക്ഷാഃ കപിലലോഹിതാഃ ദിവന്തരിക്ഷ” ഇത്യാദി സ്വാഹാ.

ഉഗർദ്ധപാന്താ പന്തസുക്ഷുഭേ - മുകളിൽ പന്തായുധവും സുക്ഷുവർണ്ണവുമായിരിക്കണം. “ഉഗർദ്ധപാന്താ ദിശി ഹരേ ഭഗവതോ യേ ഗണാഃ പന്തപാണയഃ സുക്ഷുഭാഃ സുക്ഷുഭാക്ഷാഃ സുക്ഷുഭോഹിതാഃ ദിവന്തരിക്ഷഭൗമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാ. അധസ്താദ് വിഷപൃഥേ ച - താഴത്തു വിഷം ആയുധവും ധൂത്രവണ്ണവും ആയിരിക്കണം. “അധസ്താദിശി ഹരേ ഭഗവതോ യേ ഗണാഃ വിഷപാണയോ ധൂത്രം ധൂത്രാക്ഷാഃ ധൂത്രലോഹിതാഃ ദിവന്തരിക്ഷഭൗമാഃ” ഇത്യാദി സ്വാഹാ. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കലേ ദിഗ്ഗണമന്ത്രങ്ങൾ. മന്ത്രവിത്തമഃ ഹരിസ്ഥാനേ അന്യദേവേഷു ശിവാദി സ്വസ്വന്നാമ ച യോജയേത് - ആചാര്യവൻ ഹരേ ഭഗവതഃ എന്നുള്ളതതു ശിവാദിദേവന്മാർക്കുവേണ്ട ശിവസ്യ ഭഗവതഃ, ഭർഗായാ ഭഗവത്യാഃ, സ്കന്ദസ്യ ഭഗവതഃ ഇത്യാദി തത്ത്വദേവന്മാരുടെ നാമങ്ങളെക്കൂടി മന്ത്രങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കേണ്ടതാകുന്നു. “യേ ഭൂതാഃ പുരുഷാഃ നിശാപരാ നൈത്രാഃ സന്തോ/സന്തഃ സദസന്തോ വിരൂപാ വിശ്വരൂപാ മഹാരൂപാ ഘോരരൂപാ മൃഗാസ്യ വിഹഗാനനാഃ പൃഥ്വിതോ/പൃഥ്വികൃതഃ കാമദാശ്വ ബലിമിച്ഛന്തി തേഷാം സർവ്വേഷാം ബലിം ഹരാമി മഹദ്ഭൂഃ ക്ഷുഭകഭൃശ്വ സർവ്വഭൃശ്വേഭൃശ്വഭൃശ്വേ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.”

ഈ മന്ത്രവും ദീക്ഷാപാഠത്തിൽ അഞ്ചാമതു തുകയാണുള്ളതു.

പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ പഴയ മോത്തരോ...

പഴയ മോത്തരോത്തരം/നൃതം
പുരപദം/പ്രാദിവിദിക്പനാമ ച

കുമാരനാശാസന യദീമ യോജയേത്. നൃത

പ്രാചീനഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ പഴയ മോത്തരോത്തരം - കിഴക്കേ ദിക്കിലെ മന്ത്രം ഈ പദം
നൃതം. അതും അനൃതം ഓജോശാസനം - ഇതിൽ നിന്നും അ
നൃതമായ ഓജോശാസനം/നൃതം, പുരപദം ക്ഷേമപ
ശ്ചിമോത്തരോത്തരം/നൃതം - പുരസ്സം എന്നുള്ള പദത്തുകൾ
“യേ ഭൂതാ ഭക്ഷിണസഭാ യേ ഭൂതാ പശ്ചാത്തമസഭാ യേ ഭൂതാ ഉത്തര
സഭാ യേ ഭൂതാ ഉപരിഷ്ഠാ” ഇങ്ങനെ ആദിക്കു ഭേദമായി വരും.
ഇതിൽ നവാശാസന യദി - വിഷ്ണുവിൽ ഈ മന്ത്രം വെട്ടു ദിക്കിൽ
വേണ്ടുന്നതാകയാണു്. അപ്രാദിവിദിക്പനാമ ച യോജയേത് -
യേ ഭൂതാ പശ്ചാത്തമസഭാ യേ ഭൂതാ നിരൂതസഭാ യേ ഭൂതാ വായുസഭാ
യേ ഭൂതാ ഉത്തരസഭാ ഇങ്ങനെ ഭേദംകളിലെ നാമങ്ങളും കൂട്ടി
ചെയ്തതാണു്.

ഈ മോത്തരോത്തരം മഹാബലായനം സേവനമേയ്ക്കുന്ന
മഹാബലായനം ചെയ്ത പൂജകന്മാർ/ഭക്തി നമ്പു ഗായത്രി.

നൃത

നമോ നമഃ ജ്ഞാനം - മഹാബലായനം സേവനമേയ്ക്കുന്ന മഹാ
ബലായനം നൃതം പൂജകന്മാർ ജ്ഞാനം നമഃ, മഹാബലായനം
നമഃ, സേവനമേയ്ക്കുന്ന നമഃ, മഹാബലായനം നമഃ ഇതി നാമം
പൂജത്തിന്റെ മന്ത്രങ്ങൾ ച. നവാശാസന ഗായത്രി ച. ചിങ്ങ
ഗായത്രിയും തത്ത്വം പർവ്വത്തും ചിലവും വേണം.

“സേവനമേയ്ക്കുന്ന വിദ്യമഹാ മഹാബലായനം വിദ്യമഹാ
തന്നോ പൂജാ പ്രദാനമാത്.”

ഇതി പൂജത്തിന്റെ ഗായത്രി.

അതായത് വിഷ്ണുവിൽ നൃതം/നൃതം ചെയ്തതും -
ഓന്നമം ചണ്ഡ ചന്ദ്രേതി നൃതമേയ്ക്കുന്ന നമ്പിതം യദേത്
ശാസ്ത്രമനുസരിച്ച് ഓന്നമം ഭൂതാധിപതയെ നമിക്കും. നൃത

ഓന്നമം ചണ്ഡ ചന്ദ്രേതി നൃതം/നൃതം ചെയ്തതും നമ്പിതം നൃതം യ
ദേത് - ഓന്നമം ചണ്ഡ ചന്ദ്രേതി നമഃ എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു് കിഴക്കേ
സുബ്രഹ്മണ്യനെ പൂജിച്ചു് ഇതി. അതായത് ഓന്നമം ഭൂതാധി

പരമേശ്വരനായ അഗ്നിശാസ്ത്രത്തിൽ ജാതം ഭൂതാധിപതിയായ നമഃ എന്നു
പൂജിച്ചു തുല്യം. തെക്കേ ധർമ്മം നമഃ എന്നും തുല്യം.

അനന്തരം ഭക്തജനങ്ങൾ സമർപ്പിക്കേണ്ട പദങ്ങൾ :-

വീരഭദ്രം ഗണപതിം പ്രാർത്ഥ്യതീർത്ഥാർത്ഥം പരമേശ്വരനായ
ബ്രഹ്മാണീമഹി തന്മയേ മഹേശ്വരശാസ്ത്രീമഹി. നന്ദ

കേശമാരിം വൈഷ്ണവീം തദപരാധാരിം ച സഞ്ചീജകൈഃ
നാമമന്ത്രൈശ്ചേവേദഗ്രന്ഥൈഃ ചാമൃണീം സജിനാക്ഷകൈഃ. നൃ

തന്നെ പ്രാർത്ഥ്യതീർത്ഥാർത്ഥം വീരഭദ്രം ഗണപതിം -
കിഴക്കേ പടിഞ്ഞാറേ പാർശ്വഭാഗങ്ങളിൽ വിം വീരഭദ്രായ നമഃ
എന്നും, ഗം ഗണപതിയേ നമഃ എന്നും പൂജിച്ചു തുല്യം. തന്മ
യേ സഞ്ചീജകൈഃ ബ്രഹ്മാണീം മഹേശ്വരശാസ്ത്രീം കേശമാരിം വൈ
ഷ്ണവീം വാസുദേവീം ഇന്ദ്രാണീം ചാമൃണീം ച നാമമന്ത്രൈഃ സജി
നാക്ഷകൈഃ ച മന്ത്രൈഃ - അഥ ചാനിന്ദ്രൻ നടുവിൽ ബീജങ്ങ
ളോടു കൂടി വ്യോം ബ്രഹ്മാക്കണ്ഠ നമഃ, മം മഹേശ്വരയൈ നമഃ,
മാം കേശമാകണ്ഠ നമഃ, ഹൈം വൈഷ്ണവൈ നമഃ, ഹേം വാസു
ദൈവൈ നമഃ, ഹേം ഇന്ദ്രാക്കണ്ഠ നമഃ. ഇതും ചാമൃണൈവ നമഃ
ഈ നാമങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചു തീർത്ഥാർത്ഥം വീരഭദ്രാദി മന്ത്രൈഃ ഇതും
തന്മയേ ഗായത്രികൈഃ പൂജിച്ചു തുല്യം.

‘വീരഭദ്രായ വിദ്മഹേ മഹാനനായ ധീമഹേ

തന്നഃ ശാന്തഃ പ്രചോദയാത്.’ ഐകദണ്ഡായ വിദ്മഹേ
ഗജാനനായ ധീമഹേ തന്നോ ദന്തി പ്രചോദയാത്.

ഈ വീരഭദ്രനേയും ഗണപതിനേയും ഗായത്രികൾ.

‘ബ്രഹ്മഭൂതായൈ വിദ്മഹേ കശാപസ്തായൈ ധീമഹേ
തന്നോ ബ്രാഹ്മി പ്രചോദയാത്.’

മഹേശ്വരഭൂതായൈ വിദ്മഹേ ശുദ്ധഹസ്തായൈ ധീമഹേ
തന്നോ മഹേശ്വരീ പ്രചോദയാത്.’

‘ഐന്ദ്രഭൂതായൈ വിദ്മഹേ ശൈവിഹസ്തായൈ ധീമഹേ
തന്നഃ കേശമാരി പ്രചോദയാത്.’

‘വൈഷ്ണവഭൂതായൈ വിദ്മഹേ ചക്രഹസ്തായൈ ധീമഹേ
തന്നോ വൈഷ്ണവീ പ്രചോദയാത്.’

‘പ്രജാപതിഭൂതായൈ വിദ്മഹേ ഗഭാഹസ്തായൈ ധീമഹി
തന്നോ വാൽമീ പ്രചോദയാത്’

‘ഇന്ദ്രഭൂതായൈ വിദ്മഹേ വജ്രഹസ്തായൈ ധീമഹി
തന്ന ഇന്ദ്രാണീ പ്രചോദയാത്’.

‘അഗ്നിഭൂതായൈ വിദ്മഹേ വാസുഹസ്തായൈ ധീമഹി
തന്നശ്വാമുണ്ഡീ പ്രചോദയാത്’.

ഇങ്ങനെ ബ്രഹ്മാണിയാദി ഏകദശ ഗായത്രികൾ.

മാതൃഭ്യോ ലോകമാതൃഭ്യഃ സർവ്വാമാതൃഭ്യ ഇത്യപി

സർവ്വാമാതൃഗണേഭ്യശ്ച ക്രമാദിഷ്ടം രാപതോമനാ. സൗ

ഭിഷ്വ ക്രമാത് മാതൃഭ്യഃ ലോകമാതൃഭ്യഃ സർവ്വാമാതൃഭ്യഃ സർവ്വാ
മാതൃഗണേഭ്യഃ ഇതി - അമ്മാതുക്കളിന്റെ നാലു ദിക്കുകളിൽ
ക്രമേണ മാതൃഭ്യോനമഃ, ലോകമാതൃഭ്യോനമഃ, സർവ്വാമാതൃഭ്യോ നമഃ,
സർവ്വാമാതൃഗണേഭ്യോ നമഃ ഇതു നാലിടേയും പൂജിച്ചു തുക. അ
തഃ അമൃതം അപി ഉത്ഭവതഃ - മുതലിൽ പറയുന്ന മാതാമന്ത്രം
കൊണ്ടും പൂജിച്ചു തുക.

‘നാനാരൂപാ മാതരഃ പ്രതിഭിശം ധൃവസ്ഥിതാഃ

ദിവ്യന്തരീക്ഷഭൈരമാഃ പാതാളനിവാസിന്ദ്രശ്ചൈവമാധവന്തു

വിഷ്ണുപാജ്ഞയാ മാമനാഗ്രഹണന്തു പ്രതിഗ്രഹണന്തു പൂജാം

സൗമ്യരൂപധാരിന്ദ്രാഗ്നോഭോഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.’

ഇതു മുതലിൽ തുകുന്നതുള്ള മന്ത്രം.

സാധാരണമനേ വിഷ്ണുപാജ്ഞ സപ്രസപാക്ഷരം പരേത്

സർവ്വതാകാശമാതൃഭ്യസ്തേ ഗണേഭ്യോപി ഓ ഹരേത്. സൗ

സാധാരണമനേ വിഷ്ണുപാജ്ഞ സപ്രസപാക്ഷരം പരേത് - ഈ
തുല്യമായിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങളാൽ വിഷ്ണുപാജ്ഞയാ എന്നുള്ളതു്
തദ്രാജഞ്ചനം ദർശാജ്ഞയാ സ്തോഭാജ്ഞയാ ഇത്യാദി തന്റെ
തന്റെ നാമത്തേ കൂട്ടിക്കൊള്ളണം. സർവ്വതാകാശമാതൃഭ്യഃ
തേ ഗണേഭ്യഃ അപി ഓ ബലിം ഹരേത് - പിന്നെ എല്ലാവരും
അതാകാശമാതൃഭ്യോ നമഃ അതാകാശമാതൃഗണേഭ്യോ നമഃ എന്നും
ബലിയേ തുക. ചിലത് ഇവിടെ ഉപാസിക്കുന്ന നമഃ എന്നു
തുകുന്നു. ഈ മന്ത്രങ്ങളെല്ലാം തൽപാർഷ്വത്തും മൂലവും വെച്ചേറേ
പൂജിച്ചു തുകണം ഒടുക്കം മൂലം പൂജിച്ചു തുകി വിഷ്ണുപാർഷ്വഭ്യേ
സർവ്വേഭ്യോ ഭൂതേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ. ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു്
ജലാപ്തബലിയേയും ചെയ്യും.

നിജമന്ത്രശാസ്ത്രശംഖരകമാരഹസ്ത്യശ്ചപനീലകാളാശ്ച
ആർച്ചാർച്ചനേ കപർദ്വ്യഗോരഭസുതശ്ച ഭൂതനാഥശ്ച. ൭൦

ആർച്ചാർച്ചനേ - പിന്നെ ശാസ്താവിങ്കൽ ബലിക്കു നിജ
മന്ത്രം ശാസ്താവിന്റെ മൂലവും, ശാസ്ത്രശംഖരകമാരഹസ്ത്യശ്ചപ
നീലകാളാഃ ച - ശാസ്ത്ര. നമഃ, ശംഖരകമാരായ നമഃ, ഹസ്ത്യശ്ച
പായ നമഃ, നീലായ നമഃ, കാളായ നമഃ, കപർദ്വി ഉഗ്രഃ അഭ്യ
സുതഃ ഭൂതനാഥഃ ച - കപർദ്വിനേ നമഃ, ഉഗ്രായ നമഃ, അഭ്യസുതാ
യനമഃ, ഭൂതനാഥായ നമഃ ഇങ്ങനെ പത്തു മന്ത്രങ്ങൾ വെച്ചേറേ
പൂജിച്ചു തുക. പിന്നെ ഗായത്ത്രിയും തത്പാർവ്വതും മൂലവും
പൂജിച്ചു തുക.

‘ഭൂതനാഥായ വിദ്മഹേ ഭവാപുത്രായ ധീമഹി
തനഃ ശാസ്താ പ്രചോദയാത്.’

ഇതു ശാസ്താവിന്റെ ഗായത്ത്രി.

‘ചാംബാദീനാം ഗണാം സർവ്വം കോടികോടിഗണാധിപാഃ
ഭവതു സർവ്വിതാം സർവ്വം ഭക്ത്യർഹ്വദ്ഭ്യോ നമോ നമഃ’

ശാസ്താവിന്റെ പടിഞ്ഞാറു് ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു് ഇരുപ
ത്തിയൊന്നു പ്രാവശ്യം നക്രാകൃതിയായിട്ടു് ബലി തുകണം.

ചാംബാദ്യോ പശ്ചിമേ ശാസ്തഃ ചാമനാർച്ചാർച്ചാഭിവാകരഃ
ഖദേഷാൽകായേതിമേന്ദ്രോ വാ ഹതാനന്തസ്തദപിധൗ സുതഃ. ൭൧

ശാസ്തഃ പശ്ചിമേ ചാംബാദ്യഃ - ശാസ്താവിന്റെ പടിഞ്ഞാറു്
ചാംബാദീനാം ഗണം ഇത്യാദി തുകിലാൽ നിരൂതിയിങ്കൽ, സ്വനാ
ർച്ചാ വാ ഹതാനന്തഃ ഖദേഷാൽകായ ഇതി മന്ത്രോ വാ തദപിധൗ ദി
വാകരഃ അർച്ചഃ - നിരൂതികോണിൽ ദിവാകരായ നമഃ എന്നു
സ്വനാമകൊണ്ടു് ഏകിലും ഖദേഷാൽകായ സ്വാഹാ എന്ന
മന്ത്രം കൊണ്ടു് ഏകിലും തൽസ്ഥാനത്തു ആദിത്യനു തുക.

ഓന്തദാദിദപിഷ്ട്കേണ ബ്രഹ്മാഹ്മിതി സുകരഃ

ഭർഗാസ്വമുലതഃ സ്തന്ദോ മുലനാമജിനാക്ഷരൈഃ. ൭൨

ഓന്തദാദിദപിഷ്ട്കേണ ബ്രഹ്മാ - പടിഞ്ഞാറു തത്സന്നമോം
ബ്രഹ്മണേ തത്സന്നമഃ എന്നു ദാദശാക്ഷരംകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മാ
വിന്, ഹും ഇതി സുകരഃ - വായുകോണിൽ ഹും നമഃ എന്നു

മന്ത്രംകൊണ്ട് സുകരത്തിന്നും, സ്വമുഖത്വം ദർശനം - അവിടെ സ്വമുഖംകൊണ്ട് ദർശനം തുട. മുഖനാമജിനാക്ഷരൈഃ സ്തോത്രം ച വായുസോമമഹ്യത്തുക്കൽ സ്വമുഖംകൊണ്ടും സനൽകമാരസ്തോത്രം പ്രവീശാചക്ഷുഷിണാമുഖാഃ ഈ ചണ്ഡനംതോളംകൊണ്ടും സുബ്രഹ്മണ്യനും തുട.

സനൽകമായ വിദ്യമന്ത്രം ചണ്ഡനമായ ധീമഹിതന്നു സ്തോത്രം പ്രവേശിപ്പാൻ.

ഇങ്ങനെ സുബ്രഹ്മണ്യൻ ഗായത്രിമന്ത്രം തത്പാദനം മുഖവും ഏല്പാടവും തുട.

അനന്തരം ഉത്തരമന്ത്രംതോളം ചണ്ഡനം.

ശ്രീധരാശ്വമുഖോ പാർശ്വപദയോ വാഗീശപരീ ശ്രീയാ കീർത്തിലക്ഷ്മീസ്തോമാ സൃഷ്ടിവിദ്യാ ശാന്തിശ്ച മാതരഃ. നെ. പാർശ്വപദയോ ശ്രീധരാശ്വമുഖോ പടിഞ്ഞാറും കിഴക്കും രണ്ടുപുറത്തും ശ്രീം ശ്രീധരായ നമഃ, അശ്വമുഖായ നമഃ, തന്മയേ - അവ രണ്ടിന്റെ നടുവിൽ, വാഗീശപരീ ശ്രീയാ കീർത്തിലക്ഷ്മീസ്തോമാ സൃഷ്ടി വിദ്യാശാന്തിഃ ച മാതരഃ - ലീം വാഗീശപരീ നമഃ, ലും ശ്രീയായ നമഃ, ലൈം കീർത്തിയ നമഃ, ലോം പക്കെപ്പ നമഃ, ലാം സൃഷ്ടിയ നമഃ, ലോം വിദ്യായ നമഃ, ലാം ശാന്തിയ നമഃ ഇങ്ങനെ മാതൃക്കൾ ഏഴിന്നും ഇവിടെ ബീജങ്ങൾ.

തദ്ബീജം തുല്യംചണ്ഡനം ച പാദശ്ച യോദശഃ ആദ്യശ്ചകാദശശ്ചപ ചിതീയശ്ചസ്രഗാഃ സ്വരാഃ. ത

ഇസ്രഗാഃ - ലക്ഷരഗതങ്ങളായിട്ട്, തുല്യംചണ്ഡനം : ഇരും ഉരും, പാദശഃ, യോദശഃ - ഐം, ഓം; ആദ്യഃ ഏകാദശഃ - അം ഏം ചിതീയഃ - ആം, സ്വരാഃ - ഈ അച്ചുകൾ കൂട്ടണം. ലീം, ലും, ലൈം, ലോം, ലാം, ലോം, ലാം; തദ്ബീജം - ഇങ്ങനെ മാതൃക്കൾ ഏഴിന്നും ബീജങ്ങൾ.

ഗായത്രിരഹിതം സർവ്വം യോജ്യമത്രാപിപൂർവ്വവത് ശിവം യജേത് ചണ്ഡണ്ണന നാമ്ന നിർമ്മാല്യധാരിണം. ത

അത്ര ഗായത്രിരഹിതം സർവ്വം പൂർവ്വവത് യോജ്യം - ഉത്തര മാതൃക്കളിൽ ഗായത്രികളില്ല. ശേഷം മാതൃഃ ഇത്യാജലാപ്ത,

തബലിയോളം ക്ഷെയം മുന്വ പന്തരിരിക്കുന്നവ വേ
 ണം. പിന്നെ വടക്കു അംബികായെ നമഃ എന്നും തുക.
 ഷഡ്കണേന ശിവം-പിന്നെ ഇശകോണിൽ ഷഡ്കരമുലം
 കൊണ്ടു ശിവനേയും, നാമ്ന നിർമാലയാരിണം - നിർമാലയാരി
 യുടെ നാമംകൊണ്ടു നിർമാലയാരിയേയും പൂജിച്ചു തുകി ജലാ
 പ്തബലിയും ചെയ്തു.

വിഷപക്സേനോന്തവെകാരോ നമോന്തഃ പരികീർത്തിതഃ
 ജ്ഞീം മുണ്ഡിന്യൈ നമ ഇതി മുണ്ഡിനിമനരീരിതഃ. ഒന്നു

അന്തവെകാരഃ നമോന്തഃ വിഷപക്സേനഃ പരികീർത്തിതഃ -
 ടെക്കം വെതം എന്നും, നമഃ എന്നും കൂടി വിഷപക്സേനവെക
 നമഃ എന്നു വിഷപക്സേനമന്ത്രം ഉക്തമായി. ജ്ഞീം മുണ്ഡി
 ന്യൈ നമഃ ഇതി മുണ്ഡിനിമനഃ ഇതിതഃ - ജ്ഞീം മുണ്ഡിന്യൈ
 നമഃ എന്നു ദുർഗ്ഗയിങ്കലേ നിർമാലയാരിമന്ത്രവും ഉക്തമായി.

ചണ്ഡേശ്വരസ്വ മന്ത്രോക്തം ധൂനികണ്ഡമുദ്രാസ്തം

ചണ്ഡേതി ചണ്ഡചണ്ഡേതി നാമ ചണ്ഡേശ്വരേതി മ. ഒ

അഥ ചണ്ഡേശ്വരസ്വ മന്ത്രഃ - ധൂനികണ്ഡമുദ്രാസ്തം -
 ധൂനികണ്ഡമുദ്രാ ഫട് നമഃ, എന്നും; ചണ്ഡ ഇതി ചണ്ഡചണ്ഡ
 ഇതി ചണ്ഡേശ്വര ഇതി നാമ ചണ്ഡായ നമഃ ചണ്ഡച
 ണ്ടായ നമഃ, ചണ്ഡേശ്വരായ നമഃ ഇങ്ങനെ ചണ്ഡേശ്വരൻ
 നാലു നാമമന്ത്രങ്ങൾ.

ചണ്ഡചണ്ഡായ വിദ്മഹേ ചണ്ഡേശ്വരായ ധീമഹി
 ഇതി ചണ്ഡേശ്വരായതന്ത്രി തന്നശ്ചണ്ഡഃ പ്രചോദയാത്.

വ

ചണ്ഡചണ്ഡായ വിദ്മഹേ ചണ്ഡേശ്വരായ ധീമഹി
 തന്നശ്ചണ്ഡഃ പ്രചോദയാത്' ഇതു ചണ്ഡേശ്വരഗായത്രി,
 ഇങ്ങനെ ചണ്ഡേശ്വരന്റെ ഗായത്രിയും തുകി തത്പാർഷ്വമുല
 ണ്ടും ജലാപ്തബലിയും ചെയ്തു.

ഗോപുരപാതി സദ്ധ്യജ്ഞം ശംഖപുഷ്പനാഥീ മന്ത്രൈ

ശംഖചക്രൈ ബാരികുപാത തതഃ സർവത്ര ഘോഷയേത്. ഒൻ

മന്ത്രൈ ഗോപുരപാതി - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഗോപുരപാരമാകുന്ന
 വല്ലഭവർത്തിന്റെ അകത്തേ പാരത്തുങ്കൽ അകത്തായിട്ടു,

ശംഖപുഷ്പനിധി സംപൂജ്യേ - ശംഖനിധയേ നമഃ, പുഷ്പനിധയേ നമഃ എന്നു പൂജിച്ചു തുക. ബഹിഃ പാതി ശംഖവക്ത്രേ ച - പരന്തേ പാരത്തിനു പുറത്തു ബാഹ്യപ്പെരയിൽ ശംഖായ നമഃ, ചക്രായ നമഃ എന്നും പൂജിച്ചു തുക. തത്ത്വം സർവ്വതഃ ശോഭയേത് - പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ഈ സമസ്തം ഇത്യാദികൊണ്ട് ഉച്ചത്തിൽ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

അനന്തരം പുറന്തേ ബഹിഃകൂലേ പരന്തേ:--

ആരാധ്യ ധ്വജദേവതാദിബഹിരാവാദപയം പൂർവ്വം. പിണ്ണേ ദിഗ്ഗണ്മന്ത്രതത്ത്വം ദശദിഷ്വപരാഹരേപാ ബലിം യേഭൂതാദിപുരപ്രഭൃത്യപരിനിഷ്ഠേഃ സർവ്വദിഷ്വ ക്രമാത് പീഠസ്യാധിപതിം നിജാവൃതിവൃതം മദ്ധ്യേ സമഭ്യർച്ചയേത്. വ

വിണ്ണേ ബഹിഃ ധ്വജദേവതാദി ആവാദപയം പൂർവ്വം ആരാധ്യ - വിണ്ണവികൽ പുറന്തേ കമഭാദിധ്വജദേവതകളും പഞ്ചാശദ് ഭൂതങ്ങളും ഈ രണ്ടു പ്രദക്ഷിണത്തേ ശ്രീഭൂതബലിയിൽ പരന്തേപോലെ അർച്ചിച്ചു തുകിയാൽ, ദശദിഷ്വ ദിഗ്ഗണ്മന്ത്രതഃ ച ബലിം - ഇത്യാദിപന്ത്ര ദിക്കുകളിലും പൂർവ്വസ്യാം ദിശി ഹരേഃ ഇത്യാദി മുഖിൽ പരഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദിഗ്ഗണ്മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ബലിത്തേ തുക. വാ എന്നു വികല്പമല്ല. യേ ഭൂതാദിപുരപ്രഭൃത്യപരിനിഷ്ഠേഃ സർവ്വദിഷ്വ - യേ ഭൂതാഃ പുരസ്സഭാനി ശാപരാഃ ഇത്യാദി കിഴക്കു തുടങ്ങി യേ ഭൂതാഃ ഉദ.രിഷഭഃ എന്നു കഴിവോളം വലുബലിക്കല്ലിന്റെ താഴെ വെച്ചു ദിക്കുകളിലും പൂജിച്ചു തുകി, നിജാവൃതിവൃതം പീഠസ്യാ അധിപതിം മദ്ധ്യേ സമഭ്യർച്ചയേത് - കമഭാദി ഏകിനേയും താഴെ തുകി മുക്കളിലും പീഠാധിപനെ ഹരിസേനാദിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് പൂജിച്ചു തുക.

സ്ഥാനേ - ഭൂതബലികൂലേ ബലിപീഠാന്തേ ബഹിഃ സ്യാദ് ബലിർ-

അത്രാതഃ ശിവവദ് ബഹിരഞ്ച ശിവവതത്രാന്ത്യതത്ത്വാനുഗാമം ഭക്തായാം പ്രഥമോദിതാവരണബാഹ്യേർച്ചയാഃ സുഭക്താഭയം - സ്മൃത്തദിശ്വഗണാം സ്മരപിഷി മഹാകാളാഭയശേഷാദിതാഃ. വ

സ്ഥാനേ - ശിവകൽ ഭൂതബലികൂലേ ബലിപീഠാന്തേ ബഹിഃ ബലിഃ സ്യാത് - ഭൂതബലിയികൾക്കുപുറം ധ്വജദേവതകൾക്കും വിശാല ഭൂതഗണങ്ങളേക്കും വലുബലിക്കല്ലികളും പൂർ

ത്തേ ബലിയേച്ചെയ്തുവു. അതു അന്തഃ ശിവവത് ബലിഃ ച ശിവവത് - താനൊരു ഭവന്മാരിൽ അകത്തു ശിവഭവലോപോലെ ബലിയേ ചെയ്യുന്നു, അവിടെ പുറത്തും ശിവഭവലോപോലെ ബലിയേ ചെയ്യുന്നു. അവിടെ പുറത്തും ശിവഭവലോപോലെ തന്നെ ബലിയേച്ചെയ്തുവു. അന്യരഃ അന്യഥാ - അകത്തു വിഷ്ണുവികലോപോലെ ചെയ്യുന്നു എങ്കിൽ പുറത്തും വിഷ്ണുവികലോപോലെ ബലിയേ ചെയ്തുവു. ദർശനം പ്രമോദിതാവരണബാഹ്യേ സുദർശനഃ തത്തദ്വിശ്വഗണാഃ അർച്ചാഃ - ദർശനികൾ കാളാഭിധ്വജാവരണം കഴിഞ്ഞാൽ സുദർശനികളായ തത്തദ്വികളിലേ ഗണങ്ങൾ അർച്ചിക്കപ്പെട്ടവർ അർച്ചാങ്ങൾ സുരഭിപി മഹാകാളാഭഃ ച ഉദിതാഃ - ശിവൻ രണ്ടാമത്തെ പ്രക്ഷിപ്തനായ മഹാകാളാഭികളായ ഗണങ്ങളും ഉദയങ്ങളായിരിക്കുന്നു. സുദർശാഭി തുകന്ധോരം അപ്തകോടി ഭൂതഗണോദ്യഃ ഏതവേണ്ട, മഹാകാളാഭി തുകന്ധോരം വിശദ് ഭൂതഗണങ്ങളും വേണ്ട.

യേഭൂതാഭിമനുഷ്യേന പ്രമോദിതാവരണ ബാഹ്യേ
ചാഞ്ചത്യാദിഭിരസവാത്മിനി വിഷ്ണുശ്ച ഗ്രഹോചാന്തത്
സർവ്വൈകപരിക്രമാത് ത്രിവിധമന്ത്രൈഃ സമസ്തം നമോ-
ഘോഷണപാദിഭിരീശ്വരേ പ്രഥമതോ വൈതെർലാപജാവരണൈഃ.

പ്രശ്ന

അതു തുടർ യേഭൂതാഭിമനുഷ്യേന പ്രഥമം അനുവൃത്യാ ഇവിടെ സമ്പ്രദമണ്യേകൻ യ. ജാവരണവും “ഘോഷോടിഭൂതഗണങ്ങൾക്കും രണ്ടു പ്രക്ഷിപ്തനവും കഴിഞ്ഞാൽ യേഭൂതാഃ സ്തനസേനസ്യ” എന്നതുകൊണ്ട് മൂന്നാമത്തെ പ്രക്ഷിപ്തനത്തിന്നും “ബലഗ്രഹോദ്യഃ സ്തനപാർഷ്വഭോ നമഃ” എന്നതുകൊണ്ട് നാലാമത്തേ പ്രക്ഷിപ്തനത്തിന്നും എട്ടു ദിക്കിലും തുല്യ ആയുധേ ചാഞ്ചത്യാദിഭിഃ - ശാസ്താവിധൽ ചാഞ്ചാദിനാം ഏനം ഇത്യാദി നാലു മന്ത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് നാലു പ്രക്ഷിപ്തനമാക്കിട്ടു തുല്യ വിഷ്ണുശ്ച ഉത്സവാത്മം ഇതി - ഗണപതിയിങ്കൽ “ഉത്സവം ഗതായേ ച” എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ട് എട്ടു ദിക്കുകളിലും തുല്യ പിന്നെ വല്ല ബലിക്കല്ലികൾ തൂകിത്താൽ; സർവ്വ ഗ്രഹോചാന്തത് - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ദേവഗ്രഹോദ്യാവരണത്തിന്നു മുമ്പിൽ, യേ സമസ്തം നമോഘോഷണപാദിഭിഃ ത്രിവിധമന്ത്രൈഃ ഏകപരിക്രമാത് ബലിം ഹരേത് - “യേ സമസ്തം ജഗദ് വ്യാപ്യ” ഇത്യാദികൊണ്ടും “ഘോഷോ

ഭൂതേഭ്യഃ ഭൂതകൃദ്ഭ്യഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും “ഗ്രഹ്ണാതു ബലിമേതേ
 തു” ഇത്യാദികൊണ്ടും ഈ മൂന്നു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ഒരു പ്രദക്ഷി
 ണമായിട്ടു് ഏട്ടു് ഭിത്തിലും ബലി ചെയ്തു്. പിന്നെ ദേവഗ്രന്ഥാദി
 ദിഗ്ബലിയും ശീശ്യപ്രദക്ഷിണബലിയും തുകി ക്ഷേത്രപാലനം
 തുകി നിവേദിപ്പു. ഇങ്ങനെ പരമേശ്വര ബലിക്രമങ്ങൾ. ഈശ്വരേ
 ധ്വജാവാരതഃ പ്രഥമതഃ വാ ഏതേതഃ ബലിഃ - ശിവങ്കൽ നന്ദാ
 ദിധ്വജാവരണത്തിന്നു മുമ്പിലും ഈ ത്രിവിധമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു്
 ബലി ചെയ്യുന്ന ഏതും പക്ഷമുണ്ടു്.

അനന്തരം മന്ത്രങ്ങളേ പഠിക്കുന്നു:-

“സുഭർഗാ ച വിഭർഗാ ച നിഭർഗാ സുവിലോചനാ
 സുലോചനാ സുഭദ്രാ ചാതിഭർഗാ ഭർഗവിക്രമാ.”

കീഴുകീഴ്.

“അകന്യാ ച സുകന്യാ ച രവീകന്യാ ച കന്യകാ
 രക്ഷകന്യാ മാരകന്യാ സുകന്യാ രവിപ്രഭാ.”

അഗ്നികോണിൽ.

“കൃത്തികാ കാത്തികാ സർവ്വകാത്തികാ കാത്തികായാനീ
 കൃത്യാന്തികാ കൃത്യകന്യാ കൃത്തിനീ കൃത്തികോദ്ഭവാ”

തെക്കു്.

“വാമാ സുവാമാ വാമാർദാ വാമാംഗീ വാമലോചനാ
 വാമോദ്ഭവാ വാമസമാ വാമമുരന്തിധരാ പുനഃ.”

ഇതു് നിരൂതികോണിൽ.

“ദേവീ സുദേവീ യാദേവീ സമദേവീ സുമദ്ദിനീ
 വിദേവീ രവിദേവീ ച ദേവദേവീതി കീർത്തിതാ.”

ഇതു് പടിഞ്ഞാറു്.

“അഭണ്ഡാ ച വിഭണ്ഡാ ച സുഭണ്ഡാ ഭണ്ഡവിക്രമാ
 ശതഭണ്ഡാ മഹാഭണ്ഡാ ഭർഭണ്ഡാഭരതിക്രമാ.”

ഇത് വായുക്കോണിൽ.

“അഗ്നേരീ ച വിഗ്നേരീ ച സുഗ്നേരീ ഗ്നേരീവിക്രമാ
നിർഗ്നേരീ ചൈവ ദുർഗ്നേരീ സുഗ്നേരീ ഗ്നേരീവല്ലഭാ.”

ഇത് വടക്ക്.

“ജയാ ച വിജയാ ചൈവ അജയാ ച ജയാവതീ
സുജയാ ച ജയാക്രാന്താ ജയന്താ ജയവിക്രമാ.”

ഇത് ഹൃദയക്കോണിൽ.

“കോളീ ചൈവ സുകോളീ ച വികോളീ കരകോളീ
ദുർഗ്ഗാളീ കാൽകോളീ ച വിഷ്ണോളീ ഭദ്രകോളീകാ.”

ഇത് മുകൾ കല്പിച്ച് ഹൃദയക്കോണിൽ തന്നെ.

“സമേദിനീ സമേദിനീ വസുധാ ച വസുന്ധരാ
ഭൂമിരുച്ഛിധരാ പുതപീതി ക്രമാത് പരികിർത്തിതാഃ.”

ഇത് താഴെ കല്പിച്ചു നിറുതിക്കോണിൽ.

സുദുർഗ്ഗാഭൃഷ്ടശക്ത്യന്തേ പ്രാക്സ്ഥിതാഭ്യോ/ക്ഷരാന്തതഃ
സ്വാദ് ഭേവഗ്രഹശക്തിഭ്യോ ദുർഗ്ഗാവണ്ണസമനപിതഃ. വൃന്ദ
കോടിപാരിഷദിഭ്യോ/ന്തേ-നമോ നമ ഇതിരിതഃ
പ്രാങ്മന്ത്രോ/ന്യത്ര തപ്തകതിദിഗ്ഗ്രഹാർണവിഭേദിതഃ.

[വൃ ങ്

സുദുർഗ്ഗാഭൃഷ്ടശക്ത്യന്തേ-സുദുർഗ്ഗാഭി ഏകശക്തിയുടെ അവ
സാനത്തുകൾ, പ്രാക്സ്ഥിതാഭ്യഃ അക്ഷരാന്തതഃ-പ്രാക്സ്ഥിതാഭ്യഃ
എന്ന അക്ഷരത്തെ ചൊല്ലിയാൽ, ഭേവഗ്രഹശക്തിഭ്യഃ ദുർഗ്ഗാവ
ണ്ണസമനപിതഃ - ഭേവഗ്രഹശക്തിഭ്യോ ദുർഗ്ഗാ എന്ന അക്ഷരങ്ങ
ളേയും കൂട്ടിച്ചൊല്ലി, കോടിപാരിഷദിഭ്യഃ അന്തേനമോ നമഃ
ഇതി ഇതിരിതഃ - കോടിപാരിഷദിഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ
ഇതി; പ്രാങ്മന്ത്രഃ പ്രാഗിശി സ്ഥിതാഭ്യോ ഭേവഗ്രഹശക്തിഭ്യോ
ദുർഗ്ഗാപാരിഷദിഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ ഇങ്ങനെ കിഴക്കേ
ക്കിലേ മന്ത്രം. അന്യത്ര തപ്തകതിദിഗ്ഗ്രഹാർണവിഭേദിതഃ - അ
ഗ്നാദിദിക്കുകളിൽ അതാതു ദിക്കിന്റെ പേരും അവിടത്തേ ഗ്രഹ
ങ്ങളുടെ പേരുംകൂട്ടി ചൊല്ലണം. അഗ്നിദിക്സ്ഥിതാഭ്യോ/സുരഗ്ര
ഹശക്തിഭ്യോ ദുർഗ്ഗാകോടിപാരിഷദിഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.
ഇങ്ങനെ അഗ്നികോണിൽ കൂട്ടി ഇരിക്കണം. അവാശിശിസ്ഥിതാ
ഭ്യോ ഗന്ധർവ്വഗ്രഹശക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. നിറുതിദിക്സ്ഥിതാഭ്യോ

യക്ഷഗ്രാഹശക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. പശ്ചിമദിക്സ്ഥിതാഭ്യഃ പിതൃ
ഗ്രാഹശക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. വായുദിക്സ്ഥിതാഭ്യോനാഗ്രാഹശ-
ക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. ഉത്തരദിക്സ്ഥിതാഭ്യോ അക്ഷസഗ്രാഹശ-
ക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. ഇഷ്ടാദിക്സ്ഥിതാഭ്യഃ പിശാചഗ്രാഹശക്തിഭ്യഃ
ഇത്യാദി. ഉപരിദിക്സ്ഥിതാഭ്യോ ബ്രഹ്മഗ്രാഹശക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി.
അധഃസ്ഥിതാഭ്യോ നാഗഗ്രാഹശക്തിഭ്യഃ ഇത്യാദി. ഇങ്ങനെ സു-
ദർശനം പത്തിലും കൂടി ബലിയെടുത്തു. ഈ സുദർശനകൃടാ-
തെയും പ്രാമീനശ്രോതാക്കളിൽ കാണുന്നു.

അനന്തരം ശങ്കരാചാര്യർ കേരളത്തിൽ പരമ്പര.

“മഹാകാലോ വിനാശം ച വജ്രാധാണിഃ ക്രതുഃ പ്രഭുഃ
ഭക്ഷ്യം ശതകൃത്യർമുതന്തിരദ്യമേയശ്ച വീര്യവാൻ.
നിത്യേവ വിദ്യുത്പ്രംശത്തുച്ഛി ശൃലഹസ്തസ്ത്രിണൈരൂവാൻ
സ്വാംഗഭീഷ്ടസ്തദോമാതഃ സൃഷ്ടിതഭൂമീർവിക്രമഃ.
മാന്ധാതാ സൃഷ്ടിതഭൂമീർത്വാ നിത്യയോഗഃ പ്രതാപവാൻ
ഏതേ വിംശതികോടീനാം പ്രാകുസ്ഥിതാനാം നമോ നമഃ”

ഇങ്ങനെ കിഴക്കു്.

“അഗ്നിരഗ്നി സമം നാഗം ജപാലീ വിശപഭഗവ്യയഃ
ഹതാശീ മുത്തിമുഖം വ്യാപീ കപിലോ രക്തലോചനഃ.
ഉഗ്രോ ഭക്തവക്ത്രഃ പുരുഷസ്തപ്താമ്ലിനിശ്ചരഭോജി
ഹതഭക്ത സത്യവാൻ ദേവതീ ഭന്തുച്ഛന്നോ മരുത്സഖഃ.
യോഗപ്രിയഃ സദാകാശ്വഹീ ഭാരജഃ സ്വന്ദനോ ജടീ
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ അഗ്നിരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇതു് അഗ്നികോണിൽ.

“യഥോ വൈവസ്വതോ ചാതാ ശത്രുഘാതഃ പ്രജാന്തകഃ
ഭൃത്യഃ പ്രേതാലിംപോ ധർമ്മഃ കൃഷ്ണഃ കൃഷ്ണാക്ഷ ഏവ ച.
നിത്യയോഗീ സുഹൃത്ക്ഷേമീ ആത്മധർമ്മീ സദാന്തകഃ
മായാത്ര പീ ജയാകാംക്ഷീ സത്യാസത്യപ്രിയസ്സുഹൃത്.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ അമരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇതു് തെക്കു്.

“രക്ഷോ/സുരഃ പിശാചശ്ച നിമുതിവീര ഏവ ച
നീക്ഷണശ്ചൈർഭൂമിഭ്യോഽപി യജ്ഞമർത്യാ വിനായകഃ.

അതിമുർത്തിനേക്കാംഗീ കൂടെ കൃതവചുർമഹാൻ
സുകുരുദ്രോ വിരൂപാക്ഷോ ഭസ്മാംഗീ ധൃതുമോചനഃ.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ നിമുതിരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് നിമുതികോണിൽ.

“വരുണഃ ശാഖരോ ഭൂംഗീ നിമുതാധിപതിഃ ക്ഷമഃ
ശ്രീമാനഭൂചനഃ കാരത ആനന്ദസ്തോത്രപദംനഃ.
പാശഹസ്തഃ പശുർവേഗീ ആഭ്രന്തഃ ശ്യാമഭൂചനഃ
കപർദി പ്രാണഭഃ ശ്യാമഃസ്തോത്രപഞ്ചധിഃ സതാതനഃ.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ വരുണരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് പടിഞ്ഞാറ്.

“വായുർഗന്ധവാഹഃ സുകുരുദ്രോത്പാതമാന്തന്ത്രഃ ഏവ ച
പ്രാണോ/പാനഃ സമാനശ്ച ജ്ഞാനാക്ഷോ ജ്ഞാനിനോ
വരഃ.

കേരളവീ ശുദ്ധപാണിയെ പ്രാണാഭാസേന ച സാക്ഷീ
അമാലീ മാലവാൻ വിദൂർമുഖശാങ്കി വിഭാവരീ.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ വായുരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് വായുവിങ്കൽ.

“യക്ഷോന്മന ശരീരവൽ സോമസ്ത ചക്രാഭോ നിരാശ്രയഃ
അലംബോ ദൈവമേവ ഭിക്ഷുവികാരോ വാമ ഏവ ച.
ജ്യേഷ്ഠോ മാലാധരശാസ്തോ മാതാശ്ചാര്യന ഏവ ച
രതേദ്രോ ബലധരഃ കാലഃ സർവ്വ ബലവാനപി.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ യക്ഷരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് വടക്ക്.

“ഇശാന ഇശോരഃ ശരഭഃ ശുദ്ധഹസ്തസ്രിണേത്രവാൻ
അനാദിനിധനോ ശംഗീ കപിലഃ കപിലാക്ഷായുക്.
രുദ്രോ ഗണാധിപോ യോനിവിശാശർത്താ ദിഗംബരഃ
ധൃത്രാക്ഷോ ധൃതരൂപശ്ച നീലോ വിശാഭജോ ഹരഃ.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാ രുദ്രരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് ഇശകോണിൽ.

“മഹാബലോ മഹാനഭോ മുരളിമുർത്തിപതിഃ ശിവഃ
പാപിത്രോ രാജയഃ സ്ഥാനരഹോപാശോ മോഹ ഏവ ച.

അയ്യോ ലാലാ മന്ത്രിമാരും ശിവഭൃഷണ
ജമുതോ മുത്തികുടാശി മന്ത്രിശസ്ത്രിപുരാന്തക.
ഗണാധിപാഃ ശിവസ്തേതേ ഉൾപരൂപാ നമോ നമഃ.”

ഇത് മുക്തിലഭേശിച്ച് ഹൃദയകോണിൽ.

“ബുദ്ധ പ്രമദ്യം ശുദ്ധം കാലരൂപോഗ്രഹം
ദീർഘമാഹുഃ പ്രകാശശ്ച ഭക്താ ഹർത്താ വിചക്ഷണം.
കാലാഗ്നി ഹൈരവോ ഹോരോ നരക ശബ്ദം ച
നാഗശ്ചൈവദാമ ഹോരശ്ച കിംബുതർദനജഃ ക്ഷമി.
ഇത്യേതേ കോടിഗുണിതാഃ പാതാളാസ്തേ നമോ നമഃ.”

ഇത് താഴത്തെ ഉദ്ദേശിച്ച് നിശ്ചയിക്കോണിൽ. ഇങ്ങനെ
മഹാകാളാഭിവിംശത് ഭൂതഗണസ്ഥാനത്തു തുടരാനുള്ളത്.

വിഷ്ണുവികല്പ പഞ്ചാശദ് ഭൂതഗണമന്ത്രത്തിന്റെ സ്ഥാന
ത്ത് മഹാകാളാഭിപോഷം അന്ത്യമെ നാമങ്ങളോടുകൂടിയുള്ളത്.
മന്ത്രത്തെ “വിവരണ”ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുകൊണ്ട് അവനോ
ക്കൂടെ എഴുതുന്നു.

“ഉൽകടഃ പ്രകടശ്ചൈവ ഉന്മൂലോ വിമുഖസ്തഥാ
അശപത്രിവോശപവദന അശപജിഹ്വസ്തഥൈവ ച.
ഹസ്തിവജ്രാ മുകന്തശ്ച ഹസ്തിപാദസ്തഥൈവ ച
കേശവോ വാമനശ്ചൈവ നരോ നരക ഏവ ച.
മന്ദരോ മന്ദദൃഷ്ടിശ്ച കന്ദകഃ കടുഭോമാനഃ
പാടഹാക്ഷോ വിശാലാക്ഷഃ ക്ഷാമകഃ ക്ഷമകസ്തഥാ.
പാഞ്ചരഃ പാഞ്ചാപ്യശ്ച ഓർദ്ദിനഃ സുഭിനസ്തഥാ
വാമദേവോ മഹാദേവോ മഹാനീ മധുസൂദനഃ.
കാലകഃ കലനശ്ചൈവ ഭാവനോ ഭഗവാനപി
ഭാനമാൻ ഭാഗധേയശ്ച ഭാസ്കരോ ഭാസുരസ്തഥാ.
വിശ്വസേനോ വിസേനശ്ച വിഷ്വപശ്വസേനോ വിഭരണഃ
വിസ്തരോ വിസ്വപശ്ചൈവ വിഭണ്ഡി ഭണ്ഡ ഏവ ച.
ശ്രമകഃ കാമകശ്ചൈവ കാമഭൂത് കാമനാശനഃ
പഞ്ചാശദ് ഗണാ ഹേതേ പൂർവ്വം ദിശമുപാശ്രിതാഃ.
ഏതേ പാരിഷദാഃ പ്രാദരാഃ കമലസ്യ വശാനന്താഃ.
ഐന്ദ്രോ ദിശി പഞ്ചാശദ് ഭൂതഗണഭ്യോ നമഃ.”

ഇത്രയും കിഴക്കേ ദിക്കിലേക്ക്.

“ആഗേതോ നിധനശ്ചൈവ അഗ്നിജിഹ്വോ ഹൃതാശനഃ
അഗ്നിരൂപോ/ഗ്നികേശശ്ച അഗ്നിവർണോ/ഗ്നീരേവ ച
അഗ്നിവശ്ചൈവ മഹാവാശ്ചൈവ മഹാസേനോ മഹോദയഃ
കരാളഃ കാളജിഹ്വശ്ച കാകവശ്ചൈവ വിവശ്ചകഃ.
മധുർമണ്ഡ കവശ്ചൈവ ദേവലോ ദേവകസ്തഥാ
ശാഖഃ ശമകശ്ചൈവ ശകുന്തകശ്ചൈവ വാസ്തഥാ.
മാരിഷോ ഭ്രാണമാരിഷോ മഹിഷോ മഹിഷസ്തഥാ
കാന്താസോ വിനാസശ്ച കഭേകർണോ/ഗ്ന കഭകഃ.
വിസാരി വിക്രമീ ചൈവ മസ്തരീ മസ്തരസ്തഥാ
സുകരഃ സുകരാസ്യശ്ച ശശഃ ശശമുഖസ്തഥാ.
സിംഹസ്തീഹമുഖശ്ചൈവ നരസിംഹോ ഭട്ടസ്തഥാ
കാലഭൂത കാലസൂത്രീ ച സൂത്രഭൂത സൂത്ര ഏവ ച.
വിനാളോ നാളകർണ്ണശ്ച ആഗേതീം ദിശമാശ്രിതാഃ
കുമാരകുമാരോ ഘോരേ ആസുരഗ്രഹസംയുതാഃ
ആഗേതാഃ ദിശി പഞ്ചാശദ് ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇങ്ങനെ അഗ്നികോണിലേക്ക്.

“ആഗോ ധർമ്മധരോ ധർമ്മോ ധർമ്മാജോ ധനർദ്ധരഃ
കൃത്യ കാലധിപഃ കാലഃ കൃഷ്ണഃ കൃഷ്ണാക്ഷ ഏവ ച.
നിത്യയോഗീ സുഹൃത്ക്ഷേമീ ആത്മധർമീ സദാത്തകഃ
വിനയഃ പ്രഭുനശ്ചൈവ നിശ്രവോ നിപുണോ/ലസഃ.
കുണ്ഡലഃ കണിശ്ചാഹുശ്ച കണ്ഡുഃ പ്രാശ്നവിമർദ്ദനഃ
നിഷ്കോശോ നിരോശ്വരശ്ച നിമ്ബലോ നിവഹോ വഹഃ.
ആഗോ ഉതാഹോ ഹാഹാശ്ച ഹാഹരഃ ക്ഷണ ഏവ ച
ഏകകഃ കാലിദശ്ചൈവ തുണ്ഡകഃ കടുകോ വീടഃ
ശംഖീ ചക്രീ ച നന്ദി ച ശാർങ്ഗീ ശാർങ്ഗധരസ്തഥാ
വാസുദേവോ വിഭക്രമഃ കേതുമാൻ കേതുകഃ ക്ഷമീ.
ഗണാഃ പഞ്ചാശദേത ഇ ദക്ഷിണാ ദിശമാശ്രിതാഃ
പുണ്യതികാനശാ ഘോരേ നന്ദവഗ്രഹസംയുതാഃ.
യാമിയാഃ ദിശി പഞ്ചാശദ് ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇങ്ങനെ തെക്കേ ദിക്കിലേക്ക്.

“നിത്യതിഃ പ്രകൃതിശ്ചൈവ സുതൃതിവികൃതിസ്തഥാ
ഭാരണോ ഭേകശ്ചൈവ രാക്ഷസോ രക്ഷകസ്തഥാ.

മാസപോ മാസപശ്ചൈവ നിഷ്കൃതഃ ഖരഭാഷണഃ
 പ്രലംബോ ലംബകശ്ചൈവ പ്രാണഭഃ പ്രണവസ്തഥാ.
 വീരസേനോ ഗഭശ്ചൈവ റിഭാഷീ ച വിഭാഷണഃ
 രക്താക്ഷോ ലോഹിതാക്ഷശ്ച രക്തജിഹ്വോ വിജിഹ്വകഃ.
 വില്വതുകേശോ വിശാലാക്ഷോ വിക്ഷരോ വിരഹസ്തഥാ
 അക്ഷരഃ പ്രക്ഷരശ്ചൈവ കാമരൂപീ വിരൂപണഃ.
 സർഗഃ സവവിദ് ഗൌരസ്തോഭഃ പ്രഭവസ്തഥാ
 വൈകർത്തനോ വികർത്താ ച വാരുണോ വസുരേവ ച.
 വിമുക്തോ മർദ്ദനശ്ചൈവ കപർദ്ദീ വൃഷ ഏവ ച
 നന്ദകീ പൃഷ്ടശ്ചൈവ കീനാശോ വരുണോഽതഃ.
 ഗണാ ഏതേ തു പഞ്ചാശന്നൈതീം ടിശമാശ്രിതാഃ
 യക്ഷഗൃഹൈസ്ത സന്യക്താ വാമനസ്യാനഗാ ഇമേ.

നൈതത്യാം ടിശി പഞ്ചാശത് ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇത് “നിമൃതികോണിലേക്ക്.”

വാരുണോ വരുണശ്ചൈവ പാശീ പാശവരോ ഇത്യു
 ക്ഷേപണഃ ക്ഷോഭണശ്ചൈവ സാരഭഃ പവന്തോ രവിഃ.
 സുനാഥാ നമനോ ഹംസോ വൈകുണ്ഠഃ പരമഃ പരഃ
 ഹനുമാൻ വസുമാൻ ഭദ്രഭോ വിരൂപഃ പ്രഭവസ്തഥാ.
 മഹാകണ്ഠോ വികർണശ്ച ശശക ശലകഃ കവിഃ
 നരഭോ നരകശ്ചൈവ കണ്ഠീ കണ്ഠരഥോഽനുമാൻ.
 ചക്രഭുജോഽഖഭുജോഽപ്സരാനാശോ വിനാശകഃ
 കരഃ കരാശ്ചൈവ ഭക്ഷിണഃ ക്ഷണഭഃ സുഹൃത്.
 ഭർഗന്ധഃ പൂതിഗന്ധശ്ച താർക്ഷ്യോ ഗരുഡ ഏവ ച
 വിരോധോ രോധകോ രോധഃ കങ്കണീ ച ഗണാസ്തഥീ.
 പശ്യീദാം ടിശമാശ്രിത്യ തിഷ്ഠന്തി വിവിധായുധാഃ
 ശങ്കകർണവാശാമേത്യേതേ ചിത്രഗ്രാഹഗണാനപിതാഃ.

വാരുണ്യാം ടിശി പഞ്ചാശത് ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇത് പടിഞ്ഞാറേ ദിക്കിലേക്ക്.

“മരുന്മാരുതിഗൗരവ്യാഗായുര്യായസ്തഥാൗനലഃ
 ഗളകോ വർത്തകഃ കങ്കോ മാഗ്ഗണഃ പ്രഗണോ ബലഃ.
 ബലോ ബലനിധിർവീരോ വിരോധോ രോധകോഽഥമഃ
 നവധസ്തവശ്ചൈവ സംഗഭോ ധീരകസ്തഥാ.

മലീ മലനിധിർധപസ്തഃ സമസ്തഃ സഹസോ വസുഃ
കുങ്കരഃ കുടകശ്ചൈവ ഗന്ധോ ഗന്ധവഹഃ പട്ടഃ
സിന്ധവഃ സിന്ധവരോഗീ ച സേവകഃ സേവനഃ സവഃ.
ഔഷധോ ഭേഷജശ്ചൈവ രോഗീ രോഗധരസ്തഥാ.
കരണഃ കാരണഃ കർത്താ ഭാരവാഹീ ബലോ ബലഃ
ഗണാ പഞ്ചാശദേതേ തു വായവ്യാം ദിശമാശ്രിതാഃ
സവ്നേത്രാനന്താ നിത്യം നാഗഗ്രഹസമനപിതാഃ
വായവ്യാം ദിശി പഞ്ചാശദ്ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇത് വായുഭാഷണിലേക്കുള്ളത്.

സോമഃ സോമലകസ്സാമ സാമാഹിത് സാമനാശനഃ
സുധാ സുധാന്താ ധാന്താ ച സുരാഷ്ട്രഃ കാഷ്ടകഃ കലിഃ.
കാലവാൻ കാലചക്രശ്ച കാളകൂടവിഷോജ്ജപലഃ
അമൃതോമൃതനാഭശ്ച കേയൂരീ കേവലീ ബലീ.
വിഷ്ണുഃ കൃഷ്ണഃ പിംശംഗീ ച രേഖാലേഖഃ പികഃ ശുക്ലഃ
ഉല്പകഃ ശകടശ്ചൈവ ശ്വേനഃ ശ്വേനമുഖസ്തഥാ.
മാർജ്ജാരോ വല്ഗുവല്ഗവാ ച ഗുപ്തഃ കണവകഃ കണഃ
ശേഷോ വിശേഷ ഉച്ഛേദോ കർദ്ദമഃ പൂതിവിഗ്രഹഃ.
സാംബഃ സാവത്സരശ്ചൈവ വേഗീ വേഗധരോ മരുത്
ഗണാഃ പഞ്ചാശദേതേ തു സോമസ്യ ദിശമാശ്രിതാഃ.
സുമുഖസ്യ വശാ ഘ്രേതേ രാക്ഷസഗ്രഹസംയുതാഃ
സൗമ്യായാം ദിശി പഞ്ചാശദ്ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ”

ഇതു വീടക്കേ ദിക്കിലേക്കുള്ളത്.

“ഇതശാന ഇതശപരോ വ്യാപി വൃസനോ വിസനോ വസുഃ
ഹരോ വാരോ വിരോധാശീ ശകനീ ശകനോ വടഃ.
വൃക്ഷഃ കക്ഷഃ ക്ഷമഃ ശാന്തിമാരോ മാതീ കവിജ്ജവിഃ
ബ്രഹ്മജ്ഞോ ബ്രഹ്മവിദ ബ്രഹ്മീ ബ്രഹ്മഹാ ബ്രഹ്മസാധനഃ.
വേദീ വേദവിദ്ഭിര്യുഗ്മകഃ ശാങ്കരസ്തഥാ
ധീമാൻ ധീദൃഷ്ടിരിഷ്ടാത്മാ ഭൃഷ്ടാത്മാ ഭൃഷ്ടകർമ്മകൃത്.
വിനതോ വികചോ വാദീ വേനോ ദിവക ഏവ ച
സവ്ഗഃ സവ്ദൃസവ്ഃ സവ്ഭാഗഃ സനാതനഃ.

ഗോവിന്ദോ ഗോപതിർഗോപ്താ ഐശാനീം ദിശമാശ്രിതാഃ
സുപ്രതിഷ്ഠവശാ ഘ്യേതേ പശാചഗ്രഹസംയുതാഃ.

ഐശാന്ത്യാം ദിശി പഞ്ചാശദ്ഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇതു ഈശകോണിലേക്ക്, ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കലേ പഞ്ചാശദ്ഭൂതഗണങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു തുക്കുവാനുവാസമുള്ളതു്.

ശങ്കരനാരായണകൽ ശിവന്റെ മഹാകാളാദിയും വിഷ്ണുവിങ്കലേ ഉൽകടാദിയും കൂടിചൊല്ലി.

“സപ്തതിസ്ത ഗണാഃ പ്രാച്യം ഹരനാരായണസ്യ ച
പ്രാച്യം ദിശി സപ്തതിഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ.”

ഇങ്ങനെ എല്ലാദവും ഉഘമിച്ച മന്ത്രങ്ങളെഴുച്ചാല്ല. സുബ്രഹ്മണ്യകൽ—

“ഇന്ദ്ര ഐന്ദ്രോഽഥ കുമുദഃ കന്ദരശ്ചാഥ ഡംബരഃ
ആഡംബരശ്ച സ്തന്ദസ്യ പൂർവസ്യാം ദിശി യേ ഗണാഃ.”

പൂർവസ്യാം ദിശി ഷട്കോടിഭൂതഗണേഭ്യോ നമഃ. ആഗ്നേയാം ദിശി യേ ഗണാഃ ഇത്യാദി കൂടിക്കൊള്ള. ഗണപതിയിങ്കൽ

“വജ്രദന്തപാരിഷദേഭ്യഃ കോടിഗണേഭ്യോ നമഃ” ഇത്യാദി തത്ത്വലാപജദേവതകൾതന്നെ. ശാസ്താവിങ്കൽ “ഗോപാത്രപാരിഷദേഭ്യഃ കോടിഗണേഭ്യോ നമഃ” ഇത്യാദി. ഇങ്ങനെ മണ്ടാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിങ്കലേ മന്ത്രങ്ങൾ.

സുബ്രഹ്മണ്യകൽ മൂന്നാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു് “യേ
താഃ സ്തന്ദസേനസ്യ” ഇത്യാദി മന്ത്രം കൊണ്ടു എടുദിക്കിലും തുക.

നാലാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു് “ബലിഗ്രഹേഭ്യോ ഭൂതേഭ്യഃ
സ്തകന്ദപാരിഷദേഭ്യോ നമോ നമഃ” ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു് എടുദിക്കിലും തുകി, വലുബലിക്കല്ലികൽ തുക.

ശാസ്താവിങ്കൽ മൂന്നാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു് “ചാംബാദീനാം ഗണാസ്തർവേ” എന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു് എടുദിക്കുകകളിലും തുക. നാലാമത്തേ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു് “നമോസ്തു ഭീമരൂപേഭ്യോ

ഭീമവക്ത്രഭ്യോ വിവിധാകൃതിഭ്യോ വരദേഭ്യശ്ച വോ നമോനമഃ.”
അഞ്ചാമത്തെ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു നാലു ദിക്കുകളിലും തുകവാൻ
“പ്രാഗ്ഗണേഭ്യോഽബഹുരൂപേഭ്യോ വിശ്വരൂപേഭ്യഃസദ്ഭ്യോസദഭ്യഃ
സദസദ്ഭ്യഃ സർവ്വഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.”

ഏഷ പ്രാഗ്ഗണമന്ത്രോഽത്ര പ്രാകുസ്ഥാനേ ദക്ഷിണേതി ച
പശ്ചിമേതി തത്തരേത്യർണ്ണം യോജയേദ് ദക്ഷിണാദിഷു. ൮൫

ഏഷഃ പ്രാഗ്ഗണമന്ത്രഃ - കിഴക്കുദിക്കിൽ ഇങ്ങനെ പ്രാഗ്ഗണ
മന്ത്രം ഭവിക്കും. ദക്ഷിണാദിഷു പ്രാകുസ്ഥാനേ - തെക്കുതടങ്ങിയ
ജല ദിക്കുകളിൽ പ്രാകു എന്നുള്ള പദത്തുകൽ, ദക്ഷിണേതി
പശ്ചിമേതി ഉത്തരേതി ച അർണ്ണം യോജ്യം - ദക്ഷിണഗണേഭ്യഃ
ഇത്യാദി ആയിട്ടു തെക്കും പശ്ചിമഗണേഭ്യഃ ഇത്യാദി പടിഞ്ഞാറും
ഉത്തരഗണേഭ്യഃ ഇത്യാദി വടക്കും കൂട്ടിക്കൊള്ളണം.

ആറാമത്തെ പ്രദക്ഷിണത്തിന്നു സർവ്വഭ്യഃ പിംഗലേഭ്യോ
മഹാശനേഭ്യോ ഘോരരൂപേഭ്യോ മുഗധ്യഭ്യോ വിനായകേഭ്യോ
മുകേഭ്യോ ബധിരേഭ്യോഽന്ധേഭ്യോ ജളേഭ്യഃ സ്ഥൂലേഭ്യഃ കൃശേഭ്യോ
ദീർഘേഭ്യോ ഹ്രസ്വേഭ്യോ നപുംസകേഭ്യഃ സ്ത്രീഭ്യഃ സദ്ഭ്യോ
സദ്ഭ്യഃ സദസദഭ്യഃ സർവ്വഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ. ഈ
മന്ത്രംകൊണ്ട് എട്ടു ദിക്കുകളിലും തുകി വലുബലിക്കല്ലുകൾ തൂകു.

ഗണപതിയിങ്കൽ;

“ഉത്സവാത്ഥം ഗതായേ ച യാശ്ച വിപ്ലവഹർഷണാഃ;”

“ഓന്നമോ വിപ്ലവഹർഷദേഭ്യോ നമോ നമഃ വിപ്ലവഹർ
ദേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ” ഈ മന്ത്രം കൊണ്ട് എട്ടു ദിക്കിലും
തുകി വലുബലിക്കല്ലുകൾ തൂകു.

സ്വന്നാമമന്ത്രഗായത്ത്രീ തത്തന്മുത്ത്യാദിമന്ത്രകൈഃ

സാസംഖ്യദേവതാമുഖൈർബലിപീഠേ ബലിം ഹരേത്. ൮൬

ബലിപീഠേ സ്വന്നാമമന്ത്രഗായത്ത്രീതത്തന്മുത്ത്യാദിമന്ത്ര
കൈഃ - വലുബലിക്കല്ലുകൾ തന്റെ നാമമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും
ഗായത്ത്രീകൊണ്ടും മുർത്തിമന്ത്രംകൊണ്ടും, സാസംഖ്യദേവതാ
മുഖൈഃ ബലിം ഹരേത് - “അസംഖ്യാതാ ഗണാ” ഇത്യാദികൊ
ണ്ടും “ദേവതാഭ്യഃ പാതൃഭ്യഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും ബലി
യേ ചെയ്യൂ.

വിഷ്ണുവിങ്കൽ “ബലായ നമഃ ഹരിസേനായ നമഃ” എന്നു നാമമന്ത്രം. “ഹരിസേനായ വിദ്മഹേ മഹാബലായ ധീമഹേ തന്നജ്ഞാപ്രചോദയാത ഇതു ഗായത്രിമന്ത്രം. “അഷ്ടമൂർത്തി പാർഷ്വഭേദ്യഃ സഭഭ്യോഽസഭദ്യഃ സഭസഭഭ്യഃ സർവഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ” ഇതു മൂർത്തിമന്ത്രം.

“അസംഖ്യാതാ ഗണാസ്സർവേ കോടികോടിഗണാധിപാഃ ഭവന്തു സാമിതാഃ സർവേ തേഭ്യസ്താഭ്യോ നമോ നമഃ.”

ഇത് അസംഖ്യാതാ ഇത്യാദി.

“ഭേവതാഭ്യഃ പിതൃഭ്യോഽഥ ഭൂതേഭ്യഃ സഹ ജഗദമൈഃ ഏതത്സ്ഥാനനിവാസിഭ്യഃ പ്രയച്ഛാമി ബലിം നമഃ.

ഇതു ഭേവതാഭ്യ ഇത്യാദിമന്ത്രം. പിന്നെ മൂലവും പൂജിച്ചു തുകി ജലാപ്തതബലയും ചെയ്തു.

ശിവങ്കൽ “മഹാബലായ നമഃ, ഇന്ദ്രശാനായ നമഃ, ഹരസേനായ നമഃ” ഇതു നാമമന്ത്രങ്ങൾ. “ഹരസേനായ വിദ്മഹേ മഹാബലായ ധീമഹേ തന്നഃ ശക്തിഃ പ്രചോദയാത്” ഗായത്രി മന്ത്രം. ദശമൂർത്തിപാർഷ്വഭേദ്യഃ ഇത്യാദിയും അസംഖ്യാതാ ഇത്യാദിയും ഭേവതാഭ്യഃ ഇത്യാദിയും മൂലവും ജലാപ്തതബലിയും പൂജിച്ചു തുക.

മറ്റുള്ള ഭേവന്മാരിൽ നാമമന്ത്രങ്ങൾ തത്തന്മന്ത്രം തന്നെ; ഗായത്രിയുമില്ല. പത്തുമന്ത്രമുള്ളതതു ദശമൂർത്തിപാർഷ്വഭേദ്യഃ എന്നു വേണം. ഒറ്റയ്ക്ക് അഷ്ടമൂർത്തിപാർഷ്വഭേദ്യഃ എന്നുതന്നെ. അസംഖ്യാതാ ഇത്യാദി എല്ലാടവും സമം.

പിന്നെ മന്ത്രശ്രയാവരണത്തുകൽ “യേ സമസ്തം ജഗദപ്യാപ്യ” ഇത്യാദി തുകിയാൽ െ നമോ ഭൂതേഭ്യോ ഭൂതകുടഭ്യ ഇത്യാദി തുക. മൂന്നാമത്—

“ഗൃഹ്ണന്തു ബലിമേതന്തു ബാഹ്യസ്ഥാ വിഹഗാനനാഃ യേ കൂരാ യേഘ്വസത്തപാശ്ച ഭൂതപ്രേതപിശാചകാഃ വേതാളാശ്ചൈവ മാതംഗാ ഹീനാഹനാശ്ച യേ ഗണാഃ സർവേഷാം ചൈവ തേഷാം ച ഹരാമി ബലിമുത്തമം. സർവേഭ്യ ഏവ തേഭ്യശ്ച സഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ.”

ദേവഗ്രഹാഭിഞ്ചലിയം ദിഗ്ബലിയം ശീശ്രുഞ്ചലിയം തുകി
ക്ഷേത്രപാലങ്കൽ തുവി നേദിപ്പൂ.

പ്രോക്തക്രമേണ സകലം ബലിപീഠവർജ്ജം
ക്ഷേത്രാധിപാലബലികർമ്മയുതം വിധായ
സ്വാവാഭവിതമഭാപുജ്യ ച പീഠമഭ്യേ
പീഠാധിപം വിധിവദത്ര സമാപദേവം.

വൃ ൭

പ്രോക്തക്രമേണ ബലിപീഠവർജ്ജം ക്ഷേത്രാധിപാലബലി
കർമ്മയുതം വിധായ - ഈ പറഞ്ഞ ക്രമാപോലെ ബലിയേ തുക
ന്നേടത്തു വലുബലിക്കല്ലികലേ ബലി ചെയ്യാതെ പിറഞ്ഞ ബലി
കൾ കൈയും ക്ഷേത്രപാലബലിയും ചെയ്ത്, പീഠമഭ്യേ സ്വാ
വാഭവിതം പീഠാധിപം വിധിവദ് അഭിപുജ്യ അത്ര സമാപ
യേദ വാ - വലുബലിക്കല്ലികലേ താഴേക്കു ബലികളും മുക്കളിലേ
ബലികളും വിധിക്കു തക്കവണ്ണം ചെയ്ത് അവിടെ ബലി സമാ
പിക്കിലുമാം.

ബലിം വിധായേതി പരീത്യ സന്നതഃ
സ്വാചമ്യ ഗർഭാലയമഭ്യുപേത്യ
ആയോജ്യ ദേവം ബലിബിംബസംസ്ഥിതം
സ്വമൂലബിംബേ തഥാ ക്ഷമാപദേവം.

വൃ ൮

ബലിം വിധായ - ഈ പറഞ്ഞപ്രകാരം ഉത്സവബലിയേ
തുകിക്കഴിഞ്ഞാൽ, പരീത്യ സന്നതഃ - ഭോജന പ്രദക്ഷിണംവെച്ചു
മണ്ഡപത്തിൽ നമസ്കരിച്ചു, സ്വാചമ്യ ഗർഭാലയം മഭ്യുപേത്യ -
കാലംകഴുകി ആചമിച്ചു ഗർഭാലയത്തുകൽ പോയി, ബലിബിംബ
സംസ്ഥിതം ദേവം സ്വമൂലബിംബേ ആയോജ്യ - ബലിബിംബത്തു
ങ്കൽ ആവാഹിച്ചു ഇരിക്കുന്ന ദേവനെ ശരണമുലംകൊണ്ടു ആവാ
ഹിച്ച മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച് തപസ്വ്യസാദിച്ചെയ്ത്
തിരുമധുരത്തേ നിവേദിച്ചു, തഥാ തം ക്ഷമാപദേവം - ദേവ
നോടു ക്ഷമസപ എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ഇത്യുത്സവം ത്രിഷ്വണ്ണാർച്ചിതദേവദേവ-
ഭൂദേവദേവപരിഷത് പ്രകരാഭിരാമം
ആതോദ്യവാദ്യബഹുലോജ്ജ്വലദീപദീപ്തം
കവിത സർവദിവസേഷു സുഭാവീതാത്മാം.

വൃ ൯

സുഭാവിതാത്മം ഗുരുഃ-ഏകവർത്താൽപത്ത്ത്യാടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, സർവ്വഭിവസേഷു - കൊടിയേറ തുടങ്ങി ആറാട്ടുകുളിരോളമുള്ള ഭിവസങ്ങളിൽ നിത്യവും, ഇതി ത്രിഷവണാച്ചിതഭേദഭേദഭേദഭേദഭേദപരിഷത് പ്രകരാഭിരാമം - ത്രികാലത്തുകലം വിധിച്ചിരിക്കുന്ന സവനപൂജാദികളേക്കൊണ്ടു ഭേദനേയും അപ്രകാരം മുഷ്ഠാനഭോജനാദികളേക്കൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണനേയും ശ്രീഭൂതബലാദികളേക്കൊണ്ടും ഭേദന്റെ പരിചാരഭേദഗണങ്ങളേയും പൂജിച്ച് ഏകവും മനോഹരമായിട്ടും, ആതോദ്യവാദ്യബഹുലോജപലഭിപദീപും - വീണാവാരസംഗീതാദികളേക്കൊണ്ടും വല്ലാഹരിഷങ്ങളേക്കൊണ്ടും ബഹുഭിപങ്ങളേക്കൊണ്ടും അലങ്കാരമായിട്ടും, ഉത്സവം കുർവീത - ഉത്സവത്തെ ഘോഷിക്കണം.

തീർത്ഥസ്നാനദിനായരേദ്യരഭിസായം സോയമാചാര്യകോ ഗ്രാമേ ചൈത്ര്യചതുഷ്ഠാദിഷു ബലിം കർച്ചാത് പരീത്യാഖിലേ ഗ്രാമാന്തേ മുഗദ്ധാപ്രചാരവിഹൃതിം കൃതവാ സുയോധൈഃ സമം പ്രത്യാപത്യ തതഃ സ്വകൈരുകഗതം മൂലേ സമാന്വേജയേത്.

[൯൦

തീർത്ഥസ്നാനദിനായരേദ്യഃ അഭിസായം - ആറാട്ടഭിവസത്തുകൽനിന്നു തലേനാൾ രാത്രിയിൽ, സഃ അയം ആചാര്യകഃ. ശ്രീഭൂതബലം കഴിച്ച് ആചാര്യൻ, ഗ്രാമേ അഖിലേ ചൈത്ര്യചതുഷ്ഠാദിഷു ബലിം കർച്ചാത് പരീത്യ - ആ ഗ്രാമത്തിൽ എല്ലാടവും അന്യായത്താ നാലുവട്ടിങ്കു കൂട്ടുന്നേടം അനുഭവേതാസ്ഥാനം ഇത്യാദി സ്ഥലങ്ങളിൽ ബലിയേ ചെയ്തുകൊണ്ടു പ്രദക്ഷിണമാക്കി ഭേദനയുമെഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ, ഗ്രാമാന്തേ സുയോധൈഃ സമം മുഗദ്ധാപ്രചാരവിഹൃതിം കൃതവാ - ഗ്രാമാവസനത്തുകൽ വച്ചു ആയുധപാണികളേക്കൊണ്ടു ശാന്തേ പ്രയോഗിച്ച് നായാട്ടു വാളികളേയും ചെയ്യിച്ചാൽ, തതഃ പ്രത്യാപത്യ - പിന്നെ തിരിച്ചു ഘേത്രത്തിൽ വന്ന്, സ്വകൈരുകഗതം ഭേദം മൂലേ സമാന്വേജയേത് - ബലിവിംശഗതമാക ഭേദനേ മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിപ്പൂ.

മന്ത്രേ ശാർദ്ദൂലിനി വിജ്ഞാപാരിഷദമാത്രർണാദികൌ തൈ

[ശിവേ

സ്വാതാം ഗ്രാമബലേ തു രൂപദഭിന്നേ വാ നമോഭൂതകഃ

ഗൃഹ്ണാൻതപീശഹരൈ നിസുംഭജിതി ഹൃദഭൂതഭിഗൃഹ്ണാൻതപീ-

[അപണ്ഠ

ഗൃഹ്ണാൻതപാദ്യുണവോ ഗൃഹേ പ്രഥമനാഥേ പിംഗലാദ്യുസ്തഥാ

[൧

ശാർങ്ഗിണി ഗ്രാമബലൗ തു വിഷ്ണുചാരിഷഭോ രണം
ദികൌ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഗ്രാമബലിയികലാകഭേ വിഷ്ണുചാരിഷ
ഭേഭ്യഃ എന്നം മാതുഭ്യസ്തഭഗണേഭ്യഃ എവം രണ്ടു മന്ത്രങ്ങൾ.
ശിവേ തൗ അഭുപദഭിന്നൗ സ്യാന്താം - ശിവങ്കൽ ഇം മന്ത്രങ്ങൾ.
അഭുപാഷ്ഭേഭ്യഃ ഇത്യാദിയായിട്ടു ഭവിക്കും. നമോഭൂതകഃ വാ -
ഓം നമോ ഭൂതേഭ്യഃ ഇത്യാദിയുമാം. ഈശഹരൈ ഗൃഹ്ണാൻതപീ-
ശങ്കരനാരായണങ്കൽ “ഗൃഹ്ണാൻത ബലിമേതത്തു” ഇത്യാദികൊ
ണ്ടും, നിസുംഭജിതി ഹൃദഭൂതഭി ഗൃഹ്ണാൻതപണ്ഠ - ഭർതൃയി
ങ്കൽക്കാനമോ ഭൂതേഭ്യഃഇത്യാദിയും ഗൃഹ്ണാൻത ബലിം ഇത്യാദിയും
രണ്ടു മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടും, ഗൃഹേ ഗൃഹ്ണാൻതപാദ്യുണവഃ - സുബ്ര
ഹ്മണ്യങ്കൽ ഗൃഹ്ണാൻത ബലിമിത്യാദിയും ഗ്രാമപർവതവനചാ
രിഭ്യഃ ഇത്യാദിയും നമോസ്തു സിന്ധുചാരിഭ്യഃ ഇത്യാദിയും ശു
ബ്രഗ്രാമനിവാസിഭ്യഃ ഇത്യാദിയും ഇങ്ങനെ നാലു മന്ത്രങ്ങൾ
കൊണ്ടും, പ്രഥമനാഥേ പിംഗലാദ്യഃ - ശാസ്താവിങ്കൽ ഓം
ശ്രീം നമഃ സർവ്വേഭ്യഃ പിംഗലേഭ്യഃ ഇത്യാദികൊണ്ടും ഗ്രാമബ
ലിയേച്ചെയ്യൂ.

മന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു.....

“വിഷ്ണുചാരിഷഭേഭ്യശ്ച പ്രഥമേഭ്യോ നമോ നമഃ.

മാതുഭ്യസ്തഭഗണേഭ്യശ്ച സർവ്വേഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ.”

ഇതു രണ്ടും വിഷ്ണുവിങ്കലേ മന്ത്രങ്ങൾ. ശിവങ്കൽ ഇതു
തന്നെ അഭുപാരിഷഭേഭ്യഃ ഇത്യാദി.

“ഗൃഹ്ണാൻത ബലിമേതത്തു”എന്നും ആം. “ഗ്രാമപർവത
വനചാരിഭ്യോ നമോ നമഃ.”

“നമോസ്തു സിന്ധുചാരിഭ്യശ്ചതുഷ്ഠഥഗതായ ച
ശുബ്രഗ്രാമനിവാസിഭ്യഃ സർവ്വേഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ.
ശുബ്രഗ്രാമനിവാസിഭ്യോ വൃക്ഷസുഖ്വഥഗതായ ച

ദേവഗൗരവ് വാസിഭ്യഃ സർവ്വഭ്യോ വൈ നമോ നമഃ.”

ഈ നാലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ മന്ത്രങ്ങൾ.

ബലിം ഭത്ത്വം യഥാസ്ത്രോയം ശേഷം ശുദ്ധേ തു ഭൂതലേ
നമഃ പാരിഷദേഭ്യശ്ചൈത്യകാപാ തന്നിക്ഷിപേദ് ഗുഹേ.

[ൻ ൨

ഗുഹേ യഥാ സ്ത്രോയം ബലിം ഭത്ത്വം - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഈ നാലുമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ബലിയേ തുകി, ശേഷം തത് ശുദ്ധഭൂതലേ - ശേഷമുള്ള ഫവിസ്സിനേ ശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഭൂതലത്തിൽ, നമഃ പാരിഷദേഭ്യഃ ഇതി ഉക്തം നിക്ഷിപേത് - “സർവ്വപാരിഷദേഭ്യോ നമഃ ഈ മന്ത്രം ചൊല്ലി ഇടേപ്പൂ.

“ഓം ശ്രൂം നമഃ സർവ്വഭ്യഃ പിംഗലേഭ്യോ ബഹുരൂപേഭ്യോ മഹാഗണേഭ്യോ ഘോരരൂപേഭ്യോ മുഗദ്ധേഭ്യോ വിനാതകേഭ്യോ ബധിരേഭ്യോ/ന്യേഭ്യോ ജളേഭ്യഃ സ്ഫുലേഭ്യഃ കൃശേഭ്യോ ദീർഘേഭ്യോ ഘ്രസേപേഭ്യോ മുണ്ഡേഭ്യഃ സ്രീഭ്യോ നരംസകേഭ്യോ ബഹുരൂപേഭ്യഃ സർഭ്യോ/സർഭ്യഃ സദസർഭ്യഃ സർവ്വഗണേഭ്യോ നമോ നമഃ സ്വാഹാ.” ഇതു ശാസ്താവകലേ മന്ത്രം.

അതന്നും പക്ഷം കൈപ്പറ്റിയതിനു ശേഷം പഠിക്കുന്നു.---

അഥാപ്യുക്തോ മംഗലപാലികാദിഭിഃ സ്വലംകൃതേ തത്ര നിഷദ്യ
[മണ്ഡപേ
സമച്ചിതാത്മാ ശയനേ പ്രസാധിതേ യഥാപുരം പീഠമപി പ്രവൃ-
[ജയേത്. ന്ന

അഥ ആപ്തം - ഗ്രാമബലി കഴിഞ്ഞാൽ ആചാര്യൻ കളിച്ചു വന്ന്, മംഗലപാലികാദിഭിഃ സ്വലംകൃതേ തത്ര മണ്ഡപേ നിഷദ്യ - മുളപ്പാലികളേക്കൊണ്ടും വിതാനാദികളേക്കൊണ്ടും അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന അഗ്രമണ്ഡപത്തിലിരുന്ന്, സമച്ചിതാത്മാ - ദേഹശുദ്ധിശംഖപൂരണാത്മാരാധനകളേ ചെയ്ത്, പ്രസാധിതേ ശയനേ - വീഥി സ്വസ്തികർത്ത ശയ്യയെ വിരിച്ച്, യഥാപുരം പീഠമപി പ്രവൃജയേത് - ധ്യാനാധിവാസത്തുകൽ പറഞ്ഞ പോലെ പാഠം പൂജിച്ചു തത്തക്കത്തിബീജംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു. ശയ്യയുടെ വടക്കു ഭാഗപീഠംവെച്ചു പീഠത്തെയും പൂജിച്ചു.

ഗർഭാലയം പ്രാപ്യ സമിഷ്ടവിഷ്ണുരേ
ദേവം സമാസ്ഥാപ്യ സമച്ഛ്വ ചാർച്ചകഃ
പ്രസാദ്യ ഭക്തപാ വൃജ്ഞാദ്യുപാഹൃതീഃ
കൃതാഞ്ജലിഃ പ്രാർത്ഥയതാമനേന തം. ന്ൻ

അർച്ചകഃ ഗർഭാലയം പ്രാപ്യ - പിന്നെ ആചാര്യൻ ഗർഭ
ഗൃഹത്തുക്കൽ ചെന്നു്, സമിഷ്ടവിഷ്ണുരേ ദേവം സമാസ്ഥാപ്യ സമ
ച്ഛ്വ - പീഠം പൂജിച്ചു ദേവനെ ആവാഹിച്ചു നാകളീകരിച്ചു
പൂജിച്ചു് ത്രിമധുരം നിവേദിച്ചു്, പ്രസാദ്യ വൃജ്ഞാദ്യുപാഹൃതീഃ
ഭക്തപാ - പ്രസന്നപൂജയേ ചെയ്തു് പ്രസന്നാർഹ്യം കൊടുത്താൽ
താലച്ചന്താദി രാജോപഹാരങ്ങളേ സമർപ്പിച്ചു്, കൃതാഞ്ജലിഃ
അനേന തം പ്രാർത്ഥയതാം - പൂജിച്ചു പഞ്ചാഞ്ജലിയേ ചെയ്തു
ഞാഴ്ത്ത നിന്നു് ഈ മന്ത്രാകൊണ്ടു ദേവനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു്.

“തീർത്ഥയാത്രാ തപയാ ദേവ ശപഃ കർത്തവ്യാ സുരേശ്വര!
തത്ര പ്രതിസരാരംഭം തപമനുജ്ഞാതുമർഹസി.”

ഇതു് പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

അശ്വതഥപത്രയുഗളൈരഥം സാഗ്രദൂർവാ
സിദ്ധാർത്ഥസംയുതഃ പരിഗൃഹ്യ ദോർദ്വ്യം
മന്ത്രൈഃ സുശോഭനസുഭദ്രസുമംഗലാർണ്ണ-
ഭിന്നൈർഭവതപവസിതൈഃ ക്രമശോധിബിംബം. ന്ൻ
ആരോപയേത് കുടിതടാവധി കന്ധരാന്തം.
കാന്തം ച ദോർവിനിമയോഭയപാർശ്വയുക്ത്വാ
പ്രക്ഷാളയേത് കരയുഗം പൃഥഗത്ര തത്ത-
ദശ്വതഥപത്രകമപാസ്യ ച തസ്യ പൂജേ. ന്നു

ഈ രണ്ടു ശ്ലോകംകൊണ്ടു് ഏതാരോഹണത്തേ ചടയുന്നു:-
അശ്വതഥപത്രയുഗളൈഃ സാഗ്രദൂർവാസിദ്ധാർത്ഥസംയുതഃ പരിഗൃഹ്യ - പിന്നെ ഈ രണ്ടു അരയാലിലകളേക്കൊ
ണ്ടു കറുകയുടെ അഗ്രങ്ങളും കടുകും നെയ്യും വച്ചാൽ ചിലരു
തിരി കൂടി കൊളുത്തിവെച്ചിട്ടും രണ്ടു കൈകളേക്കൊണ്ടും എടുത്തു്,
ഭവതു അവസിതൈഃ സുശോഭനസുഭദ്രസുമംഗലാർണ്ണഭിന്നൈഃ
മന്ത്രൈഃ അധിബിംബം ക്രമശഃ - ഭവതു എന്നു് ഒട്ടക്കുമായിരിക്കുന്ന
സുശോഭനസുഭദ്രസുമംഗലങ്ങളോടു കൂടെ “സുശോഭനം ഭവതു”

“സുഭദ്രാ ഭവതു” “സുമംഗലം ഭവതു” ഈ മൂന്നു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ബിംബത്തുകൾ ക്രമേണ, കടിതടാവധി കന്ധരാന്തം കാന്തം ച ദോർവിനിമയോഭയപാർശ്വപയുക്ത്യാ ആരോപയേത് - പാദഗ്ര ത്തുകൾ തുടങ്ങി അരയോളവും, അരയിൽ തുടങ്ങി കണ്ഠത്തോളവും, കണ്ഠത്തിങ്കൽ തുടങ്ങി കേശാന്തത്തോളവും, കൈകൾ പിണച്ചു രണ്ടു പുറത്തും കൂടി ഉയർത്തി മൂന്നിനേയും പിറകിലായിട്ട് ഇട്ടു. അത്ര തത്തദശപത്മപത്രകം തന്ത്വ പൂഷ്പേ അപാസ്യ കരയുഗം പൃഥക് പ്രക്ഷാളയേത് - അതാത് അരയലിലകളേ പുറകിൽ കളഞ്ഞാൽ മൂന്നു പ്രാവശ്യം കൈകൾ രണ്ടിനേയും കഴുകൂ.

കർമ്മാർച്ചാമഭിഷിച്യ തത്ര പുരതഃ കൃതപാ വിധായ ദ്വിജൈഃ പുണ്യാഹം പ്രകലയ്ത കൈരുകമഘോരേണേശപര്യന്വേഷ്യ തത് പ്രാഗപദ് ഭൂതലയാദികം ലിപിമനുന്യാസാന്തമാധായ തത് - പീഠം മുതന്തിമപി പ്രകല്പ്യ കസുമാരാധ്യോ സമാജ്ഞാപ്യ തം.

[൯ ൭

കർമ്മാർച്ചാം അഭിഷിച്യ തത്ര പുരതഃ കൃതപാ - പിന്നെ പൂജാശേഷത്തേ ചെയ്തു കർമ്മബിംബത്തേ എടുത്തു് അഭിഷേകം ചെയ്തു് അവിടെ മുമ്പിൽ പലകമേൽ വെച്ചു്, ദ്വിജൈഃ പുണ്യാഹം വിധായ - ബ്രാഹ്മണരേക്കൊണ്ടു കൈരുകഭേദവതാ പ്രീയതാം എന്നു വിശേഷം കൂട്ടി പുണ്യാഹത്തേ ചെയ്തു ; ഈശപരേ അഘോരേണ അന്വേഷ്യ പ്രാഗപത് കൈരുകം തത് പ്രകലയ്ത - ശിവങ്കൽ അഘോരനേക്കൊണ്ടും മറു് എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു് മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, കൈരുകസാധനമായ സപണ്ണാദികളേക്കൂട്ടി, ഭൂതലയാദികം ലിപിമനുന്യാസാന്തം ആധായ - പിന്നെ ഹളാം ഹും ഫട ഇത്യാദി ബീജങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഭൂതസംഹാരവും ശോഷണാദികളും ഭൂതസ്പഷ്ടിയും സംവത്സരോചിതാദി ലിപിന്യാസാന്തവും മന്ത്രോദയപ്രാണായാമാദി പീഠന്യാസാന്തവും ചെയ്തു്, പീഠം മുതന്തി അപി പ്രകല്പ്യ - പീഠത്തേപ്പൂജിച്ചു മുതന്തിയേയും കല്പിച്ചു, കസുമാരാധ്യോ തം സമാജ്ഞാപ്യ - പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിച്ചു മൂലബിംബത്തുകൾ നിന്നു് ആവരണങ്ങളായേ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

പ്രയോഗ്ഗീമോപചാരൈർനിജമനുപദിതൈഃ സൃഷ്ടിസംഹാര-
 [രതീത്യാ
 പ്രോക്തൈരാവാഹയാമീത്യുപരതിസഹിതൈഃ പഞ്ചമന്ത്രൈ-
 [സ്തദീയാത്
 ഹൃത്പദ്മാമാത്മതേജഃകണമധിദരവാരി പ്രണീയാമുതസ്തം
 കർമ്മാർച്ചായാം സുയോജ്യ പ്രകടയതു സഹാംഗീക്രിയാദ്യം ച
 [സദ്യഃ. നവ

പ്രയോഗ്ഗീമോപചാരൈഃ - ആദിക്കു പ്രണവത്രയോപചാരമുലങ്ങളാടും, നിജമനുപദിതൈഃ സൃഷ്ടിസംഹാരരതീത്യാ പ്രോക്തൈഃ ആവാഹയാമീത്യുപരതിസഹിതൈഃ - തങ്ങളുടെ മൂലപുടന്തങ്ങളായി സൃഷ്ടിസംഹാരക്രമേണ ഉക്തങ്ങളായി ഏടുക്കാം. ഭഗവൻ ആഗച്ഛ ഇത്യാദി ആവാഹയാമി ഇത്യന്തമുള്ള മന്ത്രങ്ങളോടു കൂടിയുമിരിക്കുന്ന പഞ്ചമന്ത്രൈഃ - തങ്ങളുടെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളെക്കൊണ്ട്, തദീയാദ് ഹൃത്പദ്മാദ് ആത്മതേജഃകണം അധിദരവാരി പ്രണായ - ദേവന്റെ ഹൃദയപത്മത്തുകൽ നിന്ന് ചൈതന്യാംഗത്തേ ശംഖജലത്തിലാവാമിച്ച്; അമൃതം തംകർമ്മാർച്ചായാം സുയോജ്യ സദ്യഃ സഹാംഗീക്രിയാദ്യം ച പ്രകടയതു - ഈ ശംഖജലത്തിൽനിന്നും തച്ചൈതന്യത്തേ കർമ്മബിംബത്തുകൽ ചേർത്ത് പ്രണവപ്രാപകതത്ത്വത്വാസാദി അംഗാന്തം നൃസിഷ്ടു.

തത്ത്വത്വാസപ്രഭൃതി വിധിനാ സുസ്ഥിതം മൂലസംസ്ഥം
 കൃതാ ദേവം വിഹൃതമമൃതോ മണ്ഡപാന്തഃ പ്രണീയ
 പീഠം നൃന്ദ്ര പ്രഥമമഹിതേ സ്വാൺനാഽവാഹ്യ ഭൂയഃ
 സാംഗീകൃത്യ പ്രയജതു നിവേദ്യാന്തിമൈശ്വേരോപചാരൈഃ.
 [ൻൻ

മൂലസംസ്ഥം . ദേവം തത്ത്വത്വാസപ്രഭൃതിവിധിനാ സുസ്ഥിതം കൃതാ - പിന്നെ മൂലബിംബത്തുകലേ ദേവനേ തത്ത്വത്വാസാദികൊണ്ടു സുസ്ഥിതനാക്കിച്ചെയ്തു രണ്ടെടത്തും നീരാജനമുഴിഞ്ഞു മൂലബിംബത്തേ വസ്രംകൊണ്ടു മുടി പാണിയും കൊട്ടിച്ച്, അമൃതം വിഹൃതം ദേവം മണ്ഡപാന്തഃ പ്രണീയ - ഇവിടെ ആവാമിച്ച് കർമ്മബിംബത്തേ മണ്ഡപത്തിലെഴുന്ന

ജിച്ച്; പ്രഥമമഹിതേ പീഠേ നൃസ്യ - മുന്തിൽ പുജിച്ചിരിക്കുന്ന
പിന്തുരുത്ത് എഴുന്നള്ളിച്ച്, ഭൂഃ സ്വാണനാ ആവാഹ്യ
സ്വാംഗീകൃത്യ - പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ച അംഗാന്തം
നൃസിച്ച്, നിവേദ്യത്തിനുമെ ഉപഹാരങ്ങൾ ച പ്രയജതു-
ആസനാദ്യപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു മുത്തപൂജയും ചെയ്തു
നിവേദിച്ച് ഗണ്ഡുഷാന്തം ചെയ്തു.

താംബൂലവൃജനാപ്പണാദിസുഭഗാം കൃതവാ പ്രസന്നാർച്ചനാം
പ്രാഗന്ത്യാർച്ചവിയേഃ സ്വപഞ്ചമനുഭിഃ ശയ്യാതലേ ശായയേ

[ത
വ്യാപ്തം പുനരത്കൃമേണ ശരതത്തെപർമുലതശ്ചാദിനാ
ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തിസംജ്ഞിതദശാസ്തീർത്വാ തുരീയാം
നയേത്. ൧൦൦

താംബൂലവൃജനാപ്പണാദിസുഭഗാം പ്രസന്നാർച്ചനാം കൃതവാ-
പിന്നെ അപ്പം പാലു വെററില പാക്കു ഇത്യാദി നിവേദിച്ച് താല
വൃന്താദി ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു പ്രസന്നപൂജയേയും ചെയ്തു,
അന്ത്യാർച്ചവിയേഃ പ്രാഗ് - അവസാനിയാർച്ചത്തിനു മുന്തിൽ
ശയ്യയിക്കപ്പെടുന്നള്ളിച്ച് സുരഭീചന്ദനപുഷ്പാദികളേ ചാർത്തി, സ്വ
പഞ്ചമനുഭിഃ ശയ്യാതലേ ശായയേത് - പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു
ആ ശയ്യയിൽ ധ്യാനാധിവാസത്തുകൽ പറഞ്ഞപോലെ പ്രാസാ
ദാദിമുഖമായിക്കിടന്നു, പുനഃ ഏകം ശരതത്തെപഃ മൂലതഃ ആദി
നാ ഉത്കൃമേണ വ്യാച്യ - ഈ ദേവനേ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേ
ക്കൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും പ്രണവംകൊണ്ടും മേല്പോട്ടു വ്യാപക
ങ്ങളേച്ചെയ്തു, ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തിസംജ്ഞിതദശാഃ തീർത്വാ
തുരീയാം, നയേത് - ജാഗ്രദവസ്ഥയിൽ നിന്നു സ്വപ്നാവ
സ്ഥയേയും, സ്വപ്നാവസ്ഥയിൽ നിന്നു സുഷുപ്താവസ്ഥ
യേയും - സുഷുപ്താവസ്ഥയിൽ നിന്നു തുരീയാവസ്ഥയേയും
ധ്യാനിച്ചു തുരീയാവസ്ഥയേത്തന്നെ നയിപ്പു.

ദശാം തുരീയാമധിഗമ്യ രത്നാം

ദേവം സ്വരൂപാനുഭവാനുഷ്ഠാനം

ധ്യായൻ ധിയാഽനന്ദഘനം സുരക്ഷ്യ

സംവൃത്യ ശേഷാം ക്ഷപമേത് ക്ഷപാം ച. ൧൦൧

രമ്യം തുരീയാം ദശാം അധിഗമ്യ - അതിശയമായിരിക്കുന്നു തുരീയാവസ്ഥയേ അധിഗമിച്ചിട്ട്, സ്വരൂപാനുഭവാനുഷക്തം ദേവം ആനന്ദഘനം ധിയാ ധ്യായൻ - തന്റെ സ്വരൂപാനുഭവത്തോടുകൂടി(യ) ദേവനേ പൂർണ്ണാനന്ദഘനസ്വരൂപനായി മനസ്സുകൊണ്ടു ധ്യാനിച്ചു, സുരക്ഷ്യ - ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലകന്മാരേ എടുക്കിലും ആരാധിച്ചു രക്ഷിച്ചു, സംവൃത്യ ശേഷാം ക്ഷപാം ക്ഷപയേത് ച - വസ്രം കൊണ്ടു മുടി ചുറ്റും മറച്ചു കെട്ടി ശേഷമുള്ള രാത്രിയേ ഉറങ്ങാതെ ദേവാഗ്രഭാഗത്തു് ഇരുന്നു ദേവനേ ധ്യാനിച്ചു.

കാല്യോചിതം കർമ്മ വിധായ സാധു

സവിഗ്രഹീഭൂതസമർപ്പിതാത്മാ

താരേണ മൂലേന ച പഞ്ചതന്ത്രൈഃ

സംവ്യാപ്യ തം ധ്യാതേ ജാഗരൂകം.

൧൦൨

കാല്യോചിതം കർമ്മം സാധു വിധായ - പിറേറദ്വൈതം നേരത്തേ ആചാര്യൻ സന്ധ്യാവന്ദനാദി കർമ്മങ്ങളേ ചെയ്തു്, സവിഗ്രഹീഭൂതസമർപ്പിതാത്മാ - ഭേദശൂന്യ ശംഖപുരണാരമാദായനകളേ ചെയ്തു സോപാനത്തുകൾ സ്വസ്തികളിൽ ജാഗ്രോണിയേയും ഭദ്രപീഠത്തുകൾ ചീറപ്പുജയേയും ചെയ്തു്, താരേണ മൂലേന പഞ്ചതന്ത്രൈഃ ച സംവ്യാപ്യ - പ്രണവം കൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും വ്യാപകങ്ങളേച്ചെയ്തു്, തം ജാഗരൂകം ധ്യായതു - ദേവനേ തുരീയാവസ്ഥയിങ്കൽ നിന്ന സുഷുപ്ത്യവസ്ഥയേയും ജാഗ്രദവസ്ഥയേയും ക്രമേണ ധ്യാനിച്ചു.

ഉത്ഥാപ്യ ധേനുപാദികമംഗലാനി

പ്രദർശ്യ കൃഷ്ണാർദ്ധ്യസമർപ്പണാദ്യം

പ്രാരബ്ധപൂജാസുസമാപ്തിമിഷ്ടേ

ചീരേഫ കൃതാ സകളീകരോജ്ഞ.

൧൦൩

ഉത്ഥാപ്യ ധേനുപാദികമംഗലാനി പ്രദർശ്യ - പിന്നെ നടയും തുറന്ന് അഷ്ടമംഗലനീരാജനാദികളേ ദർശിപ്പിച്ചു് മണ്ഡപത്തുകൾ വന്ന ബിംബത്തേ എടുത്തു് അവിടെയും പശുവിനേയും അഷ്ടമംഗലത്തേയും എണ്ണ നെയ്യ ഇത്യുദികളേയും നേരമന്ത്രം കൊണ്ടു ദർശിപ്പിച്ചു്, അർദ്ധ്യസമർപ്പണാദ്യം പ്രാരബ്ധപൂജാ

സുസമാപ്തിം കൃതവാ - അവസാനീയാർഹ്യാഭി തലനാളത്തേ
പുജാശേഷത്തെയ്യ്, അഥ ഇഷ്ടേ പീഠേ കൃതവാ സകളിക
രോതു - പിന്നെ ബിംബത്തേ എടുത്തു സോപാനത്തുകൽ പുജി
ച്ചിരിക്കുന്ന ഭദ്രപീഠത്തെയ്യുന്നള്ളിച്ച് ആവാഹിച്ച തന്മൂഢ
കളേ കാട്ടി വ്യാപകാംഗാന്തം നൃസിച്ച് സകളികരിപ്പു.

ഇജ്യാഭിതാനി പുനരാചമനാവസാനാ-

നൃസൈ സഭന്തരസനാപവനാനി ഭത്തവാ

ഗണ്ഡുഷകം ബഹു സമർച്ച സപാദ്യകാദ്യം

സാസ്താപ്യ പാദ്യമഥ സാചമനം പ്രദദ്യാത്.

[൧൦൪]

ഇജ്യാഭിതാനി പുനരാചമനാവസാനാനി സഭന്തരസനാ
പവനാനി അഞ്ചു ഭത്തവാ - പിന്നെ പുജയിക്കൽ ചരഞ്ഞി
രിക്കുന്ന ആസനാഭി പുനരാചമനാന്തവും, ദഗ്ധകാഷ്ഠംകൊണ്ടു
മൂന്നു പ്രാവശ്യം ഭന്തശോധനയേയും, ഇഷ്ടിപ്പുകൊണ്ടു മൂന്നു
പ്രാവശ്യം ജിഹ്വാശോധനയേയും ചെയ്ത്, ബഹു ഗണ്ഡുഷകം
സമർച്ച - ദ്വാദശഗണ്ഡുഷകത്തേക്കൊടുത്ത്, സപാദ്യകാദ്യം
സാസ്താപ്യ പാദ്യം സാചമനം പ്രദദ്യാത് - പാദ്യാർഹ്യാചമ
നീയങ്ങളേയും സ്നാനത്തേയും കൊടുത്ത് പാദ്യാചമനങ്ങളേ
കൊടുപ്പു.

പ്രോക്ഷ്യാപോഹിപുരസ്സന്ദൈർമധുമൃതേനാങ്ക്തവാ ഹരി-

[ദ്രാഭിദിർ -

ഘൃഷ്ടപാർസിച്യ ശുഭൈർജ്ജലൈഃ സമഭിഷിഞ്ചേന്മന്ത്രതോ-

[യൈരപി

വസ്രാഭിനി സമർച്ച ചോപചരണാനി ത്രിണി ഭൂവാങ്കരാൻ

പുഷ്പാ ചന്ദനമഞ്ജാദഗന്ധരസൈ ചാസൈ പ്രദദ്യാത് ക്രമാത്.

[൧൦൫]

ആപോഹി പുരസ്സന്ദൈർ പ്രോക്ഷ്യ - പിന്നെ “ആപോ
ഹിഷ്യാ”ഭി പുണ്യോഹമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ചെളുക്കൊണ്ടു നളിച്ച്,
മധുമൃതേന അങ്ക്തവാ - തേനം നെയ്യും കൊണ്ടു ബിംബത്തേ
ആടി, ഹരിദ്രാഭിദിഃ ഘൃഷ്ടപാ - മഞ്ഞളും വാകപ്പൊടിയും കൊണ്ടു

തേച്ചു, ശുഭഭം ജലൈഃ ആശിച്ച - നമു ശുദ്ധജലംകൊണ്ടു കഴുകി, മന്ത്രതോയൈഃ അപി സമഭിഷിഞ്ചേത് - പുജിച്ചു ഇരിക്കുന്ന ജലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടു പുണ്യാഹപുഷ്പസൂക്തസ്വകതാലികളേക്കൊണ്ടു അഭിഷേകംചെയ്തു. വസുമാദിനി ത്രിണി ഉപഹണോനി സമർപ്യ - പിന്നെ വസുമാദികളായ മൂന്നു ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു, ഭുവാങ്കരാൻ പുഷ്പം ചന്ദനം അഞ്ജനം ഗന്ധരസൗ ച അസ്തേ ക്രമാത് പ്രദദ്വാത് - മൂന്നു കുരകുകളേ ഉഴിഞ്ഞു ദശപുഷ്പങ്ങളേ ചാർത്തി ചന്ദനത്തെയും തേച്ചു അഞ്ജനത്തേ കണ്ണിപ്പെഴുതി ചാത്തുകൊണ്ടു തിലകത്തെയും ക്രമേണ ദേവനായിക്കൊണ്ടു കൊടുപ്പു.

ഇതിന്റെ ശ്ലോകം:-

സംഭ്രഷ്ടാദർശമപി പരിദർശ്യാർച്ചയിതപാ ഗണേശം
ദത്തപാ ഗോഭ്യോ യവസമിതിമാസാദികം ശ്രാവയിതപാ
വിപ്രേഭ്യസ്തണ്ഡുലഘടസുവർണാദി ദത്തപാ/ഥ ദേവം
പ്രാച്യേദാപാസ്യ പ്രകൃതശയനാദ്രം നയേന്മുഖധാമ. ൧൦ ന

സംഭ്രഷ്ട അദർശം അപി പരിദർശ്യ - പിന്നെ സ്വർണ്ണാദി അലങ്കാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു അലങ്കരിച്ചു വാൽകണ്ണാടിയേ കാട്ടി ദേവനേ ദർശിപ്പിച്ചു, ഗണേശം അർച്ചയിതപാ - ഗണപതിയേ വേറെ നിവേദിച്ചു, ഗോഭ്യം യവസം ദത്തപാ - പശുക്കൾക്കായി കൊണ്ടു പയറു, പുല്ലു ഇത്യാദികളേക്കൊടുത്തു, ഇതിമാസാദികാ ശ്രാവയിതപാ - ഇതിമാസാദി പുരാണങ്ങളേ കേൾപ്പിച്ചു, വിപ്രേഭ്യഃ തണ്ഡുലഘടസുവർണാദി ദത്തപാ - ബ്രാഹ്മണർക്കായി കൊണ്ടു അരിയോടു കൂടിയ സ്വർണ്ണത്തേ ദാനം ചെയ്തു, അഥ ദേവം പ്രാർച്യ - പിന്നെ മുർത്തിപുജയേച്ചെയ്തു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപുജയേയും ചെയ്തു, പ്രകൃതശയനാദ്രം ഉദാസ്യ - ശയ്യ മുളപ്പാലികചൈതന്യങ്ങൾ ജലദ്രോണി ഇവരോ ഉദാസിച്ച്, മുഖധാമ നയേത് - പാണികൊട്ടിച്ചു ബിംബത്തേ അകത്തേക്ക് എഴുന്നള്ളിച്ചു.

മുഖാർച്ചാമഭിഷിച്ചു പിൻമുളിപ്പുജ്യാത്ര പ്രകല്പാണവിം
മുർത്തിം തത്ര സുയോജ്യ കൌതുകഗന്തം ദേവം പുരോക്താണഭിഃ

അനപാവാഹ്യ നിജേന മൂലമനനാ കൃതപാ സഹാംഗീകൃതാം
തസ്തിൻ സാംപ്രതികാർച്ചനാദികവിധിം കർച്ചിത സർവ്വം തതഃ.

[൧൦൭

മൂലാർച്ചാം അഭിഷിച്യ - പിന്നെ മൂലബിംബത്തേയും
ഏണ്ണ തുടി അഭിഷേകത്തേയും ചെയ്ത്, പീഠം അഭിപൂജ്യ - പീഠം
പൂജിച്ച്, അത്ര ശൃംഗേവീം (പീഠം) മുർത്തിം പ്രകല്പിച്ച - മന്ത്രമു
ത്തിങ്ങേ അവിടെ കല്പിച്ചാൽ പലക വച്ചു പീഠം പൂജിച്ച് കർമ്മ
ബിംബത്തേ അപിടെ ഏകുന്നള്ളിച്ച്, തത്ര കൌതുകഗന്തം
ഭേദം പുരോഹിതാണാഭിഃ സുധോജ്യ അനപാഹ്യ - തലനാൾ കർമ്മ
ബിംബ ക്ഷേപം ചെയ്താൽ ഇരിക്കുന്ന ഭേദനേ പ്രണവോപ
ചാരമൂലമൂലപുടിതപഞ്ചതന്ത്രപഞ്ചഭേദങ്ങളാണു ശംഖിൽ ആവാ
ഹിച്ച് മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച്, നിജേന മൂലമനനാ
അനപാവാഹ്യ സഹാംഗീകൃതാം കൃതപാ - തന്റെ മൂലമന്ത്രം
കൊണ്ടു് ആവാഹിച്ച് അംഗന്യാസം ചെയ്തു നീരാജന
ത്തേയും ഉഴിഞ്ഞാൽ, തസ്തിൻ സാംപ്രതികാർച്ചനാദികവിധിം
തതഃ സർവ്വം കർച്ചിത - ഉഷ്പൂജ തുടങ്ങിയുള്ള നിത്യപൂജയേയും
ശീവേലി തുടങ്ങിയുള്ള വരേയും ചെയ്തു.

യാത്രാഹോമമഥാഭധീത വിനിയാശാഗ്നിം യഥോക്തക്രമാത്
കൃതപാ/സ്തിൻ പരിവാരഹോമചരമം സർപ്പിർഹുനേദേകശഃ
ഷണ്മന്ത്രൈശ്ച കനിക്രമത്പ്രഭൃതിഭിഃ സ്വസ്തവാദിപഞ്ചാണഭി-
ശ്ചാഥ സേവന ജ്ഞാത മൂലമനനാ ഭവ്യാണി ചതപാർച്ചപി.

[൧൦൮

അഥ യഥോക്തക്രമാത് അഗ്നിം വിനിയാശ യാത്രാഹോമം
ആഭധീത - പിന്നെ ഒരിടത്തു കിരി തീയും ഇട്ടു് അനപാധാനാദി
തുടങ്ങി യാത്രാഹോമത്തേച്ചെയ്തു. അസ്തിൻ പരിവാരഹോമ
ചരമം കൃതപാ - ഈ ഹോമത്തുകൽ പൂജ തുടങ്ങി നിവേദ്യസ്ഥാന
ത്തു് ഇയ്മാദിപക്ഷപ്പുണ്യവും ചീമന്ത്രാദിപരിവാരമന്ത്രാജ്ഞാ
ന്യന്തവും മൂലാർച്ചാജ്ഞാതിയും പൂർണ്ണാർച്ചാതിയും ചെയ്താൽ,
കനിക്രമപ്രഭൃതിഭിഃ ഷണ്മന്ത്രൈഃ സ്വസ്തവാദിപഞ്ചാണഭിഃ
ച ഏകശഃ ആജ്യം ഹുനേത് - “കനിക്രമജ്ജനഷം” ഇത്യാദി ആറു്
ജ്ഞാകളേക്കൊണ്ടും “സ്വസ്തിനോ മിമീതാം” ഇത്യാദി അഞ്ചു
ജ്ഞാകളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു ആജ്ഞാതിയേച്ചെയ്തു അഥ

സ്വേത മുഖമന്താ ചതപാരി ദ്രവ്യാണി അപി ജ്വഹോതു .
പിന്നെ മുഖംകൊണ്ട് സമിദാജ്യാഹവിരജ്യഞ്ജനം മോമിപ്പു.

തീർത്ഥാത്ഥമത്രൈവ ജ്വഹോതു വാദ്യം

സൈപഃ പഞ്ചതന്ത്രൈപഃ പൃഥഗഷ്ടസംഖ്യം

തീർത്ഥാപകണ്ഠാഹിതപാവകേ വാ

കർച്ചാത്തതഃ സപിഷ്ടകൃദാദിശേഷം.

൧൦൯

അതു ഏവ തീർത്ഥാത്ഥം സൈപഃ പഞ്ചതന്ത്രൈപഃ പൃഥക്
അഷ്ടസംഖ്യം ആജ്യം ജ്വഹോതു വാ - ഈ മോമത്തുകൽ തന്നെ
തീർത്ഥസ്നാനത്തിനായിക്കൊണ്ടു തങ്ങളുടെ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളേ
ക്കൊണ്ടു വെച്ചേറേ എട്ടെട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതിയേച്ചെന്ന് കിലുമാം.
തീർത്ഥാപകണ്ഠാഹിതപാവകേ വാ - ഈ മോമം തീർത്ഥസമീ
പത്തിൽ കീറിത്തീയിട്ടു ചെയ്യിലുമാം. തതഃ സപിഷ്ടകൃദാദിശേഷം
കർച്ചിത - പിന്നെ സപിഷ്ടകൃദാദിമോമം മുടിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും
ചെയ്ത് സമ്പാതം രണ്ടും വേറേ വച്ചേപ്പു.

ഗതപാ ഗർഗ്ഗഹം സമിഷ്ടനിജപീഠേ ദേവമാസ്ഥാപിതം
സംസ്താപ്യാചമനീയകാവധി സമർപ്യ പ്രോക്ഷ്യ ചാപ്യാദിഭിഃ
മൃണ്ണൈസ്തണ്ഡുലമുദ്ഗമാഷ്ഠവഹേമാദിക്ഷപാഗന്ധജൈഃ
സ്ഥാണാവഗ്നിഹൃദാ/ജിതേ ഭൂപദയാ ശേഷേഷുമോദപർത്തയേത്

[൧൧൦

ഗർഗ്ഗഹം ഗതപാ - പിന്നെ ആചാര്യൻ ഗർഗ്ഗഹത്തേ
ഗമിച്ച്; സമിഷ്ടനിജപീഠേ ആസ്ഥാപിതം ദേവം സംസ്താപ്യ-
പീഠത്തേപ്പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗാന്തം നൃസിച്ച് സ്നാന
കാലത്തു് അഭിഷേകം ചെയ്ത്; ആചമനീയകാവധി സമർപ്യ -
അർച്ചപാദ്യാചമനങ്ങളേക്കൊടുത്തു്; ആപ്യാദിഭിഃ പ്രോക്ഷ്യ -
“ആപോഹിഷ്വാദി” പുണ്യാഹമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ജപിച്ച് കിണ്ടി
യിലേ വെള്ളംകൊണ്ടുതാൻ പുണ്യാഹപാത്രജലംകൊണ്ടു താൻ
തളിച്ച്, തണ്ഡുലമുദ്ഗമാഷ്ഠവഹേമാദിക്ഷപാഗന്ധജൈഃ
മൃണ്ണൈഃ - അരിപൊടിച്ചതും ചെറുപയറുപൊടിച്ചതും ഉഴന്ന
പൊടിച്ചതും യവം പൊന്ന്, വെള്ളി, ചെമ്പ് ഇത്യാദിയും
മഞ്ഞരം അഷ്ടഗന്ധം ഇവ ഒക്കെയും വെച്ചേറേ പൊടിച്ചു പൊടി
കളേ ഒന്നായി കൂട്ടിയതുകൊണ്ടു; സ്ഥാണൈ അഗ്നിഹൃദാ - ശീവ
കൽ അഘോരാസ്രമന്ത്രംകൊണ്ടും, അജിതേ ഭൂപദയാ - വിഷ്ണുവി

കുൽ “ഭൂപദാദിവേന്മുച ചാനഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും; ശേഷേഷ ച ഉദപർത്തനേത് - മറ്റുള്ള ദേവന്മാരിൽ മൂലംകൊണ്ടും ബിംബത്തേ തേറ്റു.

സംസ്താപ്യ സംപൂജ്യ തഥൈവ വാ തം
കൃതപാ തദഗ്രേ ശുചി കർമ്മബിംബം
തീർത്ഥേതിമന്ത്രേണ ഗുഹേ ഗണേശേ-
പ്രത്യേഷ കർമ്മത്വണനാത്മയേത.

ഫ ഫ ഫ

സംസ്താപ്യ സംപൂജ്യ - പിന്നെ അഭിഷേകത്തെയ്യ് വസ്ത്രാദി മുർത്തിപൂജ തുടങ്ങി പൂജാശേഷം തുടങ്ങിട്ട് എങ്കിലും തഥാഽഗ്രേ വാ - അപ്പോൾ തന്നെ അഭിഷേകവും പൂജയും ചെയ്യാതെ എങ്കിലും, തദഗ്രേ കർമ്മബിംബം ശുചി കൃതപാ - ദേവന്റെ മുമ്പിൽ അർച്ചനാബിംബത്തേ പീഠത്തിന്മേലേയുന്നള്ളിച്ച് ഭൂതസംഹാരം തുടങ്ങി പീഠാസ്ഥാനം ചെയ്ത് ശുദ്ധമാക്കിയെടുത്ത് പീഠം പൂജിച്ച് മുർത്തിയേ കല്പിച്ചാൽ, ഗുഹേ ഗണേശേ തീർത്ഥേതിമന്ത്രേണ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലം ഗണപതിയിലും “തീർത്ഥാഭിഗമനാത്” ഇത്യാദിമന്ത്രംകൊണ്ടും, അന്വേഷ കർമ്മത്വണനാ - മറ്റുള്ള വിഷ്ണുപാദികളിൽ “കർമ്മാർച്ചാ രീത്ഥയാത്രാത്മം” ഇത്യാദി മന്ത്രംകൊണ്ടും; അത്മയേത - മൂലബിംബത്തുകൽ പൂണ്ണപൂജാജലിയേച്ചെയ്ത് പ്രാർത്ഥിച്ചു.

“തീർത്ഥാഭിഗമനാദ്യാവദ് ദേവാഭിഗമനം പുനഃ
താവത് തപം കൈതുകമിദമധിഷ്ഠായ പ്രസീദ നഃ.”
“കർമ്മാർച്ചാ തീർത്ഥയാത്രാർത്ഥം തവേയം കല്പിതാ വിഭോ
തീർത്ഥയാത്രാം കരുഷ്വാസ്യാം സംക്രമ്യാനഗ്രഹായ നഃ.”

ഇതു രണ്ടും ഇവിടെ പറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രങ്ങൾ.

സന്ധാതം പ്രസമർപ്യ മൂലമനുബിംബാത് കർമ്മബിംബേ തതോ-
ദേവം പ്രോക്തവിധാനതഃ സമഭിവാഹ്യായ സാംഗീക്രിയാം
മൂലാർച്ചാം പരിരഞ്ജ്യ കൈതുകഗതം ദേവം ഗൃഹീതപാ ബഹി-
ന്നിഷ്ക്രാദേന്നിജമുർത്തിപൈഃ സഹസ്രധീർമം ഗല്യവാദം വദൻ.

[ഫ ഫ ഫ

സന്ധാതം പ്രസമർപ്യ - പിന്നെ യാത്രാഹോമസന്ധാതത്തേ മൂലബിംബത്തുകൽ സ്പർശിച്ചു, പ്രോക്തവിധാനതഃ മൂലമനുബിംബാത് കർമ്മബിംബേ സമഭിവാഹ്യ - മുമ്പിൽ പര

ഞ്ഞപോലെ പ്രണവോപചാരമൂലമുലപുടിതപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് മൂലബിംബത്തുകൽ നിന്നു ശംഖജലത്തിൽ ആവാഹിച്ച് കർമ്മബിംബത്തിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്; സാംഗീക്രിയാം ആധായപ്രണവവ്യാപകപഞ്ചതത്ത്വന്യാസാദി ചെയ്തു സകളികരിച്ച് മൂലാർച്ചം പരിരക്ഷ്യ - മൂലബിംബത്തേ തത്ത്വന്യാസാദി ചെയ്തു രക്ഷിച്ച് വസ്രം കൊണ്ടു മുടി പാണിയും കൊട്ടിച്ച്; കൗതുകഗന്തം ദേവം ഗൃഹീത്വ - കർമ്മബിംബത്തേ എടുപ്പിച്ച്; നിജമുത്തിപൈഃ സഹ സുധീഃ മംഗല്യവാദം വദൻ ബഹിഃ നിഷ്ക്രാമേത് - പരികർമ്മികളോടും കൂടി സുധിയായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ മംഗല്യവാദത്തേ ജപിച്ചുകൊണ്ട് ആരാട്ടബലം തുക്കുന്നതിനായിട്ടു പുറത്തു എഴുന്നള്ളിപ്പു.

“ജഗന്നിർമ്മാണസംഹാരസ്ഥിത്യനഗ്രഹഹേതവഃ
ദേവാനാമീശപരാ ദേവാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.”

ഇത് മംഗല്യവാദത്തിന്റെ ആദി; സമുച്ചയത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്.

ശേഷം മംഗല്യവാദത്തേ ആഗമങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന തിനേയും കൂടെ പറയുന്നു:—

“വിഷ്ണുർബ്രഹ്മാ ച ഭദ്രശ്ച പ്രചണ്ഡശ്ചണ്ഡ ഏവ ച
ഗരുത്തമാൻ വൃഷഭശ്ചൈതേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
ഇന്ദ്രശ്ചാഗ്നിർയമശ്ചൈവ നിരൂതിർവരുണസ്തഥാ
വായുർവൈശ്വരൂപേണശാന്നൈ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
വരാഹനരസിംഹൈ ച രാമശ്രീധരവാമനാഃ
ഹയാസ്യവസുദേവൈ ച മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
പുരുഷോ നിരൂതിശ്ചൈവ സിംഹോ നാരായണാച്ഛതൈ
അനിരുദ്ധോ ഹരിഃ കൃഷ്ണോ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
കുമാഭഃ കുമാഭാക്ഷശ്ച പുണ്ഡരീകശ്ച വാമനഃ
ശങ്കരകണ്ഠഃ സർവ്വനേത്രഃ സുമുഖഃ സുപ്രതിഷ്ഠിതഃ.
ദേവദൈവവാരികാശ്ചൈതേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ
അസംഖ്യാതാ ഗണാഃ സർവ്വേ ഭദ്രപാരിഷദാശ്ച യേ
അനുപാരിഷദാശ്ചാന്യേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
ഭൂർലോകഭുവർലോകാഭ്യാഃ സപ്ത ലോകാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ
സാഗരാശ്ച തഥാ സർവ്വേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
പ്രേതപാതാളലോകാശ്ച ഭദ്രലോകാഃ സുരോചിതാഃ

ഭിക്ഷു സർവാസു തിഷ്ഠന്തോ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ഭേദവായാപ്യുപഭേദവായാ സേതിഹാസാഃ കഥാ അപി
 ഷഡ്ഗാണി ച ശാസ്ത്രാണി മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ഗുഹാ ച യമുനാ ഗോഭാവരീ ചൈവ സരസ്വതീ
 നമ്മദാ സിന്ധുകാഭവദ്യുത മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ശംഖപദ്മമഹാപദ്മകാശ്ഠോടഗുളികാഭയഃ
 വാസുക!സ്തക്ഷകശ്യാപി മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 യക്ഷരക്ഷോഗ്രഹാ നാഗാ ഗന്ധർവാപ്സരസാം ഗണാഃ
 ഗ്രഹായാപ്യസുരാശ്യാപി മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 സൂർയാദയോ ഗ്രഹായാഥ മേഷാദ്യാ രാശയസ്തഥാ
 മാസാഃ സവിഷ്ടാപാദ്യാശ്ച മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 സർവ്വ വിദ്യേശപരാശ്യാപി യേ ദിവ്യാ യേ ച മാനവാഃ
 ദിവ്യന്തരിക്ഷഭൂമിസ്ഥാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 താരാ ധ്രുവശ്ച സ്തോമശ്ച ആ പുഷ്യൈവാനലോ/നിലഃ
 പ്രത്യുഷശ്ച പ്രഭാസശ്ച മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 യജ്ഞാശ്ച പായയജ്ഞാശ്ച പാകയജ്ഞാസ്തഥൈവ ച
 സർവ്വ ഏതേ മഹായജ്ഞാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 കമാർത്ത്യശ്ച കമാരാശ്ച ഗണേശാശ്ച റിനായകാഃ
 സപ്താശ്ച കിന്നരാശ്യാപി മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 മൃഗവ്യാധശ്ച സർവ്വശ്ച നിരൂതിശ്ചാജ ഏകപാത്
 അഹർബുധ്നിഃ പിനാകീ ച ഭവനോഥേശപരസ്തഥാ
 സ്ഥാണർഭവശ്ച പാപാരിമ്മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ധാതാ/ർത്ഥാ ച മിത്രശ്ച വരുണോംശോ ഭഗസ്തഥാ
 ഇന്ദ്രോ വിവസ്വതൻ പുഷാ ച പർജന്യസ്തപഷ്ട വിഷ്ണവഃ
 ഏതേ ച ദ്വാദശാദിത്യാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 യവക്രീതശ്ച ക്രാന്തശ്ച അവാഗപസുവിഭാവസു
 ക്ഷീവാൻ നാരദഃ കണോാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ഉന്മുഖിഃ പ്രമുഖിശ്ചൈവ ആത്രേയോ/ഗസ്തപ ഏവ ച
 ദ്രൗയ്യശ്ചൈധ്വം മബാഹുശ്ച മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 ദുഷ്ടഗുഹ്യമഹദ്ഗുഹ്യപരിവ്യാജ്യാസ്തഥൈവ ച
 ഏകദപിത്രിസമാഖ്യാതാ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.
 കാശ്യപോ/ത്രിർവസിഷ്ടശ്ച ഭരദാജോ/ഗിരാസ്തഥാ
 കൌശികോ ഭഗവാശ്ചൈതേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.

ആവരോ വിവരശ്ചൈവ ഉപഹസ്സവഹസ്തമാ
പരിവരോ നിവരശ്ചൈതേ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ.”
ശേപതകേതുശ്ച വ്യാസശ്ച ചാല്മീകീഃ സുയശാസ്തമാ
ഔർവശേയശ്ച ശക്തിശ്ച തഥാ ചൈവ പരാശരഃ
സപ്തൈതേ ദിവ്യമുനയോ മംഗലം പ്രദിശന്തു നഃ”
ഇങ്ങനെ മംഗലവാദത്തെ ചൊല്ലിപ്പൂട്ടിയാൽ എല്ലാവരും
സ്വസ്തിവാദത്തെയും ചൊല്ലും.

സ്വസ്തയേസ്തു മഹാവിഷ്ണുഃ സ്വസ്തയേസ്തു ചതുർമുഖഃ
സ്വസ്തയേസ്തു സദാ ഭദ്രഃ സ്വസ്തയേസ്തു ശതക്രമഃ
സ്വസ്തയേസ്തു സദാ വഹ്നിഃ സ്വസ്തയേസ്തു സദാ യമഃ
സ്വസ്തയേ നിരൂതിഃ പ്രാതഃ സ്വസ്തയേ വരണസ്തദ
സ്വസ്തയേസ്തു സദാ വായുഃ സ്വസ്തയേസ്തു ധനേശ്വരഃ
സ്വസ്തയേസ്തു സഭേശാനഃ സ്വസ്തയേസ്തു മരുദ്ഗണഃ
സ്വസ്തയേ സന്തു വസവോ ഭദ്രാശ്ച സ്വസ്തയേ സദാ
ആദിത്യാഃ സ്വസ്തയേ സന്തു മുനയഃ സ്വസ്തയേ സദാ
ഗന്ധർവാഃ സ്വസ്തയേ സന്തു കിന്നരാഃ സ്വസ്തയേ സദാ
നാഗാശ്ച സ്വസ്തയേ സന്തു പന്നഗാഃ സ്വസ്തയേ സദാ
വിദ്യേശാഃ സ്വസ്തയേ സന്തു സ്വസ്തയേപ്/സരസസ്തദാ
സ്വസ്തയേ സന്തു നദ്യശ്ച സ്വസ്തയേ ചാലവാലകാഃ
സാഗരാഃ സ്വസ്തയേ സന്തു ശൈലാശ്ച സ്വസ്തയേ സദാ
സ്വസ്തയേ മാതരഃ സന്തു പിതരഃ സ്വസ്തയേ തഥാ
ദേവപാരിഷദാഃ സർവേ സ്വസ്തയേ സന്തു നഃ സദാ
സ്വസ്തി ഭാഗവതാനാം തു സ്വസ്തി ചാസ്തപത്രജനനാം.
സ്വസ്തപസ്തു പുഷ്കാനാം തു സ്വസ്തി ചന്ദ്രസ്തു ഗവാമപി
സ്വസ്തപസ്തു സ്ഥാവരാണാം ച ജംഗമാനാം തഥൈവ ച
സ്വസ്തി ചാസ്തു ച മന്ത്രാണാം സ്വസ്തി വൈ കർമ്മണാമപി
തീർത്ഥയാത്രാ ഹി ദേവസ്യ വിഷ്ണോരസ്തേ നമോ നമഃ”
ഇങ്ങനെ സ്വസ്തിവാദമന്ത്രങ്ങൾ. ബലി തുക്കന്നേടത്തു്:-
ബലിദാനം ഹി ദേവസ്യ വിഷ്ണോരസ്തേ നമോ നമഃ.”

ഇങ്ങനെ ഭേദം.

അന്തർവികീർത്വ ബലിമകപരിക്രമേണ

ബാഹ്യേ ച തപഃപജചാതീഃ പ്രവാലാപ്യ ദേവേ

ക്ഷേത്രേശ്വരപുസദനോന്യഗണൈഃ പ്രയാത

ദേവം നിജേ സമധിരോപ്യ രഥാദിയാനേ. ൧൧൩

അന്തഃ ബാഹ്യേ ച ഏകപരിക്രമേണ ബലിം വികീർത്വ - അകത്തേ ദ്വാഃസ്ഥാദിനിർമ്മാല്യധാതുവസാനമായ ശ്രീഭൂതബലിദേവതകളേ ഒക്കെയും, പുറത്ത് ധ്വജദേവതാദിക്ഷേത്രപാലാന്തവും, ഓരോ പ്രദക്ഷിണമായി ബലിയേ തുകി; തലപജചിതീഃ ദേവേ പ്രവിലാപ്യ - എടുദിക്കിലേയും ധ്വജചൈതന്യത്തേയും മഹാധ്വജത്തേയും ദേവകൾ ഉദാസിപ്പു. മഹാധ്വജത്തേ ആറാട്ടുകഴിഞ്ഞു അകത്തേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ ഉദാസിക്കുന്നു ചിലത്. ക്ഷേത്രേശ്വരപുസദനഃ - ക്ഷേത്രപാലനേ ക്ഷേത്രരക്ഷയ്ക്കായിക്കൊണ്ടു കല്പിച്ചാൽ, ദേവം നിജേ രഥാദിയാനേ സമധിരോപ്യ അന്യഗണൈഃ പ്രയാത - പിന്നെ ദേവനേ തന്റെ വാഹനത്തുകൽ എഴുന്നള്ളിച്ച് എങ്കിലും രഥഗജാദികളിൽ എഴുന്നള്ളിച്ചു എങ്കിലും അന്യപരിവാരങ്ങളോടു കൂടി തീർത്ഥത്തുകലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു.

ദ്വാഃസ്ഥാദിയജപാ യജമാനയുക്തോ

ദിങ്മന്ത്രതഃ സാലബഹിഃ പരീത്യ

അവാക് പ്രജേദ്യോജനതഃ സമേതോ

വിപ്രൈർഹവിഷ്വാംബുഃഖടാദിഹമസ്തൈഃ. ൧൧൪

യജമാനയുക്തഃ ദ്വാഃസ്ഥാദിയജപാ - പിന്നെ ആചാര്യൻ ഉഗ്രാളരോടും കൂടി ദേവനേ എഴുന്നള്ളിപ്പിച്ച് ഗോപുരവാതുകൽ ദ്വാഃസ്ഥന്മാർക്കു ബലിയേ തുകി, സാലബഹിഃ ദിങ്മന്ത്രതഃ ച-മതിലു പുറത്ത് “യേ ഭൂതാഃ പുരസ്സദഃ” ഇത്യാദി മന്ത്രം കൊണ്ട് എടുദിക്കിലും സർവ്വഭൂതങ്ങൾക്കും ബലിയേ തുകി, പരീത്യ - ഒരു പ്രദക്ഷിണമായി ഗമിച്ച്; ഹവിഷ്വാംബുഃഖടാദിഹമസ്തൈഃ വിപ്രൈഃ സമേതഃ - ഹവിസ്സും വെള്ളവും ജലഗന്ധപുഷ്പങ്ങളും എടുത്തു ഇരിക്കുന്ന പരികർമ്മികളോടും കൂടി, യോജനതഃ അവാക് പ്രജേത് - ഒരു യോജന അടുത്തിരിക്കുന്ന തീർത്ഥത്തുകലേക്ക് ദേവനേ എഴുന്നള്ളിപ്പു. അപ്പോൾ ചതപരാശപത്ഥാദികളിൽ ആചാര്യൻ ബലിയേയും തുകു.

ശംഖപ്രേംബുച്ഛുദ്ധപടഹോത്താളതാളോരുഭരീ-

ശംഗച്ഛുച്ഛുഗോഡ്ധമരഡമരൂദീപ്രവീണാപ്രവീണാഃ

ഡക്കാഡം കാവിരളമുരളികർമാശ്വാഭിയായുഃ
സ ഫായദ്വിപാസ്തമിഹ മഹിതോദ്ദാമഹേളാ മഹേളാഃ. ൧൧൫

ശംഖപ്രേംഖച്ചടുലപടഹോത്താളതാളോരുഭേരീരംഗച മളം
ഗോധ ഡമരഡമരൂദിപ്രവീണാപ്രവീണാഃ - ശംഖധ്വനിയോടു
കൂടി ശബ്ദിച്ചിരിക്കുന്ന നല്ല പെരുമ്പറയോടും നല്ല ശബ്ദമായിരി
ക്കുന്ന ചേങ്കല കൈമണി ഇവരോടും നല്ലതായി വലുതായിരി
ക്കുന്ന പെണ്ടകളോടും, കൊമ്പ് കുഴൽ ഇവരോടും ശബ്ദി
ച്ചിരിക്കുന്ന തിമില കടുത്തടി ഇവരോടും, വീണാശബ്ദ
ത്തോടും കൂടി ഇരിക്കുന്ന സമർത്ഥനാരായ വാദ്യക്കാരും,
ഡക്കാഡം കാവിരളമുരളികർമാഃ ച - എടയ്ക്കയും മറ്റുവും നല്ല
ശബ്ദമുള്ള മുരളികളും ശബ്ദിപ്പിക്കുന്നേടത്തു സമർത്ഥനാരായ
വാദ്യക്കാരും, സ്തായദ്വിപാഃ - ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ദീപത്തേ എടു
ത്തുകൊണ്ട്; മഹിതോദ്ദാമഹേളാഃ മഹേളാഃ ച തം അഭിയായുഃ
നല്ല മുത്തുമാലകളേക്കൊണ്ട് അലങ്കരിച്ച് ഇരിക്കുന്ന സ്ത്രീകളും
ദേവന്റെ മുമ്പിൽ നടക്കണം.

പഞ്ചവാദ്യവരവാദനാവിധാ-

ചുഞ്ചവോന്യ പുരതഃ പ്രയാന്തപിഹ

മരതചാമരവിധാരിണോഭിതഃ

പൃഷ്ഠതോ ജയജയാദിവാദിനഃ.

൧൧൬

ഇഹ അന്യ പുരതഃ പഞ്ചവാദ്യവരവാദനാവിധാചുഞ്ച
വഃ പ്രയാന്ത - ഇവിടെ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ ശംഖഭൂതാദിപ
ഞ്ചവാദ്യക്കാൽ മുമ്പേ നടക്കണം, അഭിതഃ മരതചാമരവിധാരി
ണഃ - ചുറ്റും കൂടെ ആലവട്ടം വെഞ്ചാമരം ഇവരെ എടുത്തവരും
പൃഷ്ഠതഃ ജയജയാദിവാദിനഃ - പുറകിൽ ജയജയ എന്നു പറഞ്ഞി
രിക്കുന്ന ജനങ്ങളും നടക്കണം.

ആസാദ്യ നദ്യാദിവിശിഷ്ടതീർത്ഥം

തത്സമുഖം നൃന്യ സമീഷ്ടപീഠേ

സാംഗീക്രിയാദ്യം പ്രവിധായ തസ്മൈ

ഭദ്യോദ് ദ്വിതീയാചമനാവസാനം.

൧൧൭

നദ്യാദിവിശിഷ്ടതീർത്ഥം ആസാദ്യ - ഇങ്ങനെ ചെന്ന് നദി
തടങ്ങിയുള്ള തീർത്ഥത്തിന്റെ സമീപത്തു ചെന്നാൽ, സമീഷ്ട
പീഠേ തത്സമുഖം നൃന്യ - ഭദ്രപീഠത്തുകൽ പീഠം പൂജിച്ചി

ദേവനേ പീഠത്തിങ്കലെഴുന്നള്ളിച്ച്; സാംഗീക്രിയാദ്യം പ്രവിധായ-
 ആവാഹിച്ച് ലിപിത്യാസാദിഅംഗാന്തം സൃസിച്ച്, തന്നെ
 ദപാത്രിയാചമനാവസാനം ദദ്യാത് - ആ ദേവനായിക്കൊണ്ടു
 അർഘ്യാദിപുനരാചമനാന്തം ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുപ്പൂ.

വിശോധിതേ തീർത്ഥജലേ ജലേശാ-

ദീജ്യാതദർഹാഹുതിജ്ജ്യേസിദ്ധേ

ത്രിമജ്ജയേത്തജ്ജലസമ്മുഖീനം

ദേവം സുധീഃ സ്വൈരഥ പഞ്ചമന്ത്രൈഃ. ൧൧൮

അഥ സുധീഃ വിശോധിതേ ജലേശാദീജ്യാതദർഹാഹുതിജ്യാ-
 ജ്യേസിദ്ധേ തീർത്ഥജലേ - പിന്നെ ആചാര്യൻ തീർത്ഥജലത്തുകൽ
 പീഠത്തേ പുജിച്ച ശോഷണാദികളും ചെയ്തു വരുന്നതേയും ഗംഗ
 യേയും ദേവനേയും വെച്ചേറേ ആവാഹിച്ചു പുജിച്ച് വരുന്ന
 ജപാന്തം ചെയ്തേടത്തു സന്ധ്യാതത്തേ സ്മരിച്ച്, സ്വൈര പഞ്ച
 മന്ത്രൈഃ - തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേ ജപിച്ചുകൊണ്ട്, തജ്ജല
 സമ്മുഖീനം ദേവം ത്രിഃ മജ്ജയേത - ആ തീർത്ഥം മുഖമാകും
 പണ്ണ ദേവനേ എടുത്തുകൊണ്ട് മുൻപ്രാവശ്യം തീർത്ഥജലത്തിൽ
 സ്നാനം ചെയ്തു.

പീഠോ/ത്രൈവ നിധായ ദേവമുപചയ്യാചാമനീഷും ക്രമാ-
 ത്തന്ത്രി തന്മനദിഃ പ്രമാർജ്യമഹിതൈശ്ച ഞ്ഞേഃ സമുപർത്യ ച
 നാഭീദംലജലേ സ്ഥിതോ/ സുയമനം കുർവന്തു തം ചാഭിഭിർ-
 ത്തന്ത്രൈസ്തത്ര കൃതാഘമർഷണവിധിസ്തീർത്ഥേ പുനഃസ്നാപയേത്.

[൧൧൯

മന്ത്രി അത്ര ഏവ പീഠേ ദേവം നിധായ - ആചാര്യൻ
 അവിടെ പീഠത്തുകൽ ദേവനേ എഴുന്നള്ളിച്ച്, ആചാമനീഷും
 ക്രമാത് ഉപചയ്തു - അർഘ്യാപാത്യാദി ആചമനങ്ങളേക്കൊടുത്ത്,
 തന്മനദിഃ പ്രമാർജ്യ മഹിതൈഃ ചൂർണ്ണൈഃ സമുപർത്യ ച -
 പരികർമ്മികളോടു കൂടി ആപോഹിഷ്യാദിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു
 പുണ്യാഘത്തേ ചെയ്തു. തീർത്ഥദേവതാഃ പ്രായന്താം എന്നു
 വിശേഷം കൂട്ടിക്കൊള്ളൂ. പിന്നെ പുജിച്ചിരിക്കുന്ന മഞ്ഞപ്പെട്ടാടി
 തുടങ്ങിയുള്ള പൊടികളേ ആടി വ്യാപകാദി ചെയ്ത് നാഭീദംല
 ജലേ സ്ഥിതഃ - നാഭിയോളം വെള്ളത്തിലിറങ്ങി നിന്നു ദേവനേ
 എടുത്തുകൊണ്ട്, ഋതഞ്ചാദിഭിഃ മന്ത്രൈഃ അസുയമനം കുർവൻ

കൃതാലമർഷണവിധി - “ഋതം ച സത്യം” ഇത്യാദി സൂക്തം കൊണ്ട് പ്രാണായാമത്തെയ്ത് അലമർഷണത്തേ യ്യാനിച്ചു, പുനഃ തത്ര തീർത്ഥ സ്നാനപര്യേത - പിന്നെയും മൂന്നു പ്രാവശ്യം ആ തീർത്ഥത്തിൽ ദേവനേ സ്നാനം ചെയ്തിട്ടു.

പീഠേ നിവേശ്യ വസനാഭ്യമഹോപഹൃത്യ
ദേവം സമച്ഛ വിനിവേശ്യ നിവേശ്യമഗ്നൗ
ഹൃതപാകതവദ് ബലിമപി പ്രവീകീർത്വ പൂജാ-
ശേഷം സമാപ്യ മനുനേതി നിവേശയേച്ചു. ൧൨൦

അഥ പീഠേ ദേവം നിവേശ്യ - പിന്നെയും ദേവനേ പീഠത്തുകയറുന്നതായിട്ട്, വസനാഭ്യം ഉപഹൃത്യ - ആചാര്യൻ തോത്തി വസ്ത്രത്തേ ഉടുത്താൽ ദേവങ്കൽ വസ്ത്രാദി ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു, സമച്ഛ നിവേശ്യം വിനിവേശ്യ - മുത്തിപൂജയേ ചെയ്തു നിവേശ്യത്തേ നിവേശിച്ചു, അഗ്നൗ ഹൃതപാ ഉക്തവദ് ബലിം അപി വികീർത്വ - അഗ്നിയിങ്കൽ വൈശ്വദേവോമത്തെയ്ത് തീർത്ഥത്തിൽ ബലിയും തൂകി, പൂജാശേഷം സമാപ്യ - നിവേശ്യമെടുത്തു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു; ഇതി മനുനാ നിവേശയേത് - ഈ പറയുന്ന മന്ത്രംകൊണ്ടു പ്രാർത്ഥിച്ചു.

“തീർത്ഥസ്നാന പാവനേ പുണ്യേ സ്നാനോസി പുരുഷോത്തമ!
അതസ്ത്വമനുഗ്രഹം ഹീഷപ സ്വസ്ഥാനോപാശ്രയേണ നഃ.”

ഇത് പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

ഹരിവിഷയേ മനുരേവം പരേഷു പരമേശ്വരാദിപദമത്ര
പുരുഷോത്തമപദവിഷയേ കുര്യാത് സ്വസ്വേപാചിതം മന്ത്രി.

൧൨൧

മന്ത്രി ഹരിവിഷയേ ഏവം മനുഃ - മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാര്യൻ വിഷ്ണുവിങ്കലിങ്ങനെ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രത്തേ ചെയ്തു. അത്ര പരേഷു പുരുഷോത്തമപദവിഷയേ - ഇവിടെ ശിവാദികളിൽ പുരുഷോത്തമ എന്നുള്ള പദത്തുകൽ; സ്വസ്വേപാചിതം പരമേശ്വരാദിപദം കുര്യാത് - തന്റെ തന്റെ നാമങ്ങളായ പരമേശ്വര പരമേശ്വരീ ഇത്യാദി പദങ്ങളേ ചൊല്ലൂ.

ഉഭാസ്യ തീർത്ഥം നിജവാഹനേ ത-

മാരോപ്യ മൂലാലയമാഗമയ

തസ്തിന്നഹന്യേവ നിയോജ്യ മൂല-

ബിംബേ/ഭിഷിച്യ പ്രയജേച്ച ദേവം.

൧൨൨

തീർത്ഥമുഭാസ്യ - തീർത്ഥത്തേ = ചെയ്തപ്പോൾ ദേവങ്കൽ ഉഭാസിച്ചു, നിജവാഹനേ തം ആരോപ്യ - തന്റെ വാഹനത്തു കൽ താൻ ഗജരഥാദികളിൽ താൻ ദേവനേ കരേറി, മൂലാലയം ആഗമയ - ദേവന്റെ മതിലകത്തു് എഴുന്നള്ളിച്ചു്, തസ്തിൻ അഹ നി ഏവ മൂലബിംബേ നിയോജ്യ - അഭിവസംതന്നെ കർമ്മബിംബഗതദേവനേ പറഞ്ഞവണ്ണം തന്നെ ആവാഹിച്ചു് മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു വ്യാപകാദിനീരാജനാൽ ചെയ്തു, അ ഭിഷിച്യ ദേവം യഥാവത് പ്രയജേത് - അഭിഷേകവും മുമ്പിൽ തന്നെ ചെയ്തില്ല എങ്കിൽ മൂണ്ണങ്ങൾ ചുറ്റത്തു് അഭിഷേകം ചെയ്ത് വസ്രാഭ്യപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു് ശേഷം പുജയേയും ചെയ്തു. മുമ്പുതന്നെ അഭിഷേകം ചെയ്തിരിക്കുന്നു എങ്കിൽ ആ വാഹനാദി പൂജിച്ചു.

തസ്തിൻ പരസ്തിന്നപി വാ/ഹനി ദേവം

സമകതനീത്യാ കലശൈഃ പ്രഭൃതൈഃ

സംസനാപ്യ യാത്രോദിതദോഷശാന്തൈ

സമച്ചയേദ് ഭൂതബലിം കിരേച്ച.

൧൨൩

തസ്തിൻ പരസ്തിൻ വാ അപി അഹനി - പിന്നെ അന്നുതന്നെ എങ്കിലും പിറേറ ദിവസമെങ്കിലും. സമകതനീത്യാ പ്രഭൃതൈഃ കലശൈഃ ദേവം യാത്രോദിതദോഷശാന്തൈ സംസ്നാപ്യ - കലശ പടലത്തിൽ പറഞ്ഞപോലെ പൂജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പാർശ്വ ബിംബേത്യാദി കലശങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ആരാട്ടിനു കൊണ്ടുപോയ ദോഷശാന്തിക്കായിക്കൊണ്ടു് ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്തു്, സമച്ചയേത് ഭൂതബലിം കിരേത് ച - ദേവനേ പൂജിച്ചു് അവസ്രാവ പ്രോക്ഷണത്തേയും ശ്രീഭൂതബലിയേയും ചെയ്തു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ധപജേജ്യാ-

ബലിസംവേശനതൈത്ഥികക്രിയാഡ്യഃ

നവമോ/നവമാർത്ഥദായിദേവോ-

സവവാദീ പടലഃ പ്രഗുഹിതോ ഭൂത്, ൧൨൪

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയം . ഇപ്രകാരം തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുകൾ, ധർമ്മജ്ഞാബലിസംവേശനത്തെർമ്മികൃതിയാഡ്യഃ - കൊടിയേറ്റിന്റേയും തത്പുജയുടേയും ശ്രീഭൂതബലികളുടേയും ഉത്സവബലിയുടേയും, അപ്രകാരം പള്ളിക്കുറുപ്പിന്റേയും ആറാട്ടിന്റേയും ക്രിയകളോടുകൂടിയും, അനവമാത്ഥമായിദേവോത്സവവാദി - ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ ധർമ്മാർത്ഥകാമമോക്ഷങ്ങളേ കൊടുക്കുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന ദേവന്റെ ഉത്സവത്തേപ്പറയുന്ന; നവമഃ പാലഃ - വെന്താമത്തേ പാലം; പ്രാശ്നംപിതഃ അഭൂത് - സമാപ്തമായി ഭവിച്ചു.

ഈ സമുച്ചയത്തിൽ പാലം വെന്തിലും കൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു.

തന്ത്രസമുച്ചയഭാഷാപ്രാശ്നംപിതഃ നവമപാലം സമാപ്തം.

ദശമപാലം.

അനന്തരം പത്താമത്തെ പാലം ഇതാണ് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ പറയുന്നു.

ദേവേ സ്വഭക്തജനതാനുജിഹ്വക്ഷയാ'ച്ഛോ-

പായേത തഥാ നിയതസന്നിധിമാദധാനേ

ശ്രേയോദരാസദതയാ തദപാസനാർത്ഥം

സ്വാച്ഛേന്നിമിത്തമഥ നിഷ്കൃതിമാദധീത.

൧

സ്വഭക്തജനതാനുജിഹ്വക്ഷയാ അച്ഛോപായേത നിയതസന്നിധിം ആദധാനേ ദേവേ - തന്റെ ഭക്തന്മാരായിരിക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ അനുഗ്രഹത്തോടു ചേരുവായിട്ട് ബിംബമാകുന്ന ശരീരത്തുകൾ പുജാദികളേ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു നിത്യസാന്നിധ്യത്തേ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദേവകൾ, ശ്രേയോദരാസദതയാ നിമിത്തം സ്വാത് ചേത് - ഭക്തജനങ്ങളുടെ ആപത്തുകൾക്കു സൂചകമായിട്ടും ശ്രേയസ്സുകളുടെ നാശസൂചകമായിട്ടും അശുഭികൾ ഭവിക്കുമെങ്കിൽ, അഥ തദപാസനാർത്ഥം നിഷ്കൃതിം ആദധീത - പിന്നെ അതിന്റെ പരിഹാരത്തിനായിക്കൊണ്ട് വേഗേന അതതു ദോഷങ്ങൾക്കു പറയുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ ചെയ്യണം.

അനന്തരം അശുദ്ധികൾ വരുവാനുള്ള വിമിത്തങ്ങളെ പറയുന്നു—

ക്ഷേത്രേ മുതിർജനനമംഗണമണ്ഡപാദൈഃ
മുത്രാസ്യഗാദിപതനം പതിതാദിവേശഃ
സോലൂകഗൃദ്യകരടശപചരോഷ്ഠകോല-
ക്രോഷ്ഠപക്ഷധുണ്യഭുപുരസ്സരഗദ്വേശഃ.

ക്ഷേത്രേ മുതിർ ജനനം - മതിലിന്റെ അകത്ത് മനുഷ്യരുടേയും പശു കുതിര പോത്ത് പന്നി മാൻ വ്യാഘ്രം ഇത്യാദികളുടേയും ജനനമരണങ്ങളുണ്ടായാൽ അശുദ്ധിയും, ഇവ തന്നെ ശ്രീകോവിലോട്ട് അടുത്ത സ്ഥലത്ത് ആക, ത് അശുദ്ധിക്ക് ആധിക്യവും ഉണ്ട്. വിളക്കുമാടത്തിനകത്തു ശപാനൻ ക്രോഷ്ഠാവ് ചെന്നായ് ഇത്യാദികളുടേയും, നാലമ്പലത്തിന്റെ അകത്ത് പൂച്ച മയല് ഇത്യാദികളുടേയും, തിരുമുറ്റത്തു സപ്പാദികളുടേയും, ശ്രീകോവിലിന്റെ അകത്ത് എലി തുടങ്ങിയുള്ളവരിന്റെ മരണത്തുകയും അശുദ്ധിയുണ്ട്. ശപാവ് ക്രോഷ്ഠാവ് ഇത്യാദികളുടെ പ്രസവത്തുകയും അശുദ്ധിയുണ്ട്. അംഗണമണ്ഡപാദൈ മുത്രാസ്യഗാദി പതനം പതിതാദിവേശഃ ച - അംഗണമെന്നാൽ ചുറ്റമ്പലത്തിന്റെ ഉത്തരങ്ങളെന്നും ഇത്യാദികളുടെ സ്ഥാനമെന്നും മൂന്നുപ്രകാരം പക്ഷമുണ്ട്. മണ്ഡപമെന്നാൽ മണ്ഡപം ബലിക്കൽപ്പര കൂത്തമ്പലം തിടപ്പുള്ളി പ്രാസാദം ഇങ്ങനെ അഞ്ചും; ഇവറ്റിൽ മൂത്രം വിഷു ചോര വ്രണത്തിങ്കലേ വെള്ളം ഇത്യാദി വീണാലും പതിതൻ ആശയചികൾ രജകാടി ശുഭ്രരിൽ താണ ജാതികളോക്കെയും കരേറിയാൽ അശുദ്ധിയുണ്ട്. സോലൂകഗൃദ്യകരടശപചരോഷ്ഠകോലക്രോഷ്ഠപക്ഷധുണ്യഭുപുരസ്സരഗദ്വേശഃ - ഉലൂകം = മൂങ്ങ ഗൃദ്യം = കഴുവൻ, കരടം = കാക്ക, ശപാ = നായ്, ചരം = കഴുത, ഉഷ്ഠം = ഒട്ടകം, കോലം = പന്നി, ക്രോഷ്ഠാവ് = കുറുക്കൻ, പ്രക്ഷം = കുരങ്ങ, ധുണ്യഭു = ചോര ഇത്യാദി ജന്തുക്കൾ ഗർഭഗൃഹത്തിൽ കേറിയാൽ അശുദ്ധിയുണ്ട്.

മേത്രാകനാകമധുകാദിസമുദ്ഗമോർച്ചാ-
സേപദപ്രരോദഹസിതാനി തഥാ പ്രഭാഹഃ
ബിംബസ്യ പാതചലനാദിരഥാംഗഭംഗഃ
പൂജാവില്പപ്തീരപി വാസതി ദിഷ്ടഭോധേ.

ഛത്രാകനാകമധുകാദിസമുദ്ഗമഃ — ഛത്രാകം = കൂൺ, നാക = പുറം, മധുകം = തേനീച്ച ആദിശബ്ദംകൊണ്ട് കടന്നു വേട്ടാവെളിയൻ ഇത്യാദി ബിംബത്തുകൾ ഉണ്ടാകുകയും, അർച്ചാസേവപ്രരോദഹസിതാനാ - ബിംബത്തുകൾ വിയർപ്പുണ്ടാകുകയും കരക ചിരിക്ക പ്രദാനം = ചൂട് ഇവ ഉണ്ടാകയും, ബാബന്ധ പാതപലനാദിഃ അംഗഭംഗഃ - ബിംബം വീഴുകയും ഇളകുകയും ചെയ്തുകയും ഫസ്തപാദാദ്യവയവങ്ങൾ മുറികയും, ദിഷ്ടദോഷേ അസതി പൂജാവില്പ്ലിഃ അപി - പൂജാലോപം വിധിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ത് അല്ലാതെ പൂജ മുട്ടിക്കയും ഇവ ഒക്കെയും ഭിന്നിമിത്തങ്ങളായ അശുദ്ധികൾ.

ക്ഷുദ്രാന്യമന്ത്രയജനം പ്രതിഷ്ഠാദൃഷ്ടം -
പുഷ്പാദിപൂജനമഥോ മരിചാദിലേപഃ
ഏതാനി തന്ത്രകഥിതാനി നിമിത്തകാനി
ജ്ഞേയാനി തത്ര ഗുരുലാഘവഭേദവന്തി.

ര

ക്ഷുദ്രാന്യമന്ത്രയജനം - ബിംബത്തുകൾ ആദിചാരമന്ത്രങ്ങളേകൊണ്ട് പൂജിക്കുകയും അന്യഭേദന്മാരുടെ മന്ത്രംകൊണ്ട് പൂജിക്കുകയും, പ്രതിഷ്ഠാദൃഷ്ടപുഷ്പാദിപൂജനം - നിഷ്ഠിളങ്ങളായും അശുദ്ധങ്ങളായുമുള്ള പുഷ്പങ്ങളേകൊണ്ട് പൂജിക്കുകയും, അഥോ മരിചാദിലേപഃ - പിന്നെ മുളക് കടക് ഇത്യാദിയും രക്തമുത്രശുക്ലാദികളും ബിംബത്തുകൾ തേയ്ക്കുകയും അശുദ്ധിയുള്ളതാകുന്നു. ഏതാനി തന്ത്രകഥിതാനി നിമിത്തകാനി - ഈവണ്ണം തന്ത്രശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അശുദ്ധികാരണങ്ങൾ, ഗുരുലാഘവഭേദവന്തി ജ്ഞേയാനി - അകത്തായി വരുമ്പോൾ ഗുരുക്കളായിട്ടും പുറത്താകുമ്പോൾ ലഘുക്കളായിട്ടും അറിഞ്ഞ് പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ കല്പിക്കണം.

പ്രാസാദോഽർച്ചാ ച വിശേഷശിരൂരിഹ വപുഷീ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മേ യ
[തോതോ-
fത്രാധാരായേയഭാവോദിതരതരഭവോന്യത്ര ചാഭ്യേതി ഭോഷഃ
ഭോഷൈതൈകസ്ഥിതേപ്യാചരതു തദഭയോജ്ഞോധനം സ്ഥാന-
[സംസ്ഥേ
തദപരതജ്ഞോധനാദ്യം യദി ന പരകൃതാവസ്ത്രതോക്ഷാ സ്ഥലേ
[പം. ൨

ഇഹ - ഇവിടെ അശുഭിപക്ഷനേടുന്നത്, പ്രാസാദം അർച്ചാച പ്രാസാദവും ബിംബവും, ദർശനപരിതഃ സ്ഥൂലസൂക്ഷ്മ വപുഷീയ തഃ - ദേവന്റെ സ്ഥൂലശരീരമായിട്ടും സൂക്ഷ്മശരീരമായിട്ടും കല്പിക്കണം. അതഃ ആധാരായേയഭാവോത് ഇതരതരഭവഃ ദോഷഃ അന്യത്ര ച അഭ്യേതി - ഏതെങ്കിലും ഹേതുവായിട്ട് ആധാരായേയത്വമുണ്ടാകയാൽ പ്രാസാദബിംബങ്ങളിലൊരേടത്ത് അശുഭി വന്നാൽ രണ്ടേടത്തുമുള്ളവ വരും. അത്ര ഏകസ്ഥിതേ ദോഷേ ഉഭയോഃ ശോധനം ആചരതു - ഇവിടെ ഒരേടത്ത് അശുഭി വന്നാൽ പ്രാസാദശുഭിയും ബിംബശുഭിയുമൊരുമിച്ചു തന്നെ ചെയ്യണം. സ്ഥാനസംസ്ഥേദോഷേ തദ്യോധനാദ്യം - സ്ഥലത്തിങ്കലേ അശുഭിക്ക് ചെന്നാദികൾ ചെയ്തു പ്രാസാദശുഭി ചെയ്തു. ന യദി-സ്ഥാനസാസ്ഥമല്ലെങ്കിൽ, പരകൃതാവസ്ഥ തോക്കോ അർലം - ദേവകൽ ശുഭിചെയ്തതിന്റെ ശേഷംകൊണ്ടു തളിച്ചാൽ മതി.

സദ്യഃ ശവാദി തദശേഷമപാസ്വതത്ര

സമ്മാർജ്ജനാദിഷു കൃതേഷു യഥോപപത്തി

സംക്ഷാളനേ പ്രഥമതോ ബഹുവാരിഭിവാ

സ്നാനാദിക്രിദ് ഗുരുവരഃ ചെന്നാദി കർത്വാത്.

ന

ഗുരുവരഃ സദ്യഃ ശവാദി തത് അശേഷം അപാസ്വത - ആചാര്യൻ ശവാദികളായുള്ള വരോ വേഗേന എടുപ്പിച്ചുകളഞ്ഞു, യഥോപപത്തി സമ്മാർജ്ജനാദിഷു കൃതേഷു - ശവാദികളുടെ ഗുരുലാഘവം പോലെ സ്ഥലത്തുകൽ കുഴിച്ചു മണ്ണ് ഒക്കെ പുറത്തു കളയിച്ച് എല്ലാവരും അടിച്ചു തളിപ്പിപ്പു. ബഹുവാരിഭിഃ സംക്ഷാളനേ വാ കൃതേ - തളക്കല്ലായുള്ള സ്ഥലത്തുകലാകമ്പോൾ അവിടെ വളരെ വെള്ളം വീഴ്ത്തിക്കഴുകി ആ വെള്ളത്തേ പാത്രത്തിലെടുത്തു പുറത്തു കളയിപ്പു. സ്നാനാദിക്രിദ് ചെന്നാദി കർത്വാത് - പിന്നെ കളിച്ചാൽ ചെന്നാദികളായ ശുഭികളേ ചെയ്തു.

ചെന്നനം ഹരണം ദാഹഃ പൂരണം ഗോനിവാസനം

വിപ്രോച്ഛിഷ്ണം ച ഗവ്യം ച സപ്തൈതഃ സ്ഥാനശുദ്ധയഃ. ഐ

ചെന്നനം - കുഴിക്ക, ഹരണം - ആ മണ്ണുവാരി പുറത്തുകളക, ദാഹഃ - തത് സ്ഥാനത്തു പലുകത്തിച്ച് ഇടുക. പൂരണം - ശുദ്ധമായ മണ്ണു കൊണ്ടുവന്ന് കുഴിനിറയ്ക്കുക, ഗോനിവാസനം - പുശുവിനെ

അവിടെ നിറുത്തുക. വിപ്രോക്തിഷ്ഠം - ബ്രാഹ്മണരേ ഭക്ഷിപ്പിച്ചു എഴുതിയിട്ടു. ഗവ്യം ച - പഞ്ചഗവ്യം തളിക്ക. ഏതാഃ സപ്ത സ്ഥാനശുദ്ധയഃ-ഇങ്ങനെ ഏഴുകൂട്ടം ക്രിയകൾ സ്ഥാനശുദ്ധിയിൽ വേണ്ടുന്നത്.

ഖദിരകൃതഖനിത്രേണ അസ്രമത്രേണ ഖാതപാ
നിരൂതിദിശി ബഹിസ്തത് പാണ്ഡുജാതം നിരസ്യ
ദഹതു ഹതഭജം ദർഭാദിനാ ഭസ്മ ഹതപാ
പ്ലുതയതു പശുമുത്രബ്രഹ്മപാദോദഗവ്യേ. വ

ഖദിരകൃതഖനിത്രേണ അസ്രമത്രേണ ഖാതപാ - കരിങ്ങാലിക്കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ പാദകൊണ്ട് തന്റെ അസ്രംകൊണ്ട് അശുദ്ധിസ്ഥലത്തു കുഴിപ്പു. ബഹിഃ നിരൂതിദിശി തത് പാണ്ഡുജാതം നിരസ്യ - മതിലു പുറത്തു നിരൂതിക്കേണിൽ ആ മണ്ണുകളേ വാരിക്കളഞ്ഞാൽ, ദർഭാദിനാ ഹതഭജം ദഹതു - ആ കുഴിയിൽ പൂലും ചമതയുമിട്ടു തീയുമിട്ടു കത്തിപ്പു. ഭസ്മ ഹതപാ - പിന്നെ ഭസ്മമൊക്കെയും വാരിക്കളഞ്ഞ്, പശുമുത്രബ്രഹ്മപാദോദഗവ്യേ പ്ലുതയതു - പിന്നെ ആ കുഴിയിൽ ഗോമുത്രവും ബ്രാഹ്മണപാദതീർത്ഥവും പഞ്ചഗവ്യവും തളിപ്പു.

കൌശാദിമുദ്ഭിരഭിപൂത്യ വിശോദ്ധ്യ ഭാർഡ്യ-
മാപാദ്യ ഹസ്തിചരണൈരഥ ഗാ നിവാസ്യ
സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യ പരികല്പിതമണ്ഡപേത്ര
സംഭോജയേദ ദ്വിജപതീൻ സമൃതം പയോന്നം. ന

കൌശാദിമുദ്ഭിഃ അഭിപൂത്യ വിശോദ്ധ്യ - പിന്നെ കുഴിയിൽ കശമുട്ടിലേയും വിളഭുമിയിലേയും പാർവതത്തിലേയും മണ്ണുകൊണ്ട് നിറച്ച് വെള്ളം തളിച്ചാൽ, ഹസ്തിചരണൈഃ ഭാർഡ്യം ആപാദി - പ്ലാശ്ശുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ ആന അടികൊണ്ട് ഇടിച്ച് ഉറപ്പിച്ച്, അഥ ഗാഃ നിവാസ്യ - പശുക്കളേ ആ സ്ഥലത്തു കൊണ്ടുവന്നു നിറുത്തി പൂലുകൊടുത്തു കൊണ്ടുപോവു. സ്ഥാനം വിശോദ്ധ്യ - പിന്നെ ആ സ്ഥലത്തേ തളിച്ചു മെഴുകി, പരികല്പിതമണ്ഡപേത്രം ദ്വിജപതീൻ സമൃതം പയോന്നം സംഭോജയേത് - പിന്നെ അവിടെ മണ്ഡപംപോലെ മറച്ചുകെട്ടി

പ്പ് അവിടെ ബ്രാഹ്മണർക്ക് ഇലവപ്പ് പാലയേന്ദവും നെയ്യുംകൂട് ചതുർവിധമായി ഭക്ഷിപ്പിച്ചു.

ഉഷ്ണിഷ്ഠമുലുതു വിശോലു ഭൂമിം
ഗവ്യന സിഞ്ചേദികിരൈ കിരേച്ച
മൂലേന തത്രാഷ്ടഭലേ സരോജേ
ദേവം വിധിജ്ഞഃ പരിപൂജയേച്ച.

൧൦

ഉഷ്ണിഷ്ഠം ഉലുതു ഭൂമിം വിശോലു - പിന്നെ ബ്രാഹ്മണരുടെ എച്ചിലെടുത്തു തളിച്ച് അവിടെ ഭക്ഷിണയും ചെയ്തു. ഗർഭാഹാദികളിലാകുമ്പോൾ എച്ചിലെടുത്ത് തത്സ്ഥലത്ത് സ്തർശിപ്പു. പിന്നെ ആ സ്ഥലത്തു പഞ്ചഗവ്യം തളിച്ച് വികിരവും വിതരണം. ഇവിടെ കരിങ്ങാലി തുടങ്ങി വികിരാനതമുള്ള വസ്തുക്കൾ മുമ്പുതന്നെ ചാതിച്ച് പൂജിക്കയും വേണം. വിധിജ്ഞഃ തത്ര അഷ്ടഭലേ സരോജേ മൂലേന ദേവം പരിപൂജയേത് ച - പിന്നെ ആചാര്യൻ ആ സ്ഥലത്ത് അഷ്ടഭലപത്മമിട്ട് പീഠം വിരിച്ചു പൂജയുംചെയ്ത് മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ സ്ഥാനശുദ്ധിയുടെ ക്രിയകൾ.

സ്ഥാനം വിശോലേതി യഥാർഹമുപ്ല-
ബീജോഽഥ സൂത്രത്രയവേഷ്ഠനാദ്യാം
പ്രാസാദശുദ്ധിം പ്രവിധായ പുണ്യാ-
ഹാന്താം വിദല്യാദഥ ബിംബശുദ്ധിം.

൧൧

ഇതി സ്ഥാനം വിശോലു - ഇപ്രകാരം സ്ഥാനശുദ്ധി ചെയ്താൽ, യഥാർഹം ഉപ്ലബീജഃ - അശുദ്ധി വലുതായിട്ടുള്ള താകിൽ മുളയും ഇട്ടു. സൂത്രത്രയവേഷ്ഠനാദ്യാം പുണ്യാഹാന്താം പ്രാസാദശുദ്ധിം പ്രവിധായ - പിന്നെ ആലും മാവും ചുറ്റുക തുടങ്ങി പിന്നെ വാസ്തുപുണ്യാഹാന്തം കഴിവോളമുള്ള പ്രാസാദശുദ്ധി ചെയ്ത്, ബിംബശുദ്ധിയും വിതരണയാത് - പിറേറ ദിവസം ബിംബശുദ്ധിയേ ചെയ്തു.

ക്ഷാളനപ്ലാവനസ്നാനമാർജ്ജനാനി യഥാക്രമം

ധാരാവഗാഹസേകാശ്ച സപ്തൈന ബിംബശുദ്ധയഃ.

൧൨

ക്ഷാമനപ്താവനസ്താനമാർജ്ജനാനി - മുന്തിരി ക്ഷാമന
 വും പ്താവനവും സ്താനവും മാർജ്ജനവും ഇങ്ങനെ ചെയ്തു ശുദ്ധി
 യും, ധാരാവഗാഹസേവാഃ - പിന്നെ ധാരയും അവഗാഹവും പ
 ബകവും ഇങ്ങനെ മൂന്നും, ഏതാഃ സപ്ത ബിംബശൃംഗായഃ - ഇങ്ങ
 നെ ഏഴുകൂട്ടം ക്രിയകൾ ബിംബശൃംഗികൾ.

അനന്തരം ചതുർത്ഥശ്ലോകത്തെ പറയുന്നു:—

പാത്രം പീംസമർച്ചനാദ്യദിതക്തപ്തം ദർഭമുത്തപഗ്ജലൈ...
 രേകം സാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പസലിലൈർന്യക്തം ചാപരം
 അന്യത് കൂർച്ചയുതം ഹിരണ്യഫലയുക്തൈസ്തേഃ പിധാനാ-
 നപിതം
 തുതം ചാപി തഥാ പ്രപുഷ്യ മനുവിത് പ്രാർച്ച പ്രസാദ്ധ്യ-
 ഗ്രതഃ. മന

മനുവിത് - പുജാമന്ത്രക്രമങ്ങളറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ,
 പീംസമർച്ചനാദ്യദിതക്തപ്തം - അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി നാലു
 കോണിലും സ്വസ്തികങ്ങളേ ഇട്ടു പീഠം ഉണ്ടാക്കി കിഴക്കേതിൽ
 രണ്ടിലും പാത്രങ്ങളും പടിഞ്ഞാറേതു രണ്ടിലും കലശങ്ങളും മൂ
 ത്തിടേക്കു ശുദ്ധ്യോദിച്ചെച്ച് അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങി നാലിന്നും വെ
 ചേറേ പീഠപുഷ്പയും കംഭസംസ്കാരാദികൂർച്ചന്യാസാന്തവും ചെയ്ത്,
 ദർഭമുത്തപഗ്ജലൈഃ ഏകം പാത്രം - ഗർഭമുഷ്ടിയും പുറമുണ്ണും
 നാല്പാമരത്താലിയും വെള്ളവും കൂടി അഗ്നികോണിലേ പാത്രത്തേ
 യും, സാക്ഷതഗന്ധപുഷ്പസലിലൈഃ ന്യക്തം ചാപരം -
 അക്ഷതവും അഷ്ടഗന്ധവും പുഷ്പവുംകൂടിയ വെള്ളംകൊണ്ടു നിര
 തികോണിലേ കലശത്തേയും കൂർച്ചത്തേയും, തം ഹിരണ്യഫലയു
 ക്തൈഃ തൈഃ അന്യത് - ഒരു കൂർച്ചയും സ്വണ്ണവും ഗന്ധപു
 ഷ്പാക്ഷതജലങ്ങളും കൂടി വായുകോണിൽ കലശവും, പിധാനാനപി
 തം തുതം ച - പ്രണീതയും ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതസ്വർണഫലങ്ങളും
 ജലവും കൂടി ഈശകോണിലേ പാത്രത്തേയും, തഥാ പ്രപുഷ്യ
 പ്രാർച്ച അഗ്രതഃ പ്രസാദ്ധ്യ - ഇപ്പറഞ്ഞ ക്രമേണ നാലിനേയും
 നിർച്ച വെച്ചേറേ മൂലംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ചു മുർത്തിപ്പൂജിച്ച്

നിവേദിച്ച പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് ഇങ്ങനെ അഗ്രമണ്ഡപത്തിൽ ചതുശ്ശുലികളേ നാലിനേയും പൂജിച്ചു.

തൃഷ്ണിം ദർഭമുദാദിഭിഃ പ്രഥമതഃ സംഘൃഷ്ട സംക്ഷാള്യ തദ് ബിംബം പീഠയുതം ദ്വിതീയസ്ഥലിലൈരാപ്തവ്യ ചാമന്ത്രതഃ സംസ്താപ്യ സ്തപനേ തൃതീയസ്ഥലിലൈശ്ശാന്തിം സ്മരേന്മന്ത്രതഃ. ക്രർച്ചാഗ്രൈർ വിധിവാത് പ്രപൂജ്യ ച തുരീയൈർഭേദമദ്യർച്ച-
[യേത്. ൧൪]

ദർഭമുദാദിഭിഃ തൃഷ്ണിം പ്രഥമതഃ പീഠയുതം ബിംബം സംഘൃഷ്ട സംക്ഷാള്യ - പിന്നെ ശ്രീകോവിലിനകത്തു ചെന്നു പീഠപൂജാദിസ്നാനകാലത്തോളമുള്ള പൂജയേ ചെയ്തിട്ടു താൻ പൂജ തുടങ്ങാതെ മുന്തിയതന്നെ അഗ്നികോണിലേ പാത്രത്തുകലേ ദർഭമുദാദികൊണ്ടും മണ്ണുകൊണ്ടും തൊലികളേക്കൊണ്ടും ബിംബത്തുകലും പീഠത്തുകലും തേച്ച് അതിലേ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകൂ. പിന്നെ വ്യാപകാംഗവും ഖണ്ഡനിവേദ്യവും ചെയ്ത് അന്തരാസ്നാനത്തേയും ചെയ്തു. ദ്വിതീയസ്ഥലിലൈഃ അമന്ത്രതഃ ആപ്തവ്യ - പിന്നെ രണ്ടാമത്തേ നിരൂതികോണിലേ കലശജലം കൊണ്ടുവന്ന് മന്ത്രം കൂടാതെ ബിംബപീഠങ്ങളേ അഗ്രൂ. പിന്നെയും വ്യാപകാംഗഖണ്ഡനിവേദ്യാന്തരാസ്നാനങ്ങളേയും ചെയ്തു. സ്തപനേ തൃതീയസ്ഥലിലൈഃ ശാന്തിം സ്മരൻ സംസ്താപ്യ - പിന്നെ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തോളം മുമ്പേ ചെയ്തില്ലെങ്കിൽ അത്രയും ചെയ്തു സ്നാനകാലത്തു വായുകോണിലേ കലശംകൊണ്ട് 'ശന്നോ ദേവീ' മന്ത്രത്തേയും സ്മരിച്ച് അഭിഷേകം ചെയ്ത് വ്യാപകാദിഖണ്ഡനിവേദ്യവും അന്തരാസ്നാനവും ചെയ്തു. തുരീയൈഃ ക്രർച്ചാഗ്രൈഃ മന്ത്രതഃ വിധിവാത് പ്രമാർജ്യ ദേവം അദ്യർച്ചയേത - പിന്നെ ഈശകോണിലേ പാത്രജലം കൊണ്ടുവന്നു മുമ്പാൽവച്ച് ക്രർച്ചാഗ്രങ്ങളേ കൊണ്ടു സമന്ത്രമായി വിധിപോലെ തളിച്ച ശേഷം ജലമാടി ഖണ്ഡനിവേദ്യാന്തംചെയ്തു വസ്ത്രാദി ശേഷംപൂജയും ചെയ്തു. ഈ ചതുശ്ശുലി ആടുന്നതു പൂജ കൂടാതെയും നാലു പൂജയായിട്ടും ചെയ്യാമെന്നു പറയുന്നുണ്ട്.

ആപ്യൈശ്വര്യ പാവമാനൈശ്വര്യ ഹോത്രഭിശ്ചൈവ മാർജ്ജനം കവീത സർവദേവേഷു ബ്രഹ്മഭിശ്ചാപി ശുലിനി. ൧൫

ഇഹ സർവദേവേഷു - ഇവിടെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും; ആപ്തഃ പാവമാനൈഃ ഹോതൃഭിഃ ച - പുണ്യാഹമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും ചെറുമാനംകൊണ്ടും ചിത്തിസ്ര ഗാദികൊണ്ടും, മാർജനകർച്ച - തളിക്കണം. ശുലിന ബ്രഹ്മഭിഃ ച - ശിവങ്കൽ പഞ്ച ബ്രഹ്മംകൊണ്ടുംകൂടെ തളിക്കണം.

അനന്തരം വലുചതുർജ്ജഭീര്യേ പറയുന്നു:—

ദോഷേ ഭൂയസി മുഷ്ടിഭിസ്തു തിസൃഭിർവല്മീകതീത്ഥാകര-
ക്ഷാഭന്തൃപ്തിരഹാർവാരമിഹ തുഷ്ണീം ക്ഷേത്രം നിജാസ്രേണ ച
പിഷ്യാർദ്ധശതരത്നപചാമപി വിഷ്വഷ്യാർച്ചാം പൃഥക് ക്ഷാള-

[യേ-

ത്തത്തോയൈർമതിമാനഘോര ഇഹ ശർവാദൈഃ സിംഹാസ്തഭേ.

[മനു

ഭൂയസി ദോഷേ - വലുതായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധിയിങ്കൽ, മതിമാൻ ഉഷ്ണാബുദ്ധിമാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ക്ഷാളനത്തിന്നുതന്നെ ദക്ഷിണോത്തരക്രമേണ മൂന്നു സ്വസ്തികളിൽ പാത്രം കമത്തി പീഠപൂജാദികൂർച്ചന്യാസാനം ചെയ്താൽ, തുഷ്ണീം ക്ഷേത്രം നിജാസ്രേണ ച തിസൃഭിഃ മുഷ്ടിഭിഃ വല്മീകതീത്ഥാകരക്ഷാഭന്തൃപ്തിഭിഃ ധൃശതരത്നപചാം പിഷ്യാർദ്ധ - തെക്കേ പാത്രത്തിൽ മൂന്നു മുഷ്ടികളും പുറമെണ്ണം താത്ഥത്തിലേ മണ്ണും പർവതത്തിലേ മണ്ണുംകൂടി രണ്ടാമത്തേ പാത്രത്തിൽ മൂന്നായി പകത്തും നാലാമത്തെ അരിച്ച് ഉരുട്ടി മൂന്നായി പകർത്ത് മൂന്നാമത്തേ പാത്രത്തിലും സ്പന്ദിച്ചു വെള്ളം നിറച്ചാൽ മൂന്നു പാത്രങ്ങളിലും തുഷ്ണീയായി ഭംഗിക്കണം എന്നും തന്റെ വസ്ത്രംകൊണ്ടും വെച്ചുവെക്കുന്നവരിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. പിന്നെ ദേവങ്കൽ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തു, അഹാർവാരം വിഷ്വഷ്യാ പൃഥക് തത്തോയൈഃ അർച്ചാം ക്ഷാളയേത് - ഒന്നാമത്തേ മുഷ്ടികൊണ്ടു തുഷ്ണീയായിട്ട് ഏഴുപ്രാവശ്യം ബർബ്ബത്തേയും പീഠത്തേയും തേച്ചു കഴുകൂ. രണ്ടാമത്തേ മുഷ്ടികൊണ്ടു ക്ഷേത്രം എന്നു തേച്ചുകഴുകൂ. പിന്നെ നാലാമത്തേ അരികൾ മൂന്നുകൊണ്ടും ഇപ്രകാരം തേച്ചു ആ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകൂ. പിന്നെ വ്യാപകാംഗങ്ങളേ സ്പന്ദിച്ചു നീരാജനവുമുഴിഞ്ഞു വസ്ത്രാദികൊടുത്തു പൂജിപ്പൂ. ഇഹ ശർവാദൈഃ സിംഹാസ്തഭേ അഘോരഃ -

ഇവിടെ ശിവസ്തന്ദഗണപതിശങ്കരനാരായണന്മാരിൽ ക്ഷേത്രം എന്നും പൂജിച്ച് നടേത്തേ അഘോരമന്ത്രം.

പൂണ്ണം പ്രോക്തനയേന ശാന്ത്യപനിഷന്മുലൈർമഹത് പാത്രമിഷ്ടാച/വർത്യാഷ്ടശതം ച ബിംബമമനാമന്ത്രം പരിപ്ലാവയേത് തൈരേവ സ്തപയേദതോ വസുശതം പാത്രാന്തരേണാണഭിഃ പ്രോക്ഷേതൈഃ ക്രമവിദ് ഗുരുഃ സപവമാനാബ്ലിംഗഹോ

[ത്രാദിഭിഃ ച

ക്രമവിദ് ഗുരുഃ - പ്ലാവനാദി മൂന്നും ഒരു പാത്രത്തിൽ തന്നെ എന്നുള്ള ക്രമത്തേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, പ്രോക്തനയേന പൂർണം മഹത് പാത്രം ശാന്ത്യപനിഷന്മുലൈഃ ഇഷ്ടാ - ചതുശ്ശുദ്ധിയിങ്കൽ ഒട്ടക്കത്തേതിലേപ്പോലെ സ്വസ്തികത്തിൽ വലിയ പാത്രത്തേ കമത്തി പീഠപൂജാദികൂർച്ചന്യാസാന്തം ചെയ്തു ഗന്ധപുഷ്പാങ്കുരസപണ്ണഫലകൂർച്ചവും പ്രണീതയും ഇട്ട് നിറച്ചാൽ ശന്നോദേവിക്കൊണ്ടും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും വെച്ചേറേ ആ പാത്രത്തിലാവാമിച്ച പൂജിച്ച നിവേദിച്ച പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, അകത്തു ചെന്നു ദേവകൽ പീഠപൂജയുടെ സ്മാനകാലത്തോളം ചെയ്താൽ, അമുനാ അഷ്ടശതം ആവർത്ത്യ ബിംബം അമന്ത്രം പരിപ്ലാവയേത് - ഈ വെള്ളം മറൊരാൾ എടുത്തു് അകത്തു കൊണ്ടുപോയി ന്നൊറ്റ പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ മന്ത്രംകൂടാതെ കഴുകൂ. ഇതു് പ്ലാവനമാകുന്നതു്. അതഃ വസുശതം പാത്രാന്തരേണ തൈഃ അണഭിഃ ഏവ സ്തപയേത് - പിന്നെയും ഈ വെള്ളത്തേ മറൊരാൾ പാത്രത്തിലെടുത്തുകൊണ്ടുപോയി കലശക്കടംകൊണ്ടു ശന്നോദേവിയും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും മൂലവും ജപിച്ചു ന്നൊറ്റ പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ അഭിഷേകം ചെയ്തു. ഇതു് സ്നാനം. സപവമാനാബ്ലിംഗഹോ ത്രാദിഭിഃ തൈഃ പ്രോക്ഷേത് ച - പിന്നെ ആ പാത്രംതന്നെ അകത്തുകൊണ്ടുപോയി മുമ്പിൽ വച്ചു പുണ്യാഹം ചെറുമാനം ഹോതൃക്കൾ ഈ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു തളിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ മാർജ്ജനം. പിന്നെ വ്യാപകാംഗങ്ങളേ നൃസിച്ച് നീരാജനവും ഉഴിഞ്ഞു് വസ്ത്രാദി പൂജിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ വലിയ ചതുശ്ശുദ്ധിപ്രകാരം.

അനന്തരം ധാരയുടെ ക്രമത്തെ പറയുന്നു:—

ഐശ്വര്യം ധാന്യരാശൌ ഹരിതി സുമഹിതേ വിഷ്ണുരേ സ്വേപ
[കടാഹം
ലൗഹം സംസാദ്യ സംസ്തൃത്യ ച തദനു സമുത്താനിത്യേധോഗ്രകൃ-
[ച്ഛം
വിന്യസ്യപൂർവ്വം വാരാ നവപടപരിപൂതേന മന്ത്രി ജലേന്ദ്രീൻ
വിന്യസ്യേന്മത്സ്യയുഗം കമരയുഗമപി സ്വർണ്ണദർവണ്ണകുണ്ഡലേ.
[ച വ

മന്ത്രി ഐശ്വര്യം ഹരിതി - ആചാര്യൻ ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ
ഈശകോണിൽ സ്വസ്തികപത്മത്തുകൽ, ധാന്യരാശൌ സുമഹി
തേ സ്വേപ വിഷ്ണുരേ - നെല്ല്മിട്ടു തങ്ങളുടെ പീഠം പൂജിച്ച്, ലൗ
ഹം കടാഹം സംസാദ്യ സംസ്തൃത്യ - ഓടുകൊണ്ടുള്ള ജലദ്രോണി
പാത്രത്തെ കമത്തിവച്ച് ശോഷണാദിപാത്രപൂജയും, തദനു സമ
ത്താനിതേ അധോഗ്രകൃർച്ഛം വിന്യസ്യ - പിന്നെ പാത്രത്തെ മല
ത്തിവച്ച് കീഴ്പോട്ട് അഗ്രം വരമാറു കൂർച്ചത്തേ നൃസിച്ച്
കൂർച്ചപൂജയും ചെയ്ത്, നവപടപരിപൂതേന വാരാ - നേർച്ച കോടി
വസ്ത്രത്തിൽ അരിച്ച ശുദ്ധമാക്കിയ വെള്ളംകൊണ്ട് ആ പാത്ര
ത്തെ നിറച്ച് ആലുംമാവുമിട്ടാൽ, സ്വർണ്ണദർവണ്ണകുണ്ഡലേ
മത്സ്യയുഗം കമരയുഗം അപി വിന്യസ്യേത് - പൊന്നുകൊണ്ട്
ഉണ്ടാക്കിയ രണ്ടു മത്സ്യങ്ങളേയും വെള്ളികൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ
രണ്ടു ആമകളേയും ആ വെള്ളത്തിൽ നൃസിപ്പു. ചിലത് പൊ
ന്നുകൊണ്ട് ഓരോന്നിനേയും വെള്ളികൊണ്ടു ഓരോന്നിനേയുംമാ
യിട്ട് മത്സ്യദപന്തേയും കമരദപന്തേയും നൃസിക്കുന്നു.

പദ്മിനീം സസുമനോമുണാളിനീം

നൃസ്യ തത്ര വരണം സതീർത്ഥകം
പ്രാർച്ച ദേവമപി സന്നിധാപ്യ തത്
സംസ്തൃശൻ ജപതു വാരണാഭികം.

മൻ

തത്ര സസുമനോമുണാളിനീം പദ്മിനീം നൃസ്യ - പിന്നെ
ആ വെള്ളത്തിൽ പൂവോട്ടുമിലയോടും കൂടിയുള്ള താമരയേയും
നൃസിച്ച്; വരണം സതീർത്ഥകം പ്രാർച്ച - വരണനേയും ഗംഗ
യേയുമാവാഹിച്ച് പൂജിപ്പു.

“ആയാതു വരണഃ ശീശ്രൂം പ്രാണിനാം പ്രാണരക്ഷകഃ
അതുല്യബലവാനത്ര സർവഭുഷപ്രശാന്തയേ.”

ഇതു വരണന്റെ ഉപചാരം. “വരണായ നമഃ” ഇതു മൂലം.
വാം ഏദയായ നമഃ ഇതിദ്വയംഗം.

“ഗംഗേ ച യമുനേ ചൈവ ഗോദാവരി സരസ്വതി
നമഃഭ സിന്ധു കാവേരി ജലേ/സ്തിൽ സന്നിധിം കരു.”

ഇതു ഗംഗാദിസപ്തതീർത്ഥമന്ത്രം. ദേവം അപി സന്നിധാ
പ്യ - പിന്നെ ദേവനേയുമാവാചിച്ചു പുജിച്ചു നിവേദ്യസ്ഥാനത്ത്
അർച്ചനകൊടുത്ത് മാനസപൂജയും ചെയ്താൽ, തത്സംസ്കൃതൻ
വാരുണാദികൾ ജപതു - ആ ജലത്തേ പുല്ലുകൊണ്ടു തൊട്ട് “അവ
തേഹേഡ” “ഉദത്തമം” “ഇമം മേവരണ” “തത്ത്വായാമി”
“തപനോ അഗ്നേ വരണസ്വ” ഇത്യാദി പഞ്ചവാദനമന്ത്രങ്ങളേ
ജപിച്ചു.

പാലാശാദിത്രിപദകലിതം ലോഹജം ഹേമരസ്രം
ധാരാപാത്രം സ്തപനസമയേ/ധോഗ്രകൂട്വം പ്രകല്പ്യ
പാദാർച്ചിഷ്യാ പ്രണവലിപിഭിസ്തേന പാത്രം ച കൂട്വം
പാസ്തിൽ പാത്രേ ക്ഷിപതു ച പുനർഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാനി. ൨൦

സ്തപനസമയേ - പിന്നെ ദേവകൾ പൂജ തുടങ്ങി സ്നാന
കാലത്തോളം ചെയ്താൽ, പാലാശാദിത്രിപദകലിതം ലോഹജം
ഹേമരസ്രം ധാരാപാത്രം അധോഗ്രകൂട്വം പ്രകല്പ്യ - പ്ലാശ്
നാല്പാദരം ഇത്യാദികൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ മൂന്നു കാലുകളുടെ മുക
ളിൽ ചെമ്പുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ സുഷിരത്തുകൽ പൊന്നുകൊണ്ടുള്ള
നാളത്തോടും കൂടിയ ധാരാപാത്രത്തേ വെച്ചു കീഴ്പോട്ടായി
കൂട്വവും കോർത്താൽ, പ്രണവലിപിഭിഃ പാദാൻ തേന പാത്രം
കൂർച്ചം ച ഇഷ്ട്വാ - പ്രണവാക്ഷരംകൊണ്ട് കാല മൂന്നിനേയും
പ്രണവംകൊണ്ടു പാത്രകൂട്വങ്ങളേയും പുജിച്ചാൽ, പുനഃ അസ്തിൽ
പാത്രേ ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതാനി ക്ഷിപതു - പിന്നെ ആധാരാപാത്രത്തു
കൽ ഗന്ധപുഷ്പാക്ഷതങ്ങളേ സ്വസിപ്പു.

പാത്രാദിപാത്രവാരുണാദിദരം ഹൃതപശ്ചിത്തേനാമുനാ
തത് പാത്രം പരിപൂർവ്വ മൂലമനുനാ തദ്യേഷതോയൈരപി
തത് കൂർച്ചാഗ്രവിനിർഗതാമചിരളാം ധാരാം സമാപാതയേ -
ദർച്ചാമൂർദ്ധനി യാമമാത്രമഭിജപ്യതാനന്തംസ്തമനാഃ. ൨൧

അഥ വാരുണാത് പാത്രാത് അധിദരം വാരി ഹൃതപാ -
പിന്നെ വരുണനേ പുജിച്ചിരിക്കുന്ന പാത്രത്തിൽനിന്ന് ശംഖിലേ
വെള്ളത്തേ എടുത്ത്, മൂലമനുനാ അഞ്ചിതേന അമുനാ തത്
പാത്രം പരിപൂർണ്ണ - മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച പുജിച്ചിരി
ക്കുന്ന ശംഖിലകൊണ്ട് ധാരാപാത്രത്തേ നിറച്ച്, തക്ഷ്ണപുരോ
യൈഃ അപി - ശേഷമുള്ള ജലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടും നിറപ്പു.
അർച്ചാമുർദ്ധ്വാനി തത്കൃച്ഛാഗ്രവിനിർഗതാം അവിരളാം ധാരാം -
ബിംബത്തിന്റെ ശിരസ്സിൽ കൃച്ഛാഗ്രത്തിൽകൂടെ മുറിയായ്തെ
ധാരയേ, തന്മനാഃ ഏതാൻ മന്ത്രൻ അഭിഷേച യാമമാത്രം സമാപാ
തയേത് - ദേവങ്കൽ ഭക്തിയോടു കൂടി ജപിപ്പാൻ പറയുന്ന
മന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ചും ഒരു യാമം മുഴുവൻ ധാരയേ ചെയ്തു.

മന്ത്രാൻ പഞ്ച നിജാൻ ജപേയുരഭിതഃ പാത്രം സ്പൃശന്തോ

[ദപിജാഃ

സാവിത്രിം ദശതാരകാം സകലവേദാഭിൻ സ്വകീയാന്യപി
സുകതാഭിനി സപാവമാനപുരുഷാസ്തായാന്തികാനി ക്രമ -
ജപ്യാ വാഖിലസംഹിതാക്ര കഥിതാന്ത്യാദ്യന്തജപ്യാനി ച.ര.മ.

അഭിതഃ പാത്രം സ്പൃശന്തഃ ദപിജാഃ - ബിംബത്തിന്റെ
മുറുമിരുന്ന് ധാരാപാത്രത്തേ പുൽകൊണ്ടു കെട്ടിപ്പിടിപ്പിരിക്കുന്ന
ബ്രാഹ്മണൻ; നിജാൻ പഞ്ചമന്ത്രാൻ - തന്റെ തന്റെ പഞ്ചത
ത്വങ്ങളേയും, ശിവങ്കൽ പഞ്ചബ്രഹ്മത്തേയും; ദശതാരകാം സാ
വിത്രിം - പ്രണവത്തേയും ദശപ്രണവത്തേയും ഗായത്ത്രിയേയും,
സകലവേദാഭിൻ “അഗ്നിമിള” ഇത്യാദിയായ വേദാഭി നാലി
നേയും, സ്വകീയാനി സുകതാനി അപി - വിഷ്ണുപാദിദേവന്മാർക്കു
പറയുന്ന തന്റെ തന്റെ സുകതങ്ങളേയും, സപാവമാനപുരുഷാ
സ്തായാന്തികാനി ക്രമാത് ജപേയഃ - ചെറുമാനവും പുരുഷസൂ
ക്തവും വേദസമാപ്തിയും ക്രമേണ ജപിപ്പു. അഖിലസംഹിതാ
ജപ്യാ വാ - ഇവിടെ വേദങ്ങളൊക്കെയും ജപിക്കേണ്ടുന്നതു്.
ആദ്യന്തജപ്യാനി കഥിതാനി - ആദിയും അവസാനവും ജപിക്ക
ണമെന്നും പറയപ്പെട്ടു.

അദ്ദേ കിദ്രുപൂർവ്വം സ്വഭൂതി പുനരതോ ദേവപൂർവ്വം ദപയന്ത-
 ക്കാർദ്ദഗീശേ യാത ഉയത്യാദികമിദമഭയം ചാതുക്തേ താരകാരേ
 അഗ്നിർഹോതാദികം സ്വം പ്രജപതു ഗണപേ/ഹോ ഗണാനാം

[പദാദ്യം

അദ്ദേഹതം ച ദപയേ/സ്തിൻ മഹിഷജിതി സജാതാദികം

[വൈഷ്ണവം ച. ൨൩

അദ്ദേ കിദ്രുപൂർവ്വം - ശിവങ്കൽ “കിദ്രായ” എന്നു രണ്ടു
 വക്വം “ഇമാ അദായ തവസേ” ഇതു രണ്ടു വക്വം “ആ തേ
 പിതർമരുതാം” ഇത്യാദി മൂന്നു വക്വം “തമുഷ്ടഹി യഃ സ്വപിഷ്ടഃ
 സുധനഃ” എന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥം “ഇമാ അദായ സ്വമിരധനപനേ”
 എന്ന ഒരു വക്വം അദസ്യുക്തങ്ങൾ. പുനഃ സ്വഭൂതി അതോ
 ദേവപൂർവ്വം - വിഷ്ണുവിങ്കൽ “അതോ ദേവാ” എന്ന വക്വം
 “വിഷ്ണോൻ കം” ഇത്യാദി മൂന്നു വക്വം “സം വാം കർമ്മണാ”
 എന്ന വക്വം “പരോ മാത്രയാ” എന്ന രണ്ടുവക്വം വിഷ്ണുസു
 കതങ്ങൾ. ശാർദ്ദഗീശേ തദ് ദപയം - ശങ്കരനാരായണങ്കൽ ഇതു
 രണ്ടു സൂക്തങ്ങളും, അതുക്തേ യാത ഉയത്യാദികം ഇദം ഉഭയം ച -
 ശാസ്താവിങ്കൽ “യാതഉയതിരവമാ” ഇത്യാദി രണ്ടു വക്വം വിഷ്ണു
 സൂക്തരദസ്യുക്തങ്ങളും, താരകാരേ അഗ്നിർഹോതാദികം സ്വം -
 സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ “അഗ്നിർഹോതാ നോ അലപരേ” എന്ന രണ്ടു
 വക്വം “കുമാരം മാതാ” എന്ന രണ്ടും കുമാരസൂക്തങ്ങൾ. ഗണ
 പേ ഗണാനാംപദാദ്യം - ഗണപതിയിങ്കൽ “ഗണാനാം തപാ
 ഗണപതിം” ഇത്യാദി നാലു വക്വം അസ്തിൻ ദപയേ അദ്ദേഹതം
 ച - ഇതു ഗണപതിക്കും സുബ്രഹ്മണ്യനും അദസ്യുക്തവും കൂടെ
 വേണം. മഹിഷജിതി സജാതാദികം വൈഷ്ണവം ച - ഭഗ്വതി
 കൽ “ജാതവേദസേ” ഇത്യാദി പഞ്ചഭർഗ്ഗയും വിഷ്ണുസു
 കതവും. ഇങ്ങനെ അവരവരുടെ സൂക്തങ്ങൾ.

യാമാവസാനേ സുസമാപ്യ ധാരാം

ദേവം യഥാവിധിഭിപുജയേച്ച

ന ചാലയേദപാരുണമത്ര പാത്രം

ദിനത്രയേ യത്ര കരോതി ധാരാം.

൨൪

യാമാവസാനേ ധാരാം സുസമാപ്യ - ഒരു യാമം നേരം
 ഇങ്ങനെ ജപിച്ച് ധാര ചെയ്താൽ, ദേവം യഥാവിധി അഭിപുജ

യേത് - വരണാദി മൂന്നിനേയും ബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു ദേവനേ വസുദൈവപരമാർത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. യത്ര ദിനത്രയേ ധാരാ കരോതി - യാതൊരു നിമിത്തത്തുകൽ മൂന്നു ദിവസം ഇങ്ങനെ ധാരയേ ചെയ്യുന്നു, അത്ര വരണം പാത്രം ന ചാലയേത - അവിടെ ജലദ്രോണി പൂജിച്ച പാത്രത്തേ എടുക്കയും വേണ്ട. പിറ്റേ ദിവസം അതിൽ തന്നെ പൂജിച്ചാൽ മതി.

ഔർധ്വപാഹ്നികേ പശ്യഷിതാംബു ഹൃതപാ
കൃതപാത്രദിഷ്ടപാ പ്രകരോതു ശേഷം
വാരേ തൃതീയേ വരണം ച ദേവേ
പ്രോദ്ധാസ്യ തത്പൂജനമാദധീത.

൨൫

ഔർധ്വപാഹ്നികേ പശ്യഷിതാംബു ഹൃതപാ - രണ്ടാം ദിവസവും മൂന്നാം ദിവസവും ധാര ചെയ്യുമ്പോൾ തലനാളത്തേ വെള്ളം കളഞ്ഞു വച്ചേപ്പൂ. അന്യത് കൃതപാ ശേഷം പ്രകരോതു - വേറേ അരിച്ചു വെള്ളംകൊണ്ടു വരണപൂജാദി കൈയും ചെയ്ത് സ്നാനകാലത്ത് ധാരാപാത്രം തലനാളത്തേപ്പോലെ വച്ചു നിറച്ചു ധാര ചെയ്തു. തൃതീയേ വാരേ വരണം ദേവേ പ്രോദ്ധാസ്യ - മൂന്നാംദിവസം ധാര കഴിഞ്ഞാൽ വരണാദി മൂന്നിനേയും ഉദപസിച്ച് ദേവകൽ യോജിപ്പിച്ച് വസുദൈവപൂജയും ചെയ്തു.

അനന്തരം ആചാരാനന്തരം പറയുന്നു:-

പാത്രേ പീംസമച്ഛന്നാദി മഹിതേ നൃക്കുച്ഛകേ സ്വാൺഭി-
ഗ്ഗോമുത്രപ്രമുഖാനി പഞ്ചപരിമീയായോജ്യ ഗവ്യാന്യഥ
താനി ബ്രഹ്മമഥാ വിലോഡ്യ മപരേണാഭ്യുച്ഛ മൂലാണനാ
ഗന്ധോദം ച തഥാ/വഗാഹവിധയേ സംപൂജ്യ സംസാധയേത്.

[൨൩

അഥ അവഗാഹവിധയേ - പിന്നെ അവഗാഹത്തിനായി കൊണ്ട്; പീംസമച്ഛന്നാദിമഹിതേ നൃക്കുച്ഛകേ പാത്രേ - രണ്ടു സ്വസ്തികത്തിൽ പീറ്റുണ്ടാക്കി പീറ്റുപൂജാദി ചെയ്തു കീഴ്പോട്ടു അഗ്രമായി കൂർച്ചന്യാസവും ചെയ്ത് പൂജിച്ചാൽ, ഗോമുത്രപ്രമുഖാനി പഞ്ചഗവ്യാനി പരിമീയ ആയോജ്യ - ഗോമുത്രം തുടങ്ങിയുള്ള അഞ്ചിനേയുംമൂന്നു കൂട്ടി പഞ്ചഗവ്യങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, താനി

ബ്രഹ്മമഥാ മപരേണ വിഭോധ്യ - അവരേ പ്ലാശ്തംചമത
കൊണ്ട് പ്രണവംകൊണ്ട് ഇളക്കി യോജിപ്പിച്ച് പാത്രത്തിൽ നി
റച്ച്, മൂലാണനാ അഭ്യർച്ച - മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു
പൂജിച്ചാൽ, തഥാ ഗന്ധോദം ച സംപൂജ്യ - അപ്രകാരം മറ്റേ
പാത്രത്തിൽ അഷ്ടഗന്ധജലത്തേയും നിറച്ച് "മൂലംകൊണ്ട് ആവാ
ഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ. സംസാധയേത് - ഇങ്ങനെ രണ്ടേടത്തും പ്രസ
ന്നപൂജാർത്ഥം ചെയ്തു വസ്രംകൊണ്ട് മുടി രക്ഷിപ്പൂ.

ഗോമുത്രം നിജവാഞ്ഛരയാ പരിമിതം മുത്രാർധകം ഗോമയം
ക്ഷീരം സപ്തഗുണം ദധി ത്രിഗുണിതം ഗോമുത്രമാത്രം ഘൃതം
പ്രാഹുസ്തസവതൂർവ്വരേണ്യമിതി ഗന്ധപാരപൂർവ്വം തഥാ
ഏപ്യായസേചിതി ദധീതി തേജ ഇതി ഗോമുത്രാദിമന്ത്രാൻ ക്രമാത്.

[൨൭]

നിജവാഞ്ഛരയാ പരിമിതം ഗോമുത്രം - അവിടെ വേണ്ടുന്നി
ടത്തോളം ഗോമുത്രത്തേയും; മുത്രാർധകം ഗോമയം - ഗോമുത്രത്തിൽ
പാതി ചാണകവെള്ളത്തേയും; സപ്തഗുണം ക്ഷീരം - ഗോമുത്രത്തി
ന്റെ ഏഴിരട്ടിയായി പാലിനേയും, ത്രിഗുണിതം ദധി - ഗോമുത്ര
ത്തിൽ മൂന്നിരട്ടി തൈരിനേയും, ഗോമുത്രമാത്രം ഘൃതം - ഗോമുത്ര
ത്തോളം നെയ്യിനേയും അളന്നു കൂട്ടണം. തത്സവതൂർവ്വരേണ്യം
ഗന്ധപാരപൂർവ്വം ഏപ്യായസേച ഇതി ദധി ഇതി തേജ ഇതി
ഗോമുത്രാദിമന്ത്രാൻ ക്രമാത് പ്രാഹുഃ - ഗോമുത്രത്തിന്ന് "തത്സവി
തൂർവ്വരേണ്യം" എന്നും, ചാണകത്തിന്നു "ഗന്ധപാരാം ദരാ
ധർഷാം" എന്നും, പാലിന്ത് "ഏപ്യായസേച സമേതു" എന്നും,
തൈരിന്ത് "ദധിക്രാവ്ണോ അകാരിഷം" എന്നും, നെയ്യിന്ത് "തേ
ജാസി തേജോനുപ്രേമി" എന്നും ഇങ്ങനെ ഗോമുത്രാദി അഞ്ചി
നേയും കൂട്ടുവാൻമന്ത്രങ്ങൾ.

ദേവേ പുനഃ സ്തപനകമ്ബണി കമ്ബരോഽഥ

ബ്രഹ്മദ്രമാദിക്രതപഞ്ചരമാകലയു

സംവേഷ്ട്യ ബിംബമപി സാധു സവസ്രദഭൈർ

ർഗവൈഃ പ്രപൂജ്യ തന്ത്രയാദവഗാഹകമ്.

൨൮

പുനഃ ദേവേ സ്തപനകമ്ബണി - പിന്നെ ദേവകൽ പീഠ
പൂജ ഇടങ്ങി സ്താനത്തോളം ചെയ്താൽ, കമ്ബഃ ബ്രഹ്മദ്രമാദി
ക്രതപഞ്ചരം ആകലയു - തത്കമ്ബത്തുകൽ സമത്വമായിരിക്കുന്ന

ആചാര്യൻ പ്ലാശ് ആല് തുടങ്ങിയുള്ള മരംകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ കൂറയെ ബിംബത്തിന്റെ ചുറ്റും വരുമാറു വച്ച് ഉഴുന്നു അരച്ചു ചുവട്ടിലും ഇടയിലും തേച്ച്, ബിംബം അപി സവസ്രുദർഭൈ സാധു സംവേഷ്യ - ബിംബത്തേയും വസ്രുംകൊണ്ടു മുട്ടി പല്ലു കൊണ്ടു കെട്ടിയാൽ, ഗവൈഃ പ്രപൃത്യ അവഗാഹകർമ്മ തന്മ യാത് - പൂജിച്ച പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു പഞ്ജരത്തേ നിറച്ച് ബിംബത്തേ മുഴുകമാറു ചെയ്തു.

ധാരാവദത്ര പരിജപ്യ മന്ത്രംശ്ച വിപ്രൈ-

സ്തദ്ഗവ്യജാതമപനീയ സുഗന്ധതോയൈഃ

അന്തേവഗാഹ്യ പരിശോദ്ധ്യ സമസ്തമേത-

ദേവം യഥോക്തവിധിനാ പരിപൂജയേച്ച. ൨൯

അത്ര വിപ്രൈഃ ധാരാവത് മന്ത്രൻ പരിജപ്യ - ഇവിടെയും ബ്രാഹ്മണരേക്കൊണ്ട് ധാരയിങ്കലേ പോലേ മന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ചാൽ, തദ്ഗവ്യജാതം അപനീയ - ആ പഞ്ചഗവ്യത്തേ പഞ്ജരം കൊണ്ടു മാറിക്കളഞ്ഞു് പായസത്തേ നിവേദിച്ചാൽ പിന്നെയും പഞ്ജരത്തേ ഉറപ്പിച്ച്, സുഗന്ധതോയൈഃ അവഗാഹ്യ - അഷ്ട ഗന്ധജലത്തേക്കൊണ്ടു നിറച്ച് അവഗാഹംചെയ്തു ജപങ്ങളും ചെയ്താൽ, അന്തേ ഏതം സമസ്തം പരിശോദ്ധ്യ - ഒട്ടക്കും പഞ്ജരമെടുത്തു മാറ്റി പഞ്ചഗവ്യാദികൾ ഒക്കെയും കളഞ്ഞു് സ്ഥലം നന്നാക്കിയാൽ, ദേവം യഥോക്തവിധിനാ പരിപൂജയേത് - ദേവനേ വസ്രാദി മാറ്റി പൂജചെയ്തു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.

താരം നാദം ശരലിപിമഹാവ്യോമവിദ്വാദി പഞ്ച-

ബ്രഹ്മശ്രീരുദ്രകമപി ശിവേ ഗാഹ്യമാനേ ജപേയഃ

സമ്പാതം സംസ്തശതു ച ശതം ബ്രഹ്മഭിസ്തത്ര സപ്ത-

ർഹതപാ ചതപാർയ്വഹിശതമക്ഷോഭേണ ച ഭവുകാണി ൩൦

ശിവേ ഗാഹ്യമാനേ - ശിവങ്കലേ അവഗാഹത്തുകൾ പഞ്ചഗവ്യം നിറച്ചാൽ, താരം - പ്രണവം, നാദം - പ്രാസാദമന്ത്രം, ശരലിപി - പഞ്ചാക്ഷരം, മഹാവ്യോമവിദ്വാദി പഞ്ചബ്രഹ്മ - വലിയ വ്യോമവ്യാപിയും ചെറിയ വ്യോമവ്യാപിയും പഞ്ച ബ്രഹ്മവും, ശ്രീരുദ്രകം അപി - ശ്രീരുദ്രവും, ജപേയഃ - ഇത്രയും മുന്നിൽ ധാരയിങ്കലേ മന്ത്രങ്ങളും ജപിപ്പൂ. തത്ര ബ്രഹ്മഭിഃ ശതം

സപ്പിഃ ഹതപാ അഘോരേണ അഹിശതം ചതപാരി ദ്രവ്യാണി
അപി ഹതപാ സമ്പാതം സംസ്തഗത ച - ഇവിടെ ശിവാവഗാ
ഹത്തുകൽ സാമാന്യം പോലെ ഹോമം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹു
ത്വന്തം ചെയ്താൽ പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ട് ഇരുപത് ആവൃത്തിയാ
യിട്ടു നൂറൊട്ടു ആജ്യാഹുതിയും അഘോരനേക്കൊണ്ടു നൂറൊ
ട്ടീതെ ഉരു ചതുർദ്രവ്യങ്ങളേയും ഹോമിച്ച് സപിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം
മുടിച്ച് തത്സമ്പാതത്തേ പഞ്ചഗവ്യത്തിൽ സ്പർശിക്കയും വേണം.

വൃസ്തേഃ സമസ്തേരപി പഞ്ചഗവ്യൈ-
ഗ്ന്ധോദനിഷ്ടൈഃ സുഗരിഷ്ടഭോഷേ
കാര്യാവഗാഹഃ ക്രമശോ ദിനേഷു
തത്സേവകമാത്രേണ ച തല്പഘിതി. ന.പ

സുഗരിഷ്ടഭോഷേ - വലുതായിരിക്കുന്ന അശുദ്ധിയിങ്കൽ,
വൃസ്തേഃ സമസ്തേഃ അപി പഞ്ചഗവ്യൈഃ ഗന്ധോദനിഷ്ടൈഃ-
ഗോമൂത്രാദികൾ അഞ്ചുകൊണ്ടും വെച്ചേറയും ഒരുമിച്ചും എടു
യിൽ എല്ലാത്തിന്നും അഷ്ടഗന്ധജലത്തോടു കൂടിയും, ദിനേഷു
അവഗാഹഃ കാര്യാഃ - ഒരോദിവസം ഓരോന്നായിട്ട് അവഗാഹത്തേ
ചെയ്യാം. തല്പഘിതി തത്സേവകമാത്രേണ ച - അല്പമായിരിക്കുന്ന
അശുദ്ധിയിങ്കൽ പഞ്ചഗവ്യം പൂജിച്ച് ബിംബത്തിലാടീട്ടുമാം.
അവിടെ ഗന്ധജലം വേറേ വേണ്ടു.

അനന്തരം പഞ്ചകത്തേ പറയുന്നു:-

ബ്രഹ്മാണിതൈകാസനസമധിഗതാൻ പഞ്ചകുന്ദാൻ ക്രമേണ
പ്രാപ്തൃശാദിസുക്കൈഃ സ്മരജിതി സകലേഷോപവ വാ പഞ്ച
[തത്തൈഃ
തൈരേവേഷ്ടപാ യുവൈകീകൃത ഇഹ നിജമൂലാണനാര്വാഹ്യ
[ദേവം
സാംഗീകത്യാച്ചയിതപാ വിധിവദഥ ഘൃതമന്ത്രയേച്ച സ്വ -
[മന്ത്രൈഃ. ന.ര

അച്ചിതൈകാസനസമധിഗതാൻ ബ്രഹ്മാണൻ പഞ്ച
കുന്ദാൻ - നടുവിലും കിഴക്കുതുടങ്ങി നാലു ദിക്കുകളിൽ സ്വസ്തി
കുണ്ടുളേ ഇട്ട് ഒന്നായിട്ടു പീഠമുണ്ടാക്കി ഒന്നായിട്ടു പീഠത്തേ
പൂജിച്ച് അഞ്ചുകലശങ്ങളേ കമത്തി ശോഷണാദിപാത്രപൂജകളും

കീഴ്പ്പോട്ടുഗ്രമായി കൂർച്ചാസവും ചെയ്തു പൂജിച്ചാൽ, സ്മരജിതി
 ഈശ്വരദീപ്തകൈതഃ - ശിവങ്കൽ ഈശ്വരാനാദിപഞ്ചബ്രഹ്മത്താ
 ന്റെ ഓരോ ഏകകളേക്കൊണ്ടും, സകലേഷു പഞ്ചതന്ത്രൈഃ
 ഏവ വാ - ഏല്ലാ ദേവന്മാരിലും തങ്ങളുടെ പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളേ
 കൊണ്ടും, പ്രാപ്യ - ശബ്ദിൽ ഓരോന്നിന്നേ ആവാഹിച്ചു
 പൂജിച്ച് മദ്ധ്യാദി ക്രമേണ കലശങ്ങളേ അഞ്ചിന്നേയും അഞ്ചു
 കൊണ്ടുനിർത്തി, തൈഃ ഏവ ഇഷ്ടാ - അതതു കലശങ്ങളിലേ
 തന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു. ശിവങ്കൽ ഈശ്വരദീപ്ത
 കൈതഃ ആവാഹിച്ചു. പിന്നെ ആവാഹനമുദ്രകളേ കാട്ടി
 പ്രണവാംഗങ്ങളേ നൃസിച്ച് പൂജിച്ച് അഹ്ംകൊടുത്തു മാനസ
 പൂജയും ചെയ്ത്, ധ്രുവൈകീകൃതേ ഇഹ നിജമുലാണനാ ദേവം
 ആവാഹ്യ - പ്രണവംകൊണ്ട് ആരാധിച്ച് അഞ്ചിന്നേയും നടു
 വിൽ ഒന്നാക്കിക്കല്പിച്ചു മൂലംകൊണ്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ച്,
 സാംഗീകൃത്യ വിധിവത് അർച്ചിതപാ - വ്യാപകംഗാദി ചെയ്ത്
 വിധിക്കു തക്കവണ്ണം മുത്തിപൂജ തുടങ്ങി പ്രസന്ന പൂജാത്ഥം
 ചെയ്താൽ, സ്വമന്ത്രൈഃ പൃഥക് മന്ത്രയേൽ - പ്രണവംകൊ
 ണ്ട് വേറേ ആക്കി തന്റെ തന്റെ തന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ച്
 നീരാജനത്തേ ഉഴിഞ്ഞു രക്ഷിച്ചു.

പീഠാർച്ചനാദിസ്തപനാവസാനം

കൃതപാഥ മദ്ധ്യാദിപഞ്ചൈഃ ക്രമേണ

സ്വപഞ്ചമന്ത്രൈരഭിഷിച്യ ദേവം

തന്ത്യാസപൂർവ്വം പരിപൂജയേച്ച.

൩൩

അഥ പീഠാർച്ചനാദിസ്തപനാവസാനം കൃതപാ - പിന്നെ
 ദേവങ്കൽ പീഠപൂജ തുടങ്ങി സ്താനത്തോളം ചെയ്താൽ, സ്വപഞ്ച
 മന്ത്രൈഃ മദ്ധ്യാദിപഞ്ചൈഃ ക്രമേണ ദേവം അഭിഷിച്യ തന്ത്യാസ
 പൂർവ്വം പരിപൂജയേത് ച - പൂജിച്ച് പഞ്ചമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു
 നടുവിലേയും കിഴക്കുതടങ്ങി ദിക്കുകളിലേയും കലശങ്ങളേക്കൊണ്ടു
 ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്ത് തന്ത്രപന്ത്യാസാദിനീരാജനാത്ഥം
 ചെയ്ത് വസ്രാഭ്യപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു
 പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.

ദോഷഹിതകൃത്തുങ്കൽ വിശേഷത്തേ പറയുന്നു: -

കൃതപാ ശുദ്ധിമിഹാവഗാഹചരമാം തത്സംസ്ഥതത്ത്വവ്രജം

സംഹൃത്യ പ്രവിലാപ്യ ചാത്മനി പരസ്തീൻ ധാരണാഭിസ്തതഃ

ബിംബം സാധു വിശോധ്യ താത്ത്വികമയം പ്രോദ്ഭാവ്യ ദിവ്യം
 [വപു -
 മന്ത്രാലപ്രസമിദ്ധമേഭിരഭിഷിഞ്ചേദ് വാ ഘടൈർഭോഷ-
 വിത്. [ന. ൪

ഭോഷവിത് - ഭോഷങ്ങളുടെ ഗുണഘടകങ്ങളെ അറിഞ്ഞ
 ആചാര്യൻ, ഇഹ അവഗാഹപരമാം ശുദ്ധിം കൃതവാ - അവഗാഹം
 കഴിവോളമുള്ള ശുദ്ധിയെ ചെയ്ത് പഞ്ചകത്തേ പൂജിച്ചാൽ,
 തത്സംസ്ഥതത്ത്വം സംഹൃത്യ പരസ്ഥിൻ ആത്മനി പ്രവിശാപ്യ
 -അകത്തു ചെന്ന ഭോമശുദ്ധ്യാദി ഗുണഗണപതിപൂജാനം ചെയ്ത്
 ധ്യാനാധിവാസത്തുകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നപോലെ ബിംബത്തുകൾ
 തളിച്ച് രക്ഷിച്ച് തൊട്ടു ജപിച്ച് നാഡീസന്ധാനം ചെയ്ത് തങ്കൽ
 ചൈതന്യത്തേ യോജിപ്പിച്ച് പൃഥ്വിയാദിതത്ത്വങ്ങളേ സംഹ-
 രിച്ച് പരമാത്മാവുകൾ യോജിപ്പിച്ച്, തത്ത്വ ധാരണാഭിഃ സാധു
 വിശോധ്യ - ശോഷണാദികളും ചെയ്ത്, പിന്നെ താത്ത്വികമയം
 പ്രോദ്ഭാവ്യ - ചൈതന്യത്തേ പ്രത്ഥിച്ച് ആവാദിച്ച് തത്ത്വ-
 ങ്ങളേ സൃഷ്ടിച്ച്, ദിവ്യം വപുഃ മന്ത്രാലപ്രസമിദ്ധം ബിംബം -
 സംവത്സരോഷാഭ്യം അണ്ഡഭേദവും ലിപിപ്രാണായാമലിപി
 ന്യാസങ്ങളും മന്ത്രോദയാദിപീഠന്യാസാന്തവും ഷഡ്വലപന്യാസവും
 ചെയ്ത് പീഠം പൂജിച്ചു ആവാഹിച്ചു തത്ത്വന്യാസാദി ചെയ്ത്
 സ്നാനാന്തം ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു, ഏഭിഃ ഘടൈഃ അഭിഷി-
 ഞ്ചേദ് വാ - ഈ പഞ്ചകത്തേ പറഞ്ഞപോലെ തന്നെ ആടി
 പൂജിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ സമാധിശുദ്ധിയുക്തമായ പഞ്ചകം.

അനന്തരം വലിയ പഞ്ചകത്തേ പറയുന്നു:--

ദീശ്വൈശ്വര്യം ധാന്യപീഠേ കശയുജി കലശാൻ പഞ്ചമേമാശ്ന
 [ഗഭാൻ
 ഗന്ധാഭിഃ സംപ്രപൂയ്യാർണകമലയജനാഭ്യേഷി കൃതോക്ത -
 [മന്ത്രഃ
 സഖൈരാവാഹ്യ സാംഗീകരണയജനകൃത്താനമാഭ്യർച്ച തേഷാ
 മേകൈകേനാഭിഷിപ്യാർച്ചയതു മഹതി ഭോഷേ തു മദ്ധ്യാദി-
 [ഭിഷ്വേ. ന. ൭

മഹതി ഭോഷേതു - വലുതായിട്ടുള്ള ഭോഷത്തുകൾ, ഐശ്വര്യം
 ദിശി ധാന്യപീഠേ കശയുജി - പ്രാസാദത്തിന്റെ ഈശകോണിൽ

ഒന്നായി തൊട്ട് ഇരിക്കുമാറ് അഞ്ച് അഷ്ടഭുപതങ്ങളിൽ പ്രീഹ്യാദികളേക്കൊണ്ടു പീഠമുണ്ടാക്കി വിഷ്ണു വെച്ച് അതിങ്കൽ ഒന്നായി പീഠപൂജയും ശക്ത്യാവാഹനയും ചെയ്താൽ, ഹേമാശ് മഗഭാൻ പഞ്ച കലശാൻ ഗന്ധാർഭിഃ സംപ്രപൂത്യ - ബ്രഹ്മകലശപൂജയിങ്കലേ അഞ്ചു കലശത്തേ കമത്തി അഞ്ചിന്നും ശോഷണാദികളും പാത്രപൂജയുചെയ്ത് മലത്തി ത്രികലാത്യാസവും അക്ഷതത്യാസവും കഭോവാഹനയും കൂച്ചത്യാസവും നവരത്നസ്ഥർണത്യാസവും മാനസപൂരണവും ചെയ്ത്, ജലദ്രോണിവെള്ളത്തിൽ അഷ്ടഗന്ധം കലക്കി ആയതു കൊണ്ട് വെറ്റേറേ അഞ്ചിനേയും നിറച്ച്; അണ്ണകമലം ജനാദ്യേഷ കൃതപാ - അഞ്ചിന്നും ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ച്, ഉഷ്ണമന്ത്രൈഃ സന്ദർശ്യ ആവാഹ്യ സാംഗീകരണ യജനകൃത് - നടുവിലേ കലശത്തിൽ പ്രണവോപചാരവും രണ്ടാമത്തേ തത്ത്വം തുടങ്ങി നാലു ആദിയിലത്തേ തത്ത്വം ഒട്ടക്കുമേയും ചൊല്ലി ആവാഹിച്ചു. കിഴക്കേതിൽ മൂന്നാമത്തേ തത്ത്വം തുടങ്ങി മൂന്നും ആദിയിലത്തേ തത്ത്വങ്ങൾ രണ്ടും കൂടിയും, തെക്കേതാൽ നാലാമത്തേ തത്ത്വം തുടങ്ങി രണ്ടും ആദിതത്ത്വങ്ങൾ മൂന്നും കൂടിയും, പടിഞ്ഞാററിതിൽ അഞ്ചാമത്തേ തത്ത്വവും ആദിതുടങ്ങി നാലും കൂടിയും, വടക്കേതാൽ ആദിതുടങ്ങി അഞ്ചുതത്ത്വങ്ങൾ കൂടിയും ഇങ്ങനെ ക്രമേണ ആവാഹിച്ച് ആവാഹനമുദ്രാദി പ്രണവാംഗനസിച്ച് പൂജിച്ചു, അംബുപുഷ്പാഞ്ജലിചെയ്ത്, തേഷാം ഏകൈകേന അപി. തദ് അഭ്യർച്ച - പിന്നെ മദ്ധ്യാദി അഞ്ചിലും ഓരോ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് അംബുപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്താൽ പ്രണവംകൊണ്ട് ഒന്നാക്കിക്കല്പിച്ച് നടുവിൽ തങ്ങളുടെ മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു സകളീകരിച്ച് സപരിവാരമായി പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വെറ്റേറേ ആക്കി തത്ത്വങ്ങൾ തൊട്ടു ജപിച്ച് രക്ഷിച്ചാൽ, മദ്ധ്യാദിഭിഃ തൈഃ അഭിഷിച്യ അർച്ചയതു - അകത്തു പൂജ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തു മദ്ധ്യാദിയായി കലശങ്ങൾ അഞ്ചിനേയും കൊണ്ടുപോയി ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്ത് സകളീകരിച്ച് പായസം നിവേദിച്ചാൽ വസ്രാഭ്യുപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പൂജയും ചെയ്തൂ. ഇങ്ങനെ വലിയ പഞ്ചകം.

പുണ്യാഹമുക്തവിധിനാ സഹമൃത്തിപാലോ
ബിംബ വിധായ മഹിതേന സഗവ്യകേന

രാജ്യക്ഷതേന സുവികീർത്വ ച പഞ്ചതന്ത്രൈഃ

ശേഷേണ വോക്ഷതു കിരതപാപി സർവ്വതോത്രം നന്ന

പിന്നെ ദേവാഗ്രഭാഗത്തു പുണ്യാഹരപാത്രം കമത്തി അതിൽ വെള്ളമുണ്ടാക്കിയാൽ, സഹമുത്തിപാലഃ ബിംബേ ഉപരിവിധിനാ പുണ്യാഹര വിധായ - ചതുശ്ശാലിയിങ്കലേപ്പോലെ പരികർമ്മികളോടും കൂടി സ്നാനകാലത്ത് ദേവങ്കൽ പുണ്യാഹരം തളിച്ച്, മാറിതന്ന സഗവ്യകേന രാജ്യക്ഷതേന ച പഞ്ചതന്ത്രൈഃ സുവികീർത്വ - പൂജിച്ച് ഇരിക്കുന്ന പഞ്ചഗവ്യത്തേ പഞ്ചതന്ത്രപഞ്ചങ്ങളേക്കൊണ്ടു തളിച്ച് അസ്രൂംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും കടു കിനേയും അക്ഷതത്തേയും വിതരം. ശേഷേണ സർവ്വതഃ ഉക്ഷതു കിരതു - പഞ്ചഗവ്യത്തേ എല്ലാടവും തളിച്ച് കടുകിന്റെയും അക്ഷതത്തിന്റെയും ശേഷം എല്ലാടവും വിതരം. പിന്നെ വസ്രാ ല്യാപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് ദേവനേ പൂജിപ്പു.

അനന്തരം ജലസംപ്രോക്ഷണത്തെ പറയുന്നു:—

കർച്ചാദോഷേ മഹതി തു പുനഃ പ്രോക്ഷണം മുഷ്ടലിപ്തേ ശന്നോവാർഭിഃ സശുചിഭിരിമാഗന്ധവാർഭിഃ സമുക്ഷേത് പ്രാസാദാന്തർബഹിരപി തഥാ സർവ്വതഃ പഞ്ചതന്ത്രൈഃ
ർഗവ്യേഷ്ടാസ്രേണ വികിരതു രാജ്യക്ഷതൈശ്ചാഥ മന്ത്രി.

[൩ ൭

മഹതി ദോഷേ തു - വലുതായിട്ടുള്ള അശുദ്ധികളിൽ, മന്ത്രി പ്രോക്ഷണം കർച്ചാത് - ആചാര്യൻ ജലസംപ്രോക്ഷണത്തേച്ചെയ്തു. മുഷ്ടലിപ്തേ - മതിലൂക്കത്തു എല്ലാടവും അടിച്ചു തളിച്ച് ശുദ്ധമാക്കിയാൽ നാലു പാത്രങ്ങളിൽ ചാതിച്ചിരിക്കുന്ന, ശന്നഃ സശുചിഭിഃ വാർഭിഃ ഇമാ ഗന്ധവാർഭിഃ - ശന്നോ ദേവീമന്ത്രം കൊണ്ടും പൂജിച്ച ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും “ഇമാ ആപഃ” എന്നുള്ളതു കൊണ്ടു പൂജിച്ച അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ടും, പ്രാസാദാന്തഃ ബഹിഃ അപി സർവ്വതഃ സമുക്ഷേത് - പ്രാസാദത്തിന്റെ അകത്തും പുറത്തും അമ്പലങ്ങളിലും മതിലൂക്കത്തു എല്ലാടവും തളിപ്പു. തഥാ പഞ്ചതന്ത്രൈഃ ഗവ്യേഷ്ടാ ച അസ്രേണ രാജ്യക്ഷതൈഃ ച വികിരതു - പഞ്ചതന്ത്രപഞ്ചങ്ങളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച പഞ്ചഗവ്യം കൊണ്ടു തളിച്ച് അസ്രൂംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് കടുകും അക്ഷതവും കൂടിയതിനേയും എല്ലാടവും വിതരം.

അനന്തരം വിഷ്ണു പിതൃഭവ മഹാകുടാരേ പരയുന്നു:—

കൃതപാ ഭദ്രകമത്ര സംരചിതപീഠേ രത്നഗർഭേ മഹാ-

കുന്ദേ പൗരൂഷസൂക്തശുദ്ധജലപൂർണ്ണ സപിഷ്ടവണ്ണാംബുജേ
മൂലേന പ്രയജേലരിം വിധിവദാശാരേഷു വിഷ്ണു മഹാ-

വിഷ്ണു മന്ത്രവിഭിദ്യയേദഥ സദാ വിഷ്ണു ത്രിതത്ത്വാനന്ധയാത്.

[൩൮

അത്ര ഭദ്രകം കൃതപാ - ഇവിടെ പന്ത്രണ്ടാം പട്ടലത്തിൽ
പരയുന്ന ഭദ്രകമാകുന്ന പത്മത്തേ ഉണ്ടാക്കി, സംരചിതപീഠേ -
ബ്രഹ്മകലശത്തുകലേപ്പോലെ പീഠത്തേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ കല
ശത്തേ നൂലു ചുറ്റി കമത്തിയാൽ, മന്ത്രവിദ് ഗുരു - മന്ത്രജ്ഞ
നായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, രത്നഗർഭേ പൗരൂഷസൂക്തശുദ്ധ
ജലപൂർണ്ണ സപിഷ്ടവണ്ണാംബുജേ മഹാകുന്ദേ മൂലേന ഹരിം വിധി
വത് പ്രയജേത് - ദേഹശുദ്ധ്യാദി ചെയ്ത് പ്രഭുഗണപതിപൂജയും
പീഠപൂജയും ശക്ത്യാവാഹനയും കുന്ദസംസ്കാരവും ശോഷണാദി
പാത്രപൂജയും ത്രികലാത്യാസവും കുന്ദാവാഹനയും കൂർച്ചാ
സവും നവരത്നസപണ്ണവിത്യാസവും മാനസപൂരണവും ചെയ്ത്
ജലദ്രോണിവെള്ളത്തേ ശംഖിലെടുത്തു പൂജിച്ചാൽ പുരു
ഷസൂക്തവും ലിപിപ്രതിലോമവും ചൊല്ലി കലശത്തേ നിറച്ച്
ലിപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ചാൽ ആ കലശത്തിൽ മൂലം കൊണ്ടു
ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയേയും
ചെയ്താൽ, അഥ ആധാരേഷു ത്രിതത്ത്വാനന്ധയാത് വിഷ്ണു
മഹാവിഷ്ണു സദാവിഷ്ണു അർച്ചയേത് - പിന്നെ കലശത്തിന്റെ
മൂലാധാരത്തുകൽ അന്നമഃ പരായാത്മതത്ത്വാനന്ധവേ വിഷ്ണവേ
നമഃ എന്നും ഹൃദയത്തുകൽ ഉന്നമഃ പരായ വിദ്യാതത്ത്വാനന്ധവേ
മഹാവിഷ്ണവേ നമഃ എന്നും ഭൂമഭ്യുത്തുകൽ മന്നമഃ പരായ
പരതത്ത്വാനന്ധവേ സദാവിഷ്ണവേ നമഃ എന്നും വെച്ചേറേ
ആവാഹിച്ചു പ്രണവാംഗത്യാസാദി ചെയ്ത് പൂജിച്ചു അർച്ചു
പുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു.

അസ്രേണ വർദ്ധനീം തദപാമത ഇഷ്ടപാ ഹൃദം വിധായ തതഃ
സമ്പാതശാത്തിതോയം തയോർനിഷിച്യാഭിമന്ത്രയേതാപി. ൩൯

തദപാമതഃ അസ്രേണ വർദ്ധനീം ഇഷ്ടപാ - ഈ മഹാ
കുന്ദത്തിന്റെ തെക്കുകാശത്ത് സ്വസ്തികത്തുകൽ പീഠപൂജാദി

ചെയ്ത് അസ്രംകൊണ്ടു കർക്കിയേയും മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ പൂജിച്ച്, തത് ഹൃദയം വിധായ - പിന്നെ ഹോമത്തേയും ചെയ്ത്, സമ്പാതശാന്തിതോയം തയ്യാറാക്കി നിശ്ചിച്ഛ അഭിമന്ത്രയേത അപി-സമ്പാതത്തേയും പ്രണീതാജലത്തോടു കൂടിട്ട് മഹാകുന്ദത്തുകലം കർക്കരികലം സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിക്കുകയും വേണം.

പുണ്യോർനാമങ്ങൾജ്ഞാതപഥ ച ചിത്തിഃ സപ്തരോത്രം

[ചതുഃ-

ഷഡ് ധാരാജ്യമഥേഷുതത്ത്വജിതസാവിത്ര്യാവ്യഭൂരാഭിഭിഃ
മന്ത്രി ഹംസ ഇതി ത്രിമുലജിനവണ്ണർമുലതഃ ഖാദിരീ-
ർബ്രാഹ്മീവാ സാമൃതാനനലജ്ജതിലരാജീശ്വാഷ്ടയുക്തം ശതം.

[൪൦

പിന്നെ കലശത്തിന്റെ വടക്കു കീഴിൽത്തന്നെയുമാണ് അനപാ-ധാനാഭി ചോമം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യംഹൃത്യന്തം ചെയ്താൽ, പുണ്യോർനാമങ്ങൾ - പുരുഷസൂക്തം പതിനാറ് ഋക്കുകൊണ്ടും “പുണ്യോർനാ കം വീർവാണി” ഇത്യാദി ആറ് ഋക്കുകൊണ്ടും, ചിത്തിഃ സപ്തരോത്രം - “ചിത്തിസ്രു ക് ചിത്തം” ഇത്യാദികൊണ്ടും “മഹാറാവിർമോഹാ” ഇത്യാദികൊണ്ടും, ചതുഷ് ഷഡ് ധാരാ-പ്രഥമീവീഹോതാ ഇത്യാദികൊണ്ടും “സൂര്യന്തേ വാക്യഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും; ഇഷുതത്ത്വജിതസാവിത്ര്യാവ്യഭൂരാഭിഭിഃ - പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളെക്കൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും “തത്ത്വവിതുവ്ഭേണ്യം” എന്നതുകൊണ്ടും “ഭൂഃസ്വധാമാ” ഇത്യാദികൊണ്ടും, ഹംസഃ ഇതി - “ഹംസഃ ശുചിഷഭഃ” ഇത്യാദികൊണ്ടും; ത്രിമുലജിനവണ്ണഃ - ഷഡക്ഷരം കൊണ്ടും ദ്വാദശാക്ഷരംകൊണ്ടും വിഷ്ണുഗായത്രികൊണ്ടും, ആജ്യം - ഒരോ ഉരു ആജ്യാഹൃതിയേ ചെയ്ത്, മുലതഃ ഖാദിരീഃ ബ്രാഹ്മീഃ വാ സാമൃതാനനലജ്ജതിലരാജീഃ ച അഷ്ടയുക്തം ശതം ജ്ഞാത - പിന്നെ മുലംകൊണ്ട് കരിങ്ങാലിച്ചമത എങ്കിലും പ്ലാശിന്റെ ചമത എങ്കിലും നൂറൊട്ടു ഹോമിച്ച് നെയ്യും ഹവിസ്സും മലരും എളുപ്പം കടുകും നൂറൊട്ടിതു ഹോമിപ്പൂ.

ബിംബേ/കവർണ്ണസിസസുരജകൈതുകാശ്യേ

കുന്ദേ ഗൃഹേ തു സമീഭാഭിഹൃതാന്തതോത്രം

വേദാണമാത്രകൃതവാസ്തുഹൃതാജ്ഞാജി

സമ്പാതശേഷത ഉപസ്പൃശതു ത്രിമുഖൈഃ. രാമ

അർക്കവർണ്ണസിന്ധുരജകൈരുകാശ്യേ ബിംബേ - മുത്തം കടുകും സ്വപ്നവും പട്ടിന്റെ ശകലത്തിൽ വെച്ചു താമര നാളത്തിലേ നൂൽപരട്ടുകൊണ്ടു കെട്ടിയ കാപ്പിനേ പാദശാക്കരം ജപിച്ച് പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച് ആവാഹന മുദ്രകളും കാട്ടി ഇരിക്കുന്ന ബിംബത്തുകൽ കെട്ടിയാൽ ഹോമ ത്തിങ്കലേ സമ്പാതത്തേ ബിംബത്തുകൽ സ്പർശിച്ച് വ്യാപകാം ഗാദി ചെയ്തു ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു പൂജാശേഷത്തേ ചെയ്തു പുറത്തു വന്ന് സമ്പാതത്തേ കുംഭേശകലശത്തുകയും കർക്കരിയി ക്കയും സമർപ്പിച്ച്, സമിദാദിഹൃതാന്തതഃ വേദാണമാത്രകൃതവാസ്തു ഹൃതാജ്ഞാജി ഗൃഹേതു - മുമ്പിൽ ഭൂവ്യഹോമാനന്തരം വാസ്തുഹോ മത്തുകലേ ആജ്യാഹൃതിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഓരോ ഉരു ആജ്യാ ഹൃതിയേച്ചെയ്തു ഹോമം മുടിച്ചാൽ, തത്സമ്പാതത്തേ ഗർഭഗൃഹ ത്തുകൽ സ്പർശിച്ച്, സമ്പാതശേഷതഃ ത്രിമുഖൈഃ ഉപസ്പൃശതു- മുമ്പിലത്തേ സമ്പാതശേഷത്തേ മൂലത്രയംകൊണ്ടു സ്പർശിപ്പിച്ചു.

പ്രാതഃ സ്വപിഷ്ഠാസനാവാഹിതവിഭവിഹിതാർച്ചയാഭിരി-

[ഷ്ടാ പരീവാ-

രാധ്യം തം കുംഭമത്രാനയതു കരകധാരാപഥേനാഥ മന്ത്രീ തേന പ്രോഷ്യാഭിഷിച്ഛാച്ഛയതു ച ശമണോരിത്യഭഃ

[ശേഷത്തോ/ന്ത-

ർദ്ധാജ്ഞാപ്രോക്ഷേത് ബഹിശ്ചാവൃതിഗണമണഭിഃ സൈപ-

[രിതീതമം ഹരത സ്യാത്. രാമ

പ്രാതഃ - കലശം പൂജിച്ച് അധിവസിച്ചതിന്റെ പിറേറ ദി വസം നേരത്തേ, മന്ത്രീ സ്വപിഷ്ഠാസനാവാഹിതവിഭവിഹിതാർച്ചയാ ഭിഃ - ഗർഭഗൃഹത്തുകലിരുന്ന് ദേഹശുദ്ധ്യാദി ചെയ്തു പീഠം പൂ ജിച്ച് ദേവനേ ആവാഹിച്ച് ആവാഹനമുദ്രാദി വ്യാപകാംഗായു ധഭൂഷണാന്തം നൃസിച്ച് അർച്ചാദിപുനരാചമനാന്തം ഉപഹാ രങ്ങളേ കൊടുത്ത്, പരീവാരാധ്യം തം ഇഷ്ടാ - പരിവാരപ്രസ രണം ചെയ്തു തത്തത്സ്ഥാനസ്ഥിതിങ്ങളായ പരിവാദേശങ്ങളേ കൂടി സ്നാനം കൊടുത്തു പൂജിച്ചാൽ, കരകധാരാപഥേന കുംഭം അത്ര അനയതു - ബ്രഹ്മകലശത്തുകലേപ്പാലെ പാണി

കൊട്ടിച്ച് ഭാഗങ്ങളും ചെയ്തു കർക്കരിയാര മുമ്പായി മഹാകുന്ദത്തേ
 ഏഴുന്നള്ളിച്ച് മുമ്പിൽ പീഠം പൂജിച്ച് തങ്കൽ വയ്പു. തേന
 പ്രോക്ഷ്യ - പിന്നെ പുണ്യാഹമന്ത്രംകൊണ്ടു ദേവങ്കൽ കലശജ
 ലത്തേത്തളിച്ച്, ശമണോരിതി അഭിഷിച്യ അച്ചയതു - പുഷ്പ
 സൂക്താദിഹോമമന്ത്രങ്ങളും ശന്നോദേവിയും അണോരണീയാൻ
 മഹതഃ ഇത്യാദിയും ജപിച്ച് കലശജലംകൊണ്ടു അഭിഷേകം
 ചെയ്ത് വ്യാപകാംഗാദി നീരാജനാന്തം ചെയ്ത് വസ്ത്രാദി ഉപ
 ഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പൂജിച്ചുനിവേദിച്ച് പ്രസ
 നപൂജയും ചെയ്താൽ, അഭഃ ശേഷതഃ ധാമ്നഃ അന്തഃ ബഹിഃ
 ച സൈപഃ അണഭിഃ ച പ്രോക്ഷേത് - ശ്രീകോവിലിന്റെ അക
 ത്തും പുറത്തും ചുറ്റമ്പലത്തിലും ശന്നോദേവ്യാദികൊണ്ടും ഇന്ദ്രാദി
 പരിവാരങ്ങളേ തത്തന്മന്ത്രംകൊണ്ടും ഇക്കലശത്തിലേ ശിഷ്ട
 മുളള വെള്ളം കൊണ്ടുപോയി തളിപ്പൂ. ഹരൈ ഇത്ഥം സ്വാത് -
 വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഇങ്ങനെ മഹാകുന്ദപ്രോക്ഷണം ഭവിക്കും.

അനന്തരം ശിവങ്കലേ മഹാകുന്ദത്തേ പറയുന്നു:-

കൃതപാ സ്വസ്തികഭദ്രകം തപിഹ മഹാകുന്ദം ഹരേ പഞ്ചര-
 ത്താധ്യം ബ്രഹ്മഭിരന്തരഷ്ട പരികുന്ദാൻ ദിക്ഷു ചാപുരയേത്
 മന്ത്രി ഘോരകലാണഭിർജ്ജതു തൈമന്ത്രൈര്യഥാർഹം സുധീഃ
 സമ്പാതം ഹൃതകൃത്സശാന്ത്യദക്ഷമേഷപാസിച്യ മന്ത്രാൻ

[ജപേത്. ൪൩

ഇഹ ഹരേ സ്വസ്തികഭദ്രകം കൃതപാ - ഇവിടെ ശിവങ്കൽ
 സ്വസ്തികഭദ്രകമാകുന്ന പത്മത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അതിന്നു പതിനെട്ടു
 പട്ടമിട്ടാൽ നാലു പടംകൊണ്ടു അഷ്ടദലത്തേയും അതിന്റെ
 ചുറ്റുമുള്ള നാലു പട്ടങ്ങളേക്കൊണ്ടു ദിക്ഷുകളിലും കോണുകളിലുമാ
 യ എട്ടു സ്വസ്തികങ്ങളേയും അതിന്റെ പുറത്തു് ഒരു പട്ടംകൊണ്ടു
 വീഥിയേയും അതിനു പാമേ രണ്ടു പട്ടംകൊണ്ടു ദ്വാരശോഭോപ
 ശോഭകളേയും ഉണ്ടാക്കൂ. കോണിന്റെ രണ്ടുപുറത്തും ഓരോ പട
 ങ്ങൾ അധികം വരുന്നതു അരിപ്പെട്ടാടികൊണ്ടു നിറപ്പൂ. ശേഷമൊ
 ങ്ങയും ഭദ്രകംപോലെ പൊടികൾ നിറപ്പൂ. ഇങ്ങനെ പത്മമിട്ടു
 പീഠം വിരിച്ചാൽ ഭോമതുല്യാദി ചെയ്തു ബ്രഹ്മകലശംപോലെ
 മഹാകുന്ദത്തുകൽ പൂജ തുടങ്ങി, അന്തഃപഞ്ചരത്നാധ്യം മഹാകുന്ദം
 ബ്രഹ്മഭിഃ - നടുവിലേ ലലശത്തുകൽ വിഷ്ണുവിങ്കലേ മുത്തു തുടങ്ങിയ

പഞ്ചരത്നങ്ങളേയും നവരത്നസ്വർണങ്ങളേയും നൃസിച്ച് മാനസപുരണം ചെയ്താൽ ജലദ്രോണിന്റെയും എടുത്തു പുജിച്ച് പഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടു നിറപ്പു. ദിക്ഷു അഷ്ട പരികുമാരൻ അംബോരകലാഭിഃ ആപൂരയേത് - ബ്രഹ്മന്റെ ചുറ്റും എട്ടു ദിക്കിലും ഉള്ള പരികലശങ്ങളേ അംബോരകലകളേക്കൊണ്ടു നിറപ്പു. സുധഃ മന്ത്രീ തൈഃ മന്ത്രൈഃ യഥാർഹം മജതു - സുധിയായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ നടുവിലേ കലശത്തിൽ വിവിചക്ഷജം പുജിച്ച് മുത്തും വാഹനയും ചെയ്തു കലാവാഹനവും വിദ്യമുത്തിയും തത്ത്വങ്ങളും മാവാഹിച്ചു പുജിച്ച് ഭേഷം നിറച്ച് പഞ്ചബ്രഹ്മവിധാനമായിട്ടു ദേവനേ ആവാഹിച്ചു പുജിപ്പു. പരികലശങ്ങളിൽ അംബോരകലകളേയും വെച്ചേറേ ആവാഹിച്ചു പുജിച്ച് എല്ലാടവും വെച്ചേറേ നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, ഹതകൃത് ഏഷ സശാസ്ത്രദകം സന്ധാരം ആസിച്ഛ മന്ത്രാൻ ജപേത് - പിന്നെ ഹോമങ്ങളും ചെയ്തു പ്രണീതാജലസ്പ്രയുക്തമായിരിക്കുന്ന സന്ധാരത്തേ ഇക്കലശങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ചു രക്ഷിപ്പു.

മധ്യാശ്വാസപശുവൈർജ്ജ്വലയുരിതി സ്മിത്പായസബ്രീഹി-

[ലാജാൻ

പ്രാശാസ്യ ത്ര്യംബകാഭ്യേന ച സമാതിലരാജീഫലാനാജനിഷ്ഠാൻ പ്രത്യേകം ചാഷ്ടയുഷതം ശതമിഹ സമീധോ ബ്രഹ്മസാലോഭ-

[വാഃ സ്പൃഃ

പശ്യാത് പ്രാസാദസംസ്ഥം പ്രയജതു വിധിവത് കർമ്മവിൽ തം

[ച ഭേവം. ര ര

പിന്നെ അധിവാസഹോമത്തുകൽ പറഞ്ഞപോലെ നടുവിലേ ചതുരശ്രകണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിജനനം ചെയ്തു അവിടെ നിന്നും പ്രാശാദി എട്ടുദിക്കിലേയും കണ്ഡങ്ങളിൽ അഗ്നിയേ വിഹരിച്ച് തുരുമുർത്തിപാലനാദരം തെരിച്ച് അനപാധാനം തുടങ്ങി എങ്കിലും ജ്യോപസാധാനം തുടങ്ങി എങ്കിലും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും പൃണ്ണാഹുതിയും കഴിവോളം ചെയ്താൽ, മധ്യാശ്വാസ ഇശാപുവൈഃ പ്രാശാസ്യ ത്ര്യംബകാഭ്യേന ച - നടുവിലേ കണ്ഡത്തിൽ ഇശാനനേക്കൊണ്ടും - കിഴക്കേതിൽ തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടും തെക്കേതിൽ അംബോരനേക്കൊണ്ടും പടിഞ്ഞാറേതിൽ സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടും വടക്കേതിൽ വാമദേവനേ

കൊണ്ടും കോണുകളിൽ ത്ര്യംബകായ ശവായ എന്ന മന്ത്രം കൊണ്ടും, സമിത്പായസസ്രീഹിലാജാൻ സഹരിലരാജീഹലാൻ ആജ്ഞിഷ്യാൻ - ചമതയോ പായസവും നെല്ല് മലരും എളുപ്പം കടകം ഫലീകരണവും നെയ്യും, പ്രത്യേകം അഷ്ടയുക്തം ശതം ജുഹുയഃ - എല്ലാവരും ഈ ദ്രവ്യങ്ങളേ തുറന്നിട്ടുതീരു ഹോമിപ്പൂ. ഇഹ സമിധഃ ബ്രഹ്മസാലോദ്ഭവാഃ സ്യുഃ - ഇവിടെ ചമതകൾ എല്ലാവരും പ്ലാശ്ത തന്നെ ഭവിക്കും. പിന്നെ സപിഷ്ടകൃദാദിഹോമം മുടിച്ചു സമ്പാതത്തേ കലശങ്ങളിലൊക്കെയും സമർപ്പിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. അരിപ്പൊടി ഉരുട്ടി നെയ്യിൽ വരുത്തു ഫലീകരണം. പശ്ചാത് കർമ്മവിത് പ്രാസാദസംസ്ഥം തം ഭേദം വിധിവത് പ്രയജതു - പിന്നെ കർമ്മത്തെ ശാഹിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ ചെന്ന് ദേവനേ-വിധിക്കു തക്കവണ്ണം പൂജിച്ച് പ്രസന്നപൂജ കഴിഞ്ഞാൽ ബിംബത്തുകലും സമ്പാതം സ്വർശിപ്പൂ.

സദ്യോ വോതാപരേദ്യർവിധിവിഭവചിതേ ചിറ ആവാഹ്യ ഭേദം സ്നാനാനന്തം പ്രാപ്യ സംസ്ഥാപയതു മനുവിദേനം മഹാകുഭേ-

[തോയൈഃ

പൂജാശേഷം ച കർത്വാഭഗ്നതദപഘ്വൈരഷ്ടമുർത്തയാദി സർവ്വം സംസ്താപ്യാവസ്യ തേനായതനഭവമപി പ്രോക്ഷ്യ രക്ഷേദി-

[തീശേ. ര്ഭ

സദ്യഃ വാ ഉത അപരേദ്യഃ വാ - ഇങ്ങനെ പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ അപ്പോൾ തന്നെ എങ്കിലും പിറേറ ദിവസം നേരത്തു എങ്കിലും, മനുവിത് - മന്ത്രജ്ഞനായ ആചാര്യൻ, അപചിതേ പീരേ ഭേദം ആവാഹ്യ - പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന പീഠത്തുകൽ ദേവനേ ആവാഹിച്ചു, സ്നാനാനന്തം പ്രാപ്യ - ആവാഹനമുദ്രാദി സകളികരിച്ച സ്നാനാനന്തമായ ഉപഹാരങ്ങളേയും കൊടുത്തു, മഹാകുഭേ തോയൈഃ തദപഘ്വൈഃ ഏനം ഭേദം സംസ്ഥാപയതു - ബ്രഹ്മകലശത്തുകലേപ്പോലെ പാണി കൊട്ടിച്ചു മഹാകുഭേത്തേയും പരികലശങ്ങളേയും എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി ദേവനേ അഭിഷേകവും ചെയ്തു വ്യാപകതത്ത്വപന്യാസാദി നീരാജനാനന്തം ചെയ്തു പായസത്തേ നിവേദിച്ചു, പൂജാശേഷം ച കർത്വാത് - വസ്രാദി കൊടുത്തു മുത്തിപൂജയും നിവേദ്യവും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. അഥ അവസ്യതേന അഷ്ടമുർത്തയാദി സർവ്വം സംസ്താപ്യ ആയതനഭവം അപി പ്രോക്ഷ്യ രക്ഷേത് - പിന്നെ പരികലശശിഷ്ടംകൊണ്ടു

ഇന്ദ്രാദികളേയും നന്നച്ച് അവസ്രാവജലംകൊണ്ട് പ്രാസാദമണ്ഡപാന്തരാരാദിസ്ഥലങ്ങളേ കൈയും തളിച്ചു രക്ഷിപ്പൂ. ഇതി ഇശേഷം - ഇപ്രകാരം ശിവങ്കലേ മഹാകുമാഭപ്രകാരം.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ മഹാകുമാഭത്തപ്പാടുന്ന—

കൃതപാ ഷഡ്ഭലമണ്ഡലം ശിഖിമുഖഭൂവ്യാധ്യമത്രേഷുജേ
കൈമാരം കലശം പുരോവദിപൂർത്താവാഹ്യ ചാർഹ്യാദിദഃ
പുണ്യാഹം സ്നപനേ വിധായ പരിപൂർത്താപ്തേഷേതേ/—

[ഭൃച്യേദ്

ഗവ്യം തത്സവിധേ വിധായ വികിരഞ്ചാസ്രേണ സംസാദയേത്.

[ഭസു

അത്ര ഇഷുജേ - ഇവിടെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, ഷഡ്ഭലമണ്ഡലം കൃതപാ - ഷഡ്ഭലമാകുന്ന ചന്ദ്രമത്തേ ഉണ്ടാക്കി പീഠം വിരിച്ച് കലശത്തേയും കുമത്തിയാൽ, കൈമാരം കലശം ശിഖിമുഖഭൂവ്യാധ്യം പുരോവദ് അഭിപൂർത്ത - കൈമാരകലശത്തുകലേപ്പോലെ പീഠം പൂജിച്ചാൽ ബ്രഹ്മണേ നമഃ 1. അത്ര നമഃ ഗണപതയേ നമഃ വിഷ്ണവേ നമഃ ഈശാനായ നമഃ ശാസ്ത്രേ നമഃ ഈ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു ഷഡ്ഭലത്തിൽ പൂജിച്ചു ശക്ത്യാ വാഹനാദി കുംഭസംസ്കാരവും ത്രികലാന്ത്യാസവും കുടാവാഹനവും കൂർച്ചാന്ത്യാസവും ചെയ്ത് നവരത്നസ്വർണ്ണം ന്യസിച്ചു മാനസപൂരണം ചെയ്ത് പലദ്രോണിവെള്ളംകൊണ്ടു നിറച്ചാൽ സ്വർണ്ണം കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിയ താമരപ്പൂവും ഗജവും മയിലും മേലും വജ്രവും ന്യസിച്ചു ദീപിപങ്കജത്തേ പൂജിച്ച് ക്ഷേത്രജ്ഞൈരത്നപഥാവഹിച്ചു പൂജിച്ച് അഹ്വരപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്തു മൂലംകൊണ്ട്, ആവാഹ്യ അർഹ്യാദിദഃ - ആവാഹിച്ചു സങ്കളികരിച്ചു സ്തോത്രാന്തമയേ ഉപഹാരങ്ങളേ കൊടുപ്പൂ. സ്തപനേ പുണ്യാഹം വിധായ - സ്തോത്രത്തുകൽ പുണ്യാഹത്തേ ഉണ്ടാക്കി സുബ്രഹ്മണ്യദേവതാ എന്നു വിശേഷം കൂടി പുണ്യാഹം തളിച്ച്, അപ്തേഷേതഃ പരിപൂർത്ത - പുണ്യാഹശേഷമുള്ള വെള്ളം കലശത്തിൽ നിറച്ച്, അഭൃച്യേത് - വസുഭ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു പൂജിച്ചു നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. ഇവിടെ പരിവാരപൂജയിൽ ഇന്ദ്രാദി പത്തും കുഴിഞ്ഞാൽ ആദിത്യേഭ്യോ നമഃ, അശ്വിഭ്യോ നമഃ, പിതൃ

1. ഭൂകാമ്യേ നമഃ എന്നും പറയുമുണ്ട്.

ഭ്യോ നമഃ, ഗണപതയേ നമഃ, മാതൃഭ്യോ നമഃ, അപ്സരേഭ്യോ നമഃ, വസുഭ്യോ നമഃ, തദ്ദേഭ്യോ നമഃ ഈ ഏക മന്ത്രങ്ങളേയും ജ്ഞാനാദ്യന്തരാളങ്ങളിൽ പൂജിച്ച് വജ്രാഭിനിർമ്മാല്യധാര്യന്തം പൂജിപ്പൂ. പിന്നെ, തത്സവിതേ ഗവ്യം വികിരം ച നിധായ അസ്രോണ സംസാദയേത് - ക...ശത്തിന്റെ രണ്ടുപുറത്തും ഓരോ സ്വസ്തികപത്മത്തുകൾ ഇത്തരൂ പഞ്ചം വൃത്തേയും വലത്തു് വികിരത്തേയും ഓരോ പാത്രത്തിൽ വച്ച് അസ്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ച് തൊട്ടു ജപിച്ച് രക്ഷിപ്പൂ.

വികിരമിഹ ബ്രിഹിയവം തിലതണ്ഡുലമാഷസർഷപഞ്ച തഥാ ഭൂവാദർഭകുശാഗ്രം തുളസീഭജനളിനകേസരം ചാഹുഃ. ര് ഐ

ഇഹ - ഇവിടെ, ബ്രിഹിയവം - നെല്ല് യവവും, തിലതണ്ഡുലമാഷസർഷപം ച - എളുപ്പം അരിയും ഉഴുനും കടുകും, തഥാ ഭൂവാദർഭകുശാഗ്രം - കറുകനാമ്പും ദർഭഗ്രവും കുശാഗ്രവും, തുളസീഭജനളിനകേസരം ച - തുളസിപ്പൂവും താമരപ്പൂവും, വികിരം ആഹുഃ - ഈ പതിനൊന്നും കൂടിയതു വികിരമാകുന്നു.

ആദ്യം രതേദ്രം ഘടമഭിമുശന്തേ നിജം ശാകനം ച

സ്വസ്തിശ്രീദൈവതമപി ജപേ യഃ ശമാദ്യം നൃസംജ്ഞം സൂക്തം യസ്മിൻ പ്രഭൃതികമഥോ വാതആദ്യം ദ്വിമൂലം

സാംഗം ഗായത്ത്ര്യുണമപി തഥാ ഷഡ്ദപിഷണ്ണാമതാരാൻ.

[ര് വ

ഘടം അഭിമുശന്തഃ - ആചാര്യന്തം പരികർമ്മികളും കൂടി കലശത്തേ പുൽകൊണ്ട് തൊട്ടു്, ആദ്യം രതേദ്രം - വേദാദിസൂക്തവും തദ്ദസൂക്തവും, നിജം ശാകനം ച - കമാരസൂക്തവും കനി കൂടാദിശാകനസൂക്തവും, സ്വസ്തിശ്രീദൈവതം അപി - സ്വസ്തിസൂക്തവും ശ്രീസൂക്തവും, ശമാദ്യം നൃസംജ്ഞം സൂക്തം - ശന്നസ്തൂക്തവും പുരുഷസൂക്തവും, യസ്മിൻ പ്രഭൃതികം വാതആദ്യം “യസ്മിൻ ജക്ഷേ സുപലാശേ” എന്ന സൂക്തവും “വാത ആവാതു ഭേഷജം” ഇത്യാദി ആറ് വർഗ്ഗവും, ദ്വിമൂലം സാംഗം - മൂലവും ഉപചാരവും ഈ രണ്ടിന്റെ അർഗവും, ഗായത്ത്ര്യുണം അപി - സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ ഗായത്ത്രിയും, ഷഡ്ദപിഷദ് നാമതാരാൻ - ഷണ്മന്ത്രങ്ങളും ദ്വാദശനാമങ്ങളും പ്രണവവും, ജപേ യഃ - ക്രമേണ ജപിപ്പൂ.

സ്ഥാനേ തത്കലശേന ദേവമഭിഷിച്ഛാബ്ലിംഗമുലാഹപയൈ-
സ്തേഷ്ടേഷേണ കശദപിജഭൂമശമീശാഖാഗ്രകൈഃ പ്രോക്ഷ്യ ച
ഗവ്യോക്ഷാം വികിരാർപ്പണം ച സുവിധായൈതത്ത്രിശേഷം-

[പ്ലണം

കൃതപാ തത്പരിഷത്വ ശേഷഭജി ചാഥോ ദേവമഭ്യർച്ചയേത്.

[൪൯

സ്ഥാനേ - പിന്നെ അകത്തു ചെന്ന് ദേവകൽ പുജ തുടങ്ങി
സ്നാനകാലത്തു് അഭിഷേകം ചെയ്തു പുറത്തുവന്ന് ചീരാടി ഉദാസി
ച്ചു കലശത്തേയും ഗവ്യവികിരങ്ങളേയും അകത്തുകൊണ്ടുപോയി,
തത്കലശേന ദേവം അഭിഷിച്ഛ - നീരാജനമുഴിഞ്ഞു പ്രണവോപ
ചാരപണ്യാഹമന്ത്രങ്ങളേ ജപിച്ച് കലശജലത്തേ മുക്കും അടി
ശേഷം ജലത്തോടു കൂടി മുന്തിർവെച്ച്, തേഷ്ടേഷേണ അബ്ലിംഗ
മുലാഹപയൈഃ കശദപിജശമീശാഖാഗ്രകൈഃ പ്രോക്ഷ്യ - പണ്യാ
ഹവും മൂലമന്ത്രങ്ങളും ജപിച്ച് പിലാശിന്റെ തൊത്തും വഹ്നി
ജലയും പുല്ലും കൂടി പിടിച്ചതുകൊണ്ടു ബിംബത്തുകൽ തളിച്ച്,
ഗവ്യോക്ഷാം വികിരാർപ്പണം ച സുവിധായ - അസ്രം ജപിച്ചു
പഞ്ചഗവ്യത്തേയും തളിച്ചു വികിരത്തേയും വിതറി ശേഷം ജലവു
മാടി വ്യാപകാംഗം ചെയ്തു പുറത്തു വന്നു തത്പരിഷത്വ ശേഷ
ഭജി ച ഏതൽ ത്രിശേഷാർപ്പണം കൃതപാ - ഭാഗസ്ഥാഭിപ്രീതിവാ
രങ്ങൾക്കും നിർമാല്യധാരികളും കലശശേഷത്തേയും പഞ്ചഗവ്യ
ത്തേയും തളിച്ച് വികിരവും വിതറി അകത്തു വന്നാൽ, അഥോ
ദേവം അഭ്യർച്ചയേത് - പിന്നെ ദേവകൽ വസ്രാഭ്യുപഹാരങ്ങളേ
ക്കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പുജിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.
ഇങ്ങനെ സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ മഹാകുന്ദപ്രോക്ഷണം.

നിമിത്തവിത്താദ്യപപത്തിക്തപ്താ

പാരായണാധ്യം പ്രവിധായ ചൈവം

സാമാന്യശുദ്ധിം വിദധീത തത്ത-

ദ്രോഷോപശാന്തൈ വിമാതം ഹൃതം ച. ൫൦

നിമിത്തവിത്താദ്യപപത്തിക്തപ്താ വാ - അശുദ്ധികളുടേ
യും ക്ഷേത്രത്തുകലേ ദ്രവ്യപുഷ്ടിയേയും കാലദേശാവസ്ഥയേയും മറി
ഞ്ഞു് പാരായണാധ്യം സാമാന്യശുദ്ധിം - ധാര തുടങ്ങിയാൽ
ചുറ്റും വേദമോഷങ്ങളോടും കൂടി സാമാന്യമായി പറഞ്ഞ ശുദ്ധി

കളേയും, തത്ത്വഭോഷോപശാസ്ത്ര വിഹിതം ഇതം ച വിദ
ധീത - മുകുളിൽ അതാതു ഭോഷങ്ങളെക്കുറിച്ച് പ്രത്യേകമായിട്ട് വിധി
ക്കുന്ന ഘോമങ്ങളേയും ചെയ്തു.

അനന്തരം പ്രായശ്ചിത്തഘോമത്തെപ്പറയുന്നു:-

തത്ത്വാനുരോഗ്നിം പ്രജനന്തു കണ്ഡേ

തത് പാർശ്വഭേദേ കലശം പ്രപുജ്യ

കർത്താ കൃശാന്നേ പരിധാനപകപ

ഘോമാർച്ചനാമന്ത്രാഹ്തിക്രിയാദ്യം

൫൧

തത്ര അഗ്രതഃ കണ്ഡേ അഗ്നിം പ്രജനന്തു - അവിടെ ഭേദ
ന്റെ റമുഖിൽ ചതുരഗ്രകണ്ഡത്തുകൾ അഗ്നിജനനത്തെ ചെയ്ത്
അനപാധാനാദി ഘോമം തുടങ്ങി ഹവിസ്സു വാങ്ങിയാൽ, തത്ത്വ
പാർശ്വഭേദേ കലശം പ്രപുജ്യ - തെക്കു പുറത്തേ സ്വസ്തികപ
ത്മത്തുകൾ ഒരു കലശത്തേയും പൂജിച്ചാൽ, കൃശാന്നേ പരിധാന
പകപഘോമാർച്ചനാമന്ത്രാഹ്തിക്രിയാദ്യം കർത്താ - ഘോമത്തു
ങ്കൽ പരിധി വയ്ക്കു തുടങ്ങി ഇയ്മത്തോളവും ചെയ്ത് പീഠപൂജ
തുടങ്ങി നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു് ഇയ്മാദി ചക്ഷുഷ്യന്തവും പഠ
മന്ത്രാജ്ഞാഹ്തിയും പകപഘോമവും പൂജാമന്ത്രാജ്ഞാഹ്തിപൂണ്ണാഹ്
തിയും മൂലാഷ്ടാജ്ഞാഹ്തിപൂണ്ണാഹ്തിയും ചെയ്തു.

മന്ത്രൈഃ പഞ്ചകലോദിതൈസ്ത്രിഗുണസാഹസ്രം ഘൃതം സാ
[ഘൃതം

സാഹസ്രം സമിദാജ്യശാഖിതിലലാജാനാം പൃഥങ് മൂലതഃ
ഭൂരാദ്യൈർജ്ജുഹയാത് പലാശസമിധോഽഥ ദ്വാദശോർദ്ധ്വം ശതം
സാവിത്രൗ ഘൃതം സദൃശ്വദധിമധപാജ്യാനി ചാനേ പൃഥക്.
[൫൨

പഞ്ചകലോദിതൈഃ മന്ത്രൈഃ ത്രിഗുണസാഹസ്രം ഘൃതം
പഞ്ചകം പൂജിപ്പാൻ പറഞ്ഞ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും
ശിപങ്കൽ ഈശാദിപഞ്ചബ്രഹ്മംകൊണ്ടും അർന്നു ആവൃത്തിയാ
യിട്ട് മൂവായിരം ആജ്ഞാഹ്തി ചെയ്ത്, മൂലതഃ സമിദാജ്യശാഖിതില
ലാജാനാം സാഹസ്രം ച - തന്റെ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു ചമതയും
നെയ്യും നെല്പും എള്ളും മലരും ആയിരത്തു് ഉരുവും ഘോമി
ച്ചാൽ അഥ ഭൂരാദ്യൈഃ പലാശസമിധഃ ദ്വാദശോർദ്ധ്വം ശതം -

പിന്നെ വ്യാഘ്രതികൊണ്ട് ഇരുപത്തെട്ടു ആവൃത്തിയായിട്ട് പ്ല ശിൻ ചമതകളേ തുറുപ്പിപ്പത്രണ്ടും ഹോമിച്ചു, സാവിത്രിയാ അന്തേ പൃഥക് സദൃശധർമ്മധർമ്മാജ്ഞാനി ച ജ്ഞാതാ - പിന്നെ 'തത്സ വിതുവ്വേണു' എന്നതുകൊണ്ട് ഒട്ടക്കം വെച്ചേറേ പാലം തൈരും തേനും നെയ്യും ഹോമിച്ചു. പിന്നെ സപിഷ്ടകൃദാദി ഹോമിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് സമ്പാതം കലശത്തുജ്വലാക്കി അഗ്നിചൈതന്യത്തേ കലശത്തിൽ ഉദപസിച്ച് വ്യാപകാംഗവും ശോഷണാദിത്രിതയവും ചെയ്ത് നിവേദിച്ചു രക്ഷിച്ചു. പിന്നെ ദേവകൽ തുടങ്ങി സ്നാനകാലത്തേ ഹോമകലശമാടി വസ്രാഭ്യ പഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു പൂജിച്ചു.

ഏകത്രേതി സമന്തതോന്യ ചതന്യഷ്ടാശാസ്യ ചാഷ്ടാസ്യ വാ തത്തദ്രാശിഷ്യ വാ വിഘൃത്യ ദാഹനം കണ്ഠേഷ്യ തന്മന്ത്രതഃ തത്തദ്രോഷബലാബലാസരണാഭ്യുതപാ സമുക്തക്രമാ-

ന്മന്ത്രീ തത്കലശൈരഥ സ്തപിതയേദ് ദേവം ച മധ്യാദിഭിഃ.

[തന്മ

തത്തദ്രോഷബലാബലാസരണാത് - അതാതു ദോഷങ്ങളുടെ ഗുരുലാഘവഭേദത്തേ അനുസരിച്ച്, മന്ത്രീ ഇതി ഏകത്ര വാ - ഇപ്രകാരം ഒരേത്തു തന്നെ ഹോമത്തേ ചെയ്തു എങ്കിലും, അന്യ സമന്തതഃ ചതന്യഷ്ടാശാസ്യ വാ - ഈ ഹോമത്തിന്റെ നാലുദിക്കിലും കൂടിയും, അഷ്ടാസ്യ വാ - എട്ടു ദിക്കിലും കൂടി, തത്തദ്രാശിഷ്യ വാ - മേഷാദി പന്ത്രണ്ടു രാശിസ്ഥാനങ്ങളിൽ കൂടിയും, തന്മന്ത്രതഃ കണ്ഠേഷ്യ ദാഹനം വിഘൃത്യ - അവിടെയ്ക്കു യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന മുന്തിമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും മദ്ധ്യകണ്ഠത്തു കലേ ആ അഗ്നിയേ വിഹരിച്ചു, സമുക്തക്രമാത് ഹുതപാ - പറഞ്ഞ ക്രമേണ എല്ലാക്കണ്ഠങ്ങളിലും ഹോമത്തെച്ചെയ്തു അഥ മധ്യാദിഭിഃ കലശൈഃ ദേവം സ്തപിതയേദ് - പൂജ തുടങ്ങി സ്നാന കാലമധ്യാദികളായിട്ട് ഹോമകലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് ദേവനെ അഭിഷേകംചെയ്തു വ്യാപകാംഗാദിനീരാജനാന്തരം ചെയ്തു വസ്രാഭ്യപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു പൂജിച്ചു.

ബ്രഹ്മദൂജാസ്മ സമീധോ ഗുരുക്ഷണ്ഡഹോമ്യാ-

സ്താ വാ സ്വതോരണഭവോഽഥ ചതുർദ്വിശാസ്മ

ഇശശാധിവാസവിഹിതാശ്ച തഥാഷ്ടാദിഷു

പാലാശ്ച ഏവ ദഹനേഷു പുനർദ്വപാഷടസു.

൫൪

ഗുരുക്കണ്ഡഹോമോഃ ബ്രഹ്മദ്രുജാഃ സമീധഃ - ആചാര്യ
കണ്ഡത്തുകൽ എല്ലായ്ക്കും പ്ലാശിൻചമതകൾ തന്നെ ഹോ
മിപ്പു. ചതുർദ്വിശാസു താഃ വാ സ്വതോരണഭവഃ - നാലു ഭിക്ഷക
ളിൽ കൂടെ ഹോമിക്കുമ്പോൾ പ്ലാശു തന്നെ ഏകിലും തോരണ
ത്തുകൽ പറഞ്ഞ ക്രമം പോലെ നാല്പാമരങ്ങളുടെ ചമതകൾ
ഏകിലുമാം. അഷ്ടഭിക്ഷു ഈശാധിവാസവിഹിതഃ - എട്ടു ഭിക്ഷ
കളിൽ ഹോമിക്കുമ്പോൾ ശിവന്റെ അധിവാസഹോമത്തുകൽ
പറഞ്ഞ ചമതകൾ എട്ടും എട്ടുപ്ല. ക്രമം പോലെ നാല്പാമരവും.
പുനഃ 'ദപിഷടസു പാലാശ്വഃ ഏവ' - പിന്നെ പന്ത്രണ്ടു ഹോമങ്ങ
ളാകുമ്പോൾ എല്ലാ കണ്ഡങ്ങളിലും പ്ലാശിൻചമതകൾ തന്നെ.

പതനാദിഷു ദോഷേഷു പ്രകരോതു ഹരൈ ഹരേ ച ഹുതമേവം
ശിവശാർദ്ദഗിണ്യഭയം വൈ ശേഷേഷപഥി കൈശ്ചിദിച്യതേ
[കുഹചിത്. ൫൫

പതനാദിഷു ദോഷേഷു - പതനാദികളായിരിക്കുന്ന അശു
ദ്ധികളിൽ, ഹരൈ ഹരേ ച ഏവം ഹുതം പ്രകരോതു - വിഷ്ണുവി
ങ്കലും ശിവങ്കലും ഈവണ്ണം പറഞ്ഞ പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തെ
ചെയ്യണം. ശിവശാർദ്ദഗിണ്യ ഭയം വൈ - ശങ്കരനാരായണ
ങ്കൽ ശിവൻപറഞ്ഞപോലെയും വിഷ്ണുവിന് പറഞ്ഞപോലെയും
രണ്ടു റീട്ടും ചെയ്യൂ. ശേഷേഷ കുഹചിത് കൈശ്ചിത് ഇച്യ
തേ - രക്ഷമുള്ള ദേവന്മാരിൽ ഒർഗ്ഗയ്ക്കും ഗണപതിക്കും ശാസ്താ
വിനും ചില ആചാര്യന്മാരാൽ ഈ പ്രായശ്ചിത്തഹോമം ചെയ്യ
പ്പെടുന്നു. സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ വേറെ പറയുന്നതു ചെയ്യാൽ
മതി.

അനന്തരം ഭർഗ്ഗയികലേ ദ്വാപ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തെ പറയുന്നു:-

പ്രാസാദസ്യ ത്രികോണം ശശിദിശി യമദിശ്വർദ്ധചന്ദ്രാഭമേതത്
കണ്ഡം ദോഷേ ഗരിഷ്ഠേ ഹരിവരണദിശോശ്വാപി തുർയ്യശ്രവ്യത്തേ
കൃതപാത്രായായ വഹ്നിം പൃഥഗഥജനയിതേപാകതരീത്യാ കുമായ്തം
തത്തപജേണാ മുന്തിപാലൈശ്ചരതു ഹവനകമേമാത്തരാദി-

[ക്രമേണ. ൫൬

കുമായ്തം - ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ, പ്രാസാദസ്യ ശശിദിശി ത്രികോണ
യമദിശി അർദ്ധചന്ദ്രാഭം - പ്രാസാദത്തിന്റെ വടക്കുഭാഗത്തു അ

വലത്തിൽ ത്രികേണമായിട്ടും തെക്കേ അമ്പലത്തിൽ അർദ്ധച
ന്ദ്രാകൃതിയായിട്ടും, ഏതത് കണ്ഡം - തദ്ദിക്കിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞിരി
ക്കുന്ന കണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഗരിഷ്ഠ ഭോഷേ- വലതായിരിക്കുന്ന
ഭോഷത്തുകൽ, ഹരിവരണലിശോഃ ച തുല്യശ്രവ്യത്തേ കണ്ഡ
കൃതപാ - കിഴക്കേ അമ്പലത്തിൽ ചതുരശ്രമായിട്ടും പടിഞ്ഞാറേ
അമ്പലത്തിൽ വൃത്തമായിട്ടും കണ്ഡങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കിച്ച്, അത്ര
പ്രഥം വഹ്നിം ആധായ ഉക്തരീത്യാ അഗ്നിം ജനയിതപാ - ഈ
കണ്ഡങ്ങളിൽ വെച്ചേറെ തീയുമിട്ട് അഗ്നിജനനത്തേ പറഞ്ഞ
പോലെ നാലിടത്തും ചെയ്താൽ തത്തപജ്ഞാ മുന്തിപാലൈഃ ഉത്ത
രാദിക്രമേണ ഹവനകർമ്മചരതു - തത്തപജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാ
ര്യൻ പരികർഷികളോടും കൂടി വടക്കുതടങ്ങി പ്രദക്ഷിണക്രമേണ
നാലു കണ്ഡങ്ങളിൽ താൻ രണ്ടു കണ്ഡങ്ങളിലായിട്ടു താൻ ഹോമ
ങ്ങളേ ചെയ്യൂ.

ഛത്താർത്ര പ്രഥമം ദിഗുത്തരശതം ദർശ്യാഭിരാജ്യം തതേ
ജാതാദ്യൈർനിജമുലതശ്ച പൃതനാദ്യൈശ്ച ത്രിഭിദ്യുതക്രമാത്
മന്ത്രൈരശ്വശതം ഹനേത് ഖദിരവിപ്രാശപതഃ കപ്ലക്ഷജാ
നൈയഃ ഗ്രാധമയൂരബിലപസമിധഃ സൗഭംബരീഃ സാഞ്ജലീഃ. ൧൭

ഇവിടെ അനപാധാനാദിഹോമം തുടങ്ങി പരിധിക്കു മുമ്പ്
തെക്കു് ഒറ്റക്കലശവും പൂജിച്ച് പരിധ്യാദിമുലാഷ്ഠാജ്യാഹുത്യന്തം
ചെയ്താൽ, അത്ര പ്രഥമം ദർശ്യാഭിഃ ദിഗുത്തരശതം ആജ്യം ഛ
തപാ - ഇവിടെ മുമ്പിൽ ജാതാദിപഞ്ചദുഗ്ഗളകളേക്കൊണ്ടു് ഇരുപ
ത്തിരണ്ടു് ആവൃത്തിയായിട്ടു യോറിപ്പത്തു് ഉരു ആജ്യാഹുതിചെ
യ്ക്കു്, തതഃ ജാതാദ്യൈഃ നിജമുലതഃ ച വ്യുതക്രമാത് പൃതനാദ്യൈഃ
ത്രിഭിഃ ച മന്ത്രൈഃ - പിന്നെ ജാതവേദസേ ഇത്യാദി പഞ്ചദുർഗ്ഗ
യുടെ ഋക്കകൾ വെച്ചേറേ അഞ്ചുകൊണ്ടും ദുഗ്ഗയുടെ മുലംകൊ
ണ്ടും പിന്നെ കീഴുപാട്ടായിട്ടു് 'പൃതനാജിതം' എന്നും 'വിശപാ -
നി നോ ദുഗ്ഗഹാ' എന്നും 'അഗ്നേ തപഃ പാരയാ നവ്യ' എന്നും
ഈ മൂന്നും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഖദിരവിപ്രാശപ
തകപ്ലക്ഷജാഃ നൈയഃ ഗ്രാധമയൂരബിലപസമിധഃ സൗഭംബരീഃ
സാഞ്ജലീഃ അഷ്ടശതം ഹനേത് - കരിങ്ങാലിച്ചമതയും പ്ലാശിൻ
ചമതയും അരയാൽ ചമതയും ഇത്തിച്ചമതയും പേരാൽച്ചമതയും

കടലാടിച്ചമതയും കൂവളച്ചമതയും അത്തിച്ചമതയും തൊട്ടാവാടി സമുലവും ഈ വെട്ടു ഭാഗ്യങ്ങളേയും മന്ത്രക്രമേണ ന്തരൊട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ.

തിലസർഷപനീവാരാൻ മുലേന ദധിമാക്ഷികം

ആജ്യം ച മുത്യഞ്ജയതോ ജ്വഹയാത്താവദന്തഃ. ൫൮

മുലേന തിലസർഷപനീവാരാൻ - മുലംകൊണ്ട് എള്ളി നേയും കടകിനേയും വരിനെപ്പിന്നേയും, അന്തഃ മുത്യഞ്ജയതഃ ദധിമാക്ഷികം ആജ്യം ച താവത് ജ്വഹയാത് - മുത്യഞ്ജയമന്ത്രം കൊണ്ട് തൈരും തേനും നെയ്യും ഇവ ആരദ്രവ്യങ്ങളേയും ന്തരൊട്ടീത് ഉരു ഹോമിച്ചു പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമത്തേയും ചെയ്തു.

സ.വദാദിസമീലേന ഹതാന്തേ തദ്ഘടേന താം

ദോഷോചിതഹതാഭിജ്ഞോ മന്ത്രി സംസ്താപ്യ പൂജയേത്

[൫൯

ദോഷോചിതഹതാഭിജ്ഞഃ മന്ത്രി-ദോഷങ്ങൾക്ക് ഉചിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഹോമങ്ങളേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഹതാന്തേ തദ്ഘടേന താം സംസ്താപ്യ പൂജയേത് - ഹോമാവസാനത്തുകൽ ദേവകൾ വെച്ചേറേ പൂജിച്ചു സന്നാനകാലത്തു വടക്കാദിയായി ഹോമകലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് അഭിഷേകംചെയ്ത് വസ്രാദിപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്ത് വെച്ചേറേ പൂജിപ്പൂ.

അനന്തരം പ്രോക്തഹോമത്തേ പറയുന്നു: -

അർദ്ധേന്ദുരൂപേ ദിശി ദക്ഷിണസ്യാം

സുരാലയസ്യാരചിതേഴ്ണികണ്ഡേ

മഹേശവിഷ്ണുപിശഗുഹപ്രഭേശ -

വിഷ്ണുശപരേഷു പ്രഥമം ജ്വഹോതു.

൬൦

മഹേശവിഷ്ണുപിശഗുഹപ്രഭേശാവിഷ്ണുശപരേഷു - ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും ഗണപതിയിങ്കലും, സുരാലയസ്വ ദക്ഷിണസ്യാം ദിശി അർദ്ധേന്ദുരൂപേ ആരചിതേ അഗ്നികണ്ഡേ - ശ്രീകോവിലിന്റെ തെക്കുഭാഗത്തു് അമ്പലത്തിൽ അർദ്ധചന്ദ്രാകാരമായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ഹോമകണ്ഡത്തുകൽ, പ്രഥമം ജ്വഹോതു - പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പ്രോക്തഹോമത്തെ ചെയ്യണം.

ശിപരേന്ദ്ര പ്രോക്തരികളേ വിശേഷേണ പറയുന്നു:—

വജ്രാണുല്പിഖിതേന്ദ്രസ്രമന്ത്രവിഹിതോക്ഷേത്രാഞ്ചിതേ വിഷ്ണുരേ
സ്ഥാണൗ സേശ്വരൗ സവാമഭവനേശ്വരാദ്വാഹ്യ ചേഷ്ടാപാദന
[യാ

സദ്യാത്തേശസുജപ്തഘോരമഹിതാജക്ഷിപ്തഹൃത്പൂജിതേ
പഞ്ചാഗൗ ശിവവാമഘോരഗൃശിവൈഃ കർച്ചാത് ക്രമേണ ക്രിയാഃ
[നാമ

സേശ്വരൗ സ്ഥാണൗ - ശങ്കരനാരായണകളും ശിവകളും, വജ്രാണുല്പിഖിതേ - “ഓം ഹ്രീംഫട ഓം” എന്നു പന്ത്രണ്ടാം പലത്തിൽ പറയുന്ന വജ്രമന്ത്രംകൊണ്ടു കീറിയാൽ, അസ്രമന്ത്രവിഹിതോക്ഷേ - അസ്രംകൊണ്ടു തളിച്ചുവിഷ്ണുരവർച്ചാൽ, അഞ്ചിതേ വിഷ്ണുരേ അതു - പീഠപൂജിച്ചുടത്തു്, സവാമഭവനേശ്വരാ ആവാഹ്യ - “വാമദേവായ നമോ ജ്യേഷ്ഠായ നമഃ” ഇത്യാദി മന്ത്രാന്തത്തു കൽശ്രീം എന്നു കൂട്ടി ശക്തിയേ ആവാഹിച്ചു്, അനന്താ ഇഷ്ടാ - ഈ മന്ത്രംകൊണ്ടു പൂജിച്ചാൽ, സദ്യാത്തേശസുജപ്തഘോരമഹിതാജക്ഷിപ്തഹൃത്പൂജിതേ അഗൗ - സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടു് തീയിനേ വാങ്ങിച്ചു് നാഭിയിങ്കൽ വച്ചു ക്രവ്യാദിഭാഗം കളഞ്ഞു് അഗ്നിയേ തങ്കൽ ഉപസിച്ച് ശോഷണദഹനം ചെയ്തു് അഗ്നിചൈതന്യത്തെ പ്രത്യുച്ഛിച്ചു് “ഈശാനസ്സർവ്വിദ്യാനാം” എന്നു തൊട്ടു ജപിച്ചു അഘോരനേക്കൊണ്ടു് പൂജിച്ചു് സദ്യോജാതനേക്കൊണ്ടു് തീയിനേ കണ്ഡത്തിലിട്ടു് ഹരം ഹൃദയായ നമഃ എന്നു പ്രാസാദഹൃദയം കൊണ്ടു പൂജിച്ചു തലോടി വർളാകി പരിസ്കരിക്കു തുടങ്ങി അഗ്നിയേ അലംകരിച്ചാൽ, ശിവവാമഘോരഗൃശിവൈഃ പഞ്ച ക്രിയാഃ കർച്ചാത് - ഈശാനനേക്കൊണ്ടു ഗർഭാധാനത്തേയും, വാമദേവനേക്കൊണ്ടു് പുംസവനത്തേയും, അഘോരനേക്കൊണ്ടു് സ്ത്രീമന്താനായനത്തേയും, തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു ജാതകമന്തത്തേയും, ഈശാനനേക്കൊണ്ടു് നാമകരണത്തേയും ഇങ്ങനെ അഞ്ചു ക്രിയകളായിട്ടു് അഗ്നിജനനത്തേ ചെയ്താൽ ഹോമം തുടങ്ങും.

പ്രാരഭ്യ തത്രാഗ്നിമുഖനിജോക്ത-

രീത്യാസ്ത്ര പാർശ്വേ കലശം പ്രപൂജ്യ

പകലം ച പഞ്ചപ്രണവാദിനാസ്ത്രേ-

നാസ്ത്രേ പഞ്ചമന്തദിശു സർപിഃ

നാമ

തത്ര നിജോക്തരീത്യാ അഗ്നിമുഖം പ്രാരഭ്യ - പിന്നെ സ്വപരണമായിട്ടു ഹോമം തുടങ്ങി, അന്യ പാർശ്വേപ കലശം പ്രപുജ്യ - തെക്കേപ്പറത്തു കലശത്തേ പൂജിച്ച് പരിധ്യാദി പീഠമന്ത്രാജ്യഹോമാന്തം ചെയ്ത്, പഞ്ചപ്രണവാദിനാ ആസ്പന്ദ പകപം - അഞ്ചു പ്രണവത്തോടു കൂടിയ തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ട് പകപത്തേ ഹോമിച്ച്, പുജാമനഭിഃ ച സപ്തിഃ ആഹുത്യ - പുജാ മന്ത്രാജ്യാഹുതിയും മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതിയും ചെയ്ത് ദ്രവ്യങ്ങളേ ഹോമിപ്പു.

ഭീമാജാഹവയവാമവക്ത്രമനുഭിസ്സേഘദംബരീമാർഗജാ.

ജ്ഞാനാനുഷ്ടുസഹസ്രകം വസുശതം പുംസാ തിലാൻ സഷപാൻ മുദ്ഗപ്രീഹിയവാൻ ഘൃതാക്തനവദൂവാഗ്രാഷ്ടസാഹസ്രമ-

പ്യേതേനഷ്ടശതം ജുഹോതു ദധിമധപാജ്യാനി ജംസാണനാ.

[നന്ദ

ഭീമാജാഹവയവാമവക്ത്രമനുഭിഃ സേഘദംബരീമാർഗജാ ജ്ഞാനാനി അഷ്ടസഹസ്രകം - അഘോരനേക്കൊണ്ട് അത്തിച്ചു മതയേയും സദ്യോജാഹനേക്കൊണ്ടു കടലാടിയും വാമദേവനേക്കൊണ്ടു നെയ്യിനേയും തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു ഹവിസ്സനേയും ആയിരത്തെട്ടിത് ഉരു ഹോമിച്ചാൽ, പുംസാ തിലാൻ സഷപാൻ മുദ്ഗപ്രീഹിയവാൻ വസുശതം - തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ട് എള്ളും കടുകും ചെറുപയറും നെല്ല് യവവും ഈ അഞ്ചിനേയും നൂറൊട്ടിത് ഉരു ഹോമിച്ച്, ഏതേന ഘൃതാക്തനവദൂവാഗ്രാഷ്ടസാഹസ്രം അപി - പിന്നെയും തത്പുരുഷനേക്കൊണ്ടു നെയ്യിൽ മുക്കിയ കറുകയേ ആയിരത്തെട്ടു ഹോമിച്ചു, ജംസാണനാ ദധിമധപാജ്യാനി അഷ്ടശതം ജുഹോതു - മുതൃഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ടു തൈരും തേനും നെയ്യും നൂറൊട്ടിത് ഉരു ഹോമിച്ചു സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം മുടിച്ച് സത്യാതത്തേ കലശത്തിൽ ആക്കൂ.

ആജ്യം പ്രാഗപജ്ജനിതദഹനേ/ത്ര പ്രധാനാദി കൃതപാ

ഷഡഭിഃ ഷഡപിംശതിപരിമിതൈഃ സ്വാഹവയൈശ്വ പ്രഭേദേ

ഷണ്മുലാണദപിതയജിനവണ്ണാണഭിർബാഹുലേയേ

ഷഡപന്ദപാഖ്യാമനുഭിരപി ഭൂമാദിമന്ത്രൈശ്വ ഹുതപാ. ന്

പ്രഭേദേ പ്രാഗപത് ജനിതദഹനേ അത്ര പ്രധാനാദി കൃതപാ - ശാസ്താവിങ്കൽ മുന്ധിൽ പറഞ്ഞപോലെ എടുക്കിയക

മോട്ട കൂടി അഗ്നിജനനം ചെയ്ത്, അഗ്നിയിങ്കൽ അനപാധം നാദി ഏതീയും ജ്ഞാപസ്ഥാനമെങ്കിലും തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാ ജ്യാഹൃത്യം ചെയ്തു, ഷഡ്ഭിഃ ഷഡപിംശതിപരിമിതൈഃ സ്വാഹപന്യൈഃ ച ആജ്യം ഹതപാ - രേവന്താദിഷമന്ത്രം കൊണ്ടും ആയുദിഷഡപിംശതിനാമങ്ങളേക്കൊണ്ടും ആജ്യാഹൃതി ചെയ്തു. ബാഹുലേയേ ഷമമുലാണനാ ദപിതീയജിനവണ്ണാണഭിഃ ഷഡ്ഭിഃ പാപാപ്തമനഭിഃ ഭൂരഭിമന്ത്രൈഃ ച ആജ്യം ഹതപാ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അഗ്നിജനനവും അനപാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹൃത്യവും ചെയ്താൽ സനൽകമാദിഷമന്ത്രംകൊണ്ടും മൂലം കൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും ഗായത്രികൊണ്ടും സ്കന്ദാദിപാദശനാമംകൊണ്ടും വ്യാഹൃതികൊണ്ടും ഓരോ ഉരു ആജ്യാഹൃതി ചെയ്തു.

ബൈലപീതായേ/ത്ര നൈപീഃ ശരഭവി സമീധോ/ഥ ദപയോരാജ്യ-
[മന്നം
ഷമന്ത്രൈർപാജരാജീയവതിലമപി ഹതപാ ശതം ദൃത്തരം ത
ആജ്യം ക്ഷീരം ദധി ക്ഷേതദ്രമപി വസുശതം വ്യാഹൃതീഭിഃ ക്രമേണ
ത്രിസ്വാദപകതാസ്രിസാഹസ്രകമപി ജ്വഹയാജ്ഞം സമന്ത്രേണ
[ഭൂവാഃ. നമ

അത്ര ആയേ ബൈലപീഃ ശരഭവി നൈപീഃ സമീധഃ - ഇവിടെ ശാസ്ത്രവികൽ ക്രവളച്ചമതയേയും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ കടമ്പിൻ ചമതയേയും, അഥ ദപയോഃ ആജ്യം അന്നം - പിന്നെ രണ്ടേടത്തും തുല്യമായിട്ട് നെളിനേയും ഹവിസ്സിനേയും, പാജരാജീ - മലരിനേയും കടകിനേയും, വവതിലം - വവത്തേയും എള്ളിനേയും, ഷമന്ത്രൈഃ ദൃത്തരം ഹതപാ - തന്റെ ഷമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു പതിനേഴ് ആവൃത്തിയായിട്ടു നൂറ്റിരണ്ടിൽ ഉരു ഹോമിച്ചു, വ്യാഹൃതീഭിഃ ആജ്യം ക്ഷീരം ദധി ക്ഷേതദ്രം അപി ക്രമേണ വസുശതം - പിന്നെ വ്യാഹൃതകൊണ്ടു ഇരുപത്തേഴ് ആവൃത്തിയായി നെയ്യും ഹോമിച്ചു പാലും തൈരും തേനും നൂറ്റിറട്ടിൽ ഉരു ക്രമേണ ഹോമിച്ചു, ജംസമന്ത്രേണ ത്രിസ്വാദപകതാഃ ഭൂവാഃ ത്രിസാഹസ്രകം അപി ജ്വഹയാത് - പിന്നെ മൃത്യുഞ്ജയമന്ത്രംകൊണ്ടു തേനും പാലും നെയ്യും കൂടിയുള്ള ത്രിമധുരത്തിൽ മുക്കി മൂവായിരം കറകളേയും ഹോമിച്ചു, സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോമം ചെയ്ത് സന്ധ്യാതത്തേ കലശത്തിലാക്കൂ.

ഷണ്മന്ത്രേഘൃതമേകശോ വസുശതം വൈതൈരധീവാസഗം
 ഭൂവ്യം ബിലപസമിദ്ഘൃതാദികമപ്തപാത്രേ/ത്ര വാ ലഡഡകം
 ഭൂരാദ്യൈഃ ക്രമശോ ദധിസ്തനജമലപാജ്യം ഗണാനാമുചാ
 ഗൗളം ചാഷ്ടശതം ജ്ഞോതു ഗണപേ ഗവ്യം ച മൂലാണനാ.

[സന്ത

ഗണപേ ഷണ്മന്ത്രേഘൃതമേകശോ വസുശതം വാ ഘൃതം ...
 ഗണപതിയിങ്കൽ അഗ്നിജ്ഞനവും അന്തപാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്ഞാ
 ഹൃത്യന്തവും ചെയ്ത് ഷണ്മന്ത്രംകൊണ്ടു ഓരോ ഉരു എങ്കിലും പതി
 നെട്ടു ആവൃത്തും ന്തറെറട്ട് എങ്കിലും നെയ്യിന്നേ ഹോമിച്ചു, അധീ
 വാസഗം ബിലപസമിദ്ഘൃതാദികം ഭൂവ്യം - പിന്നെയും ഷണ്മന്ത്രങ്ങളെ
 ക്കൊണ്ടു ക്രവളച്ചമതയും നെയ്യും ഫവിസ്സും മലരും അവലും
 എള്ളുണ്ടയും അപ്പവും അടയും നെയ്യും വെച്ച് അധിവാസഹോമ
 ത്തുകൾ പറഞ്ഞ ഭൂവ്യങ്ങളേ പതിനെട്ടു ആവൃത്തും ന്തറെറട്ടിതു
 ഹോമിച്ചു. അത്ര അപൂപാത്രേ വാ ലഡഡകം - ഇവിടെ അപ്പ
 ത്തേ ഹോമിച്ചു പിന്നെ എള്ളുണ്ട എന്നും പക്ഷമുണ്ടു്. ഭൂരാദ്യൈഃ
 ക്രമശഃ ദധിസ്തനജമലപാജ്യം - പിന്നെ വ്യാഘൃതികൊണ്ടു തൈ
 രും പാലും തേനും നെയ്യും ന്തറെറട്ടീതും, ഗണാനാമുചാ ഗൗളം
 മൂലാണനാ ഗവ്യം ച അഷ്ടശതം ജ്ഞോതു - 'ഗണാനാം തപാ'
 എന്ന ഋക്കുകൊണ്ടു ശക്തരയേയും മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു് പഞ്ചഗവ്യ
 ത്തേയും ന്തറെറട്ടീതും ഹോമിച്ചു സപിഷ്ടകൃദാദിചെയ്തു് സമ്പാ
 തത്തേ കലശത്തിലാക്കി അഗ്നിയേയും ഉപസിപ്പു.

വിശ്വപ്രഭവൈരിതി ശിവശിവശ്രീശയോഃ സ്തവശാസ്ത്രോ-

രേകന്യുനൈർദപിരദവദനേ ദ്യുത്തരൈശ്ചാപി ഹോമം

കൃതപാ സംസനാപയതു കലശേനാദസീയേന ദേവം

മന്ത്രി, പാതാദിമുതിജനനസ്തേനവേശാദികേഷു.

നൃ

മന്ത്രി പാതാദിമുതിജനനസ്തേനവേശാദികേഷു - ആചാ
 ര്യൻ പതനാദിദോഷത്തുകയും ജനനമരണദോഷത്തുകയും കള്ളരു
 കേറുന്നേടത്തുമുള്ള അശുഭികൾ, ഇതി - ഇപ്രകാരം, ശിവശിവശ്രീ
 ശയോഃ വിശ്വപ്രഭവൈഃ - ശിവങ്കലും ശങ്കരനാരായണങ്കലും പതി
 മൂന്നു ഭൂവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും, സകന്ദശാസ്ത്രോഃ ഏകന്യുനൈഃ -
 സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ശാസ്താവിങ്കലും പന്ത്രണ്ടു ഭൂവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും,
 ദപിരദവദനേ ദ്യുത്തരൈഃ അപി - ഗണപതിയിങ്കൽ പതിനഞ്ചു
 ഭൂവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടും, ഹോമം കൃതപാ - പ്രോക്തഹോമത്തേ മുമ്പേ

ചെയ്തു, അദസീയേന കലശേന ദേവം സംസ്താപയതു - ഈ ഹോമകലശംകൊണ്ടു ദേവനെ സ്താനകാലത്തു അഭിഷേകംചെയ്തു പുജിച്ചു.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ പ്രായശ്ചിത്തഹോമത്തെ ചൊല്ലുന്നു:—

പ്രാസാദം പരിതോ വിഹൃത്യ ഗുരുകണ്ഡാദഗ്നിമഗ്രാഹിതാത്
കർച്ചുശ്ശാന്തിഹുതാനി പഞ്ച നവ വാ/ഗ്രാശ്രീഖിലാന്യേവ വാ
സ്തന്ദേ പാദശവാസരാദ്യഹരഹസ്തത്സ്നാനപൂജാഭിഭി-
സ്ത്രാപുത്തൈകദിനേ/ഥ വാത്ര ച ഘടാഃ കാർത്യാഃ പൃഥക്-
[മ്മസു. നവ

സ്തന്ദേ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ, അഗ്രാഹിതാത് ഗുരുകണ്ഡാത് - മണ്ഡപത്തിൽ അഗ്നിജനനത്തെ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ആചാര്യകണ്ഡത്തിൽ നിന്ന്, പ്രാസാദം പരിതഃ കണ്ഡേഷു അഗ്നിം വിഹൃത്യ - പ്രാസാദത്തിന്റെ ചുറ്റും നാലുഭിക്ഷകളിലും എങ്കിലും എട്ടുഭിക്ഷകളിൽ എങ്കിലും അമ്പലങ്ങളിൽ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന കണ്ഡങ്ങളിൽ അഗ്നിയെ വിഹരിച്ച്, പഞ്ച വാ നവ വാ ശാന്തിഹുതാനി കർച്ചുഃ. അഞ്ചായിട്ടോ ഒൻപതായിട്ടോ ശാന്തിഹോമങ്ങളെ ചെയ്തു. അഗ്രേ ഏവ അഖിലാനി വാ - ദേവന്റെ മുമ്പിൽ വലുതലത്തിൽ തന്നെ ഈ ഹോമങ്ങളെ ഒക്കെയും ചെയ്തിലുമാം. പാദശവാസരാദി അഹരഹഃ തത്സ്നാനപൂജാഭിഭിഃ - ഈ ഹോമങ്ങൾ പന്ത്രണ്ടു ദിവസം താൻ ഒരുതു ദിവസം താൻ അഞ്ചു ദിവസം താൻ മൂന്നുദിവസം താൻ നിത്യമായി ഹോമങ്ങളെച്ചെയ്ത കലശമാടി പൂജയും ചെയ്തു. ഏകദിനേ ത്രാപുത്തോ വാ - ഒരു ദിവസം തന്നെ എല്ലാകണ്ഡങ്ങളിലും നേരത്തുമുള്ളതും വൈകീട്ടുമായിട്ടും ചെയ്യുകയുമാം. അത്ര ച കമ്മസു പൃഥക് ഘടാഃ കാർത്യാഃ - ഇവിടെയും ഹോമങ്ങൾക്കു വെച്ചേറേ കലശങ്ങളെ പൂജിക്കുകയും ഹോമം കഴിഞ്ഞാലവരേറ ആടി പൂജയും ചെയ്യണം.

അഷ്ടാർദ്ധം സമിധഃ ശതം സകലനാഗ്നാ ബീജനാഗ്നാ ചരം
ഗോസപ്തീർമഹതാത്ര സർഷപതിലാൻ ബീജാണനാ ജുഹവതു;
മദ്ധ്യേ ദിക്ഷു വിദിക്ഷു നീപവടജാഃ സൗദംബരാശപത്മകാഃ
പുഷ്പബ്രഹ്മമധുകജാശ്ച സമിധോ ജബ്ബുകപിത്ഥോത്ഥിതാഃ.

[നന്ദൻ

ഇവിടെ ഹോമക്കാര്യം എല്ലാവരും അനപാധാനാദി മൂലാ
ജ്ഞാഹൃത്യന്തം ചെയ്താൽ, സകലനാറ്റാ സമിധഃ ബീജനാമ്നാ
ചരം മഹതാ ഗോസപ്തിഃ. ആരും സ്വാഹാ എന്ന സകലമന്ത്രം
കൊണ്ടു ചമതകളേയും ഹൃദ്രം തൃപ്തം ജം ധാമം മ്രം വ്യോം സ്വാഹാ
എന്ന ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു ഹവിസ്സിനേയും ഐം ഇഹായ നമഃ
സ്വാഹാ എന്ന മഹാമന്ത്രംകൊണ്ടു നെയ്യിനേയും, അത്ര ബീജാ
ണനാസർഷപതിലാൻ ച - ബീജമന്ത്രംകൊണ്ടു തന്നെ കടുകി
നേയും എള്ളിനേയും, അഷ്ടോർദ്ധ്വം ശതം ജുഹവതു - ഈ അഞ്ചു
ദ്രവ്യങ്ങളേയും നൂറൊട്ടീതു ഹോമിപ്പൂ. മലോ ദിക്ഷു വിദിക്ഷു - നടു
വിലും കിഴക്കു തുടങ്ങി നാലു ദിക്ഷുകളിലും അഗ്നാദി നാലു കോണു
കളിലും, നീപവദജാഃ - കടമ്പും പേരായും, സോമബോധശപത്മ
കാഃ - അത്തിയും അരയാലും, പ്ലക്ഷവ്രഹ്മമധുകജാഃ - ഇത്തിയും
പ്ലാശും ഇലിപ്പയും, ജംബൂകപിത്ഥോത്ഥിതാഃ ച - ഞാവലും
വളാവും, സമിധഃ സ്യുഃ - ഇങ്ങനെ വെട്ടു ദിക്കിലേയ്ക്കും ചമത
കൾ ഭവിക്കും.

അനന്തരം ശാന്തിഹോമങ്ങളേ ചൊയ്ക്കുന്നു:-

ശാന്തിഹോമമഥ ശർവദിശി ശ്രു-

ത്വശ്രുകണ്ഡജനിതാത്മഹതാശേ

ആദധീത സകലേഷ്വപിഥ പകേപ-

ജ്ഞാഹൃത്യവധികമ്മ പുരോവത്.

ഒ ൦

സകലേഷു ശർവദിശി - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും പ്രാസാദ
ത്തിന്റെ ഈശകോണിൽ അമ്പലത്തിൽ, ശ്രുത്വശ്രുകണ്ഡജനി
താത്മഹതാശേ - ചതുരശ്രകണ്ഡത്തിൽ തന്റെ തന്റെ അഗ്നി
ജനനത്തെയ്യ്യാൽ, പകേപജ്ഞാഹൃത്യവധികമ്മ പുരോവത
ചരതു - അനപാധാനാദി പകപഹോമവും പുജാമന്ത്രാജ്ഞാഹൃതി
യും മൂലാജ്ഞാഹൃതിയും കഴിവോളമുള്ള ക്രിതകളേ ചെയയ വൂ.

സപ്തിഃ സേവാപനിഷദ്ഭിഷധപസുജിനാസ്താഹ്വോപാധൈർ

[തൃസു

കേതാത്ഥാഭിജ്ജിനവാരുഗ്ഗഭീരപി ഹൃതപാർവ്വജ്ഞാഹൃതാശ്ചൈതഃ
വിഷ്ണു മാർഗഭവാമുതാഃ സഹസഹൈന്ദ്രീഭദ്രകാഃ സാഞ്ജലീർ -
ഭൂവാസർഷ പശാലികാൻ യവതിലാണഞ്ചോക്തസംഖ്യം

[ഇതേതേ. ൭ ഫ

വെണ്ണ - വിണ്ണവികൽ, സ്വേദപാനിഷദ്ദിഷഡ്വസുജിനാ
 ണ്ണാണുപചാരൈഃ, തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ വെച്ചുറയും
 പ്രാദശാക്ഷരവും അഷ്ടാക്ഷരവും ഗായത്രിയും ഉപചാരവും ഈ
 ഒമ്പതുകൊണ്ടും, ഗൃസുകേതാത്മാഭിഃ ഋഗ്ഭിഃ ച - പുരുഷസൂക്ത
 ണ്ണിന്റെ ഋക്കൾ പതിനാറു കൊണ്ടും വെച്ചുറയും, ജിനവാദം
 സപ്തിഃ ഹതപാ - ഈ ഇരുപത്തിയഞ്ചു മന്ത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഇരുപ
 ത്തിനാലിത് ആജ്ഞാഹുതി ചെയ്തു. ഇടയിലൊക്കെയും പൂണ്ണാഹു
 തിയും ചെയ്തു. തൈഃ ആജ്ഞാത്തരാളേഷു - പിന്നെയും പഞ്ച
 തത്ത്വാദി ഓരോന്നുകൊണ്ടു നെയ്യു ഭൂവും നെയ്യു ഇങ്ങനെ നെയ്യു
 ടെ ഇടയിൽ വരുമാറ്, മാർഗഭവാഃ - കടലാടിയും, അമൃതാഃ - ചി
 ററമൃതം, സഹസ്രഹാ - പൂവങ്കുരുന്തലയും, ഐന്ദ്രീ - ഉഴിഞ്ഞയും,
 ഭദ്രികാ - ചെറുപൂളയും, സാഞ്ജലീഃ - തൊട്ടാവാടിയും, ഭൂവാ -
 കറുകയും, സർഷപശാലികൻ - കടുകു നെല്ല്, യവതിലാന്നം -
 യവവും എള്ളും ഹവിസ്സും, ഉക്ഷസംഖ്യം ഹനേത് - ഈ പന്ത്ര
 ണ്ടു ഭൂവുങ്ങളേയും ഇടയിലും ആലുന്തരും ആയി പതിമൂന്നു പ്രാ
 വശ്യം നെയ്യിനേയും കൂട്ടി ഇരുപത്തിയഞ്ചു ഭൂവുങ്ങളേയും ഇരുപ
 ത്തിനാലിത് ഉരു ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമത്തെയ്യെടുത്തു,
 ഗായത്രിയാ നിജതാം പയോഭൂസമിദാജ്ഞാനാനി ഭൂവാമധു-

ക്ഷീരാജ്യസ്തപിതാ വസുത്തരശതം ലാജാസ്തരാജീതിലാഃ
 ഹോതവ്യാ യവശാലിസക്താപൃതയുക്താ ധൃഷ്ടൈ തേ സമിത് -
 സപ്തിർമദ്ധ്യകടൈവികാസ്തിലയവവൃത്യാസിനശ്ചേഷ്ടേ. ചൈ

ധുർജജടൈ - ശിവങ്കൽ, നിജഗായത്രിയാ - തത്പുരുഷായ
 വിദ്മഹേ ഇത്യാദി ഗായത്രികൊണ്ടു, പയോഭൂസമിദാജ്ഞാനാനി-
 ഇത്തി അത്തി അയോൽ പേരാൽ ഈ നാലും നെയ്യും ഹവിസ്സും,
 മധുക്ഷീരാജ്യസ്തപിതാഃ ഭൂവാഃ - തേനും പാലും നെയ്യും കൂടിയ
 തിരുമധുരത്തിൽ മുക്കിയ കറുകകളും, ലാജാഃ - മലര, സരാജീ
 തിലാഃ - കടുകു ഐള്ളു, യവശാലിസക്താപൃതയുക്താഃ - യവവും
 നെല്ല് അരി വരുത്തുപൊടിച്ചതും നെയ്യും, വസുത്തരശതം ഹോ
 തവ്യാഃ - ആറൊട്ടിത് ഉരു ഈ പതിന്നാലു ഭൂവുങ്ങളും ഹോമി
 കണം. ഇഷ്ടേജേ സമിത്സപ്തിർമദ്ധ്യഗഭൈർദ്വികാഃ തിലയവവൃ
 ത്യാസിനഃ തേ ച - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഇത്തി അത്തി അയോൽ
 പേരാൽ നെയ്യു ഇങ്ങനെ തുടങ്ങി തവം എള്ളു ഇങ്ങനെ ക്രമം
 മാറാ ഗായത്രികൊണ്ടു ഹോമിപ്പൂ. പിന്നെ സ്വിഷ്ടകൃദാദിഹോ
 മത്തെയ്യെടുത്തു.

വിഷ്ണുശേ ഫവനം നിരീശവദിദം പ്രായോത്ര ലാജാദികം
 ഷടകം സ്വേദിതഭേവ ശാസ്തരി പുനഃ സാമസ്രമഷ്ടാധികം
 ഗായത്ത്രൈവ തിലാൻ ഘൃതം ച ജ്വഹ്വജ്വാഗാണനാ കേവലം
 താവത്സംഭരിപൈഃ ഘൃതം പരിഹരേ ദ്യുക്തം പൃഥക് പ്രാച
 ഭരേത്. നെ

വിഷ്ണുശേ ഇദം ഫവനം പ്രായഃ നിരീശവത് - ഗണപതിയിങ്കൽ ഈ ശാന്തിഹോമം മിക്കവാറും ഗണപതിയിങ്കലേപ്പോലെ. അവിടെയും മുഖഘോഷാജ്വരത്വം ചെയ്താൽ ഗണപതിയുടെ ഗായത്രികൊണ്ട് ഇത്തി അത്തി അരയാൽ പേരാൽ നെയ്യ് ഹവിസ്സ് കറുക ഇവ ഏഴും നൂറൊട്ടീതു ഹോമിച്ചാൽ - അത്ര ലാജാദികം ഷട്കം സ്വേദിതം ഏവ - ഇവിടെ മലരു തുടങ്ങി ആറു ദ്രവ്യങ്ങളും അധിവസത്തുകൾ ഗണപതിക്കു പറഞ്ഞതു തന്നെ വേണം. അപ്പോൾ മലരുമവലുമെള്ളങ്ങളും അപ്പവുമടയും നെയ്യും ഈ ആറും ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്തു. പുനഃ ശാസ്തരി ഗായത്ത്ത്രം ഏവ തിലാൻ ഘൃതം ച അഷ്ടാധികം സാമസ്രം ജ്വഹ്വതേ - പിന്നെ ശാസ്താവിങ്കൽ അഗ്നിമുഖാനന്തരം സ്വഗായത്രികൊണ്ട് തന്നെ നെയ്യിനേയും ആയിരത്തെട്ടീതു ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്തു. സുംഭരി പൈഃ കേവലം യാഗാണനാ താവത്സംഖ്യം ഘൃതം - ദുർയിങ്കൽ മൂലാഷ്ടാജ്വാഹ്വതിചെയ്താൽ ദുർഗ്ഗാരൂപിണി ഇത്യാദി ഗായത്ത്ത്രീ മന്ത്രംകൊണ്ട് ആയിരത്തെട്ട് ഉരു നെയ്യിനേത്തന്നെ ഹോമിച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ചെയ്തു. ഫരിഹരേ പൃഥക് ദ്വാക്തം പ്രാച ഭരേത് - ശങ്കരനാരായണകൾ ഐക കണ്ഡത്തുകൾ വേറേതന്നെ അഗ്നിജനനം ചെയ്ത് ശൈലാശായിട്ടും വൈഷ്ണവമായിട്ടും പറഞ്ഞ ശരണിഹോമം രണ്ടിനെയും ചെയ്തു.

പുരോദിതേഷു ഭാഹ്യാദിഷു ഘോരസന്തൈഃ
 ക്ഷേത്രേ ശ്രീതേ നവധൂതാവപി നിഷ്ക്രിയായാഃ
 ഹുതേപതി സംസ്തംഭിതയേത് കലശേന ശേഷേ
 ണോക്ഷേപ്യ തത്ര മനുവിന്ദധുസംഭവാദൈഃ. നെ

പുരോദിതേഷു ഭാഹ്യാദിഷു - മുൻപറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഭാഹ്യാദികളിലും, ഘോരസന്തൈഃ ക്ഷേത്രേ ശ്രീതേ - കൂരജന്തുക്കളാൽ ശ്രീകോവിലിന്റെ അകത്തു പ്രവേശിക്കുന്നേടത്തും, നിഷ്ക്രി

യായാ അനവധുതെ അപി - പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളുടെ നിശ്ചയം വരാതെ ഇരിക്കുന്നതും, ഇതി ഹൃതപാ ചലശേന സംസ്ഥപിതയേത - ഇപ്രകാരം ശാന്തിഹോമത്തെയ്ക്ക് കലശലാകൊണ്ട് ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്തു. ശേഷേണ ഉഷേഃത് ച - തക്ഷേഷാകൊണ്ട് പരിവാരങ്ങളേ തളിക്കയും ചെയ്തു. മനുവിന് തത്ര മധുസംഭവാദേ - അവിടെ മധുവല്മീകാദികൾ സംഭവിച്ചാലും ഈ ശാന്തിഹോമം ചെയ്ത് വക്ഷ്യമാണമായ അതുഭൂതശാന്തിഹോമത്തേയും ചെയ്യണം.

അതുഭൂതശാന്തിഹോമത്തെ പറയുന്നു:—

കുത്വാഭപാന്ത്യാന്തു ശാന്തിം ശിവഹരിതി യതഃ സ്വസ്തിദാഃ പകപ-
[മാജ്യം
വാസ്തോവാസ്തോശ്ച ഹൃതപാ ശമിതി ച പുനരിന്ദ്രാഗ്നൃചാ -
[ഫോ കയാനഃ
തദപത കോ അഭ്യ മന്ത്രീ ഭവതമിതി തതഃ ശാകനസ്വസ്തിവാസ്തോ-
ർമന്ത്രേഃ പഞ്ചാണഭിർഭയർഗമനഭിരനലേ ശന്നുഗൃഗ്വ-
[ഹൃതീഭിഃ. ൭ ൫

മന്ത്രീ ശിവഹരിതി അന്ത്യാം ശാന്തിഃ കുത്വാദ് വാ - ആചാര്യൻ ഈശകോണിൽ ചതുരശ്രകോണിൽ അഗ്നിജനനത്തെ ചെയ്ത് യാജുഷമായിട്ട് അതുഭൂതശാന്തിഹോമത്തെയ്ക്ക് ചെയ്തു. സ്വപരണമായിട്ടും ചിലരു ചെയ്യുന്നു. അവിടെ, യതഃ സ്വസ്തിദാഃ പകപം - “യത ഇന്ദ്ര ഭയാമഹേ” എന്നും “സ്വസ്തിദാ വിശസ്വതിഃ” എന്നും രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളാകൊണ്ട് പകപത്തേ ഹോമിച്ചു പൂജാമന്ത്രാദി ഹോമിച്ചാൽ “ഇന്ദ്രാഗ്ന ഇദം”; പിന്നെ, വാസ്തോവാസ്തോഃ ച ശാ ഇതി ച ഇന്ദ്രാഗ്നൃചാ അഫോ കയാനഃ തദപത കോ അഭ്യ ഭവതം ഇതി - “വാസ്തോഷ്വതേ പ്രതിജാനീഹി” എന്നും “വാസ്തോഷ്വതേ ശഗതാ” എന്നും “ശന്നോഭേവീ” എന്നും “ഇന്ദ്രാഗ്നീ രോചനാ ദിവഃ” എന്നും “കയാനശ്ചിത്രഃ” എന്നും “കോ അഭ്യ യുങ്ക്തേ ധൂരി” എന്നും “ഭവതന്നഃ സമനസേതഃ” എന്നും ഈ ഏഴു മന്ത്രങ്ങളാകൊണ്ടും, തതഃ ശാകനസ്വസ്തിവാസ്തോർമന്ത്രേഃ - കനികൂടാദി ആറാകൊണ്ടും “സ്വസ്തിനോ മിമീതാ” മിത്വാദി എട്ടാകൊണ്ടും, “വാസ്തോഷ്വതേ ധ്രുവാസ്ഥൂണാ”, ഇത്വാദി വാസ്തുഹോമത്തുകലേ ആറാകൊണ്ടും, പഞ്ചാണഭിഃ ഭയ

ർഗമനുഭിഃ - തങ്ങളുടെ പഞ്ചതന്ത്രപങ്കൊണ്ടും, ശൗഹൃദഗ്യാഹൃ
തീഭിഃ - ശന്നഃ സൂക്ഷ്മം പതിനഞ്ചുകൊണ്ടും പര്യായസൂക്ഷ്മം പതി
നാറുകൊണ്ടും വ്യാഹൃതി നാലുകൊണ്ടും, അനേകേ ആജ്യം ഹൃതപാ-
ഈ ഏഴുപത്തിരണ്ടു മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ആജ്യഹോമത്തെയെല്ലാം
ദ്രവ്യഹോമങ്ങളേ ചെയ്തു.

ഗായത്ര്യാ ദ്വിജസമീദന്നലാജരാജീ-

ർഹൃതപാഘ്യാന്തരിതതഃതിലാൻ യവശ്വേ
മുദ്ഗാശ്വോഹതബലീരന്നശേഷതോഘ്രേ

ശാന്ത്യാഗ്നേഃ സ്തപയതു തദ്ഘടേന ദേവം. ൭൬

ഗായത്ര്യാ - തങ്ങളുടെ ഗായത്രികൊണ്ടു് ആജ്യാന്തരിതത
യാ - ആജ്യഹോമത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തുകൽ വരുമാറു, ദ്വിജസമീദന്ന
ലാജരാജീഃ - പ്ലാശിഞ്ചമതയും ഹവിസ്സും മലരും കടുകും, തിലാൻ
യവാൻ മുദ്ഗാൻ ച - എള്ളും യവവും ചെറുപതറും ഈ ഏഴു
ദ്രവ്യങ്ങളേയും ആഭ്യന്തമദ്ധ്യങ്ങളിൽ നെയ്തോടും കൂടി പതിനഞ്ചു
കൂട്ടം ദ്രവ്യങ്ങളേ നൂറ്റൊട്ടീതു്, ഹൃതപാ - ഹോമിച്ചു് സപിഷ്ടകുടാഭി
ചെയ്തു. അഗ്നേഃ അഗ്രേ ശാന്ത്യാ അന്നശേഷതഃ ആഹിതബ
ലിഃ - ഹോമത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്തു് “ശന്നോദേവീ” മന്ത്രം
കൊണ്ടു ഹവിഃശേഷംകൊണ്ടു ബലിയും തുകി ഹോമം മുടിച്ച്
സമ്പാതം കലശത്തുകലാക്കി, തദ്ഘടേന ദേവം സ്തപയതു -
പിന്നെ ദേവങ്കൽ പൂജയുടെ സ്മാനകാലത്തു് ഹോമകലശത്തേ
ത്തുടി പൂജിച്ചു.

സർവ്വേഷു നിഷ്കൃതിഹൃതേഷു ഗരിഷ്ഠദോഷേ

ശാന്ത്യംബു.സമ്പതിതശേഷമവസ്രുതാംഭഃ

ഗവ്യം സമസ്തമഥ സർവ്വതാവശേഷം

പാത്രേഷു ഷടസു ഹൃതഭസ്മ ച സന്നിധായ. ൭൭

ഗരിഷ്ഠദോഷേ - വലുതായിട്ടുള്ള ദോഷത്തുകൽ, ഷടസു പാ
ത്രേഷു - ആറു പാത്രങ്ങളിൽ, സർവ്വേഷു നിഷ്കൃതിഹൃതേഷു - പ്രായ
ശ്ചിത്താഭി എല്ലാ ഹോമങ്ങളിലേയും, ശാന്ത്യംബു - പ്രണീതാജ
ലവും, സമ്പതിതശേഷം സമ്പാതശേഷവും, അവസ്രുതാംഭഃ -
കലശാവസ്രുതജലവും, ഗവ്യം - പഞ്ചഗവ്യവും, സർവ്വതാവ
ശേഷം - ഹോമത്തുകൾ ഹവിശ്ശേഷവും, ഹൃതഭസ്മ ച സന്നിധായ -
ഹോമത്തിന്റെ ഭസ്മവും ഈ ആറിനേയും പാത്രങ്ങളിൽ വച്ചു
ചാരുപ്പു.

സ്വാസ്രേണ താനി പരിപൂജ്യ സമുത്തിപാല-

സ്തേനാഭിമന്ത്ര്യ സഹസാഷ്ടസഹസ്രവാരം

തൈർമുഷ്ടലിപ്തസനമിത്തഭവി ക്രമേണ

പ്രോക്ഷ്യാസ്രതോ യജതു വാഷ്ടദലേ തദസ്രം. വ

താനി സ്വാസ്രേണ പരിപൂജ്യ - അവരകളേക്കൊണ്ടു പൂജിച്ച്, സമുത്തിപാലഃ സഹസാ തേന അഷ്ടസഹസ്രവാരം പരിജപ്യ - പരികർമ്മികളോടും കൂടി അസ്രംകൊണ്ട് അവരോ ആയിരത്തു് ഉരു ജപിച്ച് തൈർ മുഷ്ടലിപ്തസനമിത്തഭവാ, ക്രമേണ അസ്രതഃ പ്രോക്ഷ്യ - ആ ദ്രവ്യങ്ങളേക്കൊണ്ടു് അടിച്ചുതളിച്ച ശുദ്ധമാക്കിയ സ്ഥലത്തു് എല്ലാവരും അശുദ്ധി ഉണ്ടായ സ്ഥലത്തും ക്രമേണ അസ്രംകൊണ്ടു തളിച്ച്, അഷ്ടദലേ തദസ്രം യജതു - നിമിത്തഭൂമിയിങ്കൽ അഷ്ടദലപത്മത്തുകൽ പീഠം പൂജിച്ച് തദേവൻ അസ്രത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ചു.

പിന്നെ മുകളിൽ പറയുന്ന ശാന്തിഹോമവും ചെയ്തു് ചോര ശാന്തിയും ചെയ്യുന്നു എന്നിൽ ഇപ്പോൾതന്നെ ചെയ്ത തത്ത്വഹോമത്തേച്ചെയ്യ വു.

ദേവാഗ്രേ പ്രജനയ വഹ്നിമഥ തത്പാശേപ്ത പത്രോബുജേ

പീഠാരാധിപുരസ്സരേണ വിധിനാ സന്യജ്യ കുഭം ഗുരുഃ

തത്ത്വപാവാഹനനിയമത്ര സുവിധായാവാഹ്യ മൂലാണനാ

സാംഗീകൃത്യ യജേത തം ഹതവഹേ കർത്വാത്. പരിവൃട്ടി ച.

[൯]

ഗുരുഃ ദേവാഗ്രേ ക്ഷണ്ഡ വഹ്നിം പ്രജനയ - ആചാര്യൻ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ മണ്ഡപത്തിൽ ചതുരക്ഷണ്ഡത്തുകൽ അഗ്നി ജനനത്തേച്ചെയ്തു്, അഥ തത്പാശേപ അഷ്ടപത്രേ അംബുജേ - അനപാധാനാഭി എങ്കിലും ജ്യേഷ്ഠാപസ്ഥാനാഭി എങ്കിലും ഹോമം തുടങ്ങി പരിധിക്കു മുമ്പിൽ തെക്കുഭാഗത്തേ അഷ്ടദലപത്മത്തിൽ പീഠം വിരിച്ചു കുടം നൽച്ചുറി കുമുത്തിയാൽ, പീഠാരാധിപുരസ്സരേണ വിധിനാ കുഭം സന്യജ്യ - ആചാര്യൻ ദേഹശുദ്ധാഭി ചെയ്തു ബ്രഹ്മകലശപൂജപോഷല പീഠപൂജ തുടങ്ങി മാനസപൂരണാന്തം ചെയ്തു ജലദ്രോണിവെള്ളം കൊണ്ടു കലശത്തേ നിറച്ച്, അത്ര തത്ത്വപാവാഹനനിയമം സുവിധായ - ഇവിടെ ലിപിപങ്കജ

പൂജയും മുത്തുവാഹനയും കാവാഹനയും വിദ്യാവാഹനയും തത്ത്വവാഹനയും ചെയ്ത്, മൂലാണനാ ആവാഹ്യ സാംഗീകത്വ തത്വജേത - മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച സകളീകരിച്ച് അർദ്ധ്യാദി കൊടുത്തു ദേവനേ സപരിവാരം പൂജിച്ചു നിർവ്വേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു രക്ഷിച്ചാൽ, ഇതവധോ പരിധ്യാദി കർത്താ - പിന്നെ അഗ്നിയിങ്കൽ പരിധ്യാദി മോമേതുടങ്ങി പകപരോമാന്തം ചെയ്തു.

പൂജാമന്ത്രാഹ്താന്തമത്ര സുവിധായാപീതിരീത്യൈകശ-

സ്തത്ത്വൈപരാജ്യഹ്തിം വിധായ മനുബിംബേന്ത്യേ സമായോജ്യ

[ച

സമ്പാതം പരികല്പ വിശ്വവിലയം ഭൂയഃ സിന്ധുക്ഷാർത്ഥനാ-

പൂർവ്വം പ്രാപ്യ ബഹിഃ സ്വമൂലമനുനാഷ്ടാജ്യാഹ്തിം ചാച-

[രേത്. ൮൦

അത്ര പൂജാമന്ത്രാഹ്താന്തം സുവിധായ - ഇവിടെ പൂജാമന്ത്രാജ്യാഹ്തിയും പൂണ്ണാഹ്തിയും ചെയ്ത്, അപീതിരീത്യാ തത്ത്വൈപഃ ഏകശഃ ആജ്യാഹ്തിം വിധായ - സംഹാരതത്ത്വത്തുങ്കൽ പറയുന്ന ക്രമം പോലെ സകലതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഓരോ ഉരു സംഹാരമായിട്ടു ആജ്യാഹ്തിയും പൂർണ്ണാഹ്തിയും ചെയ്തു തത്ത്വസമ്പാതംകൊണ്ട് അകത്തുപോയി, അന്ത്യം മനുബിംബേ സമ്പാതം വിധായ - സംഹാരതത്ത്വത്തുങ്കൽ ഒരു പൂജ ചെയ്തു പ്രസന്നാർദ്ധ്യം കഴിഞ്ഞാൽ സംഹാരക്രമേണ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു സമ്പാതത്തേ തത്ത്വത്സ്ഥാനങ്ങളിൽ സ്തർശിച്ചു, വിശ്വവിലയം പരികല്പ - സകലതത്ത്വങ്ങളും സംഹൃതമായി ധ്യാനിച്ചു, ഭൂയഃ സിന്ധുക്ഷാർത്ഥനാപൂർവ്വം ബഹിഃ പ്രാപ്യ - പിന്നെ ആരായിട്ടു പൂർണ്ണാഹ്തിയും അനുജ്ഞാം ദേഹി ഏന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു പ്രാസാദകാണ്ഡകംഭാദികളുടേയും ബിംബാഗ്നിജലങ്ങളുടേയും ത്രിസ്ഥാനചൈതന്യങ്ങളുടേയും ദയാഗത്തേ ധ്യാനിച്ചു പുറത്തുവന്നു കണ്ഡത്തുങ്കലും ആരായിച്ചു അവിടെയും നാഡീസന്ധ്യനത്തേ കല്പിച്ചു അന്തരാഗമനത്തേ പരിഹരിച്ചു കയറുകെട്ടി, സ്വമൂലമനുനാ അഷ്ട ആജ്യാഹ്തിം ച ആചരേത് - മൂലംകൊണ്ട് എട്ടു ആജ്യാഹ്തിയും ചെയ്ത് പൂണ്ണാഹ്തിയും ചെയ്തു.

സൃഷ്ടികൃതാൽ സ്വാഖിലതത്ത്വമന്ത്രേ
 രാജ്യം യഥാശക്തി പൃഥഗ് ജ്ഞാത
 ഹൃതപാദമ മൂലേന സമിദ്ഘൃതാദി-
 ദ്രവ്യാണി ഹോമം സുസമാപയേച്ച.

വൃ ൧

സ്വാഖിലതത്ത്വമന്ത്രേ സൃഷ്ടികൃതാൽ പൃഥക് യഥാശക്തി രാജ്യം ജ്ഞാത - പിന്നെ തന്റെ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു ക്ഷയം സൃഷ്ടികൃതമേണ വെച്ചേറേ ന്തരൊട്ടീത് എങ്കിലും ഇത്വത്തൊട്ടീത് എങ്കിലും എട്ടീത് എങ്കിലും ആജ്ഞാഹൃതിയേ ചെയ്തു. ശിവങ്കൽ പഞ്ചതത്ത്വം ഉദ്ഘാതാവൃത്തിയായിട്ടു ഹോമിക്കണം. അഥ മൂലേന സമിദ്ഘൃതാദിദ്രവ്യാണി ഹൃതപാ ഹോമം സുസമാപയേത് ച - പിന്നെ തങ്ങളുടെ മൂലംകൊണ്ടു സമിദാജ്ഞാഹൃതി രാജ്യങ്ങളേയും ന്തരൊട്ടീതു ഹോമിച്ചു സപിഷ്ടകൃതാദിഹോമത്തെ ചെയ്തു മുടിപ്പു.

സന്ധാതം പ്രസമർപ്യ വഹ്നിഗതചൈതന്യം സമുദാസ്യ തത് -
 ക്ഷേത്രം പരിജപ്യ സാധിതസമഗ്രാത്മോദയം ഭാവയേത്
 പീഠോജ്വാലിവിധാനതഃ സ്തപിതയേത് സംശുദ്ധതത്തേപാഥി-

[ഷത് -

സ്വാംഗം തത്കലശേന ദേവചന്ദ്ര തദപിന്യാസപൂർവ്വം യജേത്.

[വൃ ൨

തത്ക്ഷേത്രം സന്ധാതം പ്രസമർപ്യ വഹ്നിഗതചൈതന്യം സമുദാസ്യ - അക്കലാത്തുകൽ സന്ധാതത്തേ സമർപ്പിച്ചു അഗ്നിചൈതന്യത്തേ ഉദാസ്യ് വ്യാപകാദി ചെയ്താൽ ശോഷണാദി ചെയ്തു പുജിച്ചു, തം പരിജപ്യ - തത്ത്വങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിച്ചു, സാധിതസമഗ്രാത്മോദയം ഭാവയേത് - സ്വല തത്ത്വങ്ങളേയും സൃഷ്ടിച്ചു എന്നു ഗ്രഹിച്ചു. പീഠോജ്വാലിവിധാനതഃ - പിന്നെ ദേവങ്കൽ പീഠപൂജചെയ്തു ആവാഹിച്ചു തത്ത്വന്യാസത്തോടുകൂടി സങ്കളികരിച്ചു സ്താനകാലത്തു പാണികൊട്ടിച്ചു, സംശുദ്ധതത്തേപാഥിഷത സ്വാംഗം ദേവം തത്കലശേന അഭിഷിച്ചു സ്തപിതയേത് - പരിശുദ്ധങ്ങളായ തത്ത്വങ്ങളുടെ ഉത്പത്തികൊണ്ടു സകലാവയവപരിപൂർണ്ണനായിരിക്കുന്ന ദേവനേ തത്ത്വങ്ങൾ മൂന്ന് ഉരു ജപിച്ചു തത്ത്വകലശംകൊണ്ടു അഭിഷേകത്തെയ്തു, തദപിന്യാസപൂർവ്വം യജേത് - തദപിന്യാസാദി സക

ളികരിച്ച് പായസം നിവേദിച്ചാൽ വസ്ത്രാഭ്യുപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്ത് സപരിവാരമായി പൂജിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ തത്ത്വപരമായും.

പ്രാഗുക്തകർമ്മപുഷ്പാ കലശാൻ യഥാർഹം

സമ്പൂർണ്ണ സമ്പൂജ്യ തത്ത്വഭിഷിചു

സമ്പൂജയേദ് ദേവമവസൃതേന

സംപ്രോക്ഷ്യ കുർവാത് പരിഷദ്ബലിം ച. വൃന്ദ

പ്രാഗുക്തകർമ്മപുഷ്പാ - മുമ്പായിട്ട് എട്ടാമത്തേ പടലത്തിൽ പറഞ്ഞ ക്രമപോലെ, യഥാർഹം കലശാൻ സമ്പൂർണ്ണ - അതാത് അശുദ്ധികളുടെ ഗുരുലാഘവത്തിന്നു തക്കവണ്ണം കലശങ്ങളേ നിറച്ച്, സംപൂജ്യ - പൂജിച്ചു അധിവസിച്ചു, തത്ത്വ ദേവം അഭിഷിചു - സംപൂജയേത്. പിറേറദിവസം കലശങ്ങളേ ആടി പൂജയും ചെയ്തു. അവസൃതേന സംപ്രോക്ഷ്യ പരിഷദ്ബലിം കുർവാത് - പിന്നെ അവസ്രാവപ്രോക്ഷണത്തെയും ചെയ്ത് ശ്രീഭൂതബലിയും ചെയ്തു.

അനന്തരം ദേവനപ്രായശ്ചിത്തത്തെ പറയുന്നു: -

സവത്സാരം ഗാം ദാഹാദിഷു ഗുരുരുപാർദ്ധ്യ ശാന്ത്യാഖ്യയേഷുപാപ്രദായാസ്യൈ ദുർഗാം തദഹനി പയഃ പദ്മപത്രേന ദുഹ്യാത് സ്മൃതപാത്രേ തപാതപ്യ ഘൃതമപി കുർവാദ്ഭയതി ദ്വിതീയേ തൃതീയേ തു ക്ഷീരം ശമുദപി ച ഗോമുതമപ്യാദദീത. വൃന്ദ

ഗുരുഃ - ആചാര്യൻ, ദാഹാദിഷു - പ്രാസാദമണ്ഡപാദികൾ തീകത്താപ്പോയി എങ്കിൽ, സവത്സാരം ഗാം ശാന്ത്യാഖ്യയാ - ഇഷ്ടപാ - പ്രസവിച്ചു കിടാവോടും കൂടി പലുള്ള ഒരു പശുവിനേ കൊണ്ടു നിറുത്തി ശാന്തേ ആഗച്ഛ എന്നവരു വിളിച്ച് ശാന്തേനമഃ എന്നു പൂജിച്ച്, അസ്യൈ ദുർഗാം പ്രദായ - ആ പശുവിനായിക്കൊണ്ടു കറുകയേക്കൊടുത്ത്, തദഹനി പദ്മപത്രേ പയഃ ദുഹ്യാത് - അഭിവസം താമരയിലയിൽ പാലാനെ കറപ്പു. അഥ സ്മൃതപാത്രേ തു ആരാധ്യ ഘൃതം കുർവാത് - പിന്നെ ആ പാലിനേ പുതുകലശത്തിൽ ആക്കി അടുപ്പത്തു വച്ചു കാച്ചി മോരും വീഴ്ത്തി തൈരാക്കി മൂന്നു ദിവസം കലക്കി നെയ്യ് എടുത്തു ഉരുക്കി അരിച്ചു വയ്പു. ദ്വിതീയേ ദിനേ ഇതി ദധീ -

രണ്ടാം ദിവസം ഇപ്രകാരം പശ്ചാദിനേ കറന്ന കാട്ടി തൈരടാക്കൂ. തൃതീയേ തു ക്ഷാരം ശക്ത മൂത്രം അപി ആദിത - മൂന്നാം ദിവസം ഇപ്രകാരം കറന്ന പാലും ചാണകവും ഗോമൂത്രവും കൂടെ എടുപ്പൂ.

സ്വമന്ത്രൈരാജ്യാന്താനൃധികമലപത്രേഷപയഃ കൃച്ഛപത്രം.

ഷപമുന്യാധായേഷപാ വിധിവദപരസ്തിന്നപരേഷ്വ താൻ മമിതപാ താരേണാമഹിതമഭിനന്ത്രോപമുന്ത്രേഃ സഹസ്രം

സ്ഥലം പ്രോക്ഷേത് ദഗ്ദ്ധം നിഖിലമുനാ ക്ഷഃളയേച്ചൈവ
[ബിംബം വൃ

ആജ്യാന്താനി അമുനി - ഗോമൂത്രാദിമെന്ത് കടക്കമെപി അഞ്ചിനേയും, അധികമലപത്രേഷ അയഃ കൃച്ഛപത്രേഷ ആധായ - അഞ്ച് സ്വസ്തികത്തിൽ പാത്രം ചെയ്ത് പീഠപൂജാദി രാത്രസംസ്കാരവും ചെയ്ത് മലത്തി ഓരോ താമര ഇല വെച്ച അതിൽ കീഴ് പോട്ട് ഓരോ കൃച്ഛവും വെച്ച ഗോമൂത്രാദികളേ നിറച്ചു, സ്വമന്ത്രേഃ ഇഷ്ടപാ - തത്സവിതുരിതാദിമന്ത്രാഃ ക്ഷേപക്കോണ്ടു പൂജിച്ചു, അപരസ്തിൻ വിധാവത താൻ ആഷ്ടാജ്യ മമിതപാ - മരൊരസ സ്വസ്തികത്തിൽ ചീരം ചിരിച്ചു കാദസ സ്തരാദി ചെയ്തു മലത്തി താമരയലയും കൃച്ഛവും വെച്ച ഗോമൂത്രാദിപഞ്ചഗവ്യങ്ങളേ തന്മന്ത്രംകൊണ്ടു കൂട്ടി പ്രണവംകൊണ്ടു നമനചെയ്ത്, ആമഹിതം തം തം പഞ്ചതത്ത്വമുലങ്ങളേക്കൊണ്ടു ആവാഹരിച്ചു പൂജിച്ചു, ഇഷ്ടമന്ത്രേഃ സഹസ്രം അഭിമന്ത്ര്യ - പഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ ആഹിരം ഉരുതൊട്ടുജപിച്ചു, ദഗ്ദ്ധം സ്ഥലം നിഖിലം മുനാ പ്രോക്ഷേത് - തീ കത്തായ സ്ഥലത്തേ എല്ലാടവും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു പോയി തളിപ്പൂ. ബിംബം ക്ഷഃളയേത് ച - ശിഷ്ടമുള്ള പഞ്ചഗവ്യം കൊണ്ടു ബിംബത്തേ അഭിഷേകം ചെയ്തു.

പിന്നെ തീകത്തിലേടത്തേ ദസ്താദികളേ വഹിക്കരുത്താൽ ഖനനാദി ചെയ്തു.

ഖനനാദി തതഃ കരോതു ശുഭേദം-

ദകപുരേണ തു പൂരണം പുരേന്ത്രം

ചരതുദിതഗവ്യശോധനം പ്രാ-

ഗഥവാ പ്ലാവനകം സ്ഥലോക്ഷണം ച. വൃന്ത

തത്ത്വം ചെന്നാടി കരോതു - പിന്നെ ചെന്നവും ഹരണവും ഭാഷയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെയൊക്കെ പൂർണ്ണം ചെയ്തപ്പോൾ ഇവിടെ മുറിയിൽ തന്നെ വളരെ ശുദ്ധജലം കൊണ്ടു കഴുകുന്ന പൂരണമായി കല്പിച്ച്, ഉദിതഗവ്യശോധനം ചരതു - പിന്നെ പഞ്ചഗവ്യപ്രാക്ഷണാദി ചെയ്തു. അഥവാ ആപ്താവനകം സ്ഥലം ക്ഷണം ച ചരതു - എന്നിങ്ങനെ വെള്ളമൊഴുക്കുകയും സ്ഥലത്തിനകം പഞ്ചഗവ്യപ്രാക്ഷണവും ചതുർശ്രമായിരിക്കലം ക്ഷാളനം ചെയ്തതും ചെയ്തതും.

അതേതരം മറ്റെങ്ങനെയെങ്കിലും വിശേഷത്തോടുകൂടിയ ചരതം:—

ലോപാദോ തപശ്ചപിനേ നൃസതു സസഹദ്രാനിശാരജിദ്വാ-
ക്ഷീരിതപക്വിഷ്ണുശ്ചേ ശരമനുഭിരധഃ കൂർച്ചപാത്രോന്മൂത്രോ വാ
തദപത പ്രാച്യ പ്രസാധ്യ പ്രതാകൃതാമമുനാ സ്താനകാലേ

[ത്രിസപ്താ-

വൃത്തോദ്ഘൃഷ്ണവരോദ്ധിപു ച യജതു പരശ്വേകതോന്യത്

[പുരോവത്. വ ഐ

ലോപാദോ - മിന്നിപ്പത്തുകൾ വിഞ്ചിതമായി ചേർന്നത്തുകൾ, സേകം പുരോ - ചരതം കഴിഞ്ഞു പഞ്ചകത്തിനു മുമ്പിൽ വാശേഷമുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപിനേ - ദേവന്റെ മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ പാരം വിരിച്ച് പാത്രം കരുത്തി പീഠപൂജാദി ചെയ്ത് ശോഷണാദി ചെയ്തു പാത്രം മലർത്തി, അധഃ കൂർച്ചപാത്രേ സസഹദ്രാനിശാരജിദ്വാക്ഷീരിതപക്വിഷ്ണുശ്ചേ - നൃസതു - അധോഗ്രകൂർച്ചമിട്ടു പൂജിച്ചാൽ പാവകരതമായും ചെറുപ്പമുള്ളതും മഞ്ഞളും കടകം കരകയും നാല്പാമരത്തൊഴിയും കൂടെ അരച്ചു ഉണ്ടാക്കിയ തിന്ന നൃസിച്ച് വെള്ളവുമെല്ലാം വീഴ്ത്തിയാൽ, ശരമനുഭിഃ അസ്രുതഃ വാ തദപത് പ്രാച്യ പ്രസാധ്യ - ചരതത്തെ ചരതം കൊണ്ടും അസ്രുതം കൊണ്ടും വെട്ടിച്ച് പൂജിച്ച് നിവേദിച്ചു പ്രവണപൂജാനം ചെയ്തു രക്ഷിച്ച്, സ്താനകാലേ ചരതപൂവൃത്തോ പ്രതാകൃതിം അമുനാ ഉദ്ഘൃഷ്യ ഉച്ഛിപ്തവ യജതു - അകത്തു പൂജതടങ്ങി സ്താനകാലത്തുകൽ ഈ ലോപനദിപൂജകളോടുകൂടെ ഇരുപത്തിയൊന്നു പ്രാവശ്യം ബിംബത്തേ ഉരയ്ക്കുകയും തേയ്ക്കുകയും ചെയ്ത് വെള്ളം കൊണ്ടു കഴുകിക്കളഞ്ഞാൽ വസ്രാഭ്യപാദപരങ്ങളേ കൊടുത്ത് ശേഷം പൂജയും ചെയ്തു.

ക്ഷീരിതപഗദ്ഭിരഭിഷിച ച പിപ്ലവതപങ്-

നാഗാബ്ജകേശരസഹാനിജഗന്ധലക്ഷ്മിഃ

തേന സ്വപഞ്ചമനഭിസ്തു തഥേകതക്തം

സിദ്ധേന വാ സമനലിമ്പതു ഭേശികേശഃ. വുവു

ഭേശികേശഃ - ആചാര്യവരൻ, ക്ഷീരിതപഗദ്ഭിഃ പിപ്ലവ
തപങ്നാഗാബ്ജകേശരസഹാനിജഗന്ധലക്ഷ്മിഃ അഭിഷിച -
നാല്പാമരത്തൊലി ഇട്ടു വെള്ളം വേകിച്ചു കഷായജലത്തോടു കൂടി
അരയാൽത്തൊലിയും നാഗപ്പൂവും തമരപ്പൂവും പുറംകുറു
ന്തലും തങ്ങളുടെ അഷ്ടഗന്ധപ്പെടിയും തിരുത്താളിയും ഇവയെല്ലാ
മരച്ചു, സ്വപഞ്ചമനഭിഃ സിദ്ധേന സമനലിമ്പതു വാ - മുമ്പിൽ
പറഞ്ഞിരുന്നതുപോലെ പത്മത്തിങ്കൽ ഒരു പത്രത്തിൽ വച്ചു
തന്റെ പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ട് ആചാരിച്ചു പുജിച്ചാൽ ഭേവകൽ
പീഠപൂജാദി ചെയ്തു സ്നാനകാലത്തു് ഈ വിഷ്ണുക്കൊണ്ട് ബിംബം
തുങ്കലും പാറത്തുങ്കലും തേച്ചു നാല്പാമരവെള്ളംകൊണ്ട് കഴുകി
വസ്രാഭ്യപഹാരങ്ങളെക്കൊടുത്തു പുജിക്കിലുമാം. ഈ രണ്ടുവക
ലേപനത്തെയും ചെയ്തുകിലുമാം.

അനന്തരം ശപസ്സർഗ്ഗനാദിവിഷയേസകലേഷു ശുദ്ധാപ്-

തപഗ്ഗന്ധതീർത്ഥസലിലൈരപിചാവഗാഹഃ

ഗവ്യാവഗാഹമനുക്രൗഢഹാപി ശാർവ്വം

ദിശ്യവ ശാന്തിഹവനം തന്നയാഭമൈതത്. വൻ

ശപസ്സർഗ്ഗനാദിവിഷയേ - നാൽ ക്രോഷ്ടാപ് ഇത്യാദികൾ തൊ
ട്ടാലേ ശുദ്ധിയിങ്കൽ, സകലേഷു ഗവ്യാവഗാഹം അത - നാല്പാമര
വന്മാരിലും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ അവഗാഹം ചെയ്താൽ,
ശുദ്ധാപ്തപഗ്ഗന്ധതീർത്ഥസലിലൈഃ അപി അവഗാഹഃ ക്രൗഢ -
ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും നാല്പാമരം ഇട്ടു വേകിച്ചു കഷായജലംകൊണ്ടും
അഷ്ടഗന്ധജലംകൊണ്ടും തീർത്ഥജലംകൊണ്ടും ഓരോ ദിവസം
ആചാരംതെച്ചെയ്താൽ പഞ്ചകാദി ഹോമങ്ങൾ ഒക്കെയും
ചെയ്ത് തത്ത്വപരമാർത്ഥത്തിന്നു മുമ്പിൽ, ഏതത് ശാന്തിഹവനം
ശാർവ്വം ദിശി ഏവ തന്നയാത് - ഈ പറയുന്ന ശാന്തിഹോ
മത്തെ ഈശങ്കോണിൽ ചതുരശ്രകണ്ഡത്തിൽ ചെയ്യൂ.

ശ്രീനാരായണസൂക്തജൈർമ്മനമിതൈർമന്ത്രൈരിഹൈകൈ-

[കശഃ

ശ്രീസൂക്തപ്രഭവൈശ്വീപഞ്ചഭിരതോദേവേതി ഷഡ്ഭിസ്തഥാ
നാസത് ഷോഡശഭിർദപിസപ്തദശകേനാംഹോമുചാംസംസമിത്-
പൂർവ്വൈർബ്വേണഭിസ്തദ്രൂപരണൈസ്സാരായിപഞ്ചാണഭിഃ. നം ൦

അവിടെ നമ്പാധാനം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാജ്യാഹുതി കഴി-
ഞ്ഞാൽ, ശ്രീനാരായണസൂക്തജൈർമ്മനമിതൈർ മന്ത്രൈഃ - “സ
ഹസ്രശീഷാ” ഇത്യാദി ശ്രീനാരായണസൂക്തം പതിനാലു ഋക്ക-
കൊണ്ടും, ശ്രീസൂക്തപ്രഭവൈഃ ശ്രീപഞ്ചഭിഃ - “ഹിരണ്യവർണാം
ഹരിണീ” ചിത്യാദി ശ്രീസൂക്തം പതിനഞ്ചുകൊണ്ടും, അതോദേവേ-
തിഷഡ്ഭിഃ - “അതോ ദേവാ” ഇത്യാദി ആറുകൊണ്ടും, നാസത്
ഷോഡശഭിഃ - “നാ ഡദാസീ” ചിത്യാദി ഏഴും, “കിം സ്വിദപനം ക
ഉസഃ” ഇത്യാദി ഒന്നും, “ബ്രഹ്മവനം ബ്രഹ്മ” ഇത്യാദി ഒന്നും,
“പ്രാതരഗ്നിം പ്രാതരിദ്രം” ഇത്യാദി ഏഴും ഇങ്ങനെ നാസദിത്യാദി
പതിനാലുകൊണ്ടും, അംഹോമുചാം ദപിസപ്തദശകേന - “അഗ്നേർ
മന്ത്രേ” ഇത്യാദി ഇരുപത്തിരണ്ടും; “യാവാമിദ്രാ വരുണാ”
ഇത്യാദി നാലും “യോവാമിദ്രാവരുണാ” ഇത്യാദി ഏതും, ഇങ്ങനെ
അംഹോമുക്തം മുപ്പത്തിനാലുകൊണ്ടും, സംസമിത്പൂർവ്വഃ അ-
ബ്വേണഭിഃ - “സംസമിദ്യവസേ വൃഷൻ” ഇത്യാദി നാലുകൊണ്ടും,
സദ്രൂപരണൈഃ - “ഭദ്രം ന” ഇത്യാദി പാദമന്ത്രംകൊണ്ടും,
സാരായിപഞ്ചാണഭിഃ - “അരായികാണേ” ഇത്യാദി അഞ്ചുകൊ-
ണ്ടും, ഏകൈകശഃ ആജ്യം - ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിപ്പൂ.

ഗായത്ത്ര്യം നിജഹം സ്വപഞ്ചമനഭിശ്ചാഹുത്യ സപ്തിഃ ക്രമാത്
പശ്യാത് സാഷ്ടാശ്തം ജഹോതു സമിധോഽശ്വതേമാത്മിതാഃ

[ഖാഭിരീഃ

പ്ലാക്ഷീർബ്രഹ്മമചീസ്തപാടലവടോദ്ഭൂതാഃ സ്വമൂലാണനാ
ഹോമാന്തേ കലശേന ദേവമദസീധേനാപി സിക്തപാ യജേത്.

[ൻ ൧

നിജയാ ഗായത്ത്ര്യം സ്വപഞ്ചമനഭിഃ ച സപ്തിഃ ആഹുത്യ-
പിന്നെ തന്റെ ഗായത്രികൊണ്ടും പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും
ഓരോ ഉരു നെയ്യിനേ ഹോമിച്ചാൽ, പശ്യാത് സ്വമൂലാണ-
നാ - പിന്നെ മൂലമന്ത്രംകൊണ്ടു്, അശ്വതേമാത്മിതാഃ - അര

യാലും, ഖാദിരീഃ - കരിങ്ങാലിയും, പ്ലാക്ഷീഃ - ഇത്തിയും, ബ്രഹ്മമ
യീഃ - പ്ലാശും, സപാടലവടോട്ഭൂതാഃ - പാതിരിയും പേരാലും,
സമിധഃ സാഷ്ടശതം ജുഹോതു - ഇച്ചമതകളേ ആറിനേയും
ആറിപ്പുട്ടിച്ച് ഹോമിപ്പൂ. ഹോമാന്തേ അഭസീയേന കലശേന
ദേവം സിക്തവാ യജേത് - പിന്നെ സ്വപിഷ്ടകൃദാദിചെയ്ത് സമ്പാത
യുക്തമായിരിക്കുന്ന ഹോമകലശംകൊണ്ട് സ്നാനകാലത്തു ദേവനേ
അഭിഷേകംചെയ്ത് വസ്രാഭ്യപഹാരങ്ങളേ കൊടുത്തു പൂജിപ്പൂ.

ശപസ്യഗാലാദിപ്രസവേ തുഷ്ണീമതിനീയ തത്ര ദിവസാനി
ത്രിണ്യഥ തത്സ്പർശനവത് കുർവാത് സകലം വിശേഷജ്ഞഃ. ന്ന

വിശേഷജ്ഞഃ - ദോഷവിശേഷജ്ഞനായ ആചാര്യൻ,
ശപസ്യഗാലാദിപ്രസവേ - നായ് ക്രോഷാവ് ചെന്നായ് ഇത്യാദി
കൾ അമ്പലത്തിൽ പ്രസവിച്ചാൽ, തത്ര ദിവസാനി ത്രിണി തുഷ്ണീം
അതിനീയ - അവിടെ മൂന്നു ദിവസം മുഴുവൻ പൂജകൂടാതെ ക്ഷേ
ത്രത്തേ ശുന്യമാക്കിക്കിടത്തിയാൽ, അഥ തത്സ്പർശനവത് സക
ലം കുർവാത് - പിന്നെ നാലാം ദിവസം പശുഭാസം പുണ്യാഹം
ചെയ്ത് പൂജയുമാവർത്തിച്ച് നായ്തൊട്ടേടത്തു പറഞ്ഞപോലെ
ശുദ്ധികളും ഹോമങ്ങളും ചെയ്ത് കലശവും പൂജിച്ച് ആട്ട.

ചോരകാവന്ത്യജ്ഞഃ സ്പഷ്ടേ ബിംബേ ച ബ്രഹ്മഹാദിഭിഃ
രാജ്യാദിലിപ്തേ ക്ഷുദ്രാണപൂജിതേ വോക്തശുദ്ധികൃത്. ന്ന

ചോരകാവന്ത്യജ്ഞഃ ബ്രഹ്മഹാദിഭിഃ ച ബിംബേ സ്പഷ്ടേ -
കള്ളരാലും ആശാരികളാലും ചണ്ഡാലാദികളാലും ബിംബം
തൊട്ടിരിക്കുമ്പോഴും, രാജ്യാദിലിപ്തേ ക്ഷുദ്രാണപൂജിതേ വാ - കടക്
മുളക് ഇത്യാദി അരച്ചതേച്ചാലും ക്ഷുദ്രമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് പൂജി
ച്ചാലും, ഉക്തശുദ്ധികൃത് - ഈ പറഞ്ഞ ശുദ്ധികൾ ഒക്കെയും
ചെയ്ത് ചോരശാന്തിഹോമങ്ങളേ ചെയ്യണം.

കൃതൈപശ്യാം ഹതഭുങ്മുഖാദി ഭഗമോത്വാജ്ജം സഹസ്രാവരം
സാവിത്ത്ര്യാ ച തിലാൻ സ്വമുഖമന്തനാ താവത് സമിത്സപ്തിഷീ
സപ്തിസ്തു ദപിഷഡ്സ്തോ മുരരിപൌ ഹോമാവസാനേ പുന
സ്തത്സമ്പാതചേതേ ദേവമഭിഷിച്ചാഭ്യുച്യേത് കല്പവിത്.

[ന്ദ

കല്പവിത് - കല്പങ്ങളേ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഐശ്വര്യം ഹതഭങ്ഗമുഖാദി കൃതപാ - ഈശകോണിൽ ചതുരശ്രകണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിജനനം ചെയ്ത് അനപാധാനാദി മൂലാഷ്ടാജ്ഞാഹൃത്യന്തം ചെയ്താൽ, ദശരഹോഗ്രാ സഹസ്രാവരം ആജ്യം - “ചിത്തി സസ്രുക് ചിത്തമാജ്യം” ഇത്യാദി ദശരഹാതനേക്കൊണ്ട് ആയിരത്തൊട്ട് ഉരുനെയിനേയും, സാവിത്ര്യാ തിലാൻ - “തത്സവിതുരി” ത്യാദി ഗായതന്ത്രികൊണ്ടു ഏജ്ജിനേയും, സ്വമൂലമനുനാ സമിത് സപ്തിഷി താവത് - തന്റെ മൂലമന്ത്രത്തേക്കൊണ്ടു പ്ലാശിഞ്ചമതയേയും, നെയിനേയും ഈ മൂന്നിനേയും ആയിരത്തൊട്ടിതു ഹോമിപ്പു. മുരരിപൗ സപ്തി ദപിഷഡർണതഃ = വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഒട്ടക്കത്തേ നെയ്യു ദപാദശാക്ഷരംകൊണ്ടു ഹോമിക്കണം. പിന്നെ സ്വിഷ്ടദാദിഹോമം ചെയ്തു, പുനഃ ഹോമാവസാനേ തത്സമ്പാതഘടനേ ദേവം അഭിഷിച്യ അച്ഛയേത് - പിന്നെ ഹോമാവസാനത്തുകൽ ദേവനേ പൂജിച്ചു. സ്നാനകാലത്തുകൽ തത്സമ്പാതകലശംകൊണ്ടു അഭിഷേകം ചെയ്ത് പൂജിപ്പു. ഈ ഹോമം തത്ത്വഹോമത്തിനു മുമ്പിൽ ചെയ്യണം.

അനന്തരം ഭൂപരിഗ്രഹാദികളിലേ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു:—

ഭൂസംഗ്രഹേ സ്വാദിഹ ശങ്കസൂത്രം-

ഭംഗാദിഷു സ്വാസൂത്ര ആജ്യഹോമഃ

തത്കഷ്ണേ സാഷ്ടശതാദിസംഖ്യം

യുഗാദിഭംഗാദിഷു മൂലതോ വാ.

൯൫

ഇഹ ഭൂസംഗ്രഹേ ശങ്കസൂത്രഭംഗാദിഷു സ്വാസൂത്ര ആജ്യഹോമഃ സ്വാത് - ഇവിടെ ഭൂപരിഗ്രഹത്തുകൽ ശങ്ക പിഴുത് പോയാലും പുള്ളയര പൊട്ടിപ്പോയാലും തന്റെ അസ്രൂംകൊണ്ട് ആജ്ഞാഹൃതിചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ അവറ്റിൽ സ്പർശിച്ച് വേറേ ഉണ്ടാക്കി ആദിയേ ചെയ്തു. കഷ്ണേ തത് സാഷ്ടശതാദി സംഖ്യം - കരിഷണത്തിൽ കളകൾ വേർവിട്ടുപോയാലും അസ്രൂംകൊണ്ടു നൂറൊട്ടര ആജ്യഹോമത്തേച്ചെയ്ത് തത്സമ്പാതം സ്പർശിച്ച ആദിയേ ചെയ്തു. യുഗാദിഭംഗാദിഷു മൂലതഃ വാ - കല്പനകം ഇത്യാദി മുറികിൽ മൂലംകൊണ്ടു ആജ്യഹോമത്തേ ചെയ്യാം.

വഞ്ചിതരിഭിഃ കഷണമിഷ്ടകോപ-

യൈകേന ഗഭോ ദിവസൈർദപിഷഡ്ഭിഃ

ആവർത്ത്യ താം ശാന്തിഹൃതം ച കാതും

തദേവ വഞ്ചണ ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേ.

ൻ ന

കർഷണം ത്രിഭിഃ വർഷൈഃ - കർഷണം ചെയ്താൽ മൂന്നു വർഷംകൊണ്ട്, ഇഷ്ടകോപധാ ഏകേന - ഇഷ്ടകാസ്ഥാപനം ചെയ്താൽ ഒരു വർഷംകൊണ്ടും, ഗഭഃ ദപിഷഡ്ഭിഃ ദിവസൈഃ - ഗർവ്വാസം ചെയ്താൽ പന്ത്രണ്ടു ദിവസംകൊണ്ടും, തദ് ആവർത്ത്യ ശാന്തിഹൃതം ച കാതും - മേൽ വേണ്ടുന്ന ക്രിയകൾ ചെയ്യാതെ ഇരുന്നാൽ അതാതു ക്രിയകളാവർത്തിക്കണം. ശാന്തിഹോമമാകുന്ന അസ്രാജ്യാഹൃതിയും ചെയ്ത് സമ്പാദനം തത്സ്ഥാനത്തു സ്വീകരിക്കുകയും വേണം. ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേ വർഷേണ ച - പണി ആരംഭിച്ചാൽ ഒരു സംവത്സരം പണികൂടാതെ ഇരുന്നാലും ശാന്തിഹോമം ചെയ്ത് പണി തുടങ്ങണം.

സ്വാത് സ്ഥാനശുദ്ധിർമൃതിസംഭവാദൈ

സശാന്തിഹോമോഽപി യഥോപപത്തി

സ്വനിഷ്ടകൃതിശ്ച പ്രസവാദിദോഷേ

ഗൃഹേ പ്രവൃത്തേഷ്ചാപിലേഷു ചാപി.

ൻ ഐ

അഖിലേഷു പ്രവൃത്തേഷു - പണികൾ ഒക്കെയും കഴിഞ്ഞിരിക്കുമ്പോൾ, ഗൃഹേ മൃതിസംഭവാദൈ - പ്രാസാദാദികളിൽ മരണം പതനം പ്രവേശം ഇത്യാദി അശുദ്ധികൾ വന്നാൽ, യഥോപപത്തി സ്ഥാനശുദ്ധിഃ സശാന്തിഹോമഃ അപി സ്വാത് - യഥായോഗ്യം സ്ഥാനശുദ്ധിവേണമെങ്കിൽ ആയതും ഈ പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമവും ചെയ്യണം. പ്രസവാദിദോഷേ സ്വനിഷ്ടകൃതിഃ ച - ശാപ്രസവാദികളായ ദോഷത്തുകൾ അതാതിന്നു പ്രത്യേകമായിപ്പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമവും ചെയ്യണം.

അനന്തരം ബീജാങ്കരാദികളുടെ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ പറയുന്നു:-

നഷ്ടേഷു ഭുഷ്ടേഷ്ചപി യോപ്ലബ്ധീജേ-

ഷുപ്താ സ്വപാത്രേഷ്ചപരേഷു വാഗ്ധ

വിശുദ്ധയാ സ്വീയചിതാ സുയോജ്യ

മുലാണനാഗ്വാഹ്യ സമർച്ചയേച്ച.

ൻ വ

ഉപതബീജേഷു നഷ്ടേഷു അപി വാ ടുഷ്ടേഷു - മുളയിട്ടിരിക്കുന്ന ബീജങ്ങൾ മുളയ്ക്കാതെ നശിച്ചെന്നാലും എന്നിയേ അവ ററിന് അശുഭികൾ വന്നാലും തച്ചെതന്ത്രത്തേ സ്വപ്നത്തിലുപസിച്ചു പുണ്യാഹപ്രോക്ഷണംചെയ്ത് മുന്വിലത്തേ ബീജങ്ങളേ ഏടുത്തുകളഞ്ഞ് തളിച്ചു വേറേ ബീജങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കി സ്ഥലശുദ്ധാദിചെയ്തു പത്മമിട്ട്, സ്വപാത്രേഷു അപരേഷു വാ ഉപ്കപാ - മുന്വിലത്തേ പാലികകളിൽ താൻ വേറേയുള്ള പാലികകളിൽ താൻ മുന്വിലത്തേപ്പോലെ ഭൂവുങ്ങളേ വിതച്ചു തളിച്ചാൽ, വിശുദ്ധയാ സ്വീയചിതാ സുയോജ്യ - സ്വപ്നത്തിങ്കലേ ശുദ്ധമായിരിക്കുന്ന ചൈതന്ത്രത്തേ അവിടെ യോജിപ്പിച്ചു, മൂലാണനാ ആവാഹ്യ സമർപ്പയേത് ച - മൂലംകൊണ്ടു ആവാഹിച്ച വിധിപോലെ പൂജിക്കുകയും വേണം.

തത്ര ത്രാഹാത് പ്രാങ്നിജബീജവാപം
സമാചരേത് തണ്ഡുലവാപമൂലം
ഈതേഷുതത്തൈപരഷ്ടവർഗസംഖ്യം
പൃഥക് ഘൃതം തത്ര സമർപ്പയേച്ച. ന്ൻ

തത്ര ത്രാഹാത് പ്രാങ്നിജബീജവാപം സമാചരേത് - അവിടെ അധിവാസദിവസത്തുകൽനിന്നു മൂന്നുദിവസത്തിനു മുമ്പിൽ ആകുന്നു എങ്കിൽ തങ്ങളുടെ ബീജങ്ങളേത്തന്നെ വിതയ്ക്കാം, ഉതർദ്ധം തണ്ഡുലവാപം - അതിലും അടുത്തദിവസങ്ങളിലാകുമ്പോൾ അരി നന്നച്ചു പുണ്യാഹാദിചെയ്ത് മുള ഇടുകേ വേണ്ട. ഇഷ്ടതത്തൈപഃ പൃഥക് ഇഷ്ടവർഗസംഖ്യം ഊതപാ തത്ര ഘൃതം സമർപ്പയേത് - പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടു വെച്ചേറേ ഇരുപത്തഞ്ചിത് ഉരു ആജ്യാഹുതി ചെയ്ത് തത്സമ്പാതത്തേ മുള ഭൂവുത്താൽ സമർപ്പിക്കുകയും വേണം.

സതാരകവ്യാഹുതിപീഠമന്ത്ര-
സ്വമൂലമന്ത്രാഷ്ടമൃതാദിയുക്തഃ
അത്രാഖിലോ ഹോമവിധിഃ സമുക്തഃ
പൂജാമനവ്യാഹുതിതാരനാഷ്ടം. മ ൦ ൪

അത്ര അഖിലഃ ഹോമവിധിഃ - ഇവിടെ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾക്കുള്ള ഹോമപ്രകാരം കീഴെ രീതിമാട്ട് തലോടി വ്ളാകി പരസ്തഭിച്ച് ആജ്യസംസ്കാരവും അഗ്നിലങ്കാരവും ചെയ്തു പീഠം

പൂജിച്ചു ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗാദിചെയ്തു പൂജിച്ചു നിവേദ്യ സ്ഥാനത്തു ചാഞ്ചമത ഹോമിച്ചു, സതാരകവ്യാഹൃതിപീഠമന്ത്ര സ്വരൂപമന്ത്രാഷ്ടാഷ്ടതാദിയുക്തഃ - പ്രണവവ്യാഹൃതിയും പീഠമന്ത്രങ്ങളും മൂലാഷ്ടാഷ്ടാഹൃതിയും ചെയ്ത് അവിടേയ്ക്ക് പ്രത്യേകം പറയുന്ന ഹോമത്തേയും ചെയ്ത് പിന്നെയും മൂലാഷ്ടാഷ്ടാഹൃതിയേയും ചെയ്ത്, പൂജാമനുഷ്ഠാഹൃതിതാരനിഷും - പൂജാമന്ത്രവും വ്യാഹൃതിപ്രണവവും ഹോമിച്ചു കോരിവാത്ത് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് വീളാകി ആരാധിച്ചു സമ്പാതത്തിലുപസിച്ചാൽ സമ്പാതസ്സംഗം ചെയ്ത് ആവാഹനാദി ചെയ്തവ്യ.

ബീജേഷപരൂഡേഷ പുനശ്ച വാച-

മിച്ഛന്തി നിഷ്കൃത്യദിതം ഹതം ച

ശ്യാമേഷ തിര്യക് പ്രസൃതേഷ ചൈവം

കേചിത് പരേ നിഷ്കൃതിഹോമമാത്രം. ൧൦൧

ബീജേഷ അരൂഡേഷ - മുളദ്രവ്യങ്ങൾ കിളിക്കൊതെ പോയി എങ്കിൽ, പുനഃ ച വാചം നിഷ്കൃത്യദിതം ഹതം ച ഇച്ഛന്തി - ആയതിനേ കളഞ്ഞ് വേറെ മുളദ്രവ്യങ്ങൾ വിധിച്ചു പ്രായശ്ചിത്തം പറഞ്ഞ ഹോമവും ചെയ്യണം. ശ്യാമേഷ തിര്യക് പ്രസൃതേഷ ച ഏവം - മുള കിളിത്തൂവന്ന് കറുപ്പു നിറമായി ഇരുന്നാലും വിലങ്ങി വീണുപോയാലും ഇവയ്ക്കുമാദിയേ നന്നായിട്ട് ഇടണം. ഇതി കേചിത് - ഇങ്ങനെ ചില ആചാര്യന്മാർ പറയുന്നു. പരേ നിഷ്കൃതിഹോമമാത്രം - മറ്റു ചിലർ പ്രായശ്ചിത്തഹോമം മതി എന്നും പറയുന്നു.

ബലിഗ്രഹദ്രവ്യവിപര്യയേ ത-

ല്ലോപേർപി മൂലാഷ്ടാശതാജ്യഹോമം

കുര്യാദ്യഥാർഹം ച ബലിം കരോതു

തഥാ സ്വപ്താസവനാന്ത്യയേർപി. ൧൦൨

ബലിഗ്രഹദ്രവ്യവിപര്യയേ തല്ലോപേ അപി - ബലിദേവതകളുടെ മന്ത്രങ്ങൾക്കും തദദ്രവ്യങ്ങൾക്കും ഭേദം വന്നെങ്കിലും, ബലി മറന്നുപോയാലും, മൂലാഷ്ടാശതാജ്യഹോമം കുര്യാത് - മൂലം കൊണ്ടു നൂറൊട്ട് ഉരു ആജ്ഞാഹൃതിചെയ്തു സമ്പാതത്തേ സ്പർശിപ്പു. യഥാർഹം ബലിം കരോതു - പിന്നെ യഥാക്രമമായിട്ടു ബലിയേ ചെയ്തവ്യ. സ്വപ്താസവനാന്ത്യയേ അപി തഥാ - പൂജയ്ക്കു കാലഭേദംവന്നാലും അപ്രകാരം ഹോമം ചെയ്ത് സമ്പാതത്തേ സ്പർശിക്കണം.

അനന്തരം ജലാധിവാസാദികളിലേ പ്രായശ്ചിത്തത്തെ പറയുന്നു. -

ബിംബം പ്രാഗുദവാസതോശ്ശുചി യദി പ്രക്ഷാള്യ പുണ്യാഹകം
കർച്ചാദ് ദ്രവ്യഘടാഭിഷേകമുദവാസം ചോദവാസേ യദി
പശ്ചാച്ഛേന്നിജ്ജ്വലിശാന്തിഫവനസപദ്രവ്യകുന്ദാഭിഷേ-
കാഡ്യം സ്ഥാപനതോ നവീകരണമേവ തപാഭിഷേകാദ് ബുധഃ.

[൧ ൦ ൩]

ബുധഃ - വിദ്വാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഉദവാസതഃ പ്രാക് ബിംബം അശുചി യദി - ജലാധിവാസം ചെയ്യുന്നതിന്നു മുമ്പിൽ പരിശുദ്ധിച്ച ബിംബത്തിന്നു് അശുദ്ധിവന്നു എങ്കിൽ, പ്രക്ഷാള്യ പുണ്യാഹകം കർച്ചാത് - ഉടനേ വെള്ളംകൊണ്ടു കഴുകി പുണ്യാഹത്തേത്തളിപ്പൂ. ഉദവാസേ യദി - ജലാധിവാസത്തുകൽ അശുദ്ധിവന്നാൽ, ദ്രവ്യഘടാഭിഷേകം ഉദവാസം ച - പുണ്യാഹം തളിച്ച് ദ്രവ്യകലശം പുജിച്ച് ആടണം. പശ്ചാത് ചേത് - പിന്നെ ജലാധിവാസം കഴിഞ്ഞു് പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കു മുമ്പിൽ അശുദ്ധിവന്നാൽ, നിജ്ജ്വലിശാന്തിഫവനസപദ്രവ്യകുന്ദാഭിഷേകാഡ്യം - ചതുശ്ശുദ്ധ്യാദി സപ്തശുദ്ധികളും അശുദ്ധിക്കു തക്കവണ്ണമുള്ള ഹോമങ്ങളും ദ്രവ്യകലശമാടുകയും വേണം. സ്ഥാപനതഃ അഭിഷേകാത് നവീകരണം ഏവ - പ്രതിഷ്ഠ കഴിഞ്ഞാൽ ചതുർത്ഥസ്ഥാനത്തിന്നു മുമ്പിൽ അശുദ്ധികൾ വന്നാൽ ഉടനേ നവീകരണംതന്നെ ആദിയേ ചെയ്യണം.

നന്ത്യാദിത്തന്മനനാ ധപജോപ-

ഘാതേ ഘൃതം സാഷ്ടശതം ജുഹോതു

കവീത ശവേ ക്ഷുരികാണനൈവം

തദന്യതോസ്ത്രേണ ച വസ്രഭാഹേ.

[൧ ൦ ൪]

ധപജോപഘാതേ നന്ത്യാദിത്തന്മനനാ സാഷ്ടശതം ഘൃതം ജുഹോതു - മണ്ഡപസംസ്കാരത്തുകൽ ധപജതോരണങ്ങൾക്കു നാശമെങ്കിലും അശുദ്ധി എങ്കിലും വന്നാൽ നന്ത്യാദികളായ തദ്ദേവതാമന്ത്രംകൊണ്ടു് തുറന്നു് ഉരു ആജ്യാഹുതിചെയ്തു് സന്ധാതം സ്പർശിച്ച് അവരോ വേരോ ഉണ്ടാക്കണം. ശവേ വസ്രഭാഹേ ക്ഷുരികാണനാ - ശിവങ്കൽ ധപജതോരണങ്ങളുടെ വസ്രങ്ങൾക്കു തീക്കത്തിയാൽ ക്ഷുരികാമന്ത്രംകൊണ്ടും, തദന്യതഃ അസ്ത്രേണ ച - അന്യദേവന്മാരിൽ അസ്ത്രംകൊണ്ടും ആജ്യാഹുതിചെയ്തു് സന്ധാതം സ്പർശിക്കണം.

പ്രപൂരിതാശേഷഘടോപഘാതേ

തത്സ്ഥാനസംസ്ഥം പരിപൂർണ്ണ ചാന്യത്

തത്സിലതോയേന പരേണ വേഷ്ടാ

സ്വാസ്രാണസമ്പാതമിഹാപ്തയേച്ച.

൧൦൭

പ്രപൂരിതാശേഷഘടോപഘാതേ - നിറച്ചു പൂജിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്ന ദ്വാരകലശാദികളുടേയും നാശദോഷാദികൾ വന്നാൽ, തത്സ്ഥാനസംസ്ഥം അന്യത് തത്സിലതോയേന പരേണ വാ പരിപൂർണ്ണ - ആസ്ഥലത്തു വേറെ കലശം വച്ചു പൂജ തുടങ്ങിയാൽ പൂർവ്വകലശത്തുകലേ ജലംകൊണ്ടും ശുദ്ധജലംകൊണ്ടും നിറച്ച്, ഇഷ്ടാ - മുന്ദിലത്തേപ്പോലെ തന്നെ പൂജിച്ച് ഇഹ സ്വാസ്രാണ സമ്പാതം അപ്തയേത് - അസ്രംകൊണ്ടും ആജ്ഞാഹതിചെയ്ത് സമ്പാതത്തെ സ്പർശിക്കണം.

മിന്ദാഹതിശ്ചാപി സജീവനിദ്രാ-

ബ്രഹ്മാഖ്യകുന്ദേശഘടോപഘാതേ

നിരംബരേകാദിഷു മൂലമന്ത്രാ-

ഭിമന്ത്രിതാപൂരിതമച്ഛയേച്ച.

൧൦൮

സജീവനിദ്രാബ്രഹ്മാഖ്യകുന്ദേശഘടോപഘാതേ മിന്ദാഹതിഃ ച - ജീവകലശം നിദ്രാകലശം ബ്രഹ്മകലശം കുന്ദേശകലശം ഇവറ്റിന്റെ നാശദോഷാദികളിൽ മിന്ദാഹതിയും അസ്രാജ്ഞാഹതിയും ചെയ്തു സമ്പാതമുണ്ടാക്കി വേറെ കലശം പൂജിച്ചാൽ സ്പർശിപ്പൂ. നിരംബരേകാദിഷു മൂലമന്ത്രാഭിമന്ത്രിതാപൂരിതം അച്ഛയേത ച - പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കലശങ്ങളിലേ വെള്ളം ചോന്നു പോയാലും മറിഞ്ഞു തുകിയാലും മൂലം ജപിച്ചു വേറെ വെള്ളം കൊണ്ടു നിറച്ച് ആവാഹിച്ചു പൂജിപ്പൂ.

പാതാദിശ്ചക്രികാദീനാം യദി സ്യാത്ത്വജാപരം

കൃതപാഠന്യദാ ബുധഃ കർത്തവ്യമന്ത്രാഭിമന്ത്രണം. ൧൦൯

ചക്രികാദീനാം പാതാദിഃ സ്വാത് യദി - ആലും മാവു ചക്രിക കൂട്ടം ഇവ വീണ്ടുപോയി എങ്കിൽ, തദന്യത് വാ യഥാപരം കൃതം - അതു തന്നെ എങ്കിലും വേറെ എങ്കിലും മുന്ദിലത്തേപ്പോലെ വച്ച്, മൂലമന്ത്രാഭിമന്ത്രണം കർത്തവ്യം - മൂലമന്ത്രം ഞ്ഞറിയെട്ട് ഉരു തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

ധപജതോരണമംഗലാദി ചേത്യാത്
 സ്ഖലിതോല്പംഘിതഭിന്നദഗ്ദ്ധമത്ര
 നിജശാന്തിഹൃതം ചരേദപിഭേദേ-

പുശുചിസ്തൃശ്വപി ചാപരം ച കല്പം. ൧൦൮

അത്ര ധപജതോരണമംഗലാദിസ്ഖലിതോല്പംഘിതഭിന്നദഗ്ദ്ധം
 സ്യാത് ചേത് - ധപജങ്ങളും തോരണങ്ങളും അഷ്ടമംഗലങ്ങളും
 ഘൃതാദിപാത്രങ്ങളും ഇളകിപ്പോകതാൻ എടുത്തുകൊണ്ടുപോക
 താൻ പൊട്ടുകതാൻ തീപിടിക്കതാൻ ചെയ്താൽ, നിജശാന്തിഹൃതം
 ചരേത് - അപററിന്ന് മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ ശാന്തിഹോമത്തെയ്യ്
 സമ്പാതത്തേ സ്തംഭിപ്പൂ. വിഭേദേ അശുചിസ്തൃശി അപി അപരം
 കല്പം - മുറിഞ്ഞുപോയാലും അശുദ്ധികൾ വന്നാലും വേറെ
 ഉണ്ടാക്കിവയ്ക്കണം.

അനന്തരം അഗ്നീദോഷത്തുകലേ പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളേ പറയുന്നു.-

സാമാന്യജാതദഹനാപദി ഭസ്മ ഹൃതപാ

ത്രിർഗോശകൃദ്ഗുളികയാഽഽയതനം വിശോധ്യ

കൃതപാശ്വിമഷ്ടഗുണിതേരിതസംസ്ക്രിയാദി-

സംഖ്യം സുധീർഗ്രവഘൃതാഹവനം വിധായ. ൧൦൯

ഹൃതപാ ചതുർഗ്രഹഘൃതം വിധിവന്മനസ്വപ-

ത്യാജ്യം സ്രുവേണ ച സഭ്രൂപ്രഭൃതീഷ്വതന്തൈഃ

ആവാഹ്യ മുലമനനാ പരിപൂജ്യ മുലേ-

നാസ്രേണ ചാഷ്ടശതമാജ്യഹൃതിം വിദധ്യാത്. ൧൧൦

സാമാന്യജാതദഹനാപദി - അഗ്നിജനനം ചെയ്ത് ഹോമം
 തുടങ്ങുന്നതിനു മുമ്പിൽ ആ തീ കെട്ടുപോയാൽ, ഭസ്മ ഹൃതപാ ഗോ
 ശകൃദ്ഗുളികയാ ത്രിഃ ആ മതനം വിശോധ്യ - കണ്ഡത്തുകലേ ഭസ്മാ
 ദികളേ വാരിക്കളഞ്ഞു ചാണകമുരുട്ടി മൂന്നുപ്രാവശ്യം തുടച്ച് ഭസ്മ
 മൊക്കെയും കളഞ്ഞാൽ, അഗ്നിം കൃതപാ - തീയ് കോരിക്കൊണ്ടു
 വന്ന് അവിടെ ഇട്ടു തലോടി വ്ളാകി പരിസ്തരിച്ച് പ്രോക്ഷണീ
 സംസ്കാരാദിചെയ്ത് നെയ്യുമുണ്ടാക്കി അഗ്നിയേ അലങ്കരിച്ചു
 മന്ത്രപരിഷേകം ചെയ്ത് ചാൺചമത ഇട്ടാൽ, അഷ്ടഗുണിതേരിത
 സംസ്ക്രിയാദിസംഖ്യം ഗ്രവഘൃതാഹവനം വിധായ - ഗർഭാധാനാദി
 എത്ര ക്രിയ ചെയ്തിരിക്കുന്നു എന്നാൽ ഓരോ ക്രിയകളേ സങ്കല്പിച്ചു
 പ്രണവംകൊണ്ട് എട്ട് ഉരു വീതം ആജ്യാഹൃതികളും പൂണ്ണാഹൃത

കളം ഓരോന്നും ചെയ്തു. പിന്നെ, മനസ്സാത്മാവിന്റെ ചതുർ
ഗ്രഹാലയം ഹൃദയം - ജ്ഞാപിത ചതുരവദാനം ചെയ്തു നിറച്ച്
“മനോജ്യോതിർജ്ജ്വലനം” എന്നതുകൊണ്ടു പൂർണ്ണാഹുതിയും
ചെയ്തു, സുവേണ ഭൂപ്രഭൃതീഷ്ഠതന്ത്രൈഃ ആജ്യം - സുവംകൊ
ണ്ടു വ്യാഹുതിയും പഞ്ചതന്ത്രങ്ങളും ഓരോ ഉരു ഹോമിച്ചാൽ,
മൂലമനുനാ ആവാഹ, പരിപൂജ്യ - പീഠം പൂജിച്ച് ആവാഹിച്ച്
പൂജിച്ചു നിവേദ്യസ്ഥാനത്തു ചാഞ്ചലത ഇട്ടു, മൂലേന അസ്രേണ ച
- അഷ്ടശതം ആജ്യാഹുതി വിദധ്യാത് - മൂലംകൊണ്ടും അസ്രം
കൊണ്ടും നൂററുട്ടീതു ആജ്യാഹുതിയെച്ചെയ്തു ഹോമം മുടിച്ച് പ്രസ
ന്നപൂജയും ചെയ്തു വീളാകി ആരാധിച്ചു.

ദുഷ്ടാഗ്നിം മുകരോദരേ പ്രതിഫലയു ക്ഷാളനാദ്യാഃ ക്രിയാഃ
കൃതോദാസ്യ തത്ത്വോന്യതോ ഹൃതവഹം സന്യജ്യ ഭൂസാദികം
ആലിപ്യാത്ര വിഭാവസം വിധിവദത് പാദ്യേഷ്ഠപീഠസ്ഥത-
ന്മുന്തേ പൂർവ്വചിതി പ്രണീയ സകലം നാശോക്തവത് പ്രാച-
[രേത്. മ. മ. മ.

ദുഷ്ടാഗ്നിം മുകരോദരേ പ്രതിഫലയു - അഗ്നിജനനം ചെയ്തു
തീയിൽ അശുദ്ധിവന്നാൽ ആ ചൈതന്യത്തേ കണ്ണാടികാട്ടി
പ്രതിഫലിപ്പിച്ച് ക്ഷാളനാദ്യാഃ ക്രിയാഃ കൃതാ - ക്ഷാളനാദികളായ
സപ്തശുദ്ധികളേ കണ്ണാടിയിങ്കൽ ചെയ്തു, തത്ത്വം അന്യത്ത്വം ഉദാ
സ്യ - കണ്ണാടിയിങ്കൽനിന്നു ചൈതന്യത്തേ സ്വർണത്തിങ്കൽ ഉദാ
സിച്ച്, ഭൂസാദികം ഹൃതവഹം സന്യജ്യ ആലിപ്യ - ഭൂസത്തോടു
കൂടിയ തീയിന്നേ കോരിക്കളഞ്ഞ് തളിച്ചു മെഴുകിയാൽ, അത്ര വിഭാ
വസം വിധിവദത് പാദ്യ - ആ കണ്ഡത്തിൽ സ്ഥലശുദ്ധി തുടങ്ങി
വിധിക്കു തക്കവണ്ണം അഗ്നിജനനം തുടങ്ങി ക്രിയകളും മുമ്പിലത്തേ
പ്പോലെ ചെയ്തു, ഇഷ്ടപീഠസ്ഥതന്മുന്തേ പൂർവ്വചിതി പ്രണീയ-
പീഠം പൂജിച്ചാൽ സ്വർണത്തുങ്കൽനിന്ന് പൂർവ്വചൈതന്യത്തേ
യോജിപ്പിച്ച് ആവാഹനാദി പൂജിച്ച്, സകലം നാശോക്തവത്
പ്രാചരേത് - അഗ്നിനാശത്തുങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ പീഠമന്ത്രാ
ഹുതി ചെയ്താൽ മനോജ്യോതിരിത്യാദിയും വ്യാഹുതിയും പഞ്ചത
ന്ത്രങ്ങളും മുകളിൽ പറയുന്ന പവമാനസ്യ വാഹുതിമുന്നം മൂലാ
സ്രങ്ങൾ നൂററിയെട്ടീതും പൂജാമന്ത്രവും വ്യാഹുതിപ്രണവങ്ങളും
ഹോമിച്ച് ഹോമം മുടിപ്പു.

അശുചൗ ശുചൗ ത്രിമനുന്ത്യമാഗന്യേ-

പവമാനപാവകശുചിപ്രഭേദിനാ

സുവതഃ സുചാ സചതുരാജയാ ഹനേ-

ദപിധിവത്തദഗ്ഭിരഥവാ യഥാബലം. ൧൧൨

ശുചൗ അശുചൗ - തീക്ഷ്ണ അശുലിഖനേടം ഹോമത്തു
കൽ, അഗന്യേപവമാനപാവകശുചിപ്രഭേദിനാ ത്രിമനുനാ
സുവതഃ ഹനേത് - അഗന്യേ പവമാനായ സപാഹാ അഗന്യേ
പാവകായ-സപാഹാ അഗന്യേ ശുചയേ സപാഹാ ഈ മൂന്നുകൊ
ണ്ടും സുചാഹുതിയേച്ചെയ്തു. അഥവാ തദഗ്ഭിഃ സചതുരാ
ജയാ സുചാ യഥാബലം ഹനേത് - എന്നിയേ “അഗ്നി ആയുഃ
ഷി പവസേ” എന്നും “അഗ്നേ പവസപ സപാഹാ” എന്നും “അ
ഗ്നേപാവകരോചിഷാ” എന്നും “സ നഃ പാവകഭീദിവഃ” എന്നും
“അഗ്നിഃ ശുചിപ്രതതമഃ” എന്നും “ഉദഗ്ന ശുചയ സ്തവ” എന്നും
ഈ പ്രകാരം ഇങ്ങനെ കൊണ്ട് യജുപുരോഹിതവക്ത്രയായി
ചൊല്ലി ജുഹുവിൽ ചതുർഗ്രഹീതം ചെയ്തു ദോഷാധികൃത്തുകൾ
പൂർണ്ണാഹുതിയായിട്ടു ഹോമിക്കിലുമാം.

പ്രാഗാദ്യാശാഹതാശാപദി സപദി നിധായാഗ്നിമാചാർച്ചകണ്ഡാ-
ഭാജ്യേ സിദ്ധോത്ര ഹതപാ സമീധമപി ചതുസ്സംഗ്രഹീതം

[സുചാജ്യം

തത്തദിക്ചോദിതേനാഹിതശീഖിനി ഹനേത് പഞ്ചഹോത്രാദി-

[കേന

സപീയേ പാദാനവഹ്നൗ സുവഹുതിദശകം ചൈകഹോത്രാദി-

[മന്ത്രൈഃ. ൧൧൩

പ്രാഗാദ്യാശാഹതാശാപദി - കിഴക്കു തുടങ്ങിയുള്ള ദിക്
ണ്ഡങ്ങളിലേതീ കെട്ടാൽ, സപദി ആചാർച്ചകണ്ഡാത് അഗ്നിം
നിധായ - വേഗേന ഭസ്സാദിയേ വാരിക്കളഞ്ഞു ചാണകമുരുട്ടി ആയ.
നനം ശുദ്ധമാക്കി ആചാർച്ചകണ്ഡം തുറക്കൽ നിന്നു വിധിക്കു രക്ഷ
പണ്ണം അഗ്നിയേ വിഹരിച്ച് കണ്ഡത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു ഇട്ടു, ആ
ജ്യേ സിദ്ധോ - മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെ നെയ്യുമുണ്ടാക്കി അഗ്നിയേ
അലംകരിച്ച്, സമീധം ഹതപാ - ചാഞ്ചമത ഹോമിച്ചു, ചതുസ്സം
ഗ്രഹീതസുചാ തത്തദിക്ചോദിതേന പഞ്ചഹോത്രാദികേന

ആഹിതശിഖിനി ആജ്ഞാഹ്വനേ - ജ്വഹ്വതി ചതുർഗ്രഹീതം
 ചെയ്തു നിന്ന് അതാതു ദിക്കുകളിലേയ്ക്കു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പഞ്ച
 ഹോതൻ തുടങ്ങിയ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടു അർത്ഥീയ ദിക്കുണ്ഡ
 ങ്ങളിൽ പൂർണാഹ്വതിയേ ഹോമിച്ച് പിന്നെ വ്യാഹ്വതിപഞ്ച
 തത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും ഹോമിച്ചു ഹോമം മുടിപ്പു. സ്വീയേ
 അപാദാനവഹ്നൗ ഏകഹോത്രാദിമന്ത്രൈഃ സുവാഹ്വതിദശകം
 ച ഹ്വനേത് - ആചാര്യൻ തന്റെ കണ്ഡത്തിങ്കലും ബെറുധായ
 നീയം നെയ്യുണ്ടാക്കി ചാഞ്ചമത ഇട്ട് "ബ്രാഹ്മണ ഏകഹോതാ"
 ഇത്യാദി പത്തുകൊണ്ടും ആജ്ഞാഹ്വതിയും ചെയ്ത് മൂലമന്ത്രാജ്ഞാഹ്വ
 തിയും ചെയ്തു ഹോമം മുടിപ്പു.

പ്രാഗ്യാമ്യസൗമ്യദിക്ഷു സ്യഃ പഞ്ചചതുഷ്ഠധാദിഹോതാരഃ
 പ്രത്യഗ്വിദിക്ഷു വിഹിതാ മനസ്വതീ ച ക്രമേണ തന്മന്ത്രാഃ.

[൧൧൪

പ്രാഗ്യാമ്യസൗമ്യദിക്ഷു പഞ്ചചതുഷ്ഠധാദിഹോതാരഃ
 സഃ - കിഴക്കേക്കണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിർഹോതാ എന്നു പഞ്ച
 ഹോതനും തെക്കേക്കണ്ഡത്തിൽ പൃഥ്വിഹോതാ എന്നു ചതുർ
 ഹോതനും വടക്കേക്കണ്ഡത്തിൽ സൂര്യന്തേ ചക്ഷഃ എന്നു ഷഡ്ഘാ
 തനും, പ്രത്യഗ്വിദിക്ഷു മനസ്വതീ ച - പടിഞ്ഞാറേ കണ്ഡത്തിലും
 കോണിലേ കണ്ഡങ്ങളിലും മനോ ജ്യോതിഃ എന്നും, ക്രമേണ തന്മ
 ന്ത്രാഃ സ്യഃ - ക്രമേണ പൂർണാഹ്വതിയുടെ മന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

കരോതു സാവാന്തരപൂർണമഷ്ടശഃ

സുവാഹ്വതിം വ്യാഹ്വതിപഞ്ചതത്വചൈകഃ

പ്രണീതവഹ്നാവഥ മൂലപാവകേ

സ്വമൂലമന്ത്രേണ ശതം ച സാഷ്ടകം.

൧൧൫

പ്രണീതവഹ്നൗ - തീയ്യുകൊണ്ടുവന്ന് ഇട്ട കണ്ഡങ്ങളിൽ
 പൂർണാഹ്വതി ചെയ്താൽ, വ്യാഹ്വതിപഞ്ചതത്വചൈകഃ അഷ്ടശഃ
 സാവാന്തരപൂർണം സുവാഹ്വതിം കരോതു - വ്യാഹ്വതികൊണ്ടും
 പഞ്ചതത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും വെച്ചേറേ എട്ടെട്ടിതു ഉരു ഇടയിൽ
 പൂർണാഹ്വതിയോടും കൂടി ആജ്ഞാഹ്വതിയേയും ചെയ്തു. അഥ
 മൂലപാവകേ സ്വമൂലമന്ത്രേണ സാഷ്ടകം ശതം ച - പിന്നെ ആ
 ചാര്യകണ്ഡത്തുങ്കൽ ദശാത്മകഹോമാനന്തരം മൂലംകൊണ്ടു

നൂറൊട്ട് ഉരു ആജ്ഞാഹതിയേച്ചെയ്തു. ഹോമമദ്ധ്യത്തുകൽ തീ കെട്ടു എങ്കിൽ വേദം നെയ്യുണ്ടാക്കേണ്ട. തീയിട്ട് പറഞ്ഞു ആഹതികൾ ചെയ്താൽ മതി.

നഷ്ടം മൂലവിഭാവസൗ വസുപദിക്കണ്ഡാന്നിയായാഖിലം തസ്മിന്നഷ്ടഗുണേഷ്ടസംസ്കൃതിഹതിം തന്നിഷ്ടൃതിം ചോക -

[വത്

കൃതോദദഹനം പ്രണീയ വിനിയായാസ്മിൻ സ്വനാശോഭിതം കർത്താന്നിഷ്ടൃതികമമൂലദഹനേ തദപദ്ദശാത്മാഹ്നിം. ൧൧൩

മൂലവിഭാവസൗ നഷ്ടം - ആചാർയ്യകണ്ഡത്തുകലേ തീ കെട്ടു പോകിൽ, വസുപദിക്കണ്ഡാത് അഖിലം തസ്തിൻ നിധായ - വടക്കേ ദിക്കിലേ ഹോമകണ്ഡത്തുകൽനിന്ന് തീയ് ക്കെയും ഒരു പാത്രത്തിൽ കോരിവച്ചാൽ ഭസ്മം കളഞ്ഞ് ചാണകമുരുട്ടി ആചാർയ്യകണ്ഡത്തിൽ ഇട്ട്, ഉക്തവത് അഷ്ടഗുണേ അഷ്ടസംസ്കൃതിഹതിം തന്നിഷ്ടൃതിം കൃതാ - പറഞ്ഞപോലെ പ്രണവം കൊണ്ട് ക്രിയകളേ ഉദ്ദേശിച്ചു ഹോമിച്ച് മനസ്വതിയും വ്യാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും ഹോമിച്ച് ആചാരനാഭി ചെയ്തു മൂലാസ്രാജ്ഞാഹതിയും ചെയ്തു. പിന്നെ ഉദദഹനം പ്രണീയ വിനിധായ - അവിടെ നിന്നും വിഹരിച്ച് വടക്കേക്കണ്ഡത്തിൽ തീയുമിട്ടു, അസ്തിൻ സ്വനാശോഭിതം കർത്താ - അവിടെ സ്വനാശത്തിൽ പറഞ്ഞ "സൂർയ്യന്തേ ചക്ഷുരി" ത്യാദി പൂർണ്ണാഹതിയേയും വ്യാഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേയും ഹോമിച്ച്, മൂലദഹനേ തദപദ് ദശാത്മാഹ്നിം ച കർത്താ - ആചാർയ്യകണ്ഡത്തിൽ "ബ്രാഹ്മണ ഏകഹോതാ" ഇത്യാദി പത്തും, മൂലം നൂററിപ്പത്തും; ഹോമമദ്ധ്യത്തുകലിൽ വേദം നെയ്യുണ്ടാക്കുകയും വരണാഭിയും വേണ്ടാ.

നഷ്ടം സ്മിൻ ദഹനപയേ വിധിവദത് പാദ്യാദ്യകണ്ഡന്തലം ചിത്താസ്രക് പ്രമുഖൈഃ പൃഥക് ചതുരവത്താജ്യം സ്രൂചാ ഹോ -

[തൃഭിഃ

ഷഡ്ഭിഃ സപ്തിരപി സ്രൂവേണ ദശമന്ത്രൈരേകഹോത്രാഭിഭിർ - ഭൂതാദ്യൈഃ പൃഥക് ചതുർഗ്രഹപുതം ഭങ്ക്തപാഷ്ട്രധാത്രാഹ്നി -

[നേത്. ൧൧൪

അസ്മിൻ ദഹനപയേ നഷ്ടം - ആചാർയ്യകണ്ഡത്തിങ്കലേയും വടക്കേ കണ്ഡത്തിങ്കലേയും തീയ്, രണ്ടുമൊരുമിച്ചു കെട്ടാൽ,

ആദ്യകണ്ഡം വിധിപ്രഭ് അനലം ഉത്പാദ്യ - ആചാര്യകണ്ഡത്തു
 കൽ അഗ്നിനംശത്തുകൽ പാഞ്ഞപേലെ രീയുണ്ടാക്കി തത്
 പ്രായശ്ചിത്തഹോമങ്ങളും ചെയ്താൽ, ചിത്തിസ്സുക്പ്രമുഖൈഃ
 ഷഡ്ഭിഃ ഹോതൃഭിഃ പൃഥക് ചതുരവത്താജ്യം സുചാ - ചി
 ത്തിസ്സുക് ചിത്തം ഇത്യാദി ഹോതൃക്കൾ ആറുകൊണ്ടും
 വെച്ചേറേ ചതുർഗ്രഹിതം ചെയ്ത് ജ്ഞാകൊണ്ടു പൂർണാഹുതി
 യേയും ദശമന്ത്രൈഃ ഏകഹോത്രാഭിഃ സുവേണ സപ്തിഃ -
 ബ്രാഹ്മണ ഏകഹോത്രം ഇത്യാദി പത്തുകൊണ്ടും സുവം കൊണ്ടു
 ആജ്ഞാഹുതിയേയും ചെയ്താൽ അത്ര ഭൂതദ്വൈഃ ച ചതുർഗ്രഹ
 ഹൃതം അഷ്ടാഭിഃ കതാ ആഹുതേ - വ്യാഹുതികൊണ്ടു ജ്ഞാ
 വിൽ ചതുർഗ്രഹിതം ചെയ്തു നിറച്ചു ഏതാനേ എട്ടായിട്ടു
 പകർത്ത് മന്ത്രം വെച്ചേറേ ചൊല്ലി ഹോമിച്ചു.

പ്രത്യേകം ശരതത്തപകൈശ്ചതുരവത്താജ്യം വിഭജ്യാഷ്ടാധാ
 ഹതപാത്രജ്ഞായാത സുവഹുതിശതം മുലേന ചാഷ്ടാധികം
 നീതപാ സൗമ്യവിഭാവസു വിധിപ്രായായമുതോ നിഷ്കൃതിം
 തന്നാശാഭിഹിതം ദശാത്ഥമവനം മുലാനലേ ചാചരേത്. ൧൧൮

ശരതത്തപകൈഃ പ്രത്യേകം ചതുരവത്താജ്യം അഷ്ടാധാ
 വിഭജ്യ ഹതപാ - പഞ്ചതത്തപങ്ങളേക്കെണ്ടും വെച്ചേറേ ചതുർഗ്ര
 ഹിതം ചെയ്തു നിറച്ചതിനേ എട്ടായിട്ടു പകർത്ത് വെച്ചേറേ
 ഹോമിച്ചു, അത്ര മുലേന അഷ്ടാധികം സുവാഹുതിശതം
 ച ആജ്ഞായാത് - ഇവിടെ മുലം കൊണ്ടു നൂറ്റിയെട്ടു ഉരു ആജ്ഞാ
 ഹുതിയും ചെയ്തു. അമൃതഃ സൗമ്യവിഭാവസു വിധിപ്രഭ്
 നീതപാ ആധായ നിഷ്കൃതിം ആചരേത് - ഈ ആചാര്യകണ്ഡ
 ത്തുകൽ നിന്ന് വടക്കേക്കണ്ഡത്തിലേയ്ക്ക് അഗ്നിയേ വിഹരിച്ചു
 ഇട്ടു അവിടെയ്ക്കു പറഞ്ഞ പൂർണാഹുത്യാദി പ്രായശ്ചിത്തവും
 ചെയ്ത് തന്നാശാഭിഹിതം ദശാത്ഥമവനം മുലാനലേ ച ആ
 ചരേത് - വടക്കു തീയിടുമ്പേൾ പറഞ്ഞ ഏകഹോത്രാദി പത്തു
 കൊണ്ടും ആചാര്യകണ്ഡത്തിൽ ആജ്ഞാഹുതിയേയും ചെയ്തു.

ദശചതുരക്കുരപുവ്വം പഞ്ചഷഡാദ്വൈ ച നപ്തപുവ്വശ്ച
 വാഗാദ്യശ്ച ഷഡ്വേത ഹോതാരഃ സംസൃതാഃ ക്രമേണ സ്വഃ.
 ൧൧൯

ദശചതുരക്ഷരപൂർവ്വം - ദശമോതൻ ചതുർമോതൻ,
പഞ്ചഷഡാദ്യം - പഞ്ചമോതൻ ഷഡ്ഘോതൻ, സപ്തപൂർവ്വം -
സപ്തമോതൻ, വാഗാദ്യം - വാഗ്ഘോതൻ, ഏതേ ഷട് ക്രമേണ
മോതാർ സംസ്കൃതാഃ സ്വഃ - ഈ ആറും ക്രമേണ മോതാക്കളെന്ന്
പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്.

ചിത്തിഃസ്രൂക പൃഥ്വിമോതാഗ്നിർമോതാ തത്ത്വ സൂത്രേ
തദേവ മഹാഹവരാദ്യോ വാഗാദ്യം സ്വർഭൂശാഭിമോതാർ. ൧൨൦

ചിത്തിഃസ്രൂക ചിത്തം ഇത്യാഭി ദശമോതൻ, പൃഥ്വി
മോതാ എന്നു ചതുർമോതൻ, അഗ്നിർമോതാശപിനാ ഇത്യാഭി
പഞ്ചമോതൻ, സൂത്രേണചക്ഷുഃ ഇത്യാഭി ഷഡ്ഘോതൻ, മഹാഹ
വർമോതാ ഇത്യാഭി സപ്തമോതൻ, വാഗ്ഘോതാ ദീക്ഷാപത്നീ
ഇത്യാഭി വാഗ്ഘോതൻ, ദശാഭിമോതാർ സ്വഃ - ഇങ്ങനെ ദശ
മോതൻ തുടങ്ങിയ മോതാക്കളുടെ ആഭി ഭവിക്കും.

പ്രാസാദദക്ഷിണഭിഗാദ്യഭിതാഗ്നിനാശേ-

പുൽപാദ്യം തം സ്വഹരിദക്തചതുർഗ്രഹാദ്യം
കവീത ചൈവമഥ തത്ത്വപുതാശനാഭി-

നാശേഖിലം ഗുരുശാസനവിനാശവച്ച. ൧൨൧

പ്രാസാദദക്ഷിണഭിഗാദ്യഭിതാഗ്നിനാശേ അപി - പ്രാസാദ
ത്തിന്റെ തെക്കും വടക്കും കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും ചെയ്യുന്ന പ്രോ
ക്തം ദ്വാരപ്രായശ്ചിത്തം ഇവറ്റിന്റെ തീ കെട്ടുകിൽ, തം
ഉൽപാദ്യം - അവിടെയും മുമ്പിൽ പറഞ്ഞപോലെതീയ് ഉണ്ടാക്കി
യാൽ, സ്വഹരിദക്തചതുർഗ്രഹാദ്യം കവീത - അതാതു ദിക്കി
ലേയ്ക്കു പറഞ്ഞ മോതാക്കളേക്കൊണ്ടു പൂർണ്ണാഹുതിയും ശേഷം
പ്രായശ്ചിത്തങ്ങളും ചെയ്യൂ. അഥ തത്ത്വപുതാശനാഭിനാശേ
അഖിലം ഗുരുശാസനവിനാശവത് കർത്വാത് - തത്ത്വമോമത്തി
ന്റെ തീകെട്ടുകിൽ ആചാര്യകണ്ഡം കെട്ടേടത്തേപ്പോലെ പ്രായ
ശ്ചിത്തങ്ങൾ ചെയ്യൂ.

കല്പോക്തവത് സതി ജ്ഞോത മിഹോഗ്നിസംസ-

ർഗാഭാവിഹാഗ്നിവിവിചിപ്രഭുതേയുമാർഹം

ഭേന്താഖ്യോ സുവഹുതിം നിജമന്ത്രതോ വാ

പൂർണ്ണം സുവാഷ്ടാഹുതിമപ്യഥ മൂലതത്ത്വ. ൧൨൨

മിഥഃ അഗ്നിസംസർഗ്ഗാദൗ സതി - ഒരു ഹോമാഗ്നിയിൽ മറ്റൊരു തീയുകൂടിപ്പോയാൽ, കല്ലോകത്തുനിന്നു - ചിലത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ, അഗ്നിവിവിചിപ്രഭുതേഃ ദൈന്യാഖ്യയാ സ്രവാഹുതിം ജ്ഞോതു - അഗ്നിവിവിചിഃ എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ ചതുർത്ഥിയായിട്ട് സ്രവാഹുതിയേ ചെയ്തു. അഗ്നയേ വിവിചയേ സ്വാഹാ, അഗ്നയേ വ്രതപതയേ സ്വാഹാ ഇങ്ങനെ രണ്ടു സ്രവാഹുതിമന്ത്രങ്ങൾ. നിജമന്ത്രതഃ : ധർമ്മം പൂർണ്ണം വാ - നിജമന്ത്രമാകുന്ന “വി തേ വിഷ്വപാതജ്ഞാസഃ” എന്നും “തപാമഗ്നേ മാനുഷീരീളതേ വിശോ ഹോത്രവിഭം” ഈ രണ്ടും കൂടീട്ടും, “തപാമഗ്നേ വ്രതപാതസീ” എന്നും “യദോ വയം പ്രമിനാമവ്രതാനി” എന്നും ഈ രണ്ടും കൂടീട്ടും ചതുർഗ്രഹിതം ചെയ്ത് പൂർണ്ണാഹുതി ചെയ്തിലുമാം. അഥ മൂലതഃ സ്രവാഹ്യാഹുതിം അപി - പിന്നെ മൂലംകൊണ്ട് എട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതിയേയും ചെയ്തു. പിന്നെ ഹോമശേഷത്തേയും തുടങ്ങി ഹോമമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ അല്പ എങ്കിൽ വേറെ ബലധായനീയം നെയ്യുണ്ടാക്കി ഈ രണ്ടു പൂർണ്ണാഹുതികളും ചെയ്തു.

മനോജ്യോതിരയാശ്യാഗ്നേർത്വേന്ദ്രിൻ സ്വസ്തി നോ/പി ച മിന്ദാദയം വ്യാഹൃതയശ്ചോക്താഃ സൃജ്യവനിഷ്ക്രിയാഃ. ൧൨൩

“മനോജ്യോതിർജ്ജ്വതാം” എന്നും “അയാശ്യാഗ്നേരനഭിശസ്തീശ്ച” എന്നും “യദേന്ദ്രിൻ കർമ്മബ്രഹ്മരഗാമ” എന്നും “സ്വസ്തി ന ഇന്ദ്രോ വൃദ്ധരൂവാ എന്നും “യന്മ ആത്മന” എന്നും “പുനരഗ്നിശ്ചക്ഷുഃ” എന്നും വ്യാഹൃതി നാലും ഇങ്ങനെ പത്തു സ്രവാഹുതികൾ, സർവ്വനിഷ്ക്രിയാഃ ഉക്താഃ - നിശ്ചയമില്ലാതെ വരുന്ന പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾക്കു ക്ഷേയും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

കൃഷ്ണലാവിംശതിമിതം ജാതരൂപം ദ്വിജോത്തമേ ഭത്തം സ്വാത് സർവ്വദോഷേഷു പ്രായശ്ചിത്തമനുത്തമം. ൧൨൪

ഇരുപതു കണിക്കരുവിനോളം മാറുള്ള സ്വപ്നം ബ്രാഹ്മണോത്തമനായിക്കൊണ്ട് ഭരണം ചെയ്തൂ, സർവ്വദോഷേഷു അനുത്തമം പ്രായശ്ചിത്തം - സർവ്വദോഷങ്ങൾക്കും അത്യുത്തമമായ പ്രായശ്ചിത്തമായിട്ടു ഭവിക്കും.

ക്രിയാമദ്ധ്യേന്തരം ഗച്ഛേദ്യദി തത്ര മനസ്വതീം ജ്ഞോതു സർവ്വജ്ഞം വാ തത്തദ്ദോഷോപപത്തിതഃ. ൧൨൫

ക്രിയാമദ്ധ്യേ - ക്രിയകളുടെ മദ്ധ്യത്തുകൽ, അന്തരാ ഗച്ഛേത്
 ഘടി - അഗ്നിയുടേയും ചെയ്യുന്നവന്റേയും ഇടയിൽ കൂടെ മാജ്ജാ
 രാദികൾ താൻ മനുഷ്യത്വം താൻ ഗമിക്കിൽ, തത്ര മനസ്വതീം
 ജ്ഞാത - അവിടെ "മനോ ജ്ഞാതിഃ" എന്നതുകൊണ്ട്, നെയി
 നേ ഹോമിപ്പു. തത്തദ്ദേഷോപപത്തിതഃ സർവ്വജ്ഞം വാ -
 അതാതു ഭോഷത്തിന്റെ ബലബലമറിഞ്ഞ് പഞ്ചഭർഗ്ഗകൊണ്ടും
 മനോജ്ഞാതിഃ എന്നതുകൊണ്ടും വ്യാഹൃതികൊണ്ടും ചതുർഗ്ര
 ഹീതം ചെയ്തു പൂർണ്ണാഹൃതികളേച്ചെയ്ത്ത് സർവ്വജ്ഞമതിനേ
 ചെയ്തിലുമാം.

സ്താനായ ക്ഷണപ്ലവശ്ശേഖരചിതാം പ്രപന്നേ
 സ്വർണ്ണേനാ സമഭിഷിച്ഛ വിശേഷ്യ തത്സ്ഥം
 ചൈതന്യമന്യകലശേ സുവിശോധിതൈതത്
 സ്ഥാനസ്ഥിതേ സമധിരോപ്യ യഥാവിധിഷ്ടാ. ൧൨൩

സ്താനായ ക്ഷണപ്ലവശേ അശുചിതാം പ്രപന്നേ - അഭി
 ഷേകത്തിനായിക്കൊണ്ടു പുളിച്ചിരിക്കുന്ന കലശം അശുദ്ധമായി
 ഭവിച്ചു ഏകിൽ, അമൃതം സ്വർണ്ണേ സമഭിഷിച്ഛ - തത് കലശജലം
 കൊണ്ട് സ്വർണ്ണത്തിൽ അഭിഷേകത്തേ ചെയ്ത് കളിച്ചുവന്നാൽ,
 തത്സ്ഥം ചൈതന്യം വിശേഷ്യ - ആ ചൈതന്യത്തേ പുണ്യാഹ
 സപ്തശുദ്ധികളേക്കൊണ്ടു ശുദ്ധിപരത്തി, സുവിശോധിതൈതത്
 സ്ഥാനസ്ഥിതേ അന്യകലശേ - പത്മങ്ങൾ കളഞ്ഞു രളിച്ചു വേറെ
 പത്മമിട്ടു കലശപൂജ തുടങ്ങി നിറച്ചാൽ, ചൈതന്യം സമധിരോ
 പ്യ യഥാവിധി ഇഷ്ടാ - സ്വർണ്ണത്തുകൽനിന്ന് പൂർവ്വചൈതന്യ
 ത്തേ കലശത്തിൽ ആവാഹിച്ച് യോജിപ്പിച്ചു ആവാഹനാഭി
 ചെയ്ത് വിധിക്കു തക്കവണ്ണം പുളിപ്പു.

സൈവ പഞ്ചതത്ത്വമനുഭിഃ പൃഥഗ്ഘോരം
 സപ്തിഃ സ്രുവേണ ചതുരാത്മമൃതം സ്രുചാ വാ
 ഹതപാഷ്ട്രയാ പൃഥഗ്ഘോശതം സപമുലം
 നാസ്രേണ ചർച്ച മൃതമത്ര ജപേച്ച താവത്. ൧൨൪

സൈവ പഞ്ചതത്ത്വമനുഭിഃ പൃഥക് സ്രുവേണ സപ്തിഃ -
 പിന്നെ അവിടെ ഹോമം തുടങ്ങി ചാഞ്ചമത ഇട്ടാൽ തങ്ങളുടെ
 പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് എട്ടെട്ട് ഉരു സ്രുവം കൊണ്ടു ആജ്ഞാ

ഹൃതി ചെയ്താൽ, സൂചാ ചതുരാത്മവൃന്ദം പൃഥഗ് അഷ്ടധാ - ജ്ഞാതാർഹം ചതുരാത്മവൃന്ദം ചെയ്തു എട്ടായിപ്പകർത്തു പൂർണ്ണാഹൃതികൾ താൻ ചെയ്തു, അഥ അഷ്ടശതം സപമുലേന അസ്മൈ ഹ ഹൃദ്യം ഹൃതം - പിന്നെ മൂലംകൊണ്ടും അസ്മൈകൊണ്ടും തുറന്നിട്ട് അജ്ഞാഹൃതികളെച്ചെയ്ത് ഹോമം മുടിച്ച്, അത്രയും അർച്ച താവത ജപേത് - സമ്പാതത്തേ കലശത്തിൽ സമർപ്പിച്ച് ഹോമമന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടു ജപിപ്പൂ.

ഭിന്നേ ഘടേ/ന്ത്രം പ്രവീധായ തത്ര
തക്ഷ്ണേഷയുക്താനുജ്വലൈഃ പ്രപൂർവ്വ
ഇഷ്ടം സുവാജ്ഞാഹൃതിമുക്തരീത്യാ
വിധായ ശേഷം വിധിമാദധീത.

൧൨൮

ഭിന്നേ ഘടേ - പൂജിച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്ന കലശം പൊട്ടിപ്പോകിൽ, തത്രാന്ത്രം പ്രവീധായ - അവിടെ വേറെ ഒരു കലശത്തേ പൂജിച്ച് കണ്ടസംസ്കാരാദികൂർച്ചന്ത്യാസാനം ചെയ്തു തൽപിറത്തു കൽ വെച്ച്, തക്ഷ്ണേഷയുക്താനുജ്വലൈഃ പ്രപൂർവ്വ - ഭിന്നഘടത്തിലേ വെള്ളവും ശേഷം ശുദ്ധജലവും കൂട്ടി നിറച്ച്, ഇഷ്ടം ഉക്തരീത്യാ സുവാജ്ഞാഹൃതിം വിധായ - ആവാഹനപൂജയും ചെയ്ത് ഇവിടെ പറഞ്ഞപോലെ പഞ്ചതത്ത്വമൂലാസ്മാജ്ഞാഹൃതികളും ചെയ്ത് സമ്പാതം സ്പർശിച്ചു, ശേഷം വിധിം ആദധീത - കലശാഭിഷേകാദി ശേഷത്തേച്ചെയ്തു.

വിജ്ഞാപിതേ വാ കലശാധിവാസേ
തദേകദേശസ്തപനേ കൃതേ വാ
ഉപാഹതിശ്ചേത് കലശേ ച മന്ത്രം
ബിംബേ ച തന്നിഷ്കൃതിമാദധീത.

൧൨൯

കലശാധിവാസേ വിജ്ഞാപിതേ വാ - കലശാധിവാസത്തു കൽ ദേവകലേ പ്രാർത്ഥന കഴിഞ്ഞാലും, തദേകദേശസ്തപനേ കൃതേ വാ - കലശങ്ങൾ ആടിത്തുടങ്ങിയാലോക്കയും ആടുന്നതിന്റെ ഇടയിലും, ഉപാഹതിഃ ചേത് - ഏതെങ്കിലും അശുദ്ധികളുണ്ടായാൽ, കലശേ മന്ത്രബിംബേ ച തന്നിഷ്കൃതിം ആദധീത - കലശത്തുകലം ബിംബത്തുകലം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നപോലെ തദ്യോഗ്യമായ പ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെയ്യണം.

ദൃഷ്ട്വ വാ ബലികേതതു കേ നിപതിതേ വാത്രൈവ സംശോഭ്യ
 [തത് -
 പ്രായശ്ചിത്തഹൃതിം സ്വപഞ്ചമനമുലാസ്രാദിഭിർയുക്തിതഃ
 കൃതപാ കർമ്മ സമാപ്യ മൂലമനുബിംബേ യോജയിതപാ പുന-
 സ്തത്തദ്ദോഷബലാബലാനുസരണാത് കർത്വാദ്ഗുരുർ നിഷ്കൃതിം.
 [മന്ത്രം

ബലികേതതു കേ ദൃഷ്ട്വ വാ നിപതിതേ വാ - ബലിബിംബ
 ത്തിന്ന് അശുലിഖന്നാലും നിലത്തു വീണുപോയാലും, അതു
 ഏവ സംശോഭ്യ - അവിടെത്തന്നെ വെച്ച് പുണ്യാഹവും സപ്ത
 ശുലികളും ചെയ്തു. എന്നിങ്ങനെ എഴുന്നള്ളിക്കുന്നവൻ ബിം
 ബത്തേ മുകളിൽ കളിപ്പിച്ചു പുണ്യാഹവും ചെയ്തു. സ്വപ
 ഞ്ചമനമുലാസ്രാദിഭിഃ തത് പ്രായശ്ചിത്തഹൃതിം യുക്തിതഃ
 കൃതപാ - അവടെത്തന്നെ തീയിട്ടു മോമം തുടങ്ങി ചാഞ്ചമത
 ഇട്ടാൽ, പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും അസ്രംകൊ
 ണ്ടും യുക്തിക്കു തക്കവണ്ണം ആജ്ഞാഹൃതി ചെയ്ത് സന്ധ്യാതം സ്പർ
 ശിച്ച്, കർമ്മ സമാപ്യ - തുടങ്ങിയ ബലാദി കർമ്മത്തേ ശേഷം
 ചെയ്ത്, മൂലമനുബിംബേ യോജയിതപാ - അകത്തു് എഴുന്നള്ളി
 ച്ച് മൂലബിംബത്തോടു കൂടി യോജിപ്പിച്ച്, പുനഃ തത്തദ്ദോഷബലാ
 ബലാനുസരണാത് നിഷ്കൃതിം കർത്വാത് - അതാതു അശുലിഖയുടെ
 ബലാബലമറിഞ്ഞു മൂലബിംബത്തുകൽ ശുലാകളേ ചെയ്തു.
 ചിലത് പുറത്തു പുണ്യാഹം ചെയ്യുമ്പോൾ തന്നെ അകത്തും അഭി
 ഷേകം ചെയ്തു പുണ്യാഹത്തെ ചെയ്യുന്നു.

ഭിന്നേ പഥി പ്രസ്ഥിതകർമ്മബിംബേ

ദേവം സമാധോജ്യ തത്ത്വാനുബിംബേ

നിഷ്കൃത്യ ശേഷം സുസമാപ്യ മൂലേ

നീ.തപാ ചരണിഷ്കൃത് കർമ്മ സമൃക്. മന്ത്രം

പഥി പ്രസ്ഥിതകർമ്മബിംബേ ഭിന്നേ - അറാട്ടിന്നു വഴിയി
 ലെഴുന്നള്ളിക്കുമ്പോൾ ബിംബം വീണ് പൊട്ടിപ്പോയി എങ്കിലും
 വെള്ളത്തിൽ വീണ് എടുക്കാൻ വഹിയാതെ വരികിലും, തത്ത്വ
 അനുബിംബേ ദേവം സമാധോജ്യ നിഷ്കൃത്യ - ആ ബിംബത്തു
 കൽ നിന്ന് ചൈതന്യത്തെ ആവാഹിച്ച് കണ്ണടിച്ചുകൽ താൻ
 സ്വപ്നാദിയായ പ്രതിബിംബത്തുകൽ താൻ യോജിപ്പിച്ച് പൂജ
 യും ചെയ്ത് പ്രായശ്ചിത്തഹോമവും ചെയ്ത് സന്ധ്യാതത്തെ

സമർപ്പിച്ചു, ശേഷം സുസമാപ്യ മുഖനാഥാ - ശേഷം ക്രിയ കളമെഴുത്ത് അകത്തു് ഏഴുനളിച്ച് മുഖവിംബത്തുകൾ യോജിപ്പിച്ചു, സമുക് നിഷകൃതി കർമ്മ ചരേത് - വഴിപോലെ ദ്രവ്യകലശാന്തം ശുദ്ധികളേ ചെയ്തു.

ഭൂരാദിമന്ത്രാക്തചതുർഗ്രഹീതം

മനസ്വതിപൂർവദശാഹുതിശ്ച

സ്വപഞ്ചതന്ത്രൈപാദിതസംസ്രൂമുഖം -

ഹുതർദ്വിജേജ്യാദിരിഹാപി യോജ്യാ.

൧൩൨

ഇവിടെ പറഞ്ഞ ഹോമത്തുകൾ, ഭൂരാദിമന്ത്രാക്തചതുർഗ്രഹീതം - വ്യാഹുതികളുടെ പറഞ്ഞ പൂണ്ണാഹുതികളും, മനസ്വതിപൂർവദശാഹുതിഃ ച - മനോജ്യാതിഃ അശാശ്വാഗ്നേഃ ഇത്യാദി പറഞ്ഞ ഭംഗസുവാഹുതികളും, സ്വപഞ്ചതന്ത്രൈപാദിതസംസ്രൂമുഖഹുതിഃ - പഞ്ചതന്ത്രപാകങ്ങളെ പറഞ്ഞ പൂണ്ണാഹുതികളും അസ്രൂം കൊണ്ടും മുഖംകൊണ്ടും പറഞ്ഞ സവാഹുതികളും, ദ്വിജേജ്യാദിഃ - കൃഷ്ണവാവിംശതിമിതമിത്യാദി പറഞ്ഞ ഭാഗങ്ങളും, ഇഹ യോജ്യാ - ഇവിടെ ചെയ്യണം.

അനന്തരം ധ്വജപരമ്പരയുടേതിന്നു് പര്യയം:-

ദൃഷ്ട്വാ വാ പതിതേ ധ്വജേ ശമണനാ തത്പാതദിക്പാണനാ ഹുതപാദ്യം ചിതിരസ്യ ശാന്തികലശേ സന്ധ്യാതയുക്തേർപ്പയേത് പുണ്യാഹോക്ഷണദശാഷണാദിഭിര്യം സംശോധ്യ ചാന്യം തു വാ സംസ്ഥാപ്യ ധ്വജമുക്തവദ് ഘടജലേ സിക്തപാദ്യയേന ലതഃ.

[൧൩൩

ധ്വജദൃഷ്ട്വാ വാ പതിതേ വാ - ഉത്സവത്തുകൾ കൊടിമരത്തിന്നു് ശുദ്ധികൾ വന്നാലും കൊടിമരം വീണുപോയാലും കൊടിക്കൂറു വീണുപോയാലും, ശമണനാ തത്പാതദിക്പാണനാ അജ്യം ഹുതപാ - അവിടെ മാമുക്കെട്ടി കീറി തീയുമിട്ട് അന്വധാനാദി ജ്വേഷ്ഠാപസ്ഥാനാദി തുടങ്ങി തെക്കുഭാഗത്തു് ശന്നോദേവിക്കൊണ്ടു വാസുകലശംപോലെ ഒരു കലശത്തെ പൂജിച്ച് പരിശ്വാദിഹോമം തുടങ്ങി വാഹനഗായത്രികൊണ്ടു പകപഹോമം ചെയ്ത് ശന്നോദേവിക്കൊണ്ടും കൊടിമരം വീണു ദിക്കിലേ ദിക്പാലമന്ത്രംകൊണ്ടും യദൈവമിത് ആജ്യാഹുതിചെയ്ത് പഞ്ചതന്ത്രപമുഖാസ്രാജ്യാഹുതികളും വാഹനമന്ത്രംകൊണ്ടു ചതുർദ്രവ്യങ്ങളും ഹോമിച്ച് സ്വാഷ്ടകളാദിചെയ്ത്, സന്ധ്യാതയുക്ത ശാന്തികലശേ അസ്യ

ചിതിം അപ്പ്യേത - അശുഭമായ ധപജത്തിന്നു പുണ്യാഹം തളി
ച്ചാൽ സന്ധാതകലശത്തുകലും ധപജത്തുകലും സ്തർജ്ജ് ധപജചൈ
തന്യത്തേ ഉപസിച്ച് കലശത്തിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ചു, പുണ്യാഹോ
ക്ഷണശോഷണാദിഭിഃ അമും വാ അന്യം തു വാ സംശോധ്യ - ധപ
ജത്തിന്നു കേട് ഇല്ലെങ്കിൽ അതിന്നേത്തന്നെയും അല്ലെങ്കിൽ
വേവിട്ടു ഉണ്ടാക്കി അതിന്നും പുണ്യാഹം തളിച്ച് ശോഷണാദിയും
വാഹനത്തിന്നു ഭൂതസംഹാരാദിശോധനകളും ചെയ്തു വാഹന
മന്ത്രംകൊണ്ടു വാഹനത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജിച്ച് ധപജാഗ്രത്തു
ങ്കലുറപ്പിച്ച് കൊടിമരത്തേ നിർത്തിനാട്ടി ഉറപ്പിച്ച്, ഉക്തവത്
ധപജം സംസ്ഥാപ്യ ഘടജലൈഃ സിക്തപാ മൂലതഃ അർച്ചയേത് -
പിന്നെ ചുവട്ടിൽ കലശത്തേ ആടി വാഹനത്തേ ആവാഹിച്ചു
പൂജിച്ച് നിവേദിച്ചു ബലിയും തുകി പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.

അഭിഹിതാമിഹ നിഷ്കൃതിമാ ചരേ-

അനുദിതാസ്തപി കർമ്മവിപത്തിഷു

സമനുചിന്ത്യ ഭരിഷ്ടബലാബലം

തപനുഗുണം പ്രകൃതേവികൃതേരപി.

മനഃ

അനുദിതാസു അപി കർമ്മവിപത്തിഷു - പറയാതെ ഇരി
ക്കുന്ന ക്രിയകളുടെ നാശത്തുകൽ, പ്രകൃതേ വികൃതേ അപി അനു
ഗുണം - ഇങ്ങനെ പ്രായശ്ചിത്തം വേണമെന്നുള്ള നിശ്ചയം പ്രകൃ
തി, ഇദ്ദോഷത്തിന്നു എന്തു ചെയ്യണമെന്നുള്ള വിചാരം വികൃതി,
ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രകൃതികളുടേയും (വികൃതികളുടേയും) സദൃശമാ
യിട്ടും, ഭരിഷ്ടബലാബലം സമനുചിന്ത്യ - ദോഷങ്ങളുടെ ഗുരുലാ
ഘവത്തെയും യുക്തിജ്ഞന്മാരായ ആചാര്യന്മാരോടും വിചാരിച്ച്
ഇഹ അഭിഹിതാം നിഷ്കൃതിം ആചരേത് - ഇവിടെ പറഞ്ഞ
പ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെയ്തു.

അർച്ചാസ്ഥാനവിശുദ്ധീഃ കാശ്വന ഗുരുശിക്ഷിതാസ്തപവോചാമ
അർച്ചകതത്സാധനയോഃ കാശ്വന താശ്വ ബ്രവീമി വിദിതാ യാഃ.

[മനഃ

വയം ഗുരുശിക്ഷിതാഃ അർച്ചാസ്ഥാനവിശുദ്ധീഃ കാശ്വന
അവോചാമ - ഞങ്ങൾ ഗുരുക്കന്മാരാൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ബിം
ബത്തിന്റേയും സ്ഥാനത്തിന്റേയും ശുദ്ധികളേ ചിലതിന്നേ

പാഞ്ഞു. അർച്ചകതത്സാധനയോഃ യാഃ കാശ്വന വിദിതാഃ-പൂജി
 ക്കുന്നവരുടേയും പൂജാദ്രവ്യങ്ങളുടേയും യാവചില ശുദ്ധികരം അറി
 യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്, അഥാ താഃ ബ്രഹ്മി - ഞാനവരേയും പറയുന്നു.

കായേ സ്നാനാചമനമഥ വിഷ്ണോതപമിത്യാദിജാപോ
 വാചി സ്വാനേ ഭഗവദഭിമർശശ്ച സാമാന്യതഃ സ്വാത്
 കൃച്ഛ്രം ചാന്ദ്രായണമപി ഘൃതബ്രഹ്മകുച്ഛാശനാദി-
 ശ്ചോക്താ മനപാദിഭിരിഹ വിശുദ്ധിർഗരിഷ്യേ തു ഭോഷേ.

[ചന്ദന

കായേ സ്നാനാചമനം - ശരീരത്തിന്നു കളിക്കയും ആചമി
 കയും തന്നെ ശുദ്ധി. വാചി വിഷ്ണോതപമിത്യാദിജാപഃ -
 സാസാരിക്കരുതാത്തവരോടും നീചന്മാരോടും സംസാരിച്ചാൽ
 “വിഷ്ണോ തപന്നാ അന്തമഃ” ഇത്യാദി മന്ത്രത്തേ ജപിക്ക
 വാക്കിന്റെ ശുദ്ധി. സ്വാനേ ഭഗവദഭിമർശഃ ച സാമാന്യതഃ
 ശുദ്ധിഃ സ്വാത് - എല്ലാവർന്നും ഹൃദയത്തുകൽ ഔശ്വര്യേനേ
 യ്യാനിക്ക സാമാന്യശുദ്ധിയായി ഭവിക്കും. ഗരിഷ്യേ ഭോഷേ തു -
 വലുതായിരിക്കുന്ന അഭക്ഷ്യഭക്ഷണാദികളിലും അകൃത്യങ്ങളിലും,
 മനപാദിഭിഃ - മനു തുടങ്ങിയുള്ള സ്തുതികർത്താക്കന്മാരാൽ;
 കൃച്ഛ്രം ചാന്ദ്രായണം ഘൃതബ്രഹ്മകുച്ഛാശനാദിഃ ച വിശുദ്ധിഃ
 ഉക്താ; പ്രാജാപത്യാദികൃച്ഛ്രങ്ങളേ അനുഷ്ഠിക്കയും ദാനരൂപേ
 ണ ചെയ്തയും അപ്രകാരം ചാന്ദ്രായണത്തേ ചെയ്തയും ഗായത്രി
 ജപിച്ച് നെയ്യ് പഞ്ചഗവ്യം ഇത്യാദി സേവിക്കയും വിശേഷേണ
 ശുദ്ധിയാക്കിട്ടു പറയപ്പെട്ടു.

ഭേദേ മഹാഭൂതവിലായനാദിഃ

പ്രത്യാഹുതിഃ സ്വദഖിലാക്ഷകേഷു

ഭേമിനൃഥ സേപാനയമാനസേജ്യേ

വിശേഷശുദ്ധിർവിഹിതാർച്ചനാദൈ . ചന്ദ

അർച്ചനാദൈ ഭേദേ മഹാഭൂതവിലായനാദിഃ - പൂജാദിക
 ലിൽ ശരീരത്തുകൽ ഭൂതസംഹാരവും ശോഷണാദി ലിപിത്യാസാ
 ന്താ ചെയ്തയും തന്നെ ശുദ്ധി. അഖിലാക്ഷകേഷു പ്രത്യാഹുതിഃ
 സ്വാത് - ചക്ഷുഃ ശ്രോത്രാദി ദശേന്ദ്രിയങ്ങളിൽ (ചിൽ?ഭേ) വിഷയങ്ങളിൽ
 നിന്നുനിവർത്തിച്ച് അന്തർമുഖമാക്കി ചെയ്തതന്നെ ശുദ്ധി. ഭേമിനി
 സേപാനയമാനസേജ്യേ - ജീവാത്മാവിനേ സ്വസ്ഥാനമായ മൂലാ

ധാരണയുക്തനിന്നു ഉയർത്തി പരമാത്മാവിൽ നേർജിപ്പിക്കയും മാനസപൂജയേ ചെയ്യയും, വിശേഷശുദ്ധി: വിഹിതാ - ഇങ്ങനെ ശരീരത്താൽനിന്നും ആത്മാവിൽനിന്നും വിശേഷശുദ്ധികൾ പറയപ്പെട്ടു.

പൂജാദൃഷ്ടിമൂലം ശുദ്ധി: പറയുന്നു:—

ശുദ്ധിസ്തക്ഷണേ ഹൃദസ് മകമുജാനിർണേജനാ ഭാരത-
തേജസ്തസ്മൈ തഥോത പവനഭർദ്ദേ തന്നേ സപ്തിഷി
താമ്രേ/മൃഗേമുജാ ശക്തജപമുജാ ദർവണ്ണശംഖഭ കേ
വസ്യേ ക്ഷാരജലോക്ഷണം രവികര സ്പർശശ്ച പട്ടാംശുകേ.

മനവു

ഭാരതതേജസ്തസ്മൈ തക്ഷണേ ഹൃദസ് മകമുജാനിർണേജനം ശുദ്ധി: - മരംകൊണ്ടുള്ള പാത്രാദികൾക്കു ചെയ്തിയാൽ ശുദ്ധിവരം. മൃഗപാത്രങ്ങൾക്കു തീയിലിട്ടുവെച്ചാൽ ശുദ്ധിവരം. തേജോമയങ്ങളായ ഐന്ദ്രപാത്രങ്ങൾക്കു ഭസ്മം തേച്ചു മുക്കിയാൽ ശുദ്ധിവരം. നൂലുകൊണ്ടുള്ളവറ്റിന്നു വെള്ളത്തിൽ മുക്കിയാൽ ശുദ്ധി. സപ്തിഷി ഉത്പന്നഭർദ്ദേ തന്നേ - നെയ്യിന് അരിക്കയും പുൽകത്തിച്ചുതർപ്പിക്കയും ശുദ്ധി. താമ്രേ അമൃഗേമുജാ-ചെമ്പുപാത്രത്തിന് പൂജിതേച്ചുവെള്ളത്തിൽ മുക്കുകയും, ദർവണ്ണശംഖാദികേശക്തജപമുജാ - വെള്ളിപ്പാത്രങ്ങൾക്കും ശംഖനും ചാണകം തേച്ചുവെള്ളത്തിൽ കുഴുകുകയും, വസ്യേ ക്ഷാരജലോക്ഷണം - വസ്യത്തുങ്കൽ ചാരമിട്ടു വെള്ളം തളിക്കുകയും, പട്ടാംശുകേ - പട്ട തുടങ്ങിയുള്ളവറ്റിന് ചെമിച്ചത്തുവച്ചു കടക് ഇടുകയും, ശുദ്ധി: സ്മാത് - ശുദ്ധിയായിരിക്കും.

ധാരേ ശുച്ഛപരിഭാസസ്തവഘാതസ്തസ്യുല ലേപഗ-
ന്ധാപായ: സകലേ സമിത് കസുമഭർദ്ദേഷു സംപ്രോക്ഷണം
പഞ്ചാഹം സഖിലാശയേ ശിഖിശ ചോഭ ഭ്രോതശ്ച രാത്ര്യാം

ക്ഷിതൈ

കഷോല്ലേഖനവിപ്രഭോജനമമാസ്രാണൈക്ഷണം വാഴ്വില.

[മനസ്

ധാരേ ശുച്ഛപരിഭാസേ-നെല്ല് പരറ് തുടങ്ങിയുള്ള ധാന്യങ്ങളേ മുറുത്തിലിട്ടു പററി പതിര കളകയും, തസ്യുല രഃഭവഘാത: - അരിയിങ്കൽ ചാരകയും കത്തുകയും ശുദ്ധി. സകലേ ലേപഗന്ധാപായ: - സകലവസ്തുക്കളിലും പററിയിരിക്കുന്ന ഭോഷവസ്തു

വിനേയും തപാസാരാജ്യത്തേയും കളക ശുദ്ധി. സമിത കസുമദർ
ഭാദ്യേഷ സാപ്രോക്ഷണം - മമത, പുല്ലു, പൂവു, പത്രം, ഫലം
ഇത്യാദികൾക്കു നവജ്ജം കോരിത്തളിച്ചാൽ ശുദ്ധിവരം. സഖ
ലാശയേ പുണ്യാഹം - കിണറു കളം ഇത്യാദികൾക്കു പുണ്യാ
ഹം തളിച്ചാൽ ശുദ്ധി വരും. രാത്രി ശിവിശിഖോദയോ
തഃ ച - രാത്രിയിങ്കൽ തീയുടെ ജ്വാലയായ വിളക്കുവെച്ചു പ്രകാശി
പ്പിക്കുകയും, ക്ഷിപ്ത കർഷോല്ലേഖനവിപ്രഭോജനം - ഭൂമിയി
ങ്കൽ കിളയുടെയും ഉഴയുടെയും ബ്രാഹ്മണഭോജനവും ചെയ്താൽ ശു
ദ്ധിവരം. അഥ അവിധേ അസ്രാണാക്ഷണം വാ - സകല
വസ്തുക്കൾക്കും അസ്രംകൊണ്ടു തളിച്ചാൽ ശുദ്ധിവരം.

അജഗ്ജിതരൂപാ ചേദപഥതിരവിലേഷു സാധനീയൈവം
തച്ഛുദ്ധിരന്യഥാചേത്ത്യാഗഃ ശ്രേയാനകപൃതോന്യേഷു

[പദ് ൪

അവിധേഷു ഉപഹതിഃ - സകലവസ്തുക്കളിലേയും അശുദ്ധി
കൾ, അജഗ്ജിതരൂപാ ചേത് ഏവം സാധനീയാ സാത് - ജ
ഗ്ജ ഇല്ലാതെ ഇരിക്കിൽ ഇവണ്ണ ശുദ്ധിയെപ്പോലെയ്ക്കും. അ
ന്യഥാ ചേത് - ജഗ്ജ് ഉണ്ടായാൽ, അകപൃതഃ അന്യേഷു
ത്യാഗഃ ശ്രേയാൻ - രത്നങ്ങൾ, പൊന്നു, വെള്ളി, ഓടു, ചെമ്പു
ഇവറ്റു നീക്കി ഭാതഭാദികളിൽ കളക തന്നെ ശ്രേയസ്സായി
വേിക്കും.

ഉദേതേഷു അപി ഉപചാരേഷു ചോപചാരേഷു

ഷപാലോച്യ തജ്ജൈഃ സഹസാധകേഭ്യഃ

ശ്രുതിസ്മൃതിന്യായപരൈഃ പ്രകർത്വാ-

തന്നിഷ്ടിയാ; പുഷ്പലതാ തഥൈവ. പദ് ൧

ഉദേതേഷു അപി ഉപചാരേഷു - ഇവിടെ പറഞ്ഞിട്ടും
പറയാതെയും ഉണ്ടാകുന്ന അശുദ്ധികളിലും, സാധകേഭ്യഃ - തന്നിക്കു
തന്നെ നിശ്ചയിക്കാൻ ശക്ത യുണ്ടായിരിക്കിലും, ശ്രുതിസ്മൃതിന്യായ
പരൈഃ തജ്ജൈഃ ആലോച്യ - ശ്രേയസ് മാർഗ്ഗവിധിതങ്ങളാ
യിരിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങളുടേയും ദേശാചാരത്തിന്റേയും താൽപര്യം
അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യന്മാരോടുകൂടി വിചാരിച്ച്, തന്നിഷ്ടി
യാം കർത്വാ - തത്തൽപ്രായശ്ചിത്തത്തേ ചെയ്തു. തഥാ ഏവ
പുഷ്പലതാ - അപ്രകാരം ചെയ്താൽ പരിപൂർണ്ണതയായി വേിക്കും.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ശ്രുതാ-
 ക്രമമുപൈ രവിജനസമ്പ്രദീപ്തേ
 പ്രകടോദിതനിഷ്ക്രിയാകലാപഃ
 പടലോദ്ഭൂതഭഗവതോപി സംപ്രപുണ്ണഃ. മ ൪ ൨

ഇതി ശ്രുതാക്രമമുപൈ- ഇപ്രകാരം ഗുരുവർത്തകൽ
 നിന്നും ഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പുജാക്രമത്തിന്റെ രക്ഷണത്തിന്നാ
 യിക്കൊണ്ട്, രവിജനസമ്പ്രദീപ്തേ തന്ത്രസമുച്ചയേ - രവിയുടെ
 പുത്രനായ നാരായണനാൽ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന തന്ത്രസമുച്ചയ
 മായ ഗ്രന്ഥത്തുകൽ, പ്രകടോദിതനിഷ്ക്രിയാകലാപഃ ഭഗവ
 പടലഃ അപി - സ്പഷ്ടമായിട്ടു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പ്രായശ്ചിത്ത
 വിധികളുടെ കൂട്ടത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന പത്താമത്തെ പടലവും,
 സമ്പുണ്ണഃ അഭൂത് - സമപ്തമായി ഭവിച്ചു.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയോപാധാരം ഭഗവതഃ പടലഃ.

ആകെ ആദി തുടങ്ങി പത്തുപടലത്തിലും കൂടി ശ്ലോക
 ങ്ങൾ. — ൧ ൫ ൮ ൫.

പ്രകാശപടലം.

അനന്തരം ചരിതാനന്തരമേതേ പടലമേകമെന്ന് പ്രാസാദബിംബങ്ങളുടെ
 ജിഹ്വാരേണ പറയുന്നു.

ആകല്യാന്തസ്ഥാസ്സഭാവേന ഭക്ത്യാ
 ദേവസ്യേവം സംപ്രതിഷ്ഠാപിതസ്യ
 പ്രാസാദാദിസ്വപാംഗജിത്തിർയദി സ്വാ-
 ദുർയ്യത്യാതസ്തം നവാംഗീകരോതു. ൧

ഭക്ത്യാ ആകല്യാന്തസ്ഥാസ്സഭാവേന സംപ്രതിഷ്ഠാപി
 തസ്യ ദേവസ്യ - ഭക്തിമേതുവായിട്ടു കല്യാവസാനത്തോളം സ്ഥി
 രമായിരിക്കണമെന്ന മനസ്സോടു കൂടി പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവി
 ന്റെ, പ്രാസാദാദിസ്വപാംഗജിത്തിഃ സ്വാദ് യദി - പ്രാസാദബിം
 ബങ്ങളുടേയും തദംഗങ്ങളായ അമ്പലങ്ങളുടേയും ജീർണ്ണത ഭവി
 ക്കുമെങ്കിൽ, അതഃ ഉർയ്യത്യാതം നവാംഗീകരോതു - അതികൽ
 നിന്ന് ദേവനേ വേറേയാക്കി ആ പ്രാസാദാദികളേ പുത്തനായട്ടു
 ഉണ്ടാക്കിക്കണം.

നിഷ്ക്രാമണേന വിധിനാത്ര തദന്തരംഗം-
 വൈകല്യഭാജി വിതനോതു യഥാപരം തത്
 സംകോചനേന ബഹിരംഗവിപദ്യതശ്ച
 നിഷ്ക്രാമണേന ചിരകാലചികീർഷിതം ചേത്. ൨

അന്തരംഗവൈകല്യഭാജി - അന്തരംഗമാകുന്ന ബിംബത്തിന്റെ വൈകല്യത്തുകൽ, നിഷ്ക്രാമണേന വിധിനാ തത യഥാപരം വിതനോതു - ജീവോദ്യാസന ചെയ്യുന്ന പ്രകാരം കൊണ്ടു് ആ ബിംബത്തേ മുന്വിലത്തേപ്പോലെ ഉണ്ടാക്കിപ്പു. ബഹിരംഗവിപദി സംകോചനേന - ബഹിരംഗമായ പ്രാസാദാദികളുടെ ജിണ്ണതയിങ്കൽ സകലപരിവാരങ്ങളുടേയും ബിംബത്തിങ്കൽ ചേർന്നപ്രകാരംകൊണ്ടു അവരേയും മുന്വിലേപ്പോലെ ഉണ്ടാക്കിപ്പു. അതഃ ബഹിരംഗം ചിരകാലചികീർഷിതം ചേത് നിഷ്ക്രാമണേന - ഈ പ്രാസാദാദികൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി വളരെക്കാലം താമസംവരുത്തുന്നേടത്തു് എളങ്കോവിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്ന പ്രകാരം കൊണ്ടും അവരേ മുന്വിലത്തേപ്പോലെ ഉണ്ടാക്കിപ്പു.

ബാലാലയാദിസഹിതം കലശൈകകായ്തം
 ചേതി ഭിധാത്ര വലു നിഷ്ക്രാമണം സ്മരന്തി
 സംകോചനം സ്വവിഭവസ്വനിഗ്രഹണം സ്വാ-
 നിഷ്ക്രാമണക്രമമിഹ പ്രഥമം ബ്രവീമി. ൩

അത്ര വലു - ഇവിടെത്തന്നെ, ബാലാലയാദിസഹിതം കലശൈകകായ്തം ഇതി ഭിധാ - ഇളങ്കോവിൽ പ്രതിഷ്ഠയ്ക്കായിട്ടും കലശത്തിങ്കൽ ജിവനേ ആവാഹിക്ക മാത്രമായിട്ടും ഇങ്ങനെ രണ്ടു പ്രകാരവും, നിഷ്ക്രാമണം സ്മരന്തി-ജീവോദ്യാസനയേ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. സ്വവിഭവസ്വനിഗ്രഹണം സംകോചനം സ്വാത് - തന്റെ പരിവാരങ്ങളേ തങ്കൽതന്നെ യോജിപ്പിക്ക സംകോചനമായിട്ടു ഭവിക്കും. ഇഹ പ്രഥമം നിഷ്ക്രാമണക്രമം ബ്രവീമി - ഇവിടെ മുന്വിൽ ബാലാലയപ്രതിഷ്ഠയോടു കൂടിയ ജീവോദ്യാസന ചെയ്യുന്ന പ്രകാരത്തേപ്പറയുന്നു.

മുലാലയാദക്ഷിണഭാഗസംസ്ഥം
 തത്സമുഖം ബാലഗൃഹം വിധാപ്യ
 സമന്ധപം ശിഥിഭിരല്പബിംബം
 പ്രകല്പയേല്ലാഹികമാംശ്രീപം വാ. ൪

മൂലാലയാദക്ഷിണഭാഗസംസ്ഥം തത്സമുഖം - മൂലപ്രാ
സാദത്തിന്റെ മതിലുകയറ്റത്തന്നെ എടുത്തുഭാഗത്തു വരുമാരും
മൂലപ്രാസാദത്തിന് അഭിമുഖമായിട്ടും, ബാലഗൃഹം സമന്ധപം
വിധാപ്യ - അല്പപ്രാസാദത്തേ മണ്ഡപത്തോടും ചുറ്റമ്പലങ്ങ
ളോടും കൂടി ഉണ്ടാക്കിച്ച്, ശില്പിഭിഃ ലൗഹികം വാ അതുമ്പ്രാപം
വാ അല്പബിംബം പ്രകല്പയേത്--ശില്പികളേക്കൊണ്ട്, ലോഹമ
യമായിട്ടു താൻ ഭാരമയമായിട്ടു താൻ തദ്യോഗ്യമായിട്ടു അല്പ
ബിംബത്തെയുമുണ്ടാക്കിപ്പു. ഇവിടെ പൂർവ്വപാരമായ മൂലപ്രാ
സാദത്തുകൽ ഈശങ്കോണിൽ അല്പപ്രാസാദം വരും. പശ്ചിമ
പാരപ്രാസാദത്തുകൽ നിരൂതികോണിലും വരും.

അത്രാപ്യങ്കരരോപണം പ്രഥമതഃ കൃതവാ ഗൃഹീതവാ നവം
ബിംബം വാത്സ്യിവാസ്യ ബാലനിലയം സംശോധ്യ തന്മണ്ഡപം
സംസ്കൃത്യോദകതോല്പബിംബമുപനീയ സ്താപയിതവാ പുനഃ
സ്തത്തദ്ബിംബഘടൈഃ പ്രണീയ ശയനീയേ ശായയേദ്ദേശികഃ.

[൫

അത്ര അപി പ്രഥമതഃ അങ്കരരോപണം കൃതവാ - ഈ
ബാലാലയത്തുകൽ മുന്പേ തദ്യോഗ്യദിവസത്തുകൽ മുളഭൂവുങ്ങളേ
വിതച്ച് പൂജയും തുടങ്ങിയാൽ, നവം ബിംബം ഗൃഹീതവാ വാരി,
അധിവാസ്യ - നൂതനമായ ബാലബിംബത്തേ നേത്രോന്മീലനം
ചെയ്ത് പരിഗ്രഹിച്ച ശോധനകളും ചെയ്ത് ജലാധിവാസത്തേയും
ചെയ്താൽ, ബാലനിലയം സംശോധ്യ തന്മണ്ഡപം സംസ്കൃത്യ -
അല്പപ്രാസാദത്തിന്റെ ശുദ്ധികളും വാസ്തുബലിയും ചെയ്ത് അധി
വാസദിവസം മണ്ഡപസംസ്കാരങ്ങളും ശയ്യാപൂജയുംചെയ്ത്,
ഉദകതഃ അല്പബിംബം ഉപനീയ തത്തദ്ബിംബഘടൈഃ സ്താപ
യിതവാ - ജലാധിവാസത്തുകൽനിന്ന് ബിംബം കൊണ്ടുവന്ന്
അതാതു ദേവന്മാർക്കു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേ
ആടി ഉപഹാരങ്ങളും കൊടുത്ത്, ദേശികഃ ശയനീയേ പ്രണീയ
ശായയേത് - ആചാര്യൻ മണ്ഡപത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി ബിം
ബത്തേ ശയ്യിക്കൽ കിടത്തു.

തത്ര ത്രിസൂത്രാകലനാദി മൂല-

പ്രാസാദശുദ്ധിം വിധിവദപിധായ

പ്രക്ഷാളനാദ്യാശ്ച യഥാർഹകാലം

കവീത മൂലപ്രതിമാവിശുദ്ധിഃ.

ന

തത്ര ത്രിസുത്രാകലനാദി മൂലപ്രാസാദശുദ്ധിം വിധിവദ്
വിധായ - അവിടെ മൂലപ്രാസാദത്തുകൽ ആലും മാലയും ചുറ്റുക
തുടങ്ങിയുള്ള പ്രാസാദശുദ്ധിയേ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം ചെയ്ത്,
പ്രക്ഷാളനാദ്യഃ മൂലപ്രതിമാവിശുദ്ധീഃ ച യഥാർഹകാലം കുर्वീ
ത - *ചതുശ്ശുദ്ധി തുടങ്ങിയുള്ള മൂലബിംബത്തുകലേ ശുദ്ധിയേ
യും ദിവസത്തിന്റെ അവസ്ഥയ്ക്കു തക്കവണ്ണം ചെയ്തു.

സംസ്താപ്യ ദേവമഥ നിഷ്കൃതിതത്ത്വപരോമ-

സമ്പാതസിദ്ധകലശൈഃ കലശൈഃ പരൈശ്ച

പ്രാച്യ പ്രസാദ്യ പരിഷത്സ ബലിം വികീർത്വ

പ്രാത്യാരഭേത സുസമീഹിതകർമ്മ മന്ത്രീ.

ഒ

അഥ മന്ത്രീ നിഷ്കൃതിതത്ത്വപരോമസമ്പാതസിദ്ധകല
ശൈഃ പരൈഃ കലശൈഃ ച ദേവം സംസ്താപ്യ - പിന്നെ ആചാ
ര്യൻ പ്രായശ്ചിത്താദിഹോമങ്ങളുടേയും തത്ത്വപരോമത്തിന്റേയും
സമ്പാതയുക്തമായിരിക്കുന്ന കലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും വേവിട്ടു അന്ന
ജ്ഞാതം പുജിച്ചു ദ്രവ്യകലശങ്ങളേക്കൊണ്ടും ദേവനേ അഭിഷേ
കംചെയ്ത്, പ്രാച്യ പ്രസാദ്യ - പുജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപു
ജയും ചെയ്ത്, പരിഷത്സ, ബലിം വികീർത്വ - പരിവാരങ്ങൾക്കു
ശ്രീഭൂതബലിയും തുകി, പ്രാത്വ - ക്ഷേത്രപാലബലി ചെയ്താൽ,
അവിടെ ഉത്തരാളരും കൂടി വന്നു നിന്നു, “ശുദ്ധപത്തു ദേവതാഃ
സർവാ” ഇത്യാദി മൂന്നുകൊണ്ടും ഉച്ചനീചമദ്ധ്യമായിട്ട് മൂന്നു പ്രാ
വശ്യം പ്രാത്ഥിച്ചു, സുസമീഹിതകർമ്മ പ്രാരഭേത - ഇച്ഛിക്കപ്പെ
ട്ടിരിക്കുന്ന സംഹാരതത്ത്വപരോമത്തേ ആരംഭിച്ചു.

മൂലാലയാഗ്രാഹിതമണ്ഡപസ്ഥേ

കണ്ഠേ സമുത്പാദ്യ കൃപീഡയോനിം

തത പാർവദേശേ കലശം പ്രപൂജ്യ

കർത്വാദ് ഗുരുസ്സംഹൃതിതത്ത്വപരോമം.

വ

മൂലാലയാഗ്രാഹിതമണ്ഡപസ്ഥേ കണ്ഠേ - മൂലപ്രാസാദ
ത്തിന്റെ അഗ്രമണ്ഡപത്തിൽ ഇടത്തുഭാഗത്തായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയ
ചതുരശ്രകണ്ഡത്തിൽ, കൃപീഡയോനിം സമുത്പാദ്യ - അഗ്നിജ
നനത്തേച്ചെയ്ത് അനപാധാനാദീ ഹോമം തുടങ്ങി പരിധിയോളം
ആയാൽ, തത പാർവദേശേ കലശം പ്രപൂജ്യ - ഹോമത്തിന്റെ

* ശുദ്ധിതുടങ്ങിയുള്ള എന്നു പൊന്തരം.

തെക്കുഭാഗത്തു് അഷ്ടദലപത്മത്തിൽ പീഠം വിരിച്ച് ബ്രഹ്മകല ശര്പോലെ തീർത്ഥകലശത്തേ പുജിച്ച്, ഗുരു സംഹൃതിതത്ത്വ ഹോമം കഴ്ചാൻ - ആചാര്യൻ സാവധാനമായിട്ട് പരിധിവയ്ക്കു തുടങ്ങി പകുപഹോമം കഴിവോളം സംഹാരതത്ത്വഹോമത്തേ ചെയ്തു.

സമ്പാതമസ്തിൻ പ്രസമർപ്യ കുണ്ടേ

പുജാമനുദ്രവ്യഹൃതിപ്രസിദ്ധം

സൃഷ്ടികൃമേണാഖിലതത്ത്വമന്ത്രൈഃ

സകൃത്സകൃത് സപ്തിരഹോ ജഹോതു.

ൻ.

അസ്തിൻ കുണ്ടേ പുജാമനുദ്രവ്യഹൃതിപ്രസിദ്ധം സമ്പാതം പ്രസമർപ്യ - പിന്നെ പുജാമന്ത്രാജ്ഞാഹൃതിയെചെയ്തു അപ്പോൾ തന്നെ മൂലംകൊണ്ടു സമീദാജ്ഞാവിരാജ്യങ്ങളാകുന്ന ദ്രവ്യങ്ങളെ ഹോമിച്ച്, തത്സംപാതത്തെ ഈ തത്ത്വകലശത്തിങ്കലാക്കൂ. അഹോ സൃഷ്ടികൃമേണ അഖിലതത്ത്വമന്ത്രൈഃ സകൃത് സകൃത് ജഹോതു - പിന്നെ സൃഷ്ടികൃമേണയുള്ള ജീവാദിതത്ത്വങ്ങളേ കൊണ്ടു് ഓരോ ഉരു നെയിനേ ഹോമിപ്പൂ.

ഗതപാ ഗർഭഗൃഹം സമീഷ്ടനിജപീഠേ *ദേവമാസ്ഥാപ്യ തം തത്ത്വന്ത്യാസപുരസ്സരം സകളിതം കൃതപാ സമഭ്യർച്ച ച തത്സമ്പാതഘൃതം സമർപ്യ പരിപൂർണം ഭാവയിതപാ തതഃ സംഹാരാനുമതിം വികീർത്വ കസ്യമം സംപ്രാപ്തയേത് സാഞ്ജലിഃ.

പ ൦

ഗർഭഗൃഹം ഗതപാ - പിന്നെ ഗർഭഗൃഹത്തിൽ പോയി, സമീഷ്ടനിജപീഠേ ദേവം ആസ്ഥാപ്യ - പീഠത്തേ പുജിച്ച് ദേവനേ ആവാഹനമുദ്രകളേ കാട്ടി, തത്ത്വന്ത്യാസപുരസ്സരം തം സകളിതം കൃതപാ സമഭ്യർച്ച ച - ലിപിതത്ത്വന്ത്യാസാദി ചെയ്തു് ആ ദേവനേ സകളീകരിച്ച് ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊടുത്തു സപരിവാരമായി പുജിച്ചു നിവേദിച്ചു ബലിയും തുകി നട തുറന്നു് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു് അവസാനീയാഘൃത്തിനു മുമ്പിൽ, തത്സമ്പാതഘൃതം സമർപ്യ പരിപൂർണം ഭാവയിതപാ - സൃഷ്ടിതത്ത്വഹോമസമ്പാതത്തേ ദേവങ്കൽ തത്ത്വത്സ്ഥാനങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ച് പരിപൂർണ്ണ സപരൂപനായി ധ്യാനിച്ചു്, തതഃകസ്യമം വികീർത്വ സംഹാരാനുമതിം

* ദേവമാസ്ഥാപിതം എന്നു പാഠാനുരൂപം.

സാഞ്ജലിഃ സംപ്രാത്ഥനേയേത് - ദേവകൽ ചൂർണ്ണപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്ത് "സംഹാരാത്ഥമനുജ്ഞാം ദേവി" ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥിച്ചു. ലബ്ധാജ്ഞാ ഗൃഹമുന്തികുണ്ഡകലശാച്ഛോദച്ചിരഭശ്ചിതാം നാഡീയോഗകൃതേ യുവേണ കുസുമം ദത്തവാ സമേത്യാനലം കൃതവാ തത്ര ഹതാശനേ ച കലശേ ചൈവം പ്രസൂനാഞ്ജലിം മുലേനാഷ്ട്ര ഘൃതാഹുതീവിതന്നയാത് ത ത്കമ്സാമുഖ്യദാഃ. ൧൧

ലബ്ധാജ്ഞഃ ഗുരുഃ - ദേവകൽ നിന്നും അനുജ്ഞയേ ലഭിച്ച ആചാര്യൻ, ഗൃഹമുന്തികുണ്ഡകലശാച്ഛോദച്ചിരഭശ്ചിതാം നാഡീയോഗകൃതേ യുവേണ കുസുമം ദത്തവാ - പ്രാസാദത്തിന്റേയും കുണ്ഡത്തിന്റേയും കലശത്തിന്റേയും നാഡികൾ ഒന്നായി കല്പിക്കേണ്ടതിന്നായിക്കൊണ്ട് പ്രണവംകൊണ്ടു പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിച്ച് അവ മൂന്നും ഒന്നായിട്ടു കല്പിച്ച് പിന്നെയും ആരാധിച്ച് ബിംബത്തിന്റേയും അഗ്നിയുടേയും ജലത്തിന്റേയും യോഗത്തേയും കല്പിച്ച് പിന്നെയും പ്രണവാരാധനയേച്ചെയ്ത് ത്രിസ്ഥാനഗതചൈതന്യങ്ങളുടേയും ഐക്യത്തേ കല്പിച്ച്, അനലം സമേത്യാ - പിറഞ്ഞേ കുണ്ഡസമീപത്തുകലിരുന്ന്, തത്ര ഹതാശനേ കലശേ ച ഏവം പ്രസൂനാഞ്ജലിം കൃതവാ - അവിടെ അഗ്നിയിങ്കലാശായിച്ചു കുണ്ഡകുന്ദപ്രാസാദങ്ങളുടേയും അഗ്നിജലബിംബങ്ങളുടേയും തച്ചൈതന്യങ്ങളുടേയും ഐക്യത്തേ കല്പിച്ച് കലശത്തുകൽ ആരാധിച്ച് കുന്ദപ്രാസാദകുണ്ഡങ്ങളുടേയും ജലബിംബാഗ്നികളുടേയും തച്ചൈതന്യങ്ങളുടേയും ഐക്യത്തേ കല്പിച്ച് ഇടപോകാതെ കയറും കെട്ടിച്ചു, മുലേന തത്കമ്സാമുഖ്യദാഃ അഷ്ട ഘൃതാഹുതീഃ വിതന്നയാത് - മുലംകൊണ്ടു സംഹാരാഭിമുഖ്യത്തേ അറിവാനായിട്ട് എട്ട് ഉരു ആജ്യാഹുതികളേച്ചെയ്തു.

ക്ഷേത്രാധിപാദിപ്രതിഹാരകാണൈ-

ർന്നിമ്മാല്യധാത്യാദിഗുരൂത്തമാണൈഃ

ഇതൈപകശഃ പൂവ്വമഥോ യഥാശ-

ക്ത്യാവൃത്യ സപ്തിർജ്ജുഹ്വയാദമീഭിഃ.

൧൨

ക്ഷേത്രാധിപാദിപ്രതിഹാരകാണൈഃ - പിന്നെ ശ്രീഭൂതബലിമന്ത്രങ്ങളേ കീഴ്പോട്ടായിട്ടും ക്ഷേത്രപാലമന്ത്രം തുടങ്ങി പോസ്ഥനാൽ അവസാനമായ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും, നിമ്മാല്യധാത്യാദിഗുരൂത്തമാണൈഃ - പൂജാമന്ത്രങ്ങളിൽ നിമ്മാല്യധാരി

തുടങ്ങി പ്രണവം കഴിവോളവും സമഷ്ടിമന്ത്രം തുടങ്ങി നൂറു കഴി
വോളവും കിഴ്പ്പോട്ടായിട്ടും, പൂവ് ഏകശഃ ആസപ്തിഃ - ഓരോ
ഉരു നെയിനേ ഹോമിച്ചാൽ, അഥോ അമീഭിഃ യഥാശക്തി
ആവൃത്യ ജ്ജഹയാത് - പിന്നെ വക്ഷ്യമാണക്രമേണ ഈ തത്ത്വങ്ങളെ
ഉൾക്കൊണ്ട് യഥാശക്തി ആവർത്തിച്ച് വെച്ചേറേ നെയിനേ
ഹോമിച്ചു.

പുരുഷ കോപതത്ത്വേന തദവൃത്യശേഷേ

തതഃ ക്ഷോഭികാവൃതപശ്ചത്തതത്ത്വൈഃ

കൃശാനപാദിഹൃത് പുണ്യരീകാവസാനൈ-

വിശേഷാനപിതൈഃ സൈപർഹ്വനേച്ചേഷുതത്ത്വൈഃ.

[൧൩

തദന്തി പുരുഷ കോപതത്ത്വേന - കോപതത്ത്വമുള്ള വിഷ്ണു
ദർശനാശങ്കരനാരായണന്മാരിൽ മുമ്പേ കോപതത്ത്വംകൊണ്ടും,
തതഃ അശേഷേ ക്ഷോഭികാവൃതപശ്ചത്തതത്ത്വൈഃ - പിന്നെ
എല്ലാവർക്കും പൃഥ്വിതത്ത്വം തുടങ്ങി പ്രാണതത്ത്വം കഴിവോ
ളവും ശിവങ്കൽ ശക്തിതത്ത്വം കഴിവോളവും, കൃശാനപാദിഹൃ
ത് പുണ്യരീകാവസാനൈഃ - പിന്നെ എല്ലാവരിലും വഹ്നിമണ്ഡ
ലാദിഹൃത് പുണ്യരീകാന്തമുള്ള നാലുകൊണ്ടും, വിശേഷാനപിതൈഃ
സൈപഃ ഇഷുതത്ത്വൈഃ ച ഹ്വനേത് - പന്ത്രണ്ടാം പടലത്തിൽ
പറയുന്ന തത്ത്വത്തിന്റെ വിശേഷപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളുൾക്കൊണ്ടും
വെച്ചേറേ ആജ്ഞാഹൃതായം ഇടയിൽ പൂർണ്ണാഹൃതിയും ചെയ്യൂ.

ജീവേന സർവേഷു ശിവേന്തിമേന

ശിവേന ചൈതത്പരമീക്രിയായൈ

ജ്ജഹോതു സംഖ്യാവസിതൈ യഥോക്ത-

പൂർണ്ണാഹൃതിം ച പ്രതിതത്ത്വമത്ര.

൧൪.

സർവേഷു ഏതത്പരമീക്രിയായൈ ജീവേന - എല്ലാ
ദേവന്മാരിലും ഇവന്റെ സംഹാരപുത്തീകായിക്കൊണ്ട് ഒടു
ക്കം ജീവതത്ത്വംകൊണ്ടും, ശിവേ അന്തിമേന ശിവേന ച - ശിവ
ങ്കൽ ഒടുക്കത്തേ ശിവതത്ത്വംകൊണ്ടും ഹോമിച്ചു. പ്രതി
തത്ത്വം സംഖ്യാവസിതൈ യഥോക്തപൂർണ്ണാഹൃതിം ച ജ്ജഹോതു-
തത്ത്വങ്ങൾക്ക് ഓരോന്നിന്റെ സംഖ്യ കഴിഞ്ഞാൽ വിധിച്ചിരി
ക്കുന്ന പൂർണ്ണാഹൃതികളേയും ഹോമിച്ചു.

സർവത്ര സംഖ്യാശതം സമുക്തം-

ഗുണാശ്ചാത്തരാ വിംശതിരഷ്ട വാത്ര

ജ്ഞാനം ശർവേ നിജപഞ്ചതന്ത്രൈ-

രത്നാതവ്യന്തൈകശ ഏവ വാദ്യൈഃ. ൧൭.

സർവത്ര അഷ്ടശതം സംഖ്യാ സമുക്തം - എല്ലാത്തത്താ
അർക്കം നൂററ്റിതു സംഖ്യ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അഥ(വാ?)
അത്ര അഷ്ടാത്തരാ വിംശതിഃ അഷ്ട വാ - എന്നിയേ ഇവിടെ
ഇരുപത്തായിട്ട് ആയിട്ടും എട്ടായിട്ട് ആയിട്ടും ചെയ്യുന്നുണ്ട്.
ശർവേ നിജപഞ്ചതന്ത്രൈഃ ഉത്പാതവ്യത്യാ - ശിവങ്കൽ
തന്റെ വിശേഷപഞ്ചത്തങ്ങളാണു് ഉത്പാതവ്യത്തിയായി
ട്ടും, അന്യഃ ഏകശഃ ഏവ വാ ജ്ഞാനം- മറ്റുള്ള തത്വങ്ങളു
ണ്ടു് ഓരോ ഉരുവായിട്ട് എങ്കിലും ഹോമിപ്പു. ഉത്പാതവ്യ
ത്തിയാകുന്നതു ഭൂതസംഹാരത്തിൽ പറഞ്ഞപോലെ സംഖ്യകൾ
വരും.

സൂത്രകൃദാകർമ്മണി ഹൃദയന്താ-

നൃകതാനി തത്ത്വാനി ന ചാപരത്ര

തഥൈവ നിഷ്ക്രാമണകർമ്മവർജ്ജം

വിശേഷതത്ത്വം ന ച പഞ്ചസൂക്തം. ൧൮.

സൂത്രകൃദാകർമ്മണി തത്ത്വാനി ഹൃദയന്താനി ഉക്താനി-
സൂത്രകൃദമെന്നാൽ ബിംബത്തേ സ്വസ്ഥാനത്തുനിന്ന് എടുത്തു്
മാറുകതാൻ വേറെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുകതാൻ ആ ബിംബത്തേ
ത്തന്നെ മറെറാരുത്തൻ പ്രതിഷ്ഠിക്കുതാൻ ചെയ്യ. അങ്ങനെ
വേണ്ടുന്നെടത്തു് തത്ത്വങ്ങൾ ഒക്കെയും ഹൃദയം എന്നു ഒടുക്കം
കൂട്ടി വേണം ഹോമത്തിന്നു്. അപരത്ര ന ച - മറ്റുള്ള ജീവോദ്യാ
സനയിങ്കൽ ഒരേത്തരം ഹൃദയം എന്നു കൂട്ടേണ്ട. തഥാ ഏവ
നിഷ്ക്രാമണകർമ്മവർജ്ജം പഞ്ചസൂ ഉക്തം വിശേഷതത്ത്വം
ന ച - അപ്രകാരം ജീവോദ്യാസന കൂടാതെയുള്ള സംകോചത്തു
ങ്കൽ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വിശേഷങ്ങൾ വേണ്ട.
ശുദ്ധപഞ്ചതത്ത്വങ്ങൾ തന്നെ മതി.

കനികൂടത്സ്വസ്തിസമുക്തമന്ത്രൈഃ

സകൃത് സകൃന്നിഷ്ക്രാമണേ ജ്ഞാനം

സൂത്രകൃദായാം ച ചതുർഗ്രഹീതം

വാസ്തോഷ്വതേപ്രത്യുഗുണാദധേന. ൧൯.

നിഷ്കൃമണേ - ജീവോദാസന ചെയ്യുന്നേടത്തു , കനിക്രമ
 ത് സ്വസ്തിസമുക്തമന്ത്രൈഃ സകൃത് സകൃത ജ്ഞാത - *കനിക്ര
 മജ്ജനം ഇത്യാദി ആരകൊണ്ടും സ്വസ്തിനോ മിമിതാമിത്യാദി
 അഞ്ചുകൊണ്ടും ഓരോ ഉരു 'ആജ്ഞാഹൃതി ചെയ്ത് സമ്പാതമുണ്ടാ
 ക്രം സൂത്രജ്ഞിദായാം - ബിംബം മാറുന്നേടത്തു, വാസ്തോഷ്വരേ
 പ്രത്യഗ്ഗണപരേന ചതുർഗ്രഹീതം ച - വാസ്തോഷ്വരേ പ്രതി
 ജാനിമി ഇത്യാദി രണ്ടുകൊണ്ടും ജ്ഞാതവിൽ ചതുർഗ്രഹീതം
 ചെയ്ത് നിശ്ചിതം ഹോമിച്ചു ആ സമ്പാതത്തെയും വേറെ വയ്പു.

ഗതപാ ഗർഭഗൃഹം വിധായ പരമാണുപ്രീണനാദ്യം വിഭോ -

സ്തലോമം സുസമാപ്യ തത്ത്വകലശേ സമ്പാതപാതാദികം
 കൃതപാ സ്വസ്തി കവിഷ്ഠരേന്തരുപനീയാസ്ഥാപയേദഗ്രന്തോ
 യാത്രാജ്ഞാഹൃതിസാധിതാജ്യയുഗളം ചാസ്ഥാപ്യ രക്ഷേത്
 [കപചിത്. ചവു,

ഗർഭഗൃഹം ഗതപാ വിഭോഃ പരമാണുപ്രീണനാദ്യം വിധാ
 യ - പിന്നെ ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ പോയി ദേവൻ പത്മമാത്രം
 പീഠം പൂജിച്ചു ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗം ചെയ്ത് പൂജിച്ചു
 ബഹുപായസത്തേ നിവേദിച്ചു പുറത്തു വന്ന് തത്ത്വകലശത്തുകൽ
 തന്നെ വൈശ്വം ഹോമിച്ചു നിവേദ്യം വിടുത്ത് പ്രസന്നപൂജയും
 ചെയ്ത് മുമ്പിൽ സ്വസ്തികത്തിൽ പീഠം പൂജിച്ചു പുറത്തുവന്ന്, ത
 ലോമം സുസമാപ്യ - സപിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം ചെയ്ത്, തത്ത്വക
 ലശേ സമ്പാതപാതാദികം കൃതപാ - തത്ത്വകലശത്തുകൽ തത്ത്വ
 ഹൃതസമ്പാതത്തേ അർപ്പിച്ചു അഗ്നിയേയും ഉദാസിച്ചു നിവേദിച്ചു,
 അന്തഃ അഗ്രന്തഃ സ്വസ്തികവിഷ്ഠരേ ഉപനീയ ആസ്ഥാപയേത -
 പാണിയും കൊട്ടിച്ചു കലശത്തേ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ പീഠം പൂജിച്ചു
 പത്മത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി വെച്ച്, യാത്രാജ്ഞാഹൃതിസാധിതാജ്യയു
 ഗളം ച കപചിത് ആസ്ഥാപ്യ രക്ഷേത് - കനിക്രമത്സ്വസ്തി
 വാസ്ത സാധിതസമ്പാതവും അകത്തുതന്നെ ഒരേത്തു വെച്ചു സൂ
 ക്ഷിപ്തം.

നിർഗത്യ വിപ്രാൻ വിദുഷഃ സമുഹ്യ

പ്രസാദ്യ ഹോമാദിസമപ്തണേന

ദേവം ച തത്ത്വജ്ഞാനാ പ്രണമ്യ

കൃതാഞ്ചലഃ കർമ്മ നവേദയേത,

മൻ

നിർഗത്യ വിദുഷഃ വിദ്വാൻ സമുദ്യ - പിന്നെ പിറത്തു വന്ന് മണ്ഡപത്തിൽ വിദ്വാന്മാരായിരിക്കുന്ന ആചാര്യന്മാരേ പലകമേൽ ഭേദാഭിമുഖമായിട്ട് ഇരുത്തി, ഹേമാദിസമുപ്ലന്നേന താൻ പ്രസാദ്യ - സ്വസ്തവസ്രുങ്ങളേ ഭാനം ചെയ്ത് അവരേ പ്രസാദിപ്പിച്ച്, തത്തന്മനനാ ച ദേവം പ്രണമ്യ - അതാതു മന്ത്രം കൊണ്ടു ദേവനേ പ്രദക്ഷിണംവച്ചു നമസ്കരിച്ച്, കൃതാഞ്ജലിഃ - ബ്രാഹ്മണരേയം നമസ്കരിച്ചു തൊഴുതുനിന്ന്, കർമ്മ നിവേദയേത ചൈവ്വാൻ ഭാവിച്ചിരിക്കുന്ന കർമ്മത്തേ അവരേ അറിയിപ്പു.

“നമോ ബ്രഹ്മണ്യദേവായ ഗോബ്രാഹ്മണഹിതായ ച ജഗദ്ധിതായ കൃഷ്ണായ ഗോവിന്ദായ നമോ നമഃ.” ൨൦ ഇതു വിഷ്ണുവിങ്കലേ നമസ്കാരമന്ത്രം.

“നമഃ ശിവായ സാംബായ സഗണായ സസുനവേ പ്രധാനപുരുഷേശായ സൃഷ്ടിസ്ഥിത്വന്തരേതവേ.” ൨൧ ഇതു ശിവന്റെ നമസ്കാരമന്ത്രം. ശേഷമെല്ലാടവും മുഖം തന്നെ.

“പൂജാബിംബമിദം വിഷ്ണോഃ സ്ഥാപിതം പൂർവസുരിഭിഃ അനേന ഭൂഷണേനാഭ്യ ഭൂഷിതം ചേഹ വർത്തതേ. ൨൨ ഭൂഷ്ടബിംബസ്യ ചോലാഃ കർത്തവ്യ ഇതി ശാസനം ആഗമസ്യ വയം കർത്തും വ്യവസായമുപാസ്മഹേ. ൨൩. അത്രേദം യദി കർത്തവ്യമാഗമാത്ഥതയാ ഭവേത് ഭവന്തോ നോനജാനന്തു ഭവേമാജ്ഞാകരാ വയം.” ൨൪ ഇതു മൂന്നും വിദ്വാന്മാരോടു പ്രാർത്ഥിച്ചാനുജ്ഞ.

ആദ്യോജിതേഴ്ണഃ പ്രണതൈ ദ്വിതീയ-

സ്രുച്ക്ഷേ സ്വമുലാദിരതഃ പരേഷു

വിജ്ഞാപനേന്ത്യത് ത്രിതയം ഹരൈ തത്

പരേഷു കിഞ്ചിദ്ഭിദരാഭ്യപാദം.

൨൫

അജിതേ പ്രണതൈ ആദ്യഃ - വിഷ്ണുവിങ്കൽനമസ്കാരത്തിന്ന് ആദിയിൽ പറഞ്ഞത്; ത്ര്യക്ഷേ ദ്വിതീയഃ - ശിവങ്കൽ നമസ്കാരത്തിന്ന് രണ്ടാമത്തേത്, അതഃ പരേഷു സ്വമുലാദിഃ - മറ്റുള്ള ദേവന്മാരിൽ പൂജാബിംബമിദം ശാഭോഃ ഇത്യാദി ആദിയിലത്തേ പാദത്തിൽ ഭേദമായിട്ടും വേണം.

ക്രിയതാമിതി തൈഃ സമീരിതേ

സുവിമുശ്യാശമശാസനം മുഹൂഃ

അഥ വിശപജനാവബോധകം

വചനം തപാശമികം നിവേദയേത്.

൨൩

തൈഃ ആശമശാസനം സുവിമുശ്യാ ക്രിയതാം ഇതി സമീരിതേ - ആവിദപാമ്പാൽ ശാസ്ത്രസാരത്തെ വിചാരിച്ച് ക്രിയതാം എന്നു ചൊല്ലിയാൽ, അഥ വിശപജനാവബോധകം ആശമികം വചനം നിവേദയേത് - പിന്നെ സകലജനങ്ങളേയും അറിയിക്കുന്നതിനായിട്ട് ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞ പ്രാത്ഥനയും കേൾപ്പിപ്പൂ.

“യഥൈവ ദേവപൂജായാം വിനിയുക്തമനിന്ദിതം

ദ്രവ്യം പുഷ്പാദികം പശ്യാന്നിമ്മാല്യമിതി നിന്ദ്യതേ. ൨ ഐ

ഏവം ബിംബമദൃഷ്ടം യത് പൂജായാം വിനിയുജ്യതേ

തദേവ ദൃഷിതം പശ്യാന്നിമ്മാല്യമിതി നിന്ദ്യതേ. ൨ വ

തസ്താദുഷ്ടമിദം ബിംബം ദേവദ്വിർമുക്തസംശയൈഃ

നിമ്മാല്യബുദ്ധ്യാ തൃപ്തവ്യമിതി ശാസ്ത്രസ്യ ശാസനം.” ൨൯

ഇതു മൂന്നും ജനങ്ങളോടുള്ള പ്രാത്ഥനകൾ.

സംവാവദൂകേഷു ജനേഷു കർത്തുൻ

കിയന്തമിത്യാദ്യണനാന്നയുജ്യ

കാലാവധിം തദ്ഗതദൈവതാഭ്യോ

ദേവായ ചൈവം വിനിവേദയേച്ച.

൩൦

ജനേഷു സംവാവദൂകേഷു - ജനങ്ങൾക്കെയും ചേയ്ക്കേ വേണ്ടു എന്ന് അനുസരിച്ചാൽ, കിയന്തമിത്യാദ്യണനാ കർത്തുൻ കാലാവധിം അനുയുജ്യ - പിന്നെ നടയിൽ വന്നുനിന്ന് കിയന്തം ഇത്യാദി ചൊല്ലി ഉത്തരാരോട് എത്രകാലം ഇളങ്കോവലിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കണം എന്നുള്ള കാലത്തെ ചോദിച്ചാൽ അവരു പ്രതിഷ്ഠയും മുഹൂർത്തവും നിശ്ചയിച്ചു പറയണം. പിന്നെ, തദ്ഗതദൈവതാഭ്യോ ദേവായ ച ചൈവം വിനിവേദയേത് - അവിടെയുള്ള പരിവാരദേവതകൾക്കായിക്കൊണ്ടു് ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥിപ്പൂ.

“കിയന്തം കാലമത്രേശഃ പ്രവാസവസതിം വസേത്

മാസാദൂർദ്ധ്വം ദ്വാദശാബ്ദാദവാക്കാലാവധിഃ സ്മൃതഃ. ൩൧

നാവാഗ്രൂർദ്ധ്വം ക്ലേശവാസം വാസുദേവോന്മന്വതേ.”

ഇത് ഉത്തരോത്തരം കേൾപ്പിച്ചാൻ.

“ശ്രീപത്മ ഭവതഃ സർവ്വം പ്രാസാദമിമമാശ്രിതഃ
യദുച്യമാനമസ്താഭിരനുഗ്രഹം ഞ്ഞു തേന നഃ. ൩൨
പൂർവ്വം പൂർവ്വം കൃതമിദം ഭവോലയമസാരവത്
പ്രാപ്തം കാലവശാദ് ഭൂയോ വയം തത കത്തുമുദ്യതഃ. ൩൩
കാലേനൈതാവതാ ഭൂയഃ പ്രാസാദേസ്തിൻ പുനർനവേ
പ്രാപയാമോ വയം സത്യം തദനുജ്ഞാതുമർഹത.” ൩൪

ഈ മൂന്നും പരിവാരങ്ങളോടു പ്രാത്ഥിച്ചാൻ.

“ഭഗവൻ! വാസ്തവഭിനവം ബിംബം വാ തവ ശോഭനം
കാരയിഷ്യന്തി തേ ഭക്താസ്തദനുജ്ഞാതുമർഹസി. ൩൫
കൃത്യം വാസ്തവയാ ഭവ രോചനീയോപ്ലവേ ഗൃഹേ
യാവന്നവം ശുഭം കൃതം പുനഃ സംസ്ഥാപയാമഹേ. ൩൬
ജാർണം ബിംബമിദം ഭവ സർവ്വഭാഷാവഹം ഗുണം
അന്യോദ്ധാരേ കൃതേ ശാന്തിരിത്യേവം ഭാഷിതം തപയാ.

[൩൭

തൽ തപയാ/ധിഷ്ഠിതം ഭവ! ഉദ്ധാരാമി തവാജ്ഞയാ
തദുപക്രാന്തമസ്താഭിസ്തദനുജ്ഞാതുമർഹസി.” ൩൮

ഇതു നാലും ഭവനോടു വേണ്ട പ്രാർത്ഥനകൾ.

ഏതേ തു വിഷ്ണുവിഷയേ പ്രായോ മന്ത്രാഃ പരേഷപമീ
കാർത്യാഃ സ്വസ്വാഗമാദ്യാപ്തസ്വവിശേഷപദാനപിതഃ ൩൯

ഏതേ മന്ത്രാഃ തു വിഷ്ണുവിഷയേ - ഈ പറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനാ
മന്ത്രങ്ങൾ വിഷ്ണുവിഷയമായിട്ടുള്ളത്. പരേഷ അമീ പ്രായഃ
സ്വസ്വാഗമാദ്യാപ്തസ്വവിശേഷപദാനപിതഃ കാർത്യാഃ - ശിവാഭി
കളിലും ഈ മന്ത്രങ്ങൾ മിഷ്ടവാദം ഒന്നായിട്ടുവരും. അവിടെ
തന്റെ തന്റെ ആഗമാഭികളിൽ പറയുന്ന തന്റെ നാമത്തോടു
കൂടി വേണം ചൊല്ലുവാൻ.

ഭവം സമിഷ്ടസരസീരുഹമാർത്ഥീരേ

സങ്കല്പ സന്നിഹിതമപ്യയത്തപതാരൈഃ

ഉദാപ്യ തത്തപകലശേന തതോഭിഷിച്യോ-

ദ്യാപ്യ പ്രകല്പയതു കേവലചിന്തയം തം. ൪൦

പിന്നെ കാലം കഴുകി ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ പോയി ഇരുന്ന്
കുറഞ്ഞൊന്നു ദേഹശുദ്ധിയും ചെയ്ത് ഗുരൂപദേശത്തേ വിചാരിച്ചു

കൊണ്ട്, സമിഷ്ടസരസ്വീരുമാത്രപാദോ ഭേദം സന്നിഹിതം സ
 കല്പ - പത്മമാത്രം പീഠം പുജിച്ച് മൂലം കൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു,
 അവ്യയതത്ത്വതാപതഃ ഉദ്യാപ്യ - സംഹാരക്രമേണ തത്ത്വങ്ങളേ
 കൊണ്ട് ബിംബത്തുകയും കലശത്തുകയും മേല്പോട്ട് വ്യാപകത്തേ
 ചെയ്തു പ്രണവംകൊണ്ട് ഉദ്യാപകത്രയത്തേ ചെയ്തു, തത്ത്വ
 തത്ത്വകലശേന അഭിഷിച്ചു - പിന്നെ ക്ഷേത്രപാലാടി ഗുഹ
 ന്തവും സംഹാരതത്ത്വങ്ങളും പ്രണവവും മൂന്നു ജപിച്ച് തത്ത്വക
 ലശത്തേ ആടി, ഉദ്യാപ്യ - പിന്നെ കലശത്തേ പീഠത്തേ കമ
 ത്തിവച്ച് സംഹാരതത്ത്വപ്രണവംകൊണ്ട് വ്യാപകം ചെയ്തു, തം
 കേവലചന്ദ്രയം പ്രകല്പയതു - ആ ഭേദനേ ചൈതന്യമാത്രമായ
 ധ്യാനിച്ചു.

അനന്തരം ധ്യാനസങ്കോചത്തേ പറയുന്നു: -

അഗ്രേ നിഷദ്യ പ്രണവേന നാഡീ-

യുക്തൈശ്വര്യ ഭേദാഭിദയാ സ്ഥിതഃ സൻ
 സജാഗ്രദാഭ്യാത്മദശാഭിഭിന്ന-

ഹാരാലയാഭ്യാഗ്രദാത്മകാഭിം.

ര ൧

ധ്യാതാ ക്രമാത് ക്ഷേത്രമാദം ഗുഹാച്ഛാ-

ഹ്വദംബുരുട്കർണികമബ്ജയഗം

താരേണ തേജസ്സദിഭാഭമന്ത-

രാസ്മുപികം വ്യാപ്യ ച മൂലചക്രാത്.

ര ൨

അഗ്രേ നിഷദ്യ - പിന്നെ നടയുമടച്ച് ഭേദന്റെ മുമ്പിൽ
 പലകമേൽ ഇരുന്ന്, പ്രണവേന നാഡീയുക്താ ഏതു - പ്ലുതപ്ര
 ണവം ജപിച്ച് ഭേദന്റെ സുഷുമാനാഡികൾ ഒന്നായി സ്പർശിക്ക
 മാറു ധ്യാനിച്ചു പ്രണവം ജപിച്ച് തന്റെ ആത്മാവിനേ ആ നാ
 ഡിമാർഗ്ഗേണ ഭേദന്റെ ഹൃദയത്തുകൽ പ്രവേശിപ്പിച്ച്, ഭേദാ
 ഭിദയാസ്ഥിതഃ സൻ - താൻ ഭേദനോട് ഒന്നായി ഇരിക്കുമാറും കല്പി
 ച്ചാൽ, ഇദം ക്ഷേത്രം സജാഗ്രദാഭ്യാത്മദശാഭിഭിന്നഹാരാലയാഭ്യാ
 ഗ്രദാത്മകാഭിം ഗുഹാച്ഛാഹ്വദംബുരുട്കർണികം അബ്ജയഗം
 ധ്യാതാ - ഈ ക്ഷേത്രത്തേ ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തിതൂരീയ
 തൂരീയാതീതങ്ങളായ അബ്ജ് അവസ്ഥകളോടും പഞ്ചഭൂതങ്ങളോടും
 പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളോടും ഇങ്ങനെ പഞ്ചവിധങ്ങളായ എല്ലാ വസ്തു
 കളോടും കൂടി ബാഹ്യഹാരദാഗ്രമായിട്ടും മദ്ധ്യഹാരദലമായിട്ടും
 അന്തഹാരദലസന്ധിയിയിട്ടും ബിംബം കേസരമായിട്ടും ബിംബ

ഏദയം കണ്ണികയായിട്ടും ഇങ്ങനെ അർക്കത്തേ പ്രാസാദമാകുന്ന
താമരപ്പൂവിനേയും രണ്ടുപത്മങ്ങളായിട്ടു ധ്യാനിച്ചാൽ, താരേണ
അന്തഃ തടിക്കാഭം തേജഃ മൂലചക്രാൽ രസതൂപികം വ്യാപ്യ
ച - പിന്നെ പ്രണവം ജപിച്ച ബിംബത്തിന്റെ ഏദയത്തുകൽ
നിന്നു മിന്നൽപോലെ ഒരു തേജസ്സുള്ളതിനെ ഉൾലപമായിട്ടു
വർദ്ധിപ്പിച്ചു താഴികക്കുടത്തിന്റെ മേൽഭാഗത്തോളം വ്യാപ്തമാ
യിട്ടും ധ്യാനിച്ചു.

വികീർത്വ പുഷ്പാഞ്ജലിമാദിനാഥം
പദ്മതേന വിഷഗ്ധപിഷ്ഠവത്സരണ്യോ
പ്രസാത്യു സംവ്യാപ്തമിദം ബഹിഷ്ഠ-
പ്രാകാരനിയുപ പരികല്പ്യ തേന. ര ന.

ഗ്രന്ഥം സമസ്തം പരിവാരജാതം
ജാലേന മീനാനിവ സംവിഭാവ്യ
പുഷ്പാഞ്ജലിം സംഹൃതിമുദ്രയാത്
കവൻ സമാഹൃത്യ തതഃ ക്രമേണ. ര ര

സപ്തോർമ്മിപഞ്ചാംബുധിമാത്രതാരൈ-
രാമല്യഹാരാപദമാർത്തഹാരം
ആനീയ ചന്തേർഗതമണ്ഡലാന്തരം
പ്രാസാദനിയുപ ച നയേദ് ദശാഭിഃ. ര ര

പദ്മതേന ആദിനാ പുഷ്പാഞ്ജലിം വികീർത്വ - പദ്മതപ്രണ
വംകൊണ്ടു പ്രസരണമുദ്രയാ പുഷ്പാരാധനകളേച്ചെയ്ത്. വിഷ്ണുവ
ത്സരണ്യോ സംവ്യാപ്തം ഇദം വിഷഗ്ധം പ്രസാത്യു- സുഷുക്താനാശിയി
ലൂടെ വർദ്ധിച്ച് ഇരിക്കുന്ന തേജസ്സിനെ ചുറ്റും വ്യാപ്തമാക്കി, ഇദം
ബഹിഷ്ഠപ്രാകാരനിയുപ പരികല്പ്യ - ഈ തേജസ്സിനെ പുറത്തേ
മതിലുകളിൽ എല്ലാടവും സമ്പൂർണ്ണമാക്കിക്കല്പിച്ച്, തേന സമസ്തം
പരിവാരജാതം ജാലേന മീനാൻ ഇവ ഗ്രന്ഥം സംവിഭാവ്യ - ആ
തേജസ്സുകൊണ്ടു മതിലുകളുള്ള ബലിപരിവാരങ്ങളേ ഒക്കയും അ
കത്തു ആകർഷിക്കുന്നതിന്നു സമർത്ഥമായിട്ടു കല്പിക്കൂ. വലകൊണ്ടു
മത്സ്യങ്ങളേ ഗ്രഹിക്കുന്നപോലെ ഇങ്ങനെ കല്പിച്ചാൽ, അത്ര സംഹൃ
തിമുദ്രയാ പുഷ്പാഞ്ജലിം കവൻ - ഇവിടെ സഹോരമുദ്രയാ പുഷ്പാഞ്ജ
ലികളേച്ചെയ്ത്, തതഃ ക്രമേണ സംഹൃത്യ - തത്സ്ഥാനത്തുനിന്നും
അന്തഹാരാദി സ്ഥാനങ്ങളിലേയ്ക്കു സംഹരിക്കണം. സപ്തോ

മ്മിപഞ്ചാംബുധിമാത്രതന്ത്രം ആമല്യഹാരാപദം ആന്ത
 ഹാരം അന്തർമണ്ഡലാന്തം ശോഭിഃ സഹ ആനീയ പ്രാസാദ
 നീഷ്ഠം ച നയേത് - സപ്തമാത്രപ്രണവംകൊണ്ടു് രണ്ടു് കൈയിലും
 പുഷ്പങ്ങളേ എടുത്തു സംഹാരരൂപേണ മനോവിശ്വാസം വരു
 വോളം പുഷ്പാരാധനകളെച്ചെയ്തു മതിൽസ്ഥാനത്തുനിന്നും വിളക്കു
 മാടമാകുന്ന മല്യഹാരയികളോളം ആ തേജസ്സിനെ തൽസ്ഥാന
 തുള്ള പരിവാരങ്ങളോടും ജാഗ്രദാദികളായ പ്രഥമവസ്തുക്കളോടും
 കൂടി സംഹൃതമാക്കിച്ചെയ്യു. പിന്നെ ഷണ്മന്ത്രപ്രണവം
 കൊണ്ടു് മനോവിശ്വാസം വരുവോളം പുഷ്പാരാധനകളെച്ചെയ്തു്
 ദീപശാലയിങ്കൽനിന്നു ബാഹ്യഭിത്തിയാകുന്ന അന്തഹാരയിക
 ലോളം സപ്താദികളായ ദ്വിതീയവസ്തുക്കളോടും സംഹരിപ്പൂ.
 പിന്നെ പഞ്ചമാത്രപ്രണവംകൊണ്ടു് മനോവിശ്വാസം വരുവോളം
 പുഷ്പാരാധനകളെച്ചെയ്തു് ബാഹ്യഭിത്തിയിങ്കൽ നിന്നു് അന്തർമ
 ണ്ടലമാകുന്ന ദിക്പാലസ്ഥാനത്തോളം സപ്താദിസുഷുപ്തവ
 സ്ഥാദി മൂന്നാമത്തേ വസ്തുക്കളോടു കൂടി സംഹരിപ്പൂ. പിന്നെ
 ചതുർമാത്രപ്രണവാരാധനകളേ മനോവിശ്വാസം വരുവോളം
 ചെയ്തു് ദിക്പാലസ്ഥാനത്തുനിന്നു പ്രാസാദസ്ഥാനമായ കണ്ണി
 കയികളോളം തുരയാചസ്ഥാദി നാലാമത്തേ വസ്തുക്കളോടും
 കൂടി സംഹരിപ്പൂ. ഇത്രയും ക്രിയ ചെയ്യുമ്പോൾ തദ്ഗതപരി
 വാരങ്ങളും ഈശ്വരഭക്തന്യവും പ്രാസാദത്തുകൽ തന്നെ
 ചേർന്നിരിക്കുമൊരു താൽപര്യം.

ത്രിദേവകമാത്രപ്രണവൈർന്നയേത് ത-

ദാൻദമാപിംമമാണബിംബം

ആദൃഷ്ട ബിംബാത് തദപീതിതത്ത്വ-

താരൈശ്ചിദാത്മന്യഖിലം തദന്തഃ.

൪ നു

ത്രിദേവകമാത്രപ്രണവൈഃ ആഗർഭം ആപീം അഥ
 അണബിംബം ച നയേത് - പിന്നെ ത്രിമാത്രപ്രണവപുഷ്പാഞ്ജ
 ലികളേ ചെയ്തു് പുജാപരിവാരങ്ങളോടു കൂടി ആ തേജസ്സിനെ
 ഗർഭഗൃഹത്തുകലാക്കൂ. പിന്നെ ദ്വിമാത്രപ്രണവപുഷ്പാഞ്ജലികളേ
 ചെയ്തു് ഗർഭഗൃഹത്തുകൽനിന്നു പാത്തിൽ നയിപ്പൂ. പിന്നെ
 ഏകമാത്രപ്രണവാരാധനകളെച്ചെയ്തു് സകലപരിവാരങ്ങളോടും
 കൂടി ബിംബത്തുകലാക്കൂ. അപീതിതത്ത്വതാരൈഃ ബിംബാദ്

ആകൃഷ്ട തദ അഖിലം തദന്തഃ ചിദാത്മനി നയേത് - പിന്നെ സംഹാരക്രമേണ തത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ടും പ്രണവകൊണ്ടും പുഷ്പങ്ങളേ ആരാധിച്ചു ആ ചൈതന്യത്തേക്കേയും ബിംബാഭാസ കമലത്തുകൾ ചൈതന്യമാത്രമാക്കി ഉറപ്പിച്ചു. ഇപ്പോൾ പ്രാകാരപത്മം പ്രാസാദപത്മത്തോടും പ്രാസാദപത്മം ബിംബാഭാസ പത്മത്തോടും ചേർന്നിരിക്കുവണ്ണം ധ്യാനംകൊണ്ടു കല്പിച്ചു.

ഇവിടെത്തന്നെ ഒരു പ്രകാരാന്തരത്തേ പറയുന്നു:—

തത്കർമ്മകാലപ്രതിബോധനാനന്തേ
തത്രോപവിഷ്ടഃ സുസമാഹിതാത്മാ
സമാധിസംകോചനമുക്തനീത്യാ
നിർവൃന്ത്യ തസ്തിൻ സകലം സുയോജ്യ. ര് ൭

തത്കർമ്മകാലപ്രതിബോധനാനന്തേ - പുറത്തുനിന്ന് പ്രാത്ഥനകൾ ഒക്കെച്ചെയ്താൽ, തത്ര ഉപവിഷ്ടഃ സുസമാഹിതാത്മാ - കാലം കഴുകി ശർഭഗ്രഹത്തുകൾ ചെന്നു് ജ്ഞാൻ സാവധാനമായിട്ടു മനസ്സിനെ ഉറപ്പിച്ചു്, ഉക്തനീത്യാ സമാധിസംകോചനം നിർവൃന്ത്യ - ഇവിടെ പറഞ്ഞപോലെ പത്മദപയത്തേ കല്പിക്കു തുടങ്ങിയുള്ള പുഷ്പാരാധനകളേ ചെയ്തു്. ധ്യാനസംകോചത്തേ ചെയ്തു്, തസ്തിൻ സകലം സുയോജ്യ - ബിംബത്തുകൾ സകലപരിവാരങ്ങളോടുകൂടി ചൈതന്യത്തേയും തത്ത്വങ്ങളേയും യോജിപ്പിച്ചു.

തദ്ബിംബകുന്ദാവപുഥക് പൃഥക് ച
വ്യാപ്യാഭിഷിച്ഛാപ്യയതത്ത്വതാതൈ
തത്ത്വതാപകുന്ദേന പുനശ്ച തൈശ്ചോ-
ദ്വ്യാപ്യാഹരേദാ പ്രതിമാഹൃദബ്ജേ. ര് ൮

തദ്ബിംബകുന്ദേ അപുഥക് പൃഥക് ച വ്യാപ്യ - പിന്നെ ബിംബത്തുകയും കലശത്തുകയും സംഹാരതത്ത്വപ്രണവംകൊണ്ടു്, വേറേയും ഒരുമിച്ചു് ഉദ്യാപകങ്ങളേ മൂന്നുപ്രാവശ്യം ചെയ്തു്, അപ്യയതത്ത്വതാതൈ തത്ത്വതാപകുന്ദേന അഭിഷിച്ഛ - ക്ഷേത്രപാലഗുരുത്തവും സംഹാരതത്ത്വപ്രണവങ്ങളും മൂന്നുപ്രാവശ്യംജപിച്ചു് ആ തത്ത്വകലശംകൊണ്ടു് അഭിഷേകത്തേ ചെയ്തു പുനഃ തൈ ഉദ്യാപ്യ പ്രതിമാഹൃദബ്ജേ ആയോജയേത് -

പിന്നെയും സംഹാരത്തെ പൂർണ്ണവരദേശമാക്കി ഉദ്യോഗാപകരണങ്ങളെ ചെയ്ത് ബിംബാഭയത്തുകൾ സകലചൈതന്യത്തെയും യോജിപ്പിച്ചു. ഇങ്ങനെയും ക്രിയകളെ ചെയ്യാം.

തന്ത്രദിഗ്രന്ഥാ ബഹിരംഗതോ/ന്ത-

രംഗാദപീതിക്രമതോ വികൃഷ്ട

സംയോജ്യ ബിംബസ്ഥചിദാത്മനീമം

ചിന്മാത്രമാകല്പ നിരേതു ചാതഃ.

ര ന്

തന്ത്രദിഗ്രന്ഥാ ബഹിരംഗതഃ അന്തരംഗാദ് അപി ഇതി ക്രമതഃ വികൃഷ്ട - അതാതു പരിവാരങ്ങളോടുകൂടിയ ദേവചൈതന്യത്തേ പുറത്തു മതിലകത്തുനിന്നും അകത്ത് പ്രാസാദത്തുകൽനന്നം ഇപ്രകാരം പരത്തെ ക്രമപോലെയും ഉപദേശപോലെയും ആകർഷിച്ചു, ബിംബസ്ഥചിദാത്മനി ഇമം സംയോജ്യ ചിന്മാത്രം ആകല്പ - ചൈതന്യസ്വരൂപമായിരിക്കുന്ന ബിംബാഭയത്തുകൾ യോജിപ്പിച്ച് അവിടെ ചൈതന്യമാത്രമായി ധ്യാനിച്ചു, അതഃ നിരേതു, പ്രണവംകൊണ്ട് നാഡീവിച്ഛേദത്തെയും ചെയ്തു ആത്മാവിനേ ദേവകൽനന്നം വേർവിട്ടാക്കി ധ്യാനിച്ചു.

പിന്നെ ഘടം തുറന്ന് ജീവകലശത്തേ പൂജിച്ചു.

കൃതപാദ്ഗുരുഃ സ്വസ്തികക്തപുശാലീ-

ദർഭാഗ്രകൃച്ഛേച്ഛിതയോഗപാദേ

സുസംസ്കൃതം ലോഹമയം സകൃച്ഛം

ഘടം സദുർവാക്ഷതകാഞ്ചനാഭ്യം.

ര ൦

ആപൂരിതം പുതജലേന സാവ-

കാശം സമിഷ്ടാണിസരോരമാഭ്യം

സംപ്രാപ്ത ദേവം മനുബിംബകേ തത്-

സമ്പാതയുഗ്മം പ്രസമപ്പയേച്ച.

ര ൧

അഗ്രതഃ സ്വസ്തികക്തപുശാലീദർഭാഗ്രകൃച്ഛേ - ദേവന്റെ മുമ്പിൽ സ്വസ്തികപത്മത്തുകൾ നെല്ല് ഇട്ട് വിഷ്ണുവെച്ച് പീഠപൂജയും ചെയ്തു, ലോഹമയം ഘടം സുസംസ്കൃതം - പൊന്ന് വെള്ളി ചെമ്പ് ഇങ്ങനെയുള്ള കലശത്തേ കുമത്തി ശോഷണദിപാത്രപൂജയും ത്രികലാത്യാസവും കുംഭാവരണവും ചെയ്ത്, സകൃച്ഛം സദുർവാക്ഷതകാഞ്ചനാഭ്യം - കൃച്ഛാത്യാസവും നവരത്നസ്വർണ്ണവും

കറുകയും അക്ഷതവും തൃപ്തിച്ച മാനസപൂരണം ചെയ്തു, പുതജ
ലേന സാവകാശം ആപുരിതം - അരിച്ച ജലഭോജിനിയെങ്കിലും
കൊണ്ടു മുക്കലോളം നിറച്ചു, സമീപ്താർണ്ണസരോജമാലയും -
ലിപിപക്ഷജന്തേ പുജിച്ച് മുതത്യാവാഹനനും തത്പൂജയും,
കൃതപാ - ചെയ്താൽ, ദേവം സംപ്രാപ്ത - പൂർണ്ണാർണ്ണലിയേ
ചെയ്ത് 'നമസ്തേ സർവ്വലോകേശ' ഇത്യാദി രണ്ടുകൊണ്ടും പ്രാ-
ത്ഥിച്ചു, മനുബിംബകേ തത്സമ്പാതയുഗ്മം പ്രസമുച്ഛയേത -
ബിംബത്തുകൽ യാത്രാഹോമസമ്പാതത്തേയും വാസ്തവസമ്പാത-
ത്തേയും സ്പർശിപ്പു.

“നമസ്തേ സർവ്വലോകേശ! ഭൂതാനാമഭയപ്രദ!

ഭക്തപ്രിയ! നമസ്തേ/സ്തു പ്രസീദ ഭവനേശ്വര!

ആഗച്ഛ ഭവദേവേശ! സർവ്വകാരണകാരണ

നവീകരണവിദ്യുർത്ഥം കർദ്ദേസ്മിൻ സന്നിധിം കരു.”

ഇതു രണ്ടും പ്രാത്ഥനാനുഷ്ഠാനം.

സ്ഥൂലം ച സൂക്ഷ്മം ച പരം ച രൂപ-

മാവാഹയേദ്യുതക്രമതഃ ബിംബാത്

സർവത്ര ഗായത്ത്ത്ര്യൺമൂലതാരൈ-

വൈദ്യൈർജിനാർണ്ണാംശകൃതോപചാരൈഃ.

൫൨

സർവത്ര ഗായത്ത്ത്ര്യൺമൂലതാരൈഃ സ്ഥൂലം സൂക്ഷ്മം പരം
ച - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ഗായത്ത്ത്രികൊണ്ടു സ്ഥൂലത്രയത്തേയും
മൂലംകൊണ്ടു സൂക്ഷ്മത്രയത്തേയും പ്രണവംകൊണ്ടു പരത്രയത്തേ-
യും, ബിംബാത് വ്യുതക്രമതഃ ആവാഹയേത് - ബിംബത്തുകൽ
നിന്ന് ഉപാസനരൂപേണ ആവാഹിച്ചു കലശത്തുകൽ യോജി-
പ്പിച്ചു. ജിനാർണ്ണാംശകൃതോപചാരൈഃ ഏതൈഃ വാ-
വിഷ്ണുപാദികളിൽ ഉപചാരം വേദേ ഉള്ളതെന്തു ഉപചാരം
കൊണ്ടും സ്ഥൂലാംശത്തേയും ആവാഹിക്കണം.

ഹരൗ വസുദാദശവർണ്ണതാരൈഃ

ഷഡ്വർണ്ണനാദപ്രണവൈർഹരേ ച

ആവാഹയേദ്വേതി പൃഥക് സ്വമൂല-

ന്യാസാന്തമാധായ യജേച്ച കിഞ്ചിത്.

൫൩

ഹരൗ വസുദാദശവർണ്ണതാരൈഃ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ അ-
ഷ്ടാക്ഷരംകൊണ്ടു സ്ഥൂലമുത്തിയേയും ദാദശാക്ഷരംകൊണ്ടു സൂ-
ക്ഷ്മത്തേയും പ്രണവംകൊണ്ടു പരത്തേയും ആവാഹിക്കണം, ഷഡ്

ണ്ണനാദപ്രണവൈശ്വശിവങ്കൽ ഷഡക്ഷരംകൊണ്ട് സ്ഥൂലത്തേയും പ്രാസാദമന്ത്രംകൊണ്ട് സൂക്ഷ്മത്തേയും പ്രണവംകൊണ്ട് പരത്തേയും, ആവാഹയേദ്വാ - ഇപ്രകാരവും ആവാഹിക്കണം. പൃഥക സ്വമൂലന്യാസാനന്തരം ആധായ കിഞ്ചിത് യജേത് - ഇവിടെ ഓരോ ആവാഹന ചെയ്താൽ മൂന്നേടത്തും വെച്ചേറേ മൂലാക്ഷരന്യാസം ചെയ്ത് പൂജിച്ച് അർഹ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്ത് ഇവിടെ ശിവങ്കൽ ഗായത്രികൊണ്ടും ഉപചാരംകൊണ്ടും മൂലംകൊണ്ടും സ്ഥൂലത്രയത്തേയും മൂലംകൊണ്ടു രണ്ടുപ്രാവശ്യവും പ്രാസാദമന്ത്രംകൊണ്ട് ഒരിക്കലും സൂക്ഷ്മത്രയത്തേയും പ്രണവംകൊണ്ടു തന്നെ മൂന്നുപ്രാവശ്യം പരത്രയത്തേയും ഉപസിക്ക ഉപദേശം. വിഷ്ണുവിങ്കലുപചാരം ഗായത്രിയും മൂലത്രയവും സ്ഥൂലത്രയത്തിന്ന് മൂലം രണ്ടുഴവും ദ്വാദശാക്ഷരവും സൂക്ഷ്മത്രയത്തിന്ന് പ്രണവംതന്നെ മൂന്നുഴം പരത്രയത്തിന്ന്. ഇങ്ങനെ ഏല്പാ ദേവന്മാരിലും ഉറഹിച്ചു ചെയ്യണം. സ്ഥൂലത്രയത്തേ ആവാഹിച്ചു പൂജ കഴിഞ്ഞാൽ കലാവാഹനയും സൂക്ഷ്മത്രയത്തേ ആവാഹിച്ചാൽ വിദ്യാമുന്തി ആവാഹനയും പരത്രയത്തേ ആവാഹിച്ചാൽ തത്ത്വവാഹനയും കൂടെ ചെയ്യണമെന്നും ചില ആചാര്യന്മാരുടെ മതം ഉണ്ടാകയാൽ അവസ്ഥപോലെയും ഉപദേശംപോലെയും ചെയ്യൂ.

അനന്തരം ജീവോപാസനയേ ചരയുന്നു:—

യഥാപുരം വാരി ദരേ പ്രപൂർണ്ണ

തേന സ്വമൂലാണസമർച്ചിതേന

തത്ത്വാനുദിതാ ഏദയാരവിന്ദാ-

ദ്ധുതക്രമേണാണപരാണി പഞ്ച.

ഉ ര

ദിധാപി താന്യനപിതചേതനാനി

നീതാ കമപ്യാത്മപദം പദാദേഃ

ആവാഹ്യ തന്മൂത കലശസ്ഥമുന്തൈ

സംയോജ്യ സർവം വിധിവദ് വാദധ്യാത.

ഉ ഉ

ദരേ യഥാപുരം വാരി പ്രപൂർണ്ണ - ശംഖുകഴുകിവച്ച് അതിൽ ശുദ്ധജലംകൊണ്ടു നിറച്ച് അഷ്ടഗന്ധത്തേക്കലക്കി പ്രണവാക്ഷരപ്രണവങ്ങളേക്കൊണ്ടു ശംഖിനേ പൂജിച്ച് ജലത്തിൽ പത്മമാത്രം പിറം പൂജിച്ച്, സ്വമൂലാണസമർച്ചിതേന തേന - മൂലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച വ്യാപകാംഗം ചെയ്തു മൂലംകൊണ്ടു പൂജിച്ചാൽ ആ ശംഖിനേ രണ്ടാകെകൊണ്ട് എടുത്തു പൂജിച്ചു ബിംബത്തിന്റെ പാദാഗ്രത്തുകൽ പാടിച്ച് പ്രണവോപചാരമൂലങ്ങൾ

മുന്നത ചൊല്ലിയാൽ, ഹതക്രമേണ - ഹോമത്തുകലേ ക്ഷേത്രപ
ലാഭിദാസ്ഥാനവും നിർമ്മാല്യയാത്യാദിഗുർവ്വന്തവും, തത്ത്വാനി ച
ഉദിതപാ അപി തച്ചേതനാനി ഉക്തപാ - മുയിലും പിന്നിലും
മുലത്തോടു കൂടി പുടിതങ്ങളാക്കി ഇരിക്കുന്ന വിശേഷപഞ്ചത
ത്വങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്രമേണയും സംഹാരക്രമേണയും ചൊല്ലിയാൽ
പ്രാണാപാനാദി ജീവമന്ത്രത്തെയും ചൊല്ലി അവിടെനിന്നും ആ
വാഹിച്ചു, പദോദേം കം ആത്മപദം നീതപാ - പിന്നെയും പദ
ങ്ങളുടെ ആദിയായ മൂലാധാരത്തുകൽനിന്നും ശംഖജലത്തേ ആത്മ
പദമാകുന്ന ഹൃദയത്തിൽ കൊണ്ടുപോയി, തത്ത്വാനി ഉദിതപാ -
പ്രണവോപചാരമുലങ്ങൾ മുന്ന പ്രാവശ്യം സംഹാരക്രമേണ ത
ത്വങ്ങൾ ക്കെയും മൂലപുടിത വിശേഷപഞ്ചതത്വങ്ങൾ സൃഷ്ടി
സംഹാരമായിട്ടും പ്രാണാവാഹനാദി ജീവമന്ത്രം ചൊല്ലി ആവാ
ഹിച്ചു, ഹൃദയാരവിന്ദാത് കം ആത്മപദം നീതപാ - ഹൃദയത്തു
കൽനിന്നും ശംഖജലത്തേ ഭൃമല്യത്തേ നയിച്ചു, തത്ത്വാനി
ഉദിതപാ അൺപരാണി പഞ്ചതത്ത്വാനി അനപിതചേതനാനി
ച ഉക്തപാ - അവിടെയും പ്രണവോപചാരമുലങ്ങളും സംഹാര
ക്രമേണ തത്വങ്ങളും മൂലപുടിതവിശേഷപഞ്ചതത്വങ്ങളും പ്രാ
ണാപാനാദി ജീവമന്ത്രവും ചൊല്ലി ആവാഹിച്ചു ജീവതത്ത്വവും
ശിവകൽ ശിവതത്ത്വവും ചൊല്ലി ജീവതത്ത്വസ്യ(?) പ്രാണാപാ
നാദിയും ചൊല്ലി, തസ്താത് ആവാഹ്യ കലശസ്ഥമൂർത്തേ സംയോ
ജ്യ സർവം വിധിവത് വിഭല്യാത് - ഇങ്ങനെ മൂലാധാരഹൃദയഭൃമ
ല്യങ്ങളിൽനിന്നും സകല ചൈതന്യത്തെയും ശംഖജലത്തിലാവാ
ഹിച്ചു പൂജിച്ചു ഇരിക്കുന്ന ജീവകലശത്തുകൽ ജീവാദിതത്വങ്ങളേ
സൃഷ്ടിക്രമേണ ചൊല്ലി ജലത്തേ തുകാതെ കലശത്തിൽ യോജി
പ്പിച്ചു ക്കെയും ഗുരൂപദേശംപോലെ ചെയ്യണം.

പ്രണവാദ്യന്തരലൈസ്തു ബിന്ദുനാദാന്തദീപിതൈഃ
പഞ്ചബ്രഹ്മഭിരേധേശ്യത്രാവാനവിധിം നയേത്. ൧൩

അതു ഈശ - ഇവിടെ ശിവകൽ, ബിന്ദുനാദാന്തദീപം
തൈഃ പ്രണവാദ്യന്തരലൈഃ പഞ്ചബ്രഹ്മഭിഃ ഏവ - ഓം ശ്രീം
ഹൈം നമഃ ശിവായ ഈ ശൈവാന്താക്ഷരപുടിതമായ വിശേഷ
പഞ്ചതത്വങ്ങളോടു കൂടി പഞ്ചബ്രഹ്മങ്ങൾ ഓരോന്നുകൂടിക്കൊ
ണ്ടു, ആവാഹനവിധിം നയേത്. ത്രിസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും
ആവാഹിക്കണം.

പ്രാണാണവിന്യാസവിവർജ്ജമാത്മ-

ഹൃത്പരകജാതമന്ത്രമഹോദ്ഭവാഹൃ

സാംഗീക്രിയാദ്യം പ്രവിധായ കിഞ്ചി-

ദിഷ്ട്വാ നിവേദ്യ പ്രധിനോതു ദേവം.

ഒ ഐ

പ്രാണാണവിന്യാസവിവർജ്ജം - പിന്നെ കലശത്തുകൽ പ്രാണന്യാസാദികൂടാതെ പ്രണവവ്യാപകതത്തപന്യാസങ്ങളേ ചെയ്ത്, ആത്മഹൃത്പകജാത് മന്ത്രമഹഃ അഭിവാഹൃ സാംഗീക്രിയാദ്യം പ്രവിധായ - തന്റെ ഹൃദയത്തുകൽ നിന്നു പ്രണവോപചാരമുലംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ചു വ്യാപകാംഗാദി സകളീകരിച്ച്, കിഞ്ചിദ് ഇഷ്ട്വാ നിവേദ്യ ദേവം പ്രധിനോതു - മുലംകൊണ്ടു ഘൃജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് ദേവനേ പ്രസാദിപ്പിച്ചു.

സുവാസസാ/ക്ലാഭ്യ സദർഭദാഗ്ദ്ധാ

സമർപ്യ യാത്രാഹുതിജാജ്യശേഷം

ഉത്ഥാപ്യ ചോത്തിഷുമനപ്രജാപി

സോഷ്ണീഷമുർദ്ധോദ്യുതജീവകംഭഃ.

ഒ വ

സുവാസസാ സദർഭദാഗ്ദ്ധാ ആക്ലാഭ്യ - പിന്നെ കോടി വസ്രംകൊണ്ടു കലശത്തെ മുടിപുൽക്കയറുകൊണ്ടു കെട്ടി, യാത്രാഹുതിജാജ്യശേഷം സമർപ്യ - യാത്രാസമ്പാതത്തിന്റെയും വാസ്തു സംപാതത്തിന്റെയും ശേഷത്തെ കലശത്തിൽ സമർപ്പിച്ചു, സോഷ്ണീഷമുർദ്ധാ താനും ശിരസ്സിൽ വസ്രംകൊണ്ടു ഉഷ്ണീഷത്തെ കെട്ടി, ഉത്തിഷുമനപ്രജാപി ഉത്ഥാപ്യ - “ഉത്തിഷു ബ്രഹ്മണ സുതേ” ഇത്യുദി ജപിച്ചു രണ്ടു കൈകൊണ്ടു ഏടുത്തു, ഉദ്യുതജീവകംഭഃ - ജീവകപശത്തെ സാവധാനമായിട്ടു ശിരസ്സിൽവയ്ക്കും.

നിർദ്വ്യ പശ്യേത്യ ച ശാകനാലൈഃ

പ്രാസാദമേതല്ലഹുമണ്ഡപം ച

അന്തർഗാവിജ്വലനീയ ശത്വര-

മാരോപ്യ മുലേന സമർപ്യ രക്ഷേത.

ഒ ന്

നിർദ്വ്യ ശാകനാലൈഃ ഏതത് പ്രാസാദം ലഘുമണ്ഡപം ച പശ്യേത്യ - അവിടെനിന്നും വിളക്കും വാദ്യഘോഷവും ഉപയോഗിച്ച് കലശത്തെ ഏടുത്തു പുറപ്പെട്ടു കനികൂടത്സപസ്തി

സുകതങ്ങളേ ജപിച്ച് ഈ പ്രാസാദത്തേയും അല്പാലയത്തുകലേ അധിവാസമണ്ഡപത്തേയും പ്രദക്ഷിണംവെച്ച്, യഥാവിധി അന്തഃ ഉപനീയ - ബിംബത്തുകൽ പരഞ്ഞപ്രകാരം തന്മന്ത്രങ്ങളേ കൊണ്ടു മണ്ഡപത്തിൽ എഴുന്നള്ളിച്ച്, ശയ്യാം ആരോഹ്യ - ശയ്യയിങ്കൽ അല്പബിംബം പാർശ്വത്തുകൽ വെച്ച്, മൂലേന സമർച്ചരക്ഷേത് - അർഹ്യം കൊടുത്ത് മൂലംകൊണ്ടു പുജിച്ചു രക്ഷിച്ചു.

അനന്തരം ബിംബ ഖാരദേശം പറയുന്നു:—

ബിംബോദ്ധാരവിധൗ സശാന്തികലശം കൃതപദ്ഗ്രന്തഃ പാവകം
സാവിത്ര്യാഋഷസഹസ്രമത്ര ജുഹ്വയാട് ദൃഢാസ്മിമലപാപ ലുതാഃ
ഭൂരാദ്വൈരപി വാ പയോഭൂസമിധഃ സന്ധാതമേതദ്ഘടേ
സിഞ്ചേത് പഞ്ചഭിരഋശശ്ച ജുഹ്വയാത തന്തൈപഃ സസ-
ന്ധാതകം. നൃം

ബിംബോദ്ധാരവിധൗ - ബിംബത്തേ എടുക്കുന്ന പ്രകാരത്തുകൽ, അഗ്രന്തഃ സശാന്തികലശം പാവകം കൃതപാ - ദേവന്റെ മുമ്പിൽ ഒരൈതതു കീറിത്തീയുമിട്ടു ഹോമം തുടങ്ങി പരിധിക്കു മുമ്പിൽ “ശന്നോ ദേവി”കൊണ്ടുതാൻ മൂലംകൊണ്ടുതാൻ ഒരു കലശത്തേ പുജിച്ച് പരിധി വയ്ക്കു തുടങ്ങി മൂലാഷ്വാജ്യാഹുതൃണം ചെയ്താൽ, ത്രിമലപാപ്ലുതാഃ ദൃഢാഃ സാവിത്ര്യാ അഋഷസഹസ്രം ജുഹ്വയാത - ത്രിമധുരത്തിൽ മുക്കിയ കറകുകളേ “തേസവിതുവ്ശേ ബ്ധം” ഇത്യാദി ഗായത്ത്രികൊണ്ടു ആയിരത്തെട്ട് ഉരു ഹോമിച്ചു. ഭൂരാദ്വൈഃ പയോഭൂസമിധഃ അപി വാ ജുഹ്വയഃ - പിന്നെ വ്യാഘൃതികൊണ്ടു നാല്പാമരങ്ങളുടെ ചമതകളേ തുറന്നുട്ടീതു ഹോമിക്കിലുമാം. അതുകൂടാതെയുമാം. സന്ധാതം ഏതദ് ഘടേ സിഞ്ചേത് - ഈ സംപാതത്തേ ശാന്തികലശത്തിൽ സ്പർശിപ്പു. പഞ്ചഭിഃ തന്തൈപഃ അഋശഃ ച സസന്ധാതകം ജുഹ്വയാത് - പിന്നെ സംഹാരക്രമേണ പഞ്ചതന്തപങ്ങളേകൊണ്ടു ചെവ്വേറേ എട്ടെട്ടീതു് ഉരു ആജ്യാഹുതികളേ ചെയ്തു് സന്ധാതത്തേ വേറേ വെച്ച് സ്വിഷ്ടകൃദാദി ഹോമം മുടിപ്പു.

സംഹാരക്രമതഃ സ്വതന്ത്രപഥനുഭിർഹോമേ സുക്തം പൂജ്യനാ

സികതപാ ശാന്തിഘടേന പായസനിവേദ്യോദ്യം പ്രകുർവീത വാ
സികതപാ തന്തപഘടേന ജീവകലശേ പ്രോദ്ധാസ്യ നിതപാ ബഹി-
ർദേവം ബിംബസമുദധൃതിം വിരുന്നയാദാഽസിദ്ധ്യ ശാന്ത്യം

സോ. നൃം

സ്വതന്ത്രപഥമനുഭവീഃ സംഹാരക്രമതഃ ഹോമേ സുക്തേ പേ -
 മുഖിൽ സംഹാരതന്ത്രപഥോമത്തുകൽ സംഹാരഹോമം ചെയ്ത്
 അകത്തു പോയാൽ, അമുനാ ശാന്തിലഭേന സിക്തപാ പായസ
 നവേദ്യം പ്രകവീത വാ - ഈ ദുഃശാന്തിഹോമത്തിന്റെ
 കലശംകൊണ്ടു ദേവനേ അഭിഷേകം ചെയ്തു പായസം നിവേ
 ദിച്ചു സപിഷ്ടാദാദി തന്ത്രപഥോമത്തേ ചെയ്തിലുമാം. തന്ത്രപഥ
 ഭേന സിക്തപാ ജീവകലശേ പ്രോദാസ്യ ദേവം ബഹിഃ നീതപാ -
 പിന്നെ സംഹാരതന്ത്രപഥത്തേ ആടി ജീവകലശത്തിൽ ഉദപ
 സിച്ചു ദേവനേ പുറത്തുകൊണ്ടുപോയി ശയ്യയിൽക്കുഴന്നുളിച്ച്,
 ശാന്ത്യംഭസാ ആസിച്ഛിംബസമുദ്യുതിം വിതന്നയാദ് വാ -
 ഇപ്പോൾ തന്നെ ദുഃശാന്തികലശത്തേ ആടി ബിംബോദ്ധാര
 ത്തേ ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ രണ്ടു പ്രകാരവും പക്ഷമുണ്ടു.

അഥോജ്ജിഹ്വീർഷുഃ പ്രതിമാം വിശീണ്ണാ-

മാചാതുവർച്ചഃ പ്രണിപത്യ ദേവം

വിപ്രോത്തമൈസ്തത്ര പുരഃസ്ഥിതഃ സൻ

പ്രവാചയേച്ഛ്യാന്തിമനന്ത്യചേതാഃ.

നൃപ

അഥ വിശീണ്ണം പ്രതിമാം ഉജ്ജിഹ്വീർഷുഃ ആചതുവർച്ചഃ -
 പിന്നെ ജീണ്ണമായിരിക്കുന്ന ബിംബത്തെ എടുപ്പാൻ ഇച്ഛയോടു
 കൂടിയ ആചതുൻ, ദേവം പ്രണിപത്യ - നടയിൽചെന്നു ദേവനേ
 നമസ്കരിച്ച്, വിപ്രോത്തമൈഃ സഹ തത്ര പുരഃ സ്ഥിതഃ സൻ -
 മുഖ്യന്മാരായിരിക്കുന്ന നാലു ബ്രാഹ്മണരോടുകൂടി പ്രാസാദത്തി
 ന്റെ ദ്വാരത്തുകൽനിന്ന്, അനന്ത്യചേതാഃ ശാന്തിം പ്രവാച
 യേത് - ഏകാഗ്രമനസ്സായിട്ടു ശാന്തിവാചകത്തെ ചൊല്ലു.

“ശാന്തിരസ്തു ശിവം ചാസ്തു പുഷ്ഠിരസ്തു സുമംഗലം

സ്വസ്തി ചാസ്തു സമൃദ്ധ്യസ്തു സർവ്വേഷാം സർവ്വ സമ്പദഃ.

നൃപ

ഗോബ്രാഹ്മണേഭ്യഃ ക്ഷത്രേഭ്യോ വിദ്മഹേ ഭൃഗുസ്തഥൈവ ച

ലോകേഭ്യഃ സർവ്വഭൂതേഭ്യോ ഓജൈ ജനപദായ ച.

നൃപ

ഗ്രാമായ യജമാനായ ഗുരവേ/സ്മൈ ഗ്രാമായ ച

ബിംബോദ്ധാരവിയേരസ്തു സാകല്യമിഹ സർവദാ.”

നൃപ

ഇതു മൂന്നും ശാന്തിപാഠമന്ത്രങ്ങൾ.

ഗർഭാഗാരമഥ പ്രവിശ്യ വിധിവത് പുണ്യാഹകൃത് കൈരുകർ
 ബദ്ധാ സ്വസ്തു സകർത്തുമുത്തിപജനസ്യാരക്ഷ്യ സർവാൻ ഗുരുഃ

പുഷ്പൈഃ സംഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വപുതസഞ്ചാതാനപിതൈവാ

[സന്നം
ശക്തിം ഭാസ്കരമണ്ഡലേ പ്രണവതഃ പ്രോദ്ധാസയേത്തദ്ഗതാം.

നന്ന

അഥ ഗർഭാഗാരം പ്രവിശ്യ - പിന്നെ എല്ലാവരുമൊരു
മിച്ചു ഗർഭഗൃഹത്തുകൽ ചെന്നു, പുണ്യാഘൃതം സ്വസ്വ സകർ
തതുമുത്തിപജനസ്യ കൈതുകം ബധാ - കാപ്പുകെട്ടുവാൻ ആര
കൂട്ടമുണ്ടാക്കി പുണ്യാഹജലത്തിൽ ഇട്ടു പുണ്യാഹം തളിച്ച്
തന്നിന്നും പരികർമ്മികൾക്കും യജമാനനും കാപ്പിനെ ജപിച്ചു
കെട്ടി, ഗുരു സർവാൻ ആരക്ഷ്യ - ആചാര്യൻ എല്ലാവരെയും
അസ്രജപ്തമായ കട്ടകിനെ കൊടുത്തു രക്ഷിച്ച്, സംഹൃതിപഞ്ച
തത്ത്വപുതസഞ്ചാതാനപിതൈഃ പുഷ്പൈഃ തദ്ഗതാം വാസനാ
ശക്തിം ഭാസ്കരമണ്ഡലേ പ്രോദ്ധാസയേത് - സംഹാരപഞ്ച
തത്ത്വപസഞ്ചാതത്തോടുകൂടിയ പുഷ്പങ്ങളേക്കൊണ്ടു ബിംബത്തു
കൽ ശേഷമുള്ള വാസനാശക്തിയേ ഉപസരിച്ച് ആദിത്യമണ്ഡ
ലത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു.

ഉച്ഛ്വാദവഞ്ചസ്പേപത്യാദികം നാസഭാദ്യം

സൂക്തം ചാപ്യാതേപിതഃപൂവകം ച

പുംസൂക്താദീൻ മൂലമന്ത്രാദികം ച .

മന്ത്രി തത്രാവർത്തയേന്മുത്തിപാലൈഃ.

ന 9

തത്ര മന്ത്രി മുത്തിപാലൈഃ സഹ - അവിടെ ആചാര്യൻ
പരികർമ്മികളോടും കൂടി നിന്ന്, ഉച്ഛ്വാദവഞ്ചസ്പേപത്യാദികം
നാസഭാദ്യം സൂക്തം - “ഉച്ഛ്വാദവഞ്ചസ്പ പൃഥ്വിവിമാ” ഇത്യാദി
വക്തവ്യം, “നാസഭാസീദി”ത്യാദിസൂക്തവും, ആതേപിതഃ പൂവകം
“ആ തേ പിതർമ്മജതാം” ഇത്യാദി സൂക്തവും, പുംസൂക്താദീൻ -
പുരുഷസൂക്തം തന്റെ തന്റെ സൂക്തം ഇത്യാദിയും, മൂലമന്ത്രാ
ദികം ച ആവർത്തയേത് - മൂലം ഉപചാരം ഗായത്ത്രി ഈ
മന്ത്രങ്ങളെ ആവർത്തിച്ച് എല്ലാവരും ജപിച്ചു.

സൈവണ്ണലാംഗലമുഖേന വിഭാത്യ പീഠം-

ബന്ധം സുബദ്ധ്യ പശുബാലകശാദിരജപാം

പ്രോദ്ധാരയേൽ സുകലിതേന വൃഷേണ ബിംബം

തദ്ഭാഗ്യമന്ത്രകൃതസാവയവിക്രിയാദ്യഃ.

നവ

തദ്യോഗ്യമന്ത്രകൃതസാവയവീകൃതിയാദ്യഃ - ബിംബത്തെ സ്ഥിരീകരിപ്പാൻ യോഗ്യമായിരിക്കുന്ന അവരവരുടെ നിർമ്മാല്യധാരി മന്ത്രംകൊണ്ടു ദേഹത്തുകൽ വ്യാപകാംഗാഭിയേച്ചെയ്തു തത്സപരൂപത്തെ ധ്യാനിച്ചു, സൗഖ്യവണ്ണലാഭഗലമുഖേന പീംബന്ധം വിഭാത്യ - സ്വപണ്ണശലാകാഗ്രംകൊണ്ടു അഷ്ടബന്ധത്തെ ഇളക്കി പീംബം ബിംബവും വേറേ ആക്കി, പശുബാലകശാഭിരജപാ സുബദ്ധ്യ - പശുവിന്റെ ബാലാഗ്രരോമവും പുല്ലുംകൂടി ചിരിച്ചു കയറുകൊണ്ടു ബിംബത്തേൽ കെട്ടി, സുകലിതേന വൃഷേണ ബിംബം പ്രോലോരയേത് - ഈ പുൽക്കയറിന്റെ മറേറ അഗ്രം കാളയുടെ കഴുത്തിൽ കെട്ടി ആ കാളയെക്കൊണ്ടു ബിംബത്തെ എടുപ്പിച്ചു. പീരികാബന്ധവിശ്ലേഷേ സ്വസ്വപമുലമനർമനഃ

വ്യാഹൃതിത്രയതാരാത്മാ തതോ ബിംബസമുദ്യുതേ. നന്

പീരികാബന്ധവിശ്ലേഷേ മനഃ - സ്വസ്വപമുലപീംബം ബിംബവും അമ്മിൽ വേർപെട്ടു ആകമ്പോര തന്റെ മൂലമന്ത്രങ്ങൾ ജപിക്കണം. തതഃ ബിംബസമുദ്യുതേ വ്യാഹൃതിത്രയതാരാത്മാ മനഃ - ബിംബം എടുക്കുമ്പോൾ ഓം ഭൂഃ ഓം ഭുവഃ ഓം സ്വഃ ഈ വ്യാഹൃതി മൂന്നും ജപിപ്പൂ.

പീരേ യാമൃശിരസ്തമത്ര വിനിധാ-

യ ക്ഷാളയിതപാ മനാ-

ഗിഷ്ടപാദപാസ്യ ച വാസനാം വസനസം-

വീതം ശിരഃപൂർവ്കം

നീതപാ നൃസ്യ ബഹിഃ സദർശികതേ

തദ്യാമൃദക്സ്ഥണ്ഡിലേ

വാമീകൃത്യ തിലാക്ഷതാനി വികിരൻ

പശ്യേതു ബിംബം ത്രിധാ.

ഒ ൦

അത്ര പീരേ യാമൃശിരസ്തം വിനിധായ - ബിംബത്തേ ആ പീർത്തിങ്കൽ തെക്കോട്ടു ശിരസ്സുവരുമാറു കിടത്തി, മനാക് ക്ഷാളയിതപാ - അല്പം വെള്ളംകൊണ്ടു ബിംബത്തെ കഴുകി, ഇഷ്ടപാ വാസനാം ഉപാസ്യ - ജലഗന്ധപുഷ്പങ്ങളേകൊണ്ടു ബിംബത്തെ പൂജിച്ചു പിന്നെയും സമ്പാതയുക്തമായ പുഷ്പംകൊണ്ടു വാസനാശക്തിയേ സൂര്യങ്കൽ യോജിപ്പിച്ചു, വസനസംവീതം ശിരഃപൂർവ്കം ബഹിഃ നീതപാ - പിന്നെ കോടിവസ്രംകൊണ്ടും പുൽക്കയറുകൊണ്ടും കെട്ടി ശിരസ്സു മുമ്പായിട്ടു എടുത്തുകൊണ്ടു വന്നാൽ, സദർശികതേ തദ്യാമൃദക്സ്ഥണ്ഡിലേ നൃസ്യ - തെക്കേ

ഭാഗത്തു് മാതൃകാലിന്റെ പടിഞ്ഞാറു് തളിച്ച മഴുക്കി പുല്ലും മണലും വിരിച്ചാൽ അവിടെ തെക്കു തലയായിട്ടു വയ്പു. വാമീകൃത്യ തിലാക്ഷതാനി വികിരൻ ത്രിയാ പശ്ചേതു - പിന്നെ എടുത്തിട്ടു് എള്ളും അക്ഷതവും കൂടിയതിന്നു കൈയിൽ എടുത്തു ബിംബത്തിന്റെ ചുറ്റും എടുത്തു പ്രദക്ഷിണമായി വിതറി മൂന്നു പ്രദക്ഷിണത്തെ എല്ലാവരും വയ്പു.

വിസൃജ്യ വസ്രാഭിഷിച്യ കിഞ്ചനോ-

പഹൃത്യ തന്മസ്ഥാമപി ശേഷവാസനാം

രവേന സമുപാസ്യ സുവേഷ്ട്യ വാസസാ

കശൈശ്വ നദ്യാദിജലാശയം നയേത്. ൧൧

വസ്രാഭി വിസൃജ്യ അഭിഷിച്യ - പിന്നെ മുടിയ വസ്രമാലികളെ എടുത്തു് അഭിഷേകത്തെയ്യ്, കിഞ്ചന ഉപഹൃത്യ - കുറഞ്ഞൊന്നു ജലഗന്ധാദികളേക്കൊണ്ടു പുജിച്ചു്, തത് സ്ഥാം ശേഷവാസനാം അപി രവേന സമുപാസ്യ - പിന്നെയും പുഷ്പങ്ങളേക്കൊണ്ടു് ബിംബത്തുകലേ വാസനാശേഷത്തെ ആഭിത്യങ്കൽ ഉപസിച്ചു്, വാസസം കശൈഃ സുവേഷ്ട്യ - വസ്രംകൊണ്ടു മുടി പുൽക്കയറുകൊണ്ടു കെട്ടി, നദ്യാദിജലാശയം നയേത് - നദി തുടങ്ങിയുള്ളതതു ബിംബത്തെ വാദ്യഘോഷത്തോടുകൂടി എഴുന്നള്ളിച്ചു.

തത്രാഗായേ പാഥസി സപിഷ്ടപീഠേ

വിഷപക്സേനാദ്യം സ്വനിർമ്മാല്യഭാജം

തന്മന്ത്രേണ ആവാഹ്യ സംപൂജ്യ യജപാ

തസാത്കൃത്യ പ്രക്ഷിപേദ് ബിംബമപ്സു. ൧൨

തത്ര അഗായേ പാഥസി - ആ നദിയിങ്കൽ അഗായജലത്തുകൽ, യജപാ സപിഷ്ടപീഠേ വിഷപക്സേനാദ്യം സ്വനിർമ്മാല്യഭാജം തന്മന്ത്രേണ ആവാഹ്യ - ആചാര്യൻ പീഠത്തെ പുജിച്ചു് വിഷപക്സേനൻ തുടങ്ങിയുള്ള തന്റെ നിർമ്മാല്യധാരിയെ തന്മന്ത്രംകൊണ്ടു് ആവാഹിച്ചു്, സംപൂജ്യ - നിവേദ്യത്തോളം പുജിച്ചു്, തസാത്കൃത്യ ബിംബം അപ്സു പ്രക്ഷിപേത് - നിർമ്മാല്യധാരിക്ക് അധീനമാക്കി ബിംബത്തെ വെള്ളത്തിൽ താഴ്ത്തി ഇട്ടേപ്പു.

സ്തോതാത്ര കർത്ത്രാ സഹ തർപ്പയേച്ച
 സപമുലമന്ത്രേണ യഥാവിധാനം
 പ്രാചീനപീഠാദ്യപനീയ മൂല-
 വേശമാഭിരക്ഷ്യാരചയേച്ച സർവം.

നെ

അത്ര കർത്ത്രാ സഹ സ്തോതാ - അവിടെ യജമാനനോടു കൂടി ആചാര്യൻ കളിച്ച്, സപമുലമന്ത്രേണ യഥാവിധാനം തർപ്പയേത് ച - എടുത്തിട്ട് മൂലമന്ത്രംകൊണ്ട് ആവർത്തിച്ചും പീഠപുജാദി പരിവാരമന്ത്രം കൊണ്ടും കാരോ പ്രാവശ്യം തർപ്പിച്ചു. പ്രാചീനപീഠാദി അപനീയ മൂലവേശ അഭിരക്ഷ്യ സർവ്വം ആമചയേത് - പിന്നെ ബിംബത്തോടുകൂടിയുള്ള പീഠം നപുംസകശില ബലിക്കല്ലുകൾ ഇത്യാദി ജീർണ്ണത്തേ ഒക്കെയും വെള്ളത്തിൽ കൊണ്ടു പോയി സ്ഥാപിച്ച് മൂലപ്രാസാദത്തേ അശുദ്ധികൾ വരാതെ സൂക്ഷിച്ച് പണികൾ വേണ്ടുന്നതിനേ ഒക്കെയും ചെയ്തിട്ടു.

അഥാധിവാന്യോക്തവദല്ലബിംബം
 ഹൃതപാ തഥാഭ്യർച്ച സജീവകുന്ദം
 സമണ്ഡലം തത്പരിതോ ബലിം ച
 കൃതപാ പ്രസന്നാപചിതിം ച കർത്ത്വം.

നേ

അഥ അല്ലബിംബം സജീവകുന്ദം ഉക്തവദ് അധിവാന്യ - പിന്നെ രാത്രിയിൽ ബാലബിംബത്തേയും ജീവകുലശത്തേയും പറഞ്ഞ പോലെ ധ്യാനാധിവാസത്തേ ചെയ്ത് തഥാ ഹൃതപാ സമണ്ഡലം അഭ്യർച്ച - അപ്രകാരം ശിരസ്സുത്തപഹോമവും അധിവാസഹോമാദി ഒക്കെയും ചെയ്ത് മണ്ഡലപൂജയും ചെയ്താൽ, തത്പരിതഃ ബലിം കൃതപാ പ്രസന്നാപചിതിം ച കർത്ത്വം - ഗോദോഹനാദിയും പായസം നിവേദിച്ചു ബലിയും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു.

അഥാലുഗേഹേ സുവിശോധിത്യേല്പ-
 പീഠം ച സംശോദ്ധ്യ തഥാധിവാന്യ
 സംരക്ഷ്യ ഗതപാദിഷ്ടം നിഷ്കൃ
 തദ്രാത്രിശേഷം ഗമയേദ് വിനിമ്രം.

നേ

അഥ അല്ലുഗേഹേ സുവിശോധിതേ - അന്നന്തരം അല്ലപ്രാസാദത്തിന്റെ ശുദ്ധികളേ ചെയ്ത്, അല്ലപീഠം ച സംശോദ്ധ്യ - പീഠത്തിന്റെ ശുദ്ധികളും ചെയ്ത്, തഥാ അധിവാന്യ സംരക്ഷ്യ -

അപ്രകാരം പ്രാസാദപീഠങ്ങളേ അധിവസിച്ച് വസ്ത്രംകൊണ്ടു മുടി രക്ഷിച്ച്, ഗതപാ അഭിഷേകം നിഷ്ഠാ വിനിമിതം തദ്രാത്രിശേഷം ഗമയേത് - മണ്ഡപത്തിൽ ജീവകലശത്തിന്റെ അടുക്കൽ വന്നിരുന്ന് ഉറങ്ങാതെ രാത്രിശേഷത്തേ കഴിപ്പൂ.

കൃതപാ വിധിം സാംപ്രതികം പ്രഭാതേ
നാഭീമുഖാഭിക്രമതോ/ലഗേഹേ
പീഠം പ്രതിഷ്ഠാപ്യ തതോ/ച്ചയിതപാ
സംരക്ഷ്യ തന്മണ്ഡപമഭ്യുപേത്യ.

നെ ന

പ്രഭാതേ സാംപ്രതികം വിധിം കൃതപാ - പിറ്റേദിവസം നേരത്തേ ആചാര്യൻ സന്ധ്യാവന്ദനാദി നിത്യകർമ്മത്തെച്ചെയ്ത്, അല്ലഗേഹേ നാഭീമുഖാഭിക്രമതഃ പീഠം പ്രതിഷ്ഠാപ്യ - അല്ലപ്രാസാദത്തുകൽ മുഷ്ട്യാഭിശോധനയും പ്രാസാദപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്തു അകത്തു ചെന്ന് ഗുരുഗണപതിപൂജയും നാഭീമുഖപുണ്യാഹവും ചെയ്ത് നപുംസകശിലാസ്ഥാനത്തു സ്വർണ്ണം നൃസിച്ച് പീഠപ്രതിഷ്ഠയേ പരഞ്ഞപ്പോലെ ചെയ്ത്, തതഃ അർച്ചയിതപാ സംരക്ഷ്യ - പീഠത്തുകൽ പൂജകളൊക്കെയും ചെയ്തു മുടി രക്ഷിച്ച്, തന്മണ്ഡപം അഭ്യുപേത്യ - പിന്നെ മണ്ഡപത്തിൽ വന്നാൽ ജീവകലശത്തേ പൂജിച്ച് വിദ്യേശപരമേശ്വരഭിഷേകം ചെയ്ത് പൂജിപ്പൂ.

ഉദാസ്യ ബിംബേ മഹിതേ/ഖിലം ത-
ന്നതേ/പാകതവദ് ബിംബേഷ്ടക്രമേണ
കൃതപാ പരാവാഹനപൂജനാഭ്യം
ബിംബം പ്രതിഷ്ഠാപയതുകതനീത്യാ.

നെ ന

മഹിതേ ബിംബേ അഖിലം ഉദാസ്യ - പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ബിംബത്തുകൽ ധ്വജതോരണാദി കൈയും ഉദാസിച്ചു, ഉക്തവദ് ബിംബേഷ്ടക്രമേണ നീതപാ - പരഞ്ഞപ്പോലെ കൈയും അല്ലബിംബത്തിന്റെ പുറകിൽ ജീവകലശവും കൂടി എല്ലാം അകത്തു എഴുന്നള്ളിച്ച ഭദ്രപീഠാദികൾ വച്ച്, പരാവാഹനപൂജനാഭ്യം കൃതപാ ഉക്തനീത്യാ ബിംബം പ്രതിഷ്ഠാപയതു - പരാവാഹന തുടങ്ങി കൈയും പരഞ്ഞപ്പോലെ ചെയ്ത് ബിംബത്തേ മുഹൂർത്തസമയത്തു പ്രതിഷ്ഠിച്ചു.

നിദ്രാഘടസ്തപനപശ്ചിമമത്ര കൃതപാ
 സംപ്രാതർ സാധു ഭഗവന്നിതി സന്നതാത്മാ
 ജീവാഭിവാഹനവിയേത കലശേന തേന
 സിഞ്ചേത് തദേമമനുവിന്യസനം ച കർച്ചാത്.
 [വെ

അത്ര നിദ്രാഘടസ്തപനപശ്ചിമം കൃതപാ - ബിംബത്തു
 കൽ അഷ്ടഗന്ധം കൂടാതെ നിദ്രാകലശം ആടിക്കഴിവോളം
 ചെയ്ത്, സന്നതാത്മാ ഭഗവൻ! ഇതി സാധു സംപ്രാതർ-ജീവക
 ലശസ്ഥിതനായ ദേവനോടു് നമസ്കരിച്ചു “ഭഗവന്നല്ലഭേഹേ
 സ്തിൻ” ഇത്യാദി രണ്ടുകൊണ്ടും വഴിപോലെ പ്രാർത്ഥിച്ച്, ജീവാഭി
 വാഹനവിയേത തേന കലശേന സിഞ്ചേത് - ജീവാവാഹനസ്ഥാ
 നത്ത് ജീവകലശമെടുത്ത് ജീവാവാഹനമന്ത്രം ജപിച്ച് അഭിഷേ
 കത്തെച്ചെയ്യും. തദേമമനുവിന്യസനം ച കർച്ചാത് - പിന്നെ
 പ്രണവപ്രാപകാദിയെല്ലാം പ്രണവന്യാസവും പശ്ചാത്തന്യാസവും
 ചിപിതതപാദിയും നൃസിച്ച് പൂജിപ്പൂ.

“ഭഗവന്നല്ലഭേഹേസ്തിൻ വാസുഃ ക്ലേശോഽപി തേ ഹരേ!
 വസ്തുവ്യോ ഭഗവംസ്താവദ്യാവദ് ഗേഹം സ്ഥാപ്യതേ. ഞൻ
 കാരകന്യ പരാമുദ്ധിമനജാനനമഹോദയാം
 ഭക്താനാമനുക്മ്പാത്ഥമിഹ തപം സ്ഥാതുമർഹസി.” വൃ ൪

ഇതു രണ്ടുമിവിടെ പറഞ്ഞ പ്രാർത്ഥനകൾ.

ഹരേ ഗേഹവിധാവേവം മനുരന്വേഷപിഹോന്നയേത്,
 തത്തദ്ഭവതബിംബാഭിസമീപിതപദാനപയം. വൃ ൫

ഹരേ ഗേഹവിയേത ഏവം മനുഃ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഗൃഹനി
 മ്മാണത്തുകൽ ഈവണ്ണം പ്രാർത്ഥനകൾ; അന്വേഷ ഇഹ - മറുഭൂമി
 ദേവന്മാരിൽ ഇവിടെ, തത്തദ്ഭവതബിംബാഭിസമീപിതപദാ
 നപയം - അതതു ദേവന്മാരുടെ നാമവും പണിയുടെ പ്രകാരത്ത
 രവും കൂടി, മനുഃ ഉന്നയേത് - പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രത്തേ ഉപഹിച്ചു
 കൊള്ളണം.

സ്ഥാലാഭിവാഹനപുരസ്സരമത്ര സർവം
 നിർവർത്യ ദേവമഭിപൂജ്യ ചരം നിവേദ്യ
 തേപാ ബലിം പരിഷദാം പരിതോഷ്യ ദേവം
 ചോരം പിധായ ഗമയേത് ത്രിദിനം പുരോവത്. വൃ ൬

അത്ര സ്ഥൂലാഭിവാഹനപുരസ്സരം സർവ്വം നിവർത്ത്യ-പിന്നെ
സ്ഥൂലാവാഹന തുടങ്ങി പായസനിവേദ്യാന്തരം ചെയ്ത്, ദേവം അഭി
പൂജ്യ ചരം നിവേദ്യ - നിത്യപൂജയും ചെയ്ത് ബഹുനിവേദ്യത്തെ
നിവേദിച്ചു, പരിഷ്കാരം ബലിം ദത്തപാ- പരിവാരങ്ങൾക്ക് ബലിയും
തുകി, ദേവം പരിതോഷ്യ - നട തുറന്ന് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്,
പുരോവത് ദ്വാരം വിധായ ത്രിദിനം ഗമയേത് - മുന്തിൽ പറഞ്ഞ
പോലെ ഒക്കെയും ചെയ്ത് നടയുമടച്ച് മൂന്നു ദിവസം നടയിൽ
പൂജിച്ച് പരിവാരപ്രതിഷ്ഠാദികളും ചെയ്ത് കൊള്ളൂ.

ചാതുർത്ഥികസ്തപനയാഗമഹോത്സവാദ്യം

മൂലോദിതം ച സകലം സമമാദധീത

ബാലാലയന്ത്രസനകർമ്മ നപുംസകാശ്മ-

രത്നോപധാനരഹിതം വിഹിതം തദേതത്. വൃന്ദ

ചാതുർത്ഥികസ്തപനയാഗമഹോത്സവാദ്യം മൂലോദിതം സക
ലം സമം ആദധീതച - പിന്നെ ഈ ബിംബത്തുകൽ ചതുർത്ഥിസ്താ
നവും ഉത്സവവും നിത്യപൂജയും മൂലാലയത്തുകലേപ്പോലെ തന്നെ
ചെയ്യണം. തദ് ഏതദ് ബാലാലയന്ത്രസനകർമ്മ - ഈ ബാലാല
യത്തുകലേ പ്രതിഷ്ഠയുടെ ക്രിയ, നപുംസകാശ്മരത്നോപധാനര
ഹിതം വിഹിതം - നപുംസകശിലയും രത്നന്യാസവും കൂടാതെ
തന്നെ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

തദ് ബിംബേ രചിതേ സമഗ്രഗുണസമ്പന്നേ സപീഠാദികേ
പ്രത്യാസീദതി ച പ്രതിശ്രുതമുഹൂർത്തേ ബീജവാപാദികം
കൃതപാ വാ പരിഗൃഹ്യ കാരുകരതോ ബിംബം ജലേ വാസയേത്
തത് പ്രാസാദവിശോധനം ച തന്നയാത് പുണ്യാഹകർമ്മാന്തിമം.

[വൃന്ദ

സമഗ്രഗുണസമ്പന്നേ സപീഠാദികേ തദ് ബിംബേ രചി
തേ - മുന്തിലത്തേപ്പോലെ സകലലക്ഷണങ്ങളോടുംകൂടി പീഠവും
ബിംബവും പ്രാസാദവും ഉണ്ടാക്കിയാൽ, പ്രതിശ്രുതമുഹൂർത്തേ പ്ര
ത്യാസീദതി ച - മുന്ത് എളങ്കോവിൽ കൊള്ളുമ്പോൾ പ്രതിജ്ഞ
ചെയ്തു ഇരിക്കുന്ന മുഹൂർത്തവും അടുത്തു വന്നാൽ, ബീജവാപാ
ദികം കൃതപാ - മൂലാലയത്തുകൽ മുളയുമിട്ട്, കാരുകരതഃ ബിംബം
പരിഗൃഹ്യ ജലേ വാസയേത് - ശിപ്പിയുടെ കൈയൽനിന്ന് നേത്രോ
ല്ലേഖനാദി ചെയ്ത് ബിംബത്തെ പ്രതിഗ്രഹിച്ചു തപ്പോധന
കളും ചെയ്തു ജലാധിവാസത്തെയും ചെയ്യും. പുണ്യാഹക

മാന്തിമം സംപ്രാപ്തൃ തത് പ്രാസാദവിശോധനം ച തന്നയാത് -
വാസ്തവപുണ്യാഹം കഴിവോളമുള്ള പ്രാസാദശുദ്ധികളേയും ചെയ്തു.
ഉദ്യത്യോദകതോഭിഷിച്യ കലശൈഃ സൈപ്തിംബമഗ്രാഹിതേ
സമൃക് സംസ്കൃതമണ്ഡപേ/ധിശയനം സംവേശ്യ തത് പാർപതഃ
വിന്യസ്യേത് പരിശോധിതാല്പനിലയപ്രാക്സ്ഥാപിതാച്ഛാ-

[സ്ഥിതിം

ഭേവം പ്രാപ്തൃ ഘടേഭിവാഹ്യ വിധയാ സൂത്ര ക്ലിദാസുകതയാ. വൃ

ഉദകതഃ ഉദ്യത്യ സൈപഃ കലശൈഃ ബിംബം അഭിഷി
ച്യ - പിന്നെ ജലത്തുകൽനിന്ന് ബിംബത്തെ എടുത്ത് പൂജിച്ചു
ഇരിക്കുന്ന ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേക്കൊണ്ട് അഭിഷേകവും ഉപ
ഹാരദാനങ്ങളും ചെയ്ത്, സമൃക് സംസ്കൃതമണ്ഡപേ അധിശയനം
സംവേശ്യ-അധിവാസത്തുനാൾ മണ്ഡപസംസ്കാരത്തേയും ശയ്യാ
പൂജാദികളേയും ചെയ്ത്, ബിംബത്തെ ശയ്യയിങ്കൽ എഴുന്നള്ളി
ച്ചാൽ പരിശോധിതാല്പനിലയപ്രാക്സ്ഥാപിതാച്ഛാസ്ഥിതിംഭേവം
പ്രാപ്തൃ സൂത്ര ക്ലിദാസു ഉക്തയാ വിധയാ ഘടേ അഭിവാഹ്യ തത്
പാർപതഃ വിന്യസ്യേത് - പിന്നെ ബാലാലയത്തുകൽ പ്രാസാദശു
ദ്ധികളും പ്രായശ്ചിത്താദിഹോമങ്ങളും 'ചെയ്ത്' അനുജ്ഞാക
ലശം ആടി പ്രാത്ഥിച്ചു സൂത്ര ക്ലിദാസു ഉക്തയാ പഠഞ്ഞപ്രകാരം ഹം
ഫലധന്തമായ തത്ത്വങ്ങളുടെ സംഹാരതത്ത്വപരോമത്തെയ്യ്
തത്ത്വകലശമാടി വ്യാസസ്ഥകോശാദി ചെയ്ത് ജീവകലശത്തെ
പൂജിച്ച് "യാത്രാം കരുഷ്യ" ഇത്യാദി പ്രാത്ഥിച്ച് ജീവോപാസ
നാന്തം കൈയും ചെയ്ത് ജീവകലശത്തെ മൂലാലയമണ്ഡപത്തു
ങ്കൽ ശയ്യയിങ്കൽ ബിംബത്തിന്റെ കൂടെ എഴുന്നള്ളിച്ചു വയ്പു.

“യാത്രാം കരുഷ്യ ദേവേശ! ഭക്താനാമനുക്മ്പയാ

ജീർണ്ണമുദ്യത്യ തദ്ഭക്തൈഃ കല്പിതം ബിംബമുജ്ജ്വലം. വൃന്ത

തേന ശേഹം വിശാഭ്യേശ! ഉത്തിഷ്ഠ ശീഖിവാഹന!”

ഇത്രയും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

ഏവം ഗുഹാച്ഛാവിഷയേ മന്ത്രോന്യത്രോന്നയേദ് ബുധഃ. വൃ

ഏവം ഗുഹാച്ഛാവിഷയേ മന്ത്രഃ - ഈവണ്ണം സുബ്രഹ്മണ്യ
ങ്കലേ പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം. ബുധഃ അന്യത്ര ഉന്നയേത് - വിദപാ
നായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ മറ്റുള്ള ദേവന്മാരിൽ “ഉത്തിഷ്ഠ ശരഡ
ധപജ” ഇത്യാദി ഉപഹിച്ചു ചൊല്ലൂ.

ഉത്പാദ്യോക്തവദ്യബിംബമുപനീയാതോ ബഹിഃ സന്ദഹേദ്
 ഗോസപ്തിഃ സ്തപിതം തദർഹദഹനേ തദ്രാഗം ചേദ ഇതഃ
 ലഘുഹം ചേദ് ഗുരവേ സമപ്തയതു തദപിദ്രാവു യജപാഥവാ
 മരിതപാ നാളമിദം വിശോധ്യ സൂത്രഭം തത് കൌതുകം

[കല്പയേത്. വൃദ്ധ

ഉക്തവത് അല്പബിംബം ഉത്പാദ്യ - പറഞ്ഞപോലെ
 ദൃഢാശാന്തിഹോമം ചെയ്തു ബിംബത്തെ എടുപ്പിച്ച്, അതഃ -
 ബഹിഃ ഉപനീയ - പീഠത്തേ കൊണ്ടുപോയി വാസനയേ ഉദപ
 സിച്ചാൽ, തദ്രാഗം ചേത് - ആ ബാലബിംബം വൃക്ഷമയമായിരി
 ക്കുന്നു എങ്കിൽ, ഗോസപ്തിഃസ്തപിതം തദർഹദഹനേ സന്ദഹേത -
 നെയ്ത് പിരട്ടി വിഷപക്സേനാദി തത്തന്നിമ്മാല്യധാരിയേ പൂജിച്ച്
 അഗ്നിയിങ്കൽ ദഹിപ്പിച്ചു. ലഘുഹം ചേത് വിദ്രാവു യജപാ ഗുര
 വേ സമപ്തയതു - ചെമ്പ് ഓട് ഇത്യാദി ലോഹമയമാകുന്നു എങ്കിൽ
 അതിന്നേ ഉരക്കിച്ച് യജമാനൻ ആചാര്യനായിട്ട് കൊടുപ്പു.
 അഥവാ ഇദം നാളം മരിതപാ വിശോധ്യ സൂത്രഭം തത് കൌ
 തുകം കല്പയേത് - എന്നിയേ ഈ ബിംബത്തിന്റെ നാളത്തെ
 മുറിച്ച് പീഠവുമുണ്ടാക്കി ശുദ്ധികളും ചെയ്ത് ഉത്സവബിംബാദി
 കളിൽ നന്നായിട്ട് കല്പിച്ചുകൊള്ളൂ.

ആധായ പ്രതിമാധിവാസമധരേദ്യസ്തത്തദർഹാർഹണാ-
 ഹോമബ്രാഹ്മണതർപ്പണാദ്യപരിഷദ്പീഠാധിവാസാദികം
 അന്വേദ്യഃ കൃതരത്നകർമ്മണി സമാനീയ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ തത്-
 പീഠേ ബിംബമഥ സ്വകീയകലശാസേകാദ്യകം ചാചരേത്.
 [വൃൻ

അധരേദ്യഃ പ്രതിമാധിവാസം ആധായ - പ്രതിഷ്ഠയുടെ
 തലേ ദിവസം രാത്രിയിൽ ബിംബത്തുകയും ജീവകലശത്തുകയും
 ധ്യാനാധിവാസത്തെയ്ത് തത്തദർഹാർഹണാഹോമബ്രാഹ്മ
 ണതർപ്പണാദ്യപരിഷദ്പീഠാധിവാസാദികം - തദ്യോഗ്യങ്ങളായ
 പൂജകളും മണ്ഡപപൂജയും ശിരസ്സുത്ഥാഹോമാദിശാന്തിഹോമാ
 ന്തവും ചെയ്ത് സമ്പാതസ്തർശനാനന്തരം ഗോദോഹനാദിയും പാ
 യസനിവേദ്യവും കാൽ കഴുകിച്ച് ഉടുക്കയും ചെയ്താൽ പിന്നെ
 പ്രാസാദപീഠനപുനകശിലകളുടെ ശോധനയും അധിവാസ
 ങ്ങളും ചെയ്യൂ. അന്വേദ്യഃ കൃതരത്നകർമ്മണി ബിംബം സമാനീയ

തത്പിരേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ - പിരേദിവസം പ്രാസാദശോധനയും നപുംസകശിലാസ്ഥാപനവും രത്നന്ത്യാസവും ചെയ്ത് പീഠത്തെയും പ്രതിഷ്ഠിച്ച് മണ്ഡപത്തിൽ വന്ന് ജീവകലശബിംബങ്ങളിൽ പൂജിച്ച് വിദ്യേശപരകലശപ്രോക്ഷണവും ചെയ്ത് ധ്വജതോരണാഭിഷേകവും ഉദപസിച്ച് എല്ലാമകത്തു എഴുന്നള്ളിച്ച് ബിംബത്തുകൽ പരാവാഹനാഭി ചെയ്ത് പീഠത്തുകൽ ബിംബത്തേ പ്രതിഷ്ഠിച്ച പ്രാർത്ഥനകളും ചെയ്ത് അഷ്ടബന്ധസ്ഥാപനവും ചെയ്താൽ, അഥ സ്വകീയകലശാസേകാദ്യകം ച ആചരേത് - കരദേശനിദ്രാകലശങ്ങളേ ആടി ജീവകലശാഭിഷേകവും പ്രാണന്ത്യാസാദിയും സ്ഥൂലാവാഹനാഭികളും ചെയ്ത് നിത്യപൂജയും പ്രതിഷ്ഠാബലിയും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് നട അടച്ച് പരിവാരപ്രതിഷ്ഠയും ചതുർത്ഥസ്നാനവും ഉത്സവവും ഇവ ക്കെയും മുന്തിലേപ്പോലെ ചെയ്വു. ഇങ്ങനെ ഒരു പ്രകാരം നിഷ്ക്രാമണക്രിയ.

അതന്തരം ഇളംകോവിലിൽ കൂടാതെ ഒരു ദിവസം കൊണ്ടുതന്നെ ബിംബം മാറുന്നേടത്തു ബിംബത്തിന്റെ വിശേഷത്തെപ്പറയുന്നു:—

യത്രാഹ്വൈനേന യ സമുദിതം കർമ്മ നിർമ്മേയമത്ര
പ്രോദ്യപാസ്യേവം കലശമധിവാസ്യാച്ഛയാ സാകമഗ്രേ
മൂലാർച്ചാഭിപൂതനിജവിശുദ്ധ്യാഭിമന്ത ലഗേഹേ
സംസ്ഥാപ്യേനാം സ്വചിതികലശാസേചനാദ്യം ച കർത്വാത്.
[൯൦]

യത്ര ഏകേന അഹ്നാ സമുദിതം കർമ്മ നിർമ്മേയം - യാതൊരിടത്തു് ഒരു ദിവസംകൊണ്ടു് തന്നെ ബിംബത്തേ മാറി പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നത് ശക്യമായി ഭവിക്കും; അത്ര ഏവം പ്രോദ്യപാസ്യ അഗ്രേ കലശം അച്ഛയാ സാകം അധിവാസ്വ - അവിടെ ഇപ്രകാരം അനുജ്ഞാകലശവും ജീവോദ്യാസനയും ചെയ്ത് ജീവകലശത്തേ ദേവാഗ്ര മണ്ഡപത്തിൽ അയ്യങ്കൽ എഴുന്നള്ളിച്ചു. അവിടെ പുത്തനായിട്ടു് ഉണ്ടാക്കിയ മൂലബിംബത്തെയും നേത്രോന്മീലനാഭി പരിഗ്രഹിച്ച ശോധനയും ജലാധിവാസാദിയും ചെയ്ത് മണ്ഡപത്തിൽ ജീവകലശത്തോടു കൂടി എഴുന്നള്ളിച്ച് ധ്യാനാധിവാസവും ഹോമാദികളും ഇത്യാദി ക്കെയും ചെയ്ത്, മൂലാർച്ചാഭിപൂതനിജവിശുദ്ധ്യാഭിമന്ത ലഗേഹേ ഏനാം സംസ്ഥാപ്യ - പിന്നെ ദൂർവാശാന്തിയും ബിംബോദ്ധാരവും ചെയ്ത് പീഠവുമെടുത്തു് മാറി പ്രാസാദശോധനകളും രക്ഷോഘ്നാഭിവാസ്വപഞ്ചാഹ്വാനവും

ചെയ്ത് പ്രസാദപീഠങ്ങളേ അധിവസിച്ച് പിറേ ദിവസം പ്രാ
സാദപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്ത് നപുംസകശിലയും പ്രതിഷ്ഠിച്ച് രത്ന
ന്യാസവും പീഠപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്ത് മണ്ഡപത്തിൽ വന്ന് പൂജി
ച്ച് ധ്വജതോരണാദികളേ ഉദേശിച്ച് ബിംബത്തേയും ജീവക
ലശാദികളേയും അകത്തു് എഴുന്നള്ളിച്ച പരാവാഹനാദി ക
ക്കയും ചെയ്തു് ബിംബത്തേ പ്രതിഷ്ഠിച്ച അഷ്ടഗന്ധവും ഇട്ടു,
സ്വപിതീകലശാസേചനാദ്യം ചകുന്താത് - നിദ്രാകലശാദിഷേകാ
നന്തരം ജീവകലശത്തേ അടി പ്രാണന്യാസാദി കക്കയും അടച്ച്
പരിവാരപ്രതിഷ്ഠയും ചതുർത്ഥസ്നാനവും ഉത്സവവും ചെയ്തു.
ഇങ്ങനെ ഒരു ദിവസംകൊണ്ടുള്ള നവീകരണക്രിയ.

അനന്തരം ബിംബം മാറാതെ ഹസ്തപാദാദി ബന്ധനത്തുകലേയ്ക്കും പ്രാ
സാദം പണിചെയ്യേണ്ടുന്നതിനുള്ള നിഷ്ക്രാമണമന്ത്രപ്രായണം :-

ബിംബാജീർത്തിവിയെഴ വിധായ സകലം സൂത്രച്ഛിദ്രൈകോദിതം
മുക്തപാ പ്രാത്ഥ്യ നമസ്ത ഇത്യധിഷ്ടം സംയോജ്യ നിർത്യാപ്യ തം
മൂലാർച്ചാം പരിരക്ഷ്യ തക്ഷഭിരഭീഷ്ഠം കർമ്മ നിർത്യാപ്യ തത്
കർമ്മാന്തേ പരിഗൃഹ്യ കാരുകരതഃ പ്രാസാദമുക്തകൃമാത്. നമ

ബിംബാജീർത്തിവിയെഴ - ബിംബം മാറുന്നതിനു മാത്രം ജീ
ർണ്ണമില്ലാതെ ഇരിക്കുമ്പോളും ഹസ്തപാദാദി ബന്ധനത്തുകയും, സൂത്ര
ച്ഛിദ്രൈകോദിതം മുക്തപാ സകലം വിധായ - സൂത്രച്ഛിദ്രത്തുക
ലേയ്ക്കും, പരഞ്ഞ വാസ്തുസംപാതം ഉണ്ടാക്കുകയും തത്ത്വങ്ങൾ ഹം
ഫട എന്നു കൂട്ടുകയും കൂടാതെ ശേഷം അനുജ്ഞാകലശം തുടങ്ങി
ജീവകലശം പൂജാനന്തരം കക്കയും ചെയ്തു്, നമസ്ത ഇതി പ്രാത്ഥ്യ
അധിഷ്ടം യോജ്യ തം നിർത്യാപ്യ - മുമ്പിൽ പറഞ്ഞ പോലെ, "നമ
സ്തേ സർവലോകേശ" ഇത്യാദി പ്രാർത്ഥിച്ച് സമ്പാതസ്തർശനം
തുടങ്ങി ജീവോദാസാന്തരം ചെയ്തു് ജീവകലശത്തിൽ യോജി
പ്പിച്ച് സംസ്കൃതമണ്ഡപത്തിൽ ശയ്യയിങ്കൽ ജീവകലശത്തേ
എഴുന്നള്ളിച്ചു. പിന്നെ മൂലബിംബത്തേ വസ്രംകൊണ്ടു മുടി
ക്കെട്ടി, തക്ഷഭിഃ അഭീഷ്ഠം കർമ്മ നിർത്യാപ്യ - പണിക്കാരേക്കൊ
ണ്ടു് പീഠം മാറുക ഹസ്തപാദാദിബന്ധനം പ്രാസാദത്തിന്റെ
പണി ഇത്യാദി വേണ്ടുന്നതിനേ ഒരുദിവസംകൊണ്ടു് തീർപ്പി
ക്കാമെങ്കിൽ കാലതാമസത്തിന്നു തക്കവണ്ണം ബാലാലയത്തു
ങ്കൽ ബാലബിംബത്തോടുകൂടി അധിവസിച്ച് ബാലാലയപ്രതി

ഋണന്തരം ജീവകലശത്തേ അവിടെ ആട്ടം പണിതുടങ്ങി
യാൽ മൂലബിംബത്തുകൽ വിളക്കും നിവേദ്യവും കാട്ടണം. തത്
കർമ്മാന്തേ കാരുകരന്തഃ ഉക്തക്രമാത് പ്രാസാദം പരിഗൃഹ്യ - പ
ണികൾ കഴിഞ്ഞാൽ പറഞ്ഞപോലെ ശില്പിഹസ്തത്തുകൽ നിന്ന്
പ്രാസാദബിംബങ്ങളേ പരിഗ്രഹിച്ചു.

പുണ്യാഹാവധിഭിർവിശോധ്യ പരികല്പ്യാച്ചിർമ്മയം തത്സ്ഥിതം
ബിംബം വാരണവാരീണഃ സലിലവാസേ സ്താപയിതപാ സുധീഃ
സ്വസേവാക്തക്രമബലാകൗതുകമിദം സംഭാവ്യ പീഠോച്ചിതേ
കൃതപാ ബിംബഘടാഭിഷേകയജ്ഞാദ്യം കർമ്മ തത്രൈവ തത്.

[ൻമ

പുണ്യാഹാവധിഭിഃ വിശോധ്യ - വാസ്തുപുണ്യാഹാന്തമുള്ള
പ്രാസാദശുദ്ധികളും ബിംബത്തുകലേ ശോധനകളും ചെയ്താൽ,
തത്സ്ഥിതം ബിംബം അച്ചിർമ്മയം പരികല്പ്യ-പ്രാസാദസ്ഥമായി
രിക്കുന്ന ബിംബത്തേ ഭൂതസംഹാരശോഷണദഹനങ്ങളേ ചെയ്ത്
തേജോമയമായി ധ്യാനിച്ചു, സുധീഃ സലിലവാസേ വാരണം സ്താ
പയിതപാ - സുധിയായിരിക്കുന്ന ഗുരു ജലാധിവാസത്തുകൽ ജല
ഭ്രോണിയിൽ വരണപൂജാദിയെച്ചെയ്ത് വെള്ളംകൊണ്ട് വളരെ
അഭിഷേകത്തെയ്യു. പീഠത്തിന്റെ ജലാധിവാസവും അ
പ്പോൾ തന്നെ കൂടെച്ചെയ്തു. സ്വസേവാക്തക്രമബലാകൗതുകം
ഇദം ബിംബം അച്ചിതേ പീഠേ സംഭാവ്യ - പിന്നെ തങ്ങൾക്കു
പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പോലെ കൗതുകബന്ധത്തേയും ജലാധിവാസ
ശേഷമായ പ്ലാവനാഭിഭൂതസൃഷ്ടിയേയും ചെയ്ത് പീഠം പൂജി
ച്ച് “ഭദ്രം കണ്ണഭി”രിത്യാദി ജപിച്ച് പീഠസ്ഥാനത്തേയും കല്പി
ച്ച്, ബിംബഘടാഭിഷേകയജ്ഞാദ്യം കർമ്മ കൃതപാ - പിന്നെ
ബിംബശുദ്ധികലശാഭിഷേകവും ഉപഹാരദാനങ്ങളും അവിടെ
ത്തന്നെ വച്ചു ചെയ്തു.

ബിംബേ ഗ്രാഹിതമണ്ഡപേഽധിശയനം നൃസ്തേഫം ബാലാലയാ-
ണീതപാ ജീവഘടേഽധിവാസ്യ വിധിവന്മൂലാലയാദേവ വാ
ഹുതപാ മണ്ഡപ ഏവ ജീവകലശേ ബിംബേ ച സംസ്കൃത ത-
സമ്പാതം പൃഥഗർച്ചനാദ്യമഖിലം നിവർത്യ പൂർവ്വോക്തവത്.

[ൻന

ബിംബേ - ഗർഭഗൃഹത്തുകലേ ആ ബിംബത്തുകലും, ബാലാലയാ-
യാത് നീതപാ - എളംകോവിൽകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ബിംബത്തുകൽ
നിന്ന് ജീവോദ്ധാസനചെയ്തു, അഗ്രാഹിതമണ്ഡപേ അധി

ശയനം നൃന്ദേ ജീവഃപദേ ച - ജീവകലശത്തേ, സംസ്കൃതമണ്ഡ
പത്തിൽ ശയ്യയിങ്കൽ എഴുന്നള്ളിച്ച് അവിടെയും, വിധിവത്
അധിവാസ്യ - വിധിക്ക് തക്കവണ്ണം ധ്യാനാധിവാസത്തേ
ചെയ്തു. മൂലാലയാത് ഏവ വാ - എന്നിയേ എളംകോ
വിൽ കൊള്ളാതെയുള്ളിടത്തു് അന്നുതന്നെ മൂലബിംബത്തുകൽ
നിന്നു് ജീവോപാസനയെച്ചെയ്തു് ശയ്യയിങ്കൽ എഴുന്ന
ള്ളിച്ച് ജീവകലശത്തുകലും ബിംബത്തുകലും ധ്യാനാധിവാസ
ത്തെയ്തു്, മണ്ഡപേ ഏവ ഹതപാ - അധിവാസഹോമാദികൾ
ക്കെയും മണ്ഡപത്തിൽ തന്നെ ചെയ്തു്, ജീവകലശേ ബിംബേ
ച തത്സമ്പാതം സംസ്തൃശ്വ - ജീവകലശത്തുകലും അകത്തേ ബിംബ
ത്തുകലും സമ്പാതസ്തർശനത്തെയ്തു്, പൂർവ്വാകതവത് അച്ഛ
നാഭ്യം അഖിലം പൃഥക് നിർവർത്യ - അധിവാസപൂജാദികളൊ
ക്കെയും രണ്ടിടത്തും വെച്ചേറേ ചെയ്തു് തദ്രാത്രിശേഷത്തേ ഇതി
ഹാസപുരാണാദികളേക്കൊണ്ടു് ഘോഷിച്ച് ഉറങ്ങാതെയുമിരിപ്പു്.

രത്നന്ത്യാസവിധിം വിധായ മനസാ 'സംപൂജ്യ ഗർഭാലയം
നീതപാ ജീവഃപദാഭ്യമത്ര സുവിഭാവൈത്യതത് പ്രതിഷ്ഠാപനം
ജീവന്ത്യാസവിധൌ സ്വജീവകലശേനാസിചു പൂർവാകതവത്
കർത്താത് കർമ്മകലാപമിത്യഭിഹിതാ നിഷ്ക്രാമണപ്രക്രിയാ. നർ

രത്നന്ത്യാസവിധിം മനസാ വിധായ സംപൂജ്യ - പിറേറ ദിവസം
ഗർഭഗൃഹത്തുകലിരുന്ന് നാനീമുഖപുണ്യാഹാദിയെയെച്ചെയ്തു് പീഠം
പൂജിച്ച് നപുംസകശിലയേ പൂജിച്ച് രത്നന്ത്യാസത്തെ മാനസിക
മായിച്ചെയ്തു് പ്രണവകൊണ്ടു് പൂജിച്ച് പീഠപ്രതിഷ്ഠയുടെ ആ
വാഹനാദി ചെയ്തു്, ജീവഃപദാഭ്യം ഗർഭാലയം നീതപാ - ബിംബ
ത്തുകലും ജീവകലശത്തുകലും പൂജിച്ച് വിദ്യേശപരകലശങ്ങളേ
പ്രോക്ഷിച്ച് പൂജാവസാനത്തുകൽ തോരണാദികളേ ജീവകലശ
ത്തുകലുപേസിച്ച് എല്ലാമകത്തു് എഴുന്നള്ളിച്ച്, അത്ര ഏതത
പ്രതിഷ്ഠാപനം സുവിഭാവ്യ - ബിംബത്തുകൽ പരാവാഹനാദി
ചെയ്തു് പ്രതിഷ്ഠാമന്ത്രത്തേ തൊട്ടുജപിച്ച് പ്രതിഷ്ഠയേ സങ്ക
ല്പിച്ച് അഷ്ടബന്ധവും ഇട്ടു് നിദ്രാകലശാഭിഷേകാന്തം ചെയ്തു്,
ജീവന്ത്യാസവിധൌ സ്വജീവകലശേന ആസിചു - ജീവാവാഹന
കാലത്തു് ജീവകലശത്തേ ആടി പ്രാണന്ത്യാസാദി ചെയ്തു്, പൂ
ർവാകതവത് കർമ്മകലാപം കർത്താത് - മുന്തിൽ പറഞ്ഞ പോലെ
സ്ഥലാവാഹനാദി ക്കെയും ചെയ്തു് വിളക്കും വച്ച് നെയ്യുമടച്ച്

മൂന്നു ദിവസം നടയിൽ സ്വസ്തികമിട്ടു നിത്യപൂജയും ചെയ്ത് രണ്ടാം ദിവസം ഇന്ദ്രാദിപ്രതിഷ്ഠയും മൂന്നാം ദിവസം പ്രായശ്ചിത്താദിഹോമങ്ങളും കലശപൂജയും നാലാംദിവസം ചതുർത്ഥസ്നാനവും ചെയ്തു ഉത്സവവും ചെയ്തു. ഇതി നിഷ്ക്രാമണപ്രക്രിയ അഭിഹിതം - ഇങ്ങനെ നിഷ്ക്രാമണനവീകരണത്തിന്റെ ക്രിയ പറയപ്പെട്ടു.

‘നമസ്തേ സർവ്വലോകേശ’ ഇതിാദി പ്രാർത്ഥനകൾ മുമ്പിൽ ഏഴുതിയിരിക്കുന്നതുതന്നെ.

അനന്തരം സംകോചത്തേ പറയുന്നു:—

നിഷ്ക്രാമണൈകവിഹിതം വിധിമത്ര മുക്തപാ
ശേഷം വിശേഷവിധിഹ പ്രവിധായ കർമ്മ
സംപ്രാപ്ത തത്ത്വകലശേന തഥാഭിഷിച്യ
സംകോചമാചരതു വാ ഗൃഹമാത്രജീർത്തം. ന് 6

ഗൃഹമാത്രജീർത്തം - പ്രാസാദമണ്ഡപാദികൾക്ക് തന്നെ ജിണ്ണതവരികയും ആയത് ഒരു മാസംകൊണ്ട് പണികഴിക്കാമെന്നു വരുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, വിശേഷവിദ് ഗുരു - വിശേഷജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, നിഷ്ക്രാമണൈകവിഹിതം വിധി മുക്തപാ ഇഹ ശേഷം കർമ്മ പ്രവിധായ - നവീകരണത്തുകൽ പറഞ്ഞ വിശേഷപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും യാത്രാസമ്പാതം രണ്ടും കൂടാതെയും അനുജ്ഞാകലശം തുടങ്ങി സംഹാരതത്ത്വഹോമം കഴിവാളുമുള്ള ക്രിയകളേയും ഒക്കയും ചെയ്ത്, സംപ്രാപ്ത തത്ത്വകലശേന അഭിഷിച്യ സംകോചം ആചരതു വാ - ‘ഭേദേശ’ ഇത്യാദികൊണ്ട് പ്രാർത്ഥിച്ച് ഉദ്യോപകാദി ചെയ്ത തത്ത്വകലശംകൊണ്ട് ആടി ഉദ്യോപകാദിയ്ക്കുന്നസംകോചത്തേ ചെയ്തു ബിംബഘടയത്തുകൽ സംകോചിച്ചുവെങ്കിലുമാം. “ഭേദേശ! പ്രതിമാമുത്തേ! മന്ത്രമുത്തേ! പരാവരേ അത്ര സംകചിതോ ഭൂതപാ വാസം കരു തവാജ്ഞയാ.” ന് 7

ഇത് പ്രാർത്ഥനാമന്ത്രം.

വിഷപഗ്ജാഗരിതേ വികൃഷ്ട ബഹിരംശാദന്തരംശാദപി സ്വസ്തിന്നേവ സുയോജിതേ സ്വവിഭവോന്മേഷ ചിദേകാത്മനി ഉഗർദ്ധപായഃ ക്രമതോത്ര പദ്മയുഗളം ധ്യാതവാ തദാവാരകം സേപച്ഛാശക്തിവിഭാവിതം ഘൃഗതഃ സംഭാവ്യ ചാത്മോ-

ഭദ്രഭിക്ഷാം. ന് 8

വിഷപശ്ജാഗരിതേ സ്വവിഭവോന്മേഷേ - ചുറ്റും ജാഗ്രദ
 വസ്ഥയോടുകൂടി ഇരിക്കുന്ന പരിവാരങ്ങളേ, ബഹിരംഗാത് അന്ത
 രംഗാത് അപി വികൃഷ്ടസ്വസ്തിൻ ചിദേകാത്മനി ഏവ സന്തോ
 ജിതേ - മതിലുകയ്ക്കു ബാഹ്യഹാരാദികളിൽ നിന്നും പ്രാസാദാദി
 ഗർഭഗാദികളിൽനിന്നും ആകർഷിച്ച് ചൈതന്യമാത്രസ്വരൂപ
 മായിരിക്കുന്ന ബിംബരൂപയത്തുകൾ യോജിപ്പിച്ചാൽ, അത്ര സ്വേ
 ക്ഷാശക്തിവിഭാവിതം തദാവാരകം ഉഗർദ്ധപാധഃക്രമതഃ പദ്മ
 യുഗളം ധ്യാതവ്യം - ബിംബരൂപയത്തുകൾ തന്റെ ബുദ്ധിശക്തിക്കു
 തക്കവണ്ണം ധ്യാനിച്ച് ഉണ്ടായിരിക്കുമാറും ആ ചൈതന്യത്തേ
 ചുവട്ടിലും മുടിയിരിക്കുമാറും രണ്ടാമത് പൂക്കളേ ധ്യാനിപ്പൂ.
 അതഃ പൃഥക് ആത്മോദ്ഭിദാം സംഭാവ്യ - പിന്നെ താൻ ദേവ
 കൽ നിന്നു വേറെ ആയിരിക്കുമാറും ധ്യാനിപ്പൂ.

തത്രാധാരസരോരുഹാഗ്രഭജമധ്യാസ്ത്രോർദ്ധപപദ്മോദരാത്
 ശ്വോതദ്ഭിഃ പരിതപ്തദേവമുപഹാരൈശ്ചിത്സുഖൈകാത്മ-
 [കൈഃ.

തസ്മാദേവ തദീയമൂർധ്നി നിപതന്തീമാവികാസം സുധാ-
 ധാരാം സാധു വിഭാവ്യ തന്മുക്തളിതം കർച്ചാദ് ബഹിഷ്ഠോബ്ജം.
 [ൻവ

തത്ര ആധാരസരോരുഹാഗ്രഭജം അധ്യാസ്യ - പിന്നെ
 താൻ അവിടെ ദേവന്റെ മുമ്പിൽ താഴെ കല്പിച്ച താമരപ്പൂ
 വിന്റെ ദലാഗ്രത്തുകൾ ഇരുന്ന്, ഉഗർദ്ധപപദ്മോദരാത് ശ്വോ
 തദ്ഭിഃ ചിത്സുഖൈകാത്മകൈഃ ഉപഹാരൈഃ ദേവം സന്തപ്തപ-
 മുകളിലേ താമരപ്പൂവിൽനിന്ന് തന്നെ പതിച്ചിരിക്കുന്ന ചൈത
 ന്യാമൃതമയമായിരിക്കുന്ന ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു ദേവനെ പൂജി
 ച്ച്, തസ്മാദ് ഏവ ആവികാസം നിപതന്തീം സുധാധാരാം തദീ
 യമൂർധ്നി സാധു വിഭാവ്യ - ആ മുകളിലേ താമരപ്പൂവിൽ നിന്ന്
 വിടിയുന്നതുവരെയും പതിച്ചിരിക്കുന്ന അമൃതധാരയെ ദേവന്റെ
 മൂർധാവിക്കൽ സ്ഥിരമാകും വണ്ണം ധ്യാനിച്ച്, ബഹിഷ്ഠഃ - താൻ
 പുറത്തു മാറി ധ്യാനിച്ച്, അാബ്ജം മുകളിൽ കർച്ചാത് - ആ
 താമരപ്പൂവിനെ മുകളുമായിരിക്കുമാറും കല്പിപ്പൂ.

ഉഗർദ്ധപാബ്ജന തദംബുജം കബളിതം കൃതപാഠവതാർത്ഥ തത്
 സംവേഷ്യ ത്രിഗുണാത്മകേന മപരേണാർക്ക്യ ചാസ്രുജസാ

സ്വപ്നത്തിൽ സ്വേദാദിതചിത്സിരാപ്രസരവിശ്രാന്ത്യം സ്ഥിതിതോഴ്ചാം
[വൃത്താം

വസ്രാദ്യൈഃ പരിരക്ഷ്യ തക്ഷഭിരിദം വേശ്ശാജസാ കാരയേത.

[ൻൻ

ഉതർദ്ധപാഞ്ചേജന അവതാത്ത് തദ് അംബുജം കബളിതം
കൃതപാപിന്നെ മുകളിലത്തേ താമരപ്പൂവിനേക്കൊണ്ട് താത്തു് താ
ഴത്തെതാമരപ്പൂവിനേ മുടിയെന്നു കല്പിച്ച്, അഥത്രിഗുണാത്മകേന
മപരേണ തത സംവേഷ്യ - സത്ത്വപരജസ്തമോമയങ്ങളായ നൂലു
കൊണ്ട് പ്രണവംകൊണ്ടു ചുറ്റിക്കെട്ടി, അസ്രുജസാ ആരക്ഷ്യ -
അസ്രുതേജസ്സുകൊണ്ട് രക്ഷിച്ച്, സ്വേദാദിതചിത്സിരാപ്രസര
വിശ്രാന്ത്യം സ്വപ്നത്തിൽസ്ഥിതഃ - തങ്കൽനിന്നും ഉണ്ടായ സുഷുപ്താ
നാഡീമാറ്റേണ തങ്കൽ ജീവനേ ആക്കിയാൽ, വസ്രാദ്യൈഃ
വൃത്താം അർച്ചാം പരിരക്ഷ്യ - പിന്നെ വസ്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ബിംബ
ത്തേ മുടി പുൽക്കയറുകൊണ്ട് കെട്ടി പഞ്ജരവുമുണ്ടാക്കിവെച്ചാൽ,
തക്ഷഭിഃ ഇദംവേശ്ശ അജസാ കാരയേത് - പിന്നെ ആശാരികളേ
ക്കൊണ്ട് ഈ പ്രാസാദാദികളേ വേഗേന പണിയേ ചെയ്യിപ്പൂ.
ഈ സംകോചക്രിയ കുറഞ്ഞൊരു കാലമായിട്ട് ചെയ്തുകാണ
നില്പു.

പ്രാസാദം പരിഗൃഹ്യ തദപിധിസമാപ്തേ ശോധയിതപാദം തദ് -
ബിംബം ചോദിതസപ്തശുദ്ധിഫവനസ്സാനാദിനാ ശോധയേത്
ധാരായാമിഹ തത്സരോരുഹവികാസാദ്യം വിധേയം ധിയാ
പ്രാക്സംഖ്യോചിതത്തത്ത്വസൃഷ്ടിഫവനാദൈ കർമ്മണാ ചാച -

[രേത്. ൧൦൦

തദപിധിസമാപ്തേ - പ്രാസാദത്തിന്റെ പണികൾ കഴി
ഞ്ഞാൽ, പ്രാസാദം പരിഗൃഹ്യ ശോധയിതപാ - പ്രാസാദത്തേ പരി
ഗ്രഹിച്ച് അടിച്ചുതളിച്ച് നന്നാക്കി പ്രാസാദശുദ്ധി തുടങ്ങി വാസ്തു
പുണ്യാഹാന്തം ചെയ്താൽ, തദ്ബിംബം ചോദിതസപ്തശുദ്ധിഫ
വനസ്സാനാദിനാ ശോധയേത് - ആ ബിംബത്തേ പറഞ്ഞിരി
ക്കുന്ന ചതുഃശുദ്ധ്യാദികളേക്കൊണ്ടും പ്രായശ്ചിത്താദി ഫോമങ്ങളേ
ക്കൊണ്ടും കലശാഭിഷേകംകൊണ്ടും ശുദ്ധികളേച്ചെയ്തു. ഇഹ
ധാരായാം തത്സരോരുഹവികാസാദ്യം ധിയാ വിധേയം - ഇവിടെ
ധാരചെയ്യുമ്പോൾ മുമ്പു സംകോചിച്ചിരുന്ന പദ്മങ്ങളെ വിട്ടു
ത്തന്നും മനസ്സുകൊണ്ട് കല്പിക്കണം. പ്രാക്സംഖ്യോചിതത്തത്ത്വ
സൃഷ്ടിഫവനാദൈ കർമ്മണാ ച ആചരേത് - തത്ത്വങ്ങളേ ഫോമി

ചുതിൽ അധികസംഖ്യയായിട്ട് ഇവിടെ സൃഷ്ടിതത്വമോമത്തു
ങ്കൽ ചെയ്ത ക്രിയകൊണ്ടും സംകോചിച്ചിരിക്കുന്ന പദ്മങ്ങളുടെ
വികാസത്തെ ചെയ്തു.

അനന്തരം അഷ്ടബന്ധം മറ്റി ചുട്ടുന്നതിനേ പറയുന്നു:—

ജിണ്ണ സത്യഷ്ടബന്ധ തദധിഗതചിതിം സ്വാർത്ഥസ്വതസി-
ദേവേ വ്യാപ്യാദിനാ തന്മലമപി പരിശോദ്ധ്യാഭിഷിച്ഛാച്ഛി-
ബീജേനാവാഹ്യ പീഠേ പ്രകൃതിമപി പമാംസം ച മൂലേന
സാംഗീകത്വോപഹാരാൻ സ്തപനസമവസാനാൻ സമപ്തപാദ-
[കുതാം
[തേസ്തിൻ
[ബിംബേ
[യോഷ്വ. ൧൦൧

അഷ്ടബന്ധ ജിണ്ണ സതി-അഷ്ടബന്ധം ജിണ്ണമായിപ്പോ
യാൽ അതിന് മുഹൂർത്തം കല്പിച്ചു മുളയുമിട്ട് അനുജ്ഞാകലശവും
ശ്രീഭൂതബലിയും ചെയ്ത് ദേവനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു, സ്വാർത്ഥസ്വത
സിക്കതാം തദധിഗതചിതിം ആദിനാ ദേവേ വ്യാപ്യ-മുഹൂർത്തത്തു
ന്നാൾ കീറിത്തീയിട്ട അനപാധാനാദി ഹോമം തുടങ്ങി മൂലാഷ്ടാ
ജ്യാഹുതി കഴിവോളം ചെയ്ത് നവശക്തികൊണ്ട് സംഹാരമായിട്ട്
ഓരോ ഉരു ഹോമിച്ചു സമ്പാതമുണ്ടാക്കി വേറെ വച്ചാൽ നവശ
ക്തിമന്ത്രങ്ങൾ വെച്ചേറേ എട്ടെട്ടു ഉരു ഹോമിച്ചു മൂലംകൊണ്ട്
ചതുർവ്രവ്യങ്ങളും ഹോമിച്ചു സപിഷ്ടകൃദാദിഹോമം ചെയ്തു സമ്പാ
തത്തെ വേറെ വയ്ക്കു. പിന്നെ ഗഭഗ്രഹത്തിങ്കൽ ചെന്നു ദേവ
നോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു സംഹാരസ്വതാതം ജിണ്ണഷ്ടബന്ധസ്ഥാനത്ത്
സമപ്തിച്ചു പ്രണവംകൊണ്ട് ചൈതന്യത്തെ ദേവങ്കൽ യോജി
പ്പിച്ചു, തന്മലം അപി പരിശോധ്യ - ജിണ്ണഷ്ടബന്ധത്തെയും
നാളത്തിലേ ദോഷമായ വസ്തുക്കളേ(യും) കളഞ്ഞു, അഭിഷിച്ഛ-
വളരെ വെള്ളംകൊണ്ട് അഭിഷേകത്തെച്ചെയ്തു, അച്ചിതേ
അസ്തിൻ പീഠേ ബീജേന പ്രകൃതിം - പീഠം പൂജിച്ചു പീഠത്തുങ്കൽ
തത്തച്ഛക്തിബീജംകൊണ്ട് പ്രകൃതിയേയും, മൂലേന ബിംബേ പ
മാംസം ആവാഹ്യ - മൂലംകൊണ്ട് ബിംബത്തുങ്കൽ പുരുഷനേയും
ആവാഹിച്ചു, സാംഗീകത്വ ഉഭയോഃ സ്തപനസമവസാനാൻ ഉപ
ഹാരാൻ സമപ്ത ച - രണ്ടിടത്തും വ്യാപകാംഗങ്ങളേ നൃസിച്ച്
സ്താനാവസാനമായ ഉപഹാരങ്ങളേ രണ്ടിടത്തും കൊടുപ്പു.

പുണ്യാഹപ്രോക്ഷണാത്തേ ദ്വയരൂപി വസനാദ്യൈവിഭൂഷോപ-
 [ഹാരൈ-
 രിഷ്ടാ കൃതപാശ്ചന്ധ്യം വിധിവദഭയസമ്മേളനം ഭാവയിതപാ
 മൂലേനാവാഹ്യ ദേവം പ്രയജതു സകളീകൃത ഭക്ത്യോക്തനിത്യാ
 കർത്തുത്വാഹ്നികോക്തസ്തപനമിഹ തദിജ്ജ്വഹ തദ്ബിംബ
 [ഏവ. ൧൦൨

പുണ്യാഹപ്രോക്ഷണാത്തേ - പിന്നെ അഷ്ടബന്ധം കൊണ്ടു
 ന്ന മുമ്പിൽ വെച്ച് അഷ്ടബന്ധദേവതാഃ എന്നു കൂട്ടി ദേവകൽ
 പുണ്യാഹത്തെത്തളിച്ച്, വസനാദ്യൈഃ ദ്വയം അർപ്പി വിഭൂഷ്യ -
 വസ്ത്രാലംകാരാദികൊണ്ട് ബിംബത്തെയും പാറത്തെയുമലങ്കരിച്ച്,
 ഉപഹാരൈഃ ഇഷ്ടാ - ജലഗന്ധാദികളേക്കൊണ്ട് രണ്ടെടത്തും
 വെച്ചേറേ പൂജിച്ച് അഹ്യപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്ത്, വിധിവദ് അ
 ഷ്ടബന്ധം കൃതപാ - നവരത്നസ്വർണ്ണങ്ങളെ നാളത്തിൽ ഇട്ട് മണലു
 കൊണ്ടു നാളം നിറച്ച് അഷ്ടബന്ധത്തിനേ ശോഷണാദികളും
 നവശക്തികൊണ്ട് പൂജയും ചെയ്ത് സമ്പാതം അഷ്ടബന്ധത്തിലും
 സമപ്പിച്ച് ഭാനം മുഹൂർത്തം ചെയ്ത് നീരാജനത്തെ ഉഴിഞ്ഞു പ്രണ
 വേദപചാരപീഠമന്ത്രവും ശക്തിമൂലപ്രണവങ്ങളും ജപിച്ച് അഷ്ട
 ബന്ധത്തേ നാളത്തിലിട്ട് പിറകിൽ യോജിപ്പിച്ചിട്ട്, ഉഭയസമ്മേ
 ളനം ഭാവയിതപാ - പ്രകൃതിപുരുഷന്മാരുടെ സംയോഗത്തെയും
 ധ്യാനിച്ച് യുവസുകരവും ജപിച്ചാൽ, മൂലേന ദേവം ആവാഹ്യ
 സകളീകൃത ഭക്ത്യോ യജതു - മൂലംകൊണ്ട് ദേവനെ ആവാഹിച്ച്
 ലിപിതത്തപാദി ആയുധഭൂഷണാന്തം നൃസിച്ച് മുത്തിപൂജയും
 ചെയ്ത് പായസം നിവേദിച്ച് പൂജിപ്പൂ. ഉക്തരീത്യാ തുത്വാഹ്നികോ
 ക്തസ്തപനം അർപ്പി കർത്വാ - പ്രതിജ്ഞയികലേപ്പോലെ മൂന്നാം
 ദിവസം പ്രായശ്ചിത്താദി, ഹോമങ്ങളെച്ചെയ്തു. നാലാം ദിവസം
 ഹോമകലശങ്ങളേ ആടി ചതുർത്ഥസ്നാനവും ചെയ്ത്, ഇഹ തദിജ്ജ്വാ
 തദ്ബിംബേ ഏവ - ഇവിടെ മൂന്നു ദിവസത്തേ നിത്യപൂജകൾ
 അഭിഷേകം ചെയ്യാതെ ബിംബത്തുകൽ തന്നെ ചെയ്തു. ഇവിടെ
 അനുജ്ഞാനകലശത്തിന്റെ ബ്രഹ്മകലശമാടുന്നതിനു മുമ്പിൽ സ
 ന്യാതസ്വർം തുടങ്ങി അഷ്ടബന്ധമിട്ടു പൂജയുടെ സ്നാനകാലത്തു്
 ബ്രഹ്മകലശത്തേ ആടി പൂജിച്ച് നാലാം ദിവസം ചുരുക്കത്തിൽ
 ചതുർത്ഥസ്നാനവും ചെയ്യുന്നു ചിലർ. ഈ പക്ഷം തന്നെ അ
 ധികം നടപ്പായിട്ടു ചെയ്തുവരുന്നു.

അഷ്ടബന്ധംകൂട്ടുന്ന പ്രകാരമെപ്പറയുന്നു:—

ശംഖഃ ഷഡ്ഗുണിതഃ പര്യോധിഗുണിതഃ സഞ്ജം ദ്വിവൃദ്ധാഭയാ
കാറ്റാസോപലവാലുകാഃ സജതുകാഃ പ്രത്യേകമേകാംശകാഃ
ലാക്ഷാർദ്ധാമലകീസമേതമഖിലം സംയുക്തം സംയോജിതം
തൈലക്രിഷ്ണസുചിഷ്ണമാത്മനവശകത്യാത്മാഷ്ടബന്ധം വിഭുഃ.

൧൦൩

ഷഡ്ഗുണിതഃ ശംഖഃ - ആറുഭാഗം ശംഖുപൊടിയും, പര്യോ
ധിഗുണിതഃ സഞ്ജം - നാലുഭാഗം ചെഞ്ചെലുവും, ദ്വിവൃദ്ധാ അഭ
യാ - രണ്ടുഭാഗം കട്ടക്കാഞ്ഞാലിയും, സജതുകാഃ കാറ്റാസോപല
വാലുകാഃ പ്രത്യേകം ഏകാംശകാഃ - കോലരക്കും നൂൽപരുത്തിയും
കോഴിപ്പരുലും പേരാററിലേ മണലും ഈ നാലു കൂട്ടവും വെവ്വേറേ
ഭാരോ ഭാഗവും, ലാക്ഷാർദ്ധാമലകീസമേതം - കോലരക്കിൽ
പാതി നെല്പിക്കായും കൂട്ടി, അഖിലം സഞ്ചുർണ്ണ - ഈ
എട്ടു കൂട്ടവും വെവ്വേറേ പൊടിച്ചുനന്നാക്കി പറഞ്ഞ ക്രമേണ,
സംയോജിതം തൈലക്രിഷ്ണസുചിഷ്ണം - എല്ലാം ഒരുമിച്ച് ഒരു
ഭാഗത്തോളം എണ്ണയിൽ രിരുമ്മിച്ചെത്ത് മറ്റൊരു ദിവസം രണ്ടു
നേരവും ഇടിച്ചാൽ, ആത്മനവശകത്യാത്മാഷ്ടബന്ധം വിഭുഃ -
തങ്ങളുടെ നവശകതിസ്വരൂപമാകുന്ന അഷ്ടബന്ധം എന്നു
വിദഗ്ദ്ധന്മാരു പറയുന്നു.

അനന്തരം ബലിപീഠാദികളുടെ ജീർണ്ണമാല രണ്ടെ പറയുന്നു:—

ബലിപീഠമഹായപജാദിജീർണ്ണ

വിഹിതൈർദേവവിശുദ്ധവസ്ത്ര തൈസ്തത്

സുവിശോദ്ധ്യ സമർദ്ധ്യ ദേവമണ്ഡ

ബലിമാധായ നിബോധയേദപിയേയം.

൧൦൪

ബലിപീഠമഹായപജാദിജീർണ്ണ - വലുബലിക്കല്ലും വലിയ
കൊടിമരവും നിർമ്മാല്യധാരി തുടങ്ങിയുള്ളവയുടേയും കൂത്തമ്പ
ലത്തിന്റെയും ജീർണ്ണതയിലും മിക്കവാറും ഒന്നുപോലെ ചെയ്യുന്ന
ക്രിയകളിൽ, വിഹിതൈഃ ദേവവിശുദ്ധവസ്ത്ര തൈഃ സുവിശോ
ധ്യ - പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പേരെ ദേവകൾ ശുദ്ധീകളും കലശവും
ചെയ്ത് തുല്യമാക്കുകയും അവസ്രാവപ്രോക്ഷണത്തേ ചെയ്ത്,
ദേവം സമർദ്ധ്യ അണ്ഡേ ബലിം ആധായ - ദേവനേ പുജിച്ച്
ശ്രീഭൂതബലിയേയും ചെയ്ത്, വിധേയം നിബോധയേത് - കർത്ത
വ്യമായ കർമ്മത്തേ ദേവനോടു പ്രാർത്ഥിച്ചു.

അഥ തത് പുരുഷഃ പ്രതീപവൃത്തയാ
ശരതത്തെപഃഫനം വിധായ മന്ത്രി
അഭിഷിച്യ ച തദ്ഘടേന തസ്തിൻ
സ്വവിഭൂത്യപ്യയമഞ്ജസാ പ്രകല്പ്യ.

൧൦൭

അഥ തത് പുരുഷഃ പ്രതീപവൃത്തയാ ശരതത്തെപഃ ഫനം വിധായ - പിന്നെ ബലിപീഠാദികളുടെ മുമ്പിൽ കീറിത്തീയുമിട്ട് തത്തദ്ഭവതാനാമം കൂട്ടി അനപാധാനാദി ചെയ്ത് പരിധിക്കു മുമ്പിൽ തെക്കു കലശത്തേ പുജിച്ച് പരിധ്യാദി ചെയ്താൽ പഞ്ചതത്ത്വംകൊണ്ട് സൃഷ്ടിക്രമേണ ഹോമിച്ച് തത്സമ്പാതം സ്പർശിച്ച് നാഡീസന്ധാനവും ചെയ്ത് ഹൃദയത്തോടുകൂടി സംഹാര ക്രമേണ എട്ടെട്ട് ഉരു ഹോമിച്ച് കുമ്പാഭിതത്പരിവാരമന്ത്രം കൊണ്ടും സംഹാരക്രമേണ ഹോമിച്ച് യാത്രാസമ്പാതവും ഉണ്ടാക്കി ഹോമവും മുടിച്ച്, മന്ത്രി തദ്ഘടേന അഭിഷിച്യ അഞ്ജസാ സ്വവിഭൂത്യപ്യയം പ്രകല്പ്യ-ആചാര്യൻ പീഠം പുജിച്ച് ആവാഹിച്ച് ഉദ്യാപകങ്ങളെയെല്ലാം തത്ത്വകലശത്തേ ആടി ഉദ്യാപകംചെയ്ത് പട്ട്കുതപ്രണവപുഷ്പാഞ്ജലികളേകൊണ്ടു തത്പരിവാരമന്ത്രങ്ങളേ പീഠാധിപനോടുകൂട്ടിച്ചെയ്തു.

കലശേ പരിപൂരിതേ തദഗ്രേ
ചിതീമാവാഹ്യ സസൃതമത്ര സംസ്ഥാ
ഉപനീയ ച ഗർഭധാത്രി സിക്തപാ
ഗമയേത് തത്സിരയൈവ ദേവദേവേ.

൧൦൮

തദഗ്രേ പരിപൂരിതേ കലശേ - അവിടെ മുമ്പിൽ ദുർവാക്ഷതസ്വർണ്ണം നൃസിച്ച് ജീവകലശത്തേ പുജിച്ച് തങ്കൽ, അത്ര സംസ്ഥാ ചിതിം സസൃതം ആവാഹ്യ - സൂക്ഷ്മപരാംഗങ്ങളേയും തന്മന്ത്രപുടിതപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളോടുകൂടി ജീവമന്ത്രം കൊണ്ട് ജീവോപാസനയേയും ചെയ്ത് കലശത്തുകൽ തന്മന്ത്രം കൊണ്ടു പുജിച്ച് നിവേദിച്ച് പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്, ഗർഭധാത്രി ഉപനീയ സിക്തപാ - സോഷ്ണീഷമൂർദ്ധാവായി കലശത്തേ എട്ടുതൂത് പ്രദക്ഷിണഗതിയായി ഗർഭഗൃഹത്തിങ്കൽ കൊണ്ടുപോയി നടയുടച്ചു ദേവന്റെ മുമ്പിൽ അഭിഷേകത്തെയെല്ലാം, തത്സംസ്ഥാ ഏവ ദേവദേവേ ഗമയേത് - തത്ത്വ ഷുദ്ധാനാഡീമാർഗ്ഗത്തെ തച്ചെതന്ത്രത്തേ ദേവങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച് കൊടിമരത്തിനും

ശംഗത്തിനും ഇങ്ങനെ തന്നെ ക്രിയകൾ. ശംഗത്തിന്റെ ക്രിയകൾ ഒക്കയും ബഹുവേരന്യായേന കണ്ണാടിയിൽ ചെയ്യണം. ജീണ്ണാലാരംചെയ്താൽ കൊടിമരത്തേ നിർമാല്യധാരിയെ പുജിച്ച ഹോമാഗ്നിയിൽ ദഹിപ്പിക്കണം.

ഗർഭന്യാസപ്രഭൃതിവിധിനാ കാതണാ കാരന്തിതപാ
തോയാവാസപ്രഭൃതിവിധിഭിഃ ശുദ്ധിഭിഃ സപ്തഭിശ്ച
സംശോദ്ധ്യതദപിവിവദധിവാസ്യ പ്രതിഷ്ഠാദി സർവം
കവീതാഥ പ്രഥമവിധിവത്തുത്യാദോക്ഷണാന്തം. ൧൦൭

ഗർഭന്യാസപ്രഭൃതിവിധിനാ - പിന്നെ ബലിപീഠമദ്ധ്യത്തുകൽ മുമ്പു തൽപ്രതിഷ്ഠയിങ്കൽ ചറഞ്ഞ പോലെ ഗർഭന്യാസം ചെയ്ത്, കാതണാ കാരന്തിതപാ-പണിക്കാരേക്കൊണ്ട് യഥോക്തലക്ഷണമായി പീഠത്തേ ഉണ്ടാക്കിച്ച്, തോയാവാസപ്രഭൃതിവിധിഭിഃ സപ്തഭിഃ ച സംശോദ്ധ്യ- ബലിപീഠത്തേ പരിഗ്രഹിച്ച് ശോധനകൾ ഒക്കയും ജലാധിവാസബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളും ചെയ്ത്, ഏതെങ്കിലും വിധിവത് അധിവാസ്യ - തപേദിവസം അധിവാസിച്ച് ബലിയും തുകി, പ്രതിഷ്ഠാദി തുല്യവാദോക്ഷണാന്തം സർവം പ്രഥമവിധിവത കവീത - പിറേദിവസം പ്രതിഷ്ഠിച്ച് മുമ്പിലത്തേപ്പോലെ ചതുർത്ഥസ്നാനവും ശ്രീഭൂതബലിയും ചെയ്തു.

ജീണ്ണാല്യതിം സ്ഥാപിതമന്ത്രബിംബ-

ഗൃഹാദിജീർത്തേ സപദിതി കര്യാത്

ദുഃസ്ഥോ/ന്യഥാ ചേദപിപദേ തഥാ ചേത്

സുസ്ഥോ/ത്രദേവോ യദു സമ്പദേ സ്യാത്. ൧൦൮

സ്ഥാപിതമന്ത്രബിംബഗൃഹാദിജീർത്തേ - പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന മന്ത്രബിംബത്തിന്റെയും തൽപ്രാസാദാദികളുടെയും ജീണ്ണതയിങ്കൽ, സപദി ഇതി ജീണ്ണാല്യതിം കര്യാത് - വേഗേന ഈ ചറഞ്ഞപ്രകാരം ജീണ്ണാലാരത്തേ ചെയ്യണം. അന്യഥാ ചേദ്ദേവഃ ദുഃസ്ഥഃ വിപദേ സ്യാത് - അപ്രകാരം ജീണ്ണാലാരത്തേ ചെയ്യാതെ ഇരുന്നാൽ ദേവൻ ദുഃഖാവസ്ഥനായിട്ട് തത്കന്താക്കന്മാക്ക് ആപത്തുകൾക്കായി ഭവിക്കും. തഥാ ചേത് സുസ്ഥഃ തദു സമ്പദേ സ്യാത് - അപ്രകാരം ചെയ്താൽ ദേവൻ സുഖാവസ്ഥനായിട്ട് സമ്പത്തുകളേയും കൊടുക്കുന്നതിനായിട്ട് ഭവിക്കും.

ഇത്യേകഞ്ചേരവിഷയേ സ്ഥാപനാദ്യം സമീരിതം

ബഹുഞ്ചേരവിധാന്യേ/ഥദേദമാത്രം പ്രദർശ്യതേ. ൧൦൯

ഏകബോധവിഷയേ സ്ഥാപനാദ്യം ഇതി സ്മിരിതം - ഏകബോധിധാനമായിട്ടുള്ള പ്രതിഷ്ഠയിങ്കലേ ക്രിയാക്രമങ്ങൾ ഇപ്രകാരം പറയപ്പെട്ടു. അഥ ബഹുബോധിധാനേ ഭേദമാത്രം പ്രദർശ്യതേ - അനന്തരം ബഹുബോധമായിട്ടുള്ള പ്രതിഷ്ഠയിങ്കലേ വിശേഷങ്ങളേക്കാട്ടുന്നു.

ശുദ്ധം വായുധിവാന്യ ബിംബകലശൈഃ സിക്തപാ/ധിവാന്യഗ്രന്തഃ പ്രാസാദേ പരിശോധിതേ മണിഗണന്യാസാദി കൃതപാ ഗുരു സംസ്ഥാപ്യ സ്വപദേ/ഭിഷിച്യ കർശാദ്യം പ്രാർച്യ സംരക്ഷ്യ [തത് തക്ഷ്ണാ മുമയമുപബിംബമുപബിംബം ചേർപ്പിതം കാരയേത്.

[ഫലം

ബഹുബോധിധാനത്തുകൽ കടുശക്തയോഗമായ മുത്തുകൊണ്ട് ബിംബം ഉണ്ടാക്കുന്നേടത്തു് മുമ്പിൽ കരിങ്ങാലിയുടെ കാതൽകൊണ്ട് വംശദണ്ഡും വക്ഷോദണ്ഡും കടിദണ്ഡും ഉരരുദണ്ഡുകളും ജംഘാദണ്ഡുകളും ഭുജദണ്ഡുകളും പാശ്വാദണ്ഡുകളും ഇങ്ങനെ ബിംബത്തിന്റെ അസ്ഥികൾ പോലെ ഉണ്ടാക്കി ഒരു മിച്ച് ചേർത്തു സന്ധ്യക്കളിൽ ചെമ്പുതകിടം കെട്ടി ഉറപ്പിച്ചാൽ ആയതിന്നു് ശുദ്ധമെന്നു പറയും. വാരി അധിവാന്യ - അങ്ങനെയുള്ള ശുദ്ധദണ്ഡുകളേയും പരിഗ്രഹിച്ച് ശോധനയുചെയ്തു് ജലത്തുകൽ അധിവസിച്ച് ത്രിരാത്രം കുഴിഞ്ഞാൽ എടുത്തു് ബിംബകലശൈഃ സിക്തപാ - ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേക്കാളു് അഭിഷേകത്തെച്ചെയ്തു് തദ്ദമിതമായ ഉപഹാരങ്ങളും കൊടുത്തു് പുണ്യാഹവും ചെയ്യു. അഗ്രന്തഃ അധിവാന്യ - പിന്നെ സംസ്കൃതമണ്ഡപത്തിൽ ശയ്യയിങ്കൽ വെച്ച് ധ്യാനാധിവാസവും നിദ്രാകലശവാദ്യേശപരകലശമണ്ഡലപൂജകളും അധിവാസക്കോമങ്ങളും തത്പൂജയും ചെയ്തു്, പരിശോധിതേ പ്രാസാദേ മണിഗണന്യാസാദി കൃതപാ - പിന്നെ പ്രസാദശുദ്ധി തുടങ്ങി വാസ്യപുണ്യാഹാരവും ചെയ്തു പ്രാസാദപീഠങ്ങളേ അധിവസിച്ച് പിറേറ ദിവസം നവംസകശിലയേ പ്രതിഷ്ഠിച്ച് അതിങ്കൽ പറഞ്ഞപോലെ രത്നാഭിദ്രവ്യങ്ങളേ ക്ഷയം നൃസിച്ച് സമ്പാതസ്തർശനവും ചെയ്തു പീഠപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്തു്, ഗുരു സ്വപദേ സംസ്ഥാപ്യ - മണ്ഡപത്തിൽനിന്നു കുംഭേശ്വരനിദ്രാകലശങ്ങളോടു കൂടി ശുദ്ധത്തേ അകത്തു് എടുത്തുളിച്ച് മഹത്തസ്തമയത്തു് പ്രതിധ്യാനമവതതു് ആ ശുദ്ധത്തേ ബിംബം പോലെ പ്രതിഷ്ഠിച്ച്, കല

ശാസ്ത്രം അഭിഷിച്ഛ പ്രാർത്ഥനകൾക്കുശേഷമുണ്ടാകാമെന്നു കരുതുന്നതല്ല. അഭിഷേകത്തെ ചെയ്ത് പൂജയും ചെയ്തും സംരക്ഷിച്ചു - പ്രസന്നപൂജാവസാനത്തു കൽ രക്ഷിച്ചു; തക്ഷണം ഇപ്പോഴും മുമ്പും മുമ്പാവിംബം ഉപബിംബം ച കാര്യേത് - ശിഷ്ടികളേക്കൊണ്ട് മുമ്പായിരിക്കുന്ന ബിംബത്തെയും ഉപബിംബത്തെയും യഥാ വക്ഷണം കണ്ട് ഉണ്ടാക്കിപ്പൂ.

പിന്നെ ശുദ്ധത്തുകൾ അഷ്ടബന്ധമുണ്ടാക്കിത്തേപ്പാൻ തിരുവട്ടപ്പുഴ നാലു ഭാഗം കത്തുകക്കും മൂന്നു ഭാഗം ഇലപ്പുഴ അഞ്ചു ഭാഗം ശങ്കര ഒരു ഭാഗം ചെമ്പുവിനം എട്ടു ഭാഗം കാവിക്കല്ലു മൂന്നു ഭാഗം ഇവ പൊടിച്ചു നെയ്യുംതേനും സമമായി ഈ രണ്ടു ഭാഗം കൂട്ടി ഇളക്കി ചട്ടിയിൽ അടുപ്പുത്ത് പച്ചു് കുറഞ്ഞൊന്നു തീകത്തിച്ചു് ഉരുക്കി യോഗം വന്നാൽ തേനിന്റെ പാകത്തിൽ വാങ്ങി ശുദ്ധത്തിന്മേൽ എല്ലാടവും തേച്ചാൽ അതിന്റെ മകളിൽ പഴുത്ത തേങ്ങാച്ചുകരിക്കൊണ്ട് നാഡികളേ പിരിച്ചു് ഉണ്ടാക്കി വയ്ക്കണം. അവിടെ നട്ടവിൽ സൂക്ഷ്മയും എടുത്തും വലത്തും ഇഡാപിംഗലകളേയും മുപ്പിരിയായി മൂലാധാരചക്രത്തുകൽ തുടങ്ങി ഭൂമദ്ധ്യത്തുകലോളം നീളമായി വയ്ക്കും. അവിടെനിന്നും ഒന്നായി ശിരസ്സിൽ കൊണ്ടുപോയി ഏഴുതലയാക്കി രണ്ടു പിരിയായി പിരിച്ചാൽ അതിൽ രണ്ടു നാഡികൾ കണ്ണരന്ധ്രങ്ങളിലും രണ്ടു നാഡികൾ നാസാഗുത്തിലും പിന്നെ കീഴ്പ്പോട്ടു് നാഭിയിങ്കലോളവും വസ്തിപ്രദേശങ്ങളിലും വയ്ക്കും. ഇങ്ങനെ ഏഴു പ്രധാനനാഡികൾ വച്ചാൽ അതിൽ വേർവിട്ടു രണ്ടുകൊണ്ട് മൂലാധാരത്തുകൽ തുടങ്ങി മുറുക്കി ചുറ്റിക്കെട്ടു. പിന്നെ വാതചിത്തകഹൃതകങ്ങളായ മണ്ണുകളേ തടംഗങ്ങളിൽനിന്നു് വെച്ചുവേർ മുൻപരിഗ്രഹം ചെയ്തു കൊണ്ടു് കലക്കി അരിച്ചു് പെരുങ്കല്ലും കളഞ്ഞു് ഉണക്കിപ്പൊടിച്ച് കോലരക്കുകയായത്തിലും നാലാമരക്കയായത്തിലും കുരിങ്ങാലി മരുതു് ഈ രണ്ടു കയായത്തിലും പതുപ്പുത്ത് ദിവസം വെച്ചുവേർ ഇട്ടു് കയായം വേർക്കണം. പിന്നെ മണ്ണിൽ നാലൊന്നോളവും മണലുംകൂടി ത്രിഫലക്കയായത്തിലിടണം. അപ്പോൾ തവവും കോതമ്പും ഉഴുനും കായാവിന്റെ ഇലയും പൊടിച്ചു് മണലിൽ പാതി കൂട്ടണം. പിന്നെ ഇളന്നീർ വെള്ളത്തിൽ പതുതുടിവസമിടണം. അപ്പോൾ തിരുവട്ടപ്പുഴ ഇലപ്പുഴ കത്തിരിക്കും ചെമ്പിലും ഇവ മണലിന്റെ നാലെണ്ണം കൂട്ടണം. പിന്നെ പശുവിന്റെ തൈരിൽ ഏഴു ദിവസം കിട

ക്കണം. അതിന്ന് ചുക്ക മുക്കു തിപ്പലി മഞ്ഞൾ ഇവ മണലിൽ തുറന്നിട്ടു കൂട്ടണം. തേനും നെയ്യും പാലും കുറഞ്ഞൊന്നുകൂട്ടി മണ്ണ് നനച്ച് പ്ലാമ്പശയും കൂവളപ്പശയും മണലിൽ നാലൊന്നോളം കൂട്ടി എണ്ണയും കൂട്ടി കുക്കുമം ചന്ദനം പൊന്നരിതാരം കർപ്പൂരം അകിളി ഗോരോചന ഇവ സമംപൊട്ടിച്ച് മണലിൽ എട്ടൊന്നു കൂട്ടി കാശാരിന്റെ തൈലവും കൂട്ടി പൊന്നു വെള്ളി ഗംഗാമുത്തികാ ഗംഗാജലം പുറമണ്ണ് ഇത്യാദിയഥാലാഭം കൂട്ടി മുത്തുച്ചിപ്പിയും ശംഖും പുറം കമ്മായവും പ്ലാമ്പശയും ചകരിത്തറഞ്ഞതും മണലിൽ നാലൊന്ന് കൂട്ടി ആ മണ്ണുകൊണ്ട് മൂന്നുപ്രാവശ്യം നാഡീമന്ദത്തിന്റെ ചുക്കിൽ മിനുക്കും തേച്ച് ബിംബമുണ്ടാക്കി അവയവങ്ങളൊക്കെയും സൗന്ദര്യവമായിട്ടുണ്ടാക്കിയാൽ പട്ടുകൊണ്ട് മുടി കല്പമുണ്ടാക്കി തേയ്ക്കൂ.

കല്പമുണ്ടാക്കുവാൻ ആറ്റിൽ ചുക്കപോലെ ഇരിക്കുന്ന കറുത്ത കല്പം ആറ്റമണലും കോഴിപ്പരലും ഇവ മൂന്നും സമമായിപ്പൊട്ടിച്ച് അരച്ച് പ്ലാശിലയിൽ കഴുച്ചതേച്ച് അലംകാരങ്ങളൊക്കെയും കല്പംകൊണ്ടുതന്നെയുണ്ടാക്കി അവിടെ വേണ്ടുന്ന ചായവും വെയ്ക്കൂ. ഭാരംകൊണ്ടുള്ള ബിംബങ്ങളും ചായം വച്ച ശിലാബിംബങ്ങളും മണ്ണുകൊണ്ടുതന്നെ ചുട്ട് ഉണ്ടാക്കി ചായം വച്ച ബിംബവും ഇവ ഒക്കെയും ബഹുവേരവിധാനമായി പ്രതിഷ്ഠിക്കണം.

ആയതിന്റെ ക്രിയകളേ പറയുന്നു.

സപ്രാസാദമിദം പ്രഗുഹ്യ മനുബിംബം കർമ്മബിംബം തഥാ തത് കൃത്യാവസിതൈ പ്രണീയ സലിലേ തപാസയേത് കൈരുകം കൃതപാ വാസ്തവിധി സുവസ്ത്രപരിമാർദ്യോർച്ചാം ച സശോധ-
[യേത്

സംഹൃത്യാഗ്രഭക്താപ്ത ദപ്തേണകൃത ജ്ഞാതാർധിവാസ്യാഥ വാ. മ. മ. മ.

തത് കൃത്യാവസിതൈ - ബിംബത്തിന്റെ പണികളൊക്കെയും എത്രയും സാവധാനമായിട്ട് കഴിച്ചാൽ, സപ്രാസാദം ഇദം മനുബിംബം തഥാ കർമ്മബിംബം ച പ്രഗുഹ്യ - പ്രാസാദത്തോടുകൂടെ ഈ ലേപ്യബിംബത്തേയും ചൊറഞ്ഞ പോലെ ഇരശകോണിൽ മണ്ഡപത്തിൽ വച്ചു കർമ്മബിംബത്തേയും നേത്രോല്ലേഖനാദി ചെയ്ത് പ്രതിഗ്രഹിച്ച് തദ്യോഗ്യമായ ശോധനകളേയും ചെയ്ത്, തത് കൈരുകം സലിലേ പ്രണീയ വാസയേത് - അർച്ചനാബിംബത്തേ ജലതീർത്തുകൽ കൊണ്ടുപോയി ജലാധിവാസത്തെ ചെയ്തവു. വാസ്തവിധിം കൃതപാ സുവസ്ത്രപരിമാർദ്യോർ അർച്ചാം

ച സംശോധയേത് - പിന്നെ പ്രാസാദശുദ്ധിതടങ്ങി വാസ്തവലി
 കഴിവോളം ചെയ്ത് മറ്റവായിരിക്കുന്ന വസ്ത്രംകൊണ്ടും മയിൽ
 പീലികൊണ്ടും തുടച്ച് മൂലബിംബത്തെയും ശോധിച്ച്, അഥ
 സംഹൃത്യ അഗ്രഭൃതാപ്സ ഭർപ്പണകൃതജ്ഞായാ അധിവാസ്യ
 വാ - പിന്നെ മൂലബിംബത്തുകൾ ഭൂതസഹോരം ചെയ്ത് കണ്ണാ
 ടിയിൽ പ്രതിഫലിപ്പിച്ച് ഗർഭാശ്വത്തിൽ ഒരു പാത്രത്തിൽ
 വെള്ളം നിറച്ച് വരണനേ ചൂജിച്ച് വെള്ളത്തിൽ കണ്ണാടിയേ
 ജലാധിവാസം ചെയ്യിച്ചുമാം. ധ്യാനംകൊണ്ട് ചെയ്യാലും മതി.

നക്തം നക്തംദിനം ച ത്രിനിശമപി ജലേ വാസയേദ്രതലോഹാ-
 ശ്ചാച്ഛാസ്ത്രോപനീയ സ്തപയതു കലശൈഃ സേവാദിതൈഃ

[കർമ്മബിംബം

ബധ്നീയാത് കൈരതകം ച സ്മരജിതി സകളേ ബിംബകേ/അപാ-

[രത്നപ്രാങ് -

നേത്രോന്മേഷം ച കർമ്മാത്തദദിതമനുഭിർലക്ഷണോദ്ധാരകാലേ.

[ചമര

രതലോഹാശ്ചാച്ഛാസ്ത്രം നക്തം നക്തംദിനം ത്രിനിശം അപി
 ജലേ വാസയേത്-രത്നബിംബങ്ങളേ ഒരു രാത്രിയും ലോഹബിംബ
 ങ്ങളേ ഒരു പകലും രാത്രിയും ശിലാബിംബങ്ങളേ മൂന്നു രാത്രിയും
 ജലാധിവാസത്തെച്ചെയ്ത്, തത്ര ഉപനീയ സേവാദിതൈഃ കലശൈഃ
 കർമ്മബിംബം സ്തപയതു - സ്നാനമണ്ഡപത്തുകൾ എഴുന്നള്ളിച്ച്
 ബിംബശുദ്ധികലശങ്ങളേകൊണ്ട് അഭിഷേകത്തെച്ചെയ്ത് ഉപമാ
 രദാനാഭിപ്രണ്യാഹാൻതം കർമ്മബിംബത്തുകൾ ചെയ്വൂ. സ്മര
 ജിതി സകളേ ബിംബകേ അപോരത്നം കൈരതകം ച ബധ്നീ
 യാത് - ശിവങ്കൽ സകളുമായിരിക്കുന്ന മൂലബിംബത്തുകൾ
 അപോരനെക്കൊണ്ട് നേത്രോന്മലനത്തെയും ചെയ്യണം.

കർമ്മാച്ഛാമധിവാസയേത് സമുപനീയാലംകൃതേ മണ്ഡപേ
 മൂലാച്ഛാമനുസന്ധിക് അപ്തകലശാസേകാം ച മൂലാലയേ
 ഹായാവായ്ജ്വലിവാസനം യദി കൃതം തന്ത്യാഃ പൃഥക് സാന്ദ്രതം
 ഹായബിംബാലാഭിഷേകമപി തപ്തമുലൈഃ പൃഥക് പ്രാച-

[രേത്. ചമന

കർമ്മാച്ഛാമ അലംകൃതേ മണ്ഡപേ സമുപനീയ അധിവാസ
 യേത് - കർമ്മബിംബത്തേ സംസ്കൃതമണ്ഡപത്തിൽ ശതൃയിങ്കൽ
 എഴുന്നള്ളിച്ച് ധ്യാനാധിവാസത്തെച്ചെയ്വൂ. അനുസന്ധിക് അപ്ത
 കലശാസേകാം മൂലാച്ഛാമ മൂലാലയേ അധിവാസയേത് - ധ്യാനം

കൊണ്ട് ബിംബശുദ്ധീകരണാഭിഷേകത്തെ ചെയ്തിരിക്കുന്ന മുഖ
ബിംബത്തെ പ്രാസാദത്തുകൾ സ്വസ്ഥമാനത്തു തന്നെ വസ്ത്രം
കൊണ്ട് മൂടി ധ്യാനാധിവാസത്തെച്ചെയ്തു. തന്മൂലം ഉദയാവായു
ധിവാസനം കൃതം യദി - മുഖബിംബത്തിന് മുമ്പ് കണ്ണാടിയിൽ
പ്രതിബിംബിച്ച ജലാധിവാസത്തെ ചെയ്തു എങ്കിൽ, സാംപ്രതം
തന്മൂലം തപ്തമുഖമല്ല ഉദയാബിംബാഭിഷേകം അപി
പൃഥക് പ്രാപതേത് - ഇപ്പോഴും മുഖബിംബത്തിന്റെ ശുദ്ധീകരണ
ക്കൊണ്ട് കണ്ണാടിയിൽ പ്രതിബിംബിപ്പിച്ച ബിംബശുദ്ധീകരണ
ങ്ങളൊഴിവാക്കി ഉപഹാരാഭിഷേകാഹാരമൊക്കെയും ചെയ്തു.

ബിംബം പ്രാസാദസംസ്ഥം വിധിവദവിജയത്ത് പാപ്യയേം പ.

[തരിമന്ത്രം]

ഭരതാഭിമുഖം പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിനായി അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

പ്രമാണങ്ങൾ:

സംരക്ഷയെക്കുറിച്ച് തീരുമാനമെടുക്കുകയും തീരുമാനം നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്.

പ്രകൃതി

തന്മിംസ്തുതപായിവാസാഹ്തിജവഹഥ സഹോതമാഹോതയെച്ച.

190

പ്രാസാദസംസ്ഥാനം ബിംബം - ഗർഭാശയത്തിൽ ഉണ്ടാക്കി
യിരിക്കുന്ന മുലബിംബത്തെ, അവില്പത്തപാപ്യയോത്പത്തിമ
ത്രാതോമോമോഷാധൈവമത്രാസംസ്ഥാനം അന്ന മാനസൈ ഉപ
ഹാരൈ യജേത് - ഗ്യാനാധിവാസതുതുകലേ തത്തപസംഹാരവും
ശോഷണാദിയും തത്തപസ്യഷ്ടിയും സംവത്സരോക്ഷിതവും അണ്ഡ
ഭേദവും ലിപിപ്രാണായാമലിപിന്യാസവും മന്ത്രോദയപ്രാണായാ
മവും പീന്യാസവും മുർത്യാവാഹനയും വീദ്യാമുർത്ത്യാവാഹന
യും തത്തപാവാഹനയും തത്തപന്യാസവും മുലാക്ഷരാംഗന്യാ
സവും ചെയ്ത് മാനസപൂജയും ചെയ്ത് ഉപഹാരങ്ങളെ
ക്കൊണ്ട് പൂജിപ്പു. ഏതത് ക്രിയാബിംബകം അവി സംശോ
ധ്യ - പിന്നെ മണ്ഡപത്തിൽ ശയ്യയിൽ കിടത്തിയിരിക്കുന്ന
അർച്ചനാബിംബത്തെ ഭൂതസംഹാരശോഷണാദിഭൂതസൃഷ്ടിതുടങ്ങി
പീന്യാസമന്ത്രന്യാസങ്ങളെച്ചെയ്ത് മുർത്യാവാഹനയും പഞ്ച
തത്തപാവാഹനയും മുലാവാഹനയും ചെയ്ത്, മണ്ഡലോജ്യാദിയുക്തം
യജതാം - മണ്ഡലപൂജയേ ടംക്രൂടി, പൂജിപ്പു. തന്മീൻ തത്തപാധി
വാസാഹ്വതിഭവം സമ്പാതം അതാതായേത് - അർച്ചനാബിംബത്ത

കൽ തന്ത്രപരോമാദിസമ്പാതങ്ങളേയും സമർപ്പിച്ചു. മൂലബിംബത്തുകൽ സമ്പാതസ്തർശനം കറച്ചു സ്തർശിച്ചു.

ലേപ്യാദിപ്രതിമാസമേതമഭിതഃ പ്രാസാദമഷ്ടംസി ഭി-
 ജ്ഞാധേയാന്യധിവാസനോക്താവനാന്യഗ്നിം പ്രണീയാഗ്നിജേ-
 ശ്വീവൃക്ഷപ്രഭവാ നിശാചരദിശി ശ്രീപണ്ണികോതമാന്യമാ-
 നായവ്യാം സമധോ/൯൯സ്മൃതഭയോഃ ശേഷം ക്രമഃ പൂർവ്വവത്.

[മ. ൧൦]

അഗ്നിജേ - സുബ്രഹ്മണ്യകൽ, ലേപ്യാദിപ്രതിമാസമേതം പ്രാസാദം അഭിതഃ - ലേപ്യാദികളായ മൂലബിംബത്തോടുകൂടിയ ശ്രീകോവിലിന്റെ ചുറ്റും, അഷ്ടാംഗ ദിക്ഷു അഗ്നിം പ്രണീയ കിഴക്കു തുടങ്ങിയ ഏഴ് ദിക്കുകളിലും മണ്ഡപത്തിൽ ആചാര്യകുണ്ഡത്തുകൽ അഗ്നിജനനംചെയ്ത് ആത്മീയീന് മുഖ്യ അധിവാസത്തുകൽ ചുറ്റത്തെ പോലെ ഹോമമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് വിഹരിച്ചു, അധിവാസനോക്താവനാനി - ആധേയാനി - അധിവാസത്തുകൽ ചുറ്റത്തെ "സമിത്" സ്തർശ്ചിദിവിലാജകാംസ്തീലയവൻ സിംഹാത്കാംശം ക്രമാത്," ഈ ഏഴു ഭൂവുങ്ങളേയും ഹോമിക്കണം. നിശാചരദിശി ശ്രീവൃക്ഷപ്രഭവാഃ - അവിടെ നിത്യതകോണിൽ കുണ്ഡത്തിൽ കൂവളച്ചുമതയും, വായവ്യാം ശ്രീപർണികോതമാന സമിധഃ - വായുകോണിൽ കമ്പിൾച്ചുമതയും ഹോമിക്കണം. ഉദയോഃ അസ്മാ അണഃ - ഈ രണ്ടു കുണ്ഡങ്ങളിലും ഭൂവുങ്ങളേ ഹോമിപ്പാൻ അസ്മമന്ത്രം. ശേഷം ക്രമഃ പൂർവ്വവത് - ശേഷം ഏഴു കുണ്ഡങ്ങളിലേ മന്ത്രങ്ങളും ചമരുകളും ഏല്പാടവും ഹോമസംഹൃതം മുഖ്യ അധിവാസഹോമപ്രകാരത്തുകൽ ചുറ്റത്തെ പോലെ തന്നെ ഈ സമ്പാതത്തേ മൂലബിംബത്തുകൽ അർപ്പസ്തർശിച്ചു പ്രതിബിംബഭൂഷണത്തുകൽ നൽകണം. സ്തർശിച്ചു നിശാചരദിശി സകലം പരേദ്യവി പരാവാഹാദി കൃതാം സുധീർ-
 ഹോമ്യാന്യസനം വിഭാവ്യ വിധിവിദിജ്ഞാപ്യ ദേവം തതഃ
 കൗമാര്യമപി തത്പുരു പനരിയം സാദേവതേ - മുരതിരോ-
 മിതച്ചായമന്തം വിഹീനമണികേ സംസ്ഥാപയത് സ്വേ

[പദേ. ൧൧൩]

പരേദ്യവി - ചിരേദ ദിവസം, സുധീഃ - ബുദ്ധിമാനായ
 ആചാര്യൻ പ്രാസാദപ്രതിയുചെയ്തു നമ്പുസകശിലയുടെ പീഠത്തിന്റെ പ്രതിയുയെ സങ്കല്പിച്ചു തത്പുരുകളും ചെയ്തു അർച്ചന

ബിംബത്തെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതിന് മൂലബിംബത്തിന്റെ മുമ്പിൽ പീഠപ്രതിഷ്ഠയും ചെയ്ത്, അന്തഃസങ്കലം നീതപാ-മണ്ഡപത്തിൽവന്നു അർച്ചനാബിംബത്തുകൾ പുജിച്ച് എല്ലാം ഉപസരിച്ച് അകത്തു് എഴുന്നള്ളിച്ച് വച്ചാൽ, പരാവാഹനാദി കൃതാം മൂലാർച്ചനാസനം വിധിവത് വിഭാഷ്യ- പരാവാഹനാദി ഒക്കെയും ചെയ്ത് മൂലബിംബത്തേ പ്രതിഷ്ഠാമന്ത്രം തൊട്ടു ജപിച്ചു പ്രതിഷ്ഠയേ കല്പിച്ച്, തത് ദേവം വിജ്ഞാപ്യ - പിന്നെ മൂലബിംബത്തുകൾ പ്രാർത്ഥിച്ച് അർച്ചനാബിംബത്തുകൾ അവസ്ഥാവാഹനതട്ടണി ഒക്കെയും ചെയ്ത്, തത് പരം വിഹീനമണികേ [രത്നാസാഹിത്യേ സ്വേദപദേ - മൂലബിംബത്തിന്റെ മുമ്പിൽ രത്നാസാദികൂടാതെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്ന സ്വപീഠത്തുകൾ, ഇയം സാ ദേവതേ മുന്തിഃ ഓം ഇതി ഉച്ചാത്യ കർമ്മാർച്ചാം അപി സംസ്ഥാപയേത് - ഈ മന്ത്രത്തേ പ്രണവോപചാരാദിപ്രതിഷ്ഠാമന്ത്രാണുത്തുകൾ കൂട്ടി ചൊല്ലി അർച്ചനാബിംബത്തെയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു.

ശൈലാദിസ്ഥിരകർമ്മകൗതുകവിധൗ അഷ്ടബന്ധാ/

ത്ര തത്-

പ്രാണനാസവിയുക്തമുക്തമഖിലം കൃതപാ നിവേദ്യാന്തിമം സുനൈന്നിസ്സലിലൈസ്സഭാഹിതചിതിം സംയോജ്യ മൂലേ തത് പ്രാണന്യാസപരസ്സരം സമുചിതം സർവം പ്രകവീത ച. ൧൧൭

ശൈലാദിസ്ഥിരകർമ്മകൗതുകവിധൗ അഷ്ടബന്ധഃ ഇഷ്ടം അർച്ചനാബിംബം ശിലകൊണ്ട് ഇളക്കം കൂടാതെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതാണു് അർച്ചനാബിംബത്തിൽ അഷ്ടബന്ധമിടണം. ചലനമാകയും ലോഹമായിരിക്കയും എങ്കിൽ അഷ്ടബന്ധം വേണ്ട. അതു പ്രാണന്യാസവിയുക്തം ഉക്തം അഖിലം നിവേദ്യാന്തിമം കൃതപാ - ഈ അർച്ചനാബിംബത്തുകൾ . കുംഭേശനിദ്രാകലശാഭിഷേകം ചെയ്ത് ജീവാവാഹനയും ചെയ്ത് പ്രാണന്യാസനംകൂടാതെ വ്യാധകാംഗവും ചെയ്ത് സ്ഥൂലാവാഹനയും മന്ത്രാവാഹനയും തത് പൂജയും ചെയ്താൽ, നിസ്സലിലൈഃ സുനൈഃ തടാഹിതചിതിം മൂലേ സംയോജ്യ - വെള്ളംകൂടാതെ ശംഖിൽ അക്ഷതഗന്ധപുഷ്പങ്ങളേ നിറച്ചു ആ ശംഖുകൊണ്ട് പ്രണവോപചാരമൂലപുടിതപസ്വതത്വപങ്ങളേക്കൊണ്ട് അർച്ചനാബിംബഗതചൈതന്യത്തേ ആവാ

ഹിച്ച് മൂലബിംബത്തോട് യോജിപ്പിച്ച് പ്രണവവ്യാപകാഭി
ചെയ്ത്, പ്രാണന്യാസപുരസ്സരം സർവ്വം സമുചിതം. പ്രകർവിത -
പ്രാണന്യാസം പശുഷകന്യാസം മൂലാക്ഷരാംഗന്യാസം ഇത്രയും
ചെയ്ത് മാനസപൂജയേയും ചെയ്തു.

പീഠോജ്യാഭിസമുജ്ജ്വലേ സമഭിവാഹ്യാതഃ ക്രിയാബിംബകേ
മന്ത്രന്യാസപുരസ്സരം വിധിവദത്രാഭ്യർത്ഥം ദേവം സ്വയം
നീതപാ മൂലതന്ത്രേ തതഃ സ സകളീകൃത്യോപഹാരൈഃ പരൈ-
രേനം മാനസജൈസ്സമർത്ഥപരിജപ്യ പ്രീണയേദ് ഭക്തിതഃ.

മഹദ്വ

പീഠോജ്യാഭിസമുജ്ജ്വലേ ക്രിയാബിംബകേ - പിന്നെ നിത്യ
പൂജാർത്ഥം അർച്ചനാബിംബത്തുകൽ ചീറപൂജയേ ചെയ്ത്, അതഃ
സമഭിവാഹ്യ - ആ മൂലബിംബത്തുകൽനിന്ന് ശംഖിൽ വെള്ളം
നിറച്ചുകൊണ്ട് പ്രണവോപഹാരമൂലപുടിതപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേ
ക്കൊണ്ട് ആവാഹിച്ച് അർച്ചനാബിംബത്തുകൽ ശംഖജലത്തേ
ക്കുടി പ്രണവവ്യാപകാഭി ചെയ്ത് സ്വഹൃദയത്തുകൽ നിന്ന് ആവാ
ഹിച്ച്, അത്ര മന്ത്രന്യാസപുരസ്സരം വിധിവത് അഭ്യർത്ഥം - കർമ്മ
ബിംബത്തുകൽ ലിപിതത്തപഞ്ചഡാഹന്യാസാദിയേ ചെയ്ത് ഉപഹാ
രങ്ങളേയും കൊടുത്ത് സപരിവാരം പൂജിച്ച് നിവേദിച്ചു ബലി
യും തുകി നട തുറന്ന പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്താൽ, സ്വയം ദേവം
മൂലതന്ത്രേ നീതപാ - ആ ദേവനേത്തന്നെ ശംഖിൽ ഗന്ധപുഷ്പാ
ക്ഷതമിട്ട് വെള്ളംകൂടാതെ പറഞ്ഞ മന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് ആവാ
ഹിച്ച് മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച്, തതഃ സ സകളീകൃത്-
മൂലാക്ഷരാംഗങ്ങളേ നൃസിച്ച് സകളീകരിച്ച്, ഏനം മാനസജൈഃ
ഉപഹാരൈഃ സമർത്ഥപരിജപ്യ പ്രീണയേത് - ഈ
ദേവനേ മാനസപൂജയാകുന്ന ഉപഹാരങ്ങളെക്കൊണ്ട് പൂജിച്ച്
ഭക്തിയോടുകൂടി മന്ത്രങ്ങളേ തൊട്ടുപിച്ച് പ്രസാദിപ്പിക്കണം.
അപ്പോൾതന്നെ ചിദ്ബിംബസമ്മേളനത്തേയും ചെയ്ത് നടയും
അടപ്പു.

തത്തത് കർമ്മകൃതേ പ്രണീയ മനുബിംബാത് കർമ്മബിംബേദ്യനാ
കന്യാത്തർച്ചിനാഭീഷേകനജനാദ്യം കർമ്മ സർവ്വം സുധീഃ
സ്ഥാസ്തന്ത്രത്രതോപാ ദേവമുപനീയാന്ത്ര ബിംബേദ്യനാ
സ്താനാഭിനി സമാചരേദിഹ സമിജ്യാ കർമ്മബിംബേ സഭാ. മഹൻ

തത്തത്കർമ്മകൃതേ - അതാതു ക്രിയകളേ ചെയ്യുന്നോടത്തു
 ഒക്കെയും, മുമ്പിങ്ങാൻ കർമ്മബിംബേ പ്രണീയ-മുലബിംബത്തു
 കൽ നിന്നു പരഞ്ഞപോലെ ദേവനേ കർമ്മബിംബത്തുകൽ ആവാ
 ഹിച്ചു, അമുനാ തൃശ്ശിനാദിഷേകയജനാദ്രം സർവ്വം കർമ്മ കർമ്മാൽ
 ഈ അർച്ചനാബിംബംകൊണ്ടു ചതുർത്ഥസ്ഥാനം തുടങ്ങിയുള്ള കല
 ശാഭിഷേകത്തേ ഒക്കെയും ചെയ്തു. ആ സ്ഥാനത്തുനി - ആ
 അർച്ചനാബിംബത്തിന്റെ അടുത്തു സ്ഥിരമായിരിക്കുന്നു ഏകിൽ,
 തത്ത്വം അർച്ചനാബിംബേ ദേവം ഉപനീയ - ആ അർച്ചനാ
 ബിംബത്തുകൽ നിന്നു സ്ഥാനകാലത്തു ദേവനേ സ്നാനാബിംബ
 ഭൂതുകൽ ആവാഹിച്ചു, അമുനാ സ്നാനാദിനി സമാപതേ - ഈ
 സ്നാനാബിംബത്തേക്കൊണ്ടു കലശാഭിഷേകാദികളേ ചെയ്യണം.
 ഇഹ സമീപ്യാസദാ കർമ്മബിംബേ ഏവ-ഇവിടെയും കലശങ്ങളേ
 ആദിയാൽ അർച്ചനാബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു വസ്ത്രാഭിഷേ
 കയും ചെയ്തു ഒക്കും മുലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു. എല്ലാത്
 പോഴും അർച്ചനാ കർമ്മബിംബത്തുകൽ തന്നെ.

ശുദ്ധേഃ അഖിലകർമ്മ കർമ്മകൃതബിംബേ യോജയിതം പ്രാപ്തം
 തത്തപാപീത്യുദയാദി മുലമനുബിംബേ കർമ്മബിംബേഹി വാ
 ഉദ്ധാരേ ജനിതത്തപസർപ്പിഭപബിംബസ്ഥേ സമർപ്പ്യ സ്വദേ
 ഹതപദ/ഭൂമി/പദേശാഗതേ സ്വപദഗേ വിശേഷം വിവാഹ പ്രാഗ്യാതേ.

൧൦൦

ശുദ്ധേഃ അഖിലകർമ്മ കർമ്മകൃതബിംബേ - ശുദ്ധിയി
 കൽ ക്ഷാമനാദിസംസ്കൃതികളും അർച്ചനാബിംബത്തുകൽ ഓ
 രോന്നു കഴിഞ്ഞാൽ മുലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു. യോജ
 യിതം മുലമനുബിംബേ തത്തപാപീത്യുദയാദി മുലബിംബത്തുകൽ
 യോജിപ്പിച്ചു തത്തപസംഹാരശോഷണാദി തത്തപസ്യഷ്ടി തുടങ്ങി
 ഒക്കെയും ചെയ്തു കർമ്മബിംബത്തുകൽ ആവാഹിച്ചു പഞ്ചകം കളഭം
 അർച്ചനാ കർമ്മബിംബേ - എന്നിയേ ഭൂതസംഹാരാദികളേ കർ
 ബിംബത്തുകൽ തന്നെ ചെയ്യാം. ഉദ്ധാരേ ജനിതത്തപസർപ്പിഭ
 ബിംബസ്ഥേ സമർപ്പ്യ-ജീർണോദ്ധാരത്തുകൽ പുജാൻതരം ശുദ്ധി
 തത്ത്വപാപമുതസ്തപാതത്തേ അർച്ചനാബിംബത്തിൽ സമർപ്പിച്ചു.
 അതേ ശുദ്ധി - മുലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു നന്നു

സ്വസ്ഥാനാഭിതത്വപരോമത്തെച്ചെയ്ത്, പുരോഗതേ അഭ്യർത്ഥ -
 അർത്ഥനാബിംബത്തുകലാക്കി പായസനിവേദ്യാദി ചെയ്ത്, സ്വപ-
 ദനേ വിശ്വം വാലാപ്യ-മുലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച് ധ്യാന
 സങ്കോചത്തേ ചെയ്ത്, അഗ്രഗേ -അർത്ഥനാബിംബത്തുകലാവദ-
 ഹിപ്പ.

സിക്തപാ മുഗ്ധതാ പ്രണീയ കലശേ സിക്തപാശ്ചനാ കാമ്വികം
 തന്യാജീവമേദേ സുയോജ്യ ലഘുഗേഹസ്ഥാല്പബിംബേ നയേത്
 കൃതപാ സർവവിഹൈകബേരവിധിനാ സമ്പാദ്യ സർവം തതഃ
 പ്രത്യാപത്തിമപി പ്രസിദ്ധബഹുബേരന്ത്യായതഃ പ്രാചരേത്.

൧൨൧

സിക്തപാ തത്ത്വകലശത്തേ ആടി, മുലഗന്തം കലശേ
 പ്രണീയ മുലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച് ജീവകലശത്തേ പുജി-
 ച്ച് ജീവോപാസനാനന്ദം ചെയ്ത്, അമൃത കാമ്വിക സിക്തപാ-യു
 ജീവകലശം കൊണ്ട് കർമ്മബിംബത്തേ ആടി അവിടെയും ധ്യാന
 സങ്കോചത്തേ ചെയ്ത്, തന്യാജ് ജീവാലദേ സുയോജ്യ - അർത്ഥ-
 നാബിംബത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ജീവകലശത്തേ വേറെ പുജിച്ചു
 സമ്പാതസ്സർഗ്ഗനാഭി ചെയ്ത് സ്വലോപാസന തുടങ്ങി ജീവോ-
 പാസനാനന്ദം ചെയ്ത്, ലഘുഗേഹസ്ഥാല്പബിംബേ നയേത് - ബാലാ-
 ലയത്തുകലേ ബാലബിംബത്തോടു കൂടി എഴുന്നള്ളിപ്പു. ഇഹ
 ഏകബേരവിധിനാ സർവം കൃതപാ അപി - ധ്യാനാധിവാസ
 ഹോമങ്ങളും ബാലാലയപ്രതിഷ്ഠയും ഒക്കെയും ഏകബേരത്തുക-
 ലേപ്പോലെ ചെയ്ത്, തതഃ സർവം സമ്പാദ്യ - പിന്നെ പണികളെ-
 ഒക്കെയും ചെയ്തിച്ച്, പ്രസിദ്ധബഹുബേരന്ത്യായതഃ പ്രത്യാപത്തിം
 അപി പ്രാചരേത് - പിന്നെ ബാലാലയത്തുകൽനിന്നു മുലബിം-
 ബത്തുകലക്ക് യോജിപ്പിക്കുന്നേടത്ത് ക്രിയകളൊക്കെയും ബഹു-
 ബേരത്തുകൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ന്യായം കൊണ്ടു ചെയ്യൂ.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ശ്രുതാർത്ഥാ-
 ക്രമസിദ്ധൈ രവിജന്മന്ദ്രണീതേ
 ദശമഃ സുസമാഹിതഃ സഹൈകഃ
 പാടലോ ജീർണ്ണസമുച്ചിക്രിയാവശഃ ൧൦൨

ശുക്രാർച്ചാക്രമസിദ്ധൈഃ രവിജവസ്വന്യുനീതേ
തന്ത്രസമുച്ചയേ - ഇതമുഖത്തുകൽ നിന്ന് ശുവിഷ്ണുവിൽപ്പെന്ന
പുജാക്രമത്തേ പരാധിപ്താനായിക്കൊണ്ടു് രവിയുടെ പുത്രനായിരി-
ക്കുന്ന നാരായണാചാര്യനാൽ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന തന്ത്രസമുച്ച-
യമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തുകൾ, ജീർണ്ണസമുദ്ധ്തിക്രിയാദ്ധ്യം - ജീർണ്ണാ-
ധാരത്തിന്റെ ക്രിയകളോടും ബഹുബോധഭേദത്തോടും കൂടിയിരിക്കു-
ന്ന സഹൈകദശമഃ പാടലഃ ഇതി സമാപിതഃ - പതിനെന്നാ-
മത്തേ പാടലം ഇപ്രകാരം സമാപ്തമായി ഭവിച്ചു.

തന്ത്രസമുച്ചയോപാഖ്യാനം ഏകാക്ഷരപാടലം സമാപ്തം.

പാദശാപടലം.

അനന്തരം പന്ത്രണ്ടാമത്തേപ്പാടലംകൊണ്ടു്, ചൊറാതെയു-
ള്ള ക്രിയകളേയും പുജാനാധനങ്ങളുടെ ലക്ഷണത്തെയും മന്ത്രോ-
പാദത്തെയും ആവശ്യമായതിനെ പറയുന്നു:—

അഥാഭിധാസ്യാമി സമുക്തകർമ്മസു

പ്രസക്തതത്ത്വാധനലക്ഷണാദികം

അവശ്യമത്രൈപയികം പരാമൃശം

നാനീരിതാഃ കർമ്മകലാശ്ച കാശ്യാന.

അഥ - അനന്തരം, അഥം സമുക്തകർമ്മസു - ഞാൻ
പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ക്രിയകളിൽ, പ്രസക്തതത്ത്വാധനലക്ഷണാദികം
- പ്രസക്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന തത്ത്വാധനങ്ങളുടെ ലക്ഷണം തുടങ്ങി
യുള്ളവരേ, അവശ്യം ഐപയികം പരാമൃശം - അറിഞ്ഞുകഴി-
യെന്നുള്ളവരേയും, അനീരിതാഃ കാശ്യാന കർമ്മകലാഃ ച അഭിധാ-
സ്യാമി - ചൊറാതെയുള്ള ചില ക്രിയകളേയും പറയുന്നേൻ.

കിടക്കപടിഞ്ഞാൾ അറിഞ്ഞുള്ളതിനെ പറയുന്നേൻ:—

പാദേഷ ശങ്കമിനാംഗുലം സമതലേ കൃതവാ പൃഥക്പാദജം

കൃതാഗ്രാഹിതത്രിവിന്ദുപരിവൃത്തോൽപാദ്യ മന്യുഭാഷം

തത്സൗഷ്ഠ്യസിരോത്ഥസ്തത്രയുഗയോഗാ ക്ഷണാഡ്വയമി

സൂത്രം നൃന്യ സുസാധയേദ്യമധനേശാശോ തതശ്ചൈതരേ.

സാക്ഷേ - ആദിത്യൻ, ഭക്ഷിണോത്തരഗതിക്ക് സാമ്യമല്ലാതെയുള്ള ദേശത്തുകൽ, സമതലേ ഇനാഗുലം ശംകം കൃതപാ-നിലം സമമാക്കിയെടുത്ത് പന്ത്രണ്ടു അംഗുലം നീളം മുകളിൽ വെട്ടി മാറ് ഉണ്ടു് ഇരിക്കുന്ന ശംകവിനെ നിത്തിയാൽ നേരത്തേ മൂന്നു നാഴിക പുലരുമ്പോൾ ആ ശംകവിന്റെ നിഴൽ പടിഞ്ഞാറ് നാലുതംഗുലം നീളമായിട്ട് ഉണ്ടായിരിക്കും; പിന്നെ കുറഞ്ഞു കുറഞ്ഞു വരും. പൃഥ്വിക്കാലജ്ജ്വലാഗ്രാദിതത്ത്വിവിദുപരിവൃത്താ മത്സ്യദപരം ഉൽപാദ്യം - ഹാഴ കുറയുമ്പോൾ ഹാഴാഗ്രം വരുന്നു ടത്തു് സമാന്തരങ്ങളായി മൂന്നു് അടയാളങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കി മൂന്നിലും വെച്ച് മൂന്നു വിദുവോളം വലുപ്പമുണ്ടായി വൃത്തം മൂന്നിലുമുണ്ടാകുമ്പോൾ വൃത്തങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂടി വരുന്നുടത്തു് ഭക്ഷിണോത്തരമായി രണ്ടുമാസ്യാകൃതി ഉണ്ടാകും. തത്സൈദ്ധ്യമുസിരോത്ഥസ്യത്ര യോഗയോഗാൽ ശംകനാഡ്യന്തിമം സൂത്രം ന്യസ്യ - ആ മത്സ്യങ്ങൾ രണ്ടിന്റെയും നടുവേ ഒരു സൂത്രത്തേ പുറത്തോട്ടു നീട്ടിപ്പിടിക്കുമ്പോൾ ഒരു പുറത്തു് അടുത്തു വന്ന രണ്ടും കൂടി വരും. അവിടെ അടയാളമിട്ടാൽ അവിടെ നിന്നു ശംകമുലത്തിലോളം ഒരു സൂത്രം പിടിച്ച് രേഖയുണ്ടാക്കൂ. യഥധനേശാശേ തതഃ ഇതരേ ച സുന്ധായ യേത് - ആ വരച്ചതു് നേരേ തെക്കുവടക്കായി വരും. പിന്നെ ആ രേഖയിങ്കൽ രണ്ടു തലയ്ക്കൽ നിന്നും തുല്യമായിട്ട് തമ്മിൽ പപ്പായി കൂടി ഇരിക്കുമാറ് രണ്ടു വൃത്തം വരച്ചാൽ വൃത്തയോഗത്തുകൽ കിഴക്കു പടിഞ്ഞാറായിട്ട് ഒരു മത്സ്യമുണ്ടാകും. അതിന്റെ നടുവിലൊരു സൂത്രം വരച്ചു രേഖയിട്ടാൽ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറും നേരേ വരും. ഈ പരീക്ഷ ഏഴുനാഴിക പുലരുന്നതിന്നു മുമ്പിലും അസ്തമനത്തിന്നു മുമ്പിലും വേണം.

സ്തംഭോച്ചസ്യ ഷഡംശവിസ തുതതദഷ്ടാംശാധികോച്ചോ ഘടഃ
പദ്മോഷ്ടാംശസമുച്ഛ്രായോച്ഛ്രായനവാംശോനപ്രഥോഽപ്തഃ
ജ്വരഃ
അഷ്ടാംശായതതദ്രൂപാംശരഹിതവ്യാസായതാർദ്ധോച്ഛ്രായഃ
കൂലോ നാഗയവാഗ്രതദ്രൂപിഗുണമുലാ യോഗനാളപ്രഥാ. ന

സ്തംഭോച്ചസ്യ. ഷഡംശവിസ തുതതദഷ്ടാംശാധികോച്ചഃ
ഘടഃ - ശ്രീകോവിലിന്റെ പുറത്തേ ഭിത്തിയിങ്കലേ കാലിന്റെ

നീളത്തിൽ ആറിലൊരംശംകൊണ്ട് വിസ്താരവും വിസ്തൃതത്തിൽ എട്ടിലൊരംശം കൂടി നീളവുമായിട്ട് ശിലകൊണ്ട് കലശം പോലെ നിധിക്കലശത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. അഷ്ടാംശസമുപശ്രയം ഉശ്രയനവാംശോനപ്രഥം അഷ്ടപ്ലവം പദ്മം - ഇക്കാലം നീളത്തിന്റെ എട്ടിലൊരംശംകൊണ്ട് പൊക്കവും പൊക്കത്തിലൊന്നു തിലൊന്നു കറഞ്ഞു വിസ്താരവുമായി അഷ്ടലത്തോളം കണ്ണികയോളം കൂടി ശിലാപദ്മത്തെ ഉണ്ടാക്കണം. അഷ്ടാംശായതതദ്വിപാലംശാദിതഃ വ്യാസായതാർദ്ധോപശ്രയം കൂർമ്മം - കാലനീളത്തിൽ എട്ടൊന്നു നീളവും നീളത്തിൽ എട്ടൊന്നു കറച്ചു വിസ്താരവും നീളത്തിൽ പാതി പൊക്കവും ആയിട്ട് കൂർമ്മാശ്രിതമായിട്ട് ശിലാകൂർമ്മത്തേയും ഉണ്ടാക്കണം. നാഗയവാഗ്രതദ്വിതൂണമുലായോഗനാളപ്രഥം-യോഗനാളത്തിന്നു തലയ്ക്കൽ ഒരുതൂണു വിസ്താരവും ചുവട്ടിൽ രണ്ടുതൂണു വിസ്താരവുമായി സുഷിരത്തോളം കൂടി പൊക്കംകൊണ്ടുതാൻ ശിലകൊണ്ടുതാൻ യോഗനാളത്തെ ഉണ്ടാക്ക.

അഷ്ടാംശാമിഹിതൈശ്വര്യധാ/യതതദർശവ്യാസപാദോപശ്രിതായദപാഹ്വരിയഗൈർമിതാതതിവിതത്യേവേധവത്യേംഗമൈലഃ മാർത്തിക്യം പട്ടപാകലോഹിതരഥഃ കൈശ്വരാഥവാ/ഭാഷാഷ്ടകാഃ കർത്തവ്യാശ്വതുരൂനിതാശ്വതുരൂപാതാ വാ ഗൃഹൈരചിത്യതഃ | ൪

അഷ്ടാംശാമിഹിതൈഃ അംഗമൈലഃ ത്രിധം - എട്ട് അംഗമൈലംകൊണ്ടും പത്തു അംഗമൈലംകൊണ്ടും പന്ത്രണ്ടു അംഗമൈലംകൊണ്ടും ഇങ്ങനെ മൂന്നു പ്രകാരത്തിലും, അയതതദർശവ്യാസപാദോപശ്രിതാഃ ഇഷ്ടകാഃ - നീളമുണ്ടാക്കി നീളത്തിൽ പാതി വീതിയും വീതിയിൽ പാതി കനവുമായിട്ടും ഇഷ്ടികകൾ ഉണ്ടാക്കാം. യദപാ അഹ്വരിയഗൈഃ മിതാതതിവിതത്യേവേധവത്യേ - എന്നിങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു അംഗമൈലം നീളവും എട്ടുതൂണു വീതിയും നാലുതൂണു കനവും ആയിട്ടും ഇഷ്ടികകളേ ഉണ്ടാക്കാം. മാർത്തിക്യം പട്ടപാകലോഹിതരഥഃ - ഇഷ്ടികകൾ മണ്ണുകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കി തീയിൽ പച്ച വേകിച്ചു ചൂകുന്ന നിർത്തോളംകൂടി ഇരിക്കണം. അഥവാ കൈശ്വരം - എന്നിങ്ങനെ കല്ലുകൊണ്ടും ഇക്കണക്കിലോലേ ഉണ്ടാക്കാം. അഷ്ടാംശം ചതുരൂനിതാഃ ചതുരൂപതാഃ വാ ഗൃഹൈരചിത്യതഃ കർത്തവ്യാഃ-ഇഷ്ടികകൾ എട്ടായിട്ടും നാലായിട്ടും പന്ത്രണ്ടായിട്ടും വ്യാസത്തിന്റെ പലിപ്പച്ചെപ്പുമനുസരിച്ച് ഉണ്ടാക്കിപ്പു.

സ്തംഭായാമദപാദശാംശോപപന്ന-

വ്യാസം വ്യാസാർദ്ധോച്ഛ്രായം ഗർഭപാത്രം
ഇത്യാത്രം തച്ഛുദ്ധശുദ്ധ്വപ്രകൃതം

സേവാസേധാംശുപ്രകൃതോച്ഛ്രായോർദ്ധപക്ഷദാഡ്യം. ൫

സ്തംഭായാമദപാദശാംശോപപന്നവ്യാസം - കാലനീളത്തിന്റെ പന്ത്രണ്ടിൽ, ഒരുശം നീളവും വീതിയും ആയി, വ്യാസാർദ്ധോച്ഛ്രായം - അതിൽ പാതി പൊക്കത്തോളം കൂടി, സേവാസേധാംശുപ്രകൃതോച്ഛ്രായോർദ്ധപക്ഷദാഡ്യം - തന്നിൽ മൂക്കാൽ പൊക്കമുള്ള അടപ്പുപാത്രത്തോളം കൂടി ശുദ്ധശുദ്ധ്വപ്രകൃതം ഇത്യാത്രം ഗർഭപാത്രം സ്വാത് - നല്ല ചെമ്പുകൊണ്ടു കണക്ക് ഒപ്പിച്ചു ചതുരശ്രമായിട്ട് അടപ്പോളം കൂടി ഗർഭപാത്രം ഉണ്ടാക്കണം.

നാഗൈഗർഭിത്തിതതിം വിഭജ്യ ചതുരോ ബാഹ്യേ വാഹായാംശകാനന്തസ്രീനഖഭേഷു ഗോഭിരജിതേ ഷഡ് ദ്വൈര ച ഷാണാതുരേ ഭൂതൈസ്രീനപി ചൈകകം വിരചയേദ് ഗർഭം പരാംശേ സ്ഥിതം വിപ്രസ്യോപരി പാദകന്യ ഭൂവി രാജേന്തോധഃ ക്രമാദന്യയോഃ. ൬

അഖിലേഷു - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ഭിത്തിതതിം നാഗൈഃ വിഭജ്യ - ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ഭിത്തിവണ്ണത്തെ എട്ടായിട്ടു പകർത്ത്, ബാഹ്യേ ചതുരഃ അന്തഃ ത്രീൻ അംശകാൻ വിഹായ - അതിൽ പുറത്തു നാലംശവും അകത്തു മൂന്നംശവും നീക്കി ശിഷ്ടമുള്ള ഒരുശകസ്ഥാനത്തു ഗർഭം വയ്ക്കണം. അജിതേ ഗോഭിഃ ഷഡ് ദ്വൈര ച - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ഭിത്തിവണ്ണത്തെ ഒമ്പതായി പകർത്തതിൽ പുറത്തു ആറംശവും അകത്തു രണ്ടംശവും നീക്കിയും, ഷാണാതുരേ ഭൂതൈഃ ത്രീൻ ഏകകം ച - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ അഞ്ചായി പകർത്ത് പുറത്തു മൂന്നും അകത്തു ഒന്നും അംശങ്ങളേ നീക്കിയും, പരാംശേ സ്ഥിതം ഗർഭം - ശേഷം നടുവിലൊരംശമുള്ളടത്തായിട്ട് ഗർഭത്തെ വയ്ക്കണം. വിപ്രസ്യ പാദകന്യ ഉപരിരാജന്തഃ ഭൂവി അന്യയോഃ ക്രമാത് അധഃ - ബ്രാഹ്മണരുടെ ക്ഷേത്രത്തിൽ പാദകത്തിന്റെ മുകളിലും ക്ഷത്രിയന്മാർ പാദകത്തിന്റെ താഴെ ഭൂമിയികലും വൈശ്യന്മാർ ശുഭ്രന്മാർ അല്പംകൂടി താഴത്തായിട്ട് വലത്തേ കട്ടിളക്കാലിന്റെ താഴെ ഇഷ്ടകാമമൃഗ ഗർഭത്തുകലും ഗർഭന്യാസത്തെ ചെയ്യണം.

അനന്തരം പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തേ പായുന്നു:—

കൃതപാ ഗർഭഗൃഹം കലാദ്രിതൃതികോഷ്ഠാഡ്യം സമന്താത പദേ
ബ്രാഹ്മേ പഞ്ചദശാംശകാൻ വിരചയേത് സൗമ്യഗ്രന്ഥൈഃ [സമം

തത് പൃഷ്ഠസ്ഥിതദൈവമാനുഷപിശാചാവാരകേഷു ക്രമാ-
ദപിശോമേശനവാംശകാനപി തതഃ സ്വം സ്വം പദം കല്പയേത്.

[൭

ഗർഭഗൃഹം സമന്താത് കലാദ്രിതൃതികോഷ്ഠാഡ്യം കൃതപാ -
ഗർഭഗൃഹത്തെ കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറായിട്ടും തെക്കുവക്കായിട്ടും ഏ
ഴേഴായിട്ടു പകുത്ത് നാൽപ്പത്തിയെട്ടു പദത്തേ ഉണ്ടാക്കി, ബ്രാ
ഹ്മേ പദേ സൗമ്യഗ്രന്ഥൈഃ സമം പഞ്ചദശാംശകാൻ വിരച
യേത് - അതിൽ നടുവിലേ ബ്രഹ്മപദത്തുകൾ തെക്കുവക്കൊ
യിട്ടു പതിനഞ്ചു രേഖകളേ ഇട്ട് പതിനഞ്ചായി വിഭജിച്ചു.
തത് പൃഷ്ഠസ്ഥിതദൈവമാനുഷപിശാചാവാരകേഷു ക്രമാദ് വി
ശോപാമേശനവാംശകാൻ അപി - ബ്രഹ്മപദത്തിന്റെ പുറകിലേ
ദൈവികാവരണത്തുകലേ പദത്തേ പതിമൂന്നായിട്ടും അതിന്റെ
പുറത്തേ മാനുഷാവരണത്തുകലേ പദത്തേ പതിനൊന്നായിട്ടും അ
തിന്റെ പുറത്തേ പൈശാചാവരണത്തുകലേ പദത്തേ ഒമ്പതാ
യിട്ടും പകുപ്പു. അല്ലോൾ ബ്രഹ്മപദം തുടങ്ങി പൈശാച
പദംവരെ നാൽപ്പത്തിയേഴു പദങ്ങൾ വരും. തതഃ സ്വം സ്വം
പദം കല്പയേത് - പിന്നെ അവറ്റിൽ തെക്കു തനിക്കു വേണ്ടുന്ന
പദത്തേ കല്പിച്ചു.

ബ്രാഹ്മേന്ദ്രംശാന്തരനന്തരേ മഹതി ചാല്ലേ ചേശലിംഗേ ഹരൗ
താത്ത്വീയേ ഭൂമിണ്ണാംശമധ്യപദതസ്തത്രേ ഇഹേശാച്യതേ
ഷഷ്ഠേ സുങ്കജിതി പ്രതിഷ്ഠിതിപദം ശാർങ്ഗീശചരേ വാഷ്ടമേ
പ്രോക്തം ശാസ്തരി ഷോഡശേ ഗണപതൗ വിംശേ തഥൈ-

[കോത്തരേ. ൮

മഹതി ഈശലിംഗേ ബ്രാഹ്മേ അംശേ അന്തഃ പ്രതിഷ്ഠിതിപ
ദം - വലുതായിരിക്കുന്ന ശിവലിംഗമെങ്കിൽ ബ്രഹ്മപദം പതിനഞ്ചാ
യി പകുത്ത് അതിൽ നടുവിലേ പദത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. അല്ലെങ്കിൽ
അനന്തരേ - ചെറുതായിരിക്കുന്ന ശിവലിംഗമെങ്കിൽ നടുവിൽ
നാല് പദം പുറത്ത് മറ്റൊരു രണ്ടാമത്തേ പദത്തിൽ പ്രതി
ഷ്ഠിച്ചു. ഹരൗ ഭൂമിണ്ണാംശമധ്യപദതഃ താത്ത്വീയേ - വിഷ്ണു

വികൽ ബ്രഹ്മപദമദ്ധ്യത്തുകൽ നിന്നും പുറത്തോട്ട് മൂന്നാമത്തെ പദത്തിലും, ഗുഹേശാച്യതേ തുല്യേ - സുബ്രഹ്മണ്യകളും ശങ്കരനാരായണകളും നടുവിൽനിന്നു പുറത്തോട്ടു നാലാമത്തെ പദത്തിലും, സുജ്ജിതി ഷഷ്ഠേ - ഭർഗയികൽ നടുവിൽനിന്ന് ആറാമത്തെ പദത്തിലും, ശാർദ്ദൂലീശപരേ അഷ്ടമേ ച - ശങ്കരനാരായണകൾ ഏട്ടാമത്തെ പദത്തിലും വികല്പമായിട്ടാം. ശാസ്തരിഷോഡശേ - ശാസ്താവികൽ മദ്ധ്യപദത്തുകൽനിന്നു പുറത്തു പതിനാറാമത്തെ പദത്തിലും, ഗണപതേ ഏകോത്തരേ വിംശേ തഥാ പ്രതിഷ്ഠിതിപദം പ്രോക്തം - ഗണപതിയികൽ നടുവിൽനിന്നു പുറത്തേയ്ക്ക് ഇരുപത്തിയൊന്നാമത്തെ പദത്തിലും അപ്രകാരം പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം പറയപ്പെട്ടു.

കൃതപാദദ്വൈമത്ര സൂത്രമഥ മദ്ധ്യാദ് ദ്വാരവിസ്താരത-
സ്തുൽകൃത്യാഡ്യശതാംശകം പ്രതിഗമയോദീചി ചൈന്ദ്രാഗ്രഗം
സർവ്വേഷ്വീശഹരീശയോഃ പുനരിദം വാർച്ചാംശതോ വാർഖിലേ
ദിശ്ശൈശ്വാം ഗമയേദ്യവം യവയുഗം വാർച്ചോദ്ഭവം സന്ധിതഃ.
[ൻ

അതു ഉദ്ദേശ്യം സൂത്രം കൃതപാ - ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞ പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തുകലേ പദമദ്ധ്യത്തുകൽ തെക്കുവടക്കായിട്ട് ഒരു രേഖയിട്ടാൽ, ദ്വാരവിസ്താരതഃ ഉൽകൃത്യാഡ്യശതാംശകം മദ്ധ്യാദ് ഉദീചി പ്രതിഗമയ - ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ദ്വാരവിസ്താരത്തെ ആററിഇരുപത്തിയൊൻപതായി പകുത്തതിൽ ഒരുശങ്കം പ്രാസാദമദ്ധ്യസൂത്രത്തുകൽനിന്നു വടക്കോട്ടു നീക്കി, സർവ്വേഷ്വൈന്ദ്രാഗ്രഗം ച - എല്ലാ ദേവന്മാരിലും വടക്കോട്ടു നീക്കിയിട്ടത്തു കിട്ടുകപടിഞ്ഞാറായി ഒരു സൂത്രത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ. ഈശഹരീശയോഃ ഇദം പുനഃ അർച്ചാംശതഃ വാ - ശിവനും ശങ്കരനാരായണനും ഇവിടെ വടക്കോട്ടു നീക്കുന്നതു ബിംബനീളത്തിന്റെ ആററിഇരുപത്തിയാറാലൊന്നാകിലും ആം; അഖിലേ സന്ധിതഃ ഐശ്വാം ദിശി അർച്ചോദ്ഭവം യവം യവയുഗം വാ ഗമയേത് - പിന്നെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും ഈ പൂർ്വാപരദക്ഷിണോത്തരസൂത്രങ്ങൾ കൂടിയ സന്ധിയിൽനിന്ന് ബിംബത്തുകൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു യവത്താലോ യവയുഗത്താലോ ഇശ്വരകോണിലേയ്ക്കു നീക്കി പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനം നിശ്ചയിച്ചു.

ബ്രാഹ്മേ കൈതുകമാമരേ നൃസതു മൂലാർച്ചാം സ്ഥിതാമാസിതാ-
മീഷന്മാനഷസംയുതേ സമഗ്രദേവാംശേ ശയാനാമപി
ഗർഭേ ഷോഡശവർഗഭേദിനി പദൈർബ്രാഹ്മം ചതുർവർഗകൈ-
സ്രിദേപ്യകോന്മിതപദേ കതിഭിഃ സുരഗൃപൈശാചാൻ പ്രകവീ-
[ത വാ. ൧൦

ബ്രാഹ്മേ കൈതുകം - ബഹുവേദപ്രതിഷ്ഠയിങ്കൽ ബ്രഹ്മ
പദത്തുകൽ അർച്ചനാബിംബത്തേയും, ആമരേ സ്ഥിതാം മൂലാ
ർച്ചാം - ദൈവികപദമധ്യത്തുകൽ നില്പായിരിക്കുന്ന മൂലബിംബ
ത്തേയും, ഇഷന്മാനഷസംയുതേ ആസിതാം - ദൈവികപദാവ
സാനത്തുകയും മാനഷത്തുകയും കൂടി ഇരിപ്പായിരിക്കുന്ന മൂല
ബിംബത്തേയും, സമഗ്രദേവാംശേ ശയാനാം അപി നൃസതു-ദൈ
വികത്തുകയും മാനഷത്തുകയും പഛാതിവരുമാന് കിടപ്പായിരി
ക്കുന്ന മൂലബിംബത്തേയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ഗർഭേ ഷോഡശവർഗ
ഭേദിനി - ഇവിടെ ഗർഭഗൃഹത്തേ പതിനാറായി പകത്തു
ഇരുന്തറിയമ്പത്താറു പദങ്ങളുണ്ടാക്കി, ചതുർവർഗകൈ ബ്രാ
ഹ്മം - അതിൻനടുവിൽ പതിനാറു പദങ്ങളാണാക്കി ബ്രഹ്മപദ
ത്തേയും, ത്രിദേപ്യകോന്മിതപദേ കതിഭിഃ സുരഗൃപൈശാചാൻ
പ്രകവീത വാ - ബ്രഹ്മസ്ഥാനത്തിന്റെ പുറത്തു് മൂന്നു വരികളോ
ന്നാക്കി ദൈവികാവരണത്തേയും അതിനു പുറത്തു് രണ്ടു വരി
കളാക്കി മാനുഷാവരണവും അതിനു പുറത്തു് ഒരുവരി പൈശാ
ചാവരണവും ഉണ്ടാക്കി പ്രതിഷ്ഠാസ്ഥാനത്തേ കല്പിക്കിലുമാം.

ബ്രാഹ്മേ ഷോഡശമംശകം സ്വപുരതോ മദ്ധ്യാദ് ദലാഡ്യൈകകം
വാമേ ചാപ്യപമായ വഹ്നിഭൂവി ബിംബം സ്ഥാപയേത് സ്ഥാ
[സ്മനകം

ഏവം മാനുഷമധ്യതോഽഥ ഗമയിതപാഘൃഷ്ടതോ വാമത-
ശ്ചാംശേ സ്ഥാപയതു സ്വമൂലമനുബിംബം ബാഹുവേരേ
വിയേത. [൧൧

വഹ്നിഭൂവി ബാഹുവേരേ വിയേത - സുബ്രഹ്മണ്യകലേ
ബഹുവേദപ്രതിഷ്ഠയിങ്കൽ, ബ്രാഹ്മേ ഷോഡശം അംശകം മദ്ധ്യാ
ത് സ്വപുരതഃ - ബ്രഹ്മപദത്തുകലേ പതിനാറാക്കിയതിൽ ഒരുശം
നടുവിൽ നിന്നു മുമ്പായിട്ടു നീക്കി, ദലാഡ്യൈകകം വാമേ ച
അപി അപമായ - ഒന്നര അംശം ഇടത്തു ഭാഗത്തേയ്ക്കും

നീക്കി, സ്ഥാസനകം ബിംബം സ്ഥാപയേത് - നിശ്ചലമായിരിക്കുന്ന അർച്ചനാബിംബത്തേ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു.

ബഹുബേരവിധാനമുലബിംബം

സുസമം ചാരസമുച്ഛ്രയേണ കാതും

ചരണാംശവിവൃലമർദ്ധവൃലം

ചരണോനദിഗുണം ദിസംഗുണം ച. ൧൨

ബഹുബേരവിധാനമുലബിംബം ചാരസമുച്ഛ്രയേണ സുസമം - ബഹുവേദപ്രതിഷ്ഠയിങ്കലേ മുലബിംബം ഗർഭഗൃഹചാരത്തിന്റെ നീളത്തോട് തുല്യമായിട്ടും, ചരണാംശവിവൃലം അർദ്ധവൃലം - അതിൽ നാലൊന്നു കൂടീട്ടും, (രണ്ടൊന്നുകൂടീട്ടും) ചരണോനദിഗുണം ദിസംഗുണം ച കാതും - ചാരത്തിലൊന്നേമുക്കാൽ നീളമായിട്ടും ഇട്ടി നീളമായിട്ടും യോനി ഒത്തിരിക്കുവണ്ണം ഉണ്ടാക്കാം.

അനന്തരം മുളപ്പാലി കഴുപ്പുറത്തു :-

പാത്രാണി വാപവിഹിതാനി പൃഥക് ദ്വിഷഡ്വാ

സ്യുഃ പാലികാശ്വ ഘടികാശ്വ ശരാവകാശ്വ

തത്ത്വപാഷ്ടിഭാനഭിരിഹ പ്രമിതാംഗുലൈഃ

ഏതേധക്തേഷ്വിരഥവാഷ്ടിചതുർദശാക്കൈഃ. ൧൩

വാപവിഹിതാനി പാത്രാണി പൃഥക് ദ്വിഷഡ്വാ വാ സ്യുഃ - മുളയിട്ടവാൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പാത്രങ്ങൾ മൂന്നു വകയും വെച്ചേറേ പന്ത്രണ്ടിതായിട്ടും ഭവിക്കും. പാലികാഃ ഘടികാഃ ശരാവകാഃ ച - പാലികകൾ എന്നും ഘടികകളെന്നും ശരാവങ്ങളെന്നും അവറ്റിന്റെ പേരുകൾ. ഇഹ തത്ത്വപാഷ്ടിഭാനഭിഃ വാ അഷ്ടിചതുർദശാക്കൈഃ വാ പ്രമിതാംഗുലൈഃ തദേതേധക്തേഷ്വിഃ - ഇരുപത്തിനാലും പതിനാറും വിരൽ ആയിട്ടു പാലികകളുടേയും പതിനാറും പതിന്നാലും വിരലായിട്ടു ഘടികകൾക്കും പന്ത്രണ്ടു വിരൽ തന്നെയായിട്ടു ശരാവങ്ങൾക്കും ഇവരുണ്ടാക്കാം.

തത്ത്വപാംശകോനമുദിതോച്ഛ്രയമത്ര കൃതപാ

ഷോഡാ ദ്വയേന വദനേ ക്രമശഃ പരാംശൈഃ

തത്പീഠണ്ഡഗളസന്ധിഗളേഷു കർച്ചാദ്

ദൈർഘ്യം പുരോവിരഹിതേന ച പീഠസന്ധൗ. ൧൪

അത്ര ഉദിതോച്ഛ്രയം തത്ത്വപാംശകോനം കൃതപാ-
പാലികയുടെ പൊക്കത്തേ ഇരുപത്തിനാലാക്കി അതിനു

ശം ചുവട്ടിൽ നീക്കിയാൽ, ഷോഡാ കൃതപാ - ശേഷമുള്ള നീളത്തേ ആരാക്കിപ്പുകത്താൽ, വദനേ ദപയന - മുഖത്തുകൽ രണ്ടം ശംകൊണ്ടും, തത് പീഠഭണ്ഡഗളസന്ധിഗളേഷു പരാംശൈഃ ക്രമശഃ ദൈർഘ്യം കർത്വം - ചുവട്ടിൽ പീഠത്തിനും ഭണ്ഡിനും ഗളസന്ധിക്കും ഗളത്തിനും ശേഷമുള്ള ഓരോ അംശംകൊണ്ടും നീളത്തേ കല്പിപ്പൂ. പുരോവിരഹിതേന പീഠസന്ധൗ ച - മന്ദിയിൽ നീക്കിയ അംശം പീഠസന്ധിയിങ്കലും കല്പിപ്പൂ.

അംശമൂലനമംശമധിപീഠമിഹാധിഭണ്ഡം

ചൈകേ സമുച്ഛ്രയമുശന്ത്യപരേന്ദുവുലം

പീഠോംശമിഹീനമപരത്ര ച ശിഷ്ടയുക്ത്യാ

സന്ധിം ഗളാംശഗതമാന്യബിലം ച കാത്വം. മ ൨

ഇഹ ഏകേ അധിപീഠം അധിഭണ്ഡം അങ്ശമൂലനം അംശം സമുച്ഛ്രയം ഉശന്തി - ഇവിടെ ചിലത് പീഠത്തുകലും ഭണ്ഡുകലും മുക്കാലംശം ഇവരമെന്നു പറയുന്നു. അപരേ പീഠേ അർദ്ധവുലം അപരത്ര അംശമിഹീനം ച - മറ്റു ചിലത് പീഠത്തുകൽ ഒന്നു അംശവും ഭണ്ഡുകൽ മുക്കാലംശവും, ശിഷ്ടയുക്ത്യാ സന്ധിം - ഇവിടെ കറഞ്ഞിട്ടാകുമ്പോൾ ഗളസന്ധിയിങ്കൽ കൂട്ടി; ഏറിയാൽ കുറച്ചു. ഗളാംശഗതം അന്യബിലം ച കാത്വം - ഗളത്തിങ്കലോളം മുഖത്തിന്റെ കഴിയും ചെന്നിരിക്കണം.

ഭണ്ഡ സപദൈർഘ്യസുസമം ദ്വിഗുണം സപദൈർഘ്യാ-

ദ്വ്യാസം പരേഷു വിയുഗംശമധ്വജീരോധഃ

തത് പീഠികാവിതതിഖണ്ഡമിതം ച പീഠ-

സന്ധൗ പ്രകല്പയതു മംഗലപാലികായാഃ. മ ൩

ഭണ്ഡ സപദൈർഘ്യസുസമം ദ്വ്യാസം പരേഷു ദ്വിഗുണം - പീഠത്തുകലും മുഖത്തിങ്കലും ഗളത്തിങ്കലും തന്റെ നീളത്തിൽ ഇരട്ടി വീതിയും, ശിരോധഃ അധഃ - ഗളത്തിന്റെ താഴെ, വിയുഗാംശം - മുക്കാൽ വീതിയും, തത് പീഠികാവിതതിഖണ്ഡമിതം ച ദ്വ്യാസം പ്രകല്പയതു - പീഠസന്ധിയിൽ പീഠവിസ്താരത്തിൽ പാതി തത്സന്ധിയിലും വിസ്താരത്തെ കല്പിപ്പൂ.

ഘടികകളേ പറയുന്നു: -

ഉത്തർധ്വപാർധക്തേ പൂർവ്വധ്വജലം നമോദോത്തരാംശേ

ഭിക്ഷുർദ്ധപതശ്ച ഘടികാ ഘടിതേഷുവക്രൈഃ

അപ വണ്ണാംഗുലപ്രതതിഭിസ്സഗളൈരധോർധേ

ന പാലികാവളഭിതാംശമിസസന്ധിഭണ്ഡം. മ ൪

ഉൾപ്പെടെ പാർലമെന്റ് ബുഡ്ജറ്റോത്തരാനുസൃതം പാതികൾ മുതൽ നാലാം നീളമായിട്ട് ഒരു കലശാകൃതിയെ ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതിന്റെ മുകളിൽ, ദിക്ഷ ഉൾപ്പെടെ ചെന്നാലു ദിക്കുകളിലും നടുവിലും ആയി, വർണ്ണാശ്വപ്രതിഭിംസഗതൈഃ ഇഷ്ടവശൈഃ ഘടിതാ ഘടികാ - നാലുവിധം നീളത്തോടും ചുവട്ടിൽ പാതികൊണ്ടു വെച്ചുവെച്ചുള്ള ഗളത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന അഞ്ചു മുഖങ്ങളോടും കൂടി ഘടികകളുണ്ടാകുന്നു. അധോർദ്ധ്വ തത്പാലികാവത് അംബ്രിസസന്ധിഭണ്ഡം ഉദിതം - കീഴേ പാതിയിൽ പീഠവും പീഠസന്ധിയും ഭണ്ഡം ഈ മൂന്നും പാലികയ്ക്ക് പരസ്പരപോലെയുണ്ടാകണം.

അബ്ധ്യംഗുലാത് സമധികേ സതി പാലികായാഃ
പീഠോച്ഛ്രായേ തു ഘടികാ ഘടിതാംബ്രിഭണ്ഡം
ത്രിഭ്യംഗുലോച്ഛ്രായനിജോച്ചസമപ്രതാനൈഃ
സ്വാതാമിനാംഗുലമിതഃ സകലോച്ഛ്രായോ വാ. ൧൮

പാലികായാഃ പീഠോച്ഛ്രായേ അബ്ധ്യംഗുലാത് സമധികേ സതി - പാലികയുടെ പീഠത്തിന്റെ ഇവരം നാലംഗുലത്തിൽ ഏറിയിരിക്കുമ്പോൾ ഘടികയിൽ ചേരുകയില്ല. ത്രിഭ്യംഗുലോച്ഛ്രായനിജോച്ചസമപ്രതാനൈഃ ഘടികാംബ്രിഭണ്ഡം - അവിടെ മൂന്നംഗുലംകൊണ്ടു പീഠത്തിന്റെ ഇവരവും രണ്ടംഗുലംകൊണ്ടു ഭണ്ഡിന്റെ ഇവരവും ഇവരത്തോളം പൊക്കവുമായിട്ട് പീഠത്തോടും ഭണ്ഡിനോടും കൂടീട്ടും ഘടികകൾ ഉണ്ടാക്കാം. സകലോച്ഛ്രായഃ ഇനാംഗുലമിതഃ വാ - ഘടികയ്ക്ക് ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി മുഖത്തോളമുള്ള നീളം പന്ത്രണ്ടു അംഗുലമായിട്ടും ഉണ്ടാക്കുകിലുമാം.

ശരാവത്തേ പറയുന്നു:—

വ്യാസേന ദൈർഘ്യസുസ്ഥം ദമനാംശമീനം
വാദ്യസ്യ തതോ ഹൃതവഹാംശതതം ച പീഠം
കർച്ചാപ്തരാവമപകന്ധരപാലികാവ-
ശ്ലാപാർദ്ധമന്യ ഘടികാവദഥാധരാർദ്ധം. ൧൯

ആസ്യേ ദൈർഘ്യസുസ്ഥം ദമനാംശമീനം വാ വ്യാസേന - ശരാവത്തിന് പാതിക്കു മേൽ മുഖമുണ്ടാകുന്നതിനു

തന്റെ നീളത്തോളമെങ്കിലും നീളത്തിൽ മൂന്നാണു കുറച്ചിട്ട് എങ്കിലും മുഖത്തിങ്കലേ വിസ്താരത്തോടു കൂടി ഇരിപ്പു. പീഠത്തു ഹൃദയമാംശത്തും ച-പീഠത്തുങ്കൽ തന്റെ മുഖവീതിയിൽ മൂന്നാണു വിസ്താരവുമുണ്ടായിരിപ്പു. അന്യ ഉൾലാപാർലം അപകന്ധരപാലികാവത് - ഈ ശരാവത്തിന്റെ മേൽപാതി കഴുത്തു മുറിച്ച് പാലികപോലെയും, ഘടികാവത് അധരാർലം ചുവട്ടിലേ പാതി ഘടികയുടെ ചുവടു പോലെ പീഠഭണ്ഡകളോടുകൂടീട്ടും, ശരാവം കയ്യാത് - ഇങ്ങനെ ശരാവത്തെയും ഉണ്ടാക്കണം.

പീഠാഗ്രകാർശ്യപരിശേഷിതമുലകാർശ്യ-
വൃത്തിക്രിയാദിരചനാ സകലേഷു കാത്യാ
സ്പന്ധാനി ലോഹരചിതാന്യഥ മാന്തികാനി
പാത്രാണി വിഷ്ണുവിധിധൂർജടീഭൈവതാനി.

൨൦

സകലേഷു പാത്രാണി - മൂന്നു വക പാത്രങ്ങളിലും, പീഠാഗ്രകാർശ്യപരിശേഷിതമുലകാർശ്യവൃത്തിക്രിയാദിരചനാ കാത്യാ-പീഠത്തിന്റെ മുകളിൽ വിസ്താരം കുറഞ്ഞും ഭണ്ഡഗള സന്ധികൾ മുഖം ഈ നാലിലും ചുവട്ടിൽ വിസ്താരം കുറഞ്ഞും വൃത്താകാരമായിട്ടും ചില രേഖകളോടുകൂടി ഉണ്ടാക്കണം. താനി ലോഹരചിതാനി അഥ മാന്തികാനി വിഷ്ണുവിധിധൂർജടീഭൈവതാനി സ്വഃ - ഈ പാത്രപാലികാദികൾ ഓടുകൊണ്ടു താൻ മണ്ണുകൊണ്ടു താൻ ഉണ്ടാക്കിപ്പൂ. പാലികയ്ക്കു വിഷ്ണുവും ഘടികയ്ക്കു ബ്രഹ്മവും ശരാവത്തിനു പരമേശ്വരനും അധിഭൈവതമാകയാൽ മൂന്നുംകൂടി മുളയിട്ടുന്നിട്ടത്തു് അതാതു ദേവന്മാരേ പൂജിക്കയും വേണം.

ക്ഷേത്രേ ഷട്കൃതികോഷ്ഠകേ പദമതുഷ്ഠേന്തർഗതേ പാലികാം
ന്യസ്യേദ് ദ്വാദശ ദിശ്ചികേഷപി ബഹിഃ കോണത്രികോഷ്ഠേ -

[ഷപഥ

അഗ്യാഭ്യം ഘടികാഃ പരേഷപി ശരാവാൻ പാലികാദിത്രയം
പ്രാക്പ്രത്യങ് മുഖവീഥികാവിനിമയാദാ വഹ്നികോഷ്ഠാദിതഃ.

[൨൧

ഷട്കൃതികോഷ്യകേ ക്ഷേത്രേ - മുപ്പത്താറു പദങ്ങളോടുകൂടി സമചതുരശ്രമായിരിക്കുന്ന പദ്മത്തുകൽ, അന്തർഗത പദപതുഷ്ഠേ ബഹിഃ ദിശ്ചികേഷു അപി ചാദശ പാലികാം - നടുവിലേ നാലു പദങ്ങളിലും പുറത്തേ വരിയിൽ നാലു ദിക്കുകളിൽ നടുവിലേ ഇരരണ്ടു പദങ്ങളിലും ഇങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു പാലികകളേയും, അഥ അഗ്യാലും കോണത്രികോഷ്ഠേഷു ഘടികാഃ - അഗ്നികോണാദിയിട്ടു നാലു കോണിലും മുമ്മൂന്നു പദങ്ങളിൽ ഘടികകളേയും, പരേഷു ശരാവാൻ അപി നൃസ്യേത - ശേഷം നടുവിലേ വരിയിൽ പന്ത്രണ്ടു പദങ്ങളിലും ശരാവങ്ങളേയും വയ്പൂ. വഹ്നികേഷ്ഠാദിതഃ പ്രാക് പ്രത്യങ്മുഖവീഥികാ വിനിമയാദ് വാ നൃസ്യേത - എന്നായേ തെക്കേ വരിയിൽ അഗ്നികോണിൽ തുടങ്ങിയും രണ്ടാംവരിയിൽ പടിഞ്ഞാറു തുടങ്ങി കിഴക്കോട്ടും ഈ രണ്ടു വരിയിലേ പദങ്ങളിൽ പാലികകളേയും പിന്നെ നടുവിലേ വരി രണ്ടിലും ഘടികകളേയും വടക്കേ അറ്റത്തെ വരിയിൽ രണ്ടിലും ശരാവങ്ങളേയും ഇങ്ങനെയും മുപ്പത്താറു പദങ്ങളിൽ നൃസിക്കാം.

തോരണാനി യുഗഹസ്തമിതാനി

ക്ഷോർധപമർദ്ദവിവൃതാനി ഭവന്തി

കേതവഃ സുരഗ്രഹോത്തരദിർഘാഃ

സേചാകതവണ്ണസുവിചിത്രപതാകാഃ.

൨൨

തോരണാനി ക്ഷോർധപം യുഗഹസ്തമിതാനി അർദ്ധവിവൃതാനി ഭവന്തി - മണ്ഡപസംസ്കാരത്തിങ്കലേ തോരണങ്ങളിലകൾ ഭൂമിയിങ്കൽ മുകളിൽ നാലുകോൽ നീളവും രണ്ടുകോൽ വിസ്താരവുമായി ഭവിക്കുന്നു. കേതവഃ സുരഗ്രഹോത്തരദിർഘാഃ - കൊടിമരങ്ങൾ പ്രസാദത്തിന്റെ ഉത്തരത്തോളം നീളത്തോടുകൂടി അഗ്രം കളയാതെയും ഇരിക്കണം. സേചാകതവണ്ണസുവിചിത്രപതാകാഃ - അത്താതു ദികപാലവണ്ണത്തിലുള്ള പതാകകളും കൂടിയിരിക്കണം.

ചാരോച്ചാഞ്ചിരസാശുഗാംശബഹളം മൂലേ കൃശാഗ്രം ധപജം

ചാരചാദശകാംഷ്ടദിക്തിഥിമിതൂണം ക്ഷോർധപം തു വാദ്യേ-

[ചിത്രം

ചാരചാദശകേ ത്രിപഞ്ചയുഗഷഡ്ദണ്ഡഗ്രന്തഃ സ്ഥാപയേത്

പ്രാസാദാന്നിജവാഹദണ്ഡസഹിതം മാസൂരകാദ്യജ്ജപലം. ൨൩

മുലേ ചാരോച്ചാബ്ധിരസാശുഗാംശബഹുഃ കൃശാ
ഗ്രം - കൊടിമരത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഗർഭഗൃഹത്തിന്റെ ചാരനീള
ത്തിൽ നാലൊന്നു താൻ ആറൊന്നു താൻ അഞ്ചൊന്നതാൻ വിസ്തൃ
തത്തോടുകൂടിയിരിക്കണം. തലയ്ക്കൽ ചുവട്ടിലേതിൽ അഷ്ടാംശം
കറഞ്ഞും വിസ്താരം വേണം. കേജാർദ്ധം ചാരചോദശകാഷ്ടികി
തിമിഗുണം വാ അഭ്യച്ഛിതം - നിലത്തു നിന്നു മേല്പോട്ട് ചാര
നീളത്തിൽ പന്ത്രണ്ടും എട്ടും പത്തും പതിനഞ്ചും ഇരട്ടി പൊക്കമാ
യിട്ടും കൊള്ളാം. പ്രാസാദാത് അഗ്രതഃ - പ്രാസാദത്തുകൽ നിന്ന്
മുമ്പിലത്തേ, ചാരചോദശകേ ത്രിപഞ്ചയുഗക്ഷഡ്ഭണ്ഡേ - പന്ത്ര
ണ്ടു ചാരനീളം നീക്കിയും ഉത്തരഭണ്ഡ് മൂന്നതാൻ നാലുതാൻ
അഞ്ചുതാൻ ആറുതാൻ നീക്കിയും, നിജവാഹഭണ്ഡസഹിതം
മാസൂരകാദ്യഞ്ചപലം ധ്വജം സ്ഥാപയേത് - തന്റെ വാഹന
ത്തോടും മണിമാല കൊടിക്കൂറു ഇവരേറ കെട്ടിയ ഭണ്ഡിനോടും
ചുവട്ടിൽ അധിഷ്ഠാനവേദിക ഇത്യാദിയോടും അഗ്രത്തിങ്കൽ കുടം
മണ്ഡിരകാണ്ഡം ഇത്യാദി അലങ്കാരങ്ങളോടും കൂടി കൊടിമ
രത്തേ സ്ഥാപിക്കണം. ഇതു സമുച്ചയത്താലില്ല; *ശില്പരത്നത്തിൽ
കണ്ടുതാകുന്നു.

അനന്തരം ഹോമങ്ങൾ ചെയ്യുന്നു:-

പ്രാഗഗ്രം സുത്രമുച്ഛാമുജ്ജതരമഭികല്പ്യാസ്യ മുലാഗ്രഗാഭ്യാം
സുത്രാഭ്യാം മത്സ്യയുഗം യമശശിഹരിതോഃ കല്പയിതപാത്ര സുത്രം
കൃതപാ ദിക്ഷപങ്കയിതപാ സമമിഹ വിഹിതൈഃ സുത്രകൈഃ

[കോണമത്സ്യാൻ

കൃതപാ/സ്താലൈഷ്വ സുത്രം രചയതു ചതുരശ്രം പുരഃ ക്ഷേത്രം-

[ക്രൈസ്തേ. പർ

ക്ഷേത്രക്രൈസ്തേ - സമചതുരശ്രമുണ്ടാക്കുവാൻ, പുരഃ ഉർവ്വ്യാം
ഋജുതരം സുത്രം പ്രാഗഗ്രം അഭികല്പ്യ - മുമ്പിൽ തന്നെ ഭൂമിയിങ്കൽ
കിഴക്കുപടിഞ്ഞാറായിട്ട് വളവുകൂടാതെ ചുരുട്ട് പിടിച്ച ഒരു രേഖ
യേ ഉണ്ടാക്കി, അസ്യ മുലാഗ്രഗാഭ്യാം സുത്രാഭ്യാം യമശശിഹരിതോഃ
മത്സ്യയുഗം കല്പയിതപാ - ഈ രേഖയുടെ രണ്ടുതലയ്ക്കു മുമ്പോ പ
രട്ടുവച്ച സുത്രത്തിന്റെ മുകൾപോളം വ്യാസാർദ്ധമായിട്ട് രണ്ടുവു
ത്തം വീശിയാൽ വൃത്തങ്ങൾ രണ്ടും കൂടുന്നേടത്തു നടുവിൽ തെക്കു
വടക്കായിട്ട് രണ്ടു മത്സ്യാകൃതി വരും. അത്ര സുത്രം കൃതപാ ദിക്ഷ
അങ്കയിതപാ - അവിടെ തെക്കുവടക്കായിട്ട് ഒരു വര വരച്ചു ക്ഷേ

* ഈ ശ്ലോകം മറ്റിരശില്പരത്നത്തിൽ പാഠഭേദത്തോടുകൂടി കാണുന്നു.

നോത്തരേഖയും വരുത്തി ദിക്കു നാലും അറിഞ്ഞു അടയാളമിട്ട്, ഇഹ സമം വിഹിതൈഃ സുരുകൈഃ കോണമത്യാൻ കൃതപാ - പിന്നെ നാലുദിക്കിലും അടയാളമുണ്ടാക്കിയേടത്തു ചരടുപിടിച്ച് തുല്യങ്ങളായി നാലു വൃത്തം വീശിയാൽ നാലുകോണികവും മത്യാ രേഖകൾ വരുത്തി, ഏഷു സുതം അസ്സാലു ചതുരശ്രം രചയതു - ആ കോണമത്യാങ്ങളുടെ മുഖത്തുകൽ രണ്ടിലും തൊട്ട് നാലുരേഖ കൾ വരച്ചു ചതുരശ്രത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. പദ്മങ്ങൾക്കും ചതുരശ്ര മുണ്ടാക്കുവാൻ ഇപ്രകാരം ചെയ്യണം.

ദോർമാത്രം പരിസൃത്യ തത്ര ചതുരശ്രം ക്ഷേത്രമർക്കാനുലം
ഖാതപാ തദ്ദപിതുന്നു വാ/വടതടേ തന്മേഖലാഃ കല്പയേത്
മാന്താണാഹിരഗാന്തലോച ശ്രയമിതാഃ ശ്രത്യംഗലവ്യാ-

[സിനി-

സ്രിസ്ത്രോന്തഃ ക്രമതോ നിജാവടനിഭാദ്യോസ്സുശ്രൂപേ പരേ.

[൨൫

തത്ര ചതുരശ്രം ക്ഷേത്രം ദോർമാത്രം പരിസൃത്യ - അവിടെ ചതുരശ്രമായിട്ട് കല്പിച്ച ക്ഷേത്രത്തേ ഒരുകോൽ നീളമാ യിട്ട് ചുറ്റും വരച്ചാൽ, അർക്കാനുലം വാ തദ്ദപിതുന്നു തു വാ ഖാതപാ - പന്ത്രണ്ടു അംഗുലമായിട്ട് എങ്കിലും അതിൽ ഇരട്ടിയായിട്ട് എങ്കിലും കുഴിച്ചു, അവടതടേ അന്തഃ ക്രമതഃ-ആ കുഴിച്ച തിന്റെ വക്കത്തു് അകത്തു തുടങ്ങി ക്രമേണ, മാന്താണാഹിര ഗാന്തലോച ശ്രയമിതാഃ ശ്രത്യംഗലവ്യാസിനീഃ തന്മേഖലാഃ കല്പ യേത്-പന്ത്രണ്ടുഗുലം പൊക്കമായിട്ടും എട്ടുഗുലം പൊക്കമായിട്ടും നാലുഗുലം പൊക്കമായിട്ടും നന്നാലു വിരൽ വിസ്താരമായിട്ട് മൂന്നു മേഖലകളേയുണ്ടാക്കൂ. ആദ്യം നിജാവടനിഭാ പരേ അസ്സുശ്രൂപേ - അതിലാദിലത്തേ മേഖല തന്റെ കുഴിപോലെ വേണം. പുറത്തേ മേഖലകൾ രണ്ടും ചതുരശ്രമായിത്തന്നെ ഇരുന്നാൽ മതി. യോനിം പശ്ചിമമേഖലോപരി മിതാമർക്കാനുലൈരപ്ശ്രയാ- യത്ത്രോഃ സാർദ്ധയുഗാന്തലൈരപി തട്ടുനൈസ്തേവ വിസ്താരതഃ ആത്മായാംഗുലനാളകാം സസുഷിരാം സ്വാഖ്യാനയോഗാകൃതിം കർത്വാ കണ്ഡനതാം സ്വമൂലപരിവൃത്തഗ്രന്ഥക്ണ്ഡപ്യാദിനാ. ൨൩

പശ്ചിമമേഖലോപരി മിതാം യോനിം കർത്വാത് - ആ കണ്ഡത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെ മേഖലയുടെ മുകളിൽ പൊക്കം വരുമാറു യോനി ഉണ്ടാക്കൂ. അർക്കാനുലൈഃ ഉപശ്രയായ

ത്വേഷം - ആയതിന്നു പന്ത്രണ്ടാംഗുലംകൊണ്ടു നീളവും പൊക്കവുമുണ്ടായിരിക്കണം. സാർദ്ധയുഗാംഗുലൈഃ തദുനൈഃ തൈഃ ച വിസ്താരതഃ - അതിന്റെ ചുവട്ടിൽ പത്തുവിരലും ഇടയിൽ എട്ടുവിരലും വീതിയും (പിന്നെ) ആറുവിരൽ വീതിയും തലയ്ക്കൽ നാലുവിരൽ വീതിയും ഇങ്ങനെ ക്രമേണ കുറഞ്ഞ വിസ്താരത്തോടുകൂടി ഇരിക്കുകയും, ആമ്നായാംഗുലനാളകാം സസൃഷിരാം കണ്ഡനതാം സ്വമുലപരിവൃത്തഗ്രന്ഥക്തപ്തഗാദിനാ ച സ്വാഖ്യാനയോഗ്യാകൃതിം - നാലാംഗുലം വിസ്താരത്തിൽ നാളത്തോടും ചുവട്ടിൽ പരിസ്തരണം വയ്യാനുള്ള സൃഷിരത്തോടും കൂടി യോനിയുടെ ആകൃതിയായി കണ്ഡത്തുകൾക്കു താഴിച്ചയോടുംകൂടി ഇരിക്കണം. തന്റെ ചുവട്ട് വൃത്തമായി രണ്ടുപുറവും അഗ്രത്തുകലേയ്ക്ക് ത്രികോണമായി ഇരിയ്ക്കണം; ഋഭംഗികൊണ്ടു യോനിപോലെ ആകൃതി വരുത്തണം.

അഗ്നികോണിലേ അഗ്രത്ഥപത്യാകൃതിയാകുന്ന കണ്ഡമുണ്ടാക്കുവാൻ:-

ക്ഷേത്രോത്ത്രാഞ്ചിപുടേ പ്രതീച്ചപുടയോഃ കർണാർദ്ധസൂത്രം നിജം സംസ്ഥാപ്യാപ്തതിസന്ധിതഃ സുപരിവർത്യാക്ഷീന്ദ്രസന്ധ്യന്തിമം താജ്യാം സൂത്രയുഗം പ്രസാത്യ ഹരിദിഗ്ബാഹ്യാഹീതേഷപംശത - ഫിഹേന്ദ്രോന്യോന്യമിദം സുയോജ്യ ശിഖികണ്ഡം യോനിരൂപം
[വനേത്. ൨൭]

അബ്ധിപുടേ ക്ഷേത്രേ - ഇവിടെ ഒരുക്കോൽ ദീർഘവിസ്താരമായിട്ട് ഉണ്ടാക്കിയ ചതുരശ്രത്തേ നടുവിൽ പൂർവാപരരേഖയും ദക്ഷിണോത്തരരേഖയുമുണ്ടാക്കി നാലുപദമാക്കിയാൽ, പ്രതീച്ചപുടയോഃ നിജം കർണാർദ്ധസൂത്രം സംസ്ഥാപ്യ - പടിഞ്ഞാറേ പദങ്ങൾ രണ്ടിന്റേയും നടുവിൽ തന്റെ കോണസൂത്രത്തിൽ പാതിയായുള്ള സൂത്രത്തേ വച്ച്, അപ്പതിസന്ധിതഃ ആക്ഷീന്ദ്രസന്ധ്യന്തിമം സുപരിവർത്യാ - ആ സൂത്രംകൊണ്ടു പടിഞ്ഞാറേ തുടക്കി വടക്കേ ദിക്കിലോളവും വായുകോണിലേ അർദ്ധവൃത്തവുമുണ്ടാക്കൂ. താജ്യാം സൂത്രയുഗം പ്രസാത്യ ഹരിദിഗ്ബാഹ്യാഹീതേഷപംശതഃ ഫിഹേന്ദ്ര അന്യോന്യം ഇദം സുയോജ്യ - ആ രണ്ടു വൃത്താൽത്തിന്റെ അവസാനമായ തെക്കേ ദിക്കിന്നും വടക്കേദിക്കിന്നും കാരോ സൂത്രം കിഴക്കോട്ടു നീട്ടിപ്പിടിച്ച് കിഴക്കേ ദിക്കിൽ നേരെ തന്റെ പഞ്ചാംശം പിറത്തു ഉണ്ടാക്കിയ അടയാളത്തിൽ ഈ സൂത്രത്തേ രണ്ടിനേയും ഒരുമിച്ചുകൂട്ടി രേഖയുമിട്ട്, യോനിരൂപം

ശിഖികണ്ഡം ഖനേത് യോന്യാകൃതിയായ ഹോമകണ്ഡത്തേ കഴിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കുമ്പോൾ ചുറ്റും നാലുകോലായിട്ടു തെളുവുന്നു.

തെളുക്കു ചിഹ്നമായ അർദ്ധചന്ദ്രാകൃതിയായ കണ്ഡം ഉണ്ടാക്കുവാൻ:-

ക്ഷേത്രം വിഭജ്യ നവയോദഗവാക് ച ഭാഗേ യ
ത്രികതപാ ചലാംശകമിതം പരിവർത്യ സൂത്രം
പ്രാഗാദികാപ്യകുക്ബന്തമുദഗ് ഭജാം ച
താവത് പ്രസാത്യ രചയേച്ഛ ശിഖണ്ഡകണ്ഡം. ൨൮

ക്ഷേത്രം നവധാ വിഭജ്യ - ഒരുക്കോൽ സമചതുരമായ ക്ഷേത്രത്തേതെക്കുവടക്ക് ഒമ്പതായിട്ടു പകർത്താൽ, ഉദക് അവാക് ച ഭാഗേ യത്രികതപാ - അതിൽ വടക്കേ അറ്റത്തും തെക്കേ അറ്റത്തും ഓരോ അംശത്തേക്കുളങ്ങൂ, അചലാംശകമിതം സൂത്രം പ്രാഗാദികാപ്യകുക്ബന്തം പരിവർത്യ - പിന്നെ ഏഴംശത്തോളം നീളമുള്ള ഒരു സൂത്രത്തെ വടക്കേ അറ്റത്തു നടുവിൽ വെച്ച് കിഴക്കു സൂത്രാഗ്രത്തിങ്കൽ തുടങ്ങി തെക്കുഭാഗത്തുകൂടെ പടിഞ്ഞാറേ അറ്റത്തോളം ഒരു അർദ്ധവൃത്തത്തേ വരച്ച്, ഉദക് താവദ ഭജാം ച പ്രസാത്യ - വടക്കേ അറ്റത്തേ സൂത്രം വൃത്തനേമിയിങ്കലോളം നീട്ടിവരപ്പൂ. ശിഖണ്ഡകണ്ഡം രചയേത് - അവയിൽ ഇങ്ങനെ അർദ്ധചന്ദ്രാകൃതിയായ കണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

തിര്യകോണിലേ ത്രികോണകണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:-

ഷഷ്ഠാംശകം യമഹിമാംശുദിശോഃ പ്രതീച്യ-
സൂത്രേ സുയോജ്യ ഹരിദിഗ്ബഹിരങ്കയിതപാ
തേനൈവ തേഷു സുവിധായ ച സൂത്രപാതം;
കര്യാത് ത്രികോണപരിമണ്ഡിതവഹ്നികണ്ഡം. ൨൯

ഒരുക്കോൽ സമചതുരശ്രമായ ക്ഷേത്രത്തുങ്കൽ, ഷഷ്ഠാംശകം പ്രതീച്യസൂത്രേ * യമഹിമാംശുദിശോഃ സുയോജ്യ - ചതുരശ്രവിസ്താരത്തിന്റെ ആറിലൊന്നംശം പടിഞ്ഞാറേ സൂത്രത്തുങ്കൽ തെക്കും വടക്കും കൂട്ടിവയപ്പൂ. ഹരിദിഗ്ബഹിഃ തേന ഏവ അങ്കയിതപാ - നേരേ കിഴക്കു നടുവിൽ ആറിലൊന്നു പുറത്തു മാറി ഒരു അടയാളമിട്ടാൽ, തേഷു സൂത്രപാതം സുവിധായ - ആ അടയാളങ്ങളിൽ തൊട്ടു, തെക്കും വടക്കും രേഖകളേ വരച്ചു

പടിഞ്ഞാറേ സൂത്രാഗ്രങ്ങളിൽ കൂട്ട. ത്രികോണപരിമണ്ഡിതവഹ്നി
കണ്ഡം കർപ്പാത് - ഇങ്ങനെ ത്രികോണാകൃതിയായ കണ്ഡത്തെ
ഉണ്ടാക്കൂ.

പടിഞ്ഞാറേ ദിക്കിലെ വൃത്താകാരമായ കണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:—

കണ്ഠാർദ്ധസൂത്രസ്യ ഭുജാർദ്ധതോ/തി-
രിക്താംശകാർദ്ധം ബഹിരപ്പയിതപാ
മദ്ധ്യസ്ഥസൂത്രം പരിവർത്യ കണ്ഡം
കവീത ചണ്ഡദ്യുതിമണ്ഡലാഭം.

൩൦

സമചതുരശ്രത്തുകൾ, കണ്ഠാർദ്ധസൂത്രസ്യ ഭുജാർദ്ധതഃ അതി
രിക്താംശകാർദ്ധം ബഹിഃ അപ്പയിതപാ - കോണസൂത്രത്തിന്റെ
പാതി എടുത്തു ദിക്സൂത്രത്തിന്മേൽ വച്ചാൽ അധികമായിട്ടുള്ള
നീളത്തിന്റെ പാതി നാലുദിക്കുകളും പുറത്തു മാറ്റിവെച്ചു, മദ്ധ്യസ്ഥ
സൂത്രം പരിവർത്യ ചണ്ഡദ്യുതിമണ്ഡലാഭം കണ്ഡം കവീത - നടു
വിൽ തുടങ്ങി അത്രയോളം നീളമുള്ള സൂത്രംകൊണ്ട് വൃത്തം വീശി
ആദിത്യമണ്ഡലം പോലെ വൃത്തമായ കണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ.

ഷട്കോണകണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:—

അങ്കു പ്രകല്പ ഹരിപഞ്ചമദിക്പദിക്സ്ഥന
ഷഷ്ഠാംശതോ ബഹിരതോ നിജമദ്ധ്യതത്വ
ഭൗ ഭൗ സ്വഷൗ പരിദിശോരപി മത്സ്യചിഹ്ന-
ഷട്സൂത്രകൈവീരചയേദ് രസകോണകണ്ഡം.

൩൧

ഷഷ്ഠാംശതഃ ഹരിപഞ്ചമദിക്പദിക്സ്ഥന ബഹിഃ അ
ങ്കു പ്രകല്പ - സമചതുരശ്രതുകൾ വിസ്താരത്തിൽ ആറോ
ന്നുകൊണ്ട് പുറത്തു കിട്ടക്കും പടിഞ്ഞാറും അടയാളങ്ങളേ
ഉണ്ടാക്കി, അതഃ നിജമദ്ധ്യതഃ ച പരിദിശോഃ ഭൗ ഭൗ സ്വഷൗ
അപി - അവിടെയും നടുവിലും സൂത്രം വെച്ച് അത്രയും വിസ്താര
മായിട്ട് മൂന്നു വൃത്തം വരച്ച് തെക്കും വടക്കുമായിട്ട് ഇരണ്ടു
മത്സ്യാകൃതിയേ ഉണ്ടാക്കി, മത്സ്യചിഹ്നഷട്സൂത്രകൈ രസകോ
ണകണ്ഡം വിരചയേത് - ആ മത്സ്യാഗ്രങ്ങളിലും മുമ്പിലത്തേ
അടയാളങ്ങളിലും നീളമായിട്ട് ആറു സൂത്രം വരച്ച് ആറു
കോണായ കണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കൂ.

അഷ്ടദശകണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:—

ക്ഷേത്രം വിഭജ്യ ഫണിഭാഗയുതം സമന്താ-
ത്തദ ഖാഹ്സൂത്രഭതോർഥ പരിഭമയ

ആഖ്യാന്യമാനവിധിനാ/ഷ്ടലം ലിഖിതം

ഖാതം പ്രകല്പയതു പദമനിഭം ച കണ്ഡം. ൨൨

സമന്താത് ഫണിഭാഗയതം ക്ഷേത്രം വിഭജ്യ - സമചതുരശ്രത്തിങ്കൽ തന്റെ എട്ടിലൊരംശം നാലുപുറത്തും പുറത്തു നീക്കിവേറെ ഒരു ചതുരശ്രമുണ്ടാക്കി, അഥ തദ്ബാഹുസൂത്രഭവതഃ പരിഭൂമ്യ - അതിന്റെ പാതി എടുത്തു വൃത്തം വരച്ചാൽ ആ വൃത്തമദ്ധ്യത്തിൽ, ആഖ്യാന്യമാനവിധിനാ അഷ്ടലം ലിഖിതം ഖാതം പദമനിഭം കണ്ഡം ച പ്രകല്പയതു - മുകളിൽ പത്മത്തുങ്കൽ പറയുന്നപോലെ അഷ്ടലത്തേ ഉണ്ടാക്കി കഴിച്ച് അഷ്ടലാകാരമായ കണ്ഡത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ.

അഷ്ടാശ്രകണ്ഡത്തെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:-

ക്ഷേത്രേ തത്ര സമന്തതോ ദിനകരാംശം നൃന്ധ തുച്ഛിതേ കോണേഭ്യോ ഭുജസൂത്രകേഷു നിഹിതൈഃ സ്വൈഃ കർണസു-
 [ത്രാർദ്ധകൈഃ
 ദ്വൈര ദ്വൈര ദിക്ഷു ഡയഷാൻ പ്രകല്പ മകരേഷ്വാസ്സാലി-
 [തൈരഷ്ടഭിഃ
 സുത്രൈരീശപരദിങ്മുഖേ വിരചയേദാഷ്ടാശ്രകണ്ഡം സുധീഃ. ൨൩

സുധീഃ തത്ര ക്ഷേത്രേ - ബുദ്ധിമാനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ അവിടെ സമചതുരശ്രക്ഷേത്രത്തുങ്കൽ, സമന്തതഃ ദിനകരാംശം നൃന്ധ തുച്ഛിതേ - ചുറ്റും നാലുപുറത്തും വിസ്താരത്തിന്റെ പന്ത്രണ്ടിലൊരംശം നീക്കി പുറമേ ഒരു ചതുരശ്രത്തേക്കൂടി ഉണ്ടാക്കി, ആ ചതുരശ്രത്തിന്റെ നാലുകോണുകളിൽ നാനും, ഭുജസൂത്രകേഷു നിഹിതൈഃ സ്വൈഃ കർണസുത്രാർദ്ധകൈഃ - വക്കത്തേ വരയിൽ രണ്ടുപുറത്തും കോണസൂത്രത്തിന്റെ പാതി നീളമുള്ള സൂത്രം വച്ചു വൃത്തം വീശി, ദിക്ഷു ദ്വൈര ദ്വൈര ഡയഷാൻ പ്രകല്പ - നാലു ദിക്കിലും ഇരണ്ടു മത്യാകൃതിയേ ഉണ്ടാക്കി, മകരേഷു ആസ്ഥാപിതൈഃ അഷ്ടഭിഃ സുത്രൈഃ ഈശപരദിങ്മുഖേ അഷ്ടാശ്രകണ്ഡം വിരചയേത് - ആ മത്യാഗ്രങ്ങളിൽ എട്ടിലും സൂത്രം വച്ച് അന്യോന്യം സ്പർശിച്ച രേഖ ഇട്ട് ഈശകോണിൽ അഷ്ടാശ്രമായ കണ്ഡത്തേയും ഉണ്ടാക്കൂ. ഇങ്ങനെ കണ്ഡങ്ങളാക്കുകയും നാലുകോൽ ചുറ്റാപിട്ടതന്നെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

ഭോമാത്രകണ്ഡ വിധിരേഷ ശേഷ-
 ഷൂന്നീയ തനപിത സമസ്തമസ്താത്
 കണ്ഡാനി തത്തലാവനോപപത്ത്യാ
 ദ്വിത്രാദിഭോരന്തിമിതാനുപി സ്യുഃ.

൩൪

എഷഃ ഭോമാത്രകണ്ഡ വിധിഃ - ഈ പറഞ്ഞത് ഒരുകൊൽ വിസ്താരമായ കണ്ഡത്തിലേയ്ക്കുള്ള വിധിയാകുന്നു. ശേഷേഷു അസ്താത് ഉന്നീയ സമസ്തം തനപിത - ഇനിയും വലുതായിട്ടും ചെറുതായിട്ടും വേണ്ടുന്നേടത്തു് ഇതിങ്കൽ നിന്ന് ഉയർത്തി ഉണ്ടാക്കിക്കൊള്ള. തത്തലാവനോപപത്ത്യാ ദ്വിത്രാദിഭോരന്തിമിതാനി അപി കണ്ഡാനി സ്യുഃ - അതാതു ഹോമങ്ങളുടെ വലുപ്പച്ചെറുപ്പമനുസരിച്ച് രണ്ടു കോലായിട്ടും മൂന്നു കോലായിട്ടും അരക്കോലായിട്ടും കണ്ഡങ്ങൾ ഭവിക്കും.

അനന്തരം സൂത്രവചനകൾ അർത്ഥപ്രായുഷഃ -

കർത്താ സൂത്രം ഖദിരജം ദ്വിജഭാരജം വാ
 മിത്രാംഗുലം ശശധരാംഗുലമസ്യ വക്ത്രം
 അങ്ഗാഗ്നിനേത്രയവദീർഘവിതാനനിമ്ന-
 ഗർത്തലയം യവദലാഹിതനേമിവിതം.

൩൫

മുലാഗ്രശാതയവനിമ്നബിലാർഗ്ഗളാഡ്യ -
 മാശ്യാനപങ്കഗതയേനപദോപമം ച
 മുഖേ യവാഷ്ടകതതം യവഹീനമഗ്രേ
 ഭണ്ഡം സുവർത്തളമാളായവവേഷ്യാനാഗ്രം.

൩൬

ഖദിരജം ദ്വിജഭാരജം വാ മിത്രാംഗുലം സൂത്രം കർത്താ - കർമ്മാലികൊണ്ട് എങ്കിലും പ്ലാശ്തുകൊണ്ട് എങ്കിലും പശുണ്ടാംഗുലം നീളമായിട്ട് സൂത്രത്തേ ഉണ്ടാക്കണം. അസ്യ വക്ത്രം ശശധരാംഗുലം - ഈ സൂത്രത്തിന്റെ മുഖം ചുവട്ടിൽ ഒരു അംഗുലം നീളംകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കൂ. അവിടെ, അംഗാഗ്നിനേത്രയവദീർഘവിതാനനിമ്നഗർത്തലയം - ആറു യവം നീളവും മൂന്നു യവം വീതിയും രണ്ടു യവം താഴ്ചയുമായിട്ടു പറഞ്ഞ പാതി രണ്ടായിരിക്കുന്ന കഴിയും, യവദലാഹിതനേമിവിതം - അരയവം കഴികൾക്കു നേമിയും ചുറ്റും വേണം. മുലാഗ്രശാതയവനിമ്നബിലാർഗ്ഗളാഡ്യം - ചുവട്ടും തലയും കൂർത്തു് ഒരു നെല്ലുപോലെ കഴികളുടെ നടുവിൽ കഴിയിൽ പാതി ഉയർന്നിരിക്കുന്ന അഗ്നിയത്തോടും കൂടി

ഇരിക്കും. ആശ്വാസപങ്കഗതധേനുപദോപം ച - കുറഞ്ഞൊന്നു ഉറച്ചുകിടക്കുന്ന ചളിയിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്ന പശുവാന്റെ കളമ്പു പോലെ സാദൃശ്യമായിരിക്കുന്ന സ്രുവത്തിന്റെ മുഖത്തേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, മൂലേ യവാഷ്ടകതതം അഗ്രയവഹീനം - ചുവട്ടിൽ ഏഴു യവം കനമായും, തലയ്ക്കൽ ഏഴു യവം കനമായും, ഇളായവവേഷ്ടനാഗം സുവത്തുളം ഭണ്ഡം ച കുർപ്പാസ് - തലയ്ക്കൽ ഒരു യവം കനമായിട്ട് ഒരു ചുരോടും കൂടി ഇരിക്കുമാറും സ്രുവത്തിന്റെ ചുവട്ടിലേ ഭണ്ഡിനേയുമുണ്ടാക്കൂ.

ജുഹവിനെ ഉണ്ടാക്കുവാൻ:-

മാത്താണ്ഡാംഗുലഭൈർവ്യുതച്ഛരഭശാംശവ്യാസതീവ്രാ ജുഹുർ ബ്രാഹ്മായാമശരാംശതോത്ര ചതുരശ്രം പഷ്കരം കല്പയേത് അഭ്രംശാഹിതമേഖലാവൃതപദാംശാഖാതഗത്താനപിതം തസ്യാഗ്രേ ഗളമർദ്ധവിസ്തൃതിതദർദ്ധായാമതാഭൃജപലം. ന. ൭ പഞ്ചാംശായതതത്ത്രിപാദശശിപാദവ്യാസമുലാഗ്രകം കർച്ചാപ്യാസഗുണാംശഖാതഘൃതകല്പോല്പാസിതം തന്മുഖം തച്ഛിഷ്ടേണ സുപൃത്തപഷ്കരഭവ്യാസാവൃമുലാനലാംശോനവ്യാസയുതാഗ്രകം വിരചതേദ് ഭണ്ഡം ച ഗോപച്ഛവത്.

[നവ

മാത്താണ്ഡാംഗുലഭൈർവ്യുതച്ഛരഭശാംശവ്യാസതീവ്രാ ബ്രാഹ്മീ ജുഹുഃ - പന്ത്രണ്ടാംഗുലം നീളവും അതിൽ അഞ്ചിലൊരംശം വിസ്താരവും വിസ്താരത്തിൽ പാതി കനവും കൂടി ഇരിക്കുന്ന പ്ലാശ്ത കൊണ്ട് ജുഹുവിനെ ഉണ്ടാക്കൂ. അത്ര ആയാമശരാംശതഃ ചതുരശ്രം പഷ്കരം കല്പയേത് - ജുഹുവിന്റെ പാതി മുകളിൽ നീളത്തിൽ അഞ്ചാണുകൊണ്ട് ചതുരശ്രമായി പഷ്കരത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഭ്രംശാഹിതമേഖലാവൃതപദാംശാഖാതഗത്താനപിതം - പഷ്കരത്തിന്ന് വിസ്താരത്തിൽ ഏഴാണുകൊണ്ട് പകത്തു മേഖലയും ശിഷ്ടമുള്ളതത്ത് കനത്തിൽ പാതി കഴിയും ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കണം. തസ്യ അഗ്രേ അർദ്ധവിസ്തൃതിതദർദ്ധായാമതാഭൃജപലം ഗളം - ഈ പഷ്കരത്തിന്റെ തലയ്ക്കൽ പാതി വിസ്താരവും, വിസ്താരത്തിൽ പാതി നീളവും ആയിട്ട് ഗളത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ. പഞ്ചാംശായതതത്ത്രിപാദശശിപാദവ്യാസമുലാഗ്രകം വ്യാസഗുണാംശഖാതഘൃതകല്പോല്പാസിതം തന്മുഖം - പഷ്കരത്തോളം നീളവും ചുവട്ടിൽ മൂക്കാൽ വീതിയും നടുവിൽ പാതി വീതിയും തല

ജ്ഞാൻ നാലൊന്നു വീതിയും ആയിട്ട് വിസ്താരത്തിൽ മുന്നോട്ടു കഴിച്ച് നെയ്യു പോകുന്ന വഴിത്തോടുകൂടി ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടി ഇരിക്കണം. തദ്വിഷ്ണുന - പിന്നെ ചുവട്ടിൽ പാതിനീളമുള്ളതുകൊണ്ട്, സമുത്തപാഷ്ഠപരദപ്രാസാധ്യമുലാനലം ശോനപ്രാസയുതാഗ്രകം ഭണ്ഡം ച ഗോപുച്ഛവത് വിരചയേത് - പുഷ്പരവിഷ്ണുരത്തിൽ ചാതി കനത്തോടുകൂടി ചുവട്ടും അതിൽ മുന്നോട്ടു കുറച്ച് തലയ്ക്കൽ കനത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഭണ്ഡിനോടും കൂടിയിരിക്കണം. ചതുവിന്റെ വാലിനോടു സദൃശമായിട്ട് ജ്വലവിനേയമുണ്ടാക്കൂ.

അനന്തരം പ്രാശ്നാശിനപൂർണ്ണശക്തികൾക്ക് വേണ്ടുന്ന മഹാസൂക്ഷ്മത ഉണ്ടാക്കുക:-

ഹസ്താത്യാമയശാശവിസ്തൃതിതദർഭോഭേദധേയയുക്താ മഹാ-
സൂക്ഷ്മസ്വാഭാവിസ്തൃതിദീപ്തപുഷ്പരഗുണാംശാഖാന്തവൃത്താവദാ
ബാഹ്യാദ്യർഭാതദർഭതദ്രവശാഭേദേ ചതുർദ്ധാ കൃതേ
കർമ്മാത്മദ്രശനാനുരൂപം ത്രിഭിരഗാഃസ്തൈഃ ക്രമാഭംശകൈഃ. ന.ൻ
ബാഹ്യാദ്യർഭേ ത്രിയവം തദർഭമപരേ/ംശേ തദ്രവം ചാനുതഃ .
സംശോഭ്യാവദമേഖലാം സുചരിവൃത്തം ചീമബ്ജോജ്ജ്വലം
ഭണ്ഡം ത്രാശതതം ഗർഭം സസ്പഷിരം പാദത്രിഭാഗാതതി-
വ്യാസം പാദവിഹീനപുഷ്പരമിതം കർമ്മാജ്ജ്വലവന്ദുഖം. ൪ ൦

ഹസ്താത്യാമയശാശവിസ്തൃതിതദർഭോഭേദധേയയുക്തം മ
ഹാസൂക്ഷ്മസ്വാത് - ഓരുകോൽ നീളവും ആറംഗുലം വീതിയും
മൂന്നംഗുലം കനവും ഉള്ള പ്ലാത്തുകൊണ്ടുതാൻ കരിങ്ങാലികൊണ്ടു
താൻ മഹാസൂക്ഷ്മ ഭവിക്കും. / വിസ്തൃതിദീപ്തപുഷ്പരഗുണാം
ശാഖാന്തവൃത്താവദാ - വിസ്താരത്തോളം നീളമായ പുഷ്പരത്തോടും
അതിനു വിസ്താരത്തിൽ മുന്നോട്ടു താഴ്ന്നു വിസ്താരവും
കൂടി വൃത്തമായിരിക്കുന്ന കുഴിത്തോടുകൂടി ഇരിക്കണം. ശേഷം
ബാഹ്യാദ്യർഭാതദർഭതദ്രവശാത് ചതുർദ്ധാ കൃതേ - വൃത്തമായ
കുഴി നീക്കി പുറമേ ചുറ്റുമുള്ള ചതുരശ്രത്തുകൾ പുറത്തു പാ
തിയും അതിനകത്തു കാലം അതിനകത്തു അരയ്ക്കലും ആയി
പാകത്തു നാലായിട്ട് അംശിച്ചാൽ, അന്തഃസ്തൈഃ ത്രിഭിഃ അം
ശകൈഃ തദ്രശനാനുരൂപം കർമ്മാത് - അകത്തേ അംശങ്ങൾ മൂന്നും
മൂന്നു ഭേദവലകളായിട്ട് ഉണ്ടാക്കണം. ബാഹ്യേ അർഭേ ത്രിയവം

അപരം അംശം തദർദ്ധം അന്യരഃ തദ്രഥം ച സംശോധ്യ -
 പാരന്തേ അംശമുള്ളതാൽ മൂന്നു നെല്ലിടയും രണ്ടാമത്തേ
 അംശത്തിന് ഒന്നരനെല്ലിടയും അതിനകത്തേ അംശത്തിന്
 മൂക്കാൽ നെല്ലിടയും ചെലുത്താത്തുകൂടത്തു, സുപരിവൃത്താം
 അവടമേഖലാം - അകത്തേ അംശങ്ങൾ മൂന്നും കഴിപ്പോലെ
 വൃത്തമായിട്ടു മൂന്നു മേഖലകളേ ഉണ്ടാക്കൂ. അഞ്ചു ജോളുപലം
 പാരം ച - പിറത്തേ അരയംശമുള്ളിടത്തു അഷ്ടഭലമായ താമര
 പൂവ്വന്റെ ഭാഷയുണ്ടാകാ. പാരത്തു ചതുരശ്രമായി പിറത്തേ
 യുണ്ടാക്കൂ. ത്ര്യംശതതം ഭണ്ഡം ച - പൂഷകരത്തിന്റെ മൂ
 ന്നൊന്നു കനമായിട്ടു ഭണ്ഡിനേയും, ഗളം സസുഷാരം പാദത്രം
 ഭാഗാതതിവ്യാസം - പൂഷകരത്തിന്റെ മുകളിൽ ഗളത്തിന്നു മേഖ
 ലയുടെ ചുവട്ടിൽ കൂടെ സുഷാരത്തോടുകൂടി ഇരിക്കയും പൂഷര
 ത്തിന്റെ നാലൊന്നു നീളവും മൂന്നൊന്നു വീതിയുമുണ്ടായിരിക്കയും
 വേണം. അപ്പോൾ ഗളത്തിന്നൊന്നരയംഗുലം നീളവും രണ്ടംഗുലം
 വീതിയും വരും. പാദവിഹീനപൂഷകരമിതം ജുഹുവത മുഖം
 ച കർപ്പാശ - പൂഷരത്തിന്റെ മൂക്കാൽ [നാലരയംഗുലം] നീളവും
 ജുഹുപോലെ ചുവട്ടിൽ മൂക്കാൽ വീതിയും തലയ്ക്കൽ കാൽ
 വീതിയും നെയ്യുപോകുവാനുള്ള വഴിയുംകൂടി മുഖത്തേയുമുണ്ടാക്കൂ.
 ഇങ്ങനെ മഹാസൂക്ത വേണ്ടുന്നേടത്തു ഉണ്ടാക്കുവാൻ.

ഹോമദൃഢപ്രമാണത്തെപ്പറയും: -

കർഷാർദ്ധം ഘൃതമോദനം പ്രജുഹുവാദ് ഗ്രാസാർദ്ധകം മുഷ്ടിഗാൻ
 ലാജാൻ സപ്രസൃതിപ്രമാൻ സപ്രഥുകാൻ ശാലീയവാംസ്തണ്ഡു-
 പ്രാൻ
 സക്തൂൻ കർഷ്മിരാൻ സമുദ്ഗതിലസിദ്ധാത്ഥപന്താൻ
 പ്രഞ്ചശോ
 ട്ടവാഗ്രാണി പനസൃശോ ദധിപരദേക്ഷാഭ്രാദി ശുക്രശ്ചതാതം.
 [൪൧]

കർഷാർദ്ധം ഘൃതം - പലത്തിന്റെ അഷ്ടാംശമായിട്ടു നെയ്യി
 നേയും, ഭാദനം ഗ്രാസാർദ്ധകം - ഹവിസ്സിനേ ഭക്ഷിക്കുന്ന കബള
 ത്തിൽ പാതിയായിട്ടും, മുഷ്ടിഗാൻ ലാജാൻ - ഒരു പിടിയായിട്ടു
 മലരിനേയും, സപ്രസൃതിപ്രമാൻ സപ്രഥുകാൻ ശാലീയവാൻ
 തണ്ഡുലാൻ - തന്റെ വിതൽ അഞ്ചുകൂടി നിറച്ച് ഏടുക്കുന്നി

തത്തോളവുമായി അവലിനേയും യവത്തേയും അരിയേയും, സകുതൻ കഷ്മിതാൻ - അരിവരത്ത പൊടിയേ കാൽ പലമായിട്ടും, മുട്ഗതിലസിദ്ധാത്മാഹപയാൻ പഞ്ചശഃ - ചെറുപയർ എളുപ്പ് കടക് ഇത്യാദികളേ അയ്യഞ്ച് ആയിട്ടും, ള്വാഗ്രാണി ത്രിശഃ - കറകുകളെ മുമ്മുന്നായിട്ടും, ദധിപയഃ ക്ഷേത്രദ്രാദി ശുക്ത്യന്മാതം ച ജ്ജഹ്യാത - തൈരു പാല് തേൻ ഇത്യാദി ശുക്തിമാത്രമായിട്ടും, അപ്പം അട ഇത്യാദി ഓരോന്നായിട്ടും, ചമതകരം ക്ഷേയും ആരവിരൽ നീളമായിട്ടും ഹോമിഷ്വ.

അനന്തരം പദ്യങ്ങളേ പറയുന്നു:—

ഏകദിസാഗരകരപ്രമിതാനി താനി

സാർവ്വദൈവപ്രഭുതികാന്തൃം മണ്ഡലാനി

ചക്രാഞ്ച ജപികരമപ്യവരം വരിഷ്വം

തദ്വേദഭോജപ്രഭുതി പന്നഗഹസ്തനീഷ്വം.

ര ൨

ഭദ്രകപ്രഭുതികാനി താനി മണ്ഡലാനി- ഭദ്രകം ശക്തിദണ്ഡ ഷഡ്ഭവം ഇത്യാദികളായ പദ്യങ്ങൾ, ഏകദിസാഗരകരപ്രമിതാനി - ഒരുക്കോൽ വിസ്താരമായിട്ടും രണ്ടുക്കോൽ വിസ്താരമായിട്ടും (നാലുക്കോൽ വിസ്താരമായിട്ടും) അധമമദ്ധ്യമോത്തമക്രമേണ ഭവിക്കും. ചക്രാഞ്ച ജപികരം അപി അവരം - ചക്രാഞ്ചമായ പദമം രണ്ടുക്കോൽ വിസ്താരമായാലും അധമം, തദ് വേദഭോജപ്രഭുതി പന്നഗഹസ്തനീഷ്വം ചക്രാഞ്ചം വരിഷ്വം - നാലുക്കോൽ വിസ്താരവും ആറുക്കോൽ വിസ്താരവും (എട്ടുക്കോൽ വിസ്താരവും) - വിസ്താരം ഇങ്ങനെ ഉണ്ടാക്കുന്നത് ഉത്തമം.

വികൃതികൃതിപുടേ ഷട്ത്രിംശതാ/ന്തഃസ്ഥകോഷൈർ-

നളിനമവനിപങ്ക്ത്യാ പീഠികാ വീഥികാ/ഥ്

പുടയുഗപരിക്തപ്താ ചാരശോഭോപശോഭാ-

/ശ്രിയുതപുടയുഗജ്യാ മുദ്രിതാ ഭദ്രകേ സ്യാത്.

ര ൩

ഭദ്രകേ വികൃതികൃതിപുടേ - ഭദ്രകമായ പദ്യത്തുകൽ പതിനാറിൽ പട്ടങ്ങൾ ഒക്കിണോത്തരമായും പൂർവാചരമായുമിട്ട് ഇരുത്തററിഅമ്പത്താറു പട്ടങ്ങളുണ്ടാക്കിയാൽ, അന്തഃസ്ഥകോഷൈഃ ഷട്ത്രിംശതാ നളിനം - അവറിന്റെ നടുവിലേ മുപ്പത്താറു പട്ടങ്ങളേ ഒന്നാക്കി അപ്പുലത്തേയും, അഥ അവനിപങ്ക്ത്യാ പീഠികാ - അതിന്റെ പുറമേയുള്ള ഒരുവരികൊണ്ട്

പീഠത്തെയും, അഥ പടയുഗപരിക്രമം വീഥികാ - അതി
 ന്റെ പുറമേയുള്ള രണ്ടു പടങ്ങളുകൊണ്ടു ഒന്നാക്കി വീഥിയും,
 ചാരശോഭാപശോഭാശ്രിയുതപടയുഗളാ മുദ്രിതാ ച സുതാത് -
 വീഥിയുടെ പുറത്തു ചാരം ശോഭ ഉപശോഭ കോൺ ഉപരേത
 രണ്ടുപടങ്ങളെ കൂട്ടി ഉണ്ടാക്കൂ.

അബ്ജക്ഷേത്രേ യചാംശം ബഹിഃ പരിതോപാസ്യ വൃത്തി -

[കൃത്യേർലേ

മിത്രാംശോഗ്രാത്ഥമന്തസ്സസമമിഹ ചതുർദ്ധാ വിഭക്തേ ജ്ഞാതം

സന്ധ്യതം കേസരതം ഭൂമയതു പരിതഃ കണ്ഠികാതം ച സൂത്രം
 ദിക്കോണാഭ്യന്തരേ¹ ക്ഷിപതു ച പരിതസ്തത്ര സൂത്രാണി

[തിയ്യക്. ൪ ൪

അഥ അബ്ജക്ഷേത്രേ പരിതഃ യചാംശം ബഹിഃ അപാസ്യ
 വൃത്തികൃതേ - പിന്നെ നടുവിലേ അബ്ജങ്ങളിൽ മുപ്പത്തിയാറു
 പടങ്ങളിൽ ചാരം പുറത്തു ഒരു നെല്ലിട നീക്കി ഒരു വൃത്തം
 വരച്ചാൽ, അർദ്ധ മിത്രാംശം അഗ്രാർത്ഥം - വൃത്തത്തിന്റെ പാ
 തിയിൽ പന്ത്രണ്ടിലൊരംശം ജ്ഞാതത്തിനായിക്കൊണ്ടും, (അഥ)
 അന്തഃ സൂസമം ചതുർദ്ധാ വിഭക്തേ ജ്ഞാതം സന്ധ്യതം കേസ
 രാർത്ഥം കണ്ഠികാർത്ഥം ച പരിതഃ സൂത്രം ഭൂമയതു - പിന്നെ
 അകത്തു സമമായി നാലായിട്ട് പകത്തു ലേത്തിനായിട്ടും ജ്ഞ
 സിദ്ധിക്കായിക്കൊണ്ടും കേസരത്തിനായിക്കൊണ്ടും കണ്ഠികയ്ക്കായി
 കൊണ്ടും ഇങ്ങനെ സൂത്രംപാടിച്ച് അബ്ജ വൃത്തങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കൂ.
 അഥ ദിക്കോണാഭ്യന്തരേ തിയ്യക് അഷ്ട സൂത്രാണി തത്ര ക്ഷിപതു -
 പിന്നെ ദിക്കോണുകളുടെ ഇടയിൽ വിഭജിച്ച് എട്ടു രേഖകളേ
 കേസരലേസന്ധിവൃത്തങ്ങളിലും ഉണ്ടാക്കൂ.

അഗ്രാദിസന്ധിചരമം ലേമദ്ധ്യസംസ്ഥം

സൂത്രം സുവർത്തു പരിലിഖ്യ ലേം തദഗ്രം

തത്സൂത്രസമുഖതയാന്തിമവൃത്തസംസ്ഥം

തന്മാത്രസൂത്രമഭിവർത്തു ലിഖേദ് ദ്വിപാർശ്വേ. ൪ ൫

ലേമദ്ധ്യസംസ്ഥം സൂത്രം അഗ്രാദിസന്ധിചരമം സുവർത്തു
 ലേം പരിലിഖ്യ (തദഗ്രം തത്സൂത്രസമുഖതയാ അന്തിമവൃത്ത
 സംസ്ഥം തന്മാത്രസൂത്രം ദ്വിപാർശ്വേ അഭിവർത്തു ലിഖേദ്) -

1. 'രിഹ'-മുദ്രിതപാഠം, 2. 'മ'-'മു' പാഠം, 3. 'ഷ്ട'-'മു' പാഠം.

പിന്നെ ലക്ഷങ്ങളുടെ നടുവിൽ ലോകവിസ്താരത്തോളമുള്ള സൂത്രം
പിന്നെ ലോകവൃത്തത്തുകൾ തദ്വൃത്തവിസ്താരതുല്യമായിട്ട് സൂത്രം.
വല്ല ലക്ഷങ്ങളുടെ നേരേ രണ്ടുപുറത്തെയും അർദ്ധവൃത്തം വരച്ച്
ലോകങ്ങളേയുമുണ്ടാക്കൂ ഇങ്ങനെ അഷ്ടലോകം വേണ്ടുന്നേടത്തു്
ഒക്കെയും വിധി.

ദിശ: കരയുഗകോഷൈർദ്ധാരമന്തർബഹിഷൈ-

ത്രിശശിപദവിപര്യന്തൈശ്ച ശോഭോപശോഭേ

ത്രിഭുവനപദകണ്ഠം കോണമംഭോജപീഠം

ശ്രുതിഭവനപദോദ്യദ്ഗാത്രപാദാനപിതം ച. ര ന്

ദിശി അന്തർബഹിഷൈ: കരയുഗകോഷൈ: ദ്വാരം -
പിന്നെ പുറത്തു് നാലു ദിക്കുകളിലും അകത്തേ വരിയിൽ രണ്ടു
പദവും പുറത്തേ വരിയിൽ നാലുപദവും ഒന്നാക്കി ദ്വാരത്തെയും,
ത്രിശശിപദവിപര്യന്തൈ: ച ശോഭോപശോഭേ - അകത്തു മുന്നും
പുറത്തു ഒന്നും പദങ്ങളേ കൂട്ടി ശോഭകളേയും പിന്നെ അകത്തു്
ഒന്നും പുറത്തു മുന്നും പദങ്ങളേ കൂട്ടി ഉപശോഭകളേയും, ത്രിഭുവന
പദകണ്ഠം കോണം - അകത്തും പുറത്തും മുമ്മൂന്നു പദങ്ങളേ
ക്കൊണ്ടു് (കോണുകൾ) നാലിനേയുമുണ്ടാക്കിയാൽ, ശ്രുതിഭവന
പദോദ്യദ് ഗാത്രപാദാനപിതം അംഭോജപീഠം ച രചയേത് -
നാലു പദം കൊണ്ടു് നാലു ദിക്കിലും ഗാത്രങ്ങളോടും മുന്നു പദം
കൊണ്ടു പാദത്തോടുംകൂടി - അഷ്ടലോകത്തിന്റെ പീഠത്തെയു
മുണ്ടാക്കൂ.

പീതാ പങ്കജകർണ്ണികാ ലതതിഃ ശോഭതാ/ന്തരാളം ഹരി-

ദ്വർണ്ണം രക്തജചോത്രയഃ സിതപദാരകേതഃകം പീഠകം
വീഥീ കല്പലതാദിവിത്രിതതരാ/ഥ ദ്വാരശോഭോപശോ-

ഭാഗ്രി സ്വാത് സിതരക്തപീതശിതിവർണ്ണാകീർണ്ണമുണ്ണോ-

[ജജപലം. ര ന്

പങ്കജകർണ്ണികാ പീതാ - അഷ്ടലോകത്തിന്റെ നടുവിലേ
കർണ്ണിക മഞ്ഞരംനിറമായും, ലതതിഃ ശോഭതാ - ലോങ്ങൾ എട്ടും
അരിപ്പെട്ടാടി ഇട്ടു് വെളുത്തും, അന്തരാളം ഹരിദ്വർണ്ണം - ലക്ഷങ്ങളുടെ
ഘടകം പച്ചനിറമായും, അത്രയഃ രക്തജചഃ - അവിടെ ചതുരശ്രം
ചുമ്പായും, (പീഠകം) സിതപദാരകേതഃകം - പീഠത്തിന്റെ
കോണുകൾ വെളുപ്പായും ഗാത്രങ്ങൾ നാലും മഞ്ഞനിറമായും,
വീഥീ കല്പലതാദിവിത്രിതതരാ - വീഥികൾ നാലും കല്പലതകളേ
ക്കൊണ്ടും പുഷ്പങ്ങളേക്കൊണ്ടും മനോഹരമായിട്ടും ഉണ്ടാക്കൂ.

അഥ ചാർജ്ജ് പദ്ധതി സിതരക്തപീതശിതിവണ്ണാകീ
 ഞ്ചുണ്ണാജപലം സ്വാത് - ചാരം നാലും വെള്ളത്ത നിറ
 മായും ശോഭകം എട്ടും ചുമന്ന നിറമായും ഉപശോഭകം എട്ടും
 മഞ്ഞനിറമായും കോണകം നാലും കറുത്തനിറമായും ചൊടി
 ക്കുകൊണ്ടു ഏററവും ശോഭിച്ചു ഇരിക്കയും വേണം.

പീതാണമുലപൃഥ്വലാരുണമദ്ധ്യശുഭ്ര-

ബിന്ദുപത്രകാഃ പ്രതിലേം യുഗളാത്മകാഃ സ്പൃഃ
 തത്കേസരാ ബഹിരഥ ത്രിഗുണാത്മകാശ്വ

രേഖാ ലംഘീയസി മഹീയസി ഭൂതരൂപാഃ. ര വ

പ്രതിലേം പീതാണമുലപൃഥ്വലാരുണമദ്ധ്യശുഭ്രബിന്ദുപത്ര
 കാഃ യുഗളാത്മകാഃ തത്കേസരാഃ സ്പൃഃ - അശ്ലേഷങ്ങളിൽ മഞ്ഞ
 നിറമായി കനം കുറഞ്ഞ ചുവടാടും ചുക്കന കനം അധികമായ
 നടുവിനോടും വെള്ളത്ത നിറമായി ബിന്ദുരൂപമായ അഗ്ര
 തോടും കൂടി ഇങ്ങനെ കേസരങ്ങളുമുണ്ടാക്കണം. അഥ ബഹിഃ
 ലംഘീയസി ത്രിഗുണാത്മകാഃ രേഖാഃ - പിന്നെ പുറത്തു പട്മം
 ചെറുത് എങ്കിൽ സത്തപരജസ്സമോദയങ്ങളായ മൂന്നു രേഖകളും
 വേണം. മഹീയസി ഭൂതരൂപാഃ - പട്മം വലുതായി ഇരിക്കുന്നേ
 ടത്തു പൃഥ്വിപുഷ്പതേജോവായാകാശാത്മകങ്ങളായിട്ട് മഞ്ഞയും
 വെളുപ്പും ചുവപ്പും പച്ചയും കറുപ്പുമാകുന്ന രേഖകളേയുമുണ്ടാ
 കണം. ഇങ്ങനെ ഭൂകം പട്മം.

അനന്തരം ചക്രാബ്ജപട്മത്തെ പറയുന്നു:-

ചക്രാബ്ജേത്ര വികാരവർഗ്ഗപദവത്ക്ഷേത്രേന്തർലേഭിതേ

വീഥീക്ഷേത്രശരദ്പിഭാഗസഹിതേ വൃത്തീകൃതേർലീകൃതേ
 ബാഹ്യാർലേഭിനാനാംശനേമിപരിശിഷ്ടം സ്വാദരക്ഷേത്രകം

ശേഷാർലേഭി ശ്രുതിഭാഗനാഭിപരിശിഷ്ടം ചാർജ്ജ്ക്ഷേത്രകം.

[ര ങ്

അത്ര ചക്രാബ്ജേ വികാരവർഗ്ഗപദവത്ക്ഷേത്രേ - ഇ
 വിടെ ചക്രാബ്ജപട്മത്തുകൽ പതിനാറു പട്ടത്തുകൽ ഇരുത്ത
 റിഅമ്പത്താറു പദമായ ചതുരശ്രക്ഷേത്രത്തുകൽ, അനന്തർലേ
 ഭിതഃ - നടുവിലേ എട്ടു പട്ടത്തിന്റെ നാലുപുറത്തും, വീഥീ
 ക്ഷേത്രശരദ്പിഭാഗസഹിതേ (വൃത്തീകൃതേ അർലീകൃതേ) - ഭൂക
 ത്തുകലേറ്റുപല രണ്ടുപട്ടംകൊണ്ടു വീഥിയേ ഉണ്ടാക്കിയാൽ
 വീഥീവിസ്താരത്തെ അഞ്ചായിട്ട് പകുത്തതിൽ രണ്ടാംശം അകത്തു

കൂടി ഒരു സൂത്രം പിടിച്ച് വൃത്തത്തേയും ആ വൃത്തത്തിന്റെ പാതിയായിട്ട് അകത്തു് ഒരു വൃത്തത്തേയുണ്ടാക്കിയാൽ, ബാഹ്യാർദ്ധം ദഹനാംശനേമിപരിശിഷ്ടം അരക്ഷേത്രകം - പുറത്തേ വൃത്താന്തരാളത്തേ മൂന്നാക്കി പകുത്തതിൽ പിറത്തേ അംശം നേമിക്കായിട്ട് ഒരു വൃത്തത്തേയും വരട്ടു. ശേഷം അകത്തേ രണ്ടാംശമുള്ളതു് അരക്കുളുടെ സ്ഥാനമായിട്ട് ഭവിക്കും. ശേഷാർദ്ധം ശ്രുതിഭാഗനാഭിപരിശിഷ്ടം അംബുജക്ഷേത്രകം ച.

(സ്വാദ്) അകത്തേ വൃത്താന്തരാളത്തേ നാലായിട്ട് പകുത്തതിൽ പുറത്തേ അംശം നാഭിയുടെ സ്ഥാനമായിട്ട് ഒരു വൃത്തം വരച്ചു് ശേഷം അകത്തേ മൂന്ന് അംശവും അഷ്ടഭുജത്തിന്റെ സ്ഥാനമായിട്ട് ഭവിക്കും.

പ്രാഗ്വത് പഞ്ചവിഭക്തമംബുജപദം ത്രിത്രിദപിഭക്തം ക്രമാത് കൃതപാ നാഭ്യരനേമികം ച പരിവർത്താരാബ്ധമാസ്സപയേത് ദിക്സൂത്രസുഗരാന്തവൃത്തനിഹിതൈരകണ്ണികാന്തായതൈഃ സൂത്രൈർപാദശയാ ഭൂമാദരപദം ചോഡാ ച ഭങ്ക്തൈപകരഃ.

[൫൦]

പഞ്ചവിഭക്തം അംബുജപദം പ്രാഗ്വത് - അഞ്ചായിട്ട് പകുത്തു് അഷ്ടഭുജത്തേ മുന്തിലേപ്പോലെ നട്ടുവിലുണ്ടാക്ക. നാഭ്യരനേമികം ത്രിത്രിദപിഭക്തം കൃതപാ - നാഭിസ്ഥാനത്തേയും അരസ്ഥാനത്തേയും മൂന്നായിട്ടും നേമിസ്ഥാനത്തേ രണ്ടായിട്ടും പകുത്തു പരിവർത്ത - ഈ ഭാഗങ്ങളിൽ വൃത്തത്തേ വരച്ചു്, അരാണി ആസ്സാപയേത് - പിന്നെ അരക്കുളേ ഉണ്ടാക്ക. ദിക്സൂത്രസുഗരാന്തവൃത്തനിഹിതൈഃ ആകണ്ണികാന്തായതൈഃ സൂത്രൈഃ ഭൂമാദ് അരപദം പാദശയാ ഭങ്ക്തപാ - നാലു ഭിക്കുകളിലും നേരേയുള്ള ദിക്സൂത്രങ്ങളിൽ സ്പർശിച്ച് അരത്തിന്റെ അവസാനത്തുകൽ വൃത്തനേമിയിങ്കൽ വച്ചു് അഷ്ടഭുജകണ്ണികാമദ്ധ്യത്തോളം നീളവുമായിരിക്കുന്ന ചരടിനേക്കൊണ്ടു് രണ്ടുപുറത്തേയും നാട്ടിപ്പിടിച്ച് അരാന്തവൃത്തനേമിയിങ്കൽ സൂത്രാഗ്രം ചെല്ലുന്നേടത്തു് ബിന്ദുക്കളേ ഉണ്ടാക്കൂ. ഇങ്ങനെ നാലുഭിക്കുകളിലും സൂത്രം വരച്ചു് രണ്ടുപുറത്തേയും സൂത്രാഗ്രം ചെല്ലുന്ന വൃത്തനേമിയിങ്കൽ ബിന്ദുക്കൾ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ എട്ടു ബിന്ദുക്കളും നാലു ഭിക്കുകളും ആയിട്ട് വൃത്തനേമി പന്ത്രണ്ടായിട്ട് പകുത്തുവരും അവിടെ സൂത്രം വച്ചു മൂന്നു വൃത്തത്തിലും വിലങ്ങിട്ടു വരട്ടു. ഏകശഃ ചോഡാ ച ഭങ്ക്തപാ-

ണ്ടും ചുമപ്പുകൊണ്ടും, അന്തരം കൃഷ്ണതകു - അന്തരമുള്ളതും പ
ത്രങ്ങളും കറുത്തപൊടികൊണ്ടും പൂരിപ്പിച്ചു. പശ്ചാത്താപമുണ്ടാകു
ത്തുക പ്രഥമിഗണഃ - പ്രഥമികൾ അകത്തേയും പുറത്തേയും ഒന്നി
യെട്ട് ചുമപ്പും മഞ്ഞമുറുകൊണ്ടും പൂരിപ്പിച്ചു. അന്ത്യേ ഭദ്രകോ
ളിപ്പാവത് - ശേഷം അഷ്ടമവയും വീഥിയും പാശശാലാദികളും
ഭദ്രകത്തുകൾ പറഞ്ഞ പേരുകളെ പൊടികളെക്കൊണ്ടു പൂരിപ്പിച്ചു.

അന്തരം. ശക്തിമണ്ഡപം ഉണ്ടാക്കുവാൻ:-

ധൂതികൃതിപുടക്കേന്ദ്രേ മദ്ധ്യേ വിധായ വിധാനതോ

വികൃതികൃതിസംഖ്യാതൈഃ കോവൈഷ്ടം സമീരിതഭദ്രകം
ലിഖതു പരിതഃ പര്യന്തേ ശക്ത്യഷ്ടകം രസകോഷ്ടകൈർ-

ദിശി വിദിശി ച സേവാപാതഃസ്വേമാപകോഷ്ടലാഞ്ചലം.

[൫൩]

ധൂതികൃതിപുടക്കേന്ദ്രേ മദ്ധ്യേ വിധാനതഃ വികൃതികൃതിസം
ഖ്യാതൈഃ കോവൈഷ്ടം - പതിനെട്ടു പുടങ്ങളെക്കൊണ്ടു മുന്നൂററി
യുപത്തിനാലു പടങ്ങളോടുകൂടി സമാനരൂപക്കേന്ദ്രത്തേ
ഉണ്ടാക്കിയാൽ അതിന്റെ നടുവിൽ മദ്ധ്യേ നൂറുനൂററിയമ്പ
ത്തിയാറു പടങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിധിപോലെ, സമീരിതഭദ്രകം
വിധായ - ഭദ്രകമാകുന്ന പദ്മത്തെ ഉണ്ടാക്കിയാൽ, പരിതഃ പ
ര്യന്തേ ദിശി(വിദിശി) ച രസകോഷ്ടകൈഃ സേവാപാതഃസ്വേമാ
പകോഷ്ടലാഞ്ചലം ശക്ത്യഷ്ടകം ലിഖതു - ഭദ്രകത്തിന്റെ പുറ
ത്തു എട്ടുവരിയായിട്ടു അറുപത്തെട്ടു പടങ്ങളുള്ളതിൽ ദിക്കുനാലി
ലും കോണുകൾ നാലിലും ആറു പടങ്ങളെക്കൊണ്ടു ചെറു ഒരു
ക്കത്തിന്റെ അടുത്ത പടങ്ങൾ രണ്ടുപുറത്തും പാതി പടത്തിൽ
അഗ്രത്തോടും കൂടി ഇരിക്കുന്ന എട്ടു ശക്തികളേ ഉണ്ടാക്കണം.

മദ്ധ്യേശക്തി പദപ്രയേന രചയേന്മുഷ്ടിം ദിശാസ്വപത്രിഷു

ത്വക്തവാ കോണഗതൈകകം പദയുജാ തത്പ്രാപ്തയുക്സ്ഥാ

[സ്താനാ]

മുഷ്ടപുട്ടിപ്പൊത്തപാർശ്വയുഗദോഃസൂത്രേണ ശക്ത്യഗ്രകേ
തത്താർത്ഥീയകകോഷ്ടമദ്ധ്യമിളിതാഗ്രേണാലിവേദ്വേപ അപി. ൫൪

മദ്ധ്യേശക്തി - ശക്തികളുടെ നടുവിൽ, ദിശാസ്വ പദപ്രയേന
മുഷ്ടിം രചയേത് - ദിക്കുകളിൽ രണ്ടു പദംകൊണ്ടു പിടിപ്പാറുള്ള
മുഷ്ടിയേ ഉണ്ടാക്കൂ. അത്രിഷു കോണഗതൈകകം ത്വക്തവാ - കോ

ബകളിൽ നാലിലും കോണിലേ ഒരു ചടത്തേ നീക്കി, തത്പ്രാന്ത
 യുക്തസ്ഥാസ് നന്നാ ചടയ്ക്കു മുഷ്ടിം രചയേത്. - കോണചടത്തി
 നെറ രണ്ടു പുറത്തുമുള്ള ചടങ്ങൾ രണ്ടുകൊണ്ട് മുഷ്ടിസ്ഥാ
 നത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. മുഷ്ടിപ്പട്ടിപ്പൊത്തപാർശ്വയുഗലോഃ സൂത്രേ
 ണ തത്താത്തിയകകേരസ്യമദ്ധ്യമിളിതാംഗ്രേണ ശക്ത്യഗ്രകേ ഭേ
 ണപി ആലിലേത് - മുഷ്ടികർക്കു പറഞ്ഞ ചടങ്ങൾ രണ്ടിനെറ
 അററത്ത് രണ്ടുപുറത്തുനിന്നും രണ്ടു സൂത്രങ്ങളേക്കൊണ്ടും അതിനെറ
 മൂന്നാമത്തേ ചടത്തിനെറ നടുവിൽ, കൂർത്ത അഗ്രം വരുമാറു
 ശക്തികളുടെ അഗ്രങ്ങൾ പുറത്തും വരട്ടു.

വിനുസ്യ രാജാധികാരം ഭൂപ്രഭിമിതിപ്രഭയ്ക്ക് മദ്ധ്യഭിക്ഷുനൂതനം.

[mirrored]

സൂത്രം താവത് പ്രമാണം ഭൂമയതു ബഹിരന്തര്യഭോക്തൃത്വസംസ്ഥാനം
 സൂത്രം തത് പ്രാണയോസ്തദുചിതമപി സംവർത്തയേത കോണം-

ရွက်စာ

ഭിശ്ശേഖരം കോണമുഷ്ടിം വിരചയതു തഥാ സന്ധിഭൂതാവലം.

മുഷ്ടദിവിതപദയുടെ മദ്ധ്യദിക്സൂത്രസംസ്ഥാനം മോക്ഷികാം
വിസ്തു - മുഷ്ടികൾക്കുള്ള പദങ്ങൾ രണ്ടിന്റേയും നടുവി
'ലേ രേഖയിൽ ഇടത്തോട്ടും അകത്തോട്ടും ചോട്ടിലും മാനത്തേ
വെച്ച്, ദോസ്തൂത്രസംസ്ഥാനം താവത്പ്രമാണം സൂത്രം ബഹിഃ അന്തഃ
ച മേയതു - ദ്വാസൂത്രത്തേൽ വെച്ച അത്രമാത്രം നീളമുള്ള ചരട്ട
കൊണ്ട് പുറത്തോട്ടും അകത്തോട്ടും രണ്ട് അർദ്ധവൃത്തത്തേ
വെച്ച്:

“ചതുരശ്രത്രിഭാഗാർദ്ധം ചതുർത്ഥാംശേന യോജയേത്
തദർദ്ധാർദ്ധവിഭജനം ഇ മോഹികാമാനമീരിതം.”

ഇതുകൊണ്ട് മോടികാപ്രമാണത്തേ അറിഞ്ഞുകൊള്ളൂ. തത് പ്രാന്തയോഃ കോണസിദ്ധൗ തദ്രൂപ(മിത)ം അപി സംവർത്തയേന് - കോണകർ ഉണ്ടാവാനായിക്കൊണ്ട് അവ രണ്ടിന്റേയും തലയ്ക്കൽ രണ്ടു പുറത്തും മുഖിലത്തേ വൃത്താർദ്ധമായ സൂത്രം വരച്ച് വൃത്തം വരച്ച് കോണുകളും വരത്തു. ഏവം ഭിശി - ഇങ്ങനെ ദിക്കുകളിലേ മുഷി ഉണ്ടാക്കംപ്രകാരം. തഥാ സന്ധിഭൂഗാവലഗ്നം കോണമുഷിം വിരചയതു - അപ്രകാരം തന്നെ കോണുകളിൽ രണ്ടു പുറത്തേയും വളഞ്ഞിരിക്കുമാറു കോണമുഷ്ടിയേയും ഉണ്ടാക്കൂ.

ശക്തഗ്രാന്തരമുഷ്ടിശിഷ്ടപദവണ്ണം രക്തപീതായണാം-
കുണ്ഡം ശ്യാമളകോണഗൈകകവിരാജഭേദവതാവിഗ്രഹം
ശോഭേ പീതമരിദ്രചീ വിരചയേത് കോണം ത്രിശൂലോജ്ജ്വലം
പീതാം വീഥിമഥാംശ്രിഗാത്രമസിതാരക്തം പരം പൂവവത്.

[തെ

ശക്തഗ്രാന്തരമുഷ്ടിശിഷ്ടപദവണ്ണം രക്തപീതായണാം
കുണ്ഡം- ശക്തികളുടെ തലയ്ക്കുപേ പദം ചുവപ്പുകൊണ്ടും നടുവിലേ
പദങ്ങൾ മഞ്ഞറുകൊണ്ടും മുഷ്ടികൾ ചുവപ്പുകൊണ്ടും ശി
ഷ്ടമുള്ള പദങ്ങളൊക്കെയും കറുത്ത നിറംകൊണ്ടും പൂരിപ്പു.
ശ്യാമളകോണഗൈകകവിരാജഭേദവതാവിഗ്രഹം വിരചയേത് - പ
ച്ചനിറമായിട്ട് കോണകൾ നാലിലും ശോഭിക്കുമാറ് ഭഗവതിയുടെ
സ്വരൂപത്തെയുമുണ്ടാക്കൂ. ശോഭേ പീതമരിദ്രചീ - ശോഭകൾ മ
ഞ്ഞയായിട്ടും ഉപശോഭകൾ പച്ചനിറമായിട്ടും, കോണം ത്രിശൂലോ
ജ്ജ്വലം - കോണകൾ നാലും ശൂലരേഖയോടുകൂടിട്ടും, പീതാം
വീഥിം - മഞ്ഞളുകൊണ്ടു വീഥിയേ ഒക്കെയും, അംശ്രിഗാത്രം
അസിതാരക്തം - അഷ്ടലേത്തിന്റെ ചുറ്റുമുള്ള പീഠത്തിന്റെ
കാലുകൾ കറുത്തനിറമായിട്ടും ഗാത്രങ്ങൾ മഞ്ഞനിറമായിട്ടും പൊ
ടികളെ നിറപ്പു. പരം പൂവവത് - ശേഷമുള്ള അഷ്ടലേവും
പാദകോണകളും ഭദ്രകന്തുങ്കരപ്പോലെ തന്നെ ഉണ്ടാക്കൂ.

അനന്തരം ഷഡ് ലേപദ്വയത്തെ ഉപോക്തവാൻ :-

കർത്താൻ ഷഡ് ലേപമണ്ണിവിഗ്രഹപുടകേന്ദ്രാന്തരവൃത്തശ്ചന്ദ്ര-
ഭൃത്തേഷ്ട ത്രിഷ്ട കുണ്ഡികാം ച ലേസന്ധിൻ ഷഡ് ലോന്യംശ്ചൈകം
സന്ധ്യർധ്യേത്ര തു കേസരാംശ്ച രചയേദ് ദ്വാരാണി ടിക്ഷു ദ്വി-

[തകെ

കോണാന്ത്രേകപദൈരീതിഷ്ടജന്മാനീ സ്വന്തം ഷഡ് ലേപം മണ്ഡലം.

[തെ

അബ്ധിവിഗ്രഹപുടകേ ഷഡ് ലേപം കർത്താൻ - പതിനാറു പദ
മുതലിക്കുന്ന സമചതുരശ്രരൂപത്തുകൽ ഷഡ് ലേപമായ പദ്മ
ത്തേ ഉണ്ടാക്കൂ. അത്ര അന്തസ്ഥതൃഷ്ടസ്ഫുരഭൃത്തേഷ്ട ത്രിഷ്ട -
അകത്തേ നാലു പദങ്ങളേ ഒന്നാക്കിയാൽ അവിടെ സമാന്ത
രങ്ങളായി മൂന്നു വൃത്തങ്ങളേ ഉണ്ടാക്കി, അംശൈകം കുണ്ഡികാം
ലേസന്ധിൻ ഷഡ് ലോനി ച - നടുവിൽ കുണ്ഡികയേയും
അതിന്റെ പുറമേ ലേസന്ധികളേയും വൃത്തത്തിന്റെ പാതി

എടുത്തു വൃത്തനേമിയിങ്കൽ തെക്കും വടക്കും രണ്ടു പുറത്തു വച്ച് വൃത്തനേമിയേ ആരാക്കിപ്പുകയ്ക്കു് ഷഡ് ലക്ഷങ്ങളേയുമുണ്ടാക്കൂ. അതു സന്ധ്യർഗ്ഗേ തു കേസരൻ ച - ഇവിടെ ലേസ് സ്ഥികളിൽ തന്നെ കേസരങ്ങളേയുമുണ്ടാക്കൂ. ദിക്ഷു ദപികൈഃ പാരാണി - നാലുദിക്കുകളിലും പുറത്തു ഈരണ്ടു പദംകൊണ്ടു് പാരങ്ങളേയും, ഏകപദങ്ങളെ കോണാനി - ഒരു പദംകൊണ്ടു് കോണുകളേയുമുണ്ടാക്കി. അഷ്ടദശത്തുകൽ പറഞ്ഞപോലെ പൊടികളെക്കൊണ്ടു് പൂരിപ്പൂ. ഇതി ഇഷ്ടജനാഷി ഷഡ് ലക്ഷം മണ്ഡലം സ്വാത് - ഇപ്രകാരം സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ ഷഡ് ലക്ഷമായിരിക്കുന്ന പദ്മം ഭവിക്കും.

അനന്തരം മേന്മാപദങ്ങളെക്കുറിച്ചു് പ്രകാരത്തെ പറയുന്നു: -

സമൃദ്ധസാധിതമണ്ഡപേ/ർ ജനിമജ്ജാജപ്രമാനാനലോ-
ദ്ദീപ്ത സേപ്തീതമന്ത്രദൈവതസമിജ്യാഭ്യജ്ജപമണ്ഡലേ
കപാലോദാദിസുസംഭൃതാഞ്ചിതാഖടാഭ്യേ ദീക്ഷണീരും ഗുരു
ശുലം പ്രാശിതഗവ്യമന്തതപനീത സ്ഥാപയേദഗ്രതഃ. ൫൮

സമൃദ്ധസാധിതമണ്ഡപേ-ലക്ഷണയുക്തമായി ഏകയോനി യായിട്ടു് ഒരു മണ്ഡപത്തെ ഉണ്ടാക്കി മണ്ഡപസംസ്കാരത്തെച്ചെയ്ത ശ്ലു്, ജനിമജ്ജാജപ്രമാനാനലോദ്ദീപ്ത - മണ്ഡപത്തിൽ ഹോമകുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിജ്വരനത്തേയും ചെയ്തു, സേപ്തീതമന്ത്രദൈവത സമിജ്യാഭ്യജ്ജപമണ്ഡലം - തനിക്കു് ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ദേവനേ അതാതു് മണ്ഡലപദ്മത്തുകൽ പൂജിച്ചു, കപാലോദാദിസു സംഭൃതാഞ്ചിതാഖടാഭ്യേ - നാലുദിക്കത്താലി കഷായം വച്ചു വെള്ളംകൊണ്ടു താൻ പഞ്ചഗവ്യം കൊണ്ടു താൻ നിറച്ചു് ഒരു കലശത്തേയും പൂജിച്ചു് ഇങ്ങനെ ചെയ്തിരിക്കുന്ന മണ്ഡപത്തിലെങ്കിലും ഗുരുഗ്രഹാദികളിൽ സ്ഥലശുദ്ധ്യാദി ഇത്രയും ചെയ്തിരിക്കുന്നേടത്തു് ഏകിലും, ഗുരു ദീക്ഷണീരും പ്രാശിതഗവ്യം ശുലം ശിഷ്യം അന്നം ഉപനീത അഗ്രതഃ സ്ഥാപയേത് - ആചാര്യൻ മന്ത്രദീപ്യയ്ക്കു് യോഗ്യനായി തലേനാരം പഞ്ചഗവ്യപ്രാശനവും ഗായത്ത്രിജപവും ചെയ്തു് ശുദ്ധനായിക്കളിച്ചുവന്നിരിക്കുന്ന ശിഷ്യനേ ആ മണ്ഡപത്തിന്റെ അകത്തു് കൊണ്ടുപോയിക്കുറു മുഖിൽ സ്വസ്തികപദ്മത്തുകൽ പലകുമേൽ ഇരുത്തു.

പൃഥ്വീപ്രതിസർഗവിഗ്രഹവിശുദ്ധ്യത് പത്തിമന്ത്രോദയ-
സ്വാസാർച്ചശ്ചകരാദിമർശവിധിഭിഃ സംശുദ്ധാബ്ജലാത്മനി

തത്രാധിപതമണ്ഡലാധിപതദേവേക്ഷാത്തപണ്യോച്ചയേ-

അപാരണ്യേ /ഥ കരോതു തത്ത്വപരവനം തത്സംസ്ക്രിയാർഹം

[സുധീ. ൭൯

സുധീ - ബുദ്ധിമാനായിരിക്കുന്ന തുരു, അഥ പൃഥ്വയാദിപ്രതി
സർഗ്ഗവശാദിവ്യത്വമേവ പത്തിമന്ത്രോദയന്യാസാദൃശകരാഭിമ
ശ്വിധിഭിഃ - പിന്നെ ശിഷ്യന്റെ ശരീരത്തുകൽ ഭൂതസംഹാരവും
ശോഷണാദിയും ഭൂതസൃഷ്ടിയും സംവത്സരോഷിതവും അണ്ഡ
ഭേദവും ലാപിപ്രാണായാമവും ലിപിന്യാസവും മന്ത്രോദയപ്രാണാ
യാമവും പീഠന്യാസവും ചെയ്ത് പീഠപൂജിച്ച് ഇഷ്ടമാർ ദേവന്റെ
മുഖംകൊണ്ട് ആവാഹിച്ച് പൂജിച്ച് തിരേദ്യസ്ഥാനത്തു് അംബു
പുഷ്പാഞ്ജലിയും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത് ദേവന്റെ മുഖമന്ത്രമെ
ഴുതി തുരുവിന്റെ കൈകൊണ്ട് ശിരസ്സിൽ തൊട്ടുജപിച്ച്, സം
തുലബുദ്ധാത്മനി - പരിതുലമായ മനസ്സുകൽ ജ്ഞാനമാഗ്ഗത്തേ
ഉപദേശിച്ച്, തത്ര തത്രാധിപതമണ്ഡലാധിപതദേവേക്ഷാത്തപ
ണ്യോച്ചയേ - അവിടെ മണ്ഡലപൂജയേ ചെയ്തിരിക്കുന്ന ദേ
വന്റെ ദർശനാർത്ഥം ശിഷ്യനേക്കൊണ്ട് പുഷ്പാരാധനയും പ്രഭ
ക്ഷിണനമസ്കാരങ്ങളും ചെയ്താൽ സുകൃതത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന
ശിഷ്യൻ, അപാരണ്യേ - തുടൻ് ഇതൻ്, തത്സംസ്ക്രിയാർഹം
തത്ത്വപരവനം കരോതു - ശിഷ്യസംസ്കാരയോഗ്യമായിരിക്കുന്ന
തത്ത്വപരമാമത്തേ അന്യപാധാനാദി തുടങ്ങി അഗ്നിമുഖാന്തത്തേയും
ചെയ്യൂ.

ഈതപാജ്യം മനുഭിഃ ശതം വിഹിതബീജസ്ഥം പൃഥ്വിയാദിഭി-
ർമന്ത്രി തത്ര നിവൃത്തിപൂർവ്വകകവാത്മാന്തൈഃ ക്രമാത്പഞ്ചഭിഃ
അന്ത്യം സുപാത്മനി പൂർണ്ണാം പരതരേ നീതപാ സമിത്പൂർവ്വകം
ഈതപാ നിഷ്കൃതയേ /സ്മൃതഃ പ്രണവതഃ ശാന്തൈഃ ച താവല-

[നേത്. ൯൦

തത്ര മന്ത്രി - അവിടെ മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന തുരു പിന്നീട്,
വിഹിതബീജസ്ഥം പൃഥ്വിയാദിഭിഃ നിവൃത്തിപൂർവ്വകകവാത്മാ
ന്തൈഃ പഞ്ചഭിഃ മനുഭിഃ ശതം ആജ്യം ഈതപാ - ഹ്ഠാം ഹ്ഠീം ഹ്രീം
ഐം ഹേം ഇങ്ങനെ പഠഞ്ഞിരിക്കുന്ന ബീജങ്ങളോടുകൂടി
പൃഥ്വിയാദിപഞ്ചഭൂതമന്ത്രങ്ങളിൽ: "നിവൃത്തികവാത്മാനേ സുപാ
ഥാ" എന്നു ഒടുക്കം കൂട്ടിയിരിക്കുന്ന അഞ്ചുമന്ത്രങ്ങളേക്കൊണ്ട് വെ
ച്ചേറേ തുരു ആജ്യാഹുതികളേ ചെയ്യൂ. "ഹ്ഠാം പൃഥ്വിയാ

തന്നെ സ്വാഹാ" 'ഹൃദി അന്മാതമനേ പ്രതിഷ്ഠാ കലാതമനേ സ്വാഹാ' 'ഹൃദി തേജ ആതമനേ വിദ്യാകലാതമനേ സ്വാഹാ' 'ഹൃദി വായുതമനേ ശാന്തികലാതമനേ സ്വാഹാ' 'ഹൃദി ആകാശതമനേ സ്വാഹാ' ഇങ്ങനെ മുന്തൂക്കം. അന്ത്യം പൂണ്ണയാ പരതരേ സ്വാതമനി നീത്വാ - ഒട്ടക്കത്തേ തുത്തപത്തേ പൂണ്ണാഹ്വതികൊണ്ട് പരമാത്മാവിങ്കൽ യോജിപ്പിച്ച്, സമിത് പൂർവ്വം നിഷ്കൃതയേ അസ്രുതഃ ശാന്തൈ പ്രണവതഃ ച താവദ് ഹനേത് - പിന്നെ മൂലംകൊണ്ട് സമിദ്ധാജ്യാർവിരാജയ്ക്കുള്ള നൂററ്റിനെ ഹോമിച്ചു പ്രായശ്ചിത്തത്തിനായിക്കൊണ്ടു അസ്രുതംകൊണ്ടും ദോഷ ശാന്തിക്കായിക്കൊണ്ടു പ്രണവംകൊണ്ടും നൂററ്റിനെ ഹോമിച്ചു.

കൃതവാ ഹോമസമാപ്തിമത്ര പരിശുദ്ധോ ധാരണാഭിസ്തതഃ ക്ഷേത്രേ ക്ഷേത്രവിഭം സുയോജ്യ ജനയിത്വാ താത്ത്വപികം വിഗ്രഹം സാകുലം പരികല്പ്യ പൂണ്ണകലശേനാസിച്ചു ദേവാഗ്രതഃ, സംശ്രാവ്യാർവരം തദർഹസമയാഭ്യം ച സ്വയം ശിക്ഷയേത്.

[നൃപ

ഹോമസമാപ്തിം കൃതവാ - പിന്നെ സപിഷ്ടകുടാഭി ഹോമത്തേ ചെയ്ത്, തതഃ ധാരണാഭി പരിശുദ്ധേ അത്ര ക്ഷേത്രേ - ഭൂതസംഹാരവും ശോഷണാഭിയും ചെയ്തിരിക്കുന്ന ശിഷ്യന്റെ ദേഹത്തുകൽ സമ്പാതത്തേ സ്സർപ്പിച്ച്, ക്ഷേത്രവിഭം സുയോജ്യ - ജീവാത്മാവിനെ ഹൃദയത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ച്, താത്ത്വപികം വിഗ്രഹം ജനയിത്വാ - തത്ത്വങ്ങളേ സൃഷ്ടിച്ച് വിപിത്വാസാഭി പീഠത്വാസാത്തം ചെയ്ത് പീഠം പൂജിച്ച് ആരാധിച്ചാൽ, സാകുലം പരികല്പ്യ - വിപി തത്ത്വമൂലാക്ഷരങ്ങളേ തൃസിച്ച് ജീവാത്മാവിനെ സ്കളസ്വരൂപമായി കല്പിച്ച് ഉപഹാരങ്ങളേക്കൊണ്ടു അടുത്ത സ്നാനം ചെയ്ത്, പൂണ്ണകലശേന ആസിച്ചു - നിരാജനത്തേ ഉഴിഞ്ഞു പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന കഷായകലശംകൊണ്ടു അഭിഷേകത്തേ ചെയ്ത്, വസ്രാഭിപൂജിച്ച് അർദ്ധപുഷ്പാഞ്ജലിയും പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്ത്, ദേവാഗ്രതഃ അർവരം സംശ്രാവ്യ - മണ്ഡലത്തുകൽ പൂജിച്ചിരിക്കുന്ന ദേവന്റെ മുമ്പിൽ ശിഷ്യനെ ഇരുത്തി ശിഷ്യന്റെ മുമ്പിൽ മന്ത്രാക്ഷരത്തേ ഒരു കാലയിലെഴുതി വച്ച് ദേവനെ അതിങ്കൽ പൂജിച്ച് ആ ഏഴത്തിനെ എടുത്ത് ശിഷ്യന്റെ കൈയിൽ ജ്വലിപ്പിക്കുവാനുവേദകളോടുകൂടി മന്ത്രാക്ഷരത്തേ പൊല്പിക്കാതെ കാലയിൽ നോക്കിച്ചൊല്ലിച്ച് അംഗവും ഗുണവും കൂടെ ചൊ

ജി.പി. തത്ത്വസമയാഭ്യം ച സ്വയം ശിക്ഷയേത - ഈ മന്ത്രത്തേ. ജപിപ്പാനുള്ള കാലത്തേയും അതിന്റെ ഫലത്തേയുംകൂടെ കേൾക്കുക.

ഇതിന്റെ പ്രസ്താവനയായിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങളുടെ ഉദ്ധാരണം പറയാൻ ഉടങ്ങുന്നതാണ് സപ്തമന്ത്രങ്ങളിലും. ജപി ഉത്തരമായിരിക്കുന്ന പ്രണവത്തിന്റെ ഉദ്ധാരണം പറയുന്നു:-

ആദ്യേഷസപരഭാണബിന്ദുരഭിതസ്താനാഭിയോ മന്ത്രരാഡ് ബ്രഹ്മാജ്യോ, സ്യ മുനിഃ പ്രജാപതിരഥവാ ദൈവ്യാദിഗായത്ത്ത്വപി മരന്ദഃ സ്യാന്മനുഭവതാ ച പരമാത്മാ ജീബഹീനസപര- പന്ദപാന്തഗ്ഗതതാരതത്ത്വംഗമഥവാ സത്യോനഭൂരാഭിഭിഃ. സു. ൨.

ആദ്യേഷസപരഭാണബിന്ദുഃ താരാഭിഭിഃ മന്ത്രരാഡ് ഉഭിതഃ - ആദ്യക്ഷരമായ അ എന്നും പഞ്ചമസ്വരമായ ഉ എന്നും ഭാണം മ എന്നും [അന്തസ്വരമായിട്ട്] ഈ മുൻ അക്ഷരങ്ങളെ യോജിപ്പിച്ചാൽ ഓം എന്നു വരും. ഈ മന്ത്രം പ്രണവമെന്ന മന്ത്രരാജൻ; സകലമന്ത്രങ്ങളുടേയും ആധിപത്യമുണ്ടാകയാൽ എല്ലാമന്ത്രങ്ങളിലും ആദിക്ക് കൂടി ഉച്ചരിക്കുകയും വേണം. അസ്യ ബ്രഹ്മാജ്യഃ പ്രജാപതിഃ മുനിഃ - ഈ പ്രണവത്തിനു ബ്രഹ്മപ്രജാപതി ജ്യേഷ്ഠ, ദൈവ്യാദിഗായത്ത്വീ മരന്ദഃ പരമാത്മാ മനുഭവതാ ച സ്യാത് - ദൈവീഗായത്ത്വീജ്ഞഃ പരമാത്മാ ഭവതാ ഇങ്ങനെ ജ്യേഷ്ഠനോഭവതകൾ ഭവിക്കും. ജീബഹീനസപരപന്ദപാന്തഗ്ഗതതാരതഃ അംഗം - ഔ ഔ ണ ണ ഈ നാലും കൂടാതെ ശേഷമുള്ള അച്ചുകൾ പന്ത്രണ്ടിൽ ഈരണ്ടിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ പ്രണവം കൂടിച്ച് അംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. അം ഓം ആം ഏദയായ നമഃ 'ഇം ഓം ഈം ശിരസേ സ്വാഹാ' 'ഉം ഓം ഉം ശിഖായൈ വഷട്' 'ഏം ഓം ഐം കവചായ ഹു' 'ഓം ഓം ഔം നേത്രാഭ്യോ വേഷട്' 'അം ഓം അഃ അസ്മായ ഫട്' ഇങ്ങനെ ഷഡംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. അഥവാ സത്യോനഭൂരാഭിഭിഃ - എന്നായേ ഓം ഭൂഃ ഏദയം, ഓം ഭുവഃ ശിരഃ, ഓം സ്വഃ ശിഖാ, ഓം മഹഃ കവചം, ഓം ജനഃ നേത്രം, ഓം തപഃ അസ്മം, സത്യംകൂടാതെ ശേഷമുള്ള ആറുകൊണ്ടും അംഗങ്ങൾ ചിലരുടെ പക്ഷം.

അഥ ശിവനാരായണയോസ്താനമോന്തേ സ്വന്നാമനീ ഭേദേന്തേ സേവസുചണ്ഡസമേന്തേ മുഖമന്ത്ര മന്ത്രവിഭജിതളിഷ്ഠേ, സു.

അഥ മന്ത്രവിദ്ഭിഃ-അനന്തരം മന്ത്രജ്ഞന്മാരാൽ, ശിവനാ
രായണയോഃ-ശിവനും വിഷ്ണുവിനും, താരനമോന്തേ ങ്ങേന്തേ
സ്വനാമനീ - പ്രണവവും നമഃ എന്നും ചൊല്ലിയാൽ ചതുർത്വേ
കവചനാന്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന തങ്ങളുടെ നാമങ്ങളും ശ്രീവായ
എന്നും നാരായണായ എന്നും ചൊല്ലു. സവസുവർണ്ണസമേതയ
മുഖമന്ത്ര ഉദ്ദിഷ്ടയ - അപ്പോൾ ഓം നമഃ ശിവായ എന്നു ആദ്യ
അക്ഷരങ്ങളായിട്ടും ഓം നമോ നാരായണായ എന്നു എട്ടു അക്ഷര
മായിട്ടും മുഖമന്ത്രങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

താരോപരി സവസുസ്വരഃ-

ലവവിയഭനസ്ഥംഭേന്തനിജനാമ
ശിവനാരായണമുഖം

നത്യന്തം മന്ത്രഭിഃ സമുദ്ദിഷ്ടം.

നൃക്

മന്ത്രിഭിഃ - ആചാര്യന്മാരാൽ, താരോപരി - പ്രണവത്തി
ന്റെ മുകളിൽ, സവസുസ്വരലവവിയഭനസ്ഥംഭേന്തനിജനാമ -
എട്ടാമത്തെ അക്ഷരം എന്തും അനുസ്വാരവുംകൂടിയ ഹ എന്നു
അപ്പോൾ ഹ എന്നുവരും. പിന്നെ ചതുർത്വേകവചനാന്തമായ
തന്റെ നാമം ശിവനാരായണായ എന്നും ഇങ്ങനെ ഓം ശിവനാ
രായണായ എന്നു അക്ഷരം, നത്യന്തം - നമഃ എന്നു കൂട്ടി, ശിവ
നാരായണമുഖം സമുദ്ദിഷ്ടം - ശങ്കരനാരായണന്റെ മുഖം പതി
നൊന്നു അക്ഷരമായിട്ടു പറയപ്പെട്ടു. ആദ്യപ്രണവവും ഒട്ടക്ക
ത്തേ നമഃ എന്നും കൂടാതെ എട്ടു അക്ഷരം പ്രമാണമാകുന്നു.

താരജവനാധിനാഥാന്തസ്ഥം നിജനാമ ങ്ങേനമോന്തമീഹ

ഓട്ടായാം സപ്താണാം മുഖം; ഓംബീജി നാമ വസപണ്ണേ. നൃഃ

ഓട്ടായാം - ഭർഗ്ഗയിങ്കൽ, താരജവനാധിനാഥാന്തസ്ഥം
പ്രണവത്തിന്റെ ത്രിംകാരത്തിന്റെ മുകളിൽ, ങ്ങേനമോന്തം
നിജനാമ - ചതുർത്വേകവചനാന്തമായിരിക്കുന്ന തന്റെ നാമം
ഓട്ടായായ എന്നും ഒട്ടക്കം നമഃ എന്നും, സപ്താണാം മുഖം - ഓം
ബ്രീം ഭർഗ്ഗായായ നമഃ എന്നു ഏഴു അക്ഷരമായ മുഖമന്ത്രം.
വസപണ്ണേ ഓംബീജി നാമ - അഷ്ടാക്ഷരത്തുകൾ ഓം എന്നു നാമ
ത്തിനു മുമ്പിൽ കൂട്ടി ചൊല്ലു. ഓം ബ്രീം ഓം ഭർഗ്ഗായായ നമഃ
ഇങ്ങനെ അഷ്ടാക്ഷരമായ മുഖമന്ത്രം.

മേദഃസ്പൃഗ്രസപണ്ണസ്പൃഗ്-ഘോഡശഭിന്നതഗ്നവീംശഃ

ഉജ്ജോതിതഃ ഷഡ്ഘ്നോ വേനമ ഇതി ഷൺമുഖ്യേ/ണരാജ്യാഭിഃ.

സന്ത

ഷൺമുഖേ - സുബ്രഹ്മണ്യൻ, മേഘസുഗ്രസവണ്ണസ്യ ക്ഷോഡശഭിന്നതച്ചതുവിംശഃ - മേഘസ് 'വ' എന്ന്; സ്പഗ്രസവണ്ണം ആരാമത്തേ അക്ഷരം 'ച' എന്ന്; സ്യക്ഷോഡശഭിന്നതച്ചതുവിംശം പതിനാറാമത്തേ 'ത്' എന്നതിനോടു കൂടിയ 'ഭ' എന്നത്; ഉദ്യോതിതഃ - ഉകാരം കൂടിയിരിക്കുമ്പോൾ 'തു' എന്ന്; വേനമഃ ഇതി - ഒട്ടക്കം വേനമഃ, ആദ്യർദ്ദിഃ - പ്രണവവും കൂട്ടിച്ചൊല്ലൂ. ഇതി അൺഃ - 'ഓം വചതുഭവേ നമഃ' ഇപ്രകാരം ആദ് അക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ട് മൂലമന്ത്രം.

സ്വർഗ്ഗതീയം ഗണപേ പ്രഥമേന ചതുർദ്ദശേന വാച്യാവ്യം ലവലസിതമേകവണ്ണം മൂലമുശന്ത്യാദിമാദിതോത്രാപി. നെ

ഗണപേ - ഗണപതിയിൽ, സ്വർഗ്ഗതീയം - സ്വർഗ്ഗത്തിൽ മൂന്നാമത്തേ ഗ എന്ന അക്ഷരം, പ്രഥമേന വാ ചതുർദ്ദശേന വാ അവാ ആവ്യം - ആദിലത്തേ അച്ചുകൂട്ടിത്താൻ പതിന്നാലാമത്തേ അച്ച് ഔ എന്നു കൂട്ടിത്താൻ, ലവലസിതം - അനുസപാർ കൊണ്ട് ശോഭിച്ചിരിക്കുമാറ്; ഏകവണ്ണം മൂലം - ഗം എന്നും ഗൈതം എന്നും രണ്ടുപ്രകാരം ഏകാക്ഷരമായ മൂലമന്ത്രം. അത്ര അപി ആദിതഃ ആദിം ഉശന്തി - ഇവിടെയും ആദിയിൽ പ്രണവത്തേ കൂട്ടണം. അപ്പോൾ ഓം ഗം, ഓം ഗൈതം എന്നവരും. നമഃ എന്ന് ഒട്ടക്കവും വേണം.

സ്വർഗ്ഗചതുർത്ഥതാശനഷഷ്ടസപരബിന്ദുരൂപബീജാന്തേ സനതിപരായ നവാണ്ണം ഗോപ്തേണ്ണം ശാസ്ത്രമുലമാദ്യാദി.

[നവ]

സ്വർഗ്ഗചതുർത്ഥതാശനഷഷ്ടസപരബിന്ദുരൂപബീജാന്തേ - സ്വർഗ്ഗചതുർത്ഥം ഫ എന്നും ഹതാശനൻ ര എന്നും ഷഷ്ടസപരം ഉ എന്നും അനുസപാരത്തോടുകൂടിയാൽ ഹ്രസ്വം എന്ന ബീജം വരും. ആ ബീജത്തിന്റെ മുകളിൽ, സനതിപരായ - നമഃ പരായ എന്നും കൂട്ടി, ഗോപ്തേണ്ണം - ഗോപ്തേ എന്നുള്ള അക്ഷരവും കൂട്ടൂ. ആദ്യാദി - ആദിയിൽ പ്രണവവും വേണം. നവാണ്ണം ശാസ്ത്രമുലം - ഇങ്ങനെ വെച്ച് അക്ഷരമായ ശാസ്ത്രാവിന്റെ മൂലമന്ത്രം.

സാധ്യനാരായണോ ദൈവീ ഗായത്രി ഹരിമുഖകേ
ഋഷി പൃഷ്ഠോദേവതാഃ സൂര്യ പരമാത്മാവി ച ക്രമാത. നൻ

ഹരിമുഖകേ - വിഷ്ണുവിന്റെ മുഖത്തുകൽ, സാധ്യനാരായണഃ
ഋഷിഃ, ദൈവീ ഗായത്ത്രി ഛന്ദഃ, പരമാത്മാ ദേവതാ, ഇതി
ക്രമാത് - ഇങ്ങനെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ ഭവിക്കും.

ഋഷ്യാദൃഗ്ഗിരിശേ വാമദേവപങ്ക്തിസദാശിവാഃ;
ബ്രഹ്മാതിജഗതീ സ്ഥാണഹരേഃ ഹരിഹരഃ ക്രമാത്. ൭൦

ഗിരിശേ വാമദേവപങ്ക്തിസദാശിവാഃ ഋഷ്യാദൃഗ്-ശങ്കര
കൽ വാമദേവഃ ഋഷിഃ, പങ്ക്തിഃ ഛന്ദഃ, സദാശിവോ ഭദ്രോ ദേ
വതാ ഇങ്ങനെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ. സ്ഥാണഹരേഃ ബ്രഹ്മാ
അതിജഗതീ ഹരിഹരഃ ക്രമാത് ഋഷ്യാദൃഗ് - ശങ്കരനാരായണകൽ
ബ്രഹ്മാ ഋഷിഃ, അതിജഗതീ ഛന്ദഃ, ഹരിഹരോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ
ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ.

ക്രമാന്നാരദഗായത്ത്രിദർഗ്ഗാ മഹിഷവിദപിഷി;
സനത്കുമാരഗായത ത്രിസുബ്രഹ്മണ്യഃ ഷഡാനനേ. ൭൧

മഹിഷവിദപിഷി ക്രമാത് നാരദഗായത്ത്രിദർഗ്ഗഃ സ്പൃഃ -
ദർഗ്ഗയികൽ ക്രമാൽ നാരദ ഋഷിഃ, ഗായതത്രിച്ഛന്ദഃ, ദർഗ്ഗാ
ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ. ഷഡാനനേ സന
ത്കുമാരഗായത്ത്രിസുബ്രഹ്മണ്യഃ - സുബ്രഹ്മണ്യകൽ സനത്
കുമാര ഋഷിഃ, ഗായത്ത്രിച്ഛന്ദഃ, സുബ്രഹ്മണ്യോ ദേവതാ ഇങ്ങ
നെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ.

ഗണകാഖ്യോ നിമുദ്ഗായത്ത്രിശ്ചമോ ഗണപതിഃ സ്വയം
വിഷ്ണുഃ; രേവന്തഗായത്ത്രിശാസ്താരോ ഭൂതനായകേ. ൭൨

വിഷ്ണു ഗണകാഖ്യഃ നിമുദ്ഗായത്രി ഗണപതിഃ സ്വയം -
ഗണപതിയികൽ ഗണക ഋഷിഃ നിമുദ്ഗായത്രിച്ഛന്ദഃ ഗണപ
തിർദേവതാ ഇങ്ങനെയും, ഭൂതനായകേ രേവന്തഗായത്ത്രിശാസ്താരഃ -
ശാസ്താവികൽ രേവന്ത ഋഷിഃ, ഗായത്രിച്ഛന്ദഃ ശാസ്താ ദേവതാ
ഇങ്ങനെയും ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ ഭവിക്കും.

അംഗാന്യഥ ഹൃദയശിരശ്ശിഖായാ കവചം ച നേത്രമസ്രമിതി
പ്രായോഖിലേഷു ഷട് സ്പൃഃ സോദരപുഷ്പാനി താനി ഹരിമുഖേ.

അഥ അഖിലേഷു - അനന്തരം എല്ലാ ദേവന്മാരിലും, ഹൃദയശിരസ്സിലും കവചം നേരും അസ്രം ച ഇതി ഷഡ് അംഗാനി സ്വഃ - ഹൃദയം ശിരസ്സ് ശിഖാ കവചം നേരും അസ്രം ഇങ്ങനെ ആറ് അംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. ഹരിമുഖേ താനി സോദര പൃഷ്ഠാനി - വിഷ്ണുവിന്റെ മൂലത്തുകൾ ആ ഷഡംഗങ്ങൾ ഉദരവും പൃഷ്ഠവും കൂടി എട്ടായിട്ടും ഭവിക്കും.

നേത്രാസ്രക്രമവിനിമയവന്തി ഹരിസ്തന്ദർഗാസു
സ്വപാദിതബീജാർണാനേതേ ദേന്താഖ്യാനാനി ജാതിയുക്താനി.

[൧൪]

ഇഹ ഹരിസ്തന്ദർഗാസു നേത്രാസ്രക്രമവിനിമയവന്തി - ഇവിടെ വിഷ്ണുവിങ്കലും സുബ്രഹ്മണ്യങ്കലും ദർശയികലും നേരും അസ്രം എന്നു പറഞ്ഞ ക്രമം മാറി അസ്രം നേരും ഇങ്ങനെ വേണം. സ്വപാദിതബീജാർണാനേതേ ദേന്താഖ്യാനാനി ജാതിയുക്താനി - എല്ലാവർക്കും തന്നെക്കു തന്നെക്കു പറയുന്ന ബീജാക്ഷരത്തിന്റെ മുകളിൽ പതുർത്വേകവചനാന്തമായിരിക്കുന്ന ഹൃദയാദികളും അവറ്റിന്റെ ഒട്ടക്കം നമു സ്വാഹാ ഇത്യാദി ജാതികളും കൂടി അംഗമന്ത്രങ്ങളേ ചൊല്ലണം.

അംഗബീജങ്ങളേ പറയുന്നു:-

ലവലസിതമൂലവർണ്ണൈർഹരൈഃ; ഹരേ തൈർവിസർഗി-

[വർണാസ്രൈഃ;

അംഗാനി മൂലവർണ്ണൈഃ പഞ്ചമവർണാനപിതേക്ഷണാനി

[ഗുഹേ. ൧൫]

ഹരൈഃ ലവലസിതമൂലവർണ്ണൈഃ അംഗാനി - വിഷ്ണുവിങ്കൽ അനുസ്വാരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന മൂലാക്ഷരങ്ങളോടുകൂടിയ അഷ്ടാംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. ഹരേ ച തൈഃ വിസർഗ്ഗിവർണാസ്രൈഃ - ശിവങ്കൽ മൂലാക്ഷരങ്ങൾ തന്നെ അംഗബീജങ്ങൾ; അസ്രത്തിന്റെ അക്ഷരം യഃ എന്ന് വിസർഗയുക്തമായിട്ടുവേണം. ഗുഹേ മൂലവർണ്ണൈഃ പഞ്ചമവർണാനപിതേക്ഷണാനി അംഗാനി - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ മൂലാക്ഷരങ്ങളോടും കൂടി അഞ്ചാമത്തേ അക്ഷരം ഒട്ടക്കം നേത്രത്തിനു കൂട്ടിയിരിക്കണം. ഇങ്ങനെ ബീജങ്ങൾ

അക്ലിബസമകലാലവയുതപിഡഭേശ ച്യുതേ/മുനംഗിമതാ;
 പുത്രസ്താസ്തയഗാ/ചാ ഭർഗായൈവർണ്ണശാലിനാ/ത്യായാം.

[നെ

ഈശാപ്യതേ അക്ലിബസമകലാലവയുതപിഡതാ - ശങ്കര
 നാരായണങ്കർ ഋ, ്ലൃ, ണ, ഞ ഈ നാലു നപുംസകാക്ഷരങ്ങളോ
 ട കൂടാതെ ആ, ഈ, ഉയ, ഐ, യെ, അഃ ഈ അച്ചുകളോടും
 അനുസപാരത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഫകാരംകൊണ്ടും അംഗബീ
 ജങ്ങൾ ഭവിക്കും. ഹാം, ഹീം, ഹും, ഹൈം, ഹേം, ഹഃ ഇങ്ങ
 നെ ആറ്; ആത്യായാം അഗ്നിമതാ അമൃതാ ഭർഗായൈവർണ്ണ
 ശാലിനാ പുത്രസ്താസ്തയഗാ അചാ - ആത്യയികൽ രേഫത്തോട
 കൂടെ കൂടിയും ഭർഗായൈ എന്നു മൂന്നു അക്ഷരംകൊണ്ടു ശോഭിച്ചും
 ഈ ഫകാരബീജങ്ങൾ ഒട്ടക്കണത്ത അച്ചുകൾ രണ്ടും മാറിയും കൂടി
 ഇരിക്കുമാറ് അംഗബീജങ്ങൾ; ഹ്രാം ഭർഗായൈ, ഹ്രീം ഭർഗായൈ,
 ഹ്രൂം ഭർഗായൈ, ഹ്രൈം ഭർഗായൈ, ഹ്രഃ ഭർഗായൈ, ഹ്രേം
 ഭർഗായൈ ഇങ്ങനെ ആറിന്നും ക്രമം.

ഗാമാദ്യൈരാദ്യമനൈ ദ്വിതീയമന്ത്രേ/ങ്ഗകാനി തൈരേവ
 പഞ്ചദശസപരണൈരേവവിഷ്ണു, ഷണ്മന്ത്രൈകഃ പ്രഭാനാഥേ.

[നെ

വിഷ്ണു ആദ്യമനൈ ഗാമാദ്യൈഃ- ഗണപതിയിങ്കൽ മുന്തി
 ലത്തേ മന്ത്രത്തുകൽ ഗാം, ഗീം, ഗ്രം, ഗൈം, ഗേം, ഗഃ ഇങ്ങ
 നെയും, ദ്വിതീയമന്ത്രേ പഞ്ചദശസപരണൈഃ തൈഃ ഏവ അം
 ഗാനി - രണ്ടാമത്തേ മന്ത്രത്തിൽ ഗെയഃ എന്നുള്ള മൂലമന്ത്രത്തി
 കൽ ഇപ്പറഞ്ഞ ബീജങ്ങളിൽ നേത്രത്തിന്നു ഗം എന്നുമായിട്ടും
 ബീജങ്ങളോടുകൂടി ഷഡംഗങ്ങൾ; പ്രഭാനാഥേ ഷണ്മന്ത്രൈകഃ -
 ശാസ്താവിങ്കൽ മുകളിൽ പറയുന്ന രേഖത്താടി ഷണ്മന്ത്രങ്ങളോട
 കൂടിയും അംഗങ്ങൾ.

വിഷ്ണുവിങ്കലേ പഞ്ചാംഗങ്ങളേ പറയുന്നു:-

ഉത്കപദൈഃ കൃദ്ധമഹാവിര്യസമസ്രപൂർവായുഗാനൈഃ
 സാഖ്യാജാതിഭിരജിതേ പഞ്ചാംഗാന്യവിലമന്ത്രയോഗ്യാനി.

[യ

അജിതേ അഖിലമന്ത്രയോഗ്യാനി-വൈഷ്ണവത്തുകൽ പാദ
 ശാക്ഷരം അഷ്ടാക്ഷരം ഷഡക്ഷരം ഈ മൂന്നു മന്ത്രങ്ങൾക്കും
 വേണ്ടുന്ന, പഞ്ചാംഗാനി - പഞ്ചാംഗങ്ങൾക്ക്, കൃദ്ധമഹാവിര്യ

ഭൃസഹസ്രപുവ്വംയുഗാതൈഃ ഉത്കപഭൈഃ - ക്രുദ്ധാഭി അഞ്ചിനം
ഉൽക എന്നും സ്വാഹാ എന്നും കൂട്ടി, സാഖ്യാജാതിഭിഃ - ഏദ
യായ നമഃ ഇത്യാദിയും കൂട്ടി പഞ്ചാംഗങ്ങൾ. ക്രുദ്ധോത്കായ
സ്വാഹാ ഏദയായ നമഃ, മഹോത്കായ സ്വാഹാ ശിരസേ
സ്വാഹാ, വീരോത്കായ സ്വാഹാ ശിഖായൈ വഷ്ട്, ഭൃത്
കായ സ്വാഹാ കവചായ ഹും, സഹസ്രോത്കായ സ്വാഹാ
അസ്രായ ഫട് ഇങ്ങനെ വരും.

സനമഃ സ്വാഹാ വഷഡഥ ഹും വെരഷ്ട് ഫട് ച ജാതയഃ ഷട്ട്

[സ്പൃഃ

അസ്രോത്തേഷു തദുർദ്ധപം നമ ഇതി പഞ്ചാംഗകേ ന നേത്രവി-

[ധിഃ. ഒൻ

അസ്രോത്തേഷു സനമഃ സ്വാഹാ വഷഡ് ഹും വെരഷ്ട്
ഫട് ച ഷഡ് ജാതയഃ സ്പൃഃ - അസ്രം അവസാനമായ ആറിനും
നമഃ എന്നും, സ്വാഹാ എന്നും, വഷ്ട് എന്നും, ഹും എന്നും,
വെരഷ്ട് എന്നും, ഫട് എന്നും ഏദയാഭി ആറിനും ഒട്ടക്കം കൂട്ടേണ്ട
ജാതികൾ. തദുർദ്ധപം നമഃ ഇതി - ഈ ആറും കഴിഞ്ഞാൽ
ഉദരപുഷ്പബാഹുപാദികളിൽ നമഃ എന്നു തന്നെ; പഞ്ചാംഗകേ ന
നേത്രവിധിഃ - പഞ്ചാംഗത്തിൽ നേത്രം വേണ്ട.

ഗായത്രികളെ പറയുന്നു: -

നാരായണായ വിദ്മഹേ വാസുദേവായ ധീമഹി
തന്നോ വിഷ്ണവേരിതി ശ്രീശേ ഗായത്രി സ്പ്രാത് പ്രചോ-
ദയാത്. ൮൦

ശ്രീശേ വിഷ്ണവേരിതി - “നാരായണായ വിദ്മഹേ വാസു
ദേവായ ധീമഹി തന്നോ വിഷ്ണുഃ പ്രചോദയാത്” ഇതി ഗായ
ത്രി. സ്പ്രാത് - ഇങ്ങനെ ഗായത്രി ഭവിക്കും.

നാരായണാഭിത്രിപദസ്ഥാനേ ശങ്കര ഇത്യപി
നാരായണശ്ച പുരുഷഃ സംയോജ്യഃ ശിവശാർദ്ദഗീണി, ൮൧

ശിവശാർദ്ദഗീണി - ശങ്കരനാരായണകൽ, നാരായണാഭി
ത്രിപദസ്ഥാനേ - വിഷ്ണവേരിതി നാരായണാഭി മൂലപദങ്ങളുടെ
സ്ഥാനത്തുകൽ, ശങ്കരഃ നാരായണഃ പുരുഷഃ ഇത്യപി സംയോജ്യഃ
- “ശങ്കരനാരായണായ വിദ്മഹേ നാരായണായ ധീമഹി തന്നഃ

പുരുഷഃ പ്രചോദയാത്” ഇങ്ങനെ മൂന്നു ചടങ്ങുകൾ ഭേദം വരുത്തി കൂട്ടിക്കൊള്ളൂ.

കാർത്ത്യായന്യാദിദർശനായാമം കന്യാകുമാര്യപി;
ഇഹേത്ര ശക്തിമസ്താദിസ്കന്ദാന്തശ്ച ഷഡാന്തഃ. വൃന്ദ
വിനായകാദിവിപ്ലവോന്തോ ഗജവക്ത്രോ ഗണാധിപേ;
ഭൂതാധിപാദിശാസ്ത്രോന്തോ ഭവപത്രോത്ര ശാസ്തരി. വൃന്ദ

അതായം കാർത്ത്യായന്യാദിദർശനായാമം കന്യാകുമാരീ അ
പി - ദർശയിങ്കൽ “കാർത്ത്യായനൈവ വിദ്മഹേ കന്യാകുമാരൈവ
ധീമഹേ തന്നോ ദർശാ പ്രചോദയാത്” ഇങ്ങനെയും; അത്ര
ഇഹേ ശക്തിമസ്താദിസ്കന്ദാന്തഃ ഷഡാന്തഃ ച - ഇവിടെ സുബ്ര
ഹ്മണ്യങ്കൽ “ശക്തിമസ്തായ വിദ്മഹേ ഷഡാന്താന്ത ധീമഹേ
തന്നഃ സ്കന്ദഃ പ്രചോദയാത്” ഇങ്ങനെയും; ഗണാധിപേ
വിനായകാദിവിപ്ലവോന്തഃ ഗജവക്ത്രഃ - ഗണാധിപങ്കൽ “വിനായ
കായ വിദ്മഹേ ഗജവക്ത്രായ ധീമഹേ തന്നോ വിപ്ലവഃ പ്രചോ
ദയാത്”; അത്ര ശാസ്തരി ഭൂതാധിപാദിശാസ്ത്രന്തഃ ഭവപത്രഃ -
ഇവിടെ ശാസ്താവിങ്കൽ “ഭൂതാധിപായ വിദ്മഹേ ഭവപത്രായ
ധീമഹേ തന്നഃ ശാസ്താ പ്രചോദയാത്” ഇങ്ങനെയും ഗായത്രി
ഭവിക്കും.

തന്മഹേശായ വിദ്മഹേ വാഗ്വിശുദ്ധായ ധീമഹേ
ബ്രവീതു ശിവഗായത്രിയേ തന്നഃ ശിവഃ പ്രചോദയാത്.

പ്രവർ

ശിവഗായത്രിയാം - ശിവന്റെ ഗായത്രിയിങ്കൽ, “തന്മഹേ
ശായ വിദ്മഹേ വാഗ്വിശുദ്ധായ ധീമഹേ തന്നഃ ശിവഃ പ്രചോ
ദയാത്” ഇങ്ങനെ അന്തരസ്ഥാനത്തുകലേ ഗായത്രി; പക്ഷ
ഹോമത്തിന്ന് “തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ” ഇത്യാദി വേദത്തുകല
ള്ളത്.

വ്യോമവ്യോമായ വിദ്മഹേ വ്യോമേശായ ധീമഹേ
ബ്രവീതു വ്യോമഗായത്രിയാം തന്നോ വ്യോമഃ പ്രചോദയാത്. വൃന്ദ

വ്യോമഗായത്രിയാം - വ്യോമഗായത്രിയിങ്കൽ, “വ്യോമ
വ്യോമായ വിദ്മഹേ വ്യോമേശായ ധീമഹേ തന്നോ വ്യോമഃ
പ്രചോദയാത്” - ഇത് കലശമാടുന്നേടത്തു പറഞ്ഞ വ്യോമഗാ
യത്രി.

പഞ്ചാംഗാനി മനോർമനീഷിഭിരമുഷ്യോക്താനി പർണ്ണൈഃ

[ക്രമാൽ

പൃഥ്വിനേത്രപയോധിസായകമിതൈഃ സർവ്വൈശ്ച മന്ത്രോദി-

[തൈഃ. വു വു

മന്ത്രോണ്ണൈഃ ദ്വിഷഡംഗകാനി - ദ്വാദശാക്ഷരത്തിന്റെ ഓരോരോ അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടി പന്ത്രണ്ട് അംഗങ്ങളേ നൃസി ക്കണം. തേഷു അഷ്ടകം ഉദിതവത കല്പയേത - അവറ്റിന്റെ ഹൃദയാദിപൃഷ്ഠാന്തം എട്ടും അഷ്ടാക്ഷരത്തുകലേച്ഛോലൈപെയ്താൽ, അഥ ബാഹുരുദയജാനപാദസമഭിപ്രായാനി ചതപാരി - പിന്നെ സാ ബാഹുദ്വയാനമഃ ദേവം ഉരുരുദ്വയാനമഃ വാ ജാനദ്വയാനമഃ യം പാദദ്വയാനമഃ എന്നു നാലും വേണം. അമുഷ്യ മനോഃ മനീ ഷിഭിഃ മന്ത്രോദിതൈഃ പൃഥ്വിനേത്രപയോധിസായകമിതൈഃ പർണ്ണൈഃ ക്രമാൽ പഞ്ചാംഗാനി ഉക്താനി - ഈ മന്ത്രത്തിന് മനീഷികളാൽ മന്ത്രോക്തങ്ങളായി ഒന്ന് രണ്ട് നാല് അഞ്ച് ഇങ്ങനെയും സർവ്വങ്ങളും ആയ വണ്ണങ്ങളേക്കൊണ്ട് ക്രമേണ അഞ്ചുഗങ്ങളും പറയപ്പെട്ടവ.

വിഷ്ണുഃ ഷഡ് പണ്ണമന്ത്രോ വ്രവനതിസഹിതം വിഷ്ണുവേണ്ണം

[നിരാഖ്യെ-

ർഹ്വം കം ശിം ഹ്വം ഹ ഇത്യേഭിരിഹ നതിയുതൈസ്സപ്തസ്തദംഗാ-

[നി പഞ്ച

താരാന്തേ ഹ്വംസമേതോ യദി ഭവതി സഞ്ചീജോണരങ്ഗാനി

[താരാ-

ദ്യർണൈർഹാമാദിമത് സ്വാഹ പയനതിസഹിതൈർനേത്രനി-

[ഷ്യാനി ഷട് സ്വഃ. വുൻ

വിഷ്ണുഃ വ്രവനതിസഹിതം വിഷ്ണുവേ അണ്ണം ഷഡ് പണ്ണ മന്ത്രഃ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ പ്രണവവും നമഃ എന്നും കൂടിയ വിഷ്ണുവേ എന്നുള്ളത് “ഹം നമോ വിഷ്ണുവേ” എന്നു ഷഡ് അക്ഷരമന്ത്രം. നി രാഖ്യെ നതിയുതൈഃ ഹ്വം കം ശിം ഹ്വം ഹ ഇതി ഏഭിഃ തദം ഗാനി പഞ്ച സ്വഃ - ഹൃദയാദികളും ജാതികളും കൂടാതെ നമോ ന്തമായ ഹൃദിത്യാദി അഞ്ചുതൊണ്ടും ഈ ഷഡ് അക്ഷരമന്ത്രത്തുകൽ പഞ്ചാംഗങ്ങൾ ഭവിക്കും. ഹ്വം നമഃ, കം നമഃ, ശിം നമഃ, ഹ്വം നമഃ ഹഃ നമഃ ഇങ്ങനെ അംഗമന്ത്രങ്ങൾ. താരാന്തേ ഹ്വംസ മേതഃ സഞ്ചീജഃ അണഃ യദി-പ്രണവാനത്തുകൽ ഹ്വം എന്നു ബീ

ജത്തോടു കൂടി “ഓം ഹ്രീം നമോ വിഷ്ണുവേ” ഇപ്രകാരം മന്ത്രം എങ്കിൽ, ഹാമാഭിമത്സ്വാഹപയനതിസഹിതൈഃ താരാദൃണ്ണൈഃ നേത്രനിഷ്യാനി ഷഡംഗാനി സ്വഃ - ഹാം ഹീം ഹ്രീം ഹൈം ഹോം ഹഃ ഇങ്ങനെ ബീജങ്ങളോടും “ഓം നമോ വിഷ്ണുവേ” ഈ മൂലാക്ഷരങ്ങളോടും ഹൃദയാദിസ്വസ്വനാമങ്ങളോടും കൂടി നേത്രം അവസാനമായിട്ട് അംഗങ്ങൾ ആരും ഭവിക്കും. ഓം ഹാം ഹൃദയായ നമഃ, നം ഹീം ശിരസേ നമഃ സ്വാഹാ, മോം ഹ്രീം ശിഖായൈ നമോ വഷ്ട്, വിം ഹൈം കവചായ നമോ ഹ്രീം, വേം ഹം അസ്രായ ഫട്, ങ്ക്ം ഹേതം നേത്രാഭ്യാം വെശഷ്ട് ഇങ്ങനെ ഷഡംഗമന്ത്രങ്ങൾ. കൃദ്ധോൽകാഭിയും കൂടെ വേണം.

അന്തർയാമൃദിയഃ സ്വാഭസ്യ മനോരസഖിപേദൃഷിഃ പ്രോക്തഃ ഗായത്ത്രി ചക്രന്ദോവിഷ്ണുഃ സ്വയമേവ ദേവതാ തപസ്. ന്

അസ്യ രസഖിപേഃ മനോഃ അന്തർയാമൃദിയഃ ഋഷിഃ പ്രോക്തഃ - ഈ ഷഡാക്ഷരമന്ത്രത്തിന് അന്തർയാമീ ഋഷിഃ; ഗായത്ത്രി മന്ദഃ വിഷ്ണുഃ സ്വയം ദേവതാ - ഇങ്ങനെ ഋഷിചക്രന്ദോദേവതകൾ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

പ്രോക്തസ്താമസഹസ്രപൂർവ്വമരഹ്തം ഫട് ചക്രമന്ത്രോഽഹിര-
സ്യഷിർബുധ്ന്വയുതഃ സുഭർശനമഹാവിഷ്ണുഃ സ്മൃതാ ദേവതാ
മരന്ദോഽനുഷ്ടുബഥാങ്ഗകാനി ഗദിതാന്ത്യാഗ്നിജായാന്തി-

[കൈ-

ശ്ചക്രൈരാവിസൃധീസമിത്യപി പുനർജപാലേതി ചാഭൈ യുഗൈഃ.

[നം

താരസഹസ്രപൂർവ്വമരഹ്തം ഫട് ചക്രമന്ത്രഃ പ്രോക്തഃ - പ്രോക്തവ്യം സഹസ്ര എന്നും മുമ്പായ അരഹ്തം ഫട് എന്നു സുഭർശനമന്ത്രം “സഹസ്രാരഹ്തം ഫട്” എന്നു വരും. അസ്യ ബുധ്ന്വയുതഃ അഹിഃ ഋഷിഃ - ഇതിന് അഹിർബുധ്ന്വ ഋഷിഃ, അനുഷ്ടുപ മന്ദഃ സുഭർശനമഹാവിഷ്ണുഃ ദേവതാ സ്മൃതാ - അനുഷ്ടുപ് മന്ദഃ സുഭർശനമഹാവിഷ്ണുർദേവതാ ഇങ്ങനെ ഋഷ്യാദികൾ. അഥ ആവിസൃധീസം ഇതി ജപാലാ ഇതി ച ആഭൈ യുഗൈഃ ആയാഗ്നിജായാന്തികൈഃ ചക്രൈഃ അംഗാനി ഗദിതാനി - ആവക്ത്രായ സ്വാഹാ ഹൃദയായ നമഃ, വിചക്ത്രായ

അനന്തരം കിരീടമന്ത്രം പഠയ്ക്കുന്നു—

കിരീടകേയുരഹാരപദാന്യാഭാഷ്യ മന്ത്രവിത്
മകരാന്തേ കണ്ഡലാർണ്ണം ചക്രശംഖഗഭാദികം. ന്നു

അബ്ജഹസ്തപദം ചോക്തപാ പീതാംബരധരേണ ച
ശ്രീവത്സാങ്കിതമാഭാഷ്യ വക്ഷഃസ്ഥലമഥോ വദേത്. ന്

ശ്രീഭൂമിസഹിതസ്വാതമജ്ഞാതിർദ്വയപദം വദേത്
ദീപ്തമുക്തപാ കരായേണി സഹസ്രാദിത്യതേജസേ. ന്വ

മന്ത്രവിത് - മന്ത്രജ്ഞനായിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, കിരീടകേയുരഹാരപദാനി ആഭാഷ്യ - കിരീടകേയുരഹാര എന്നു ചൊല്ലി; മകരാന്തേ കണ്ഡലാർണ്ണം - മകരകണ്ഡലാലംകൃത എന്നും, ചക്രശംഖഗഭാദികം അബ്ജഹസ്തപദം ച ഉക്തപാ - ചക്രശംഖഗഭാബ്ജഹസ്ത എന്നും ചൊല്ലി, പീതാംബരധര ഇതി ച - പീതാംബരധര എന്നും, ശ്രീവത്സാങ്കിതം ആഭാഷ്യ അഥോ വക്ഷഃസ്ഥലം (വദേത്) - ശ്രീവത്സാങ്കിത എന്നും ചൊല്ലി വക്ഷഃസ്ഥലം എന്നും ചൊല്ലും. ശ്രീഭൂമിസഹിതസ്വാതമജ്ഞാതിർദ്വയപദം വദേത് - ശ്രീഭൂമിസഹിത സ്വാതമജ്ഞാതിർദ്വയ എന്നും ചൊല്ലും. ദീപ്തിം കരായ സഹസ്രാദിത്യതേജസേ ഇതി ഉക്തപാ - ദീപ്തികരായ സഹസ്രാദിത്യതേജസേ ഇത്രയും ചൊല്ലും.

ഏദന്തഃ പ്രണവാദിഃ സ്വാത് കിരീടാദിമനുസ്തപയം
യജ്ഞമന്ത്രാ ഹരയേ പ്രോക്താഃ ശിവാദിഷ്ഠപി വക്ഷ്യതേ. ന്ൻ

അയം കിരീടാദിമനുഃ ഏദന്തഃ പ്രണവാദിഃ സ്വാത് - പഠയ്ക്കുന്ന കിരീടമന്ത്രം ഒട്ടക്കും നമഃ എന്നു കൂടി ഇരിക്കുകയും ആദിക്കു പ്രണവത്തോടുകൂടി ഇരിക്കുകയും, ഹരയേ ഏദന്ത മന്ത്രാഃ പ്രോക്താഃ - വിഷ്ണുവിങ്കലേ പാദശാക്ഷരാദിമന്ത്രങ്ങൾ പഠയ്ക്കുന്ന ശിവാദിഷ്ഠ അപി വക്ഷ്യതേ - ശിവാദികളിലേ മന്ത്രങ്ങൾ പഠയ്ക്കപ്പെടുന്നു.

ഈശ മനുസ്തപയോദ്ഭിദരം വിഹാരഃ

പ്രാസാദനാമമനുരക്തചരഃ ശിവാന്തഃ

ഋഷാദികാഃ സലവദീർഘകലാവിഭിന്ന-

പ്രോമ്നാഗ്ഗഷ്ട്കമിഹ വിശപക - ക്ഷ്ണേണ്യഭിഷ്ഠാ മഹേ

ഈശ്വര മനുസ്ഥലവോദ്ഭിദ്ദം വിഹായഃ പ്രാസാദനാമ
 മനുഃശിവങ്കൽ പതിന്നാലാമത്തേ അച്ചു് ഔ എന്നും അനുസ്ഥ
 മവും കൂടിയ ഹ എന്നു് പ്രാസാദമന്ത്രം; ഹേതും എന്നു വരും. ഉക്ത
 ചരാഃ ശിവാന്താഃ ഔഷ്യാദികാഃ - മുമ്പു് ഷഡ്ഗുണത്തിങ്കൽ പറഞ്ഞ
 വാമദേവഃ ഔഷിഃ, പങ്ക്തിഃ മന്ദഃ, സദാശിവോ ദേവതാ ഇങ്ങ
 നെ ഔഷിച്ഛുനോദേവതകൾ. സലവദീർഘകലാവിഭിന്നവ്യോക്താ
 അംഗഷ്ട്കം-ദീർഘമായ അച്ചുകളോടും അനുസ്ഥാരത്തോടും കൂടി
 യ ഹകാരം കൊണ്ടു് ഷഡ്ഗുണങ്ങൾ:-ഹാം ഹൃദയായ നമഃ, ഹീം
 ശിരസേ സ്ഥാരാ, ഹും ശിഖായൈ വഷ്ട്, ഹൈം കവചായ ഹും
 അക്ഷിണി വിശ്വകലാ അഭീഷ്ടാ-നേത്രത്തുകൽ പതിമൂന്നാമത്തേ
 അച്ചു വേണം. ഹോം നേത്രത്രയായ വൗഷ്ട്, ഹഃ അസ്രായ
 ഫ്ട് ഇങ്ങനെ വരും.

ഈശാനസ്തത്പുരുഷാഘോരാഖ്യൗ വാമദേവനാമാഗ്രഥ
 സദ്യോജാതഃസ്യാകതാ മന്ത്രിതമൈഃ പഞ്ച മുർത്തയോ ഗിരിശേ.
[൧ ൦ ൧]

ഗിരിശേ - ശിവങ്കൽ, ഈശാനഃ തത്പുരുഷാഘോരാഖ്യൗ
 വാമദേവനാമാ സദ്യോജാതഃ ച പഞ്ച മുർത്തയഃ മന്ത്രിതമൈഃ
 ഉക്താഃ - ഈശാനായ നമഃ, തത്പുരുഷായ നമഃ, അഘോരായ
 നമഃ, വാമദേവായ നമഃ, സദ്യോജാതായ നമഃ ഇങ്ങനെ അഞ്ചു
 മുർത്തിമന്ത്രങ്ങൾ മന്ത്രജ്ഞന്മാരാൽ ഉക്തങ്ങളായി.

നാദ്യൈഃ പഞ്ചാർണവിയൗ നാദവിയൗ വിശ്വപൂർവവിഷ-
[മാജ്ഭിഃ]
 വിക്ലീബൈർബിന്ദുയുക്തൈർഭിദ്ദരേണ വിഹായസാ യുതാ-
[ശൈലന്താഃ. ൧ ൦ ൨]

ഏതാഃ പഞ്ചാർണവിയൗ നാദ്യൈഃ യുതാഃ-ഈ മുർത്തി
 മന്ത്രങ്ങൾ പഞ്ചാക്ഷരത്തുകലേ ന്യാസാദികളിൽ നമഃശിവായ
 ഈ. അഞ്ചു് അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടെ ഭവിക്കും. നം ഈശാനായ നമഃ
 ഇത്യാദിയായിട്ടു വേണം. നാദവിയൗ, പ്രാസാദമന്ത്രത്തുകലേ
 ന്യാസത്തുകൽ, വിക്ലീബൈഃ ബിന്ദുയുക്തൈഃ വിശ്വപൂർവവിഷമാ
 ജ്ഭിഃ ഭിദ്ദരേണ വിഹായസാ യുതാഃ - ഔ ഔ ഞ ഞ ഈ നാലും
 കൂടാതെയുള്ള അച്ചുകളിൽ അനുസ്ഥാരം കൂടി പതിമൂന്നാമത്തേ
 അച്ചു് ഓം എന്നു തുടങ്ങി കീഴ്പോട്ടു് റെറസ്സുവ്യായ അച്ചു്

കളോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ഹകാരത്തോടു കൂടിയിരിക്കണം. അപ്പോൾ ഹോം ഹോം ഹോം ഹോം ഹിം ഹം ഇങ്ങനെ അഞ്ചിനും ബീജങ്ങൾ; ഹോം ഈശാനായ നമഃ ഇത്യാദിമന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

പഞ്ചബ്രഹ്മമഹാമന്ത്രരാമ്നായാന്നന്താത്ര വിജേതയഃ;
ഈശപുരുഷാഗ്നിവാമാദികദേവഹരാശ്ച ഭൂനൃഷ്ടബ്രഹ്മം ൧൦൩
ഗായത്രിനൃഷ്ടൈ കൃത്യനൃഷ്ടഭാവിശപരസ്സമാപ്തവശ്ച
ആപോ ഭഗോ ഭഗശ്ചൈതീശാനാദിക്രമാൽ തദുച്ഛാദ്യാഃ. ൧൦൪

അത്ര ആമ്നായാമ്നാന്തഃ പഞ്ചബ്രഹ്മമഹാമന്ത്രഃ വിജേതയഃ - ഇവിടെ യജുർവേദത്തുകൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പഞ്ചബ്രഹ്മമഹാമന്ത്രവുമറിഞ്ഞുകൊള്ളണം. ഈശപുരുഷാഗ്നിവാമാദികദേവഹരാഃ ച ഗ്രന്ഥഃ - ഈ അഞ്ചിനും ഈശപുരുഷാഗ്നിവാമദേവഹരാഃ ഇങ്ങനെ ഗ്രന്ഥികൾ. ഭൂനൃഷ്ടബ്രഹ്മം ഗായത്രിനൃഷ്ടൈ കൃത്യനൃഷ്ടൈ - ഭൂനൃഷ്ടപ്തം ഗായത്രി അനൃഷ്ടപ്തം കൃതി അനൃഷ്ടപ്തം; ഇങ്ങനെ ചരന്തസ്സകൾ. ഈശപഃ ആപഃ ആപഃ ഭഗഃ ഭഗഃ ദേവതാ - ഇങ്ങനെ ദേവതകൾ. ഇതി ഈശാനാദിക്രമാൽ തദുച്ഛാദ്യാഃ - ഇങ്ങനെ ഈശാനാദിയായ മന്ത്രങ്ങൾ അഞ്ചിനും ഗ്രന്ഥിച്ഛന്ദോദേവതകൾ.

അംഗങ്ങളെ പറയുന്നു:-

പഞ്ചധ്രുവോപരിഷ്ഠാത് സർവജ്ഞായേതി ഹൃന്മനഃ പ്രോക്തഃ അമൃതേ തേജോമാവിനി തൃപ്തായൈ ബ്രഹ്മശിരസ ഇതി ച ശിരഃ.

[൧൦൭]

ജപവിതശിഖിശിഖേ ച ശിഖാ തപനാഭിബോധാ സമീരിതാ

[ദേവതാ

വർമ്മമന്തർവൃജിണ ഇതി വജ്രധരായ ദ്വിഃ സ്വപന്ത്രായ. ൧൦൮
സൈരം ചൈരം ഹൈമിതി പൂർവ്വഃ പ്രോക്തശ്ചാലപുശക്തയേ-

[ക്ഷിമനഃ

പാശുപതമന്ത്രപൂർവ്വഃ പ്രോക്തശ്ചാനന്തശക്തയേസ്സമനഃ.

[൧൦൯]

പഞ്ചധ്രുവോപരിഷ്ഠാത് സർവജ്ഞായ ഇതി - അഞ്ചു പ്രണവത്തിന്റേയും മുകളിൽ സർവജ്ഞായ എന്നു കൂടി, ഹൃന്മനഃ പ്രോക്തഃ-ഹൃദയമന്ത്രം ഉക്തമായി, ഓം ഓം സർവജ്ഞായ ഹൃദയായ നമഃ. അമൃതേ തേജോമാവിനി തൃപ്തായൈ ബ്രഹ്മശി

രസേ ഇതി ശിരഃ ച - അമൃതേ തേജോമാലിനി തൃപ്തായൈ ബ്രഹ്മശിരസേ സ്വാഹാ ഇഷ്ടനെ ശിരോമന്ത്രവും. ജപലിതശിഖിശിഖേ ണേന്താ അനാദിബോധാ ച ശിഖാ സമീരിതാ - ജപലിതശിഖിശിഖേ എന്നും പതുതമിയായ അനാദിബോധാ എന്നും ശിഖാമന്ത്രം പറയപ്പെട്ടു. ജപലിതശിഖിശിഖേ അനാദിബോധായൈ ശിഖായൈ വഷ്ട് ഇഷ്ടനെ വരും. വജ്രിണേ വജ്രധരായ ദ്വാദശ സ്വതന്ത്രായ ഇതി വർമ്മമനഃ - വജ്രിണേ വജ്രധരായ സ്വാഹാ സ്വതന്ത്രായ കവചായ ഹും ഇഷ്ടനെ കവചമന്ത്രം; ദ്വാദശ സ്വാഹാ എന്ന്. സേതം ചൈതം ഹൈതം പൂർവ്വം അലുപ്ലശക്തയേ ഇതി അക്ഷിമനഃ - സേതം ചൈതം ഹൈതം അലുപ്ലശക്തയേ നേത്രത്രയായ വൈശ്വത് ഇഷ്ടനെ നേത്രമന്ത്രം. പാശുപതമന്ത്രപൂർവ്വം അനന്തശക്തയേ ഇതി അസ്രുമനഃ പ്രോക്തഃ - ഓം ശ്രീം പശുഹുഹം അനന്തശക്തയേ അസ്രായ ഫട് ഇഷ്ടനെ അസ്രുമന്ത്രം പറയപ്പെട്ടു. ഇഷ്ടനെ ഷഡംഗമന്ത്രങ്ങൾ.

അനന്തരം അഷ്ടാത്രിംശത് കലകളേ പറയുന്നു—

ഈശാനാദികലാഃ സ്യുഃ ശശിനീ പുനരംഗഭേദാ ച മരീചിഃ ജപലിത്യപി ച നിവൃത്തിഃ പ്രതിഷ്ഠയാ വിദ്യയാ ച ശാസ്ത്രഭിയാ-
[നാ. ൧൦൮

താമസ്യാഖ്യാ മോഹാ ക്ഷയാ ച നിദ്രാഹപയാ പുനർവ്യാധിഃ അഥ മുത്യരൂപിണീ ച ക്ഷയാ തൃഷ്ണാഖ്യാ തതോ രജോരൂപം.
[൧൦൯

രക്ഷാ രതിശ്ച കാമാ ക്ഷമാ ച സംയമനികാ ക്രിയാ സന്ധ്യാ സ്ഥിരയാ ച കാളരാത്രിർഭോമണ്ഡപി മോഹിനീ തഥാ ശ്രീശ്വ.
[൧൧൦

സിദ്ധിരഥർദ്ധിദ്യുതിരപി മേധാ കാന്ത്യാഹപയാ തഥാ പ്രജ്ഞാ ഭൂയഃ പ്രഭാ സുധാ ചേത്യഷ്ടാത്രിംശത് സമീരിതാഃ ക്രമശഃ.
[൧൧൧

ഈശാനാദികലാഃ - ഈശാനാദി അഞ്ചിന്ദ്രിയം കലകൾ, ശശിനീ അംഗദാ ഇഷ്ടാ മരീചിഃ ജപലിനീ ഇത് അഞ്ചും ഈശാനകലകൾ. നിവൃത്തിഃ പ്രതിഷ്ഠാ വിദ്യാ

ശാന്തി: - ഇത് നാലും തത്പുരുഷകലകൾ, താമസി മോഹാ
 ക്ഷയാ നിദ്രാ വ്യാധി: മുതലായി ക്ഷയാ തൃഷാ - ഇതു എട്ടും
 അലോകകലകൾ. രജോരൂപാ രക്ഷാ രതി: കാമാ ക്ഷമാ സംയ
 മനീ ക്രിയാ സന്ധ്യാ സ്ഥിരാ കാളരാത്രി: ഭ്രാമണീ മോഹിനീ ശ്രീ: -
 ഇത് പതിമൂന്നും വാമദേവകലകൾ. . സിദ്ധി: ജ്ഞി: ദ്വതി:
 മേധാ കാന്തി: പ്രജ്ഞാ പ്രഭാ സുധാ - ഇത് എട്ടും സദ്യോജാത
 കലകൾ. ഇതി അഷ്ടാത്രിംശൽ ക്രമശ: സമീരിതാ: - ഇങ്ങനെ
 അഞ്ചിനും കൂടി മുപ്പത്തിയെട്ടു കലകൾ പറയപ്പെട്ടു.

ഇവകളിൽ ഏതാനും മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളുള്ള ജിട്ടിക്കുള്ളതെന്ന ക്രമത്തെ
 പറയുന്നു—

മാതംഗോരഗവിശപബാണനിഗമൈരഷ്ടാഷ്ടവേദാബ്ധിഭി:
 വേദേഷുദൃഗ്വഭൂതവഹ്നിശരബാണൈസ്തത്കലാ: സംയുതാ:
 സപ്തേഷുപിഷ്പിഷ്ടഭോനഗേഷുദൃഗഗാങ്കാശാശപിഷഡ്ഭി:

[ക്രമാ-

ഭഷ്ടാഷ്ടാശപിതണേഷുവേദനയനാംഗൈശ്ചാക്ഷരൈർമന്ത്രജൈ:

[ഫലമ-

മാതംഗോരഗവിശപബാണനിഗമൈ: അഷ്ടാഷ്ടവേദാബ്ധിഭി:
 വേദേഷുദൃഗ്വഭൂതവഹ്നിശരബാണൈ: സപ്തേഷുപിഷ്പിഷ്ടഭോർ
 നഗേഷുദൃഗഗാങ്കാശാശപിഷഡ്ഭി: അഷ്ടാഷ്ടാശപിതണേഷു
 വേദനയനാംഗൈ: മന്ത്രജൈ: അക്ഷരൈ: തത്കലാ: ക്രമാത്
 സംയുതാ: - മാതംഗം എട്ട്, ഉരഗം എട്ട്, വിശപം പതിമൂന്നു,
 ബാണം അഞ്ച്, നിഗമം നാല് ഇങ്ങനെ വിഭജിച്ച അക്ഷരങ്ങ
 ലോട്ട് ഈശാനകലകൾ കൂട്ടണം. ഈശാന: സർവവിദ്യാനാം
 ശശിന്യൈ നമഃ, ഈശപരസ്സർവഭൂതാനാമംഗദായൈ നമഃ,
 ബ്രഹ്മാധിപതിർബ്രഹ്മണോധിപതിർ ബ്രഹ്മേഷ്ടദായൈ നമഃ,
 ശിവോ മേ അസ്തു മരീചൈ നമഃ, സദാശിവോ ജപാലിന്യൈ
 നമഃ ഇങ്ങനെ ഈശാനകലകൾ. അഷ്ട എട്ട്, അഷ്ട
 എട്ട്, വേദം നാല്, അബ്ധി നാല് ഇങ്ങനെ അക്ഷരങ്ങളോടു
 കൂടി തത്പുരുഷകലകൾ കൂട്ടണം. തത്പുരുഷായ വിദ്മഹേ
 നിവൃണ്യൈ നമഃ, മഹാദേവായ ധീമഹി പ്രതിഷ്ഠായൈ നമഃ,
 തന്നോ രൂദ്രാ വിദ്യായൈ നമഃ, പ്രചോദയാത് ശാസ്തൃനമഃ,
 ഇങ്ങനെ തത്പുരുഷകലകൾ. വേദം നാല്, ഇഷ്ട അഞ്ച്, ദപി

രണ്ട്, ഗുരു ആറ്, ഭൂതം അഞ്ച്, വഹ്നി മൂന്ന്, ശരം അഞ്ച്, ചാണം അഞ്ച് ഇങ്ങനെ മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളോട് അംബാരകലകൾ കൂട്ടണം. അംബാരരേഖസ്തോമസ്യ നമഃ, അഥംബാരരേഖോ മോഹായൈ നമഃ, ലോരക്ഷയായൈ നമഃ, ലോരതരേഖശ്ച നാദ്രായൈ നമഃ, സർവ്വതഃ ശർവ്വായൈ നമഃ, സർവ്വേഭ്യോ മുതൃരൂപി ണ്യൈ നമഃ, നമസ്തേ അസ്ത ക്ഷയായൈ നമഃ, അദ്രുപേഭ്യ സ്തൃഷായൈ നമഃ ഇങ്ങനെ അംബാരകലകൾ എട്ട്.

സപ്ത ഏഴ്, ഇഷ്ട അഞ്ച്, ഇഷ്ട അഞ്ച്, ഇഷ്ട അഞ്ച്, ദോസ്ത രണ്ട്, നഗം ഏഴ്, ഇഷ്ട അഞ്ച്, ദുഷ് രണ്ട്, അഗം ഏഴ്, അങ്കം ഒൻപത്, ആശ പത്തു്, അശപി രണ്ട്, ഷട് ആറ് ഇങ്ങനെ മന്ത്രാക്ഷരത്തെ വിഭജിച്ചു വാമദേവകലകൾ കൂട്ടണം.

വാമദേവായ നമോ രജോരൂപായൈ നമഃ, ജ്യേഷ്ഠായ നമോ രക്ഷായൈ നമഃ, അദ്രായ നമോ രത്നൈ നമഃ, കാലായ നമഃ കാമായൈ നമഃ, കലക്ഷമായൈ നമഃ, വികലനായ നമഃ സംയമിണ്യൈ നമഃ, ബാലായ നമഃ ക്രിയായൈ നമഃ, ബലസന്ധ്യായൈ നമഃ, വികലനായ നമഃ സ്ഥിരായൈ നമഃ, ബലപ്രഥമനായ നമഃ കാളരാത്രൈ നമഃ, സർവ്വഭൂതഭമനായ നമോ ഭ്രാമണ്യൈ നമഃ, മനോമോഹിണ്യൈ നമഃ, ഉന്മനായ നമഃ ശ്രിയൈ നമഃ ഇങ്ങനെ വാമദേവകലകൾ പതിമൂന്ന്; അഷ്ട-എട്ട്, അഷ്ട-എട്ട്, അശപി-രണ്ട്, ഗുണം-മൂന്ന്, ഇഷ്ട-അഞ്ച്, വേദം-നാല്, നയനം-രണ്ട്, അംഗം-ആറ്, ഇങ്ങനെ മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളോട് സദ്യോജാതകലകൾ കൂട്ടണം. സദ്യോജാതം പ്രപദ്യോ മി സിദ്ധ്യൈ നമഃ, സദ്യോജാതായ വൈ നമഃ ഗൃദ്ധ്യൈ നമഃ, ഭവേദ്യൈ നമഃ, അഭവേ മേധായൈ നമഃ, അനാദിഭവേ കാണ്യൈ നമഃ, ഭജസ്വ മാം പ്രജ്ഞായൈ നമഃ, ഭവ പ്രഭായൈ നമഃ, ഉദ്ഭവായ നമഃ സുധായൈ നമഃ ഇങ്ങനെ ഇശാനാദികളുടെ കലകൾ ക്രമേണ പറയപ്പെടുന്നു.

അനന്തരം വ്യോമവ്യാപിമന്ത്രം പഠിക്കുന്നു:-

താരാഞ്ചേ ബിന്ദുപിതാദിത്രിദിക്പാൽ
ബ്രഹ്മയാദേവ്യാമവ്യാപിനേർണം ഗ്രുവഞ്ച
സോഽയം വ്യോമവ്യാപിമന്ത്രോ ഭഗാർണ്ണം
വ്യോമാഭ്യുണ്ണേത് സുസ്തഭംഗാനി പഞ്ച.

പ. മ. ന.

താരാനേ - പ്രണവാനന്തരേ, വിഷ്ണുപിതാഭിരി
 ദീർഘാൻ - അനുസപാരത്തോടുകൂടി ആദിയിലത്തേ ദീർഘാ
 ചുരുൾ ആം ഇം ഉം ഈ മൂന്നും, വ്യോമവ്യാപിനേണ്ണ യുവം
 ച - പിന്നെ വ്യോമവ്യാപിനേ എന്നും പ്രണവവും, സഃ അയം
 വ്യോമവ്യാപിമന്ത്രഃ ഭഗാങ്ങ് - ഇതു വ്യോമവ്യാപി ഭഗാക്ഷര
 മായുന്ന മന്ത്രം. “ഓം ആം ഇം ഉം വ്യോമവ്യാപിനേ ഓം”
 ഇങ്ങനെ വരും, വ്യോമാലയെണ്ണ തദംഗാനി പഞ്ച സ്വഃ - വ്യോം
 ഹൃദയായ നമഃ, മം ശിരസേ സ്വാഹാ ഇത്യാദികളായി പഞ്ചാം
 ഗങ്ങളും ഭവിക്കും. ഈ അംഗം പ്രതിഷ്ഠാനന്തരം ജപിപ്പാൻ
 പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്.

താരം വ്യോമവ്യാപിനേ വ്യോമരൂപാ-
 യാങ്ങ് സർവ്വവ്യാപിനേണ്ണ ശിവായ
 ഭൂയോന്നന്തായേത്യനാഥായ ചേതി
 പ്രോദീത്യാമാനാശ്രിതായ യുവായ.

എ.എ.ആർ

താരം - ഓം എന്നും, വ്യോമവ്യാപിനേ - വ്യോമവ്യാപിനേ
 എന്നും, വ്യോമരൂപായ അങ്ങ് - വ്യോമരൂപായ എന്നും, സർവ്വ
 വ്യാപിനേർണ്ണ - സർവ്വവ്യാപിനേ എന്നും, ശിവായ - ശി
 വായ എന്നും, ഭൂയഃ അനന്തായ ഇതി - പിന്നെ അന
 ന്തായ എന്നും, അനാഥായ ഇതി ച - അനാഥായ എന്നും, അഥ
 അനാശ്രിതായ യുവായ ഇതി ച പ്രോദീത് - പിന്നെ അനാശ്രി
 തായ എന്നും യുവായ എന്നും ഇങ്ങനെ ഒമ്പതു പദങ്ങൾ
 ചൊല്ലൂ.

ഭേദം ബ്രഹ്മാശാപതം യോഗപീഠാ-
 ണ്ണാലും തദേത് സംസ്ഥിതായേതി വണ്ണ
 നിത്യാർണാലും യോഗിനേ വണ്ണമുക്തപാ
 ധ്യാനാഹാരായേതി വർണം ബ്രവീതു.

എ.എ.ആർ

ഭേദം ശാശ്വതം - ചതുർത്വേകവചനാന്തമായ ശാശ്വ
 തം = ശാശ്വതമായ എന്ന്, യോഗപീഠാർണാലും സംസ്ഥിതായ
 ഇതി വണ്ണ ബ്രഹ്മാത് - യോഗപീഠം എന്ന അക്ഷരം ആദി
 യായിരിക്കുന്ന സംസ്ഥിതായ എന്ന് ചൊല്ലൂ. യോഗപീഠസം

സ്ഥിതായ എന്നും ചൊല്ലു. യോഗപീഠസംസ്ഥിതായ എന്നു വരും; നിത്യാർണാഭം യോഗിനേ വണ്ണം ഉക്തപാ-നിത്യം എന്ന് ആദിയായിരിക്കുന്ന യോഗിനേ എന്ന്, നിത്യയോഗിനേ എന്നു ചൊല്ലിയാൽ, ധ്യാനാഹാരായ ഇതി വണ്ണം ബ്രവീതു - ധ്യാനാഹാരായ എന്നും ചൊല്ലു. ഇങ്ങനെ പിന്നത്തേ നാലു പദങ്ങൾ.

താരപ്രണാമസഹിതം ച ശിവായവണ്ണം
സർവപ്രഭം വദതു ദേവസഹിതം ശിവായ
ഈശാനപൂർവശരമൂർത്യപരീമ ദേന്താഃ
സ്മൃർമൂർദ്ധവക്ത്രഹൃദയാന്യപി ഗുഹ്യമുത്തീ. മ.മ.ന

താരപ്രണാമസഹിതം ശിവായവണ്ണം - ഓം നമഃ എന്നു കൂട്ടി ശിവായ എന്നു ചൊല്ലി; ദേവസഹിതം സർവപ്രഭം - ചതുർത്വൈകവചനാന്തമായ സർവപ്രഭവേ എന്നും, ശിവായ ഇതി ച വദതു - ശിവായ എന്നും ചൊല്ലു. ഇങ്ങനെ മൂന്നു പദങ്ങൾ. ഈശാനപൂർവശരമൂർത്യപരി ദേന്താഃ മൂർദ്ധവക്ത്രഹൃദയാനിഗുഹ്യമുത്തീ അപി പദാനി സ്മൃഃ-ഈശാനാദികളായ പഞ്ചമുത്തികളുടെ മുകളിൽ ചതുർത്വൈകവചനാന്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന മൂർദ്ധവക്ത്രഹൃദയങ്ങളും. ഗുഹ്യമുത്തീയും ഭവിക്കും. 'ഈശാനമൂർദ്ധായ' 'തത്പുരുഷവക്ത്രായ' 'അച്ഛാരഹൃദയായ' 'വാരദേവഗുഹ്യായ' 'സദ്യോജാതമുത്തയേ' എന്ന് ഇങ്ങനെ അഞ്ചു പദങ്ങൾ.

താരപ്രണാമദപിതയം ച ഗുഹ്യാ-
തിഗുഹ്യമായാണുയുതം ച ഗോപ്ത്രേ
ബ്രൂയാത്തദന്തേന്ദ്രിധനായ സർവ്വ-
വിദ്യാധിപായേതി പദം ച മന്ത്രീ. മ.മ.ത

മന്ത്രീ - മന്ത്രത്തേ അറിയുന്ന ആചാര്യൻ, താരപ്രണാമദപിതയം - ഓം നമോനമഃ എന്നും, ആയാർണയുതം ഗുഹ്യാതിഗുഹ്യം - ആയ എന്നു ഒട്ടക്കമായ ഗുഹ്യാതിഗുഹ്യം; ഗുഹ്യാതിഗുഹ്യായ എന്നും, ഗോപ്ത്രേ ച - ഗോപ്ത്രേ എന്നും, തദന്തേ അധിധനായ സർവവിദ്യാധിപായ ഇതി പദം ച ബ്രൂയാത് - പിന്നെ അന്ധനായ എന്നും സർവവിദ്യാധിപായ എന്നും രണ്ടു പദത്തേയും ചൊല്ലു.

അഥ വദതു സവയോഗാധിഗതായ ജ്യോതിരാദിരൂപായ
പരമേശ്വരപരപദമഥ ദേന്തം ഭൂശാല പരമാത്മൻ മ.മ.വ

അഥ സർവയോഗാധിഗതായ ജ്യോതിരാദിരൂപായ
വദതു - പിന്നെ സർവയോഗാധിഗതായ എന്നും ജ്യോതിരൂ
പായ എന്നും ചൊല്ലൂ. ഞേന്തം പരമേശ്വരപരം - ചതുർത്ഥിയാ
യിരിക്കുന്ന പരമേശ്വരപരം എന്ന പദം പരമേശ്വരപരമായ
എന്നും, ഭൂയഃ പരമാത്മൻ-പിന്നെ പരമാത്മൻ എന്നും ചൊല്ലൂ.
ഇങ്ങനെ നൂറു പദങ്ങൾ.

അചേതനവ്യാമിപദേ തഥൈവ
വ്യാപിന്നരൂപിൻ പ്രഥമേതി തേജഃ
ജ്യോതിശ്ച സംബോധ്യ വദേദചേത-
നാദീനി സംവീപ്സ്യ പദാനി സപ്ത. മമൻ

അചേതനവ്യാമിപദേ - അചേതനപദവും, വ്യാമിപദവും,
തഥാ ഏവ വ്യാപിൻ അരൂപിൻ പ്രഥമ ഇതി - അപ്രകാരം
തന്നെ വ്യാപിൻ അരൂപിൻ പ്രഥമ ഈ മൂന്നും, തേജഃ ജ്യോതിഃ
ച - തേജഃ ജ്യോതിഃ ഈ രണ്ടും, സംബോധ്യ അചേതനാദീനി
സപ്ത പദാനി സംവീപ്സ്യ വദേത് - പരമാത്മൻ എന്നു തുടങ്ങി
എട്ടു വിഭക്തികൾ സംബോധനാവിഭക്തിയായിട്ടും അതിൽ
അചേതനാദികളായ ഏഴു പദങ്ങൾ രണ്ടു പ്രാവശ്യമായിട്ടും
ചൊല്ലണം. അചേതന അചേതന എന്നും വ്യാമിൻ വ്യാമിൻ
എന്നും വ്യാപിൻ വ്യാപിൻ എന്നും അരൂപിൻ അരൂപിൻ
എന്നും പ്രഥമ പ്രഥമ എന്നും തേജസ്തേജഃ എന്നും ജ്യോതിർജ്യോ
തിഃ എന്നും ചൊല്ലൂ. ഇങ്ങനെ ഏഴു പദങ്ങൾ.

ഭൂയാഃ രൂപാർന്നഗ്നേ ധൃമാഭസ്മാക്ഷരാണുനാഭേർണ്ണം
നാനാനാധൃധൃവ്യാഹൃതയസ്താരപൂർവികാസ്തിത്വഃ. ചരം

ഭൂയഃ അരൂപാർന്നഗ്നേ ധൃമാഭസ്മാക്ഷരാണി പിന്നെ-
അരൂപ എന്നും അനഗ്നേ എന്നും അധൃമ എന്നും അഭസ്മ
എന്നും, അനാഭേ അർണ്ണം - അനാഭേ എന്നും, നാനാനാ
ധൃധൃവ്യാഹൃതയഃ തിത്വഃ - പ്രണവത്തോടുകൂടി
വ്യാഹൃതി മൂന്നും നാനാനാ എന്നും ധൃധൃവ്യാ എന്നും ഓം ഭൂഃ
എന്നും ഓം ഭുവഃ എന്നും ഓം സ്വഃ എന്നും ഇങ്ങനെ പത്തു
പദങ്ങളെ ചൊല്ലൂ.

അനിധനനീധനേ നീധനേഭ്-

ഭവശിവശർവാൻ ക്രമാത് സസംബലീൻ

തദപരമേശ്വരമഹാ-

ദേവേത്യുക്തപാ തതശ്ച സംബുദ്ധ്യാ.

൧൨൧

സംബുദ്ധീൻ - സംബോധനവിഭക്തിയായിട്ട്, അനിയന നിയനേ - അനിയന എന്നും നിയന എന്നും, നിയനോദഭവശി വശർച്ചാൻ - നിയനോദ്ഭവ എന്നും ശിവ എന്നും ശവ് എന്നും; തദപൽ മഹേശ്വര മഹാദേവ ഇതി തതഃ ച സംബുദ്ധ്യാ ഉക്തപാ - അതുപോലെ മഹേശ്വര എന്നും മഹാദേവ എന്നും അനന്തര വും സംബുദ്ധി ചേർത്തു ചൊല്ലു. ഇങ്ങനെ ഏഴു പദങ്ങൾ.

സദ്ഭാവേശ്വര സമഹാതേജോമോ യോഗസംയുതാധിപതേ മുഞ്ചപ്രഥമദപിതയേ ശവ്യഗം ഭവയഗം ഭവോദ്ഭവ ച. ൧൨൨

അഥോ സദ്ഭാവേശ്വര സമഹാതേജഃ - പിന്നെ സദ്ഭാ വേശ്വര എന്നും മഹാതേജഃ എന്നും, യോഗസംയുതാധിപതേ - യോഗാധിപതേ എന്നും, മുഞ്ചപ്രഥമദപിതയേ - ഈ പദം ഇരണ്ടായിട്ട് മുഞ്ച മുഞ്ച എന്നും, പ്രഥമ പ്രഥമ എന്നും; ശവ്യ യഗം - ശവ് ശവ് എന്നും, ഭവയഗം - ഭവ ഭവ എന്നും, ഭവോദ് ഭവ ച - ഭവോദ്ഭവ എന്നും ചൊല്ലു. ഇങ്ങനെ എട്ടു പദങ്ങൾ.

സ്വാത് സർവഭൂതാദിസുഖപ്രദാന്തേ

സർവാദിസാന്നിദ്ധ്യകരേതി വർണ്ണ

സബ്രഹ്മവിഷ്ണുപന്തനിവിഷ്ണുഭദ്ര-

പരേതി ചാനർച്ചിതയുഗകം ച.

൧൨൩

സർവഭൂതാദിസുഖപ്രദാന്തേ സർവാദിസാന്നിദ്ധ്യകര ഇതി വർണ്ണം സ്വാത് - സർവഭൂതസുഖപ്രദ എന്നു ചൊല്ലിയാൽ സ വ്സാന്നിദ്ധ്യകര എന്നും വേണം. സബ്രഹ്മവിഷ്ണുപന്തനിവിഷ്ണു ഭദ്രപര ഇതി ച - ബ്രഹ്മവിഷ്ണു എന്നതിന്റെ രശ്മി രൂപര എന്നും - ബ്രഹ്മവിഷ്ണുഭദ്രപര എന്നും; അനർച്ചിതയുഗകം ച - അനർച്ചിതാനർച്ചിത എന്നും ചൊല്ലു. ഇങ്ങനെ നാലു പദങ്ങൾ.

ഭൂയോഽസംസ്തപുവ്സ്ഥിതസാക്ഷിപദാനി തുരുപതംഗൗ ച പിംഗം ജ്ഞാനം ശബ്ദം സൂക്ഷ്മം ബ്രൂയാന്നവ വീക്ഷയാ സംബു-
ദ്ധീനി. ൧൨൪

ഭൂയഃ 'അസംസ്തപുവ്സ്ഥിതസാക്ഷി'പദാനി തുരു പതം ഗൗച 'പിംഗം' 'ജ്ഞാനം' 'ശബ്ദം' 'സൂക്ഷ്മം' ഇതി നവ പദാനി

സംസ്കൃതം - വിപ്ലവം - പിന്നെ ഈ ഒരു പദങ്ങളും ദ്വിതീയോടുകൂടി സംസ്കൃതത്തോടുകൂടിച്ചെല്ലും. അസംസ്കൃതം സംസ്കൃതം, പൂർവ്വസ്ഥിതപൂർവ്വസ്ഥിതം എന്നും, സാക്ഷിൻസാക്ഷിൻ എന്നും, ജ്ഞാതൃജ്ഞാതൃ എന്നും, പരംഗപരംഗം എന്നും, പിങ്ഗപിങ്ഗം എന്നും, ജ്ഞാനജ്ഞാനം എന്നും, ശബ്ദശബ്ദം എന്നും സൂക്ഷ്മ സൂക്ഷ്മം എന്നും, ഇങ്ങനെ ഒരു പദങ്ങളും.

ശിവശർവ്വസർവ്വഭേദി പ്രണവനമോയഗമലോ ശിവായേതി പ്രണവനമോയഗമലിതി വ്യോമവ്യാപീ മനഃ സമുദ്ധായം. ൧൨൭

ശിവ ശർവ്വ സർവ്വ ഇതി - ശിവ ശർവ്വ എന്നും സർവ്വ എന്നും പ്രണവനമോയഗമലം - ഓം നമോ നമഃ എന്നും, അഥോ ശിവായ ഇതി - പിന്നെ ശിവായ എന്നും, പ്രണവനമോയഗമലം - പിന്നെയും ഓം നമോനമഃ എന്നും, ഇങ്ങനെ ആറു പദങ്ങളും. ഇതി വ്യോമവ്യാപീ മനഃ സമുദ്ധായം - ഇപ്രകാരം എഴുപത്തിയൊമ്പതു പദങ്ങളെക്കൊണ്ട് വ്യോമവ്യാപിമന്ത്രം എടുത്തു ചൊല്ലും.

ഔംകേതാഭം മനുരാട് ചതുശ്ശതലിപിഃ പഞ്ചാദിനാദാദിമ-
ദ്ദീർഘത്രയുദിതം യദാദിമപദം സ്വാത് സർവ്വഭാഗേ തതഃ
ഷഡ്വർണ്ണം സ്വയമേവ ശക്തിസുസമേതം ശക്തിനാദാനപിതം
ചാസ്യ ത്രീണി തദാ പദാന്യഥ ലിഖാച്ചംഗാനി ചാസ്യ ക്രമാത്.

[൧൨൮

യദാ പഞ്ചാദിനാദാദിമദ്ദീർഘത്രയുദിതം ആദിമപദം സ്വാത് - ഈ മന്ത്രത്തിന് യാതൊരു മതത്തെയും, പഞ്ചാദി-അഞ്ചു പ്രണവത്തോടും, നാദാദിമൽ-നാദം ഹെയം എന്നും പിന്നെ പ്രണവവും, ദീർഘത്രയീ-ആം ഇം ഉം എന്നും കൂടി ഭവിക്കും. ഓം ഓം ഓം ഓം ഓം ഹെയം ഓം ആം ഇം ഉം ഇങ്ങനെ പത്തു അക്ഷരംകൊണ്ട് ആദിലത്തേ പദംകൂട്ടിച്ചെല്ലും. തദാ സർവ്വഭാഗേ - അപ്പോൾ ഒട്ടക്കും സർവ്വ എന്ന് കഴിഞ്ഞാൽ, ഷഡ്വർണ്ണം സ്വയം ഏവ - ഓം നമഃ ശിവായ എന്നും, ശക്തിസുസമേതം ച ശക്തിനാദാനപിതം ച - ഓം ഹ്രീം നമഃ ശിവായ എന്നും, ഓം ഹ്രീം ഹെയം നമഃ ശിവായ എന്നും, ഇങ്ങനെ; ത്രീണി പദാനി - മൂന്നു പദം കൂടെ കൂട്ടിച്ചെല്ലും. അയം മനുരാട് ചതുശ്ശതലിപിഃ - ഈ മന്ത്രം ഈ പാഠത്തിലാകുമ്പോൾ എൺപത്തിയൊന്നു പദങ്ങളാകും കൂടി നാനൂറു അക്ഷരത്തോളം വരും. ഒട്ടക്കത്തേ

പദങ്ങൾ മുന്നിന്നും ഓം നമഃ എന്നു കൂട്ടിയാൽ നാന്തരം അക്ഷരം ശരിയായിട്ടു വരും. അഥ ക്രമാത് അന്യ അംഗാനി ലിഖാമി - ഇനി ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ ഷഡ്ഗങ്ങളേയും എഴുതുന്നു: -

ഓം നമഃ സർവാത്മനേ പരായ പരമേശ്വരായ യോഗ! യ യോഗസംഭവായ തുരുതുരു ഭവഭവ! ഭവോദ്ഭവ! വാമദേവാ സർവകാതുപ്രശമന! സഭാശിവ! നമോസ്തു തേ സ്വാഹാ ഹൃദയായ നമഃ. ഓം സും ശിവശിവ! നമോ ബ്രഹ്മശിരസേ ശിരസേ സ്വാഹാ. ഓം ശിവഹൃദയേ ജപാലിനി! സ്വാഹാ ജപാലിന്യേ ശിഖായൈ വഷട്. ഓം

ശിവാത്മകം മഹാദേവം സർവജ്ഞം പ്രഭുമവ്യയം
ആവർത്തയേ മഹാഘോരം കവചം പിംഗലം ശുഭം. ൧൨൭

ആയാഹി പിംഗല! മഹാകവച! ശിവാജ്ഞയാ ഹൃദയം ബന്ധ ബന്ധ ജപലജപല ഘൃണ്ണഘൃണ്ണ കിരീകിരി സൂക്ഷ്മസൂക്ഷ്മ വജ്രധര വജ്രപാശ വജ്രശരീര മമ ശരീരമനുപ്രവിശ്യ സർവ ഭൃഷാംസ്തംഭയസ്തംഭയ ഹുംഫട് സ്വാഹാ പിങ്ഗലായ കവചായ ഹും. ഓം ഹ്രീം ജും സഃ ജ്യോതീരൂപായ നേത്രത്രയായ വരഷട്. ഓം ഹ്രീം സുരസ്സരേത്യാഭ്യഘോരാസ്രാന്തേ അസ്രായ ഫട് ഇതി - ഇവിടെ അസ്രത്തിന്ന് അഘോരാസ്രാന്തത്തിങ്കൽ അസ്രായ ഫട് എന്ന് ചൊല്ലു.

വസിഷ്ഠാ/നന്തഗായത്ത്രീ ചർച്ചാദ്യാഃ പരമേശ്വരഃ
അമോഘത്രിഷ്ഠൈ വ്യോമവ്യാപിഭ്യഃ പരൈഃ സ്തൂതാഃ.

[൧൨൮

വസിഷ്ഠഃ അനന്തഗായത്ത്രീ പരമേശ്വരഃ ഋച്ചാദ്യാഃ - വസിഷ്ഠഋച്ചിഃ, അനന്തഗായത്ത്രീ ക്ലൃന്ദഃ, പരമേശ്വരോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഋച്ചിക്ലൃന്ദോദേവതകൾ. പരൈഃ അമോഘത്രിഷ്ഠൈ വ്യോമവ്യാപിഭ്യഃ സ്തൂതാഃ - മറ്റു പല ആചാര്യന്മാരാൽ അമോഘ ഋച്ചിഃ, ത്രിഷ്ഠപ് ഛന്ദഃ വ്യോമവ്യാപിഭ്യോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഋച്ചാദികൾ പറയപ്പെടുന്നു.

താരം സ്പർശാഷ്ടമമപി സഞ്ചിന്ദ്രവോ/ണ്ണം സസഗ്ഗം

സാഗ്ഗം മുത്യഞ്ജയമുഷിമുഖാനന്യ ചാഹുഃ കഹോളം
ഗായത്ത്രീം ദൈവുപപദസമേതാഞ്ച മുത്യഞ്ജയാഭ്യം

ഭദ്രം ചാംഗാന്യപി സലവദീർഘേണ ശുക്ലാക്ഷരേണ. ൧൨൯

താരം - പ്രണവം, സ്പർശാഷ്ടമം - ജ എന്ന്, സഞ്ചിന്ദ്രവോ/ണ്ണം - അനുസ്വാരത്തോടുകൂടിയ ഉ എന്ന്; അച്ഛോൾ ജം

എന്നു വരും. സസഗ്ഗം സാഗ്ഗം-വിസഗ്ഗത്തോടുകൂടിയ സ എന്നു്;
 ഓം ജം സഃ എന്നു വരും. മുത്യഞ്ജയം - ഇത് മുത്യഞ്ജയമന്ത്രം. അ
 സ്യ കഹോളം ദൈവ്യപപദസമേതാം ഗായത്രിം മുത്യഞ്ജയാദ്യം
 തദം ച ഋഷിമുഖാൻ ആഹുഃ - കഹോള ഋഷിഃ, ദൈവീ ഗായത്രി
 ത്രീ ഫലം മുത്യഞ്ജയതദോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ
 ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ. സലവദീർഘേണ ശുക്ലാക്ഷരേണ അംഗാ
 നി അപി - ദീർഘാച്ചകളോടും അനുസപാരത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന
 സകാരത്തോടും കൂടി ഷഡ്ഗങ്ങളും ഭവിക്കും. സാം ഹൃദയായ
 നമഃ. സീം ശിരസേ സ്വാഹാ ഇത്യാദി അംഗങ്ങൾ.

താരം ശ്ലീം പശു ഹുംഫട് പാശുപതാസ്രം തദംഗകാന്യണ്ണഃ
 ഋഷ്യാദ്യഃ സ്മരഘോരോ ഗായത്രി ചാസ്യ പാശുപതരുദ്രഃ.

[പന്ത്രം

താരം - പ്രണവം, ശ്ലീം പശു ഹുംഫട് പാശുപതാസ്രം-
 ഓം ശ്ലീം പശു ഹുംഫട് ഇതു പാശുപതാസ്രമന്ത്രം. അണ്ണഃ
 തദംഗകാനി - പ്രണവാദി ആറ് അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടി ഷഡ്ഗ
 ങ്ങൾ. ഓം ഹൃദയായ നമഃ. ശ്ലീം ശിരസേ സ്വാഹാ ഇത്യാദി
 ആറും; അഘോരഃ ഗായത്രി പാശുപതരുദ്രഃ ച അസ്യ
 ഋഷ്യാദ്യഃ സ്മഃ - അഘോര ഋഷിഃ, ഗായത്രിച്ഛന്ദഃ, പാശു
 പതരുദ്രോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ ഋഷിച്ഛന്ദോ
 ദേവതകൾ ഭവിക്കും.

താരാന്തേ ശക്തിമുക്തപാ സ്മരപദയുഗളം പ്രസ്തരപന്ദപഘോര-
 പന്ദപ ഭൂയസ്തരാർണ്ണം തന്മപദയുതരൂപം ചടപന്ദപകം ച
 പ്രാണപ്രോദ്യച്ചടപന്ദപകമഗ കഹയഗം വമപന്ദപബന്ധ-
 പന്ദപാന്തേ ഘാതയപന്ദപമപി വദതു ഹുംഫട് തദാഘോര-

[മന്ത്രം. മന്ത്രം

താരാന്തേ ശക്തിം മുക്തപാ-പ്രണവാന്തത്തുക്തം ത്രീം എന്ന്
 ചൊല്ലി, സ്മരപദയുഗളം - സ്മരസ്മര എന്നു്; പ്രസ്തരപന്ദപ
 ഘോരപന്ദപ - പ്രസ്തരപ്രസ്തര എന്നും, ഘോരഘോര എന്നും,
 ഭൂയഃ തരാർണ്ണം തന്മപദയുതരൂപം - തന്തന്തരൂപം എന്നും, ചട
 പന്ദപകം - ചടചട എന്നും, പ്രാണപ്രോദ്യച്ചടപന്ദപകം - പ്ര എ
 ന്നുള്ള അക്ഷരത്തുക്തം ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന ചട എന്ന രണ്ടും,
 പ്രചട പ്രചട; കഹയഗം - കഹകഹ എന്നും, വമപന്ദപബന്ധ
 പന്ദപാന്തേ - വമ വമ എന്നും ബന്ധ ബന്ധ എന്നും ചൊല്ലി

യാൽ, ഘാതയഭന്ദപാ ഹുംഫട് അവി വദതു - ഘാതയഘാതയ ഹുംഫട് എന്നു ചൊല്ലു. ഇതി തദ് ആഘോരം അസ്രം - ഇപ്രകാരം അഘോരാസ്രം ഭവിക്കും.

ഋഷ്യാഭ്യാം സ്പുരഘോരത്രിഷ്ടബഘോരാദിരുദകാശ്വാസ്യ;
പഞ്ചഷഡാശാദശവസുമിഹിരാണൈർ മന്ത്രജൈസ്തദംഗാനി.

[മന്ത്രം]

അസ്യ അഘോരത്രിഷ്ടബഘോരാദിരുദകാഃ ഋഷ്യാഭ്യാം സ്യഃ - ഈ അഘോരാസ്രത്തിന് അഘോര ഋഷിഃ, ത്രിഷ്ടപ് ഛന്ദഃ, അഘോരരുദോ ദേവതാ ഇങ്ങനെ ഋഷിച്ഛന്ദോദേവതകൾ ഭവിക്കും. മന്ത്രജൈഃ പഞ്ചഷഡാശാദശവസുമിഹിരാണൈഃ - ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ അഞ്ചും ആറും പത്തും പത്തും ഏറ്റും പന്ത്രണ്ടും അക്ഷരങ്ങളാണെന്നു് അംഗങ്ങളും ഭവിക്കും. ഓം ശ്രീം സ്പുരസ്തദായ നമഃ. പ്രസ്ഫുരപ്രസ്ഫുര ശിരസേ സ്വാഹാ. ഘോരഘോരതരതന്ത്രരൂപ ശിഖായൈ വഷട്. ചടചട പ്രചടപ്രചട കവചായ ഹും. കഹ കഹ വമ വമ നേത്രയായ വേഷട്. ബന്ധബന്ധ ഘാതയ ഘാതയ ഹുംഫട് അസ്രായ ഫട് ഇങ്ങനെ അംഗങ്ങൾ.

സ്വർശാന്ത്യാഷ്ടമവണ്ണാവന്ത്യാർണവേ ത്രയം കൃശാനസ്ഥം
ഷഷ്ടസപരലവയുക്തം ത്രിവണ്ണകം ബീജമുച്യമനമാഹുഃ. മന്ത്രം

സ്വർശാന്ത്യാഷ്ടമവണ്ണേ - സ്വർശാന്ത്യം മ എന്നു്; അഷ്ടമം ജ എന്നു്, അന്ത്യാണ്ണം ച - അന്ത്യാണ്ണം ക്ഷ എന്നു്; ത്രയം കൃശാനസ്ഥം - ഈ മൂന്നിന്നും രേഫം കൂട്ടി, ഷഷ്ടസപരലവയുക്തം - ആറാമത്തേ അച്ച് ഉഴ എന്നും കൂട്ടിയാൽ മൂം കൂം ക്ഷം; ത്രിവണ്ണകം ബീജമുച്യമനം ആഹുഃ - ഈ മൂന്ന് അക്ഷരം ബീജമുച്യമന്ത്രമാകുന്നതു്.

ഈ മന്ത്രത്തിന് ശിലാപരിഗ്രഹത്തുകല്പപയോഗം.

സ്വാച്ഛിച്ഛിവേച്ഛിദിക്ഷിതൃതി താരാഭ്യഷ്ടവർണകാ ക്ഷരികാ;
താരയഗമല്യസംസ്ഥോ ഹുംഫട്കാരഃ സൂതശ്ച വഭ്രമനഃ. മന്ത്രം

താരാദി ചിച്ഛിവേച്ഛിദിക്ഷിതൃത് ഇതി അഷ്ടവണ്ണകാ ക്ഷരികാ - ഓം ചിച്ഛിവേച്ഛിദിക്ഷിതൃത് ഇങ്ങനെ ഏട്ട് അക്ഷരമായ ക്ഷരികാമന്ത്രം; താരയഗമല്യസംസ്ഥഃ ഹുംഫട്കാരഃ വഭ്രമനഃ സൂതഃ - രണ്ടു പ്രണവങ്ങളുടെ മല്യത്തുകലിരിക്കുന്ന ഹുംഫട്കാരം "ഓം ഹുംഫട് ഓ" എന്നു് വഭ്രമന്ത്രം.

താൾ സശക്തിവാഗ്ഭവമന്മഥബീജോ വിഹായസാ സൈഃ സ്വാത് പ്രാരൂഢതാരകോ ഹംസോഷ്ടാഞ്ജോ വർണിതോ ഽണരൗമേയഃ.

[ചന്ദ്ര

താൾ ഓം എന്ന്, സശക്തി ഹ്രീം എന്ന്, വാഗഭവം ബീജം ഐം എന്നു, മന്മഥബീജം ക്ലീം എന്ന്, വിഹായസാ സൈഃ - ആകാശബീജമാകുന്ന ഹകാരത്തോടു കൂടി ഹ്സഃ, പ്രാരൂഢതാരകഃ - പ്ര എന്ന അക്ഷരത്തിൽ പ്രണവം കൂട്ടിട്ട് പ്രോം എന്നും, ഹംസഃ - ഹംസഃ എന്നും, ഔമേയഃ അഷ്ടാഞ്ജഃ അണഃ വണ്ണിതഃ - "ഓം ഹ്രീം ഐം ക്ലീം ഹ്സഃ പ്രോം ഹംസഃ" ഇങ്ങനെ ഔമേയഃ അഷ്ടാക്ഷരമന്ത്രം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നത്.

ഇനി സ്ഥാണമന്ത്രം ഏഴുജ്ജ്വലത്തിൽ ഒട്ടക്കത്തേറ്റിനെ ഉപചാരരൂപം പറയുന്നു: -

“നമോസ്തു സ്ഥാണഭൂതായ ജ്യോതിർലിംഗാവതാത്മനേ ചതുർമുത്തിവപുശ് ഛായാഭാസിതാംഗായ ശംഭവേ.”

[ചന്ദ്രന

ഇങ്ങനെ ഉപചാരമാകുന്ന സ്ഥാണമന്ത്രം.

ഏഷ സ്ഥാണമനഃ സ്വാജ്ജ്യോതിഃസ്ഥാനേ/ത്ര ബാണലിംഗാദ്യം തത്തത് പദം സുയോജ്യം മന്ത്രിതമൈഃ ശേഷഷണ്മന്ത്രഭാരേ.

[ചന്ദ്ര

ഏഷഃ സ്ഥാണമനഃ സ്വാത് - ഈ പറഞ്ഞ സ്ഥാണമന്ത്രമായ ഉപചാരം ഭവിക്കും. ആ ജ്യോതിഃസ്ഥാനേ - ഈ മന്ത്രത്തിൽ ജ്യോതിർലിംഗാവതാത്മനേ എന്നുണ്ടു്; ബാണലിംഗാദ്യം ബാണലിംഗാവതാത്മനേ ഇത്യാദി; മന്ത്രിതമൈഃ ശേഷഷണ്മന്ത്രഭാരേ തത്തത് പദം സുയോജ്യം - ആ ചാതുർമാരാൽ ശേഷമുള്ള ആറു മന്ത്രങ്ങളിലും അതതു പദം യോജിപ്പിച്ചുകൊള്ളണം. ശംഭലിംഗാവതാത്മനേ സ്വയംഭൂലിംഗാവതാത്മനേ, പരലിംഗാവതാത്മനേ, പരാതപരലിംഗാവതാത്മനേ ഇങ്ങനെ നാലിന്റെ രണ്ടാംപാദം; രണ്ടു മുന്തിൽ പറഞ്ഞതും, ഇങ്ങനെ ആറു മന്ത്രങ്ങൾ.

“നമോസ്തു സകലാധാരശക്ത്യാധാരായ ശംഭവേ നിരാധാരായ നിത്യായ ജ്യോതിർലിംഗാവതാത്മനേ.”

പുഷ്പാഞ്ജലിക്ക് ഉപയോഗം. ഇത് ഒട്ടക്കത്തേറ്റ്. ഇങ്ങനെ ശൈവമന്ത്രങ്ങൾ. ശങ്കരനാരായണജ്ഞാൽ ഉപചാരം ശിരഃകലേപ്പോലെ.

അനന്തരം ദർശാമന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു: -

അഥ ദർശാസ്തോ ദേവീ ഭഗവത്യപി കന്യകാ ചതുർത്വന്താഃ സ്വഃ
ദർശാണവോ നമോന്താഃ പഞ്ചൈതാസ്സേദവേതജാണൈ-

[സ്തുലവൈ. മന്ത്രവ്യ

സേം ദർശായൈ നമഃ. ദം ആയായൈ നമഃ, വേം
ദേവ്യൈ നമഃ. തം ഭഗവത്യൈ നമഃ. ജാം കന്യകായൈ നമഃ.
ഇങ്ങനെ പഞ്ചദർശാമന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

ഉപചാരമനഃ ശക്തിഃ പ്രണവദപയമദ്ധ്യഗാ;

താരം നമോ ഭഗവതി! ദർഗേ! ദർഗതിതാരിണി! മന്ത്രം

പ്രണവദപയമദ്ധ്യഗാ ശക്തിഃ ഉപചാരമനഃ - രണ്ടുപ്രണ
വങ്ങളുടെ നടുവിലിരിക്കുന്ന ശക്തി "ഓം ഹ്രീം ഓം" എന്ന്
ഉപചാരമന്ത്രം.

വിദ്യാമന്ത്രത്തെപ്പറയുന്നു. താരം ഓം എന്ന്, നമോ ഭഗ
വതി ദർഗേ! ദർഗതിതാരിണി! - ഓം നമോ ഭഗവതി! ദർഗേ!
ദർഗതിതാരിണി! ഇങ്ങനെ ചൊല്ലൂ.

മായേ മഹാഭിമായേ/ഥ പ്രോദീത്യ ച ഫണാവലേ

മഹിഷാസുരശബ്ദാന്തേ വിനാശിനിപദം വദേത്. മ ൪ ൦

അഥ മായേ മഹാഭിമായേ ഫണാവലേ - പിന്നെ മായേ
മഹാമായേ ഫണാവലേ, പ്രോദീത്യ - ഈ മൂന്നു പദത്തെ ചൊല്ലൂ.
മഹിഷാസുരശബ്ദാന്തേ വിനാശിനിപദം വദേത് - മഹിഷാസു
രവിനാശിനി എന്നും ചൊല്ലൂ.

ഓഷ്ഠാദ് ഭയങ്കരീത്യുക്താ വിന്ധ്യാദിനിലയേപദം

ജഹീതി ച സുമർദ്ദിന്ദ്രപൃഥ ദേവാസുരേത്യപി. മ ൪ ൧

ഓഷ്ഠാദ് ഭയങ്കരീ ഇതി ഉക്താ വിന്ധ്യാദിനിലയേപദം -
ഓഷ്ഠഭയങ്കരീ എന്നും വിന്ധ്യനിലയേ എന്നും ചൊല്ലൂ. ജഹി സു
മർദ്ദിനി ദേവാസുര ഇതി - ജഹി എന്നും സുമർദ്ദിനി എന്നും
ദേവാസുര എന്നും ചൊല്ലൂ.

ദൈത്യപൂജിത ഇത്യുക്താ വരദേ നാദിരായണി

ദാമോദരപ്രിയേ ഹ്രീം ഹ്രീം ഹ്രീം ഹ്രീം ഭൂതഗ്രഹേതി ച. മ ൪ ൨

ദൈത്യപൂജിതേ എന്നും ചൊല്ലൂ. ഇവിടെ ദേവാസുര
ദൈത്യപൂജിതേ എന്ന് ഒരു പദം തന്നെ. പിന്നെ, വരദേ നാദി

രായണി - വരദേ എന്നും, നാരായണി എന്നും, ദാമോദരപ്രിയേ
ശ്രീം ശ്രീം ഹും ഹും ഭൂതഗ്രഹ ഇതി ച-ദാമോദരപ്രിയേ എന്നും
ശ്രീം ശ്രീം ഹും ഹും എന്നും ചൊല്ലു. ഭൂതഗ്രഹ എന്ന പദാത്മ
ത്തേയും ചൊല്ലു.

വേതാളദൃഷ്ടരാക്ഷസപിശാചാസ്ത്രാസയദപയം

ബന്ധദപയം മാരയയുക് തഥാ ഭക്താദിവത്സലേ. ചർമ്മ

വേതാളദൃഷ്ടരാക്ഷസപിശാചാൻ ത്രാസയദപയം ബന്ധ
ദപയം മാരയയുക് - വേതാളദൃഷ്ടരാക്ഷസപിശാചാൻ ത്രാസയ
ത്രാസയ ബന്ധ ബന്ധ മാരയ മാരയ ഇത്രയും ചൊല്ലു. തഥാ
ഭക്താദിവത്സലേ - അപ്രകാരം ഭക്തവത്സലേ എന്നും ചൊല്ലു.

ഭക്തപ്രിയേ പരബലമമിനീത്യഥ ശത്രുപിതി

നിക്രന്തനീതി സൗഭാഗ്യപ്രദേ ഭൂയോ ജയപ്രദേ. ചർമ്മ

വിത്തപ്രദേ യശോവത്യായുഷ്യപ്രദ ഇതി ക്രമാത്

കീർത്തിപ്രദേ ശ്രീപ്രദേ സർവ്വപ്രദേ ശാന്ത്യപി പ്രദേ. ചർമ്മ

അഥ ഭക്തപ്രിയേ പരബലമമിനി ഇതി - ഭക്തപ്രിയേ
എന്നും പരബലമമിനി എന്നും, ശത്രു ഇതി നിക്രന്തനി ഇതി -
ശത്രുനിക്രന്തനി എന്നും, സൗഭാഗ്യപ്രദേ ഭൂയഃ ജയപ്രദേ - സൗ
ഭാഗ്യപ്രദേ എന്നും പിന്നെ ജയപ്രദേ എന്നും, പിന്നെ, വിത്ത
പ്രദേ യശോവതി ആയുഷ്യപ്രദേ ഇതി ക്രമാത് - വിത്തപ്രദേ
എന്നും യശോവതി എന്നും ആയുഷ്യപ്രദേ എന്നും ക്രമേണ ചൊല്ലി
യാൽ, കീർത്തിപ്രദേ ശ്രീപ്രദേ സർവ്വപ്രദേ ശാന്തിപ്രദേ അപി -
കീർത്തിപ്രദേ എന്നും ശ്രീപ്രദേ എന്നും സർവ്വപ്രദേ എന്നും ശാന്തി
പ്രദേ എന്നും ചൊല്ലു.

മഹാബലേ മഹാമായേ/മാംബരം ബിന്ദുനാ സഹ

ആദ്യേന ച ദ്വിതീയേന തൃതീയേന സ്വരേണ ച. ചർമ്മ

ചതുർത്ഥേന ച സംയുക്തം ശക്തിബീജം ത്രിധാഭാരേത്

മഹാമായേതി നത്യന്തം വിദ്യാമന്ത്ര ഉദാഹൃതഃ. ചർമ്മ

മഹാബലേ മഹാമായേ - മഹാബലേ എന്നും മഹാമായേ
എന്നും, ആദ്യേന ദ്വിതീയേന തൃതീയേന ചതുർത്ഥേന ച സ്വരേ
ണ സംയുക്തം ബിന്ദുനാ സഹ അംബരം - ഒന്നും രണ്ടും മൂന്നും
നാലും അച്ചുകളോടും അനുസ്വാരത്തോടുംകൂടി ഹകാരം ഹം ഹാം
ഹിം ഹീം ഈ നാലു ബീജാക്ഷരങ്ങളേയും, ത്രിധാ ശക്തിബീജം -

മൂന്നു പ്രാവശ്യം ശക്തിയേയും, ഹീം ഹീം ഹീം എന്ന്; മഹാമായേ ഇതി നത്വം - മഹാമായേ നമഃ ഇതി ഉദാഹൃതം വിദ്യാമന്ത്രം ഉദ്ധരേത് - ഇങ്ങനെ പുഷ്പാവരണത്തുകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു വിദ്യാമന്ത്രത്തേ ഉദ്ധരിപ്പൂ.

നായത്ത്രിമന്ത്രത്തേ പറയുന്നു: -

ഓങ്കാരാദ്യം ദർശാരൂപിണി ച കമാൽപേതരൂപിണി ച
ആർച്ചാവർത്തിനി മായാരൂപിണി ചോത്സവാദിവാസിനി ച.

[ചർവ

ഓങ്കാരാദ്യം - പ്രണവം ആദിയും ചൊല്ലി, ദർശാരൂപിണി കമാൽപേതരൂപിണി ച - ദർശാരൂപിണി എന്നും കമാലരൂപിണി എന്നും, ആർച്ചാവർത്തിനി മായാരൂപിണി അപി - ആർച്ചാവർത്തിനി എന്നും മായാരൂപിണി എന്നും, ഉത്സവാദിവാസിനി ച - ഉത്സവവാസിനി എന്നും ഇങ്ങനെ അഞ്ച് പദങ്ങൾ.

അഥ യാഗഭക്തകാരിണി സർവാദികമന്ത്രപൂർവ്വവാപിനി ച
സർവാദികമഹലഭായിനി സർവാദിക്രിയാദിവർത്തിനിപദം ച.

[ചർ

അഥ യാഗഭക്തകാരിണി സർവാദികമന്ത്രപൂർവ്വവാപിനി ച - ചെന്ന യാഗഭക്തകാരിണി എന്നും സർവമന്ത്രവാപിനി എന്നും, സർവാദികമഹലഭായിനി സർവാദിക്രിയാദിവർത്തിനി ഇതി പദം ച - സർവകമഹലഭായിനി എന്നും സർവക്രിയാവർത്തിനി എന്നും ഇങ്ങനെ നാല് പദങ്ങൾ.

സർവാദിദോഷമർദ്ദിത്വഥ സർവരാദിദായിനീതിവദേച്ച;
ഭഗവതി തതഃ പ്രസാദം പുനരാപാദയതു ചേതി യാഗമനഃ

[സ്യാത്. ചര

അഥ സർവാദിദോഷമർദ്ദിനി സർവരാദിദായിനീ ഇതി ച വദേത് - ചെന്ന സർവദോഷമർദ്ദിനി എന്നും സർവവരദായിനി എന്നും ചൊല്ലൂ. തതഃ ഭഗവതി പ്രസാദം പുനഃ ആപാദയതു ച - ചെന്ന ഭഗവതി പ്രസാദം ആപാദയതു എന്നും ചൊല്ലൂ. ഇതി യാഗമനഃ സ്യാത് - ഇപ്രകാരം യാഗമന്ത്രം ഭവിക്കും.

ഭൂതിഃ ശ്രീഃ പിംഗലോ ബഭൂർ ഭൂതിർവിഷ്ണുഃ സനാതനഃ
അഗ്നിമാരുതയോർഭൂതിർഭൂതിസ്സേന്ദ്രാശ്ച ഭേദതാഃ.

ചര

ഇതു കലശമാടുത്തു ഭസ്മജലത്തിന്റെ മന്ത്രം. ഇങ്ങനെ ദർശനമന്ത്രങ്ങൾ.

അനന്തരം സുബ്രഹ്മണ്യങ്കല്പ മന്ത്രങ്ങൾ പറയുന്നു: -

പ്രണവനതിഷ്ണം ഖായേത്യപരോ മനുരപചാരികഃ സ്തന്ദ്രേ
പ്രാഗപരിഹാപ്യശ്ചാഭ്യം മന്ത്രാണൈഃ സലവകൈഃ ഷഡംഗവി -
[ധിഃ. ച ൫൨.

സ്തന്ദ്രേ പ്രണവനതിഷ്ണം ഖായ ഇതി - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ
ഓം നമഃ ഷണ്മ ഖായ ഇങ്ങനെ, ദൈവചാരികഃ അപരഃ മനുഃ -
ഉപചാരയോഗ്യമായിരിക്കുന്ന വേദം ഒരു മൂലം. അന്യ ഗ്രന്ഥങ്ങളും
പ്രാഗപത് - ഈ മന്ത്രത്തിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങളോടേതകൾ മുമ്പിൽ
മുലത്തുകൾ പറഞ്ഞതു തന്നെ. സലവകൈഃ മന്ത്രാണൈഃ ഷഡം
ഗവിധിഃ - അനുസാരത്തോടുകൂടിയ മന്ത്രാക്ഷരങ്ങളെക്കൊണ്ട്
അംഗങ്ങൾ. നം ഹൃദയായ നമഃ. മം ശിരസേ സ്വാഹാ, ഷം
ശിഖായൈ ഷട ഇത്യാദി.

സനൽകുമാരസ്തന്ദ്രവിശാഖാഃ ഷഷ്ടിഷണ്മ ഖായ
ഷണ്മന്ത്രാഃ ഷണ്മ ഖേ പ്രോക്താഃ ചതുർത്വന്താ നമോനപിതാഃ.

[ച ൫൩.

ഷണ്മ ഖേ - സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ - ചതുർത്വന്താഃ നമോനപി
താഃ - ചതുർത്വന്തങ്ങളായി നമോനപിതങ്ങളായി, സനൽകുമാരസ്ത
ന്ദ്രവിശാഖാഃ ഷഷ്ടിഷണ്മ ഖായ ഷണ്മന്ത്രാഃ - സനൽകുമാരായ
നമഃ, സ്തന്ദ്രായ നമഃ, ഇന്ദ്രായ നമഃ, വിശാഖായ നമഃ, ഷഷ്ട
യേ നമഃ, ഷണ്മ ഖായ നമഃ ഇത് ആരും ഷണ്മ ഖന്റെ മന്ത്ര
ങ്ങൾ.

സ്തന്ദ്രോ ബാണോ ഹേമമുഡോ ഭദ്രസേനോ ഭവസ്തഥാ
ഭവപത്രോന്നാഭ്യശീലഃ കർക്കടകജ ഏവ ച.

ച ൫൪

മയൂരവാഹനഗുഹാ കമാരഃ സനകാദികഃ

മഹാസേനശ്ച സേനാനൃപം നാമദപാദശങ്കം സ്മരം.

ച ൫൫

മയൂരവാഹനായ നമഃ, ഗുഹായ നമഃ, സനൽകുമാരായ
നമഃ; ഇതി നാമദപാദശങ്കം സ്മരം - ഇങ്ങനെ പാദശനാമങ്ങൾ
പറയപ്പെടുന്നു.

ആദ്യം ദീർഘയുഗം സഞ്ചിന്ദ സകലാണർഗുഹായേത്യൺ-
ൻനത്യന്തോ മഹാഭാഗായോബ്ബിനവനാഗൈകോനവിംശാഃ സ്തവഃ

സാദൃശ്യഭിന്നകരസ്വരൂപ വിഷയത്തോ യാതൊന്നുവർഗ്ഗം തുരീ-
യാർണ്ണം തത്പ്രഥമമയ യുതം സലവഷ്ട്കം ബീജമന്ത്രോ ഗുഹേ.

[൧൫൩]

സഞ്ചിന ആദ്യം ദീർഘയുഗം സകലാണഃ-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ
അനുസപാരത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്ന ആദിയിലത്തെ ദീർഘങ്ങൾ
രണ്ടും ആം ഇം ഇപ്രകാരം സകലമന്ത്രം. നത്യന്തഃ ഗ്രം ഗുഹായ
ഇതി മഹാദാഹപയഃ അണഃ - നമോന്തമായ ഗ്രം ഗുഹായ എന്ന്
മഹാമന്ത്രം; ഗ്രം ഗുഹായ നമഃ ഇങ്ങനെ വരും. സ്വശഃ - സ്വർശാ
ക്ഷരത്തിന്റെ, അബ്ബിനവനാഗൈകോനവിംശാഃ - നാലാമത്തേതു
ഘ ഐതാമത്തേതു ഡ ഏട്ടാമത്തേതു ജ പത്തൊമ്പതാമത്തേതു
ധ, സാദൃശ്യഭിന്നകരസ്വരൂപഃ - ഏഴും ഏഴും ഒന്നും രണ്ടും അച്ചുക
ളോടുകൂടി, വിഷയതഃ യാന്തഃ - മകാരത്തോടുകൂടിയ രേഫവും മൂ
എന്ന്, അന്ത്യവർഗ്ഗം തുരീയം തത്പ്രഥമമയുതം - ഒട്ടക്കത്തേ
യാദിവർഗ്ഗാക്ഷരത്തിൽ നാലാമത്തേ വ എന്ന് ആദിലത്തെ യ
എന്നതിനോടും ഓകാരത്തോടും കൂടിയാൽ വ്യോ എന്ന്; സലവഷ
ടകം ബീജമന്ത്രം - ആറിന്നും അനുസപാരവും കൂടിയാൽ, ഏ
സ്വം ജം ധാം മ്രം വ്യോം, ഇങ്ങനെ ആറ് അക്ഷരങ്ങൾ ബീജ
മായിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ.

ഇനി ഗണപതിമന്ത്രങ്ങളേ പറയുന്നു: -

വിഷ്ണുവിനായകവീരാഃ ശുഭോ വരദശ്ച ഹസ്തീമുഖനാമാ
ഷണ്മന്ത്രാ ഗണപേ സ്യഃ സംപ്രോക്താ ങ്ങേനമോനപിതാഃ ക്രമശഃ.

[൧൫൪]

ഗണപേ - ഗണപതിയിങ്കൽ; ങ്ങേനമോനപിതാഃ - ചതുർവി
യോടുകൂടി നമോയുകത്തങ്ങളായി, വിഷ്ണുവിനായകവീരാഃ ശുഭഃ
വരദഃ ഹസ്തീമുഖനാമാ ച ഷണ്മന്ത്രാഃ സ്യഃ - വിഷ്ണുനായ നമഃ,
വിനായകായ നമഃ, വീരായ നമഃ, ശുഭായ നമഃ, വരദായ നമഃ,
ഹസ്തീമുഖായ നമഃ, ഇങ്ങനെ ഷണ്മന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

വജ്രദന്തോ ഗജാസ്യശ്ച ഭീമശ്ച മഹിഷാസ്യകഃ
വിഷ്ണോ വിനായകോ വീരഃ ശുഭാഖ്യഃ സുപ്തമേഖലഃ. ൧൫൫

ശുപ്തകണ്ഠോ നാഗദന്തീ തന്തോ രുദ്രാസ്യസംഭവഃ
നാമാനി ദ്വാദശൈശ്വാനി കീർത്തിതാനി ഗണേശിതുഃ. ൧൫൬

വജ്രത്തായ നമഃ, ഗജാസ്ത്രായ നമഃ, ഭീമായ നമഃ, മഹി
ഷാസ്ത്രായ നമഃ, വിഷ്ണുനായ നമഃ, വിനായകായ നമഃ, വീരായ
നമഃ, ശൂരായ നമഃ, സർപ്പമേഖലായ നമഃ, ശൂർപ്പകണ്ഠായ നമഃ,
നാഗദന്തിനേ നമഃ, ത്രാസ്യസംഭവായ നമഃ; ഏതാനി ഗണേ
ശിതഃ പാദശാസ്ത്രം നാമാനി കീർത്തിതാനി - ഈ മന്ത്രങ്ങൾ ഗണപ
തിയുടെ പാദശാസ്ത്രമാകുന്നു ഉക്തങ്ങൾ.

അനന്തരം ശാസ്താവിന്റെ മന്ത്രങ്ങളെ പറയുന്നു: -

രേവത്തായ മഹാശാസ്ത്രേ ഗോപ്തേ ച പ്രഭവേ തഥാ
ദീപ്തേ പ്രശാസ്ത്രേ ചാത്യേ സ്വഃ ഷണ്മന്ത്രാ നമസാ
[യുതാഃ. ൧൩൦

ആത്യേ നമസാ യുതാഃ - ശാസ്താവിങ്കൽ നമഃ എന്ന് ഒട്ടക്കം
കൂട്ടിട്ട്; രേവത്തായ മഹാശാസ്ത്രേ ഗോപ്തേ പ്രഭവേ തഥാ
ദീപ്തേ പ്രശാസ്ത്രേ ച ഷണ്മന്ത്രാഃ സ്വഃ - രേവത്തായ നമഃ, മഹാ
ശാസ്ത്രേ നമഃ, ഗോപ്തേ നമഃ, പ്രഭവേ നമഃ, ദീപ്തേ നമഃ,
പ്രശാസ്ത്രേ നമഃ ഇങ്ങനെ ഷണ്മന്ത്രങ്ങൾ ഭവിക്കും.

ഗോപ്താ ച പിംഗലാക്ഷശ്ച വീരസേനശ്ച ശാഭവഃ
ആത്യഃ ശാസ്താ ച ഗോപാലോ ഗുഹാഗ്രഭവപുത്രകഃ. ൧൩൧
നാമാനി ശാന്തഭൂതേശഭൂതാദാ പാദശാസ്ത്രകേ.

ആത്യകേ-ശാസ്താവിങ്കൽ, ഗോപ്താ പിംഗലാക്ഷഃ വീരസേനഃ
ശാഭവഃ ആത്യഃ ശാസ്താ ഗോപാലഃ ഗുഹഃ ഭവപുത്രകഃ ശാന്തഭൂ
തേശഭൂതിദാഃ പാദശാസ്ത്രം നാമാനി - ഗോപ്തേ നമഃ, പിംഗലാ
ക്ഷായ നമഃ, വീരസേനായ നമഃ, ശാഭവായ നമഃ, ആത്യായ
നമഃ, ശാസ്ത്രേ നമഃ, ഗോപാലായ നമഃ, ഗുഹായ നമഃ, ഭവപു
ത്രായ നമഃ, ശാന്തായ നമഃ, ഭൂതേശായ നമഃ, ഭൂതിദായ നമഃ
ഇങ്ങനെ പാദശാസ്ത്രമാകുന്നു.

ആത്യഃ ശാസ്താ ഗുഹാസന്നഃ സേനാനീർഭൂതവല്ലഭഃ. ൧൩൨
തദ്രജോ രൂപവാൻ കർമ്മി വരദോ ലോകപൂജിതഃ
നീലാശ്വഃ ശ്വേതമാതങ്ഗഃ ശ്യാമീ പീതാനുലേപനഃ. ൧൩൩
രക്തമാലാധരഃ ശൂരോ മായോ മാതൃഗണപ്രിയഃ
കാളവാസാ ഗണാദ്ധ്യക്ഷഃ ഖഡ്ഗഹസ്തോ ധനുർധരഃ. ൧൩൪
സഹജായോ ജനാവേശഃ സാധുഃ സംസാരരക്ഷകഃ
ഷഡ്വിംശതിരിമേ മന്ത്രാ ദേവമോന്താശ്ച തേഖിലാഃ. ൧൩൫

ആയുര്യ നമഃ, ശാസ്ത്രേ നമഃ, ഗുഹാസന്നായ നമഃ, സേനാ
 നൈ നമഃ, ഭൂതവല്ലഭായ നമഃ, ഭദ്രജായ നമഃ, രൂപവതേ നമഃ,
 കാമിനേ നമഃ, വരദായ നമഃ, ലോകപൂജിതായ നമഃ, നീലാശ്വായ
 നമഃ, ശോഭനമാന്ദഗായ നമഃ, ശ്യാമിനേ നമഃ, പീതാൻവേപ
 നായ നമഃ, രക്തമാലാധരായ നമഃ, ശുഭായ നമഃ, മായായ നമഃ,
 മാതൃഗണപ്രിയായ നമഃ, കാളവാസസേ നമഃ, ഗണാലുപ്തായ
 നമഃ, ഖഡ്ഗഹസ്തായ നമഃ, ധനുർദ്ധരായ നമഃ, സഹജായായ
 നമഃ, ജനാവേശായ നമഃ, സായവേ നമഃ, സംസാരരക്ഷകായ
 നമഃ, ഇമേ ഷഡപിംശതിഃ മന്ത്രാഃ - ഈ മന്ത്രങ്ങൾ ഷഡപിംശ
 തിനാമങ്ങൾ. തേ അഖിലാഃ ദേവമോന്താഃ ച - ഈ ദ്വാദശനാമ
 ങ്ങളും ഷഡപിംശതിനാമങ്ങളും ചതുർത്വന്തമായി നമോന്തമായിട്ട്
 വേണം.

“ഓം ശ്രീം ശ്രീം ക്ഷ്മീം ഹ്രും ഘ്രും ശംബരകുമാരായ പദ്മിനേ
 [സ്വാഹാ.]”

ബീജമന്ത്രം സമുദ്രിഷ്ടം സമൃക് സപ്തദശാക്ഷരം. ഹനുന

“ഓം ശ്രീം ശ്രീം ക്ഷ്മീം ഹ്രും ഘ്രും ശംബരകുമാരായ പദ്മി
 നേ സ്വാഹാ.” സപ്തദശാക്ഷരം ബീജമന്ത്രം സമൃക് സമുദ്രിഷ്ടം -
 ഇങ്ങനെ പതിനേഴ് അക്ഷരമായിരിക്കുന്ന ബീജമന്ത്രമായിത്ത
 നെ പറയിപ്പൂ. കൈതുകബന്ധനത്തുകൽ വേണ്ടുന്നതു്.

പ്രാണാപാനവ്യാനോദാനസമാനാഃ സമീരിതാ ദേന്താഃ
 സ്വാഹാന്താഃ സകലേഷു പ്രാണാദ്വനിലാണവോ നിവേദ്യവി-
 [ധൗ. ഹനുന

സകലേഷു നിവേദ്യവിധൗ - ഏഷാ ദേവന്മാരിലും നിവേ
 ദ്യവിധിയിങ്കൽ, ദേന്താഃ സ്വാഹാന്താഃ - ചതുർത്വകവചനാന്ത
 ങ്ങളായി സ്വാഹാന്തമായിട്ട്; പ്രാണാപാനവ്യാനോദാനസമാനാഃ-
 പ്രാണായ സ്വാഹാ, അപാനായ സ്വാഹാ, വ്യാനായ സ്വാഹാ,
 ഉദാനായ സ്വാഹാ, സമാനായ സ്വാഹാ; ഇതി പ്രാണാദ്വനിലാ
 ണവഃ - ഇങ്ങനെ പ്രാണാഹതിയിങ്കലേ അഞ്ചു മന്ത്രങ്ങൾ. സമീ
 രിതാഃ - ഉക്തങ്ങൾ.

ടാന്താമൃതൗ ലവനമഃസഫിതൗ പരായാ-

പ്രാഞ്ചാത്മനാങ്ങ്മപി ടാന്തതുരീയമുന്തിം

ഉക്താ നിവേദ്യമിതി വക്ത്ര സകല്പയാമി-

വണ്ണം നിവേദ്യഗരസാർപ്പണമന്ത്ര ഏഷഃ. ഹനുവ

ട്രാൻസാമിഷൻ - ഓ എൻഡ് വ എൻഡ് ഓ എൻഡ് കൂടി
 യാൽ റെപ്ലൈ എൻഡ് വയം. ലവനമുസഹിതം പരായ - അന്ന
 സ്വപരവം കൂടി നമു എൻഡ് ചെയ്തു. പരായ എൻഡ് കൂടി
 യാൽ റെപ്ലൈ നമു പരായ എൻഡ് വയം. അഥ അബ്ബാത്തനാ
 ണ്ണം ട്രാൻസാമിഷൻമുതൽ അപി ഉക്തപാ-അബ്ബാത്തനാ എൻഡ് അ
 നിരലോന വാമദേവേന ഇത്യാദി തത്തദ്ദേവന്മാരുടെ നാലാ
 മത്തേ മുതൽമന്ത്രം തുതീയൈകവചനാന്തമായിച്ചൊല്ലു. സകല്പ
 യാമിവണ്ണം നിവേദ്യം ഇതി വക്തു-കല്പയാമി എൻഡ് ഒടുക്കം
 കൂടി നിവേദ്യം എൻഡ് ചെയ്തു. അപ്പോൾ 'റെപ്ലൈ നമു പ
 രായ അബ്ബാത്തനാ/നിരലോന നിവേദ്യം കല്പയാമി' ഇങ്ങനെ
 വിഷ്ണുവിങ്കലും, 'റെപ്ലൈ നമു പരായ അബ്ബാത്തനാ വാമദേവേന
 നിവേദ്യം കല്പയാമി' ഇങ്ങനെ ശിവങ്കലും മന്ത്രങ്ങൾ. ശോഷമുള്ള
 ഞ്ഞു ഉഴരിച്ചു ചെയ്തു. ഏഷ നിവേദ്യഗരസാർപ്പണമന്ത്രം -
 ഇത് നിവേദ്യത്തുകലേ രസത്തേ സമർപ്പിച്ചാനുള്ള മന്ത്രം.

തത്തദ്ഭൂതനിദാനബീജവൃക്ഷോപേതം പരായാക്ഷരം
 ചാബാദ്യണ്ണയതാത്മനാർണസഹിതം ട്രാൻസാമിഷൻപരായം
 പ്രബുദ്ധാജലപൂർവതത്തദ്ദേവന്മാരാഖ്യം തഥാ കല്പയാ-
 മ്യന്താം ചേതദിതാ ജലാദിരസദന്തേ പഞ്ച മന്ത്രാഃ പരേ.

[മന്ത്രം]

തത്തദ്ഭൂതനിദാനബീജവൃക്ഷോപേതം - ജലഗന്ധപുഷ്പ
 ധൂപദീപങ്ങൾക്കുള്ള അപ് പൃഥിവ്യാകാശ്വായുതേജസ്സുകളുടെ
 ബീജങ്ങൾ വം ലം ഹം യം രം ഇവറോട് നമു എൻഡ് കൂടി,
 പരായാക്ഷരം - പരായ എൻഡ്, അബാദ്യണ്ണയതാത്മനാർണ
 സഹിതം - അപ് എൻഡ് ആത്മനാ എൻഡ് ഇത്യാദി അബ്ബാ
 ത്തനാ പൃഥിവ്യാത്മനാആകാശാത്മനാ വായാത്മനാ അഗ്നാത്മ
 നാ ഇത്രയും കൂടിയാൽ, ട്രാൻസാമിഷൻപരായം - തുതീയൈക
 വചനാന്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന തന്റെ മുതൽമന്ത്രങ്ങൾ അനിരലോന
 നാരായണേന വാസുദേവേന സംകർഷണേന പ്രഭുജ്ഞേന ഇത്യാ
 ദിയും കൂടി, കല്പയാമ്യന്താം ജലപൂർവതത്തദ്ദേവന്മാരാഖ്യം ച
 പ്രബുദ്ധാത് - കല്പയാമി എൻഡ് ഒടുക്കം കൂടിട്ട് ജലാദി പദാർത്ഥങ്ങ
 ലേയും; ജലം കല്പയാമി, ഗന്ധം കല്പയാമി, പുഷ്പം കല്പയാമി,
 ധൂപം കല്പയാമി, ദീപം കല്പയാമി ഇങ്ങനെ അഞ്ചിനേയും
 ചെയ്തു. അപ്പോൾ 'വം നമു പരായ അബ്ബാത്തനാ/നിരലോന

ജലം കല്പയാമി' 'ഖം നമഃ പരായ പൃഥിവ്യാത്മനാ നാരായണേണ
 ഗന്ധം കല്പയാമി' 'ഛം നമഃ പരായാകാശാത്മനാ വാസുദേവേണ
 പുഷ്പം കല്പയാമി' 'യം നമഃ പരായ വായുപാത്മനാ സങ്കർഷണേണ
 ധൂപം കല്പയാമി' 'രം നമഃ പരായ അഗ്ത്യാത്മനാ പ്രഭുതേന
 ഭീവാ കല്പയാമി' ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവിങ്കലേ മന്ത്രങ്ങൾ. ശാവാദിക
 ക്കിൽ അവരവരുടെ മുന്തിമന്ത്രങ്ങളെ കൂട്ടണം. അപ്പോൾ ശിവ
 കൽ വാമദേവന സദ്യോജ്ഞതേന ഹൃദശാനേന തൽപുരുഷേണ
 അഘോരേണ ഇങ്ങനെയും, ശങ്കരനാരായണൻ രണ്ടും കൂടിയും,
 ഭർഗയിങ്കൽ ഭർഗാപഞ്ചകവും, ഗണപതിസുബ്രഹ്മണ്യശാസ്താവു
 ക്കളിൽ അവരവരുടെ ചണ്മന്ത്രങ്ങളിൽ ഒട്ടക്കത്തേതു കൂടാതെ
 ശേഷമെന്തുകൊണ്ടും ഇങ്ങനെ കൂടിയിരിക്കും. ഇതി ജലാദിരസഭ
 തൈത്ര്യ പരേ പഞ്ച മന്ത്രാഃ ഉദിതാഃ - ഇങ്ങനെ ജലാദികളായ
 പഞ്ചോപഹാരസമർപ്പണത്തുകലേ പഞ്ചമന്ത്രങ്ങൾ ഉക്തമായി.

“ഇഹ്യാതിഹൃഹൃ ഗോപ്തസ്തപം ഗൃഹാണാസ്മത്കൃതം ജപം
 സിലിർഭവതു മേ ദേവ! തപത്പ്രസാദാദ്യുദി സ്ഥിതാ”. ൧൭൦

ഇങ്ങനെ ജപസമർപ്പണമന്ത്രം.

“പ്രീണാതു ഭഗവാൻ വിഷ്ണുഃ കർമ്മണാനേന ശാശ്വതഃ.”

ഇത് കർമ്മസമർപ്പണമന്ത്രം.

ആദ്യോർപ്പണേ ജപസ്ത്യാണഃ പ്രീണാതപാദ്യശ്ച കർമ്മണഃ.

[൧൭൧

ആദ്യഃ ജപസ്ത്വ അർപ്പണേ അണഃ-ആദിക്ഷ പറഞ്ഞത് ജപ
 സമർപ്പണത്തിന്റെ മന്ത്രം. പ്രീണാതപാദ്യഃ കർമ്മണഃ ച - രണ്ടാ
 മതു പറഞ്ഞത് കർമ്മസമർപ്പണത്തിന്റെ മന്ത്രം.

ഇതഃ പൂർവ്വം പ്രാണബലിദേഹധർമ്മാധികാരതഃ

ജാഗ്രത്സ്വപ്നസ്വഷ്വപ്നേത്വസ്ഥാസു മനസേത്യപി. ൧൭൨

വാചേതി കർമ്മണേത്യുക്തപാ ഹസ്താഭ്യാമിതി കീർത്തയേത്

പദ്ഭ്യാമിത്യുദരേണേതി ശിഷ്ണേത്യപി ച യത് സ്മൃതം. ൧൭൩

യദുകതം യത് കൃതമിതി തത്സർവ്വം ബ്രഹ്മവണ്ണകാൻ

അർപ്പണം ഭവതു സ്വാഹേത്യപി ബ്രഹ്മാർപ്പണേ മന്ത്രഃ. ൧൭൪

ഇതും പൂർവ്വം പ്രാണബലിദേഹധർമ്മാധികാരം എന്നും, ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തേ അവസ്ഥാസു മനസാ ഇത്യാപി - ജാഗ്രത്സ്വപ്നസുഷുപ്തവസ്ഥാസു മനസാ എന്നും, വാചാ ഇതി കർമ്മണാ ഇതി ഉക്തപാ ഫസ്താഭ്യാം ഇതി കീർത്തയേത - വാചാ എന്നും കർമ്മണാ എന്നും ചൊല്ലി ഫസ്താഭ്യാം എന്നും ചൊല്ലി. പദ്ഭ്യാം ഉദരേണ ഇതി ശിശ്നാ യത് സൂതം ഇതി അപി കീർത്തയേത് - പദ്ഭ്യാം ഉദരേണ എന്നും ശിശ്നാ എന്നും യത്സൂതം എന്നും ചൊല്ലി. യദക്തം യത കൃതം അപി തത്സർവം ബ്രഹ്മവണ്ണകാൻ അർപ്പണം ഭവതു സ്വാഹാ - യദക്തം യത കൃതം എന്നും തത്സർവം ബ്രഹ്മാർപ്പണം ഭവതു സ്വാഹാ എന്നും, ബ്രഹ്മാർപ്പണേ മനഃ - ഇങ്ങനെ ബ്രഹ്മാർപ്പണത്തിന്റെ മന്ത്രം.

അനന്തരം വിശേഷാൽ ചർച്ചകൾ ചെയ്ത പാഠം:—

സർവാഭ്യാഭിഷു തത്ത്വപര്യായേ നിജമൂർത്യന്തേഷു ഗന്ധാദിതത്ത്വമാത്രോല്പസിതസ്വപരൂപപദമായാണാം തദന്തേ പുനഃ ദേഹാത്മാന്തസമാനപൂർവ്വകനിജപ്രാണാൻ നമോ ന്താൻ വദേദേവം സംഹൃതിപഞ്ചതത്ത്വമനവഃ പ്രോക്താ വിശേഷാനപി

പുനഃ. ൧൭൭

സർവാഭ്യാഭിഷു നിജമൂർത്യന്തേഷു തത്ത്വപര്യായേ - വിഷ്ണുവിങ്കൽ ലാം നമഃ പരായ സർവാത്മാനേ' ഇത്യാദികളായ തത്ത്വങ്ങളിൽ തന്റെ തന്റെ മുതിർന്നവരും. നാരായണായ എന്നു കഴിഞ്ഞാൽ, ഗന്ധാദിതത്ത്വമാത്രോല്പസിതസ്വപരൂപപദമായാണാം - ഗന്ധതത്ത്വാദികളായ തത്ത്വങ്ങളിൽ സ്വപരൂപ എന്ന പദത്തെ ആയ എന്ന് ഒട്ടകമായി ചൊല്ലി. ഗന്ധാത്മാത്രസ്വപരൂപായ ഇത്യാദി. പുനഃ തദന്തേ - പിന്നെ തദന്തത്തുകൽ, ദേഹാത്മാന്തസമാനപൂർവ്വകനിജപ്രാണാൻ വദേദ് - ചതുരത്വകവചനാത്തങ്ങളായി ആത്മാത്തങ്ങളായിരിക്കുന്ന സമാനാദിതന്റെ തന്റെ പ്രാണാദികളേ നമഃ എന്ന് ഒട്ടകം കൂട്ടി ചൊല്ലി. സമാനാത്മാനേ നമഃ ഇത്യാദി അഞ്ചും. അപ്പോൾ ഓം ലാം നമഃ പരായ സർവാത്മാനേ നാരായണായ ഗന്ധതത്ത്വാത്രസ്വപരൂപായ സമാനാത്മാനേ നമഃ' 'ഓം വം നമഃ പരായ നിവൃത്താത്മാനേ' നിവൃത്തായ രസതത്ത്വാത്രസ്വപരൂപായ ഉദാനാത്മാനേ നമഃ' 'ഓം (രം നമഃ) പരായ വിശ്വാത്മാനേ പ്രഭൃതായ ത്വപതത്ത്വാത്രസ്വപരൂ

ഏതും നമുക്കു നമുക്കു ശിവായ സദാശിവായ ആകാശാധിപതയേ
ഏതും ശാസ്ത്രതീതകലാത്മനേ ഹും ഫിത്. ഇങ്ങനെ ശിവങ്കലേ
സംഹാരമായ വിശേഷപഞ്ചതത്ത്വങ്ങളും. ശേഷമെല്ലാവർക്കും
അവരവരുടെ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളിൽ മുർത്തിമന്ത്രങ്ങളില്ലായ്കയാൽ
'ഗന്ധതന്മാത്രസ്വരൂപായ സമാനാത്മനേ നമഃ' ഇത്യാദി കൂടി
കൊള്ളണം.

അനന്തരം ജീവാവാഹനരൂപങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചോദിക്കുന്നു:-

സ്ഥൂലാത്മതോന്മേഷവിധായികാ മി -

ദാവാഹനാസുന്ദ്രസനാദി കൃതപാ

ക്രിയാ സ്വനിദ്രാഘടയുക്തിതോത്ര

കാത്യാ കമാരാത്യുകയോഃ സ്തൂതം തത് .

മ ഐ ഐ

അസ്ഥായമോദ്ബുദ്ധാഹ്വേബ്ജയുക്തം സ്വേപ

നിയ്യായ നിർത്യാപ്യ നിജേഡയാസ്യ

സുഷമ്നയാദ്വേശ്യ ദശാസുചിത്താ

ദീപ്താം ചിതീം ഹൃത്കമലേ നിദ്രയാത് .

മ ഐ വ

ചിദാവാഹനാസുന്ദ്രസനാദി കൃതപാ സ്ഥൂലാത്മതോന്മേഷ
വിധായികാ ക്രിയാ കാത്യാ - ചിദാവാഹന ചെയ്താൽ ജീവാവാഹ
നയേയും പ്രാണന്യാസാദികളേയും ചെയ്തുപൂജിച്ച് പിന്നെ വേണം
സ്ഥൂലാവാഹന ചെയ്യാൻ എന്നു താത്പര്യം. കമാരാത്യുകയോഃ
തത് സ്വനിദ്രാഘടയുക്തിതഃ സ്തൂതം-സുബ്രഹ്മണ്യങ്കൽ സ്വകലശ
മാകുന്ന കേശമാരകലശമാടുന്നതിനു മുമ്പിലും ശാസ്താവിനു നിദ്രാ
കലശമാടുന്നേടത്തും ജീവാവാഹനയേ പറയപ്പെട്ടു? അത്ര വാ
കാത്യാ - ഇവിടെയും ചെയ്യാം

അതിന്റെ ക്രിയ:- അസ്ഥായമോദ്ബുദ്ധാഹ്വേബ്ജയുക്തം
മുഖപ്രാണായാമാദികളേക്കൊണ്ട് തന്റെ ഹൃദയപദ്മവുൾ ബിംബ
ത്തുകലേ ഹൃദയപദ്മവും വിടർന്നിരിക്കുമ്പോൾ കല്പിച്ച രണ്ടേ
ടത്തും പീഠമന്ത്രന്യാസലാപിപങ്കജന്യാസങ്ങളെച്ചെയ്ത്, സ്വേപ നി
യ്യായ - സ്വഹൃദയത്തുകൽ ധ്യാനിച്ചിരിക്കുന്ന ചെയതന്ത്രത്തേ
നിജേഡയാ നിർത്യാപ്യ - തന്റെ ഇഡയിൽ കൂടി ത്രിസ്ഥാനങ്ങള
ളിൽ നിന്നും ഉപദേശകൃമേണ ശംഖജലത്തിൽ ആവാഹിച്ചു;
ദശാസുചിത്താദീലാം ചിതീം സുഷമ്നയാ ആവേശ്യ- ദശ
പ്രാണങ്ങളോടും മനോബുദ്ധ്യഹംകാരാദികളോടും കൂടി ശോഭിച്ചി

രിക്കുന്ന ചൈതന്യത്തോടു ബിംബത്തിന്റെ സുഷുപ്താനന്ദത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ച്, അന്യ ഏതെങ്കിലും നിദ്രയാൽ - ബിംബരൂപത്തുകൾ സ്ഥാപിക്കണം.

തീർത്ഥാടനം വ്യാപ്ത സുജപ്ത പഞ്ച-
തപാനി ഏകദിഗ്ഗമമായിട്ടു ഗേ
സംവ്യാപ്ത സംസ്കൃത തദാസുജാത -
ത്യാസാദിനാ പ്രാണിതമാദധീത.

ച ൯

തീർത്ഥാടനം തീർന്നു വ്യാപ്ത - പിന്നെ ബിംബത്തുകൾ പ്രണവം കൊണ്ട് മൂന്നു വ്യാപകത്തെച്ചെയ്ത്, ഏകദി പഞ്ചതത്ത്വപാനി സുജപ്ത - ഏകദിത്തുകൾ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേതൊട്ടു ജപിച്ച്, ഏകദി അഖിലാംഗേ സംവ്യാപ്ത സംസ്കൃത - ഈ പഞ്ചതത്ത്വങ്ങളേക്കൊണ്ട് എല്ലാടവും വ്യാപകത്തെച്ചെയ്ത്, സുതത്രപേണയും നൃസിച്ച്, തദാ അസുജാതത്യാസാദിനാ പ്രാണിതം ആദധീത - അപ്പോൾ ദശപ്രാണത്യാസാദികളേക്കൊണ്ട് പ്രാണങ്ങളോടു യോജിപ്പു.

പ്രാണം പാദതലാദി നോവധി തതഃ പൃഷ്ഠേ/ത്വഥാ/പാനകം വ്യാനം വ്യാപ്തമുദാനമാദൃഗ്ഭരാനാഭഃ സമാനം ഏകദി വാചുഷ്ഠ്നോന്സി നാഗകൃമ്മകുലാഖ്യാൻ ദേവദത്തം ബഹി-
വ്യാപ്താത്തശ്ച ധനഞ്ജയം നൃസതു മന്ത്രി സപാഠലീബീജവിൽ.

[ച ൧൦

സപാഠലീബീജവിൽ മന്ത്രി - പ്രാണത്യാസത്തുകൾ അംഗങ്ങളാദി വിരലുകളേയുംതട്ബീജാക്ഷരങ്ങളേയും അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, പാദതലാദി നോവധി പ്രാണം - പാദത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ തുടങ്ങി രണ്ടു കൈകൊണ്ടും കൂടി നാസാഗ്രത്തുകലോളം പ്രാണനേയും, തതഃ പൃഷ്ഠേ അത്വഥാ അപാനകം - നാസാഗ്രത്തുകൽ തുടങ്ങി ശിരസ്സിന്റെ മുകളിൽ കൂടി പൃഷ്ഠഭാഗത്തു കീഴ്പോട്ടു കാലിന്റെ ചുവട്ടിലോളം അപാനനേയും, വ്യാപ്തം വ്യാനം - വ്യാപകമായിട്ട് വ്യാസനേയും, ഉദരം ആദികൾ ഉദരം - ഉദരത്തുകൾ തുടങ്ങി മേല്പോട്ടു നേത്രത്തുകലോളം ഉദാനനേയും, നാഭഃ ഏകദി സമാനം - നാഭിയിൽ തുടങ്ങി ഏകദിത്തോളം സമാനനേയും നൃസിച്ച്, വാചി അക്ഷ്ണോഃ നസി നാഗകൃമ്മകുലാഖ്യാൻ - വാക്കുകൾ നാഗനേയുംകണ്ണുകളിൽ കൃമ്മനേയും നാസികകളിൽ കൃകലനേയും, ബഹിഃ ദേവദത്തം - പിറ.

കിൽ ദേവദത്തനേയും, അന്തഃ ധനഞ്ജയം ച ബ്രഹ്മത - അകത്തു ഭാഗത്തു ധനഞ്ജയനേയും ബ്രഹ്മതം. ഇവിടെ പഞ്ചതത്ത്വപഞ്ചീജവും നമഃ പരായ ഏകം കൂട്ടി; പ്രാണാത്മനേ നമഃ അപാനാത്മനേ നമഃ വ്യാനാത്മനേ നമഃ ഉദാനാത്മനേ നമഃ നമഃ സമാനാത്മനേ നമഃ ഇങ്ങനെ അഞ്ച്. പിന്നെയും പഞ്ചതത്ത്വപഞ്ചീജങ്ങളോടും നമഃ പരായ ഏകം കൂട്ടി; നാഗാത്മനേ നമഃ ക്രമാത്മനേ നമഃ കൃകലാത്മനേ നമഃ ദേവദത്താത്മനേ നമഃ ധനഞ്ജയാത്മനേ നമഃ. ഇങ്ങനെ ദശപ്രാണമന്ത്രങ്ങളും.

ബ്രഹ്മസൂത്രം പരോപക്തപരോഗഗന്ധ-

മാത്രാന്തികാസ്തപഷ്ട ഏകംബുജസ്യ

ദലേഷ്വപവാചീനമുഖേഷ്വ മദ്ധ്യേ

ശക്തിം ച പശ്യഷ്ടകസന്നിവിഷ്യാം.

മ വ മ

ഏകംബുജസ്യ അവാചീനമുഖേഷ്വ ദലേഷ്വ - പദ്മമുദകാട്ടി ഏകപദ്മത്തേ വികാസമായി കല്പിച്ച്, ഏകപദ്മത്തിന്റെ അധോമുഖങ്ങളായിരിക്കുന്ന ദലങ്ങളിൽ, പരഃ അപ്യക്തപരോഗഗന്ധമാത്രാന്തികഃ അഷ്ട ബ്രഹ്മസൂത്രം - കിഴക്കു തുടങ്ങി പ്രാണതത്ത്വാദി ഗന്ധമാത്രാന്തങ്ങളായ തത്ത്വങ്ങളേ എട്ടുനേയും ബ്രഹ്മതം. മനസ്സത്തപം വേണ്ട. മദ്ധ്യേ പശ്യഷ്ടകസന്നിവിഷ്യാം ശക്തിം ച - പിന്നെ നടുവിൽ കണ്ണികയിൽ പശ്യഷ്ടകമദ്ധ്യഗതയായിരിക്കുന്ന ശക്തിബീജത്തേയും ബ്രഹ്മതം.

തന്മദ്ധ്യേ ചിദ്ഘനം ജീവം മൂലമന്ത്രാത്മകം ബ്രഹ്മസൂത്രം

തത്ത്വാന്യപി യഥാസ്ഥാനം മൂലവണ്ണംഗകാന്യപി. മ വ മ

തന്മദ്ധ്യേ മൂലമന്ത്രാത്മകം ചിദ്ഘനം ജീവം ബ്രഹ്മസൂത്രം - ഈ ശക്തിയുടെ മദ്ധ്യത്തുകൽ മൂലമന്ത്രസ്വരൂപമായി ചൈതന്യമായിരിക്കുന്ന ജീവതത്ത്വത്തേയും ബ്രഹ്മതം മൂലവും ഏകിസ്ഥമന്ത്രവും തൊട്ടുജപിപ്പു. യഥാസ്ഥാനം തത്ത്വാന്തി മൂലവണ്ണംഗകാനി അപി ബ്രഹ്മസൂത്രം - ചെന്നെ യഥാസ്ഥാനം മൂലപുടിതലിപിന്യാസവും തത്ത്വാന്ത്യാസവും മൂലാക്ഷരാംഗായുധഭൂഷണന്ത്യാസവും യഥാവകാശം ചെയ്തു പൂജിച്ച് അർച്ചപുഷ്പാഞ്ജലിയും ചെയ്ത് സ്ഥൂലാവാഹനാദി ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ജീവാവാഹനസ്വരൂപം ഉപദേശിച്ചിട്ടു തന്നെ ചെയ്യണം.

അതന്നും മുദ്രകളേ പറയുന്നു:—

അന്യോന്യസംപുടഭൂധാ ഘടിതാഗ്രഹസ്താ
മുദ്രാഞ്ജലിർമുകളിതാംബുജമാനരൂപാ
ബ്രഹ്മാഞ്ജലിവിധിവഭാരചിതാ സ്വമുർധ്വനി
സാ വന്ദനാ സ്വഹൃദി ദക്ഷിണപാർശ്വനമ്രാ. മ വ ന

അന്യോന്യസംപുടഭൂധാ ഘടിതാഗ്രഹസ്താ - രണ്ടു കൈകളും ഭൂധമായിട്ട് അഗ്രങ്ങൾ കൂട്ടിപ്പിടിപ്പിച്ച്. മുകളിതാംബുജമാനരൂപാ അഞ്ജലി മുദ്രാ - താമരപ്പൂവ് കൂമ്പി ഇരിക്കുന്ന പോലെ സഭ്യശമായിട്ട് ഇരിക്കുന്നത് അഞ്ജലി എന്നു പേരായിരിക്കുന്ന മുദ്രയാകുന്നു. സാ വിധിവത് സ്വമുർധ്വനി ആരചിതാ ബ്രഹ്മാഞ്ജലിഃ - ആ കൈകൾ വിധിക്കു തക്കവണ്ണം ശിരസ്സിൽ വച്ചിരിക്കുന്ന ഈ മുദ്രയ്ക്കു ബ്രഹ്മാഞ്ജലി എന്നു പറയണം. സാ സ്വഹൃദി ദക്ഷിണപാർശ്വനമ്രാ വന്ദനീ-ആ അഞ്ജലിമുദ്ര ഹൃദയത്തുകൽ വലത്തുഭാഗത്തു് ചെരിഞ്ഞു പിടിച്ചാൽ വന്ദനിയായു കുന്ന മുദ്രയായി ഭവിക്കും.

യാ വാമമുഷ്ടപുച്ഛശ്രിതപുവ്ശാഖാ-
ഗ്രഹാന്യമുഷ്ടിപ്ലസിതപ്രധാനാ
സാ തുർലാപമുദ്രാ ശിവലിംഗമുദ്രോദ്-
ഗതാഗ്രജാ ദക്ഷിണഹസ്തമുഷ്ടിഃ. മ വ ള്

വാമമുഷ്ടപുച്ഛശ്രിതപുവ്ശാഖാഗ്രഹാ അന്യമുഷ്ടിഃ ലസിത പ്രധാനാ യാ - ഏകത്തേ കൈയുടെ വിരലു നാലും മടക്കി മുഷ്ടിയായിപ്പിടിച്ചു അതിന്റെ പെരുവിരൽ പൊക്കി മേല്പോട്ടു് ആക്കി അപ്പെരുവിരലിനേ വലത്തു കൈയുടെ വിരലു നാലു കൊണ്ടും പിടിച്ചു് അതിന്റെ പെരുവിരൽ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. ഇങ്ങനെയുള്ള യാതൊന്നും, സാ തു ഉൾലാപമുദ്രാ - അതിന് ഉൾ ഡപമുദ്ര എന്നു പേര്, ഉദ്ഗതാഗ്രജാ ദക്ഷിണഹസ്തമുഷ്ടിഃ ശിവ ലിംഗമുദ്രാ - വലത്തേ കൈയുതന്നെ വിരലുകൾ നാലും മടക്കി പെരുവിരൽ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്നതു ശിവലിംഗമുദ്ര എന്നുപേര്.

ആകഞ്ചിതാഗ്രാഹി ഹസ്തയുഗ്മ-
മായോജ്യ തർജായുഗളം പ്രകല്പ
സ്വമല്ലമാപൃഷ്ടഗമഗ്രജാഭ്യാ-
മന്തർല്ലിഖേന്ത്യംദിതി യോനിമുദ്രാ. മ വ ള്

ആകുഞ്ചിതാഗ്രാഗുഹി ഹസ്തയുഗം ആയോജ്യ - കൈകൾ രണ്ടും മലർത്തി വിരലുകളുടെ അഗ്രം വളച്ചു കൂട്ടിപ്പിടിച്ച്, തഞ്ജായുഗം സ്വമദ്ധ്യപൃഷ്ഠം പ്രകല്പ - തർജനികൾ രണ്ടും തന്റെ അടുത്ത നടുവിലേ വിരലിന്റെ ചുവട്ടിലാക്കിപ്പിടിച്ച്, അഗ്രജാഭ്യാം അന്തർലിഖേത് - പെരുവിരലുകൾ രണ്ടുകൊണ്ടും കൈകളുടെ അകത്തു് അനാമികാമുലത്തുകൽ വരപ്പൂ. ഇതി യോനി മുദ്രാ സ്വാത് - ഇങ്ങനെ യോനിമുദ്ര ഭവിക്കും.

മദ്ധ്യാനാമാന്തരാഗുഹ്യോ നിർഗതോ മദ്ധ്യമാനതാ ഭക്ഷിണസ്യ തു മുഷ്ടൗ സ്യാന്മുദ്രാ വൈനായകീ തപിയം. ചവുസ

ഭക്ഷിണസ്യ മുഷ്ടൗ തു - വലത്തേക്കെ തന്നെ മടക്കി മുഷ്ടിയാക്കിപ്പിടിച്ച് അതുകലേ, അംഗുഷ്ഠ മദ്ധ്യാനാമാന്തരാ നിർഗതഃ - പെരുവിരൽ തീർത്തു് മദ്ധ്യമദ്ധ്യമയുടേയും അനാമികയുടേയും ഇടയിൽ പുറത്തേയ്ക്കു നീട്ടി, മദ്ധ്യമാ ആനതാ - നടുവിലേ വിരലും എത്തു് കുറഞ്ഞൊന്നു വളഞ്ഞു കീഴ്പോട്ടു പിടിച്ചു. ഇയം വൈനായകീ മുദ്രാ സ്വാത് - ഇതു് ഗണപതിയുടെ മുദ്രയായി ഭവിക്കും.

അനന്തരം അംഗമുദ്രകളേ പറയുന്നു.-

അനാമികാമദ്ധ്യമികാന്തരാള-

പ്രസാരിതാഗുഹ്യവിശിഷ്ടമുഷ്ടിഃ

മുദ്രാ ഏദി സ്വാത് പ്രഥമാഗ്രവഗ്ന-

തർജാഗ്രമുഷ്ടിഃ ശിരസി പ്രദിഷ്ഠാ.

ചവു ഐ

അനാമികാമദ്ധ്യമികാന്തരാളപ്രസാരിതാഗുഹ്യവിശിഷ്ടമുഷ്ടിഃ - വലത്തേക്കെ മടക്കിപ്പിടിച്ച് അനാമികയുടേയും മദ്ധ്യമികയുടേയും ഇടയിൽ പുറത്തേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടീട്ടു ഇരിക്കുന്ന പെരുവിരലോടുകൂടിയ മുഷ്ടി, ഏദി മുദ്രാ സ്വാത് - ഏദയത്തുകലേ മുദ്രയായി ഭവിക്കും. പ്രഥമാഗ്രവഗ്നതർജാഗ്രമുഷ്ടിഃ - പെരുവിരലിന്റെ തലയ്ക്കൽ തൊടിച്ചിരിക്കുന്ന തർജനിയോടുകൂടി ഇരിക്കുന്ന മുഷ്ടി, ശിരസി പ്രദിഷ്ഠാ - ശിരസ്സികലേ മുദ്രയായിട്ടു് പറയപ്പെട്ടു.

ഉത്ഥാപിതാഗുഹ്യവിശിഷ്ടമുഷ്ടി-

ർമുദ്രാ ശിഖായാം കവചേഗ്രഭോർഭ്യാം

ഗ്രന്ഥാഗ്രിമാഭ്യാമഭിവേഷ്ഠ ഗാത്രം

സമാഹരേത്തർജനികേ സ്തനാനേ.

ചവു വ

ഉത്ഥാപിതാംഗുഷ്ടവിശിഷ്ടമുഷ്ടിഃ - ഉയർത്തിയിരിക്കുന്ന പെരുവിരലോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന മുഷ്ടി, ശിഖായാം മുദ്രാ - ശിഖയിങ്കലേ മുദ്രയായി ഭവിക്കും. ധ്യാനാഗ്രിമാദ്യം അഗ്രഭാർദ്ദ്രാം ഗാത്രം അഭിവേഷ്ട്യ തർജനികേ സ്തനാന്തേ സമാഹരേത് - കൈകൾ രണ്ടിന്റെയും പെരുവിരലകത്താക്കി ഇരിക്കുന്ന തലാഗ്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു ശരീരത്തെ മറച്ചുപിടിച്ച് എടുത്തു തർജനികകൾ രണ്ടും അന്യോന്യം ഹൃദയത്തുകൽ ബന്ധിപ്പിച്ചു. ഇതി കവചേ - ഇങ്ങനെ കവചത്തുകലേ മുദ്ര.

നാരാചമുഷ്ടി പരിവർത്യ തിത്യ-

ഗായത്രി മുഞ്ചേദിയമസ്രുമുദ്രാഃ

ഭൂമദ്ധ്യബലവ്യവലംബമാന-

ജ്യേഷ്ഠാഗ്രമുഷ്ടിഃ ഖലു നേത്രമുദ്രാ.

ച വ്യൻ

നാരാചമുഷ്ടി പരിവർത്യ തിത്യഗ് ആയത്രി മുഞ്ചേത് - കൈകൾ രണ്ടും തമ്മിൽ തൊടീച്ച് തർജനിയും പെരുവിരലും കൂട്ടി കൂർത്തു ശരാഗ്രംപോലെ പിടിച്ചിരിക്കുന്ന മുഷ്ടികൾ വട്ടത്തിലാക്കി വിലങ്ങു നീക്കിപ്പിടിപ്പിച്ചു. ഇയം അസ്രുമുദ്രാ - ഇത് അസ്രുമുദ്രയത്രേ. ഭൂമദ്ധ്യബലവ്യവലംബമാനജ്യേഷ്ഠാഗ്രമുഷ്ടിഃ - വലത്തേ കൈ മടക്കി പെരുവിരൽ തുർത്തു പുരികങ്ങളുടെ നടുവിൽ കീഴ്പോട്ടു വയ്പൂ. ഇയം നേത്രമുദ്രാ ഖലു - ഇങ്ങനെ എല്ലാ ദേവന്മാരിലും നേത്രമുദ്ര.

പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമികാഗ്രകാഭ്യാം

സാനാമികാഭ്യാമപി വാദ്ഭിമർശഃ

സ്യാന്നേത്രമുദ്രേതി ഷഡംഗകേ തു

സ്വസ്വാസ്പദസ്തർശനമാത്രമുർദ്ധപം.

ച നം ൦

പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമികാഗ്രകാഭ്യാം സാനാമികാഭ്യാം അപി അഭിമർശഃ വാ - രണ്ടു കണ്ണു ഉള്ളേടത്തു തർജ്ജനിയുടേയും മദ്ധ്യമികയുടേയും അഗ്രംകൊണ്ടു തൊടുകയും മൂന്നു കണ്ണു ഉള്ളേടത്തു ഇതു രണ്ടും അനാമികയും കൂട്ടി മൂന്നു വിരലുകൊണ്ടു തൊടുകയും എന്നു വികല്പമായിട്ടു ചെയ്യും. ഇതി വാ നേത്രമുദ്രാ സ്വാൽ - ഇങ്ങനെയും ഉണ്ടു നേത്രമുദ്ര. ഷഡംഗകേ ഇതി ഉർദ്ധപം സ്വസ്വാസ്പദസ്തർശനമാത്രം - ഷഡംഗത്തുകൽ ഇപ്രകാരം മുദ്രകൾ; അഷ്ടാംഗാദികളിൽ ഉദരപുഷ്പബാഹുപാദിസ്ഥാനങ്ങളിൽ തൊട്ടാൽ മതി. വേറെ മുദ്രകളില്ല.

ഛന്ദഃ പരവൃത്ത കനിഷ്ടികാഭയം
 തർജ്ജാഭയം ച പ്രകലയ ഗാത്രിം
 ബധ്നാതു മുദ്രാമവലംബിതാഗ്രജാം
 ചലത്തദന്യാംഗുലികുണ്ഡലപത്രികാം.

൧൯൧

ഛന്ദഃ പരവൃത്ത - കൈകൾ രണ്ടും തമ്മിൽ തൊട്ടിച്ച് വിറഞ്ഞോട്ടായിട്ടു പിടിച്ചു, കനിഷ്ടികാഭയം തർജ്ജാഭയം ച പ്രകലയ - ചെറുവിരൽ രണ്ടും തമ്മിലും തർജ്ജനികൾ രണ്ടും തമ്മിലും ബന്ധിച്ച്, അവലംബിതാഗ്രജാം ചലത്തദന്യാംഗുലികുണ്ഡലപത്രികാം - പെരുവിരൽ രണ്ടും കീഴ്പോട്ടു തുക്കിപ്പിടിച്ച് മറുവുള്ള വിരലുകൾ അനാമികയും മദ്ധ്യമികയും കറഞ്ഞാണു ഇളക്കി ചിറകിനേപ്പോലെയും ആക്കി, ഗാത്രിം മുദ്രാം ബധ്നാതു - ഗന്ധമുദ്രയേ ഇപ്രകാരം കാട്ടു.

അന്യോന്യമാബദ്ധ കനിഷ്ടികാഭയം
 ജ്യേഷ്ഠാഭയം ചാപ്യം ശേഷിതാംഗുലീഃ
 അധോമുഖീകൃത്യ നിക്ഷിപ്താഗ്രികാം
 പരിഭ്രമയ പ്രകരോതു ഗാളിനീം.

൧൯൨

അഥ കനിഷ്ടികാഭയം ജ്യേഷ്ഠാഭയം ച അന്യോന്യം ആബദ്ധ - അനന്തരം ചെറുവിരൽ രണ്ടും പെരുവിരൽ രണ്ടും തമ്മിൽ തൊട്ടിച്ച്, നിക്ഷിപ്താഗ്രികാം ശേഷിതാംഗുലീഃ അധോമുഖീകൃത്യ പരിഭ്രമയ - അഗ്രങ്ങളെ വളച്ചിരിക്കുന്ന നടുവിലേ വിരലുകൾ രണ്ടിനേയും ഒരുമിച്ചു കൂട്ടി കീഴ്പോട്ടു ആക്കിച്ചുററിച്ചുട്ടു, ഗാളിനീം പ്രകരോതു - ഗാളിനീമുദ്രയേ കാട്ടു.

കനിഷ്ടികാനാമികയോഃ കരഭായേ
 പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമയോർയുഗം മിഥഃ
 വൃത്യസ്തബലാഗ്രമധോമുഖീകൃതം
 പ്രകല്പ മുദ്രാം പ്രകരോതു സൗരഭീം.

൧൯൩

കരഭായേ - രണ്ടു കൈയിലേ, കനിഷ്ടികാനാമികയോഃ പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമയോർയുഗം മിഥഃ വൃത്യസ്തബലാഗ്രം - ചെറുവരലിന്റെയും മോതിരവിരലിന്റെയും അഗ്രങ്ങളും തർജ്ജനിയുടെയും മദ്ധ്യമയുടെയും അഗ്രങ്ങളും തമ്മിൽ പകർന്നു തൊട്ടിച്ച്,

അധോമുഖീകൃതം പ്രകല്പ - കീഴ്പോട്ടാക്കിപ്പിടിച്ച്, സൗരഭീം
മുദ്രാം പ്രകരോതു - ഇങ്ങനെ സുരഭിമുദ്രയേയും കാട്ടു. ഇതു മൂന്നും
ശംഖപുരണത്തുങ്കൽ വേണ്ടുന്നത്.

ആവാഹനമുദ്രകളെപ്പറയുന്നു.—

ഉത്താനിതാഞ്ചല്യദരദൃനാമികാ-

മുലോല്ലിഖത്സ്വപ്രഥമാഭിവാഹനീ

അവാങ്മുഖീ സ്ഥാപനികാ നതാംഗുലിഃ

ശ്ലിഷ്ടോത്ഥിതാംഗുഷ്ഠയുഗാ സ്ഥിരാകൃതിഃ. ചന്ദ്ര

ഉത്താനിതാഞ്ചല്യദരദൃനാമികാമുലോല്ലിഖത്സ്വപ്രഥമാ
- രണ്ടു കൈകളും മലർത്തിപ്പിടിച്ച് രണ്ടിന്റെയും അനാമികക
ളുടെ ചുവട്ടിൽ അക്കെയുടെ പെരുവിരൽ കൊണ്ട് ഉല്പേഖനം
ചെയ്തിരിക്കുമാറ്, അഭിവാഹനീ - മുദ്രാ - ആവാഹനമുദ്രയാകുന്നു.
നതാംഗുലിഃ ശ്ലിഷ്ടോത്ഥിതാംഗുഷ്ഠയുഗാ അവാങ്മുഖീ സ്ഥിരാ
കൃതിഃ - കൈകൾ രണ്ടും കമത്തി വിരലുകൾ വളച്ചു കൂട്ടിപ്പി
ടിച്ച് പെരുവിരൽ രണ്ടും ഉയർത്തി സ്ഥിരമായി പിടിക്കുന്നത്
സ്ഥാപനികാ - സംസ്ഥാപനിയാകുന്ന മുദ്രയാകുന്നു.

സാ സന്നിധാപന്യഭിതാ നതാംഗുലീ-

ശ്ലിഷ്ടോഭയാംഗുഷ്ഠപരിഭ്രമോജ്ജ്വലാ

അവാങ്മുഖാംഗുഷ്ഠനതാംഗുലീഗണാ

മുഷ്ടിഭപയീ സ്വാഭിഹ സന്നിരോധനീ. ചന്ദ്ര

നതാംഗുലീശ്ലിഷ്ടോഭയാംഗുഷ്ഠപരിഭ്രമോജ്ജ്വലാ - കൈകൾ
കമത്തി വിരലുകൾ വളച്ച് അവറ്റിൽകൂടെ പെരുവിരലുകളും
കൂട്ടി വട്ടത്തിൽ ഇളക്കൂ. സാ സന്നിധാപനീ മുദ്രാ ഉഭിതാ - അത്
സന്നിധാപനിയാകുന്ന മുദ്ര. അവാങ്മുഖാംഗുഷ്ഠനതാംഗുലീഗണാ
മുഷ്ടിഭപയീ - പെരുവിരലുകൾ രണ്ടും കീഴ്പോട്ടാക്കി അതതു
കൈയുടെ അകത്താക്കി മറയ്ക്കു വിരലുകളെ മടക്കിപ്പിടിച്ച്
മുഷ്ടികൾ രണ്ടും കൂടിയത്, ഇഹ സന്നിരോധനീ സ്വാത് - ഇവിടെ
സന്നിരോധനിയാകുന്ന മുദ്രയായി ഭവിക്കും.

യാദ്വാഹനീ സാർപ്പിതപുഷ്പമുർദ്ധപതോ

ഛവാങ്മുഖീവ്യാപിതയാർവകണ്ഠനീ

സംയോജിതാ മുർദ്ധനി ധേനുമുദ്രികാ

മുദ്രാമുതീകൃത്യഭിയാ സമീരിതാ. ചന്ദ്ര

ചന്ദ്ര

യാ ആവാഹനീ സാ ഉഗർദ്ധപതഃ അർപ്പിതപുഷ്പം അവാ
 ണ് മുഖീവ്യാപിതയാ (സ്ഥിതാ) ഹി - യാനോരു ആവാഹനമുദ്ര
 കൊണ്ട് ദേവന്റെ ശിരസ്സിൽ പുഷ്പങ്ങളെ ആരാധിച്ചു ആ ആവാ
 ഹനമുദ്ര തന്നെ കമത്തിപ്പിടിച്ചു ദേവന്റെ ശിരസ്സിൽ തുടങ്ങി
 പാദത്തുകലോളം വ്യാപകമായി കാട്ടു. സാ അവകണ്ഠന -
 അത് അവകണ്ഠനീമുദ്രയാകുന്നു. മുർജ്ജനി ധേനുമുദ്രികാ സം
 യോജിതാ - ദേവന്റെ ശിരസ്സിൽ സുരഭിമുദ്രയേ കാട്ടു. അമൃതീ
 കൃത്യഭിയാ മുദ്രാ സമീരിതാ - അത് അമൃതീകരണമുദ്രയാകുന്നു.

ഉത്താനമുഷ്ടീ തപനമോദനക്രമാൽ

പ്രസാരിതേ തിർ്തഗഥ പ്രസാദനീ

സപ്തേതി മുദ്രാ അഭിവാഹനാഭിഷ്ഠ

ക്രമേണ കാർത്യാ കഥിതാഃ സമാസതഃ. എൻ ൭

ഉത്താനമുഷ്ടീ അനുമോദനക്രമാൽ തിർ്തം പ്രസാരിതേ -
 കൈകൾ രണ്ടും മലർന്നി മടക്കിപ്പിടിച്ചു സന്തോഷിക്കേണമേ
 എന്നു കാട്ടുന്നപോലെ വിലങ്ങനെ രണ്ടു പുറത്തേയ്ക്കും കാട്ടു. ഇയം
 പ്രസാദനീ - ഇത് പ്രസാദനീമുദ്രയാകുന്നത്. അഭിവാഹനാ
 ഭിഷ്ഠ ഇതി കാർത്യാ സപ്ത മുദ്രാഃ ക്രമേണ സമാസതഃ കഥിതാഃ -
 ഇപ്രകാരം ആവാഹനാഭികളിലെല്ലാടവും ചെയ്യാനുള്ള ഏഴു
 മുദ്രകളും പറയപ്പെട്ടു.

വൃത്യസ്യ ഉപാദ്യയഗം കരോതു വാ

നിരുദ്ധ്യ സംസ്ഥാപനമാന്തനോതു വാ;

മുക്താമൃതീകൃത്യവകണ്ഠനാഹപയാഃ

പഞ്ചൈവ മുദ്രാഃ സമുശന്തി കേചന. എൻ ൮

ഉപാദ്യയഗം വൃത്യസ്യ കരോതു വാ - രണ്ടാമത്തേ സംസ്ഥാ
 പനീമുദ്രയേ മൂന്നാമതായിട്ടും മൂന്നാമത്തേ സന്നിധാപനീമുദ്രയേ
 രണ്ടാമത്തേതായിട്ടും ചെയ്യാം. നിരുദ്ധ്യ സംസ്ഥാപനം ആന്ത
 നോതു വാ - സന്നിരോധനീമുദ്രയേ കാട്ടിട്ട് സംസ്ഥാപനീമുദ്രയേ
 കാട്ടുകയുമാം. കേചന മുക്താമൃതീകൃത്യവകണ്ഠനാഹപയാഃ പഞ്ച
 ഏവ മുദ്രാഃ സമുശന്തി - ചില ആചാർ്യന്മാർ അമൃതീകാരമുദ്രയും
 അവകണ്ഠനമുദ്രയേയും കൂടാതെ ശേഷം അഞ്ചു മുദ്രകളേത്തന്നെ
 ഇഷ്ടിക്കുന്നു.

കൃതപാ/ഗ്രഹസ്തൗ മണിബന്ധസങ്കത-

ശാഖൗ മിഥഃ ശ്ലിഷ്ടതലപയൗ ച

പരിഭ്രമയു പ്രകരോരു ചക്ര-

മുദ്രാം പരീതാംഗുലിദർശിതാരാം.

൧൯൯

അഗ്രഹസ്ത മണിബന്ധസങ്കതശാഖയ മിഥഃ ശ്ലിഷ്ടതല
പയഃ ച കൃതപാ - കൈകൾ രണ്ടിന്റേയും അഗ്രങ്ങളേ കഴുയി
കൽ അന്യോന്യം വിരലുകൾ വരുമാറും അന്യോന്യം ഉള്ള
കൈയ തൊട്ടു വരുമാറും വെച്ചിട്ട്, പരിഭ്രമയു പരീതാംഗുലിദർശി
താരാം ചക്രമുദ്രാം പ്രകരോരു - വട്ടത്തിലിളക്കി ചുറ്റും വിരലുക
ളേക്കൊണ്ട് കാട്ടി ഇരിക്കുന്ന അരങ്ങളോടുകൂടി ചക്രമുദ്രയേ കാട്ടു.

പ്രസാരിതാംഗുഷ്ഠകതർജ്ജനീക-

ശിഷ്യാത്തമുഷ്ടപുജപലദക്ഷഭോജ്ഞാ

നീഗീർണ്ണവാരപ്രഥമാ യ ശംഖ-

മുദ്രാമ്പ്യശാഖാമുകളീകൃതാഗ്രാ.

൨൦൦

പ്രസാരിതാംഗുഷ്ഠകതർജ്ജനീകശിഷ്യാത്തമുഷ്ടപുജപലദക്ഷ
ഭോജ്ഞാ - വലത്തേക്കൈയുടെ പെരുവിരലും ചുണ്ടുവീരലും നീർത്ത
കൂട്ടിയും ശേഷം മൂന്നു വിരലും മടക്കി മുഷ്ടിയായതുകൊണ്ട്, നി
ഗീർണ്ണവാരപ്രഥമാ - ഇടത്തേക്കൈയുടെ പെരുവിരലിനേ അക
ത്താക്കിയും, അമ്പ്യശാഖാമുകളീകൃതാഗ്രാ - ഏടത്തേക്കൈയുടെ
ശേഷമുള്ള വിരലുകൾ ഒരുമിച്ചുകൂട്ടി വലത്തേക്കൈയുടെ പുറമേ
വരുത്തു. ശംഖമുദ്രാ - ഇങ്ങനെ ശംഖമുദ്ര കാട്ടണം.

സ്വാഭാമയുഷ്ടികബളീകൃതദക്ഷിണാംഗ-

ഷ്യാഗ്രാവസക്തപരിശേഷിതദക്ഷശാഖാ

തത്തർജ്ജനീസമസമുച്ഛ്രിതവാരബാഹു-

ജ്യേഷ്ഠാഗ്രകാ നിഗടിതേന്ത്യപി ശംഖമുദ്രാ.

൨൦൧

വാമമുഷ്ടികബളീകൃതദക്ഷിണാംഗുഷ്യാഗ്രാവസക്തപരിശേഷി
ഷിതദക്ഷശാഖാ - ഏടത്തേക്കൈയുടെ മുഷ്ടികൊണ്ട് വലത്തേ
ക്കൈയുടെ പെരുവിരലിനേ അകത്തുവരുമാറു പിടിച്ച് വല
ത്തുകൈയുടെ ശേഷമുള്ള വിരലുകൾ നാലും ഇടത്തുകൈയുടെ
മുഷ്ടിക്കു പുറമേ വെച്ച് നീർത്തി അംഗുഷ്ഠാഗ്രത്തോളം വരുത്തി,
തത്തർജ്ജനീസമസമുച്ഛ്രിതവാരബാഹുജ്യേഷ്ഠാഗ്രകാ - വലത്തേ
ക്കൈയുടെ അഗ്രത്തുകൽ ഒരുമിച്ചുകൂടിവരുമാറു ഇടത്തുകൈ
യുടെ പെരുവിരൽ നീട്ടി തൊടീപ്പൂ. ഇതി അപി ശംഖമുദ്രാ
നിഗടിതാ - ഇപ്രകാരവും പക്ഷാന്തരമായിട്ടു ശംഖമുദ്ര പറയ
പ്പെട്ടു.

സായോഗ്രകാംഗുഷ്ഠകസമ്മുഖീന-

ശ്ലിഷ്ടദിമുഷ്ടിപ്രസൃതാനതാഗ്രം

തന്മദ്ധ്യമായുഗകമാകലയു

പ്രയോജയേദത്ര ഗഭാഖ്യമുദ്രാം.

൨ ൦ ൨

സായോഗ്രകാംഗുഷ്ഠകസമ്മുഖീനശ്ലിഷ്ടദിമുഷ്ടിപ്രസൃതാനതാഗ്രം തന്മദ്ധ്യമായുഗകം ആകലയു - രണ്ടു കൈകളുടേയും പെരുവിരൽ രണ്ടും കീഴ്പോട്ടാക്കി അതിന്മേൽ നേരേ വിരലുകൾ മടക്കി രണ്ടു മുഷ്ടികളും കൂട്ടിപ്പിടിച്ച് രണ്ടിന്റേയും നടുവിലേ വിരലുകൾ നീർത്തു വളച്ച് ഒരുമിച്ചുതൊടീച്ച് കീഴ്പോട്ടു കാട്ടു. അത്ര ഗഭാഖ്യമുദ്രാം പ്രയോജയേത് - ഇങ്ങനെ ഗഭയുടെ മുദ്രയേ പ്രയോഗിപ്പൂ. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവികലേ ആയുധമുദ്ര.

മണിബന്ധവിഷകതപാണിയുഗ-

പ്രസൃതാഷ്ടാംഗുലികല്പിതാഷ്ടപത്രം

പ്രഥമായുഗകം ഞപ്തകണ്ണികാഡ്യം

പരിദർശ്യാ പയസീരുഹാത്മമുദ്രാം.

൨ ൦ ൩

മണിബന്ധവിഷകതപാണിയുഗപ്രസൃതാഷ്ടാംഗുലികല്പിതാഷ്ടപത്രം - രണ്ടു കൈകളുടേയും കഴുകൾ ഒരുമിച്ചു കൂട്ടി പെരുവിരൽ രണ്ടും കൂടാതെയുള്ള വിരലുകൾ എട്ടും നിവർത്ത് അഷ്ടഭലം പോലെ വൃത്താകാരമായി എട്ടു ഭിക്കിലും വരുത്തി, പ്രഥമായുഗകം ഞപ്തകണ്ണികാഡ്യം - പെരുവിരൽ രണ്ടും നടുവിൽ കണ്ണിക പോലെ കൂട്ടിപ്പിടിപ്പൂ. പയസീരുഹാത്മമുദ്രാം പരിദർശ്യാ - ഇങ്ങനെ താമരപ്പൂവിന്റെ മുദ്രയേ കാട്ടണം. ഇങ്ങനെ വിഷ്ണുവികലേ ആയുധമുദ്ര നാലും കാട്ടുവാൻ പറഞ്ഞു.

ശിവകലേ ആയുധമുദ്രകളേ പറയുന്നു:-

നികഞ്ചു തിർച്ചു പ്രഹിതാബ്ജിശാഖാ

പരശപാശ്വോന്നമിതപ്രധാനം;

പ്രസാരിതാംഗുശിരസ്ഥമദ്ധ്യം-

നാമാഗ്രകാ സ്മാലാരിണസ്യ മുദ്രാം.

൨ ൦ ൪

നികഞ്ചു തിർച്ചു പ്രഹിതാബ്ജിശാഖാ ഉന്നമിതപ്രധാനം - വലത്തേക്കയുടെ അഗ്രം അല്പം വളച്ചു വിലങ്ങത്തിൽ വിരലുകൾ നാലും നീർത്തുകൂട്ടി അംഗുഷ്ഠമേൽ വിടിർത്ത് ഉയർത്തിയും പിടിപ്പൂ. പരശപാശ്വ മുദ്രാം - ഇങ്ങനെ പരശപാശ്വത്തിന്റെ മുദ്ര

കാട്ടണം. പ്രസാരിതാംഗുഷ്ഠശിരഃസ്ഥമദ്ധ്യാനമാഗ്രകാ - വിടത്തി
യിരിക്കുന്ന ആ പെരുവിരലിന്റെ അഗ്രത്തുകൽ മധ്യമയും അനാ
മികയും കൂട്ടിപ്പിടിച്ചു. ഹരിണസ്യ മുദ്രാ സ്യാത് - ഇങ്ങനെ ഇട
ത്തുഭാഗത്തു കാട്ടിയാൽ മാനിന്റെ മുദ്രയായി ഭവിക്കും.

ബഹിർമുഖോത്തംഭിതപാണിശാഖാ

മനാക് പ്രകമ്പാഭയരൂപമുദ്രാ;

ഉത്താനപാണിപ്രസൃതാഗ്രശാഖാ

നിശ്ലോഭാ സ്യാദ് വരദാനമുദ്രാ.

൨ ൦ ൫

ബഹിർമുഖോത്തംഭിതപാണിശാഖാ - ഇടത്തേക്കെയു
ടെ അകം പുറത്തേയ്ക്ക് പിടിച്ച് വിരലുകൾ നീർത്ത മേല്പോട്ടു
പിടിച്ച്, മനാക് പ്രകമ്പാ - കുറഞ്ഞൊന്നിടക്രം. [ഇതി] അഭയ
രൂപമുദ്രാ - ഇങ്ങനെ അഭയമുദ്രയേ കാട്ടൂ. ഉത്താനപാണിപ്രസൃ
താഗ്രശാഖാ നിശ്ലോഭാ - വലത്തേക്കേയ്ക്ക് മലർത്തിപ്പിടിച്ചു വി
രലുകൾ നിവിർത്തു ഉള്ളൊക്കെ അല്പം താണിരിക്കുമാറു പിടിച്ചു.
വരദാനമുദ്രാ സ്യാത് - ഇങ്ങനെ വരദാനമാകുന്ന മുദ്ര ഭവിക്കും.
ഇങ്ങനെ ശിവങ്കലേ ആയുധമുദ്രകൾ.

ശുദ്ധസ്യ സംസ്കംഭിതമദ്ധ്യമാ മനാക്-

പ്രഭുഗതജ്ജ്വാപകനീഷ്ടികാ സതീ

മുദ്രാ; കപാലസ്യ കപാലസംഗ്രഹാ-

ഭിന്നതിരുത്താനാത്പാണിനാ കൃതാ.

൨ ൦ ൬

സംസ്കംഭിതമദ്ധ്യമാ മനാക്പ്രഭുഗതജ്ജ്വാപകനീഷ്ടികാ
സതീ - വലത്തേക്കേയുടെ നടുവിലേ വിരൽ നേരേ നിവിർത്തി
അതിന്റെ രണ്ടുപുറത്തേയും തഞ്ജനിയും അനാമികയും കുറ
ഞ്ഞൊന്നു വളച്ചു ശുദ്ധാഗ്രംപോലെ പിടിച്ചു. [ഇതി] ശുദ്ധസ്യ
മുദ്രാ - ഇങ്ങനെ ശുദ്ധത്തിന്റെ മുദ്ര ഭവിക്കും. ഉത്താനിതപാണി
നാ കപാലസംഗ്രഹാഭിനീതിഃ കൃതാ കപാലസ്യ മുദ്രാ [സ്യാത്]-
ഏതത്തേക്കെ മലർത്തിക്കൊണ്ട് കപാലത്തേ ഏടുത്തിരി
ക്കുന്നപോലെ പിടിച്ചു. ഇങ്ങനെ കപാലമുദ്ര കാട്ടണം.

മുഷ്ടി നിജേ ചാപപുഷ്പത്കമുദ്രികേ

കൃതാ കരൗ ദൗ മുകുളീകൃതാഗ്രകൗ

നിബദ്ധ്യ ഗാഢം മണിബന്ധയോർഭവിയാ

ഭൂമേണ കാശ്ഠേ പവിശക്തിമുദ്രികേ.

൨ ൦ ൭

നിജേ മുഷ്ടി ചാപപുഷ്പത്കമുദ്രിക്ക്കേന്ദ്രസ്യാതാം - എടത്തേക്കെ കൊണ്ടു വില്ലു പിടിക്കുന്ന പോലെ പിടിച്ചാൽ ചാപമുദ്രികയും വലത്തേക്കെക്കൊണ്ടു ശരം പിടിക്കുന്ന പോലെ പിടിച്ചാൽ ശര മുദ്രികയും ഭവിക്കും. ചതുര കരത മുഷ്ടീകൃതാഗ്രകുത കൃതപാ മണി ബന്ധയോഃ ശാഡം നിബദ്ധ്യ - രണ്ടു കൈകളുടെ വിരലുകൾക്കൂട്ടി കഴുകൾതമ്മിൽ തൊടിച്ചു; ദ്വിധാ ഭ്രമേണ പവിശക്തിമുദ്രിക്ക്കേ കാശ്വേ - ഇടത്തായിട്ടും വലത്തായിട്ടും വട്ടത്തിൽ ഇളക്കൂ. ഇങ്ങനെ വളുത്തിന്റേയും ശക്തിയുടേയും (വേലിന്റേയും) മുദ്രകൾ ഭവിക്കും.

ഇങ്ങനെ ആയുധമുദ്രകളേ പറഞ്ഞിട്ട് പ്രണാഹുതിമുദ്രകളേ പറയുന്നു.—

കനിഷ്ഠികാലോഃ ക്രമശഃ പ്രധാനയാ
ചതസ്ര ഏനാം നിജതർജ്ജയാ സ്പൃശൻ
പ്രാണാഭിമുദ്രാഃ ക്രമശഃ പ്രദർശയേത്;
സ്വാദ് ഗ്രാസമുദ്രാ സ്തരദത്പലാകൃതിഃ. ൨൦൮

കനിഷ്ഠികാലോഃ ചതസ്രഃ ക്രമശഃ പ്രധാനയാ സ്പൃശൻ - ചെറുവിരൽ തുടങ്ങി നാലും ഓരോന്നായിട്ട് അംഗുഷ്ഠത്തോടു കൂടിച്ചു നാലു മുദ്രയും, ഏനാം നിജതർജ്ജയാ സ്പൃശൻ - ഒട്ടക്കം അംഗുഷ്ഠം തന്റെ അടുത്ത തർജ്ജനിയോടുകൂടിച്ചും, പ്രാണാഭിമുദ്രാഃ ക്രമശഃ പ്രദർശയേത് - പ്രാണാഹുതിമുദ്രകളേ അഞ്ചിനേയും ക്രമേണ കാട്ടൂ. സ്തരദത്പലാകൃതിഃ ഗ്രാസമുദ്രാ സ്വാത് - ഇടത്തുകൈയുടെ അംഗുഷ്ഠതർജ്ജനീമദ്ധ്യമകൾ എടുത്തു ചെങ്ങഴിനിർപ്പുപോലെ കാട്ടുന്നത് ഗ്രാസമുദ്രയായി ഭവിക്കും.

ക്രമാൽ കനിഷ്ഠോപകനിഷ്ഠികേ സ്പൃശൻ
പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമികേ ച മുഖ്യയാ
അനാമികാമദ്ധ്യമികേ ച തർജ്ജനീ-
യതേ ച തേ താശ്ച കരോതു വാഘ്വിലാഃ. ൨൦൯

മുഖ്യയാ കനിഷ്ഠോപകനിഷ്ഠികേ പ്രദേശിനീമദ്ധ്യമികേ ച അനാമികാമദ്ധ്യമികേ ച തർജ്ജനീയതേ ച തേ ച സ്പൃശൻ - ചെറുവിരൽക്കൊണ്ടു ചെറുവിരലിനേയും മോതിരവിരലിനേയും പിടിച്ചും പിന്നെ തർജ്ജനീമദ്ധ്യമികകളേ പിടിച്ചും പിന്നെ മദ്ധ്യമയേയും മോതിരവിരലിനേയും കൂട്ടിപ്പിടിച്ചും പിന്നെ തർജ്ജനീ മദ്ധ്യമാനാമികകളേ പിടിച്ചും വിരലുകൾ നാലിനേയും കൂട്ടിപ്പി

ടിച്ചും, താഃ അവിർഃ ക്രമാത് കരോതു വാ - പ്രാണാഭിമുദ്രക
 ഭേ ക്രമേണ ഇങ്ങനെയും ചെയ്യാം.

ഉപഹാരമുദ്രകളേ പറയുന്നു:—

അനാമികാമഗ്രജയാ കനീയസി-

മപി സ്പശന്നഗ്രഭവാം സ്വതർജ്ജയാ

പ്രധാനയാ തർജ്ജനികാഭികം ത്രയം

കരോതു തോയാദ്യുപഹാരമുദ്രികാഃ.

൨൧൦

അഗ്രജയാ അനാമികാം സ്പശൻ - പെരുവിരൽകൊണ്ടു മോ
 തിരവിരലുകളേത്തൊട്ട് ജലത്തേയും, കനീയസിം അപി - ചേൻ
 വിരലുകളേ തൊട്ടിച്ച് ഗന്ധത്തേയും, സ്വതർജ്ജയാ അഗ്രഭവാം
 സ്പശൻ - തർജ്ജനികളേക്കൊണ്ടു പെരുവിരലുകളേപ്പിടിച്ച് പ
 ഷ്ഠത്തേയും, പ്രധാനയാ തർജ്ജനികാഭികം ത്രയം സ്പശൻ - പിന്നെ
 പെരുവിരൽകൊണ്ടു തർജ്ജനികളേ തൊട്ട് ധൃവത്തേയും മദ്ധ്യമി
 കുകളേ തൊട്ട് ദീപത്തേയും അനാമികകളേത്തൊട്ട് നിവേദ്യത്തേ
 യും, തോയാദ്യുപഹാരമുദ്രികാഃ കരോതു - ഇങ്ങനെ മാനസപൂജ
 യികലേ മുദ്രകളേ കാട്ടൂ.

അനാമികാമുലലസൽപ്രധാനാം

നിവേദ്യമുദ്രാം പ്രതനോതു ഭോർദ്വാം;

ഏദ്ബന്ധമുഷ്ടിബലിമുദ്രികാ/ഗ്ര-

സ്ഥാസ്തപ്രധാനോപകനിഷ്ടികാ സ്വാൽ. ൨൧൧

ഭോർദ്വാം അനാമികാമുലലസൽപ്രധാനാം നിവേദ്യമുദ്രാം പ്ര
 തനോതു- രണ്ടുകൈകളേക്കൊണ്ടും കൂട്ടി അനാമികകളുടെ ചുവട്ടിൽ
 ശോഭിച്ചിരിക്കുന്ന പെരുവിരലുകളേ തൊട്ട് നിവേദ്യമുദ്രയേ കാട്ടൂ.
 അഗ്രസ്ഥാസ്തപ്രധാനോപകനിഷ്ടികാ ഏദ്ബന്ധമുഷ്ടിഃ ബലി
 മുദ്രികാ സ്വാൽ - വലത്തേ കൈയുടെ പെരുവിരലും അനാമി
 കയും അഗ്രം ഒരുമിച്ച് കൂട്ടി ശേഷം വിരലുകൾ മടക്കി മുഷ്ടിയോ
 യി ഏകത്തുകൽ പിടിച്ചു. ഇങ്ങനെ ബലിമുദ്ര പിടിച്ചു.

ഭൂഷായധാന്തേ/ഞ്ജലിവന്ദനീദ്വാ-

മൂർദ്ധാ ഹരഃ; ശുലിനി ലിംഗസംജ്ഞാ;

യോന്ത്വാഹപയാ സംഭജിതി; ദപിപാസ്യേ

വൈഷ്ണവഞ്ജലിവാ കഥിതൈഷ്വ മുദ്രാ.

൨൧൨

ഭൂഷായുധാനേ - ആവാഹിച്ച് ആയുധഭൂഷണന്ത്രാ
സാന്തം ചെയ്താൽ, ഹരത അഞ്ജലിവന്ദനീദ്വാരം ഉത്ഭവാ-വിഷ്ണു
വിജ്ഞാൻ അഞ്ജലിമുദ്രികയോടും വന്ദനീമുദ്രികയോടുംകൂടി ഉത്ഭവാ-
മുദ്രികയും, ശുഭിനി ലിംഗസംജ്ഞാ-ശിവകൽ ലിംഗമുദ്രയും,
സംഭജിതി യോന്ത്യാഹപയാ - ഭഗ്വതികൽ യോനിമുദ്രയും, ദിപാ
സ്പ്രേ വൈഷ്ണവീ - ഗണപതിയിങ്കൽ വിനായകമുദ്രയും കാട്ടൂ. ഏഷ
അഞ്ജലിഃ വാ കഥിതാ-എല്ലാ ദേവന്മാരിലും അഞ്ജലിമുദ്ര എങ്കി
ലും ദർശിപ്പിക്കണം.

രാത്യാർദ്ധരാത്നം പരം സമധൃപ്താദാവൃതിസ്ഫുർത്തിത-
ശ്ചാചാമാവധികം പരം സ്തപനതോന്തേ വസ്രഭൂഷാവിധേഃ
പ്രാങ് നൈവേദ്യവിധേഃ പരം ത്രയമിദം ഗണ്യേഷതോഽപ്യം
പ്രസാദാത്തേ പ്രാക് ച വിസർജ്ജനാത് പ്രതിസപത്യം വാരി
[ചാദ്യന്തയോഃ. ൨൧൩

ആവാഹനതഃ പരം സമധൃപ്താൽ പരം ച ആചാമാവ
ധികം രാത്രി - ആവാഹിച്ച് ആയുധഭൂഷണന്ത്രാസം കഴിഞ്ഞു മധു
പക്വം കൊടുത്താലും അർദ്ധരാത്രിയാചാരങ്ങളേ എങ്കിലും കൊടു
ക്കണം. ആവൃതിസ്ഫുർത്തിതഃ പരം - പരിവാരപ്രസ്തുരണം കഴി
ഞ്ഞാലും, സ്തപനതഃ അന്തേ ച-സ്നാനം കഴിഞ്ഞാലും, വസ്രഭൂഷാ
വധേഃ പരം ച-വസ്രാഭിഭൂഷണാന്തം കൊടുത്താലും, നൈവേദ്യ
വിധേഃ പ്രാക് ച-നിവേദ്യത്തിനുമുമ്പിലും, ഗണ്യേഷതഃ പരം ച-
ഗണ്യേഷതയാവനാദികളേ കൊടുത്താലും, ഇദം ത്രയം രാത്രി-ഈ
മൂന്നിനേയും കൊടുപ്പൂ. പ്രസാദാത്തേ-പ്രസന്നപൂജ കഴിഞ്ഞാലും,
വിസർജ്ജനാത് പ്രാക് ച, - ഉദാസനയിങ്കൽ നിന്നു മുമ്പിലും, അ
പ്യം ഏവ രാത്രി - അപ്യുത്തേത്തന്നെയും കൊടുക്കണം. പ്രതിസ
പത്യം ആദ്യന്തയോഃ വാരി ച-ജലഗന്ധപുഷ്പധൂപങ്ങളുടെ ആദ്യ
ന്തങ്ങളിൽ ഓരോ ജലത്തെയും കൊടുക്കണം.

സ്നാനാനി പഞ്ചാമൃതപഞ്ചഗവ്യ-

മൃതകപാലകോഷ്ണോദകഗന്ധവാർഭിഃ

തീർത്ഥാഭിരപ്ത കലശാംബുഭിശ്ച

കവീത സാവാന്തരശുദ്ധതോയൈഃ.

൨൧൪

പഞ്ചാമൃതപഞ്ചഗവ്യമൃതകപാലകോഷ്ണോദകഗന്ധവാർഭിഃ

തീർത്ഥാഭിഃ കലശാംബുഭിഃ ച സാവാന്തരശുദ്ധതോയൈഃ അ

ഏത സ്താനാനി കർവീത - പഞ്ചാമൃതംകൊണ്ടും പഞ്ചഗവ്യംകൊണ്ടും മുജ്ജലംകൊണ്ടും കഷായജലംകൊണ്ടും മന്ദോഷ്ണജലംകൊണ്ടും ഗന്ധജലംകൊണ്ടും തീർത്ഥജലംകൊണ്ടും കലശജലംകൊണ്ടും എടയിൽ ശുദ്ധജലത്തോടുകൂടി എടുവിധമായിട്ട് അഭിഷേകങ്ങളേ ചെയ്തു. ഇവിടെ പാല് തേന് നെയ്യ് കടളിപ്പഴം തേങ്ങാപ്പാല് ഇവയെങ്കിലും കൂടിയത് പഞ്ചാമൃതം. ഈ ദ്രവ്യങ്ങളിലൊക്കെ പഞ്ചാമൃതസ്താനമിദം ശുദ്ധോദകസ്താനമിദം പഞ്ചഗവ്യസ്താനമിദം ഇത്യാദി ശംഖജലംകൊണ്ട് അർഘ്യപാദ്യാദികളേപ്പോലെയും കൊടുപ്പൂ.

ഈ പ്രസന്ന പുരുഷൻ സന്ധ്യഃപുഷ്പാഞ്ജലിദമന്തേ പറയുന്നു,—

ഗുരുഭ്യ ഇദമേവമാദിപദപൂർവ്വകേണാണനാ
കരോതു കസുമാഞ്ജലിം ഗുരുപിതൃസ്വപമാത്രാത്മനഃ
സഹോദരകുടുംബിനീതനയവംശ്യസാഖ്യാംസ്തഥാ
മഹീതലസമാശ്രിതാംശ്രീഭവനാശ്രിതാംശ്ചോദിശൻ. ൨൧൭

ഗുരുഭ്യ ഇദമേവമാദിപദപൂർവ്വകേണ അണനാ കസുമാഞ്ജലിം കരോതു - ഗുരുഭ്യഃ ഇദം എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള പദങ്ങൾ മുമ്പായിരിക്കുന്ന മൂലംകൊണ്ട് മുമ്മുന്ത പുഷ്പാഞ്ജലിയേച്ചെയ്തു. ഗുരുപിതൃസ്വപമാത്രാത്മനഃ സഹോദരകുടുംബിനീതനയവംശ്യസാഖ്യാൻ മഹീതലസമാശ്രിതാം ശ്രീഭവനാശ്രിതാം ച ഉദിശൻ - 'ഗുരുഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'പിതൃഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'മാതൃഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'അസൃഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'ഭ്രാതൃഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'പത്നീഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'പുത്രേഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ' 'അസുപംശഭൃതേഭ്യ ഇദം' മൂലം; സാധ്യേഭ്യഃ ഇദം; പൃഥിവീവാസിഭ്യ ഇദം മൂലം; ത്രിഭവനവാസിഭ്യ ഇദം ഓന്നമോ നാരായണായ; ഇങ്ങനെ ഉദ്ദേശിച്ച് അതാതു മൂലമന്ത്രംകൂടി പുഷ്പാഞ്ജലിയെച്ചെയ്തു.

അവാഹ്യാഗ്രഗതേ സ്വമൂലമനുബിംബാത് കർമ്മബിംബേ നിജൈരഭ്യർച്ചാവരണൈർയുതം വിധിവിഭക്തോദാസയേച്ചാന്തതഃ ഏവം സ്വാദ് ബഹുവേരനിത്യവതിവസ്ത്വോഽവാഹനോദപനനോപീനോച്ചാവിധിരേകേണൈവിഷയേ നൃണാമൃതിശ്ച കപചിത്.

സ്വമൂലമനുബിംബാത് കർമ്മബിംബേ ആവാഹ്യ-അച്ചനാബിംബത്തുകൽ പീഠം പൂജിച്ചാൽ തന്റെ മൂലബിംബത്തുകൽ പള്ളിക്കുറുപ്പുകൽ പാഞ്ഞ പോലെ ആവാഹിച്ചു മുമ്പിലേ കർമ്മബിംബത്തുകൽ ആദിപ്രണവവ്യാപകാദിചെയ്ത് സ്വഹൃദയത്തുകൽ നിന്ന് ആവാഹിച്ചു ആവാഹനമുദ്ര കാട്ടി ന്യാസങ്ങളും ചെയ്തു, അതു നിജൈഃ ആവരണൈഃ യുതം ദേവം വിധിവത് അഭ്യർച്ച-അവിടെ തന്റെ പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി ദേവനേ പൂജിച്ചു നിവേദിച്ചു പ്രസന്നപൂജയും ചെയ്തു; അന്തതഃ ഉദാസയേത് ച - ഒട്ടക്കം നിരംബുകസുമപൂരിതശംഖം കൊണ്ട് ദേവനേ ഉദാസിച്ച് മൂലബിംബത്തുകൽ യോജിപ്പിച്ചു മാനസപൂജയും ചെയ്തു. ഏവം ബഹുബേരനിത്യവരിവസ്ത്വാ സ്ത്വാത് - ഇങ്ങനെ ബഹുബേരമായിട്ട് പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നേടത്തെ നിത്യപൂജ ഭവിക്കും. ഏകബേരവിഷയേ ആവാഹനോദാസനാഹീനഃ അച്ചാവിധിഃ; കപചിത് ന്യാസവൃതിഃ ച - ഏകബേരമായിട്ട് പ്രതിഷ്ഠിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തു ആവാഹനയും ഉദാസനയും കൂടാതെയും നിത്യപൂജയേ ചെയ്യാം; ചില പരിവാരപൂജകളും കൂടാതെയും ഭവിക്കും.

അനന്തരം സമുച്ചിതത്തെ ഉണ്ടാക്കിയതിന്റെ ഫലത്തെപ്പറയുന്നു -

ഭക്തൈശ്വരഭിധിനാ/ജിതം യജതു ചാക്ഷീണശ്രിയൈ മുകതയേ തത്തന്ത്രപ്രവരാപ്തയേഹ ജഗദീശം കൃത്സ്നവിചിച്ഛയാ ശവം സദപിതയശ്രിയം ഗജമുഖം വാഴ്ത്തവ്യ ഭൂയസ്സരാ-രാല്യാം സുന്ദരിപും തഥാ/യുശരജം യേന ക്രിയാ/തേമാത്തരാ.

[൨൧ ൭

ഇഹ കൃത്സ്നവിത് - ഇവിടെ തന്ത്രാഗമങ്ങളേക്കുറുമറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആചാര്യൻ, ഏതഭിധിനാ തത്തന്ത്രപ്രവരാപ്തയാ ചച്ഛയാച-ഈ പറഞ്ഞ വിധികൊണ്ടും അതാതു ദേവന്മാരുടെ ആഗമത്തുകൽനിന്ന് എടുത്തിരിക്കുന്ന പൂജകൊണ്ടും, ജഗദീശം അജിതം-ജഗത്തുക്കൾക്കു നാഥനായിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുവിനെ എങ്കിലും; ശവം വാ-ശിവനെയെങ്കിലും; സദപിതയശ്രിയം-ഈ രണ്ടു ദേവന്മാരുടെ ശ്രീയോടുകൂടിയ ശങ്കരനാരായണനെയെങ്കിലും; ഗജമുഖം വാ-ഗണപതിയെ എങ്കിലും, അതഃ ഭൂയസ്സരാരാല്യാം സുന്ദരിപും വാ-അതികൽനിന്ന് പിന്നെയുമാരാധിച്ചാൻ യോഗ്യയായിരിക്കുന്ന ഭർഗ്ഗയേ എങ്കിലും, തഥാ ആയുശരജം-അപ്രകാരം ശാസ്താവിനേ എങ്കിലും സുബ്രഹ്മണ്യനേ എങ്കിലും, ഭക്ത്യാ സഹ അക്ഷീണശ്രിയൈ മുകത

യേ ച യജതു-ഭക്തിവിശ്വാസാദികളോടുകൂടുംവണ്ണം സമ്പത്തിനായിക്കൊണ്ടും ഐഹികഫലത്തിനായിക്കൊണ്ടും മോക്ഷത്തിനായിക്കൊണ്ടും പുജിച്ചു. യേന ക്രിയാ അതേമാത്തരാ-യാതൊരു വിധിക്കൊണ്ടുള്ള പുജ സഫലമായിട്ടു ഭവിക്കുന്നു. ഈ ശ്ലോകം ഗ്രന്ഥകർത്താവിനാൽ ചക്രലേഖനരൂപേണയും ഇച്ഛിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടു (?) ലേഖനപ്രകാരത്തേയും പറയുന്നു.

സമഭൂമിയിങ്കൽ നാലംഗുലം വിസ്താരമായി ഒരു വൃത്തം വരച്ച് ആ വൃത്തമദ്ധ്യത്തുങ്കൽ ഒരു ഷട്കോണം വരച്ച് ഷട്കോണരേഖകളേയും വൃത്തത്തിന്റെ പുറത്തു് എട്ടെട്ടു് അംഗുലം നീളമാക്കിവരച്ചതിനേ ആറിനേയും എട്ടായി ഖണ്ഡിക്കുമ്പോൾ രണ്ടുപുറത്തുകൂടി പട്ടങ്ങളുടെ അന്തരാളത്തിൽ പത്തൊമ്പതുഖണ്ഡങ്ങൾ വരും. അതിലോരോ പട്ടത്തിൽ 'ഭക്തൈശ്വരദപിധിനാ' 'ജിത്', 'എന്നു തുടങ്ങിയുള്ള ഓരോ പാദങ്ങളേ എഴുതും. മൂന്നു പാദത്തിലും പത്താമത്തേ അക്ഷരം ജ എന്ന ചക്രമദ്ധ്യത്തിൽ വരും. പിന്നെ പട്ടങ്ങൾ ആറിന്റേയും തലയ്ക്കുലേ ഖണ്ഡത്തിന്റെ അകത്തും പുറത്തും തൊട്ടുവരുമാറു് രണ്ടു വൃത്തമായിട്ടു് വൃത്താന്തരാളത്തേ ആറിന്റെ നടുവിൽ ഈരണ്ടാക്കിയാൽ വൃത്താന്തരാളം പതിനെട്ടായി ഖണ്ഡിച്ചുവരും. അതിൽ മൂന്നാംപാദത്തിന്റെ ഒട്ടക്കത്തേ അക്ഷരമാദിയായി നാലാം പാദത്തെ ഏഴുതുമ്പോൾ മുമ്പിലെഴുതിയ പട്ടത്തുങ്കലേ അക്ഷരം അതുതന്നെ. വേറെയെഴുതേണ്ട. ഇങ്ങനെ അക്ഷരങ്ങളെഴുതിയാൽ ആറാമത്തേ പട്ടത്തുങ്കലേ അക്ഷരങ്ങൾ "നാരായണകൃത" എന്ന് വരും. മൂന്നാമത്തേ പട്ടത്തിലേ അക്ഷരങ്ങൾ "തന്ത്രസമുച്ചയ" എന്ന് വരും. ഇങ്ങനെ ചക്രബന്ധം.

അനന്തരം തന്റെ കാലത്തേയും ഗോത്രനാമങ്ങളേയും പറയുന്നു:—

കല്യണ്യേഷപതിയത്സ നന്ദനയനേഷപന്ദോധിസംഖ്യേഷു യ-
സ്സംഭൂതോ ഭൂമുവീതഹവ്യമുനിയുങ്മൂലേ സവേദോന്പയേ
പ്രാഹുർയസ്യ ജയന്തമംഗലപദേലാം ധാമ നാരായണഃ
സോഽയം തന്ത്രമിദം വ്യധാദ് ബഹുവിധാദുദ്യുത്യ തന്ത്രാർണ്ണ-
[വാത്. ൨൧൮

നന്ദനയനേഷ അംഭോധിസംഖ്യേഷു കല്യണ്യേഷു അതീ-
തേഷു-നാലായിരത്തി അഞ്ഞൂററിയിരുപത്തിയൊമ്പതു കലിയുഗ
സംവത്സരം കഴിഞ്ഞു് ഇരിക്കുമ്പോൾ, കൊല്ലസംവത്സരം അറു

തററിമുന്നാമതു മേടമാസത്തിൽ, ഭൂതവാതഹവ്യമുനിയുടേമുഖേ സ
 വേദോന്മയേ യഃ സംഭൂതഃ-ഭൂത എന്തും വീതഹവ്യൻന്നും രണ്ടു്
 പ്രാപ്തികൾ മൂലമായിരിക്കുന്ന സവേദസ്സു് എന്ന മഹഷിയുടെ വംശ
 തുക്കൽ യാതൊരു ഗ്രന്ഥകർത്താവു് ഉണ്ടായി എന്നതുകൊണ്ടു്
 ഗോത്രപ്രവരങ്ങളേ സൂചിപ്പിച്ചു. യസ്യ ജയന്തമംഗലപദേലഃ
 യാമ-യാതൊരു ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്നു് ജയന്തമംഗലം എന്നുള്ള പദം
 കൊണ്ടു പ്രസിദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഗ്രഹവും ഭവിക്കുന്നു; സഃ അയം
 നാരായണഃ ബഹുവിധാത് തന്ത്രാർണ്ണവാദ് ഉദ്യുത്യ ഇദം തന്ത്രം
 വ്യധാത്-അങ്ങനെ പ്രസിദ്ധനായിരിക്കുന്ന ഈ നാരായണാചാ
 ത്യൻ പല പ്രകാരമായിരിക്കുന്ന തന്ത്രാഗമസമുദ്രത്തുകൽ നിന്നു്
 സാരങ്ങളേ എടുത്തു് ഈ തന്ത്രസമുച്ചയമാകുന്ന ഗ്രന്ഥത്തേ
 ഉണ്ടാക്കി.

സേയം കൃതിസ്തന്ത്രരഹസ്യദൃഷ്ട്വാ
 രക്ഷ്യാ മുഹൂർമൂർഖമുഖപ്രപാതാത്
 ആ ചാതുവയ്യൈരിയമേവ ശശപ-
 ദിശേഷശപരേജ്യാ അസ്മദനുഷ്ഠിതാസ്തു. ൨൧൯

തന്ത്രരഹസ്യദൃഷ്ട്വാ സാ ഇയം കൃതിഃ-തന്ത്രങ്ങളുടെ രഹസ്യ
 ങ്ങളായിരിക്കുന്ന അത്ഥങ്ങളേക്കൊണ്ടു് സംപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്ന
 എന്റെ ഈ ഗ്രന്ഥം, ആചാതുവയ്യൈഃ മുർഖമുഖപ്രപാതാത്
 രക്ഷ്യ-ആചാതുന്മാരാൽ മുർഖന്മാരായ ഭർജനങ്ങളുടെ മുഖത്തു
 കൽ പ്രവേശിക്കാതെ ഇരിക്കുന്നതിന്നു് രക്ഷിക്കപ്പെടണം. അവ
 ങ്ങൾ താൽപര്യം വിചാരിക്കാതെ ഒന്നിനൊന്നായിട്ടു് പ്രവൃത്തിച്ചാൽ
 ക്രിയാലോപവും ഭവിക്കും. ശശപത അസ്മദനുഷ്ഠിതാ ഇയം വി
 ശേഷശപരേജ്യാ അസ്മ-എല്ലാക്കൊക്കെയും എന്നാലുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന(?)
 ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം സകലദേവന്മാരുടെ പുജയായിട്ടു തന്നെ ഭവി
 ക്കണം. ഗ്രന്ഥാരംഭത്തുകലും ഭഗവാനേ പുജിക്കണമെന്നു പറ
 ണ്ണതുകൊണ്ടു് ഈ ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം പുജാനിമിത്തമെന്നു
 താൽപര്യം.

ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ ശ്രുതാച്ചാ-
 ക്രമഗുപ്തൈഃ രവിജന്മസമ്പ്രദീപ്തേ
 പടലഃ പരിശിഷ്ടകർമ്മവാദീ
 ദശമോദ്ദിഷ്ട് ദിപുരസ്സരഃ സമാപ്തഃ. ൨൨

ശ്രുതാർച്ചാക്രമമുപൈ രവിജന്മസംപ്രണീതേ തന്ത്രസമുച്ചയേ - ഇപ്രകാരം രവിയുടെ പുത്രനായിരിക്കുന്ന എന്നാൽ പൂജാക്രമത്തെ രക്ഷിപ്പാനായിക്കൊണ്ട് നിർമ്മിതമായ ഈ തന്ത്രസമുച്ചയത്തുകൾ; പരിശിഷ്ടകർമ്മവാദി ദ്വിപുരസ്സരഃ ദശമഃ പടലഃ സമാപ്തഃ അഭൂത് - കർമ്മശേഷങ്ങളും മന്ത്രോദ്ധാരമുദ്രാദികളും പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പന്ത്രണ്ടാമത്തെ പടലം സമാപ്തമായി വേിച്ചു.

തന്ത്രസമുച്ചയഭാഷാധാരം ദ്വിപുരസ്സരഃ പടലം

സമാപ്തം.

അത്യുക്തിവക്തവ്യാനന്തരിസംകീർണ്ണാകതിഭൂതകതിഭിഃ
യേ ഭാഷാ ഇഹ ജായേരന്നാത്മികാശ്ലോധയന്തു തേ.

ഗതന്താരണ്യമഹേശ്വരക്ഷിതസുരൻ ചാലപ്രബോധന്തഥായ്
വൃത്തിം തന്ത്രസമുച്ചയത്തിനു ചമച്ചമ്പോട്ട ഭാഷാമയീം,

ഉൾത്താരിൽ കുതുകേന സജ്ജനമിദം ശോധിച്ചു ചെമ്മേ കൃപാ-
ശക്ത്യാ സാധു പരിഗ്രഹിച്ചു സതതം നൽകീടണം മംഗളം.

ഉള്ളത്തിൽ പ്രീതികൈക്കൊണ്ടമലസുമതിമാരത്ര

[ഭാഷങ്ങളെല്ലാം

തള്ളിത്തെല്ലുണ്ടിതെന്നാൽ ഗുണലവമതുകൈക്കൊണ്ടു

[കൊണ്ടാടിടുന്നു;

വെള്ളത്തിൽ പാലു ചേർന്നീടുകിലുമതിജ്വരം രാജഹംസങ്ങൾ

[ചെമ്മേ

കള്ളംകൂടാതെമോ! പാലതിരുവി വിഭജിച്ചുസ്വപദിക്കുന്നു പോലെ.

ശ്രദ്ധേ.

ശ്ലോകാനുക്രമണിക

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
അജീബസമകമാ	12	76	അശ്വമേധവിഷ്ണുഃ	8	185
അഗ്നിഃ ഓതമച	5	103	അശ്വമേധവിഷ്ണുഃ	7	53
അഗ്നിഹിംഗിരഃ	7	38	അമ ഗമവക്ത്രഗണേശ	9	43
അഗ്നിശിഖിഗന്ധ	4	29	അമ തത്പുരതഃ	11	105
അഗ്നിസന്ധിപരമഃ	12	45	അമ തത്പുരതഃ	7	124
അഗ്നിഃ വിനിയായ	3	36	അമ ഓട്ടാട്ടാ മേധി	12	138
അഗ്നി ഗുഹാ ഹരതി	1	122	അമ മേധാസുര	1	66
അഗ്നി നിഷ്പ	11	41	അമ മേധാസുര	7	125
അഗ്നി ചാരപ്രതി	2	34	അമ പ്രതിഷ്ഠ	9	1
അഗ്നി ചാരപ്രതി	2	33	അമ യാഗമേ	12	149
അഗ്നി കൗ പ്രകൃഷ്ട	12	31	അമ ചരമ സമയം	12	118
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	10	അമ വാതു ഭൂതി	9	42
അഗ്നി ഗുഹാലയം	7	87	അമ ശാസ്ത്രഗോപ്ത	5	117
അഗ്നി ഗുഹാലയം	12	73	അമ ശിവനാരായണ	12	63
അഗ്നി ഗുഹാലയം	7	79	അമ ശിവശിഖി	4	31
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	101	അമ സംമുക്ത	4	52
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	105	അമാഖിലേശ്വരം	7	1
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	106	അമാധിബിം	6	31
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	98	അമാധിവാസസ്വാമി	11	74
അഗ്നി ഗുഹാലയം	7	12	അമാധിവാസസ്വാമി	9	93
അഗ്നി ഗുഹാലയം	7	126	അമാധിവാസസ്വാമി	8	1
അഗ്നി ഗുഹാലയം	7	130	അമാധിവാസസ്വാമി	12	1
അഗ്നി ഗുഹാലയം	2	120	അമാരാധ്യ തത്	7	119
അഗ്നി ഗുഹാലയം	12	15	അമാരാധ്യ പീഠം	8	190
അചതനഃപ്രാമി	12	119	അമാരാധ്യ ഗന്ധാ	3	35
അജഗ്ജിതരൂപാ	10	140	അമാലാഗ്നേ	11	75
അത്യക്ലിപ്തഃ	8	143	അമാജ്ജിഹ്വീ	11	62
അത്യക്ലിപ്തഃ	8	116	അയമാധിവാസസ്വാമി	8	99
അത്ര സംഭജിതി	5	22	അയമാധിവാസസ്വാമി	8	30
അത്രാണവിസർഗ്ഗ	8	51	അമാധിവാസസ്വാമി	9	62
അത്രാപ്രകാരരോപണം	8	2	അധിവാസസ്വാമി	4	1
അത്രാപ്രകാരരോപണം	11	5	അധിവാസസ്വാമി	3	26
അത്രാഭിവാഹ്യ മനു	8	66	അനന്തസുഷ്ണ	7	84
അത്രേം യദി	11	24	അനന്തസുഷ്ണ	5	20
അത്രേം വിഷ്ണുർഭൂമി	8	169	അനന്തസുഷ്ണ	12	210
അത്രേം കാഞ്ചി	2	109	അനന്തസുഷ്ണ	12	187
			അനന്തസുഷ്ണ	12	211

‘പ്ര’കാശഗുണിക—(മുഖം)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
അന്നാമൃപ്രിയ	6	61	അസ്മാദനുരാഗമം	8	65
അനിയനനിയന	12	121	അസ്മാദനുരാഗമം	10	39
അന്തർദ്വിതീയീതി	8	121	അസ്മാദനുരാഗമം	8	21
അന്തർദ്വയം	2	76	അസ്മാദനുരാഗമം	12	178
അന്തർദ്വയം	12	90			
അന്തർദ്വയം	9	113			
അന്തർദ്വയം	8	117			
അന്തർദ്വയം	8	157			
അന്തർദ്വയം	8	155			
അന്തർദ്വയം	8	156			
അന്തർദ്വയം	12	52			
അന്തർദ്വയം	12	192			
അന്തർദ്വയം	12	183			
അന്തർദ്വയം	12	44			
അന്തർദ്വയം	12	97			
അന്തർദ്വയം	12	18			
അന്തർദ്വയം	10	134			
അന്തർദ്വയം	8	184			
അന്തർദ്വയം	5	141			
അന്തർദ്വയം	8	38			
അന്തർദ്വയം	1	116			
അന്തർദ്വയം	1	35			
അന്തർദ്വയം	4	85			
അന്തർദ്വയം	7	75			
അന്തർദ്വയം	5	88			
അന്തർദ്വയം	3	39			
അന്തർദ്വയം	10	135			
അന്തർദ്വയം	10	60			
അന്തർദ്വയം	2	52			
അന്തർദ്വയം	5	35			
അന്തർദ്വയം	10	112			
അന്തർദ്വയം	9	95			
അന്തർദ്വയം	8	140			
അന്തർദ്വയം	2	97			
അന്തർദ്വയം	2	90			
അന്തർദ്വയം	1	73			
അന്തർദ്വയം	12	4			
അന്തർദ്വയം	2	49			
അന്തർദ്വയം	10	69			
അന്തർദ്വയം	3	3			

ശ്ലോകാനുക്രമണിക (തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ
ആദ്യം കരാദ്യം	7	13	ഇന്ദ്രാമുഖ നാഭി	5	10
ആദ്യം ദോദ്യം	5	18	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	1	137
ആയമ്യ വായു	7	31	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	2	141
ആയാതു ശാസ്ത്രം	6	62	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	3	83
ആയാധിക്യം വൃത്തം	2	6	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	4	116
ആയാമേ ദളിതേ	2	123	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	5	148
ആയാമേന ശിവാംശ	2	139	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	6	141
ആത്മാഃ കലാതത്ത്വ	5	61	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	7	142
ആയുക്തസാവിത്ര	1	59	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	8	197
ആയുധ വിശ്വരൂപം	5	118	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	9	124
ആയുർവ്വ്യാം ക്ഷീരം	8	70	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	10	142
ആയുർ ദ്വാരാമുഖം	9	45	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	11	122
ആയുർനയ	5	124	ഇതി തന്ത്രസമുച്ചയേ	12	220
ആയുർനയ പാത്രം	8	173	ഇതി സപ്തസ	3	17
ആയുഃ ശാസ്ത്രം ഗുഹാ	4	11	ഇതി സംസ്കൃത	4	68
ആയുഃ ശാസ്ത്രം ഗുഹാസന്തഃ	12	162	ഇതി സംസ്കൃത	6	67
ആരഭ്യ മലയം	9	10	ഇതി ഹരിമഹിഷ	1	64
ആരാധ്യ തത്ര	7	77	ഇതി ഹാസപുരാണ	5	147
ആരാധ്യ യാജ	9	80	ഇതിരിതാനാം	7	52
ആരാധ്യ യോഗകമലം	6	76	ഇത്യാദി ചാമ	6	90
ആരാധ്യ യോഗനന്ദം	4	32	ഇത്യാദി തന്ത്രം	7	72
ആര്യവർത്തി	2	56	ഇത്യാദി രാജാദിക	8	104
ആരോപയത് കദ	9	96	ഇത്യാദി രാജാദിക	9	89
ആലിപ്ത മണ്ഡലം	1	127	ഇത്യാദി രാജാദിക	11	109
ആവാഹനയാമ്യമര	6	63	ഇത്യാദി രാജാദിക	2	54
ആവാഹിതോ വ	7	63	ഇതഃ പൂർവ്വം പ്രാണ	12	172
ആവാഹ്യ സംപൂജ	9	7	ഇതഃ പൂർവ്വം പ്രാണ	8	95
ആവാഹ്യ സാഗ്രികരണാദി	4	79	ഇന്ദ്രനീലമണി	6	16
ആവാഹ്യഗ്രന്ഥേ	12	216	ഇന്ദ്രഃ സപ്തർഷി	8	175
ആവാഹ്യം നിരേന്ദ്ര	1	93	ഇന്ദ്രാദി ദിങ്ഗന്തക	6	91
ആവാഹ്യം സിന്ധു	5	95	ഇന്ദ്രം സ്തന്ദ്രം പുരസ്കൃത	5	142
ആവാഹ്യം സമ	6	83	ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	8	136
ആവാഹ്യ നദ്യദി	9	117	ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	2	3
ആവാഹ്യം പാശ്ചാത്യ	6	106	ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	2	13
ആവാഹ്യ സുത്രാണി	8	3	ഇന്ദ്രാപീഠാദി	8	181
ആവേശ്യ ഹൃദയം	7	17	ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	3	37
			ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	8	20
			ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	5	134
			ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	8	189
			ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	4	18
			ഇന്ദ്രാദി രാജാദിക	6	5
ഇച്ഛാശക്തിരനന്തരം	8	56			
ഇച്ഛാദിരാനി	9	104			
ഇച്ഛാമുഖേ	5	12			

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(ഉൾപ്പെട്ട)

ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ
ഉ			ഉ		
ഉഷാഭിഷേകേ	2	2	ഉഷാഭിഷേകേ	11	67
ഉഷാഭിഷേകവസന്ത	7	138	ഉഷാഭിഷേകേ	4	83
ഉഷാഭിഷേക	3	53	ഉഷാഭിഷേകേ	9	122
ഉഷാഭിഷേക	12	108	ഉഷാഭിഷേകേ	11	77
ഉഷാഭിഷേക	7	18	ഉഷാഭിഷേകേ	10	10
ഉഷാഭിഷേക	7	141	ഉഷാഭിഷേകേ	2	45
ഉഷാഭിഷേക	1	61	ഉഷാഭിഷേകേ	12	139
ഉഷാഭിഷേക	8	123	ഉഷാഭിഷേകേ	12	93
ഉഷാഭിഷേക	12	101	ഉഷാഭിഷേകേ	1	27
ഉഷാഭിഷേക	7	19	ഉഷാഭിഷേകേ	9	47
ഉഷാഭിഷേക	12	100	ഉഷാഭിഷേകേ	7	85
ഉഷാഭിഷേക	3	55	ഉ		
ഉഷാഭിഷേക	7	78	ഉഷാഭിഷേകേ	2	32
ഉഷാഭിഷേക	4	48	ഉഷാഭിഷേകേ	12	17
ഉഷാഭിഷേക	1	92	ഉഷാഭിഷേകേ	11	99
ഉ			ഉഷാഭിഷേകേ	7	6
ഉ			ഊ		
ഉഷാഭിഷേക	10	141	ഊഷാഭിഷേക	8	90
ഉഷാഭിഷേക	3	9	ഊഷാഭിഷേക	9	64
ഉഷാഭിഷേക	12	78	ഊഷാഭിഷേക	12	70
ഉഷാഭിഷേക	8	42	ഊഷാഭിഷേക	12	132
ഉഷാഭിഷേക	2	113	ഊ		
ഉഷാഭിഷേക	8	144	ഊ		
ഉഷാഭിഷേക	8	114	ഊ		
ഉഷാഭിഷേക	12	197	ഊഷാഭിഷേക	8	132
ഉഷാഭിഷേക	12	194	ഊഷാഭിഷേക	12	42
ഉഷാഭിഷേക	4	98	ഊഷാഭിഷേക	10	53
ഉഷാഭിഷേക	12	188	ഊഷാഭിഷേക	5	38
ഉഷാഭിഷേക	9	103	ഊഷാഭിഷേക	2	46
ഉഷാഭിഷേക	11	85	ഊഷാഭിഷേക	3	67
ഉഷാഭിഷേക	4	44	ഊഷാഭിഷേക	8	159
ഉഷാഭിഷേക	5	8	ഊഷാഭിഷേക	8	13
ഉഷാഭിഷേക	8	81	ഊഷാഭിഷേക	5	11
ഉഷാഭിഷേക	11	88	ഊഷാഭിഷേക	9	40
ഉഷാഭിഷേക	6	107	ഊഷാഭിഷേക	3	6
ഉഷാഭിഷേക	8	28	ഊഷാഭിഷേക	11	39
ഉഷാഭിഷേക	8	53	ഊഷാഭിഷേക	8	18
ഉഷാഭിഷേക	4	45	ഊഷാഭിഷേക	9	51

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
ഏകൈകമേകൈകൈ	1	117	കർമ്മാർത്ഥമധി	11	113
ഏവം ഗിരിശ	9	52	കർമ്മാർത്ഥമി	9	97
ഏവം ഗുരു	1	19	കർമ്മാർത്ഥം ഏക	12	41
ഏവം ജിഹ്വ	11	28	കർമ്മാർത്ഥം സാധാ	10	115
ഏവം ശരീരം	6	30	കർമ്മാർത്ഥം പരി	11	106
ഏവം സാധു	4	93	കർമ്മാർത്ഥം കർമ്മാർത്ഥമേക	8	35
ഏവം പ്രാണ	9	85	കർമ്മാർത്ഥം നാരിക	6	25
ഏവം സമാനമേക	12	137	കർമ്മാർത്ഥം വാ	10	122
ഏവം പരമ	12	51	കർമ്മാർത്ഥം പരി	12	218
			കർമ്മാർത്ഥം സ്രീ	5	13
			കർമ്മാർത്ഥം സാധാ	10	136
			കർമ്മാർത്ഥം നാരിക	12	82
			കർമ്മാർത്ഥം സ്രീ	2	31
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	11	80
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	9	14
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	11	34
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	9	13
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	9	102
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	5	72
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	4	15
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	11	31
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	12	96
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	7	90
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	1	97
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	2	39
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	5	101
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	4	28
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	8	7
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	8	25
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	6	34
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	4	12
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	2	110
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	2	48
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	10	37
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	3	1
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	10	75
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	12	57
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	4	49
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	2	36
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	12	35
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	2	128
			കർമ്മാർത്ഥം പരി	1	68

ശ്ലോകാനുമാനിക—(ഉടർച്ച)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
കൃപാഗ്രതഃ	11	50	ക്രാന്തിശ്യാമാക	8	69
കൃപാഗ്രഹസ്തം	12	199	ക്രിയതാമിതി	11	26
കൃപാ ചിദ്ബിംബ	6	85	ക്രിയാമധ്യേ	10	125
കൃപാ ഗർഭഗൃഹം	2	23	ക്ലേശപാസസ്തപതം	11	36
കൃപാ ഗർഭഗൃഹം	12	7	കാലിതകമിത	8	83
കൃപാ ഗേരമത	7	27	കാലോദഗവ്യ	3	75
കൃപാ തദ്ഗത	4	70	ക്ഷാളനപ്ലാവന	10	12
കൃപാതമയാഗ	7	36	ക്ഷിതീശ്വേദ്യ ധർമ്മേ	1	16
കൃപാ ത്രേയാ	6	87	ക്ഷീരികപർദ്ദിഃ	10	88
കൃപാ പാണിതമ	5	23	ക്ഷീരിദിഗ്ദ്ധ	3	80
കൃപാ ധ്രുവാത	6	52	ക്ഷീരിഗ്രീബകളാ	3	71
കൃപാ ബലിം	1	69	ക്ഷുദ്രന്യമന്ത്ര	10	4
കൃപാ ഭദ്രകം	10	38	ക്ഷേത്രം വിഭജ്യ	12	32
കൃപാ തമോരതഃ	7	106	ക്ഷേത്രം വിഭജ്യ	12	28
കൃപാർച്ചാഗന്യ	8	195	ക്ഷേത്രാധിപാദി	11	12
കൃപാ വിധിം	11	76	ക്ഷേത്ര ചതുഷ്വര	1	89
കൃപാ വംശം	2	79	ക്ഷേത്രോത്സാഹി	12	27
കൃപാ ഗുഹിം	10	34	ക്ഷേത്ര തത്ര	8	128
കൃപാ ക്ഷയ്ഭവ	10	46	ക്ഷേത്ര തത്ര പൂക്കർ	8	131
കൃപാ സ്വകല്പ	5	97	ക്ഷേത്ര തത്ര ത്രയോ	8	15
കൃപാ സ്വസ്തിക	10	43	ക്ഷേത്ര തത്ര	12	33
കൃപാ സ്വസ്തികം	4	53	ക്ഷേത്ര തത്രയ്ക	8	14
കൃപാ സ്വീകൃതം	5	131	ക്ഷേത്ര ത്രയാദയ	8	10
കൃപാ ഹോമ	12	61	ക്ഷേത്ര പഞ്ചപുട	8	4
കൃതേപശ്യാം	10	94	ക്ഷേത്ര ഉദിഗ്നന	10	2
കൃതോദയ്കമം	2	25	ക്ഷേത്ര രസ്യപുട	1	56
കൃതോദയ്കമം	12	9	ക്ഷേത്ര തദപുട	8	9
കൃഷ്ണം തമൈവ	9	60	ക്ഷേത്ര ഷട്കൃതി	12	21
കൃഷ്ണാധിപതി	10	124	ക്ഷേത്ര സാപ്തോത്തരം	8	12
കേചിത്സപ്ത	5	104	ക്ഷേത്ര തത്ര	8	109
കേരളസ്ഥാനമുപേന്ത്യ	6	133	ക്ഷേത്ര വാരിധി	3	2
കേ പ്രാപ്യാദി	5	69	ക്ഷേത്ര വിംശതി	8	108
കേ ഹാമദദേ	5	71	ക്ഷേത്രണ വൃദ്ധി	6	70
കേശാലിപാദ	7	64			
കോലിപാരികുദി	9	84			
കൗമാരിം കൈവ്യധിം	9	67			
കൗമാരിമുദ്ഭിഃ	10	9	ഖണ്ഡോത്തരം	2	44
കൗമാദഗവ്യക	3	77	ഖദിരകൃത	10	8
കുമാർകന്ദിഷ്ഠ	12	209	ഖനതാദിതത	10	86
കുമാർനാരദ	12	71	ഖനനം ഹരണം	10	7
കുരേണ സമ്മ	8	32	ഖാതാ ക്ഷിതി	1	55

[illegible]

ശ്ലോകാനുക്രമണിക (തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
ചളിതമന ച	12	147	തതസ്ത്രിഭിസ്തര	5	37
ചാതുർമിക്സനപന	11	83	തതോസ്ത്ര ഗണ്യക	6	81
ചംപാദ്യഃ പശ്വിഭേ	9	71	തതത്കർമ്മകൃതേ	11	119
ചിത്താഹംകൃതി	5	33	തതത്ഭേദഗസമീ	8	194
ചിത്തിസ്ത്ര ക്ഷുധിവി	10	120	തതത്ഭൂത	12	169
ചിതോപത്രധിഷ്ഠാന	2	18	തതത്സ്വീദിജാലം	5	28
ചോരകർമ്മഗുരഭേ	10	93	തതത്ഭവ്യ	8	178
			തതത്ഭവാനപ	6	78
മ			തതത്ഭവാനപ	6	122
ചരതുകനാക	10	3	തതത്ഭവിയുത്ര	11	49
			തതത്സമർപ്പണ	7	110
			തതത്സമർപ്പണ	7	60
			തതത്സമർപ്പണ	6	138
ജപേത് കൃണാക്ഷ	3	58	തതത്സമർപ്പണ	7	8
ജംബോജന്ധാമയുത	2	108	തതത്സമർപ്പണ	8	57
ജാതതമിഭ്യ	8	47	തതത്സമർപ്പണ	8	61
ജിതന്തേ ചണ്ഡലീ	12	92	തതത്സമർപ്പണ	8	120
ജിതാർന്നാ പ്രേക്ഷയത്	7	129	തതത്സമർപ്പണ	9	99
ജീർണ്ണേ സത്യഷ്ട	11	101	തതത്സമർപ്പണ	11	38
ജീർണ്ണോദ്യുതിഃ സ്ഥാപിത	11	108	തതത്സമർപ്പണ	5	98
ജീർണ്ണം ബിംബമിദം	11	37	തതത്സമർപ്പണ	5	63
ജീവപ്രാണാ	5	51	തതത്സമർപ്പണ	5	45
ജീവദൈവഃ സകലമക്ഷ	5	41	തതത്സമർപ്പണ	4	95
ജീവന സത്യക്ഷ	11	14	തതത്സമർപ്പണ	12	14
ജാചിതശിഖിശിഖ	12	106	തതത്സമർപ്പണ	5	56
			തത്പശ്വിമസ്ത്ര	1	134
ട			തത്പിറമേയ	6	104
ടാൻതാമൃത ചന്ദനമഃ	12	168	തത്ര തിസൃതം	11	6
			തത്ര ത്രിമാത് പ്രാജ്	10	99
ത			തത്ര യാജ്ഞം	6	134
താക്കരവജ്രനി	8	71	തത്ര യാജ്ഞം	1	58
തത്കർമ്മക	11	47	തത്രാഗതോഷ്ണിം	10	51
തതഃ കരക	4	37	തത്രാഗതോഷ്ണിം	11	72
തതഃ കോപനതപഃ	5	87	തത്രാഗതഃ	9	4
തതഃ ക്രമേണ	6	75	തത്രാഗതാസരോ	11	98
തതാഗുരുർമ്മനു	1	50	തത്രാഗതാ കേര	9	8
തതാഗേ ബഹിഃ	3	59	തത്രാഗതരിക്ഷാജ	8	113
തതാ മധുക്കീര	6	54	തത്രാഗതാദി	8	100
തതാ മണ്ഡല	6	33	തത്രാകരനിഭോ	7	98
തതാ യഥാവിധി	8	196	തത്രാഗതമോജമ	8	110
തതഃ സമർപ്പിച്ചിത	1	95	തത്രാപവിശ്വ	6	38
തതഃ സമാസ്തീർണ്ണ	3	49	തസന്നമഃ പ്രപുടിതം	1	57

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടരും)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
തദ്യധ്യായേ പത്മ	1	77	താരപ്രണാമസഹിതം	12	116
തദേതദണ്ഡം	5	40	താരപ്രണാമം	12	87
തദ്യായത്ത്വം ഇതി	4	102	താരഭവനാധി	12	65
തദ്യക്ഷിണേ ദർ	1	75	താരപ്രാഹ്ണിഭിഃ	4	51
തദ്യേവതാഗണയഃ	8	167	താരപ്രാഹ്ണിഭ്യോഃ	5	106
തദ്യേവതാതാമപി	8	33	താരസാഹിത്യം	7	120
തദ്യേവതാഃ പിതൃ	8	174	താരസംഗ്രഹം	8	46
തദ്യേവതാഃ	4	69	താരം നാമം ശര	10	30
തദ്യേവതാഃ	1	115	താരം പ്രഭുത	7	58
തദ്യേവതാഃ	1	109	താരം വ്യോമപ്രാപ്തി	12	114
തദ്യേവതാഃ	11	48	താരം ശക്തിസന്ത	12	176
തദ്യേവതാഃ	11	84	താരം ശ്ലീം പത്മ ജം	12	130
തദ്യേവതാഃ	9	74	താരം സുതാഷ്ടമം	12	129
തദ്യേവതാഃ	1	46	താരാഭിപ്രായ	6	43
തദ്യേവതാഃ	6	23	താരാഭിപ്രായ	7	56
തദ്യേവതാഃ	1	102	താരാഭിപ്രായ	12	113
തദ്യേവതാഃ	12	95	താരാഭിപ്രായ	12	131
തദ്യേവതാഃ	12	182	താരാഭിപ്രായ	7	103
തദ്യേവതാഃ	6	108	താരാഭിപ്രായ	4	47
തദ്യേവതാഃ	2	127	താരാഭിപ്രായ	4	40
തദ്യേവതാഃ	8	103	താരാഭിപ്രായ	4	96
തദ്യേവതാഃ	8	193	താരാഭിപ്രായ	5	60
തദ്യേവതാഃ	12	84	താരാഭിപ്രായ	12	64
തദ്യേവതാഃ	2	91	താരാഭിപ്രായ	12	135
തദ്യേവതാഃ	8	37	താരാഭിപ്രായ	2	107
തദ്യേവതാഃ	6	59	താരാഭിപ്രായ	8	105
തദ്യേവതാഃ	5	39	താരാഭിപ്രായ	10	58
തദ്യേവതാഃ	2	114	താരാഭിപ്രായ	8	62
തദ്യേവതാഃ	2	60	താരാഭിപ്രായ	9	90
തദ്യേവതാഃ	6	47	താരാഭിപ്രായ	9	109
തദ്യേവതാഃ	11	29	താരാഭിപ്രായ	1	21
തദ്യേവതാഃ	9	123	താരാഭിപ്രായ	3	40
തദ്യേവതാഃ	5	59	താരാഭിപ്രായ	1	33
തദ്യേവതാഃ	4	35	താരാഭിപ്രായ	7	50
തദ്യേവതാഃ	7	73	താരാഭിപ്രായ	5	67
തദ്യേവതാഃ	7	4	താരാഭിപ്രായ	2	125
തദ്യേവതാഃ	3	7	താരാഭിപ്രായ	6	115
തദ്യേവതാഃ	9	100	താരാഭിപ്രായ	10	14
തദ്യേവതാഃ	12	109	താരാഭിപ്രായ	1	45
തദ്യേവതാഃ	7	61	താരാഭിപ്രായ	5	144
തദ്യേവതാഃ	12	117	താരാഭിപ്രായ	8	52

ശ്ലോകാർത്ഥമണികം (ഉദാഹരണം)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
ഭരത തേഹം	11	87	ഭരതമുരക്കര	10	119
ഭരതരവേഷ	4	7	ഭരതം തുരിയം	9	101
ഭരതം തുരിയം	8	135	ഭരതം തുരിയം	5	90
ഭരതം തുരിയം	8	129	ഭരതം തുരിയം	5	110
ഭരതം തുരിയം	12	22	ഭരതം തുരിയം	8	112
ഭരതം തുരിയം	1	104	ഭരതം തുരിയം	8	154
ഭരതം തുരിയം	11	46	ഭരതം തുരിയം	5	76
ഭരതം തുരിയം	9	15	ഭരതം തുരിയം	7	91
ഭരതം തുരിയം	9	37	ഭരതം തുരിയം	5	109
ഭരതം തുരിയം	8	16	ഭരതം തുരിയം	2	22
ഭരതം തുരിയം	8	146	ഭരതം തുരിയം	12	46
ഭരതം തുരിയം	12	179	ഭരതം തുരിയം	10	35
ഭരതം തുരിയം	3	54	ഭരതം തുരിയം	7	51
ഭരതം തുരിയം	5	126	ഭരതം തുരിയം	4	73
ഭരതം തുരിയം	2	4	ഭരതം തുരിയം	5	133
ഭരതം തുരിയം	2	55	ഭരതം തുരിയം	4	75
ഭരതം തുരിയം	4	34	ഭരതം തുരിയം	7	101
ഭരതം തുരിയം	8	59	ഭരതം തുരിയം	5	111
ഭരതം തുരിയം	8	6	ഭരതം തുരിയം	7	68
ഭരതം തുരിയം	1	71	ഭരതം തുരിയം	4	104
ഭരതം തുരിയം	6	6	ഭരതം തുരിയം	6	11
ഭരതം തുരിയം	8	107	ഭരതം തുരിയം	6	14
			ഭരതം തുരിയം	11	23
			ഭരതം തുരിയം	10	111
			ഭരതം തുരിയം	12	141
			ഭരതം തുരിയം	10	130
			ഭരതം തുരിയം	1	131
			ഭരതം തുരിയം	page	161
			ഭരതം തുരിയം	10	133
			ഭരതം തുരിയം	page	162
			ഭരതം തുരിയം	1	136
			ഭരതം തുരിയം	4	91
			ഭരതം തുരിയം	9	46
			ഭരതം തുരിയം	1	37
			ഭരതം തുരിയം	1	44
			ഭരതം തുരിയം	7	121
			ഭരതം തുരിയം	6	3
			ഭരതം തുരിയം	11	40
			ഭരതം തുരിയം	1	135
			ഭരതം തുരിയം	10	79
			ഭരതം തുരിയം	10	28
ഭരതം തുരിയം	5	2			
ഭരതം തുരിയം	6	123			
ഭരതം തുരിയം	2	77			
ഭരതം തുരിയം	2	38			
ഭരതം തുരിയം	2	73			
ഭരതം തുരിയം	12	16			
ഭരതം തുരിയം	2	41			
ഭരതം തുരിയം	4	110			
ഭരതം തുരിയം	4	112			
ഭരതം തുരിയം	3	52			
ഭരതം തുരിയം	3	8			
ഭരതം തുരിയം	1	9			
ഭരതം തുരിയം	4	97			
ഭരതം തുരിയം	4	67			
ഭരതം തുരിയം	3	33			
ഭരതം തുരിയം	4	74			

ശ്ലോകരത്നമണി:—(ഇടം പൂ)

[illegible]

பெருகணத்தொடரில்—(356-ஆ)

[illegible]

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(ഉൾപ്പെട്ട)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
പത്മദർശനം	5	82	പുണ്യാഹമുക്ത	10	36
പത്മിനീ സസമന്തം	10	19	പുണ്യാഹം പ്രവീധായ	4	105
പരാജയവാസം	4	54	പുണ്യാഹം വധിനി	11	92
പരിതോഷസ	6	8	പുണ്യമേക	1	47
പരിസമന്ത	7	113	പുരമിതി ഭൂതി	9	36
പദാർത്ഥമിതി	5	115	പുരം കൊപതത്തേവ	11	13
പാടീരസ്യഗതഃ	8	158	പുരസ്കാരോക്തവ്യം	4	87
പാതാലിന്യ	10	107	പുരം വിജ്ഞാതവ്യം	10	40
പാത്രം പീഠസമ	10	13	പുരം സമുപാതം	8	133
പാത്രാണി വാപ	12	13	പുരം വിദ്യ	6	13
പാത്രാലയം	10	21	പുരം ക്രമേണ	4	100
പാത്രേ പീഠസമ	10	26	പുരം പീഠസമം	2	82
പാദമാലക	3	32	പുരം പീഠസമം	11	22
പാദാഗ്രന്തം	5	25	പുരം മന്ത്രാലയം	10	80
പാദോത്തമപദാല	5	68	പുരം മന്ത്രാലയം	4	66
പാദോത്തമം	2	1	പുരം പ്രാണാശ്വാ	1	80
പാത്ര ഇതഃ വിദ്യ	8	139	പുരം പ്രാണാശ്വാ	8	39
പാത്രേഷ്വരപദ	8	166	പുരം പ്രാണാശ്വാ	10	17
പാത്രേഷ്വരപദ	8	93	പുരം പ്രാണാശ്വാ	4	50
പാത്രേഷ്വരപദ	7	74	പുരം പ്രാണാശ്വാ	4	59
പാത്രേഷ്വരപദ	8	124	പുരം പ്രാണാശ്വാ	8	164
പാത്രേഷ്വരപദ	1	13	പുരം പ്രാണാശ്വാ	9	48
പാത്രേഷ്വരപദ	10	20	പുരം പ്രാണാശ്വാ	8	54
പാത്രേഷ്വരപദ	6	109	പുരം പ്രാണാശ്വാ	6	130
പീഠം പകര	7	42	പുരം പ്രാണാശ്വാ	6	126
പീഠം പ്രകൃത്യ	3	4	പുരം പ്രാണാശ്വാ	3	62
പീഠം പ്രകൃത്യ	5	92	പുരം പ്രാണാശ്വാ	11	33
പീഠം വർ	1	91	പുരം പ്രാണാശ്വാ	5	16
പീഠാഗ്രകർ	12	20	പുരം പ്രാണാശ്വാ	10	74
പീഠാഗ്രകർ	10	33	പുരം പ്രാണാശ്വാ	12	59
പീഠാഗ്രകർ	4	58	പുരം പ്രാണാശ്വാ	2	83
പീഠാഗ്രകർ	11	69	പുരം പ്രാണാശ്വാ	2	78
പീഠാഗ്രകർ	9	119	പുരം പ്രാണാശ്വാ	3	24
പീഠാഗ്രകർ	11	118	പുരം പ്രാണാശ്വാ	4	36
പീഠം നിവേശ	9	120	പുരം പ്രാണാശ്വാ	1	29
പീഠം മൂലം	2	134	പുരം പ്രാണാശ്വാ	7	55
പീഠം യാത്ര	10	70	പുരം പ്രാണാശ്വാ	12	152
പീഠം സന്ധ്യ	4	115	പുരം പ്രാണാശ്വാ	11	56
പീഠാഗ്രകർ	2	84	പുരം പ്രാണാശ്വാ	7	3
പീഠം തരംഗ	9	61	പുരം പ്രാണാശ്വാ	3	73
പീഠാഗ്രകർ	12	48	പുരം പ്രാണാശ്വാ	2	28
പീഠാഗ്രകർ	12	47	പുരം പ്രാണാശ്വാ	2	36
പീഠാഗ്രകർ	11	102			

• ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
പ്രത്യുത്സേധന	2	37	പ്രാണാഭിമുദ്ര	7	108
പ്രത്യുഷ ഏവ	6	1	പ്രാണാണവിത്യാസ	11	57
പ്രതേകം ശരതത്വ	10	118	പ്രാണാപാതവ്യാനോ	12	167
പ്രത്യേക ശക്തി	7	111	പ്രാതഃ പ്രസാദ്യ	6	129
പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ	6	79	പ്രാതർമാധ്യത്തിന	5	86
പ്രദേശിനീമധ്യമികം	12	190	പ്രാതസ്തർക്കിനേ	8	187
പ്രപൂരിതാശക്തി	10	105	പ്രാതഃ സ്വീഷ്ടാസനാ	10	42
പ്രബോധനം	5	6	പ്രാതഃ സ്വവാരാജിത	2	87
പ്രഭാ മധ്യാഹ്നം	7	47	പ്രാരബ്ധാഗ്നിഭുജഃ	5	105
പ്രഭാതം ഗീർവാപ	9	98	പ്രാരഭ്യ തത്യാഗ്നി	10	62
പ്രസന്നമുഖം	7	115	പ്രാസാദദക്ഷിണ	10	121
പ്രസാരിതാമൃതം	12	200	പ്രാസാദപാദ	9	28
പ്രാകാരാന്തഃ	9	9	പ്രാസാദപാദസ്വ	1	88
പ്രാക് ചണ്ഡികം	9	26	പ്രാസാദപുരഃ	1	126
പ്രാക് ചണ്ഡഗവ്യം	6	103	പ്രാസാദമേഘ	7	136
പ്രാക് പാപകം	3	66	പ്രാസാദമധ്യാഹ്	2	81
പ്രാതഗം സൂര്യം	1	49	പ്രാസാദസമു	4	71
പ്രാതഗം സൂര്യം	12	24	പ്രാസാദസമു	9	24
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	4	19	പ്രാസാദസ്വ	10	56
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	5	99	പ്രാസാദസ്തോത്രം	2	74
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	7	41	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	3	48
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	4	81	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	11	100
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	1	60	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	6	29
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	7	94	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	10	68
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	10	113	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	9	22
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	8	180	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	9	21
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	5	137	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	2	62
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	10	83	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	10	5
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	10	114	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	2	38
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	12	50	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	6	58
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	7	140	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	12	171
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	4	60	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	9	87
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	8	64	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	12	91
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	1	22	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	12	126
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	9	50	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	9	105
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	9	59	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	9	18
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	9	63	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	7	105
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	6	94	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	1	34
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	5	53	പ്രാസാദ പരിശുദ്ധ	4	5
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	1	122			
പ്രാഗ്ദ്ധർമ്മദക്ഷിണ	12	180			

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പദം	നമ്പർ
	ഫി				
ഫട് കാരുന്തനി	5	42	ബീജന പാഠം	6	50
ഫലേക്ഷണാന്തര	2	92	ബീജക്ഷപരവേഷ	10	101
	ബി		ബൈധിരാജ്	10	65
			ബ്രഹ്മഗ്രാവി	6	48
			ബ്രഹ്മദൃഖി	5	113
			ബ്രഹ്മദൃജം	10	54
			ബ്രഹ്മസൂര്യ	9	39
ബലപാലകൃതയോഃ	1	51	ബ്രഹ്മാജ്ഞാധി	3	5
ബലപാശ്രേണ	7	29	ബ്രഹ്മാണി മാനേതി	6	98
ബലം വചനം ചാതി	8	111	ബ്രഹ്മാദിജ്ഞ	8	171
ബലിഗ്രഹദൃവ്യ	10	102	ബ്രഹ്മ വിജ്ഞ	8	50
ബലിപിന്തർ	6	110	ബ്രഹ്മാഭ്യർത്ഥന	2	24
ബലിപിന്തര	11	104	ബ്രഹ്മാ പൂജകൾ	3	8
ബലിപിന്ത്യ	9	35	ബ്രഹ്മ കരമകം	2	26
ബലിം ഭരണ	9	92	ബ്രഹ്മ കരമകം	12	10
ബലിം വിധായേതി	9	88	ബ്രഹ്മാഭ്യർത്ഥന	8	98
ബലേർബ്രഹ്മ	3	13	ബ്രഹ്മ കരവിക	8	147
ബലിർമുഖം	12	205	ബ്രഹ്മാഭ്യർത്ഥന	12	18
ബലുവരവിധാന	12	12	ബ്രഹ്മാഭ്യർത്ഥന	8	122
ബലുവരവിധാന	P. I Page	164	ബ്രഹ്മ കരവിക	2	27
ബലതപം കരമാനം	2	7	ബ്രഹ്മ കരവിക	12	11
ബലാചാരഭി	11	3	ബ്രഹ്മ സ്വാർ	8	137
ബലഹൃസ്വം	2	20			
ബലഹൃസ്വം ഗുഹവ്യാസ	2	21			
ബലഹൃസ്വം	12	40			
ബലഹൃസ്വം അരണ	2	61	കേതപ്രിയ പര	12	144
ബിഭ്രദേഭി	7	66	കേതാധാര	2	75
ബിബേകമശാ	4	84	കേത പൂജാ	2	11
ബിബേം പ്രാമു	10	103	കേതാധാരവിധി	12	217
ബിബേം പ്രാസാ	11	114	കേതപ്രിയ പര	11	79
ബിബേം ബിബേവർ	6	121	കേവൽ! രാസുപരി	11	35
ബിബേജിത്തിവിധ	11	91	കേതപ്രിയ ത്രിധാര	2	136
ബിബേർക്കവണ്ണ	10	41	കേതപ്രിയ ത്രിധാര	2	129
ബിബേ ഗ്രാഹി	11	93	കേതപ്രിയ പൂജാ	2	43
ബിബേ നാഷ്ടക	2	135	കേതപ്രിയ	2	68
ബിബേ ബിബേവർ	2	132	കേതപ്രിയ	7	65
ബിബേ സപര്യ	5	44	കിന്തിവ്യാസമിശ്ര	2	33
ബിബേകാരവിധ	11	60	കിന്തി ഘട്കൃതം	10	128
ബിജാനി ചോമാതി	1	106	കിന്തി പഥി	10	131
ബിജാനി വഹ്നിഭവി	3	11	കിന്തി പാത	10	63
ബിജാനിഭവേ	8	86	കേതപ്രിയ ചാരണ	1	10
ബിജേ അതി നൃസജ	1	105	കേതപ്രിയ	3	15

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(രണ്ടാം ഭാഗം)

ശ്ലോകം	പട്ടമം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടമം	നമ്പർ
കോതി പഞ്ച	5	15	മനോജ്ഞാതിരതാ	10	123
കോതി രാജസാ	1	39	മന്ത്രാജ്ഞാ	7	62
കോതന്നൊത്ത	3	23	മന്ത്രാധാ	5	73
കുതി: ശ്രീ പിങ്ഗവം	12	151	മന്ത്രാൻ പഞ്ച	10	22
കുതേജസ്വ	3	16	മന്ത്രാജ്ഞാർക്കിപ്രസ്	12	88
കുതേജസ്വ	1	99	മന്ത്രാ: പഞ്ചക	10	52
കുപർഗുരു	8	152	മന്ത്രാ ശാർണ്ഗിണി	9	91
കുലം വിശേഷ	7	104	മന്ത്രാ സംപൂർണ്ണ	1	11
കുലാധിപി	8	170	മന്ത്രാധാഹത	12	155
കുലോ നന്ദാ ഭാര	7	123	മല്ലിപഞ്ചക	8	80
കുലോ നന്ദാഭാര	7	112	കുലാജ്ഞാ	12	146
കുലോ നന്ദാഭാര	5	91	മന്ത്രാജ്ഞാ	4	26
കുലോ നന്ദാഭാര	12	120	മന്ത്രാജ്ഞാ	12	112
കുലോ സംസ്കൃത	12	124	മന്ത്രാജ്ഞാ	9	68
കുലോ സംസ്കൃത	7	118	മന്ത്രാജ്ഞാ	4	78
കുലോ സംസ്കൃത	8	125	മന്ത്രാജ്ഞാ	8	91
കുലാജ്ഞാ	10	132	മന്ത്രാജ്ഞാ	6	69
കുലാജ്ഞാ	5	66	മന്ത്രാജ്ഞാ	7	43
കുലാജ്ഞാ	1	83	മന്ത്രാജ്ഞാ	12	140
കുലാജ്ഞാ	12	212	മന്ത്രാജ്ഞാ	9	2
കുലാജ്ഞാ	7	26	മന്ത്രാജ്ഞാ	12	37
കുലാജ്ഞാ	10	95	മന്ത്രാജ്ഞാ	5	3
കുലാജ്ഞാ	4	13	കുലാജ്ഞാ	6	66
			കുലാജ്ഞാ	3	19
			കുലാജ്ഞാ	2	14
			കുലാജ്ഞാ	2	16
			കുലാജ്ഞാ	2	12
മന്ത്രാജ്ഞാ	4	64	കുലാജ്ഞാ	10	106
മന്ത്രാജ്ഞാ	12	203	കുലാജ്ഞാ	8	77
മന്ത്രാജ്ഞാ	5	132	കുലാജ്ഞാ	1	63
മന്ത്രാജ്ഞാ	6	117	കുലാജ്ഞാ	3	34
മന്ത്രാജ്ഞാ	12	186	കുലാജ്ഞാ	12	207
മന്ത്രാജ്ഞാ	3	70	കുലാജ്ഞാ	8	29
മന്ത്രാജ്ഞാ	10	44	കുലാജ്ഞാ	6	114
മന്ത്രാജ്ഞാ	5	83	കുലാജ്ഞാ	5	70
മന്ത്രാജ്ഞാ	5	94	കുലാജ്ഞാ	7	21
മന്ത്രാജ്ഞാ	5	123	കുലാജ്ഞാ	7	16
മന്ത്രാജ്ഞാ	4	57	കുലാജ്ഞാ	8	58
മന്ത്രാജ്ഞാ	4	30	കുലാജ്ഞാ	8	138
മന്ത്രാജ്ഞാ	12	54	കുലാജ്ഞാ	12	36
മന്ത്രാജ്ഞാ	8	177	കുലാജ്ഞാ	8	63
മന്ത്രാജ്ഞാ	1	94			

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ
മുഖർച്ചാമലി	9	107	യാവത്യാവായോച്ച	2	17
മുഖാണനാ സ	5	43	യാ വാമമുഷ്ട	12	184
ഘംഭാദിത	5	32	യാffവംഹനീ	12	196
മുഖാഭിവേഷ	2	104	നിയക്ഷണാപാത്ര	1	20
മുഖാഭ്യാഗ്രമ	5	85	യുവമേതാനീതി	4	99
മുഖാഭ്യാ ശിഖരം	2	71	യേത്രാശുകേരഃ	1	43
മുഖാന്തരാഗ്ര	2	103	യേന യേന മനോ	5	80
മുഖാഭിമുതി	6	39	യേ ഭൂതാഭിമന	9	82
മുഖാവയാഗ്രാഹിത	11	8	യേ വസന്തി വനേ	1	41
മുഖാവയാഭക്ഷിണ	11	4	യോജ്യാ മുർധനി	7	15
മുഖാഷ്ടോർധ്വ	3	82	യോനിഃ പത്മിമ	12	26
മുഖേന ഗന്ധരസ	7	32			
മുഖേന മുർധനി	7	33			
മുഖേനാവാര്യ	4	103			
മുഖേനോക്താരോ	6	74	രക്തമാലാധരഃ	12	164
മുഖേനോർധ്വായഃ	7	24	രക്താസ്ത്രാജഃ	8	76
മുഖേന ബ്രഹ്മ	8	162	രക്ഷാമണ്ഡല ദീപ	2	86
മുഖോപചാരാണ	8	163	രക്ഷാമണ്ഡല പൂർവ്വ	1	129
മുന്മൂലധാതു	1	98	രക്ഷാ രതിശ്ച	12	110
മേദഃസ് പൃഗുസ	12	66	രക്ഷാഃ കൃതാ പഞ്ച	3	47
			രക്ഷോഹണ	8	126
			രത്നധാതുനവകം	6	12
			രത്നാസക്രമ	6	28
യജ്ഞായജ്ഞാഭി	6	44	രത്നാസക്രവിധി	11	94
യത്രാണൈകേന	11	90	രത്നാദികം ച	5	146
യദൃക്തം യത് കൃതം	12	174	രത്നാനാം ബീജനം	8	148
യദ്യന്തർദ്വാര	9	53	രത്നാനീശഹരൗ	6	9
യദ്യന്തർമിഥ	1	40	രത്നാന്തരണ	4	89
യഥാനായം മരതു	9	49	രത്നാരോപേ	4	111
യഥാപുരം വാരി	11	54	രാത്യാffവംഹനതഃ	12	213
യഥൈവ ദേവ	11	27	രഭുജാ രൂപവാൻ	12	163
യഥോചിതാതാന	2	124	രഭേ കഭുഭ	10	23
യവഗേധ്യമക	6	20	രേഖാം ലക്ഷണ	2	130
യവഗ്രീഹിസപർണ്ണം	3	72	രേവന്തായ മഹാ	12	160
യന്ത്രി സിംഹാ രഥേ	6	57			
യന്ത്രാഹോമം	9	108			
യാത്രാം കന്ധ	11	86			
യാദൈഃ ക്രമോക്തൈ	8	45			
യഥോവസാനേ	10	24	ലക്ഷ്മീശൈ സ്വ	4	80
യാവച്ചന്ദ്രഃ	6	72	ലബ്ധ്യാജ്ഞാ ഗ്രഹ	11	11
യാവദത്ര	6	80	ലബ്ധ്യായാം ശുഭലക്ഷ്യ	1	133
യാവദത്ര	6	101	ലവലസിരമുഖ	12	75

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പട്ടണം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടണം	നമ്പർ
വിഷ്ണു ഗുഹാഗുഹ	2	102	വിഷ്ണു നാശ സ്വപന	7	70
വിഷ്ണു സംസ്കൃതസമം	2	122	വിഷ്ണു ശാപവിതി	1	79
വിഷ്ണു നി. സംയക്ത	2	119	വിഷ്ണു ശേഷം	10	73
വിഷ്ണു യാമസംഗ്രഹം	2	17	വിഷ്ണു ശാപവി	8	165
വിഷ്ണു നിഷ്കൃ	5	14	വിഷ്ണു ശാപവി	10	129
ലോപാദന തപിഷ്ഠപീഠം	10	87	വിഷ്ണു ശാപവി	12	145
ലോപാദിപ്രതിമാസ	11	115	വിഷ്ണു ശാപവി	7	49
ലോകാനുഗ്രഹ	6	68	വിഷ്ണു ശാപവി	12	83
ലോകാനുഗ്രഹ	9	20	വിഷ്ണു ശാപവി	5	139
ലോകാനുഗ്രഹ	8	78	വിഷ്ണു ശാപവി	6	135
വ			വിഷ്ണു ശാപവി	6	137
വക്രേയ ധ്വജപ്രതിഷ്ഠ	6	116	വിഷ്ണു ശാപവി	12	55
വക്രേയേ	12	158	വിഷ്ണു ശാപവി	9	33
വക്രേയ മൗക്തിക	1	101	വിഷ്ണു ശാപവി	1	25
വക്രേയ ശക്തി	7	95	വിഷ്ണു ശാപവി	4	3
വക്രേയ ശക്തി	10	61	വിഷ്ണു ശാപവി	4	43
വക്രേയ ശക്തി	4	88	വിഷ്ണു ശാപവി	1	5
വക്രേയ ശക്തി	1	4	വിഷ്ണു ശാപവി	7	45
വക്രേയ ശക്തി	7	132	വിഷ്ണു ശാപവി	1	67
വക്രേയ ശക്തി	2	51	വിഷ്ണു ശാപവി	7	133
വക്രേയ ശക്തി	10	96	വിഷ്ണു ശാപവി	9	118
വക്രേയ ശക്തി	8	41	വിഷ്ണു ശാപവി	8	17
വക്രേയ ശക്തി	12	128	വിഷ്ണു ശാപവി	4	114
വക്രേയ ശക്തി	2	19	വിഷ്ണു ശാപവി	10	67
വക്രേയ ശക്തി	9	27	വിഷ്ണു ശാപവി	2	63
വക്രേയ ശക്തി	6	125	വിഷ്ണു ശാപവി	8	168
വക്രേയ ശക്തി	5	48	വിഷ്ണു ശാപവി	2	118
വക്രേയ ശക്തി	12	173	വിഷ്ണു ശാപവി	9	34
വക്രേയ ശക്തി	7	46	വിഷ്ണു ശാപവി	5	89
വക്രേയ ശക്തി	5	74	വിഷ്ണു ശാപവി	8	89
വക്രേയ ശക്തി	4	113	വിഷ്ണു ശാപവി	8	97
വക്രേയ ശക്തി	1	108	വിഷ്ണു ശാപവി	6	118
വക്രേയ ശക്തി	1	18	വിഷ്ണു ശാപവി	1	8
വക്രേയ ശക്തി	2	15	വിഷ്ണു ശാപവി	4	56
വക്രേയ ശക്തി	10	47	വിഷ്ണു ശാപവി	12	89
വക്രേയ ശക്തി	11	43	വിഷ്ണു ശാപവി	5	29
വക്രേയ ശക്തി	12	43	വിഷ്ണു ശാപവി	9	58
വക്രേയ ശക്തി	12	157	വിഷ്ണു ശാപവി	7	96
വക്രേയ ശക്തി	2	115	വിഷ്ണു ശാപവി	6	102
			വിഷ്ണു ശാപവി	9	76

ശ്ലോകാനുകൂലനിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ
പക്ഷാഗ്ദ്ധാഗരിതേ	11	97	ശാന്തിഹോമമഥ	10	70
വിസൃജ്യ വസ്ത്രാഭി	11	71	ശാന്ത്യംഭഃ ശിവ	8	85
വിസ്താരം ശിവചിന്ത	2	126	ശാർങ്ഗശാഭുവ	1	118
വിസ്താരാഭ്യന്തരം	2	22	ശാർങ്ഗശാപരേ വൃഷ	4	92
വിസ്താരോദ്യമ	2	131	ശാഖകൂടനവാക്ഷ	2	59
വിസ്താരഃ ശിവ	2	112	ശാഖിതം ശാഖാധമ	6	24
വീരബാഹുമാഹ	4	25	ശാഖിമാഷരവ	3	10
വീരഭദ്രം മണപതിം	9	66	ശാസ്തരി ശസ്ത്രാഃ	9	25
വീരമാഹാദ്യ	4	23	ശിഖിവിശിഖ	2	140
വൃക്ഷേഷു പദ്യതാ	5	138	ശിഖി ശക്തിതാമ്ര	1	107
വൃത്താർദ്ധേന	1	24	ശിഖിശക്തിപവി	1	120
വേദാഭ്യർത്ഥ	12	143	ശിഖാപദ്യം	1	76
വേദീക്ഷേതമഭാ	8	84	ശിഖശയ്സയ്	12	125
വ്യത്യസ്ത രൂപാഭ്യ	12	198	ശിഖശാർങ്ഗഗിണി	4	14
വ്യസ്തം ക്രമേണ	3	76	ശിഖാർത്ഥം മഹാ	12	127
വ്യസ്താപ്യസ്ത	3	51	ശിഖ്രമാനാമ	6	60
വ്യവസ്ഥഃ സമാസ്തഃ	10	31	ശിഷാഗ്രാഭ്യർത്ഥം	2	88
വ്യോപയ്യ സാര	7	9	ശിഖരവൃന്ദപഥ	5	7
വ്യവസ ഗർഭനികേ	2	35	ശിഖാ പത്ത	8	182
വ്യവസന ദൈർഘ്യ	12	19	ശിഖിസ്താഭ്യ	10	138
വ്യോമവ്യോപിദശാ	5	107	ശിഖാ പത്ത	4	90
വ്യോമവ്യോമയ	12	85	ശിഖാർത്ഥം	9	11
			ശിഖാർത്ഥം	3	69
			ശിഖാ ചാഖിഖ	11	120
			ശിഖാർത്ഥം	12	159
			ശിഖാർത്ഥം	9	41
			ശിഖാർത്ഥം	11	110
			ശിഖാർത്ഥം	12	206
			ശിഖാർത്ഥം	7	137
			ശിഖാർത്ഥം	11	32
			ശിഖാർത്ഥം	11	117
			ശിഖാർത്ഥം	9	5
			ശിഖാർത്ഥം	5	36
			ശിഖാർത്ഥം	5	102
			ശിഖാർത്ഥം	7	81
			ശിഖാർത്ഥം	12	86
			ശിഖാർത്ഥം	9	73
			ശിഖാർത്ഥം	10	90
			ശിഖാർത്ഥം	4	42
			ശിഖാർത്ഥം	12	98
			ശിഖാർത്ഥം	2	116
			ശിഖാർത്ഥം	1	1
			ശിഖാർത്ഥം	7	82
ശക്തിം സപ്രവീജ	6	27			
ശക്തഗ്രാഹന	12	56			
ശംഖഭ്യർത്ഥം	9	115			
ശംഖഃ കർമ്മനിരഃ	11	103			
ശംഖം സചക്രം	7	131			
ശന്നോ ദേവീരഗ്ന	8	142			
ശന്നോ ദേവ്യണനാ	3	65			
ശബ്ദഗ്രാഹി	2	94			
ശബ്ദസ്തംഭം രൂപ	5	47			
ശബ്ദഗ്രാഹന	6	119			
ശബ്ദഗ്രാഹനം ശയിതസ്ത	3	29			
ശബ്ദസ്തംഭം മണ	1	65			
ശബ്ദം കർമ്മനിര	1	14			
ശബ്ദം താരാഭ്യ	8	23			
ശബ്ദം തരൂഃ പദ്യ	1	15			
ശരഭതരൂ	8	145			
ശാകാഭ്യർത്ഥ	2	50			
ശാന്തിരസ്ത ശിവ	11	63			

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പടലം നമ്പർ		ശ്ലോകം	പടലം നമ്പർ	
ശ്രീശ്രീശിവാർച്ച	7	14	സദ്യോ ജാതക	8	102
ശ്രീശേഖരിപദിജ	8	72	സദ്യോഭാതാ	10	45
ശ്രീശേഖരർണ്ണ	6	10	സദ്യോപാദി	10	6
ശ്രീശേഖരസാമം	8	74	സനകകുമാര	12	153
ശ്രീശേഖരാജിതഭാരം	4	72	സനതിദിതയ	5	121
ശ്രീശേഖരാജിത	5	100	സനമഃ നവാഹാ	12	79
ശ്രീശേഖരനഗ	1	3	സന്തുഷ്ടന ഭതോ	3	31
ശ്രീസുതാ ത്രിഷ്ടുബം	6	73	സപ്രാസാദമിദം	11	111
ശ്രോത്രപ്രാണയുത	8	55	സപ്താർദ്ധി പഞ്ചാംബുധി	11	45
ശ്വസ്തമാലാഭി	10	92	സബ്ധപ്രഹാകാര	5	46
ശ്വസ്തശ്നാഭി	10	89	സമേത്യ മണ്ഡപം	8	186
ശ്വേതാഭരണ കൃമ	7	34	സമൃദ്ധ്യാധിത	12	58
			സമ്പദാഭിസമി	10	59
			സമ്പാദനോക്ത	6	26
			സമ്പാദനം നവ	6	51
ഷട് കൃത്യോത്	5	112	സമ്പാദനം പ്രസമർപ്പ	9	112
ഷട് കൃത്യോശതി	5	116	സമ്പാദനം പ്രസമർപ്പ	10	82
ഷഡ് പാദശാഹചര	5	79	സമ്പാദനമസ്തി	11	9
ഷഡ് ഭിർഭാസ്തവ	5	17	സംപ്രാപ്ത ഭവം	9	17
ഷണ്മുഖാർഹ്യ	10	66	സംപ്രാപ്ത ശാസ്ത്രാഭിത	8	183
ഷണ്മുഖാർഹ്യ	5	114	സംപ്രാപ്തകൃതം	3	30
ഷണ്മുഖപ്രണവാ	8	176	സംപ്രാപ്ത പ്രണവന	8	24
ഷണ്മുഖാശകം യമ	12	29	സംപ്രാപ്തർമ്മപി	9	106
ഷാഞ്ചാരുരേ സ്വ	4	10	സംയോജ്യാജ്യമധു	3	28
ഷോഡശ വിഭക്തി	2	69	സംവന്ദ്യ പാനീയ	7	116
			സംവാദാർഹ്യ	11	30
			സംശോഭ്യ സംസ്ഥാപ്യ	6	97
			സംസ്ഥാപ്യ കേതു	3	25
സകല സതി	2	138	സംസ്ഥാപ്യ ധൃവമന്ത്ര	6	113
സക്തദേവ	8	141	സംസ്ഥാപ്യ പഞ്ചാപര	6	120
സക്ഷാഭ്യേന	7	28	സംസ്ഥാപ്യ സമൃദ്ധം	6	136
സങ്കീർണ്ണരൂപ	1	26	സംസ്ഥാപ്യ ദേവമഥ	11	7
സതതരക	10	100	സംസ്ഥാപ്യ രാജ	7	76
സതാരദ്രാഭി	7	114	സംസ്ഥാപ്യ സംപൂർണ്ണ	9	111
സത്യാഭിനി	7	44	സംസ്ഥാപ്യ സ്വജിനാ	4	107
സദേവ സേനാ	9	32	സംസ്ഥാപ്യ വിനി	8	67
സദ്യോഭാതാ	12	122	സംസ്ഥാപ്യ കൃതം	11	61
സദ്യോഭാതാ	1	53	സംസ്ഥാപ്യ കൃതം	5	34
സദ്യോഭാതാ	8	119	സംസ്ഥാപ്യ കൃതം	8	160
സദ്യോഭാതാ	6	49	സംസ്ഥാപ്യ കൃതം	10	71
സദ്യോഭാതാ	6	22	സംസ്ഥാപ്യ കൃതം	6	65

ശ്ലോകാനുക്രമണിക—(തുടർച്ച)

ശ്ലോകം	പടയം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പടയം	നമ്പർ
സർവ്വതന്ത്രജ്ഞ	8	192	സിലാഭൂതകര	1	130
സർവ്വത്ര സംഖ്യാഷ്ട	11	15	സിലിരഥർദ്ദിപ്രതി	12	111
സർവ്വത്രാപ്തമ	4	4	സിംഹസ്യ വജ്രനഖ	9	56
സർവ്വഭൂതയരേ	1	123	സ്വമസ്വസ്വ	2	89
സർവ്വഭൂതയരേ	1	124	സീസം താർക്ഷ്യരേ	6	15
സർവ്വഭൂതായരേ	1	125	സുര്യഗാമഭ്യഷ്ടശക്ത്യന്തേ	9	85
സർവ്വഭൂതാനിർവൃത്തി	5	30	സുമങ്ഖഃ സ്ഥാണ	4	3
സർവ്വമന്ത്രാദി	6	7	സുരഭേഃപ്രേതവ്യഃ	9	57
സർവ്വംഗീണം	5	57	സുവർണരജതം	1	103
സർവ്വമത്സരയോഗ	7	54	സുവാസസാമ്ചരാഭ്യ	11	58
സർവ്വാഭിഭോഷ	12	150	സുരഭേഃ ശാർങ്ഗ	4	8
സർവാപ്താദി	12	175	സുക്തം പരമം	6	82
സർവ്വേഷു നിഷ്കൃതി	10	77	സുക്തം സുക്തം മൃതം	8	44
സർവ്വേഷു ധ്വാനി	3	81	സുരൂപ മരിഭാ കർമ്മണി	11	16
സർവ്വേഷു മന്ത്രന്തര	6	32	സുരൂപം പ്രാക് ത്രിവൃതം	3	50
സർവ്വേഷു പിത	5	128	സുരൂപശാർഫമന	6	42
സർവ്വേശാം ഗാഢ	10	84	സുനാവസാരനഃ	7	99
സർവ്വേശ്വര	7	102	സുഷ്ടികൃമാത്	10	81
സർവ്വേഷ്വരാനന്ത	12	165	സുഷ്ടിർകഷിണ	7	10
സർവ്വേശ്വരീചി	4	27	സേനാപ്തം കലാശഃ	4	106
സർവ്വേശ്വരാനന്ത	4	33	സേനം കൃതിസ്തത്ര	12	219
സർവ്വേഷ്വരപാത്ര	9	6	സുവർണമാംഗവ	11	68
സർവ്വേഷ്വരശാർഫം	1	48	സുരൂപം ഹൃദി	12	107
സർവ്വേഷ്വരശാർഫം	12	2	സ്കന്ദദന്തീദ്ര	4	17
സർവ്വേശ്വരം	8	149	സ്കന്ദേ ത്ര്യസദിഷ്ട	7	86
സർവ്വേശ്വരശാർഫ	1	112	സ്കന്ദേശ്വരഃ കവച	4	41
സർവ്വേശ്വര	5	54	സ്കന്ദോ ബാണോ മേമ	12	154
സർവ്വേഷ്വരാനി	7	40	സ്കന്ദാന്തര	2	42
സർവ്വേശ്വരമന	9	69	സ്കന്ദോമ	1	74
സർവ്വേശ്വരകാമഷ്ട	12	202	സ്കന്ദോമ	12	5
സർവ്വേശ്വരാനന്ത	12	69	സ്കന്ദോ കോണ	2	30
സർവ്വേശ്വര	10	109	സ്കന്ദോർദ്ധ്വ	2	53
സർവ്വേശ്വരമൃഗ	5	140	സ്കന്ദേ ദിങ്ന	2	35
സർവ്വേശ്വരീ ശീതാമ	8	118	സ്കന്ദേ പ്രഥമദിക	2	57
സർവ്വേശ്വര	12	195	സ്കന്ദോമൃഗ	1	72
സർവ്വേശ്വരമൃഗ	11	121	സ്കന്ദോമൃഗ	12	3
സർവ്വേശ്വര സർവ്വ	6	100	സ്കന്ദോമൃഗ	6	56
സർവ്വേശ്വരമൃഗ	8	172	സ്കന്ദോമൃഗ	3	79
സർവ്വേശ്വര	1	111	സ്കന്ദോമൃഗ	9	81
സർവ്വേശ്വര			സ്കന്ദോമൃഗ	4	22

[illegible]

ശ്ലോകാനുക്രമണിക - (തുടർച്ച.)

ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ	ശ്ലോകം	പട്ടം	നമ്പർ
മുതല ചതുർഗ്രഹഘൃതം	10	110	ഹൈമാൻ രാജത	8	19
മുതലാജ്യം മനുഭിഃ	12	60	ഹൈമേ നിഷിച്യ	4	76
മുതലാത്രപ്രഥമം	10	57	ഹൈമേ. നൃസേച്ഛരിരസി	4	63
മുതലാത്രപ്രഥമം	5	125	ഹൈമാദികർതൃൻ	6	88
ഏത് പുണ്യരീക	5	52	ഹൈമാന്തേ ഖര	3	61
ഏത് പുണ്യരീകാഭി	5	58	ഹൈമാന്തേ ബലി	6	96
ഏത് പുണ്യരീക	7	7	ഹൈമാദിശേഷതത്ത്വ	5	62
ഏത് ഹൈമാന്ത	7	25	ഹൈമാദിബീജ	5	93
ഏതേഷ്ടകുഗുൽ	1	121	ഹൈമാദിസ്വസ്വ	3	46
ഏതേഷ്ടപുണ്യരീക	12	99	ഹൈമാദിഹൃദം ഹൈമാ	5	31

